

የአሲምባ ፍቅር

በካሕሳይ አብርሃ ብስራት

አዲስ አበባ 2005 ዓ.ም.

From the Library of
ፍጥሕ አጥላው ወልደ ዮሐንስ
FESSEHA ATLAU WOLDE YOHANNES

ህትመትና ስርጭት፡ ተስፋዬ ወልደዮሐንስ ሀይሌ

twoldeyohanes@yahoo.com

twoldeyohanes@gmail.com

+251-911433704

© ካሕላይ አብርሃ ብስራት

የደራሲው ሙሉ ሙብት በህግ የተጠበቀ ነው።

አስተያየት ለመስጠት የሚቀጥለውን አድራሻ ይጠቀሙ።

assimabafikir@yahoo.com
የካሕላይ አብርሃ ብስራት
የጽሑፍ አድራሻ
የጽሑፍ አድራሻ
የጽሑፍ አድራሻ

ለሰማዕታቱ

ሰማዕትነት የእምነትና የሃቅ እፁብ ዋጋ ነው። ስለሆነም በሰው ፈጅ አቅም ሐውልት ማኖር ለሰማዕታቱ ያንሳቸዋል! የማያረጅ፣ የማይሸራረፍ ክብራቸውን በምንም መልኩ የማያጎድፍ፣ ፍፁም ዋጋ ያሻቸዋልና። ይህ መጽሐፍ የሐውልታቸው ምሉዕነት አካል ይሁን።

መታሰቢያነቱ፡

በገጠርም ሆነ በከተማ ለሕዝብና ለሐገር ሲሉ የሕይወት መስዋዕትነት ለከፈሉ

የኢሕአፓ/ኢሕአሠ ሰማዕታት ይሁንልኝ።

Handwritten signature

በመጽሐፉ ዝግጅት የተሳተፉ

አቶ መዝገበ ጥላሁን

የድምጽ ቅጅውን ወደ ጽሑፍ በመቀየር

የመጀመሪያውን ረቂቅ በማዘጋጀት

አቶ ነቢይ መኮንን

ስነ-ውበትና ይዘቱን ማጠናከር

ወ/ሮ ቆንጅት ብርሃን

አጠቃላይ ቴክኒካዊና ስነጽሑፋዊ

አደረጃጀትና ብቃት

አቶ አሥራት ከበደ

የፊደላት አጠቃቀም እርማት (ፕሩፍ ሪፖርት)

መቅደም

ከልብ በመነጨ ፍቅርና ቁርጠኝነት በለጋ ዕድሜዬ የጀመርኩት ጉዞ አቅጣጫውን የቀየረው ባላሰብኩት ሁኔታና ወቅት ነበረ። ማንኛውም ሰው በሁኔታዎች አስገዳጅነት ያላሰበበትንና አልሞ ያልመረጠውን ሕይወት እንደሚቀበል ሁሉ እኔም ዕጣ - ፈንታዬን ከተቀበልኩና በመራኝ ጎዳና መንገድ ከጀመርኩ በርካታ ዓመታት ተቆጥረዋል። በእነዚህ ሁሉ ዓመታት ግን ለሐገርና ለሕዝብ የነበረን የጋራ ዓላማ አገናኝቶንና አፋቅሮን አብረን ብዙ ያሳለፍን ጓዶቼን ለአፍታ እንኳ የረሳሁበት ጊዜ ትዝ አይለኝም። የሞቱለት ሕዝብና ቤተሰቦቻቸው ታሪካቸውን ያላወቁላቸውን ዕንቁ ወጣቶች ባስታወስኩ ቁጥር በፀፀት ከመሰቃየትና “አንድ ቀን!” ከማለት በዝግጁ ባላውቅም ከፋከራ ለማለፍ ሳልችል ቆየሁ።

አንድ አጋጣሚ ግን ያን ፋከራዬን ዕውን የማደርግበትን ጉልበት ፈጠረልኝ። ወቅቱ ከሶስት ዓመታት በፊት ለሶስተኛ ጊዜ ወደ ኢትዮጵያ የመጣሁበት ወቅት ነበር። እኔን ጨምሮ የአራት የኢሕአወ ታጋዮችን ታሪክ አንድ ጋዜጣ ይዞ መውጣቱን ሰማሁ። ጋዜጣውን የሠጡኝ ከብሩ እና መዝገበ ጥላሁን ነበሩ። ታሪካችን በስፋት ተፅፎ ስመለከት የጸሐፊውን ፍላጎትና ጥረት ሳደንቅ በስንፍናችን ተናደድኩ፤ ታሪካችንን ለመፃፍ መከራ ሳናደርግ ያለፉትን ዓመታት አሰብኳቸው። መዝገበና ከብሩ ደግሞ ለዚህ የውስጥ ስሜቴ ማቀጣጠያ ይሆን ዘንድ ስሜታቸውን ገለጹልኝ፤ ታሪካችን ሳይፃፍ መቅረቱ እንደሚቆጫቸውና በጣም ትንሽ ብትሆን እንኳ ታሪክ ከባለታሪኩ እንደበት መስማት የቱን ያህል ሊያስደስት እንደሚችል ነገሩኝ። ወኔ ሰንቁ ወደ መኖሪያዬ ተመለስኩ። በእርግጠኝነት ልናገር ከምችለው ከራሴ ታሪክ በመነሳትና የሌሎቹን በተለይም የተሠዉትን ጓዶቼን ታሪክ በማካተት ለመፃፍ በቁርጥኝነት ተነሳሁ። እነሆ ዕውንም ሆነ።

ይህን ታሪክ በመጽሐፍ መልክ ለማዘጋጀት ስወስን መነሻዬ ባሳለፍኩት አጭር የትግል ጊዜ የገጠሙኝን ሁኔታዎች፣ አብረውኝ የነበሩትን ታጋዮችና አንዳንድ

ተያያዥ አጋጣሚዎች በደንብ ለማስታወስ መቻሌን መተማመኔ ብቻ ነበር። ሆኖም ይህ መነሻ እንጂ መጽሐፍ ለመጻፍ እንደማያበቃኝ መጀመሪያውንም አውቀው ነበር። ምክንያቱም እኔ በሕክምና ሥራ የተሰማራሁ ባለሙያ እንጂ የሥነ ጽሑፍ ሰው አይደለሁምና ነው። እናም ያለኝን መነሻ ይገፍቀውን ለማሟላት መንገድ መፈለግ ነበረብኝ። የመጀመሪያው ሙከራዬም ወዳጆቼን ማማከር ሆነ። ወዳጆቼም አበረታቱኝ፤ ቀስ በቀስም ሁሉም ነገር በሚፈለገው መንገድ መልክ መያዝ ጀመረ።

የመጀመሪያው ሥራ ታሪኩን በቅደም ተከተል በመቅረጸ-ድምፅ መያዝና ማሰባሰብ ነበር። ከዚያ ደግሞ ይህንን ታሪክ ወደ መጽሐፍ ለመለወጥ ታሪኩ ከተፈጸመበት ወቅትና ሁኔታ ጋር ትውውቅ ያለው/ያላት እና እምነት ሊጣልበት/ባት የሚችል/የምትችል የሥነ ጽሑፍ ችሎታ ያለው/ያላት ሰው መፈለግ ግድ ነበር። በደረሱኝ በርካታ ጥቆማዎች በመታገዝ ፍለጋዬን ቀጠልኩና ነዋሪነቱ በአገር ቤት በሆነው በአቶ መዘገበ ጥላሁን ላይ ቀልቤ ዐረፈ። ተነጋገርን፤ ስምምነትም ላይ ደረሰንና በድምፅ የተቀረጸውን ታሪክ እንድ ቅጅ ላከሁለት። እነሆ ከብዙ ሥራ በኋላ ካሰብኩት በላይ እየተሳካ እዚህ ደረሰ።

ይህን ብዙ ጊዜ የፈጀብንን ረጅም ሂደት የተወጣነው ከአቶ መዘገበ ጋር ባደረግነው የጽሑፍ፣ የኢሜይልና የስልክ ግንኙነት ነው። የመጀመሪያው ረቂቅ እንዳለቀ፣ ስራው የሚፈጥረው ስሜትና የመልእክቱ ብስለት በእኔና በጸሀፊው ዕይታ ብቻ የተሰካ እንዳይሆን፤ በዚህ የትግል ታሪክ ውስጥ በቀጥታ የተሳተፉና ያልተሳተፉ ጥቂት ወዳጆቼ እንዲያነቡት በማድረግ አስተያየታቸውን ተቀበልኩ። ከታሪኩ ጋር ምንም ግንኙነት የሌላቸው ሰዎች የተካተቱበት ምክንያት ታሪኩ ለሌሎች ምን ዓይነት ትርጉምና ስሜት ሊሰጥ እንደሚችል ለመገመት እንዲቻል ነው። ከሞላ ጎደል የሁሉም አስተያየት ሥራውን እንድንገፋበት የሚያበረታታ ሆኖ አገኘነው። ሥራው ቀጠለና ታሪኩ ከተፈጸመ ከሦስት አሥርት ዓመታት በኋላ ለአንባቢያን ዓይን ይበቃ ዘንድ በመጽሐፍ መልክ ታተመ።

ይህን መጽሐፍ በማዘጋጀት ጊዜ ብዙዎች የጎደሉኝንና የማላገኛቸውን ተጨማሪ መረጃዎች በመስጠት ተባብረውኛል። ለዚህ ሥራ እውን መሆን የብዙ ወዳጆቼና የቀድሞ የትግል ጓደኞቼ ምክርና ማበረታቻ ጉልህ ድርሻ አለው። ስለዚህ በጥቅሉ ሁሉንም አመሰግናችኋለሁ ማለት ይገባኛል።

የመጀመሪያው ረቂቅ ከተጠናቀቀ በኋላ ሮባ፣ ጌራ፣ ዶክተር ተስፋ ዓለም ገብረ መስቀል፣ ዶክተር አዲስ ዓለም ባሌማ፣ ዶክተር ወልዴ ወለደአየሱስ፣ አቶ ሙሉጌታ ከበደና አቶ ዮሴፍ ተስፋዬ ረቂቁን በትዕግሥት እንብባችሁ ስለሰጣችሁኝ ጠቃሚ አስተያየቶች ምስጋናዬ ይድረሳችሁ። ሺፈራው የተለያዩ መረጃዎችን በመስጠትና ከሌሎችም ለማግኘት እንድችል ስላደረገው ጥረት፣ እንዲሁም ማስረሻ ለሰጠችኝ መረጃ ባለመሰግናቸው አላልፍም።

በመጨረሻም ለዚህ ሥራ ስል ቤተሰባዊ ጊዜያቸውን ለተሻማኋቸውና በሐሳብም ለደገፉኝ ለባለቤቴ ለሰምሃል ገብረ አግዚአብሔር ካሕሳይ እንዲሁም ለልጆቼ ለአሉላ፣ ለካሌብና ለናሆም ካሕሳይ ያለኝ ምስጋናና ከፍተኛ ፍቅር እንዲታወቅልኝ አፈልጋለሁ።

ካሕሳይ አብርሃ ብስራት (ዴንቨር፣ ኮሎራዶ)

መግቢያ

ይህ የትግል ታሪክ በአሥራ ዘጠኝ ስልሣዎቹ መጨረሻና በሰባዎቹ መጀመሪያ ዓመታት ለዲሞክራሲና ለፍትሕ ሲታገሉ ሕይወታቸውን የሰው ጓዶቹ ታሪክ ነው። በበኩሌ፤ እነዚህን ጓዶቹን መዘከር፤ እንዲሁም ቤተሰብና ዘመድ ወዳጆቻቸው እንዲኮሩባቸውና፤ ምን ዓይነት ልዩ ሰዎች እንደነበሩ እንዲያውቁላቸው፤ እስከአሁን አውቀው ከሆነም፤ ተጨማሪ ምስክርነቴ ያንን እንዲያጠናክሩላቸው ለማድረግ መሞከር ግዴታዬ ነው ብዬ አምናለሁ።

ስለአለፉት ወንድሞቻችንና እንቶቻችን መሥዋዕትነትና እውነተኛ የወገን ፍቅር ስሜት፤ ቢያንስ የምናውቀውን ያህልና በምንችለው መንገድ መመስከር፤ እንዲሁም ሐላፊነታችን ነው። የራሳቸውን ኑሮ ጥለው፤ ለሌሎች ነጻነት ሲሉ መሥዋዕትነት የከፈሉ ኢትዮጵያውያንን፤ በተቻለንና ባለን አቅም ለመዘከርና ቢያንስ ስማቸው በታሪክ መዝገብ እንዲቀመጥ ለማድረግ፤ መጣጣር ተገቢ ነው። ለሌሎችም ስለሰው ልጅ ነጻነት በነበራቸው እምነት ለተሠዉ፤ እንዲሁም በተመሳሳይ ዓላማ የአካልና የእለምሮ ስቃይ ለደረሰባቸው በሺዎች ለሚቆጠሩ ኢትዮጵያውያን ወንድሞቻችንና እንቶቻችን፤ ስለተቀበሉት ስቃይና መከራ ያለንን ትልቅ ክብር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ለመግለጽ በማሰብ ነው፤ ይህ መጽሐፍ የተጻፈው።

መጽሐፉ በግለ ታሪክ መልክ የቀረበ ሲሆን፤ የትረካ አድማሱ፤ እኔ እስከነበርኩበት ጊዜ ድረስ በነበረው የኢትዮጵያ ሕዝብ አብዮታዊ ሠራዊት (ኢሕአሠ) እንቅስቃሴና የትግል ታሪክ ላይ የተመሠረተ ነው። በዚያ እኔ በነበርኩበት የትግል ወቅት የብዙ ወጣቶችና ምሁራን ሕይወት ተቀጥቷል። አያሌ ጓዶች ለተበደሉና ፍትሕ ላጡ ወገኖቻቸው ተቆርቋሪው በዓላማቸው ጸንተው ሕይወታቸውን ሠውተዋል። ግፍ ለደረሰባቸው ሰዎች ሲሉ በትግሉ ነበልባል ጋይተዋል። ያም ሆኖ፤ የትግል ጉዳይ ነውና፤ አንዳንዶቻችን ደግሞ በሂደት፤ በአጋጣሚ ወይም በዕጣ-ፈንታ ከእዚያ አሳት ተርፈን፤ ሰላማዊ ኑሯችንን ቀጥለናል። ወደ ኋላ መለስ ብለን ስናሰብ ግን እኛ ተርፈን ስለነሱ መሥዋዕትነት ምንም

ለማድረግ ባለመቻላችን የአብዛኞቻችን ኅሊና የጥፋተኝነት ስሜት እያጣውም። በዚህ መሠረታዊ ምክንያት፤ እኔም የኅሊና አማራጮቼን ሳስብ ቆይቼ፤ በመጨረሻ፤ የቻልኩትንና የማውቀውን በመጽሐፍ መልክ ባሳትመው የበለጠ ተመራጭ እንደሆነ ስለተሰማኝ፤ በግለ ታሪክ መልክ ልተርካቸውና ማንነታቸውን ላሳይ ተነሣሣሁ።

ባተኮርኩበት የጊዜ ክልል ውስጥ በተቻለ መጠን ሁሉን አካታች አድርጌ ለማቅረብ ሞከራለሁ። በወቅቱ ከነበረው ታሪክ ውስጥ በቀጥታ የተካፈልኩባቸውን ሥራዎች፤ ያገኘኋቸውን ታጋዮች ታሪክና በዚያን ጊዜ የተፈጸሙ ሆነው ሲነገሩ የሰማኋቸውንና እንደገና ለማጣራት የቻልኳቸውን፤ አንዳንድ በጣም አስፈላጊ ሁኔታችንም ለማካተት ጥረት አድርጌያለሁ። ከዚህ ሌላ፤ በሠራዊቱ ውስጥና በተለያዩ ቁልፍ የትግል ሂደቶች ላይ ልዩ ቦታ አላቸው ብዬ የገመትኩዋቸውን ወቅቶችና ሰዎች በተቻለ መጠን ዘርዘር ባለ መልክ ለመግለጽና ጎላ ለማድረግ ጥሬያለሁ።

የእኔ መከራ ሌሎችንም ማነሣሻ ሊሆን ይችላል የሚል ተስፋ አለኝ። ብዙ ተመሳሳይ ሀገራዊ ጥቅም ያለው እውቀትና ታሪክ ይዘው ነገር ግን ዛሬ ነገ ሲሉ ትውስታቸው እየደበዘዘ፤ ዓላማቸው እየሳሳ፤ “ምን ይሻላል?” በሚል ከጊዜ ጋር ለሚታገሉ፤ ሕይወት ሳትቀድማቸው ይቀድሟት ዘንድ፤ የእኔ ትንሽ መጽሐፍ ሊያበረታታቸው፤ እውቀታቸውንና የሰማእታት ጓዶቻቸውን ታሪክ ለእኛና ለመጪው ትውልድ እንዲያካፍሉም ሊያግዛቸው ይችላል ብዬ አስባለሁ።

አርግጥ፤ ይህ ታሪክ የብዙ ታጋዮችንና የተለያዩ የትግል ወቅት አጋጣሚዎችን ስለሚያነሣ ደግሞ ከፋም ነገር ያለበት ነው። መልካሙ ለልጆቻችንና ለመጪው ትውልድ ምሳሌና አርአያ፤ ከፋው ደግሞ ለመጪው ጊዜ ማረሚያና መማሪያ ይሆናል። ታሪኩ የተጻፈበት ምክንያት፤ እናቱም አባቱም ይሄው ነው። ስለሆነም፤ በጭፍኑ የመካብና የማጣጣል መልክ ያለው እንዳይሆን የተቻለኝን ሁሉ አድርጌአለሁ። ድርጅታዊ ስሕተቶችንና ችግሮችን በወቅቱ አመራር ላይ የነበሩ

ወደፊት እንደሚያብራሩዋቸው እምነቴ ነው። የኔ ብርቱና ትሑት ፍላጎት በተጨማሪም የነበረውን እውነት መግለጽ ብቻ ነው።

በስም አጠቃቀም በኩል ከታሪኩ ባሕሪ ጋር በተያያዘ ሦስት ዓይነት የባለታሪክ ስሞች እናገኛለን። እውነተኛ ስሞች፣ የምስጢር ስሞችና የቅጽል መጠሪያ ስሞች ናቸው። ከእነዚህ አንዳንድ አባላት በሦስቱም ስሞች የሚታወቁ ሲሆን፣ ሌሎች ደግሞ በአንዱ ወይ በሦስቱ ቅይጥ ስም ነው የሚታወቁት። ስለዚህ መጀመሪያ ላይ የማውቃቸውን ሁሉንም ስሞቻቸውን በማስቀመጥ፣ በቀጣዩ ታሪክ ውስጥ ግን በጣም የሚታወቁበት ነው ብዬ የገመትኩትን፣ አንዱን ወይም ድብልቁን፣ ተጠቅሜአለሁ። የተሠዉ ጓዶችን ስም ለታሪክ ምስክርነትና ለሚያውቋቸውም ወዳጆቻቸው ስል በተቻለኝ መጠን እውነተኛ ስሞቻቸውን ከአባታቸው ስም ጋር ጠቅሼያለሁ። የአባታቸውን ስም ለማወቅ ያልቻልኳቸውን ደግሞ የራሳቸውን እውነተኛ ስም ብቻ ለመጠቀም ተገድጄአለሁ። በሌላ በኩል ይህንንም ለማድረግ ባልተቻለበት ሁኔታ የምስጢር ወይም ቅጽል ስሞቻቸውን ብቻ መጠቀም ግድ ሆኖብኛል። በዚህ ጊዜም ቢሆን ግን እንዲሁ ከመተው በሚል ሌላ ማንነታቸውን መግለጫ መንገድ ሳገኝ ለማክል ሞክሬያለሁ።

ከዚህ የትግል ጊዜና ታሪክ ጋር ብዙ ትውውቅ ለሌላቸው አንባቢያን ግራ እንዳይጋቡ በማሰብ፣ በተደጋጋሚ የሚመጡ ሜዳ-በቀል ቃላት፣ ለመጀመሪያ ጊዜ እንዳሉ ከተቀራራቢ ትርጉማቸው ጋር የተቀመጡ ሲሆን፣ በቀረው ትረካ ውስጥ ግን በትርጓሜ ቃላት ይቀጥላሉ። የእነዚህ ቃላትና የትርጓሜያቸው ዝርዝርም በመጨረሻ ገጽ ላይ ተቀምጠዋል።

ስያሜዎችም አሉ። አንዲህ ዓይነት ስያሜዎች በመጀመሪያ ትርጉማቸው ተቀምጦም በታሪኩ ውስጥም በዚያው በሜዳ አጠራራቸው የተጠቀሙባቸው አሉ - ለምሳሌ ጋንታ።

አንባቢ ሆይ! ታሪካችን ሰፊ ነው። ስለሆነም ትውስታውም ሰፊ ነው። የጠፋው ጠፍቶ፣ የተረሳው ተረሰቶ፣ ለጊዜው በእጃችን ያለው ይዘገብ ዘንድ እኔ እነሆ የበኩሌን አዋጣሁ። ሌሎችም የበኩላቸውን ቢያከሉበት አንድ ቀን ከሞላ ጎደል ምሉዕ ታሪክ ይኖረናል የሚል ተስፋ አለኝ።

መልካም ትውስታ! መልካም ንባብ!!

የአሲምባ ፍቅር

ሰብአዊነትና መሥዋዕትነት

ከይመር ንጉሤ ጋር ያስተዋወቀኝ አጋጣሚ የተፈጠረው ሰኔ 27 ቀን 1968 ዓ.ም ወልዲያ ለተልዕኮ የወጣ አንድ የኢሕአሠ ሠራዊት ቡድን ወደ አሲምባ በተመለሰበት ዕለት የተፈጠረ የጦርነት አጋጣሚ ከይመር ንጉሤ ጋር አገናኘን። ሰኔ 26 ቀን ውድዬ ከሚባል ቦታ ትንሽ አርፈን መሸት ሲል ወደ ቆላ በመውረድ ወደ ጉራ ወርቄ አመራን። በዚህ ጊዜ በአካባቢው የነበረ በመንግሥት የታጠቀ የገበሬ ጦር ውጊያ ከፍቶብን ከባድ ችግር ላይ ወደቅን። በውጊያው ላይ የተወሰኑ አባሎቻችን ሲሞቱ፤ ከፊሎቻችን ደግሞ ተማርከን በገበሬዎቹ ጦር እጅ ወደቅን። በውጊያው ላይ ከወደቁት መካከል ሁለቱ ጓደኞቻችን በመጥረቢያና በጨቤ ሲገደሉ አንደኛው ደግሞ በጦር ተወግቶ ቆሰለ።

የውጊያው ወሬ ከመንግሥት ከፍተኛ ባለሥልጣናት ጆሮ እንደ ደረሰ ወታደሮችና ነጭ ለባሾች ተላኩ። የተላኩት የደርግ ሰዎች አካባቢውን ማሰስ ጀመሩ። በአሰሳውም በገበሬዎቹ ከተማረከነው ውስጥ ሃያ ያህል የኢሕአሠ አባላት በቁጥጥር ስር ውለው ወደ አዲስ አበባ ተላኩ። አዲስ አበባ ከደረሱ በኋላ በተለያዩ እስር ቤቶች በምርመራ ሲሰቃዩና ከእስር ቤት እስር ቤት ሲንከራተቱ ቆይተው በመጨረሻ የመገደላችው ዜና በመገናኛ ብዙኃን ተሰማ።

ከዚያ የኢሕአሠ ቡድን አባላት ውስጥ ከመላቱ በተአምር ተርፈን በሕይወት ለመመለስ የበቃነው በጣም ጥቂት እድለኞች ብቻ ነበርን። እኔን የማረከኝ ይመር ንጉሤ ነበረ። በሕይወት እቆያለሁ የሚል ግምት አልነበረኝም፤ ተስፋ ቆርጬ ሁሉ ነገር ጨለሙበኝ። ያ ደግ ገበሬ ግን ነጻነቴን መልሶ፤ በደርግ ኃይሎች እጅ አንዳልወድቅ ከልሎና ደብቆ ወደምፈልግበት ቦታ እንድሄድ ሸንኝ። በመጨረሻ ስንለያይ ግን ነጻነቴን ካለማመኔ የተነሣ የሚገባውን ምስጋና ሳላቀርብለትና በወጉ እንኳ ሳልሰናበተው ነበር የተለየሁት። ወደ አሲምባ ተመለስኩ፤ ትግሉም ቀጠለ።

በመጨረሻው የሁኔታዎች መለዋወጥ ባሰብኩት መንገድ ሳይሆን በራሱ መንገድ ወስዶ አሜሪካን ሀገር አሳረፈኝ። በአሜሪካን ሀገር ሕይወት ሌላ ገጽታ ያዘ፤

አንደገናም ትምህርት ቤት ገባሁ። ትምህርቴን በተሳካ ሁኔታ ጨርሼ በሙያዬ ሥራ ተቀጠርኩ። ትዳር መሥርቴና ልጆች አፍርቴም ጥሩ የቤተሰብ ሕይወት መምራት ጀመርኩ።

ሕይወት ቀጠለ፤ ለእነዚያ በሕይወት እስካለሁ በውስጤ ለሚኖሩት ለጋራ ዓላማችን ለተሠዉት ጓደኞቼ የገባሁትም ቃል በአእምሮዬ ውስጥ ቦታውን አንደያዘ ነው። በዓይነ ጎሊናዬ ፍንትው ብሎ የሚታየኝ በኢሕአሠ ውስጥ ያሳለፍኩት ጊዜና አብረውኝ የነበሩት ጓደኞች ትዝታ ብቻውን ታሪኩን ሙሉ አንደማያደርገውም አሳምሬ አውቀዋለሁ። ማሰባሰብ የነበረብኝ አንዳንድ አስፈላጊ መረጃዎች ነበሩ። ከእነዚህ አንዱ፤ ይመር ንጉሤ ስለሚባል አንድ የወሎ ገበሬ የመጨረሻ ሁኔታ ማጣራት ነበር። ታሪካችንን ለመጻፍ ያለኝ ቁርጠኝነት በጨመረ ቁጥር የይመር ንጉሤን ጉዳይ የማወቅ ፍላጎቴ እያደገ ሄደ። ቦታው ድረስ በአካል ሄጄ ማጣራት እንዳለብኝ ወሰንኩ። ሌሎች ያልተጠናቀቁና በጣም እስፈላጊ መረጃዎችን ግን አሁን በሕይወት ካሉና በቅርብ በማገኛቸው ጓደኞቼ አማካኝነት ማግኘት እንደምችል ተሰምቶኛል። ስለዚህ ብዙዎቹን መረጃዎች በቦታው ከነበሩ የትግል ጓደኞቼ ያገኘሁ ሲሆን እንደ ይመር ንጉሤ ዓይነት ጉዳዮችን ግን የግድ ኢትዮጵያ እንደገና በመመለስ ራሴ ቦታው ድረስ ሄጄ ከማረጋገጥ ውጪ አማራጭ አልነበረኝም።

ይመር ንጉሤ፤ እዚህ ለመድረሴ ትልቅ ውለታ ያደረገልኝ አንድ የወሎ ደግ ገበሬ ነበር። ሁኔታዎች ሲመቻቹልኝ ይመርን ለመፈለግና ሌሎች በሀሊናዬ ውስጥ ለሚገላሉ ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት የኢትዮጵያ ጉዞዬን ማቀድ ጀመርኩ። ከመጀመሪያው ጉዞዬ በኋላ አሥራ ሦስት ዓመታት ቆይቼ ዕቅዴ ተሳካልኝና በ1997 ዓ.ም. እንደገና ወደ ኢትዮጵያ ለመምጣት ዝግጅቴን አጠናቀቅሁ።

አሜሪካን አገር ከምኖርበት ከዴንቨር ከተማ ወደ ኢትዮጵያ ለመድረስ ሁለት በረራዎችን መውሰድ ነበረብኝ። የመጀመሪያው ከዴንቨር ወደ ዋሽንግተን

የሚያደርሰኝ ሲሆን ሌላው ከዋሽንግተን ወደ አዲስ አበባ የሚወስደኝ ነው። ወደ አዲስ አበባ የበረርኩት በኢትዮጵያ አየር መንገድ አውሮፕላን ነበር።

የመጀመሪያውን ጉዞዬን ጨርሼ ከዋሽንግተን በኢትዮጵያ አየር መንገድ ተሳፈርኩ። የኢትዮጵያ አየር መንገድ አውሮፕላን ውስጥ ስገባ ሀገሬ የገባሁ ያህል ይሰማኛል፤ ትዝታዎቼ ይቀሰቀሱበኛል። በዚህ በረራዬም ብዙ ትዝታዎች ቢመጡብኝም፤ አእምሮዬን የተቆጣጠረው ያ የወሎው ትዝታዬ ነበር። ወሎ ውስጥ በተለይም ጉራ ወርቄ በሚባለው ቦታ ላይ የተፈጠረው አጋጣሚ ለብዙ ዓመታት ሲቆረቆረኝ የቆየ ታሪክ ነው። እያንዳንዱ ድርጊትና ቦታ ከሃያ አምስት ዓመታት በፊት እንደተፈጸመ ሳይሆን ልክ ዛሬ የሆነ ያህል ወለል ብሎ ታየኝ።

ከዴንቨር በተነሣሁ በሦስተኛው ቀን አዲስ አበባ ገባሁ። አዲስ አበባ ገብቼ ለሁለት ቀናት አረፍት አደረግሁና በሦስተኛው ቀን ወደ መቀሌ አቀናሁ። መቀሌ ከዘመድ ወዳጆቼ ጋር ጥቂት ቀናት ካሳለፍኩ በኋላ በሁለተኛው ሳምንት ወደ ወሎ ሮቢት ለመሄድ ተዘጋጀሁ።

ራሱን ለአደጋ አጋልጦ ሕይወቴን ያዳነውን ያንን ደግ ገበሬ ሳላመሰግነውና በደንብም ሳልሰናብተው በመለየቴ ዘወትር ይቆጩኝ ነበር። ያንን ቁጭት ለመወጣት፤ ውለታውን መከፈል የማይቻለኝ እንደሆነ አውቃለሁ። ሆኖም ውለታውን መቼም የማልዘነጋ መሆኔን ለመንገርና የምችለውን ለማድረግ ነበር ወደ ወሎ ሮቢት ለመሄድ የተነሣሁት። መኪና ከአንድ ጓደኛዬ በትውስት አገኘሁ። ጓደኛዬ መኪናውን የሰጠኝ ከአዘጋጀልኝ አንድ ጎልማሳ ሹፌር ጋር ነበረ። የሁለት መቶ ሠላሳ ኪሎ ሜትር ርቀት ያለውን የወሎ ሮቢት መንገድ ለመጀመር ከሹፌሪ ጋር ከመቀሌ በጠዋት ተነሣን።

የመኪናው አሽከርካሪ ዕድሜው ከወጣትነት ያለፈ ጎልማሳ ሰው ሲሆን ጉቁና ጨዋታ አዋቂ ነበረ። የተግባባነው መንገድ ከመጀመሪያችን በፊት ነው። ጨዋታ አዋቂነቱ ወዳድነት ዝምታዬን ገፍ መንገዳችንን ሳላውቀውና ሳልሰለች እንድደርስ አግዘኛል።

እንደ እውነቱ ከሆነ ጨዋታችንን የሚለኩሰው እርሱ ቢሆንም፤ አብዛኛውን ጊዜና አስከመጨረሻው ድረስ ያወራሁት እኔ ነበርኩ። እርሱ የእኔ ወሬ በየአጋጣሚው ሲቋረጥ እንደገና ለማስቀጠል እንዳንድ ቃላት ይጥላል፤ ያልገባውንም ይጠይቃል፤ አለያም ደግሞ ግርምቱ ይገልጻል። በተረፈ መኪናውን እያሸከረከረ በተመስጦ ያዳምጠኛል።

ከመቀሌ ወጥተን ማይ ኑበሪን እስከናልፍ ድረስ ያንንም - ያንንም እያነሣን ሰንጥል ከቆየን በኋላ ሹፌሬ “ወደ ወሎ ሮቢት የምትሄደው ምን ዓይነት ስራ ለመጀመር እስከህ ነው?” አለና ጠየቀኝ። ከአሜሪካ የመጣሁ መሆኔን፤ የምሥራው በፋርማሲ ባለሙያነት እንደሆነ አስቀድሞ አውቋል። ግምቱም ምናልባትም ከመድኃኒት ፋብሪካ ጋር የተያያዘ ሥራ ለመጀመር የሚያስችል ጥናት ለማካሄድ እንደምሄድ ነበር።

ከሥራ ጋር በተያያዘ ሳይሆን በግል ጉዳይ እንደምሄድ ነገርኩት። “አካ ወሎ ሮቢት ዘመዶች አሉህ ማለት ነዋ! የቅርብ ቤተሰቦችህ ወይም ዘመዶችህ መሆን አለባቸው?” አለኝ። ምላሹን ሳይጠብቅ “የወሎ ሮቢት ሰው ነህ እንዴ?” በማለት አስከትሎ ጠየቀኝ።

“እኔ አይደለሁም። ሮቢትን ያየኋት ከሁለት ሰዓታት በማይበልጥ ቆይታ ነው። ከዚያ በኋላም ተመልሼባት አላውቅም” አልኩት።

በመገረም ግንባሩን ኮስተር አድርጎ ተመለከተኝና ከፊቱ በተዘረጋው መንገድ ላይ አተኩሮ መንዳቱን ቀጠለ። የመኪናውን ማርሽ ቀንሶና ነዳጅ መስጫውን ረግጦ የሹፌርነት ችሎታውን በሚያሳይ መልኩ መኪናዋን በሚፈልገው ፍጥነት ውስጥ አስተካከለና “ታዲያ እኮ እዛ መቀሌ እያለን ከአሜሪካ የመጣኸው ወሎ ሮቢት ሰው ለመጠየቅ እንደሆነ በአግራሞት ሲያወሩ ሰምቼ እኔም ግራ ተጋብቼ ነገር። መቼም ሰው ዘመዱን ለመጠየቅ ከአሜሪካ ሲመጣ እንተ የመጀመሪያው እንዳልሆንከ አውቃለሁ። ብቻ እንዳንድ ሰዎች ሁሉን ማዳነቅ

እንደሚወዱ አሰብኩና ነገራቸውን ችላ ብዬ ተወኩት” አለና ከእኔ እንዳች ነገር ለመስማት መጓጓቱን በሚገልጽ ሁኔታ ተመለከተኝ።

አልመለስኩለትም። በራሴ ሐሳብ ውስጥ ገባሁና ዝም አልኩት። ሁሉታችንም በየራሳችን ሐሳብ ውስጥ ሆነን በዝምታ መንገዳችንን ቀጠልን። እኔ ሀሳብ ውስጥ የሚመላለሰው ይመር ንጉሤ ነበር። “አሁን በሕይወት አገኘው ይሆን? ያኔ ምናልባት አርባ አመት ቢሆነው፤ ዛሬ የሰባ አመት ሽማግሌ ይሆናል” ብዬ አሰብኩ። አርጅና የተጫጫነውን ይመር ንጉሤን በዓይነ ጎሲናዬ ሳየው ቅር አለኝ። ትንሽ ቀደም ማለት እንደነበረብኝ አሰቤም ጸጸት ሽንቆጥ አደረገኝ። ደግሞ ለራሴ ይቅርታ ለማድረግ መንገድ ፈልጌ ሚስቴን እንደማገኛት ርግጠኛ ሆንኩና ራሴን አጽናናሁ። ያን ጊዜ ባለቤቱ በዕድሜ ከእርሱ በጣም እንደምታንስ ገምቻለሁ። “ደግሞ ልጆቼም ይኖራሉ፤ እነርሱ ባያስታውሱኝ እንኳ ለኔ እነርሱን ማግኘት ትልቅ ነገር ነው...” ሐሳቤ ከነይመር ንጉሤ ቤት ገብቶ አልወጣ ብሎኝ ሲዳከር የመኪናው መንገጫገጭ ከሐሰቤ አናጠበኝ። ዞር ብዬ ሾፌሩን ተመለከትኩት።

ሾፌሩ የመኪናውን መንገጫገጭ ከምንም የቆጠረው አይመስልም፤ በዝምታ እንደተዋጠ ከፊቱ መንገዱንና የመኪናውን መቆጣጠሪያዎች እየተመለከተ ይነዳል። ነዳጅ ሙሉ አድርገን ነው የተነሣነው። መኪናው ጥሩ ጉልበት ያለው፤ በደንብ የተያዘ ላንድ ከሩዘር ነውና ምንም የሚያሳሰብ ነገር የለብንም። ለአንዲህ ዓይነት መኪና የአንድ ሺህ ኪሎ ሜትር ርቀት ጉዞ ማለት ምንም ማለት እንዳልሆነ አውቃለሁ። ቢሆንም ግን መኪናው ሲዘልበት ሾፌሩ ይቅርታ ሊጠይቀኝ ይገባው ነበር፤ እርሱ ዞር ብሎም አላየኝ ግንባሩን ኮስተር ምንም እንዳልተፈጠረ ሁሉ መንዳቱን ቀጥሎአል። ዝምታዬ ስለከበደው ተናዶብኝ ይሆናል ብዬ አሰብኩ፤ ጨዋታ የለመደ ሰው እኮ ዝምታ እንደ ጨለማ ይከብደዋል።

ሐሳቤ ተመልሶ ወደ ወሎ ሮቢት ከነይመር ቤት ገባ። “እምባላጌ ደረሰን፤ ሰባ ኪሎ ሜትር ያህል ተጉዘናል ማለት ነው።” አለና ከሄድኩበት በድንገት መለሰኝ። ቦታውን አላውቀውም፤ ዞር ዞር ብዬ ተመለከትኩ። ሾፌሩ ንግግሩን በመቀጠል

“አምባላጌን በፊት ታውቃለህ? መቼም ታሪካዊ ከተማ ስለሆነች በሰም የማያውቃት የለም” አለ። እንገቴን በመነቅነቅ የእዎንታ መልስ ሰጠሁት። እርሱ ግን አልተወኝም ዝምታውን ለመስበር እየታገለ ይመስላል። “ብዙዎቹ ትናንሽ ከተሞች አልፎ አልፎ ካልሆነ በስተቀር ይሄን ያክልም አልተለወጡም” አለ። እኔ እንደመርንና ከዚያው ጋር የተያያዙ ትውስታዎቼን ለማሰብ ስለፈለግሁ ምንም አስተያየት አልሰጠሁም። አሁንም ሌላ መከርከሪያ ርእስ በመፈለግ “መቼም አምባላጌ ሄደህ ባታውቅም ወደ ወሎ ሮቢት ስትሄድ፣ በዚሁ በኩል ነው የምታልፈው” አለኝ።

አሳዘነኝ፤ ደግሞም ዝምታው እንቅልፍ ሊያመጣበት ይችላል። ከትዝታዬ ወጥቼ ላጫውተው አሰብኩና “እኔ እንኳ በዚህ አልመጣሁም” አልኩት። በመናገሪ ይሁን በመልሴ ብቻ ነቃና ፈገግ አለ።

“እንዴ ምን ማለትህ ነው፣ ትቀልዳለህ?!” ታዲያ በየት በኩል ሄድኩ ልትለኝ ነው?”

“እውነቴን ነው፣ በሌላ መንገድ ነው የሄድኩት?”

“በሌላ በኩል ደግሞ ምን መንገድ አለና ነው?”

“አይ በመቀሌ በኩል አይደለም የሄድኩት”

“እሺ መጀመሪያ የተነሣኸው ከየት ነው?”

“ከአዲግራት” አልኩት ከአሲምባ ላለማለት ፈልጌ። እስካሁን በዚህ በኩል ያለውን ታሪኬን ስለማያውቀው ለመሸሸ በመፈለግ።

ሰውዬው ግን የሚለቅ ነገር አይደለም። “ታዲያ በየት በኩል መጣህ? ደግሞስ ከአዲግራት ወሎ ሮቢት ድረስ ወደ ሁለት መቶ ሠላሳ ኪሎ ሜትር ተጉዘህ የመጣኸው ለሁለት ሰዓት ቆይታ ብቻ ነው ማለት ነው? ይሄ ዘመዴ ያልከውስ ሰው ይህን ሁሉ መንገድ ተጉዘህ መጥተህ እንዴት አላሳደረህም? ለመሆኑ ምን ያህል የቅርብ ዝምድና ነው ያላችሁ? ብቻ ሁሉም ነገርህ ግራ የሚያገባ ነው” አለኝ በመደነቅ እየተመለከተኝ።

“አዎን፣ ግራ እንደሆነበህ ይለማኛል፤ ብነግርህም ሊገባህ አይችል ይሆናል። ልጠይቀው የምሄደውን ሰው ያወቅኩት በአጋጣሚ፣ ትውውቃችንም የሁለት ቀናት ነበር ብልህ ደግሞ የበለጠ አወሳሰብብሃለሁ። እኔም ራሴ እንዴት እንደማስረዳህ ግራ ይገባኛል!” አልኩት ከምሬ።

“እሺ! ታዲያ ምን ቢያደርግልህ ነው፣ ከውጪ ሀገር ድረስ ልትፈልገው የመጣኸው? ለመሆኑ ምንድነው የሚሠራው?” ብሎ ተከታታይ ጥያቄዎችን ሰነዘረ።

“ገበሬ ነው! አንድ ደግ፣ ጀግና፣ ላመነበት የሚሞት፣ ተራ የወሎ ገበሬ!” አልኩት። ስሜቴን ከገጽታዬ ላይ የተመለከተ መሰለኝ።

“እውነትም ግራ የምታጋባ ሰው ነህ፤ የምትለው ሁሉ አልገባኝም! ለሁለት ቀናት ብቻ የምታውቀው አንድ ገበሬ፣ ግን ደግሞ ከአሜሪካ ድረስ መጥተህ የምትጠይቀው፤ ያውም ከብዙ ዓመታት በኋላ፤ ምን ማለት ነው? የምትናገረው ነገር በሙሉ የተለመደ ነገር አይደለም !!”

“አዎን ሊገባህ አይችልም ይሆናል፤ እንዳላሰረዳህ ታሪኩ በጣም ብዙ ነው፤ በጣም ባጭሩ ልነግርህ አስቤ ራሱ አጭሩም ለዚህ ጉዞና ግንኙነት ረዥም ሆነብኝ። በተጨማሪ ታሪኩን ለመረዳት እንደ ቅድመ ሁኔታ ማወቅ ያለብህ ነገሮች አሉ። ለዚህ ነው የምሸሸው፣ ወደሌላ ወደማታውቀው ነገር ውስጥ እንዳልከትህና አሁንም የበለጠ ግራ እንዳላጋባህ ፈርቼ ነው።”

“እንተ ሰውዬ! እኔን ለማሳበድ ተልከህ የመጣህ የመሰለኝ” አለና ራሱን እየነቀነቀ ፈገግ ብሎ በመኪናው የፊት መስታወት አሻግሮ መንገዱ ላይ አፈጠጠ።

ከፊት ለፊታችን ተዘርግቶ እየተጠቀለለ በመኪናው ስር ወደኋላችን የሚቀረው መንገድ ላይ ዓይኖቼን ተከዬ ቅዝዝ ብዬ ሳሰብ ቆየሁና “በደርግ ጊዜ ኢሕአፓ የሚባል ድርጅት ታውቃለህ? ማለት የፖለቲካ ድርጅት?” አልኩት ሳያስበው። ደንገጥ ያለ መሰለኝ።

“እኔ በርግጥ ልጅ ነበርኩ። ግን ትዝ ይለኛል፤ አንድ የቅርብ ዘመዳችን ኢሕአፓ ነው ተብሎ ተገድሎ እናቴ ለቅሶ ከርማ እንደመጣችና ለረዥም ጊዜ የሐዘን

ልብስ አድርጋ እንደነበረ አስታውሳለሁ። ከዚህ ሌላ ያወቅኩት በሙሉ በወሬና በንባብ ነው። የእናቴ ሁኔታ ስለዚያ ወቅት የማወቅ ፍላጎቴን እንደኮረከረው ነበር ያደግሁት፤ ዕድሜዬ እየጨመረ ሲሄድ ስለኢሕአፓ ብዙ ለማወቅ ሞከራለሁ። ደርግ በጣም የሚፈራ መንግሥት እንደነበረና ኢሕአፓ ደግሞ በጣም ነበዝና ደፋር ወጣቶች እንዲሁም የተማሩ ሰዎች የነበሩበት ድርጅት መሆኑን ሰምቻለሁ።

“አዎን ልክ ነህ፤ በኢሕአፓ ስር ደግሞ በገጠር ወታደራዊ አንቅስቃሴ የሚያደርግ ኢሕአዊ የሚባል ተቋም ነበረ። ይሄንንስ ታውቃለህ?” አልኩና ሌላ ጥያቄ አቀረብኩ።

“ኢሕአዊ ማለት አሲምባ የነበረው ጦር አይደል? የትግራይ ተወላጅ ሆኜ እንዴት አላውቅም? በሚገባ አውቃለሁ!” አለኝ።

“ይሄን ሳታውቅ ታሪኩን ብንግርህ ላይገባህ ይችል ይሆናል ብዬ ፈርቼ ነበር ጥያቄህን የሸሸሁት። ይሄን ያህል ካወቅህ ግን፤ ልፈልገው ስለምሄደው ጀግና ገበሬ ታሪክ ብንግርህ ልትረዳው ትችላለህ” አልኩት ለማረጋገጥ።

“አንተ ኢሕአፓ ነበርክ ማለት ነው?” ለማወቅ የቸኮለ በሚመስል ስሜት ነበር የጠየቀኝ።

“አዎን! የኢሕአዊ አባል ነበርኩ”

“አካ! አሁን ገባኝ፤ ኢሕአዊ ሆነህ የሠራሽው ወሎ ሮቢት ውስጥ ነበር ማለት ነው። አይደለም?” አለ አርግጠኛ መሆኑን ለማሳየት የሚፈልግ መሰለ። “ታዲያ ከአዲግራት ወደ ወሎ ሮቢት በየት በኩል መጣህ?” ጥያቄውን ቀጠለ ሾፈሩ።

ረፋድ ላይ ማይጨው ደረሰን። ሮቢት ለመድረስ ወደ ዘጠና ኪሎ ሜትር ይቀረናል። እንደገና መንገድ ስንጀምር ታሪኩን እንደምንግረው ቃል ገብቼለት፤ መኪናችንን ከአንድ ሆቴል በር ላይ አቁመን ቁርስ ለማድረግ ወረድን።

ከቁርስ በኋላ ተመለስን፤ ሾፈሩ ጊዜ ሳያባከን መኪናውን አስነሥቶ ተፈተለኩ። ልክ የማይጨውን ከተማ ለቀን ስንወጣ አየት አደረገኝ። “የቤት ሥራ እኮ ነው የሰጠሽኝ፤ ቁርስ እየበላን ሌላ ነገር ወደ አእምሮዬ ሊመጣ አልቻለም። ግራ ያጋባኝን የአመጣጥህን ምክንያት እስከማውቀው ቸኩያለሁ። መቼም እናንተ ኢሕአፓዎች ብዙ የሚገርም የችግርና የጀብዱ ታሪክ አላችሁ!” እለና ታሪኩን እንደጀምርለት ጎተጎተኝ።

“ታሪኩ በጣም ረዥም ነው። በአጭሩ ለመናገር ያህል” አልኩና ከየት እንደምጀምረው ግራ ገብቶኝ ጥቂት ዘገየሁ።

“ምነው ለመናገር ከበደህ አንዴ? ወይስ ደስ አላለህም? ደስ ካላለህም ብዙም አትጨነቅ!” አለኝ ቅሬታ ባዘለ ድምፅ።

“የሚያስጨንቅ እንኳ አይደለም፤ ከየት ብጀምር እንደሚሻል እያሰብኩ ነበር።” አልኩት።

“እንደሱ ከሆነስ እሺ” እለና እስቤ እስከምወሰን ጊዜ ሰጠኝ።

“ዕለቱ ሰኔ 27 ቀን 1968 ዓመተ ምሕረት ነበረ...” ብዬ ከይመር ንጉሤ ጋር ያገናኘንን አጋጣሚ አተርክለት ጀመርኩ። ሾፈሩ በተመስጦ አዳመጠኝ። የይመር ንጉሤን ታሪክ ሰጪርስና ላሊበላ መገንጠያ ላይ ስንደርስ እኩል ሆነ። ሮቢት ለመድረስ አሥራ አምስት ኪሎ ሜትር ይቀራል።

“እንግዲህ የጓጓህለት ታሪክ ይሄው ነው” አልኩት።

ሾፈሩ በረጅሙ ተነፈሰና “አውነተኛ ታሪክ ሳይሆን ፈልጦ ወይም በመጽሐፍ ላይ ያነበብኩት ልብ ወለድ ነው የመሰለኝ” እለና ተመለከተኝ።

“እንግዲህ...” ላወራ የነበረውን ነገር ሳያስጨርስኝ አቋረጠኝ።

“የሚገርመው ደግሞ የጊዜው ነገር ነው። ይሄ የሆነው በሰኔ ወር 1968 ዓ.ም አሁን ደግሞ ያው የሰኔ ወር 1998 ዓ.ም፤ ልክ ሠላሳ ዓመቱ!! ይሄን አሁን ማን ያምናል? በጣም ይገርማል!!” አለ። “እኔ የምልህ!” አለኝ ደግሞ ከእኔ መልስ

ሳይጠብቅ። “ለምን በመጽሐፍ መልክ አታወጣውም? ወይስ ሰው እንዲያውቅብህ አትፈልግም? አንድኔ ግን አሪፍ መጽሐፍ ይወጣዋል!” አለች።

“እንግዲህ ከተሳካ፤ ወደፊት እንደዚያ ለማድረግ እሞክራለሁ” አልኩት።

ወሎ ሮቢት እየደረሰን መሆኑን ነገረች። ከዚያ በኋላ አልተነጋገርንም፤ ወደከተማው አስከንገባ ድረስ ሁለታችንም ከየራሳችን ሐሳብ ጋር ነበርን። እንዳለውም ወዲያውኑ ሮቢት ገባን።

ሮቢት እንደገባን “አውቶቡስ ተራውን ታውቀዋለህ?” አልኩት።

“በሚገባ አንጂ!” አለች።

“የዱሮው ይሆን ወይስ ተቀይሯል?” አልኩ ድግሞ።

“አረ ጥንትም ይኼው እንደነበረ ነው የሰማሁት” አለች።

“እባክህን ወደዚያ አንሂድ” አልኩት። ስሜቴ መለወጡ ለራሴም ታውቆኛል። ከተራ ወርቄ ከይመር ንጉሤ ጋር መጥተን ወሎ ፈረስ አውቶቡስ የተሳፈርኩበት ቦታ ነው። ቅርብ ስለነበርን ወዲያው ደረስን። ሾፌሩ መኪናውን እንዲያቆም ነገርኩትና አቆመልኝ። አላማክርኩትም፤ ፈጠን ብዬ ወረድኩና ሰዎች መጠየቅ ጀመርኩ። ጥቂት ሰዎች “እናውቀውም” ሲሉኝ ፈራሁ፤ ይመር ንጉሤን ሳላገኘው እንዳልመለሰ ሰጋሁ። አንድ በዕድሜ ገፋ ያሉ ሰውዬ ሳገኝ ደስ አለኝ። “አባቴ ይመር ንጉሤ የሚባል ሰው ያውቁ ይሆን?” አልኳቸው።

“ወደዚህ ወደ ወርቄቆ ማርያም፤ ወደ ውድዬ በኩል ስሙን እሰማ ነበር” አለኝ። በቅጡም ያመሰገንኩ አይመስለኝም፤ መኪና ውስጥ ገቢህና ወደ ውድዬ እንዲነዳ ነገርኩት። ከአስፋልቱ በስተግራ በኩል የሚያመራ መንገድ ይዘን ስንሄድ ወደ ገበያ የሚሄዱ አዛውንቶች አገኘንና መኪናችንን አቆምን። በዕድሜያቸው የገፋ የሀገር ሽማግሌ መሳይ ስለነበሩ ሊያውቁ እንደሚችሉ ገምተናል።

ይቅርታ ጠይቀን አስቆምናቸውና “እዚህ አካባቢ የሚኖር ሰው ብንጠይቃችሁ ታውቃላችሁ?” አልናቸው። አንደኛው ሰውዬ “መሐመድ አባላለሁ፤

የአሲምባ ፍቅር

እዚሁ አካባቢ ነው ሀገሬ፤ እዚህ ወጣ ብሎ ይሄንን ጋራ ተሻግራችሁ ነው። ማንን ፈልጋችሁ ነው? ስሙን ታውቃላችሁ?” አሉን።

“ይመር ንጉሤ የሚባል ሰው” አልኳቸው

“ይመር ንጉሤ? ወይ ወንድሜን?” ብለው ጭንቅላታቸውን ይዘው ማልቀስ ጀመሩ።

ልቤ ስንጥቅ አለ። የሆነውን መጠየቅ ይሰፈላል አልነበረም፤ አውቄዋለሁ። አውነቱን መቀበል ግን አልፈለግኩም። ለመናገር መዘጋጀቴን ሳላውቀው ከአፈ “ምንውን?” የሚል ቃል ሲወጣ በጀርዎቼ ተሰማኝ።

“ይመር ንጉሤ እኮ ሞቷል!” አሉ።

“እንዴት ሆኖ?”

“በቃ እንዴት እንደሆነ አላወቅንም፤ ቀበርም ለመድረስ ጊዜው አልተመቸንም ነበርና አልደረስንም። ግን ይመር ንጉሤ ሞቷል” አሉና ቀና ብለው “በዚህ በኩል በመኪና ያስገባል። የክልል መኪናች ሁልጊዜ ይመላለሱበታል። አገሩም ሰላም ነው። ወደ መንደሩ ብትሄዱ የበለጠ የሚነግሯችሁ ዘመዶቹን ታገኛላችሁ” አሉን። መኪናው ውስጥ እንዲገቡ ነገርናቸውና ባመላከቱን መንገድ መጓዝ ጀመርን። ጥቂት እንደሄድን አንድ የከተማ ሰው የሚመስል ሰው በእግሩ ሲሄድ አገኘን። መኪናውን እንዲያቆም ሾፌሩን ጠየቅሁትና “ወደየት ነው የምትሄደው?” ብዬ ጠየቅኩት መንገደኛውን።

“እዚህ ማዶ ጋራው አጠገብ ወዳለው ትምህርት ቤት ነው የምሄደው” አለ።

“ና ግባ እንሸኝህ” አልኩትና ይዘነው ሄድን። የተባለው መንደር እንደደረሰን ብዙ ማጠያየቅ አላስፈለገንም። የይመር ንጉሤ ልጅ አግብታ በአካባቢው እንደምትኖር ተነገረን። ያገኘው ሰው ልጅቱን አፈላልጎ ለማምጣት ብዙ ጊዜ አልወሰደበትም፤ ይዟት ከተፍ አለ።

ልጅቱ ይመር ንጉሤን ትመስላለች፤ አባቷ ሲሞት እናቷ እርሷን እርጉዝ እንደነበረች፤ አባቷን በአካል እንደማታውቀው ነገረች። “ልክ አባትሽን እኮ ነው የምትመስደው!” አልኳት ትኩር ብዬ እያየኋት።

“አምን፤ ሁሉም ሰው እንደዚህ ነው የሚለኝ” አለችኝ። ቀጥላ ደግሞ “እርሶ ግን አባቴን የት ነው የሚያውቁት?” ብላ ጠየቀችኝ።

“አባትሽን የማውቀው ድሮ - ድሮ! ከሠላሳ ዓመት በፊት ነበር። ከዛሬ ሠላሳ ዓመት በፊት እኔን አሳልፎ ላለመስጠት ቆራጥ አቋም የወሰደ ሰው ነበር። ጥላ ከለላ ሆኖ፤ ከሞት ያተረፈኝ ሰው ነው። አስካሁን ድረስ በሕይወት የቆየሁት በእርሱ ውሳኔ ነው። ያን ጊዜ ለደርግ አሳልፎ ሰጥቶኝ ቢሆን ኖሮ እንደሌሎቹ ጓደኞቼ እንደል ነበር። እናም እርሱንና እናንተን ቤተሰቦቼን ለመጠየቅና ውለታውን ያለመርሳቱን ለመገር ነው የመጣሁት” አልኳት። ማልቀስ ጀመረች።

“አባቴ ጥሩ ሰው እንደነበረ ብዙ ሰዎች ይነግሩኛል። እኔ አላውቀውም፤ የሞተው ግን በመኪና አደጋ ነው” አለችኝ በለቅሶሞ መሐል። በአሷ ዕድሜ ስገምተው ይመር ንጉሤ ከሞተ አሥራ አራት አመት ይሆነዋል።

ያን ጊዜ ይመር ንጉሤ ማርኮ አቤቱ ሲወስደኝ ካየኋቸው ሁለት ሕፃናት አንዱ ወንድ እንደሆነ ትዝ ይለኛል፤ ሁለተኛውን ግን ተጠራጠርኩ። በአንዱ ልጄምር ብዬ “ታላቅ ወንድም አልነበረሽም እንዴ? እሱስ የት ነው የሚኖረው?” ብዬ ስጠይቃት እንደገና ማልቀስ ጀመረች።

“እሱም ሞቷል፤ ሁለቱም ወንድሞቼ ሞተዋል!” አለችኝ፤ ልክ እንደአዲስ ሐዘንተኛ እያለቀሰች።

“እናትሽስ አለች?” አልኳት የመጣው ይምጣ ብዬ።

“እናቴ እንኳ አለች” ስትለኝ ትንሽ ተንፈስ አልኩ።

“እናትሽን ልናገኛት እንችላለን? ወይስ እንዴት ነው?” አልኳት።

እናቷ ያለችበት ቦታ ሩቅና ለመኪናም የማይመች መሆኑን ነግራን እኛ ወዳለንበት ይዛት ብትመጣ የተሻለ እንደሚሆን ነገረችን። ተስማማን። ስልክ እንድትደውልልን ቁጥር ሰጠናትና “አባትሽን በሕይወት ላገኘው ባልችልም እናንተንም ቢሆን ትንሽ ልረዳችሁ አፈልጋለሁ” አልኳት። ጥቂት ገንዘብ ሰጥቻት “ለልብስና ለአንዳንድ ነገር መግዣ ይሆንሻል” ብያት ተለያየን። ወደወሎ ሮቢት ተመለስን።

በሦስተኛው ቀን ስልክ ደወሉልኝና እናቷን አነጋገርኳት። ታሪኩን ነግሬአት “ታስታውሽኛለሽ?” ብዬ ጠየቅኳት። ምናልባት እንደእኔ ያሉ ብዙ አስተናገደው ሊሆን ስለሚችል ላታስታውሰኝ ትችላለች ብዬ ተጠራጠርኩ። እርሷ ግን እያለቀሰች እንደምታስታውሰኝ ነገረችኝ። “ይመር ንጉሤ ‘የት ገብቶ ይሆን? እምን ደርሶ ይሆን? ሀገሩ ገብቶ ይሆን ወይስ መንገድ ቀርቶ ይሆን?’ እያለ ሁል ጊዜ ስለአንተ ያስብ ነበር። ወይኔ! በሕይወት ኖሮ ቢሆን እንዴት ደስ ባለው!” አለችኝ።

ስልክ የደወሉልን ከስልክ ማስደወያ ጣቢያ ሆነው ነበር። የስልክ ቤቱ ሠራተኛ ስልኩን ተቀበላትና ማንነቱን ከገለጸልኝ በኋላ ሞቅ ያለ ሰላምታ አቀረበልኝ። “የኔ ወንድም ታሪኩን ሰምተናል! እዚህ አካባቢ ብዙ ሰዎች ሰምተው በጣም ተደስተዋል። ከሠላሳ ዓመት በፊት ውለታ ያደረጉልህን ሰዎች አስታውሰህ ለመጠየቅ የመጣህ መሆንህን ነው መንደርተኞቼ የነገሩኝ። ስለዚህ ሁለተኛ ጊዜ ስትመጣ ስልክ ቤት፤ ወይንም ፖሊስ ጣቢያ ብለህ ጠይቀህ ብትመጣ ደስ ይለናል። ስለአንተ አገሩ በሙሉ አውቋል፤ እስከታች እስከወርቂቶ ማርያም ድረስ ትላገትና የሚወራው ስለአንተ ነበረ። ብትመጣ ሕዝቡ አጅቦ ወደ ውድቁ ይወስድሃል። እዚህ ከደረሰክ አንተ የምትፈልገውን ሰው ቤት ማንም ያሳይሃል፤ በጣም ትልቅ ሰው ነህ” አለኝ።

“አመሰግናለሁ፤ እንዳልከኝ አደርጋለሁ። እባክህን ልረዳቸው አፈልጋለሁና በሰጠኋቸው ስልክ እንዲደውሉልኝ ወይም በዚሁ አድራሻ እንዲጽፉልኝ በደንብ አስረዳቸው” ብዬ ስልኩን ዘጋሁት።

አንድ
የሕይወት ኩርባዎች

“ፀሐይ ስትወጣ፡ መንገዶች ሁሉ ወደ ልጅነት ያመራሉ”

መቼም ማንኛውም ሰው የሕይወት መዘሪያ፣ መታጠፊያ ወይም መቀየሻ ኩርባዎች ይኖሩታል። አንዳንዶቹ ለደገኛ ኩርባዎች ሊሆኑ ይችላሉ። አንዳንዶቹ መልካምና ሕይወትን ወደ ቀናው ጎዳና የሚመሩ ይሆናሉ። አንዳንዶቹ ደግሞ ከናካቴው ወይት አንደሚወስዱ የማይታወቁ ብዙ የሚያለፉ፣ ብዙ የሚያስዳክሩ ይሆናሉ። የእኔ ኩርባዎች የገበሬ ቤተሰቦቼ ሕይወት፣ አሲምባ፣ ይመር ንጉሤና ድላይ ናቸው።

የልጅነት አስተዳደግና የትምህርትን ዓለም በአፍላው አንድቀምሰው ያደረጉኝ ናቸውና የሕይወቴን የመጀመሪያ ቅያስ ማበጀታቸው አጠያያቂ ሊያሆንም። አሲምባ ወደጀ፣ ፈቅጀ፣ ለትግል የገባሁበት የልጅነት ፍቅሬ ነው። ብስለትን፣ ፍርሀትና ድፍረትን፣ ሞትና ሕይወትን ገና በለጋ ዕድሜ ያሳየኝ የአሲምባ ኩርባ ነው። ይመር ንጉሴ ከሞት መንጋጋ ነጥቆ ያተረፈኝ፣ ልገድለው ስቸል ሕይወቴን ያተረፍኩለት፣ ሕይወት የተቀያየርን፣ ቅን ሰው ነው። ድላይ የልጅነት ፍቅሬ ናት። የሕይወትን ዋጋና የሞትን ላደጋ አውቅ ዘንድ፣ በፍቅር ሽማ ጠቅልላ የሰጠችኝ መቼም ከሕይወቴ ላወጣት የማልቸል የሜካ ሕይወት፣ የተጋድሎ መከራ ፀጋ ናት። እነዚህ አራቱ አንደምን የሕይወት መዘሪያ ኩርባዎቼና አንጻሮቼ ሆኑ? ቢሉ የሚከተለው ታሪኬ ነው መልሱ።

የተወለደኩት በትግራይ ክፍለ ሀገር፣ በአጋሜ አውራጃ፣ በዛላ አንበሳ ወረዳ ጥርቀ በሚባል ሥፍራ ነው። የዛላ አንበሳ ከተማ ከእኛ መንደር ሁለት ኪ.ሜ. ቢርቅም ወንዞችን ግን አንድ ነው። አባቴ አቶ አብርሃ ብስራት፣ አናቴ ደግሞ

የአሲምባ ፍቅር

ወይዘሮ ወለላ ረዳ ይባላሉ። ለቤተሰቦቼ የመጀመሪያ ወንድ ልጅ ስሆን፣ ከኔ በታች ሦስት ወንዶችና ሦስት ሴቶች ልጆች ነበሩ።

የአባቴ አባት፣ ቄስ ገበዝ ነበሩ፤ የቆሎ ተማሪዎችን የቤተክህነት ትምህርት ያስተምሩ ነበረ። እኔም ዘመናዊ ትምህርት ከመጀመሪያ በፊት ከሚያስተምሯቸው ልጆች ጋር ተቀላቅዬ “ሀ...ሁ” የቆጠርኩት እርሳቸው ዘንድ ነበር። አያቴ በቤተክህነት ትምህርት የበለጠ አንደገፋ ከፍተኛ ፍላጎት የነበራቸው ቢሆንም ዛላ አንበሳ ውስጥ የአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ስለተከፈተ፣ ወደ ዘመናዊ ትምህርት ቤት ከመግባት ሊከለከሉኝ ከበዳቸው። ስለዚህ ቀን ዘመናዊ ትምህርት እየተከታተልኩ ማታ ደግሞ የቤተ ክህነት ትምህርት እንድማር ተወሰነ።

ቅዳሜና እሁድ አንዲሁም በበዓላትና በክረምት ወቅት የዕረፍት ጊዜዬን የማሳልፈው አባቴን በማገዝ ነበር። ከብት በመጠበቅና በእርሻ ሥራዎች በመሳተፍ የአቅሜን ያህል ማገዝ ይጠበቅብኝ ነበር።

ከልጅነቴ ጀምሮ ስለማ ያደግሁት ስለጦርነት ነበር። ቤተሰቦቼ፣ ጓደኞቼና መላው ማኅበረሰብ የሚያወራው የጦርነት ፖለቲካ ታሪክ በእኔም አእምሮ ውስጥ ቦታ ሳይዝ አልቀረም። አብዛኛው የዛላ አንበሳና አካባቢው ነዋሪ ወላጆቹ፣ አያቶቹና፣ ቅድመ አያቶቹ... በጦርነት ተወልደው ያደጉና በጦርነት ያረጁ ናቸው። እናም የዛላ አንበሳ ሕዝብ ስለጦርነት አውግቶ የማይጨርስ፣ ሰምቶ የማይሰለች የሆነው ሊረሳቸው የማይቻለው ከፉና ደግ የተቀላቀለባቸው፣ ጀግንነትና ፍርሀት የተሞላባቸው ብዙ የጦርነት ገጠመኞች ስለአሉት ነው። የዛላአንበሳ ነዋሪዎች፣ አሁንም ድረስ የጦርነት ጥላ ያልተለያቸው ድህ ገበሬዎች ናቸው። ይህ ከጦርነት ጋር የተዛመደ ታሪካቸው ከመቶ ዓመታት በፊት የጀመረና ዛሬም ድረስ ያልተላቀቃቸው የቀን ተቀን ሕይወታቸው ክፍል ነው። ዛላ አንበሳ ትግራይና ኤርትራ ድንበር የሚጋሩባት ቁልፍ ቦታ በመሆኗ በነዋሪቿ የጦርነት ምንነት በተግባር የሚታወቅባት መንደር ነች። የሀገር ውስጥ ብቻ ሳይሆን የዓለም አቀፍ የጦርነት ወሬዎችም አንኳ የመነጋገሪያ አጀንዳ የሚሆኑበት ጊዜ ነበር። ያ

ደግሞ በአዋቂዎች ብቻ ሳይሆን አንዳንዴ በሕፃናቱም አእምሮ ውስጥ የራሱ ቦታ ነበረው። ለምሳሌ አራተኛ ከፍል እያለሁ የዐረቦችና የእስራኤል ጦርነት በሰፊው የሚወራበት ጊዜ ስለነበረ ዐረቦችና እስራኤሎች የሚዋጉበትን ምክንያት ማወቅ ለልጅነት አእምሮዬ ትልቅ የቤት ሥራው ነበረ። የዛላ አንበሳ አካባቢ የኤርትራ አዋሳኝ መሆን የኤርትራን የፖለቲካ ትኩሳት ለመለካት ምቹ ቦታም አድርጓታል። ከኤርትራ አማጽያን ጋር የተያያዙ ወሬዎችና ድርጊቶች ለእኛ ቅርብ ነበሩ።

የአሲምባ ፍቅር

በዘመናዊው ትምህርት ሰባተኛ ከፍል ስገባ በቤተ ክህነት ትምህርት ደግሞ ቅዳሴ ላይ ደርሼ ነበር። ሆኖም ዛላ አንበሳ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ስላልነበረ የቤተ ክህነቱን ትምህርት አቋርጬ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን ለመቀጠል ወደ አዲግራት መሄድ ነበረብኝ። አዲግራት ከዛላ አንበሳ ሠላሳ አምስት ኪ.ሜ ስለምትርቅ ለየተመላለሱ ለመማር አስቸጋሪ ነበር። ስለዚህ ለመጀመሪያ ግዜ ከቤተሰቦቼ መለየቴ ግድ ሆነ። አዲግራት በሚኖሩ ዘመዳችን ቤት እንድናር ተመቻችቶልኝ አግለዚ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ገብቼ መማር ጀመርኩ። የአናቴ አባት፣ አያቴ ደጃዝማች ረዳ በወር አስር ብር ተቆራጭ ስላደረጉልኝ ብዙም ሳልቸገር ሰባተኛንና ስምንተኛን ከፍል ተማርኩ። የመጣሁባት፣ የአዲግራት ከተማም ከጦርነት ጋር ያላት ዝምድና ከዛላአንበሳ ጋር የተመሳሰለ ነበር። የሰሜን ኢትዮጵያ ሕዝቦች ከጦርነት ጋር ያላቸው ትስስር ወደ ኤርትራ ድንበር እየተጠች በሄዱ ቁጥርና ቦታዎቹ ባላቸው ስትራቴጂያዊ ተፈላጊነት መጠን እየጠበቀ የመሄድ ባሕርይ አለው።

አዲግራት የጦርነት ከተማ ናት። የከተማዋ የጦርነት ታሪክ የብዙ ዓመታት እድሜ እንዳለው ለመረዳት ከተማዋን ማየት ወይም የኢትዮጵያን የታሪክ መጻሕፍት ማገላበጥ ብቻ ይበቃል። ጣሊያን ሁለት ጊዜ ኢትዮጵያን በወረረበት ወቅት አዲግራት መግቢያና የመሸጋገሪያ መደራጃው፣ ለመውጫያው ደግሞ ለሸሽት መዘጋጃው ነበረች። በዚህም ከተማዋ በጦርነቶች ውስጥ ያላትን ቁልፍ ቦታ ወይም ስትራቴጂያዊ አቀማመጥ እንደሚያመለክት እንረዳለን።

እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር መጋቢት 25 ቀን 1935 አዲግራት በጣሊያን ጦር ስር ከወደቀች በኋላ፣ የጣሊያን ጦር በደቡብ በኩል ወደ መቀሌ በመዘመት ዋና ጣቢያውን ያቋቋመው አዲግራት ላይ ነበር። የጣሊያን ጦር እድዋ ላይ ድል ሲመታ ደግሞ ከዐፄ ምኒልክ ጋር በተደረገው ድርድር ጄነራል አንቶኒዮ ባልዲሳር ለቆ እንዲወጣ የተደረገባት የመጨረሻ መሰናበቻው ከተማ አዲግራት ነበረች።

የሰሜን ኢትዮጵያ ሕዝብ የጦርነት ታሪክ ከውጪ ኃይል ጋር ብቻ የተያያዘ አይደለም። የእርስ በእርስ ጦርነትም ታሪክ ብዙ ዓመታት ያስቆጠረና እስከዛሬም ድረስ ጥላውን እንዳጠላ ያለ ነው። ከ1990 ዓ.ም. የባድመ ጦርነት ተነሥተን ወደኋላ እስከ 1943 ዓ.ም. የመጀመሪያው የወያኔ አመጽ ድረስ ብቻ ብንቆጥር እንኳ አዲግራትና አካባቢዋ ያሳለፉት የጦርነት ሰቆቃ ከፍተኛ ነው። የኤርትራንና፣ ሌሎች የመንግሥት ተቃዋሚ ድርጅቶችን ጨምሮ በአካባቢው ሲንቀሳቀሱ ከአንድ ትውልድ ዕድሜ የሚበልጥና ሦስት መንግሥታትን ያስቆጠረ የጦርነት ታሪክ አሳልፈዋል።

አዲግራት የሚገኘው ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የሚያስተናግዳቸው ተማሪዎች የዛላ አንበሳን፣ የብዙትን፣ የአዳጋ ሐሙስን፣ የውቅሮንና የኤርትራ አዋሳኝ አካባቢዎችንም ያካትታል። ከተለያዩ አካባቢ የመጣን መሆናችን ደግሞ ከትምህርት በተጨማሪ የተለያዩ ልምድና ባህሎችን ለመለዋወጥ እንድንችል ዕድል ሰጥቶናል። አዲግራት ውስጥ ከየኮሌጁና ከዩኒቨርሲቲ በዕረፍት ጊዜያቸው ወላጆቻቸውን ለማየት የሚመጡ ብዛት ያላቸው ተማሪዎችን ማግኘት የተለመደ በመሆኑም፣ ስለሀገራችን የፖለቲካ ሁኔታ በተለይም የመንግሥት ተቃዋሚ ስለሆኑ አስተሳሰቦችና ድርጅቶች፣ በደንብ እንድናውቅ አድርጎናል።

የመንግሥት ተቃዋሚ ድርጅቶችን ማንነት በቀዳሚነት ያወቅኩት አዲግራት ከመጣሁ በኋላ ነበር። አዲግራት ውስጥ የሚያውቁን የኤርትራ ተወላጆች ለእኔና ለጓደኞቼ የተለያዩ የፖለቲካ መጽሔቶችና በራሪ ወረቀቶች ይሰጡን ነበር። እኔ የፖለቲካ ጽሑፍ የሚባል ነገር መኖሩንም ለመጀመሪያ ጊዜ ያየሁት ያንጊዜ ነው። መጽሔቱ በትግርኛ ቋንቋ ነበር የተጻፈው። እኔና ጓደኞቼ ይህን መጽሔት ለመጀመሪያ ጊዜ ስንቀበል፣ ከሰው ገለል ያለ ቦታ መፈለግ ነበረብን። ከትምህርት ቤት ውጪ ጫካ ውስጥ ገብተን አነበብንና ለሰጡን ሰዎች መለስንላቸው። ጽሑፉን ስናነበው ልዩ ስሜት ነበር የተሰማኝ፤ ትግሉን

የመቀላቀልና ለውጥ የማምጣት ልዩ ስሜት! ከዚያ በኋላ የተለያዩ መሰል ጽሑፎችን የሚያመጡልንን ተጨማሪ ሰዎች ማግኘት ከባድ አልነበረም። የእነዚያ ተቃዋሚ ድርጅቶች ደጋፊዎች አልያም አባላት የነበሩ ሰዎች መጽሔቶችና በራሪ ወረቀቶች ይሰጣቸው ነበር። ከእነርሱ መካከል ደግሞ ጓደኞቻችንም ስላሉበትና ስለሚያምኑን እየሰጡን እንብበን እንመልስላቸዋለን።

በ1964 ዓ.ም. የስምንተኛ ክፍል ተማሪ እያለሁ አንድ ቀን ወደ ትምህርት ቤት ስንሔድ ፣ የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች፣ ትምህርታቸውን አቋርጠው እየጮሁና ድናጋይ እየወረወሩ ስለወጡ ግርግርና ረብሻ ተነሣ። ተማሪዎቹ ከትምህርት ቤት ሲወጡ ያገኙትን የአንበሳ አውቶብስ መስታወት በድንጋይ እየሰበሰቡ ሰላማዊ ሰልፋቸውን ቀጠሉ። በዚህ ጊዜ ከአዲግራት የጦር ካምፕ ወታደሮች መጥተው በከፈቱት ተኩስ ከተማዋ ተናወጡት። ሰልፈኞቹም በየአቅጣጫው እየሮጡ ተበተኑ። ግማሾቹ የሚሸኩት ወደወታደሮች ድንጋይ እየወረወሩና እየጮሁ ነበር።

እኔና የትምህርት ቤት ጓደኞቼም በተፈጠረው ረብሻ ግራ ተጋብተን በድንጋጤ መሸሽ ጀመርን። ኢትዮጵያ ሆቴል አጠገብ ጨረቃ ቤት የሚባል ቡና ቤት ነበረ። እየሮጥን ገባንና በየአልጋው ስር ተደበቅን። ወታደሮች በየቤቱና በየቡና ቤቱ እየገቡ ሲፈትሹ እኛንም ከተደበቅንበት እየተቱ አወጡን። ወታደሮቹ ትናንሾቹን ወደ ቤታችን እንድንሄድ ሲለቁን ትላልቆቹን ግን እየደበደቡ፣ እየገፈተሩና እየተቱ መኪና ላይ ጭነው ወደእስር ቤት ወሰዷቸው።

“ለምንድነው ተማሪዎች የረበሹት?” የሚለው ጥያቄ የዚያን ሰዓትን የመወያያ ጥያቄ ሆኖ ሰነበተ።

“ዩኒቨርሲቲ ተረብሾ ተማሪ በሙሉ ትምህርት እንዲያቆም ስለተወሰነ ነው” አለ አንዱ ከሌላ ቦታ ወሬ የሚያገኝ ጓደኛችን።

“ለምንድነው ትምህርት እንዲቆም የተወሰነው?” የሌሎቻችን ጥያቄ ነበር።

“የኃይለ ሥላሴ መንግሥት አድህረ የፈውዳል መንግሥት ስለሆነ መቀየር አለበት ብለው ነው” አለ እንደኛው ጓደኞቻችን።

ሌላኛው ደግሞ “መሬት ለአራሹ መሰጠት አለበት ብለው ነው” አለ ቀጠል በማድረግ።

እኔ የገበሬ ልጅ ስለሆንኩ ከልጅነቴ ጀምሮ የማየውን ችግር ከተማሪዎቹ ረብሻ እና ከውይይታችን ጋር ለማዛመድ ሞከርኩ። ጭልጭል የሚሉ እውነቶች እየታዩኝ መጡ። ልጅ ሆኜ ከአባቴ ጋር ወደ አርሻ በምንሄድበት ጊዜ ያጋጠመን ነገር ትዝ አለኝ። አንድ ቀን ወደ አርሻ ለመሄድ ከሰፈራችን ወጣ እንዳልን ሰዎች ሲደባደቡ አየሁና “ለምንድነው የሚደባደቡት?” ብዬ አባቴን ጠየቅሁት።

“በመሬት ተጣልተው ነው።” አለኝ አባቴ።

“ለምንድነው በመሬት የሚጣሉት?” ጥያቄዬን አከታተልኩ።

“አንዱ በባለቤትነት የያዘውን መሬት ሌላው የኔ ነው ይላል፤ ኃይለኛው ከደህው መንጠቅ ይፈልጋል። ርስት ሁልጊዜ የኃይለኛ መሬት ነው። ርስትን ኃያል ብቻ ነው የራሱ አድርጎ የሚያርሰው። እነዚህ ሲያለቅሱ የምታያቸው መሬታቸውን ኃይለኛው በጉልበቱ ነጥቋቸው ነው” አለኝ። ይሄን ከሰማሁ በኋላ እኛም ቤት መጥተው መሬታችንን ቢነጥቁን ምን ልናደርግ እንደምንችል እያሰብኩ በጣም ይጨንቀኝ ነበር።

እውነትም በአደግኩበት አካባቢ አንዳንዱ ሰፋፊ መሬት ይዟል። አንዳንዱ ደግሞ ያለው መሬት ትንሽ ነው፤ ያም ደግሞ ምርት በደንብ የማይሰጥ ሊሆን ይችላል። ታዲያ በዚህ ችግር ውስጥ ያሉ በርካታ ገበሬዎች ለሦስትና ለአራት ወራት ስደት መሄዳቸው የተለመደ ነበር። አንዳንዶቹ ከሄዱበት ሳይመለሱ በዛው ይቀሩና ለዓመታት ይጠፋሉ። እነዚያ ሰፋፊና ለም መሬት የያዙት ደግሞ ቤታቸው ሙሉ ነው። የተትረፈረፈ ንብረት ያላቸው ናቸው።

ስለዚህ አንዱ ሲተርፈው ሌላው ቤተሰቡን መመገብ አቅቶት ሲሰደድ ሳይ፤

“መሬት ለምን ለሁሉም እኩል አይካፈልም?” ብዬ ግራ ይገባኝ ነበር።

የማይረሳኝ ሌላም አንድ አጋጣሚ አለ። አባቴ ከመሬት ጋር በተያያዘ ፍርድ ቤት ክስ ነበረው። በዚህ ክስ ምክንያት አዲግራት መጥቶ ተያይዘን ወደ አንድ ቤት ሄድንና በጓሮ በኩል አንኳኩቶ ለቤቱ ባለቤት ገንዘብ ሰጠው። ድርጊቱ ግራ አጋባኝ። “ለምንድነው ለዚህ ሰውዬ ገንዘብ የሰጠኸው?” ብዬ ጠየኩት አባቴን።

“ዳኛ ስለሆነ፤ እኔ የምፈልገውን እንዲያደርግልኝ ነው” አለኝ። ግራ በመጋባት አባቴን ዐይን ዐይኑን አየሁት፤ “እዚህ ሀገር ለዳኛ ገንዘብ ካልሰጠህ ምንም ነገር ማግኘት አትችልም፤ ስለዚህ ሁላችንም ጉብ እየሰጠን ነው የምንኖረው” ስለኝ አባቴ ጉዳዩ እንዲገባኝ።

“ሁሉም ሰው ጉብ የሚሰጥ ከሆነ ዳኛው ለየትኛው ያግዛል?” አልኩት።

“የሚፈርደውማ የበለጠ ገንዘብ ለሰጠው ነው” አለኝና “አየህ፤ የምሰጠው ወድጄ እንዳይመስልህ ይፈርድብኝና ያለኝን አጣለሁ ብዬ ከመፍራት ነው እንጂ ለአርሱ የምሰጠውን ገንዘብ ለአንተ ልብሰ መግዣ ባደርገው በጣም ደስ ይለኝ ነበር። እንዲህ ካላደረግሁ ግን መሬቴን እነጠቅና የጠላት መጫወቻ አሆናለሁ” ብሎ አስረዳኝ። ከዚያ በኋላ ለረዥም ጊዜ ያንን ዳኛ እንደደመኛ ጠላቴ ቆጥሬው ባየሁት ቁጥር ውስጤ ይቆጣ ነበር። ስለዚህ የመሬት ችግር፤ የጉብኝነትና የዳኝነት ማጣት ችግር እንዲሁም አስተዳዳሪዎች ሕዝቡ ላይ የሚያደርሱትን ስቃይ ስመለከት “ለምን?” የሚል ጥያቄ ከአእምሮዬ አልወጣ እያለ ከአቅሜ በላይ አስብ ነበር።

ቀስ በቀስ የተነሣው የፖለቲካ ጥያቄ ምንጩ አየታየኝ መጣ። እነዚያ በክረምቱ ወራት ከዩኒቨርሲቲና ከየኮሌጆቹ ለዕረፍት የሚመጡ ወጣቶች ደግሞ

መንግሥት መለወጥ እንዳለበት፤ መሬት ለአራሹ መሆን እንደሚገባው፤ ጉባኝነትን ማስቀረት እንደሚያስፈልግ ሲያስረዱኝ ነገሩ የበለጠ ተገለጸልኝ። ወታደሮች እየተኮሱባቸው ሳይፈሩ የሚሰለፉት፤ ድንጋይ እየወረወሩ እየጮሁ የሚፎክሩት ተማሪዎች፤ የእኔን መሰል ቤተሰቦች ችግርና ብሶት ተሰምቷቸው መሆኑን ስረዳ ማድነቅ ጀመርኩ። እኔም እንደነሱ ለሕዝብ ጥያቄ የመታገል ስሜት አደረብኝ።

በዚያን ጊዜ ከሚነሡ ጥያቄዎች ውስጥ አንዱ የብሔር ጥያቄ ነበር።

የስምንተኛ ክፍል ተማሪ እያለሁ ነበር፤ መምህር ሞገስ የሚባሉ የአማርኛ መምህራችን እያስተማሩን ሳሉ “መምህር ሞገስ፤ ለምንድ ነው ሰዋሰው የምናጠናው?” ብዬ ጠየኳቸው። መምህር ሞገስ ከት ብለው ሳቁ። “ሰዋሰው ማለት አማርኛ ማለት አይደለም እንዴ? ወይስ በአጠያየቁ ምን የተሳሳትኩት ነገር አለ?” ብዬ ደነገጥኩ። መምህር ሞገስ ግን ሲቃቸውን ሲጨርሱ “የኒቨርስቲ ለማለፍ ከፈለጋችሁ አማርኛ በደንብ ማወቅ አለባችሁ። አማርኛ ካለላችሁ የኒቨርስቲ ለመግባት አትችሉም።” አሉና ትንሽ ካመነቱ በኋላ ንግግራቸውን በመቀጠል “የአማርኛ ትምህርት የቋንቋ ትምህርት ነው። ቋንቋው ደግሞ ለሁላችሁም የኢትዮጵያ ተማሪዎች እኩል እንዳልሆነ ይታወቃል። አማርኛ ከወደቃችሁ ግን ሌሎቹን ትምህርቶች ብታልፉ እንኳ የኒቨርስቲ ለመግባት አትችሉም። አማርኛ የግድ መታለፍ አለባቸው ከሚባሉ ጥቂት ዋና ዋና የትምህርት ዓይነቶች አንዱ ሆኖ ስለተመደበ ነው። ይህ ደግሞ ትምህርት ሚንስቴር ያስቀመጠው ህግ ነው” አሉ፤ አሁንም ከፊታቸው ላይ ሲቃቸው እየታየ። አማርኛ በደንብ ካላወቁ የኒቨርስቲ አለመግባት ማለትና ለመውደቅ ምክንያት መሆኑ እንዳልገባኝና ግር መሰኘቴ የገባቸው ይመስለኛል። ሆኖም ሌላ ተጨማሪ ነገር አልተናገሩም። አላሳቃቸው እንደ የተደበቀ ትርጉም እንዳለው ቢሰማኝም በወቅቱ ግን ዋና መልእክቱን ለማግኘት አልቻልኩም ነበር። በአማርኛ ቋንቋ ተናጋሪ ሕዝብ መካከል

ተወልደው፤ በአማርኛ አፋቸውን ፈትተው፤ አማርኛ እየተናገሩ ካደጉ ተማሪዎች ጋር እኛን ማወዳደር ምን ማለት ነው? እኛን፤ በአማርኛ ተናጋሪዎች መካከል ተወልደን ያላደግን ሰዎችን እኩል ማወዳደርና በውድድሩ ከተሸነፋችሁ ትወድቃላችሁ፤ የኒቨርስቲም መግባት አትችሉም ማለትስ የቱን ያህል ትክክል ነው?... የሚሉ ጥያቄዎች በአእምሮዬ ውስጥ ሲጉላሉ ቢቆዩም ፍትሐዊ እንዳልነበረ በትክክል የተረዳሁት ውዬ አድሬ ነው።

ከሌሎች ትምህርቶች የበለጠ አማርኛ እንድናጠና አስተማሪዎቻችንና ታላላቆቻችን ያስጠነቅቁን ስለነበረ ነው ጥያቄውን ያነሳሁት። ያኔ ምንም እንኳ አግባብነቱ ባይታወቅም፤ ከሌሎች ትምህርቶች በተለየ ለአማርኛ ብዙ ጊዜ ሰጥቼ ለማጥናት ተገደድጃለሁ። የኒቨርስቲ መግባት ካለብኝ አማርኛን የበለጠ ማወቅ ነበረብኝና ከሌሎች ትምህርቶች የበለጠ አማርኛ ማጥናት ያስፈልገኝ ነበር። “ብዙዎቹ አማርኛ ተናጋሪ ያልሆኑ ተማሪዎች የኒቨርስቲ የማይገቡት በአማርኛ ፈተና ስለሚወድቁ ነው” እየተባለ ይወራ እንደነበረ የተረዳሁት በኋላ ነው። አስተማሪዬ ከት ብለው የሳቁት፤ ጥያቄዬ ፖሊቲካ ነክ ስለሆነና ምናልባትም እንደ መንግሥት ተቃዋሚ የሚያስቆጥር በመሆኑ ነው። መምህር ሞገስን ከብዙ ጊዜ በኋላ ሜዳ አግኝቼያቸዋለሁ። በኢሕአፓ ውስጥ ከፍተኛ ቦታ የነበራቸው ታጋይ ነበሩ።

የትግል ሕይወቴ ጅማራ

ሁለቱ መንገዶች

ሁለት መንገዶች አሉ ወደ ጫካው የሚወስዱ

የተሄደበት ነው አንዱ

ያልተሄደበት ነው ሌላው ::

ያልተሄደበትን መረጥኩ

ብዙ አግር ያልረገጠውን::

የዓለምን መልክ የለወጠው

ያልተሄደበት መንገድ ነው!

ይሄኛው መንገድ ብቻ ነው! -

(ሮበርት ፍሮስት - The Road Less travelled)

ትርጉም ነቢይ መኮንን)

በ1967ዓ.ም ጥር ወር ላይ አዲስ ታጣቂ ድርጅት የመፈጠሩ ወሬ መናፈስ ጀመረ። “ዓባይ ኢትዮጵያ” የሚባሉ ከውጪ ሀገር ተምረው ኢትዮጵያን ነጻ ለማውጣት የሚፈልጉ ሰዎች አዲ አሮብ መጥተው አሲምባ የሚባል ቦታ ሰፍረዋል” እየተባለ በሰፊው ይወራ ጀመር። እስከዚያን ጊዜ ድረስ የኤርትራ ድርጅት አንጂ “የኢትዮጵያ” የሚባል ሌላ ተቃዋሚ ድርጅት መኖሩን ሰምቼ አላውቅም። ኢትዮጵያን ነጻ ለማውጣት የተነሣ የመንግስት ተቃዋሚ ድርጅት መቋቋሙን የሰማሁት በ1967 ዓ.ም መጨረሻ ሲሆን አንቅስቃሴ ከጀመረ ስድስት

የአሲምባ ፍቅር

ወራት አካባቢ እንደሆነው አወቅሁ፤ ይህ ድርጅት የኢትዮጵያ ሕዝብ ነጻ አውጭ ድርጅት ነበር።

ከዚያ በኋላ ደግሞ “ግንባር ትግል ትግራይ” የሚባል የትግራይ ነጻ አውጪ ድርጅት መኖሩንና በጀብህ ስር ሆኖ ትግራይን ነጻ ለማውጣት በምባሰይራ አካባቢ እንደሚታገል ይወራ ጀመረ። የኢትዮጵያ ነጻ አውጪ ድርጅት ለሚባሉት “ዓባይ ኢትዮጵያ” የሚል ስም የሰጧቸው የኤርትራ ድርጅቶችና “ግንባር ትግል ትግራይ” ተብሎ ሲጠራ የነበረው ድርጅት ነው ይባል ነበር። ምክንያቱም “ታላቋን ኢትዮጵያ ለመመሥረት የሚፈልጉ ትምክህተኞች ናቸው” በሚል እምነት ሲሆን ነቀፌታቸውን ለመግለጽ የተጠቀሙበት ስያሜ እንደነበረ ይታመናል። እኔና መስል ወጣቶች ግን “የተማሩ ሰዎችና ከኢትዮጵያ ውጪ ሄደው ሠልጥነው የመጡ ናቸው...” መባሉ ከአሁኑም ይልቅ አዎንታዊ ስሜት ስለፈጠረብን ልባችን ወደ ኢሕአፓ ያመዝን ነበር።

እኔና ታደሰ አጽብሐ የሚባል ጓደኛዬ ወደ ኢሕአፓ ለመሄድ በአደረብን ፍላጎት ጥናት ማድረግ ጀመርን። የሚገኙበትን ትክክለኛ ቦታ፤ እዚያ ለመድረስ ሊወስድ የሚችለውን ጊዜ፤ ብናገኛቸው ሊቀበሉን መቻላቸውንና አለመቻላቸውን... የመሳሰሉ አንዳንድ መረጃዎችን ካገኘን በኋላ ወደአሁኑ ቦታ ለመሄድ ተስማማን።

መስከረም 27 ቀን 1968 ዓ.ም እኔና ታደሰ አጽብሐ በድቅድቅ ጨለማ ከዛላ እንበሳ ተነስተን፤ ኢሕአፓዎች ይገኙበታል ወደ ተባለው ወደ መነኩሲቶ አቅጣጫ መንገድ ጀመርን። ስንሄድ አድረጎ ረፋድ ላይ መነኩሲቶ ደረስን። መነኩሲቶ እንደደረስን ፍሱሕ ካሕሳይ የሚባል ቀደም ሲል አዲግራት ትምህርት ቤት የምናውቀው የአዲ አሮብ ልጅ አገኘን። ከሰላምታ በኋላም “ወዴት ነው የምትሄዱት?” ብሎ ጠየቀን ፍሱሕ። “ዓባይ ኢትዮጵያ” የሚባሉት የኢትዮጵያ ነጻ አውጪ ድርጅት ሰዎች እዚያ አካባቢ መኖራቸውን ሰምተን ወደ እነርሱ ልንሄድ መሆኑን ነገርነው።

ፍሱሕ በጉዳዩ ላይ ጥቂት እንድንወያይበት ሐሳብ አቀረበልንና ተስማማን። ከመንገድ ትንሽ ወጣ ብለን ተቀመጥንና መነጋገር ጀመርን። “ለምንድነው የምትሄዱት? ወደአነርሱስ ለመሄድ ለምን መረጣችሁ?” አለን ፍሱሕ ጥቂት እንደማሰብ ብሎ። ያገኘውን መረጃና የነበረችን ትንሽ የፖለቲካ ዕውቀት ጠቅሰን ለመታገል ያለንን ስሜት ነገርነው። ምክንያቶቻችንን ካዳመጠን በኋላ በሐሳባችን ላይ መስማማቱን ገልጾልን የሚረዳን መሆኑን ነገርን። “እምነታችሁንና ሐሳባችሁን የማትቀይሩ ከሆነ እኔ አደርሳችኋለሁ” አለን ፍሱሕ በእርግጠኝነት። ባንነጋገርም ሁለታችንም ልናምነው አልቻልንም። ገጽታችን ጥርጣሬያችንን ይገልጽ ነበረና ሊያሳምንን ሞክረ። በጽሞናም ተነጋገርን። በመጨረሻም “አይዟችሁ ያሉበትን ቦታ አውቀዋለሁ። እኔም የአነርሱ አባል ነኝ” ሲለን በደስታ ተቀበልነው።

ፍሱሕ ካሕሳይ አዎ ወደምትባል ቦታ ወሰደን። አዎ ስንደርስ ንጉሤ ከሚባል ሰው ጋር አስተዋወቀን። (ንጉሤ በኃይለ ሥላሴ ጊዜ የታወቀ ሽፍታ እንደነበረ ወሬውን ስንሰማ የነበረ ሰው ነው።) ንጉሤ በዕድሜው ወጣት ነበር፤ ጸጉሩ አጠር ያለ አፍሮ ሲሆን ቅቤ ተቀብቶታል። ፍሱሕና ንጉሤ ከእኛ ገንጠል ብለው በሳሆ ቋንቋ ተነጋገሩ። ጥቂት ቆይተው ወደእኛ ተመለሱና ለንጉሤ ወደ ኢሕአፓ እንዲያደርሱን አደራ ሰጥቶን ፍሱሕ ወደ መነኩሲቶ ተመለሰ።

ከንጉሤ ጋር ስንጓዝ ውላን አመሻሽ ላይ ከአዎ በስተደቡብ የምትገኝ እንዲት መንደር ደርሰን ንጉሤ ወደ አንድ ቤት ወሰደንና አዳራችንን አዚያ አደረግን። በጣም ደክሞን ስለነበረ ገና ዐረፍ ስል ነበር እንቅልፍ የወሰደኝ። የተኛነው መሬት ላይ ቢሆንም ቁርቋሬው አልተሰማንም፤ ከጎን ጎኔ መገላበጫን እንኳ ሳላውቀው ነበር ሌሊቱ አልፎ ንጋት የሆነው። ከእንቅልፌ ስነቃ ከሴትየዋ በስተቀር ሌላ ሰው በቤት ውስጥ አልነበረም። ከመኝታየ ተነሥቼ ወደ ደጅ ሰወጣ ታደሰና ንጉሤ ቀድመውኝ ተነሥተው አውጭ ነበሩ። አካባቢውን ቃኘሁት፤ በቁጥቋጦ የተሸፈነ ተራራ ከፊት ለፊቴ ተመለከትኩ፤ የአሲምባ ተራራ ነበረ። የአሲምባን ተራራ ለመጀሪያ ጊዜ

አየሁት። ያደርገበትን ቤትና የአሲምባን ተራራ የሚለያቸው ትልቅ ሸለቆ ከፊታችን ይገኛል።

ሴትየዋ በጠዋት ተነሥተው ገንፎ ሠርተው ኖሮ ቤት ገብተን ቁርስ እንድንበላ ነገሩን። ከሴትየዋ ገጽታ ላይና ከድምፃቸውም ውስጥ ሀዘኔታ ጎልቶ ይሰማል። በቃላት የገለጹት ነገር ባይኖርም ወዴት እንደምንሄድ የተረዱና የዕድሜያችን ለጋነት ያባባቸው መሆኑ ያስታውቃል። ገንፎውን ጥርግ አድርገን በላነው፤ እጅግ በጣም ጣፋጭ ገንፎ ነበረ። ሴትየዋን አመስግነን ተሰናበትናቸውና እንደገና መንገድ ጀመርን። መሪያችን ንጉሤ በመንገድ የሚያገኛቸውን የሀገሩን ሰዎች አያጠያየቀ፤ ኢሕአፓዎች ማእቢኖን የሚባል አካባቢ መሆናቸውን በመስማቱ ወደ እዛው አቀናን። ማእቢኖን ስንደርስ ደግሞ ጋራቢኖ የሚባል ቦታ እንዳሉ ስለተነገረው ወደዚያ ይዞን ሄደን።

ከዛላ አንበሳ ከተነሣን ከሁለት ቀናት ጉዞ በኋላ ጋራቢኖ ስንደርስ ጊዜው ከእኩሉ ቀን አልፎ ነበር። ጋራቢኖ፤ ከአሲምባ በስተምዕራብ ወደ አዲግራት በሚወስደው መንገድ ላይ የምትገኝ መንደር ነች። ንጉሤ እንድንጠብቀው ነገረንና ብቻውን ሄዶ ጥቂት ቆይቶ ተመለሰ። ሲመለስ አንድ ሰው አብሮት ነበረ። ንጉሤ አብሮት ከመጣው ከግደይ ጋር አስተዋወቀን (የግደይ ትክክለኛ ስም ተፈሪ ብርሃኔ ነው)። “እንኳን ደገና መጣችሁ” አለን ግደይ። እነጋገሩ ለዛና ጣዕም ያለው፤ የተረጋጋና በሳል፤ እንዲሁም የማስረዳት ችሎታ ያለው ሰው ነበር። ያነጋገረን በትግርኛ ቋንቋ ሲሆን ስለ ኢሕአፓና ስለሠራዊቱ እንዲሁም ስለትግሉ በዝርዝር አስረዳን።

ከግደይ ጋር ያደረግነው ውይይት አስደስቶኛል፤ ፍላጎቴን ለመግለጽም ቸኩያለሁ። የመጣነው ድርጅቱን ለመቀላቀል መሆኑን ነገርኩት። ግደይ ጥቂት አሰብ አደረገና “ጥሩ! ሐሳባችሁ ይቼ ከሆነ እንቀበላችኋለን፤ ውሳኔያችሁ ግን

የመጨረሻ መሆን ይኖርበታል።” አለን ዐይን ዐይናችንን አየተመለከተና መልሳችንን አየጠበቀ። ለጥቂት ጊዜ በዝምታ ተውጠን ቆየን። ዝምታችንን ሲመለከት “ያልወሰናችሁ ከሆነ ደግሞ በእርግጠኝነት ስትወሰኑ በሌላ ጊዜ መምጣት ትችላላችሁ” አለን።

“እኔ በበኩሌ ከናንተ ጋር ለመሆን ወስኛለሁና ወደኋላ አልመለስም” አልኩ የታደሰ ሁኔታ አጠራጥርኝ።

ታደሰ አጽብሐ ልቡ ያመነታበት ይመስላል። “አይ እኔ ትንሽ ልቆይ። ጊዜ ሰጡኝና ተመልሼ ብመጣ ይሻለኛል” አለ።

የታደሰ መልስ በግደይ ሰሜት ላይ ሊፈጥር የሚችለው ለውጥ አሳስቦኝ ነበረ። በግደይ ገጽታ ላይ ግን ምንም የቅሬታ መንፈስ አልነበረም። ገረመኝ። ይልቁንም በማበረታታት ዓይነት “ጥሩ! አንተ ካልወሰንክ ምንም ችግር የለውም። ያመጣህ ሰው መልሶ ይወስድህል። በአደራ ይዞህ እንደመጣ ሁሉ፤ በአደራ ወደነበርክበት ቦታ እንዲመልስህ ስለምንነግረው ያለ ችግር በሰላም ትገባለህ” አለው። ከጓደኛዬ ከታደሰ ጋር በመተቃቀፍ ተሰነባበትን፤ እርሱ ከንጉሤ ጋር ሲመለስ እኔ ደግሞ ከኢሕአፓ ጋር ልቀላቀል ጉዞዬን ከግደይ ጋር ቀጠልኩ።

ከግደይ ጋር አየተጨዋወትን ጥቂት እንደሄድን እርምጃውን ቀነስ አደረገና “ስምህ ማነው?” ብሎ ጠየቀኝ። ስንተዋወቅ የነገርኩትን ስም የዘነጋው መሰለኝ። “ካሕሳይ አብርሃ” ብዬ መለስኩለት።

“ከእንግዲህ በኋላ ግን ስምህ ካሕሳይ አይሆንም፤ የምትፈልገውን ሌላ ስም መርጠህ ትሰጠኛለህ። ከዛሬ ጀምሮ መጠሪያህ አዲስ የምታወጣው ስም ይሆናል፤ እውነተኛ ስምህን ለማንም መንገር የሉብህም፤ ምስጢር መሆን አለበት። ሁላችንም እዚህ ያለነው የምንታወቀው በሌላ ስም ነው። ስለዚህ ከጓዶች ጋር የማስተዋውቅህ በአዲሱ ስምህ ይሆናል” አለኝ ግደይ።

ግራ ቢገባኝም የድርጅቱ ሕግ ሊሆን እንደሚችል በማሰብ “አማኑኤል ይሁን” አልኩት በቀላሉ።

“መልካም ከአሁን በኋላ ስምህ አማኑኤል ነው” አለና ጥቂት ቆይቶ፤ “ድንገት የሚያውቅህ ሰው አግኝተህ ካሕሳይ ብሎ ቢጠራህ እንኳ “አቤት” ማለት የሉብህም። “ካሕሳይ ነህ” ብትባልም “አይደለሁም” ማለት ይኖርብሃል” አለኝ። አነጋገሩ ጥቂት ቢጠነከርብኝም ተቀበልኩት።

ትንሽ እንደሄድን አንድ ቤት ውስጥ ገባን። ግደይ በቤቱ ውስጥ ከነበሩት ሰዎች ጋር አስተዋወቀኝ። “አዲስ አባል ነው፤ ስሙ አማኑኤል ይባላል” በማለት ለሰዎቹ ነገራቸው። ሁሉንም ጨበጥኳቸው። በዚያን ጊዜ ከተዋወቅኳቸው መካከል ግደይ (ተፈሪ ብርሃኔ)፤ ሮብሌ፤ ጂግሳና ሓዋዝ (ውብሽት ረታ) ከራሽያ፤ ኃይሌ ቀጭኑ፤ ዘለአለም (ዘርአብሩክ አበበ) እና ፀሐዬ ከአሜሪካን፤ ጌራ ደግሞ ከአራት ጓደኞቹ ጋር ሱማሌ ውስጥ በእስር ላይ የቆየ፤ እንዲሁም አምህ (አምህ የሜዳ ስሙ ሲሆን በቅጽል ስሙ ጸጋዬ ደብተራው፤ እውነተኛ ስሙ ደግሞ ጸጋዬ ገብረመድኅን ይባላል) ከአዲስ አበባ ቢፓርቲው የተላከ፤ ሙሉ ብርሃን፤ ስብሐቱ፤ ሙሴ፤ ደበሳይና ኮመኒት ደግሞ ከአዲሲሮብ የመጡ የእርሶ አደር ልጆች ነበሩ። ጋራቢኖ ያገኘኋቸው ሰዎች በድርጅቱ ውስጥ ምን ቦታ እንደነበራቸው ባላውቅም

ስተዋወቃቸው የተለየ ስሜት ተፈጥሮብኛል፤ ለሁሉም ትልቅ አክብሮት እንድሰጥ ያደረገኝ ስሜት!

ጸጋዬ ደብተራው ...

"ቀን በቀን ቁማር ተጫውቼ

ተበልቼ ገባሁ ተረትቼ፤

ምንኛ ዕድሌ በሰመረ

ዘውዱን ገልብጼል በነበረ።"

በሚለው ቅኔው ቀዳማዊ ኃይለሥላሴ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ይታወቃል።

በቦታው ያልነበሩት ብርሃነ መስቀልና እስክንድር እኔ ከመግባቴ ከጥቂት ወራት በፊት ለፓርቲው የማእከላዊ ኮሚቴ ስብሰባ ሄደው የነበረ ሲሆን ብርሃነ መስቀልን ከዚያ በኋላም አላገኘሁትም። ከእስክንድር ጋር ግን ጎንደር ላይ ተገናኝተናል። ስድስት የሚሆኑ አባላትም እኔ ከመድረሴ ቀድሞ ብለው በሐሳብ ልዩነት የተነሣ ወደ ደርግ መግባታቸውን ሰምቻለሁ። ርብሌ እኔ ከገባሁ ከአንድ ወር በኋላ ወደውጪ ተላከ። ኮሙኒት ከወራት በኋላ ከሠራዊቱ ለቅቆ ወደ ቤተሰቦቼ የተቀላቀለ ሲሆን ደበሳይ እስከመጨረሻው ከእኛ ጋር ዘልቋል።

ከትውውቁ በኋላ ምግብ ቀረበልኝ። የገበሬ ልጅ በመሆኔ የምግቡ ዓይነትም ሆነ አቀራረቡ የፈጠረብኝ ስሜት አልነበረም። ለእኔ ያንን ቡድን መቀላቀል የፈጠረብኝ ስሜት ከምንም በላይ ነበር፤ ኢትዮጵያን ለመታደግ ከቆመ ድርጅት ጋር መሰላፊ የፈጠረብኝ መንፈሳዊ ኩራት አጥለቅልቆኛል። ከማላውቃቸው ሰዎች ጋር መሆኔን ለአፍታ እንኳ አላሰብኩትም፤ ለደስታዬም ወሰን አልነበረውም።

ያን ዕለት ከእኔ በኋላ ሁለት ቡድኖች ወደ ሥፍራው መጡ። የመጀመሪያው ቡድን ሀረጎት (ሀረጎት የአዲግራት ዘመቻ ጣቢያ እዝማች የነበረ መምህር ነበር)፤ አረጋይና ሓርነት የነበሩበት ነው። ቀጥሎ ደግሞ ሌሎች ከወሎ

የመጡ ሰዎች (የእነሽፈራው ቡድን) ደረሱና ቁጥራችንን ከፍ አደረጉት። እነርሱም ሽፈራው፣ ግርማይ፣ ወርቁ፣ አለሙና አሊጋዝ ነበሩ። ማታውኑ ወደ አዎ ለመሄድ ተነሣን፤ ምናልባትም እዚያ ቦታ የመጡት እነዚያን ቡድኖች ለመቀበል ይሆናል ብዬ አሰብኩና በዚህ አጋጣሚ እኔም እዚያ በመድረሴ ዕድላችንን ተሰማኝ።

ጋራቢኖ አዲስ ለደረሰው እንግዶች ማር ቀረበልን። ኩሽክ የሚባል አንሳላ መስል አቡጅዲ ጨርቅ ተሰጠን። ኩሽክ በርካታ አገልግሎት ያለው ጨርቅ ነው፤ ለፀሐይና ለብርድ መከላከያ፣ ለመጥፋት፣ ለቁስል ማሰሪያ... ሲሞቱ ለከፈን ጨርቅነትም የሚውል እያንዳንዱ አባል ከአጠገቡ የማይለየው ዓይነተኛ መሣሪያ ነው። ከሠራዊቱ ጋር ያሳለፍኩት የመጀመሪያው ሌሊት በጋራቢኖና በአዎ መካከል ነበረ። አካበቢው ተራራማ ሲሆን ያደርጋበት ቤት በተራራው ወገብ ላይ ሆኖ በቁጥቋጦ የተሸፈነ ነው። ለአዲሶቹ እንግዶች ለብቻችን ቤቱ ተለቀቀልንና ውስጥ አደርን። ነባር አባላቱ በሙሉ ያደሩት ውጭ ነበረ። በማግስቱ ጠዋት ወደ አዎ ተገብቀን፤ ጉዞው በሰልፍ ነበር። ለጥበቃ እንዲያመች መሣሪያ የያዙ ዳዶች ከፊትና ከኋላ በመሆን ሌሎቻችንን በመካከል አድርገው ወደሰሜን፣ ወደ አዎ ጉዞ ሆነ። አዎ እንደደረሰን ከወቅሮ፣ ከሁለት አውላሎና ከአካባቢው አዲስ ሰዎች መጡ። እነሱም የአቢኢዮ፣ ነመራ፣ በርሄ (ሐጎስ በዛብህ)፣ ጀማል፣ አታክልቲ፣ ጸጋዬ (ሁለተኛው ጸጋዬ ማለት ነው)፣ ዘሚካኤልና ዳኔል (ፀጋይ ኪዳነ) ነበሩ።

ጸጋዬ አብርሃ ከእነዚህ ጋር የመጣ አዲስ አባል ነው። በመጡበት ዕለት አስደንጋጭ የሆነ የጤና ችግር አጋጠመው፤ በደንና ከቆመበት በድንገት ወደቀና ደጋግፈን አነሣነው። ለመቆም ቢሞክርም አልቻለም፤ ሁላችንም ተደናግጠን የምናደርገውን አጣን። እየቆየ ሲሄድ ደግሞ ጭርሱን መተንፈስም አየከበደው ተቸገረ። የጸጋዬ የመተንፈስ ችግር እየባሰበት እንጂ እየተሻለው ሊሄድ አልቻለም።

በገጠር ባህል መሠረት የመተንፈስ ችግር ሲያጋጥም ወናፍ መጠቀም የተለመደ ስለሆነ ከአካባቢው ገበሬዎች ተጠይቆ ሁለት ወናፎች ተገኙ። ሁለቱ ወናፎች ተራ በተራ እየተቀያየሩ በአፋ አየር ለማስገባት መከራ ተደረገ። ስቃይ እየጨመረ መሄድ እንጅ የመሻል ምልክት ለማየት አልተቻለም። ጸጋዬ በሕይወት መቆየት የቻለው ለሦስት ቀናት ብቻ ነበር። እንደማይተርፍ ሲታወቅ ምንም እንኳ

የአሲምባ ፍቅር

ጸጋዬ ባይሰማንም እያንዳንዳችን ተሰናበትነው። ወዲያውኑ ዐረፈና በዚያኑ ዕለት ተቀበረ።

የጸጋዬ ሞት የጣለብን የሐዘን ስሜት ከፍተኛ ነበረ፤ የሁላችንም ሰሜት በሐዘን ከፋኛ ተጎዳ። ሁሉ ሰው ግንባሩን ቋጥሮ በዝምታ ተዋጠ። ልባችንን የሰበረው ሕመሙ በመጣበት ቀን ስለጀመረውና ምንም ዓይነት ህክምና ልናገኝለት ሳንችል በመቅረታችን ነበር። የጸጋዬን ስቃይ ለመቀነሳና ሕይውቱንም ለማትረፍ የምንችለውን ሁሉ አድርግናል። ሆኖም ባህላዊውን የትንፋሽ መስጫ አፋ ላይ ማቆየቱ ስቃዩን መጨመር እንጅ ሌላ ጥቅም እንዳልሰጠው በማየታችን ወናፋ ሲቋረጥ እንደሚሞት ብናውቅም ማቋረጥ ግድ ሆኖብናል። እናም በግድም ቢሆን የጸጋዬን ህልፈተ ሕይወት መፍቀዳችን ሐዘናችንን ያከበደው ይመስለኛል። ጸጋዬ ለእኔ በትግሉ ጅማሮ ላይ የተሰዋ የመጀመሪያው ሰው ሆነ። የመጀመሪያው ቡድን ወደአሲምባ ሲገባ ብንያም አዳና ማህፉዝ የተባሉ ዳዶች በጉዞ ላይ እንዳሉ በኤርትራ በረሐ ውስጥ መሞታቸውን የሰማሁት ከዚያ በኋላ ነው።

በቁጥር አየጨመርን በጠቅላላ ወደ ሠላሳ ደርሰናል። የትግል ጓድነት የቃለ መሀላ ሥነሥርዓት ለመፈጸም ታሰበና አንድ አጭር ዝግጅት ተደረገ። ኃይሌ ቀጭኑ የቃለ መሃላውን ጽሑፍ አዘጋጅቶ ሰጠን። የጽሑፉ ሐሳብ፡

“እኔ ለሀገሪና ለኢትዮጵያ ሕዝብ፤ እስከ መጨረሻው ለመሥዋዕትነት ተዘጋጅቼና በኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ሠራዊት ስር ሆኜ፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ ነጻ እስኪወጣ እስከ ሕይወቴ ፍጻሜ ድረስ፤ በትግል ንጻና አጓዛለሁ” የሚል ነበር። ቃለ መሃላው የተፈጸመው ጸጋየ በወደቀባት ቦታ አዎ ላይ ነበር፤ እያንዳንዱ አባል ተነሥቶ በአባላቱ ፊት በወታደራዊ ሥነሥርዓት በመቆም ቃለ መሃላውን ያነብና ሰላምታ በማቅረብ ወደቦታው ይመለሳል። ይህንን ቃለ መሃላ በፈጸምንበት ሰዓት በልቦናዬ ውስጥ ተፈጥሮ የነበረውና ልገልጽው የሚችግረኝ ልዩ ሰሜት ከዚያ ወዲህ በምንም አጋጣሚ ትሰምቶኝ አያውቅም። ለሕዝብና ለሃገር የመቆም ልዩ ኩራት ነበረ።

ቃለ መሃላውን በፈጸምን በማግስቱ የፖለቲካ ትምህርት መከታተል ጀመርን። የፖለቲካ ትምህርቱ ሲጀመር የማስታወሻ ደብተርና እስክራብቶ ተሰጠን። ወቅቱ የመስከረም ወር መገባደጃ ላይ ነበረ። የተቀመጥነው ለእይታ ምቹ ከነበረ ቦታ ላይ ሲሆን ወርሃ መስከረም ለአካባቢው ያላበሰው ውበት ስሜትን የሚነካና ልዩ ድባብ ነበረው። ሜዳውና ተራራው፤ የእርሻ ማሳውና ወጣ ገባው፤ ወንዙና ሸንተረሩ ሁሉ በአደይ አበባና በለምለም ዕፅዋት ተሸልሞ ደምቋል። ያን ጊዜ በአካባቢው የተመለከትኩት ንብረ ቀለምና የገጠር ገጽታ የጣለብኝ ግርምት ከዓይነ ንጊናየ የማይጠፋ ትውስታዬ ሆነ።

የፖለቲካ ትምህርቱ የተጀመረው ስለንብረተሰብ እድገት በሚያስረዳ ርእስ ነበር። ንብረተሰብ ከጋርዮሽ ስርዓት ማኅበር የጀመረና፤ የባሪያ አገዛዝ፤ የፊውዳል ሥርዓት ማኅበር፤ የካፒታሊስት ሥርዓት ማኅበር ወዘተ... እያለ በደረጃና በቅደም ተከተል እያደገ የመጣ መሆኑን ተረዳን። ለአንዳንዶቻችን የፖለቲካ ትምህርቱ

ፅንሰ ሐሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ የሰማነው ስለነበረ፤ በከፍተኛ ስሜትና ትኩረት ተመስጠን እንከታተለው እንደነበር አይረሳኝም።

ከዚያም በሀገራችንና በአካባቢያችን ተጨባጭ ሁኔታ ላይ ያተኮረ መረጃ ተከተለ። ተጨባጭ ሁኔታዎችን በተመለከተ ደርግንና የብሔር ጥያቄን ጨምሮ በወቅቱ ኢትዮጵያ ስለነበረችበት ሁኔታ፤ ስለድርጅቱ እንቅስቃሴና አካሄድ እንዲሁም በአካባቢያችን ሰላሉ ሌሎች የታጠቁ ድርጅቶች መምህራንን ሐዋዝ ጠቃቀሰልን። ግንባር ገድል ትግራይ የተባለው ድርጅት 'አባይ ኢትዮጵያ' ብሎ የሚጠራው ኢሕአፓ በዚያ አካባቢ መቆየቱ እንደማያስድስተው ሐዋዝ ሲነግረን አባባላቸውንም ገለጸልን።

“ይህ ቦታ የትግራይ እንጅ የኢትዮጵያ አይደለም፤ እኛ ደግሞ የትግራይ ሰዎችና የትግራይ ነፃ አውጪ ድርጅት ነን። ስለሆነም በእዚህ አካባቢ መንቀሳቀስ የምንችለው እኛ ብቻ ነን፤ እናንተ መንቀሳቀስ የምትችሉት ሌላ የኢትዮጵያ ክልል ሄዳችሁ መሆን ይኖርበታል” እንደሚልና ከዚህም አልፎ “ከመሬታችን ውጡልን አለያ ግን ግጭት ሊፈጠር ይችላል” የሚል ዛቻ እንደሚሰነዝርም አብራራልን።

በተጨማሪም በምዕራብ በኩል ሽፌ ላይ የተመሠረተ ተጋድሎ ሐርነት ሕዝብ ትግራይ(ተሐሕት) የሚባል ድርጅት (በኋላ ሕወቃት የተሰኘው) እንዳለና ከእነርሱ ጋር ግንኙነት የመፍጠር ፍላጎት መኖሩ ተገለጸ። የእኛ ድርጅት አብሮ ለመሥራት ገግግር የጀመረ መሆኑንና ዲሞክራሲያዊ አመለካከት ያለው ድርጅት እንደሚመስልም ሐዋዝ ነገረን። ይህም ያን ጊዜ ኢሕአሠ በትግራይ ውስጥ መንቀሳቀስ ሲጀምር በአካባቢው ሁለት የትግራይ ነጻ አውጪ ድርጅቶች እንደነበሩ ያስረዳል።

በቅርብ ርቀት ላይ ከሚንቀሳቀሰውና “አካባቢያችንን ልቀቁ” እያለ ከሚያስፈራራው ግንባር ገድል ትግራይ ከተባለው ድርጅት ጋር ግጭት የማንሣት

ፍላጎት አልነበረም፤ እናም ድንገት መሣሪያ የያዙ ሰዎች በአካባቢው ቢታዩ ላለመታየት ጥረት ማድረግና ማሳለፍ እንደሚያስፈልግ ተነግሮናል። በዚህም ምክንያት አንዳንድ ጊዜ ሌሊት ብረት የያዙ ሰዎችን እያየን ሳያስተውሉን እንዲያልፉ እናደርግ ነበር። የሚተላለፉትን ሰዎች ማንነት ባናውቅም አንዳንድ የምናያቸው ታጣቂዎች ጥሩ ጥሩ መሣሪያ የያዙና ዩኒፎርም የለበሱ ነበሩ። (በዚያን ጊዜ የእኛ ሠራዊት የነበረው ትጥቅ የተወሰነ ከላሽን ኮቭና ሁለት ናቶ ጠመንጃዎች ብቻ ናቸው።)

መጠነኛ የሆነ ወታደራዊ ሥልጠናም እንድንወስድ ተደረገ። ሥልጠናው የተካሄደው ሰንገዴ የሚባል ለወታደራዊ ሥልጠና ምቹ መሆኑ በተጠና ቦታ ነበረ። አዲስ ዛህላይ ሠራዊቱን በተቀላቀለ በማግስቱ ሮባን ለመጠበቅ ከሰንገዴ በስተምሥራቅ ወደምትገኝ አጋም የምትባል ቦታ ሄድን። ከዳያ በምሥራቅ አቅጣጫ አድርገን አጋም ገባን። አጋም ወደሁለት አቅጣጫ የሚወስዱ መንታ መንገዶች አሏት። አንደኛው መንገድ የሰሜንን አቅጣጫ በመያዝ ወደ ዓዳጋ እንዲሁም ተራራውን ተከትሎ አይጋ ከዚያም ወደ ወራትሌ ይወስዳል። ሁለተኛው ደግሞ ወደ ሰንገዴ ያወጣል። ከሰንገዴ ሰሜናዊ ምሥራቅ የሚገኘው ዓዳጋ የሠራዊቱ የጥገና ሥራዎች የሚከናወኑበት ቦታ ነበር። ዓዳጋ ላይ ፌዴራላዊ ሰዓቶችና የጦር መሳሪያዎች የጠገናሉ። ቦታው ከፍ ያለ በመሆኑ ዋርዲያ የቆመ ሰው ዳያ፣ እንዲሁም ሰበያና አካባቢው በሙሉ ግልጽ ብሎ ይታየዋል።

አጋም በነበርንበት ዕለት ቀደም ሲል ሜዳ የነበሩ ጓዶች ሜዳ ከመውጣቱ በፊት በቅርብ የማውቀውን እንደ አባል በጥያቄ ሲያስጨንቁት አየሁ። አጠገቤ የነበሩትን ምን ችግር እንደተፈጠረ ጠየቅሁና በሰላይነት ተጠርጥሮ መሆኑ ተነገረኝ። በሁኔታው ግር መሰኘት ብቻ ሳይሆን ቅሬታም ስላደረብኝ ነገሩን እያብሰለሰልኩ የመከፋት ስሜት ተፈጥሮብኝ ነበር። መከፋቴ ፊቴ ላይ በግልጽ ተንጸባረቀ። በራሱ

ፈቃድ ለትግል የመጣን ሰው ማስጨነቅና ማዋከብ ትክክል ያለመሆኑን እያሰብኩ ተናደድኩ።

በውስጤ የማብሰለስለው ነገር ስሜቴን ስላስጨነቀው ሐረጎች ምን እንደተሰማው ጠየቅሁት። ሐረጎችም በሁኔታው ቅር መሰኘትን ነገረኝ። ጻዱ በመጣበት ዕለት ያደረው ከእኛ ጋር ስለነበረ ብዙ ነገሮችን እንሥተን ስንጨዋወት አጠራጣሪ ነገር አላየንበትም። ሜዳ ከመውጣቱ በፊት ከእኔ ጋር በነበረን ትውውቅ የሚታመን ልጅ ለመሆኑ አልተጠራጠርኩም። እናም ጠርጥረው በጥያቄ ሲያስጨንቁት ማየቴ ስሜቴን ነክቶታል።

ተረኛ ዋርዲያ ሆኜ በጥበቃ ቦታዬ ላይ ተከገፍ ቁጭ ብያለሁ። የዋርድያ ሥራ ቀንና ሌሊት ይካሄዳል፤ እያንዳንዳችን ለአንድ ሰዓት ያህል ጠብቀን እንቀየራለን። ከእኔ ቀጥሎ ዋርዲያ የሚተካው ጸጋዬ ደብተራው ነበረ። በወቅቱ ለሁላችንም የሚዳረስ ጠመንጃ ስላልነበረን ዋርዲያ የምንቆመው አንዱን መሣሪያ እየተቀባበልን ነበርና የያዝኩትን መሣሪያ አስረከብኩት። ጸጋዬ ደብተራው ከቀየረኝ በኋላ ግን ተመልሼ ከሌሎቹ ጋር ለመቀላቀል ስላልፈለግሁ ለብቻዬ ነጠል ብዬ ተቀመጥኩ።

ጸጋዬ ደብተራው፣ የዋርድያነት ሰዓቱን ሲጨርስ ወደእኔ መጣና “ምነው ለማትሌል? ከሌሎቹ ተለይቶህ ለምን ብቻህን ሆንክ? ከእነርሱ ጋር መሆን ይሻላል” አለኝ።

ብቻዬን መሆን እንደምፈልግ ነገርኩትና ሄደ። በጣም ቅር እንዳለኝና እንደከፋኝ አውቋል። ጥቂት ቆይቶ ዘላለም መጣ፤ ጸጋዬ ስለሁኔታዬ የነገረው ይመስለኛል “እዚህ ለብቻህ ምን ታደርጋለህ?” አለኝ ዘላለም።

“ዝም ብዬ ነው፤ ይህቺ ቦታ ደስ ትለኛለች፤ ደግሞም ትሞቃለች” አልኩት።

“እስቲ እንጸዳዳና እንመለስ” አለኝና አብሬው ሄድኩ። ስንመለስ ከኔ ጋር ቁጭ አለና ጨዋታ ጀመረ “የት ነው ያደግከው?” አለኝ።

“ዛላ እንበሳ ነው ያደግከት” አልኩት።

“ዛላ እንበሳ እኮ ዘመዶች አሉኝ” አለ ዘላለም።

“አንተ አማራ እይደለህ እንዴ? እንዴት ዛላ እንበሳ ዘመድ ይኖርሀል?” አልኩት።

ሳቅ አለና “እውነቴን ነው፣ ዘመዶች አሉኝ” አለ።

“እኔ ዛላ እንበሳ ውስጥ ሁሉንም ሰው አውቃለሁ። የአንተ ዘመዶች እነማን ናቸው?” አልኩት በመገረም። የማውቃቸውን ሰው ጠርቶ አንቀ መሆናቸውን ነገረኝ።

“እንዴ፣ አንተ የማን ልጅ ነህ? እንዴት አሳቸው ያንተ አንት ሊሆኑ ይችላሉ?” አከታትየ ጠየቅሁት።

“አባቴና አሳቸው የወንድማማቾች ልጆች ናቸው” ካለ በኋላ “ግን ዝም በል፤ ለማንም እንዳትናገር” አለኝ።

“እንዴ! አንተ ከየት ነው የመጣኸው? የማን ልጅ ነህ ታዲያ?” በማለት በጥያቄ አጣደፍኩት። ስለቤተሰቦቼ ማንነት ነገረኝ።

ጄዳ በገባሁ በሁለተኛው ቀን ግደይ እንደገና ለብቻዬ ስለሕይወት ታሪኬ በዝርዝር ጠይቆኝ እያንዳንዱን መረጃ እንደሰጠሁት ትዝ አለኝ። እናም ከዚያ መረጃ ተነሥቶ ዘላለምን እንዲያናግረኝ የላከው ይመስለኛል። ጸጋዬ ደብተራው እንደተከሸከ በማየቴ ከግደይ ጋር ተነጋግረዋል፤ ግደይ ደግሞ

ያንን የሰጠሁትን የሕይወት ታሪክ መሠረት አድርጎ ዘላለም እንዲያነጋግረኝ ልኩታል። በተፈጠረብኝ ቅሬታ እንዳልጠፋ ሰግተው መሆን አለበት ብዬ ገመትኩ።

ከዘላለም ጋር ስለዘመዶቻችን አወራገና በትዝታ ጭልጥ ብለን ሰመጥን። ጨዋታችን እየጨመረ በሄደ ቁጥር የሁለታችንም ስሜት እየሳሳ በመጨረሻ እስከመላቀስ ደረሰን። “ከእንግዲህ እንዳይከፋህ፤ እኔ ወንድምህ ነኝ፤ የሚያስጨንቅ ወይም የሚያሳዝን ነገር ከገጠመህ ለእኔ ንገረኝ። ዘመድህ መሆኔን ግን ለማንም ሰው እንዳትናገር” አለኝና ተስናብቶኝ ሄደ። በጣም ደስ አለኝ። ያን ቀን ዘላለም ባያናግረኝ ኖሮ የእውነትም የመጥፋት ሐሳብ እየጀማመረኝ ነበር።

ኢጋም ላይ ለአንድ ቀን አድረን ወደ አይጋ አቀናን። እነርሱም በዚያው ዕለት ነበር አይጋ የደረሱት። ከርባ ጋር ሁለት የሻቢያ አባሎችም መጥተዋል። ርባን ሁሉም ሰው በደስታና በእልልታ አጅቦ ሲቀበለው በማየቴ ተገርሜ ማንነቴን ለማወቅ ችኩዬም ነበር። ርባን ለመጀመሪያ ጊዜ ያየሁት በዚያን ቀን ነው። እኔ ሠራዊቱን በተቀላቀልኩበት ቀን ወደ ኤርትራ ሄደ ስለነበር አልተገናኘንም። “አባ ርባ ይባላል፤ ጓዳችን ነው፤! አለቃችን ነው፤ ተዋወቁት” ተብለን ተዋወቅነው። ርባ ተመልሶ የመጣው ከአሥራ አምስት ቀናት ቆይታ በኋላ ይመስለኛል።

ርባ መልኩ ጥቁር፤ ቁመቱ አጠር ያለና ቀጭን ነው። ንቁና ቀልጣፋ ሲሆን የለበሰው ቁምጣና የያዘው ከላሽን ከጎፈሬው ጋር ተዳምረው ግርማ ሞገስ ሰጥተውታል። ከአዲሶቹ አባላት ጋር ሲተዋወቅ ደስተኛ ነበረ። ሲናገር ደስ ይላል፤ ቃላቱ የፍቅር ስሜት አላቸው። ዕድሜው ትልቅ አይመስልም፤ እናም አለቃ የሆነበት ልዩ ተስጥሎ ሊኖረው እንደሚችል ገመትኩ። በኋላ ግን በ1961 ዓ.ም ከባሕር ዳር አውሮፕላን ጠልፈው ከወጡትና በኋላም አልጄርስ ከገቡት ሰባት ተማሪዎች አንዱ እንደነበረ ተረዳሁ።

ሮባ በባሕሪው ነገር ማከበድ የማይወድና ወደመፍትሔ ማተኮር የሚቀናው ሲሆን፤ በአመራር ፈጣን ውሳኔ መስጠት የሚችልና በውጊያም ወቅት ጨበጣ ለመግባት የሚሸቀዳደም ደፋር መሆኑን የተረዳሁት ሜዳ ከቆየሁ በኋላ ነበር። ሮባ የሠራዊቱንም ሆነ የግለሰቦችን ችግር ቶሎ የሚረዳ፤ ከፍተኛ የማዳመጥ ችሎታ ያለውና ሁሉንም ሰው በፍቅር ለማሸነፍ የሚችል ባሕርይ ያለው ስለሆነ በሠራዊቱ በጣም ተወዳጆች ከሚባሉት የአመራር አባላት ውስጥ በቀዳሚነት የሚጠቀስ ነው። በተዋወቅንበት ዕለት ያሳየን የፍቅርና የጓድነት ስሜት የፈጠረልን ርካታና ደስተኝነት አሁን ድረስ ይታወስኛል።

ሮባ ከመጣ በኋላ በሁለት ጋንታ ተከፈለን። የመጀመሪያዋ ጋንታ፤ መሪ ሮባ፤ ምክትል ግደይ፤ እንዲሁም የፖለቲካ አስተማሪ ሐዋዝ ነበሩ። የሁለተኛው ጋንታ መሪ ደግሞ ጅግሳ፤ ምክትል ሮብሌ ሲሆን የፖለቲካ አስተማሪው ዘላለም ሆነው ተመደቡ። የአጠቃላይ ሠራዊቱ መሪ ሮባ ምክትሉ ደግሞ ጄግሳ ነበሩ። ሌሎቻችን በሁለቱ ጋንታ ውስጥ ስንደለደል እኔ፤ ጅግሳና ሮብሌ በሚመሩት ቡድን ውስጥ ተመደብኩ። ያ በተጠርጣሪነት በጥያቄ ሲዋከብ የነበረው ልጅም እነሮባ በመጡ ጊዜ “ነጻ ነህ” ተባለ።

ለጉዞ እንድንዘጋጅ ተነገረን። ጉዞው ወደ መነኩሲቶ ሲሆን የሄድነው በአይጋ በኩል አድርገን ነበር። መነኩሲቶ ሽቃ ንጉሤ የተባሉ በጣም ረጋ ያሉና ንግግር አዋቂ የሆኑ ሰው ቤት ገባን። ሽቃ ንጉሤም ጥሩ ዝግጅት አድርገው ተቀበሉን። ሽቃ ንጉሴ የኢሕአወ አባላት የነበሩት የጋይምና፤ የዳዊት ስዩም የቅርብ ዘመድ ናቸው።

መነኩሲቶ የሄድንበት ምክንያት ሮባ ከሻቢያ ያመጣቸውን መሣሪያዎች ለመውሰድ ነበር። እንደደረስን የተወሰኑ ጠመንጃዎችና ጥይቶች ላልታጠቅነው አባላት ታደሉን። ስንመለስ ከሌላ ከመግባታችን በፊት ከረዳ አጠገብ ከሚገኝ

ኪንኪታ የሚባል ቦታ በሌሊት ገባን። ሊነጋጋ ሲል የደርግ ሰላይ መሆኑ የተነገረንን ኃይሉ ካሕሳይ የሚባለውን ሰው ቤት ከበብነው። የተወሰኑ አባላት ወደ ቤቱ ገብተው ኃይሉን አስረው ይዘውት ወጡ። ኃይሉ ቁመቱ ከሁላችንም የሚበልጥ፤ በጣም ረዥም ነበር። እጆቹን ታሰረና ወደየት እቅጣጫ እንደሚሄድ እንዳያውቅ ደግሞ ዓይኖቹን ተሸፍኖ ወደ ሰንገዴ ይዘነው ሄድን። ኃይሉ ካሕሳይ ሰንገዴ ከደረስን በኋላ ውሳኔ ተሰጥቶበት በሠራዊቱ የተገደለ የመጀመሪያው ሰው ሆነ።

አዲሲኛ

የአዲ አኢሮብ ሕዝብ የመቻቻል፣ የእንግዳ ተቀባይነት፣ የሕዝብና የታጋይ አንድነት ፍቱን ዓርአያ ነው። አዲ አኢሮብ በትግራይ ክፍለ ሀገር ሰሜን ምሥራቅ፣ በአጋሜ አውራጃ፣ እዲግራት ከተማ በስተምሥራቅ የሚገኝ፣ በአብዛኛው ተራራማ የሆነ ወረዳ ነው። የአዲ አኢሮብን ወረዳ በስተሰሜን ደብረ መላ፣ በስተምሥራቅ ሀይ፣ በደቡብ ምሥራቅ በኩል አፋር፣ እንዲሁም በደቡብ ሳዕሴዕና ሱብሐ፣ በምዕራብ በኩል ደግሞ ጉሎ ማከዳና በኤርትራ ግዛት ውስጥ የሚገኘው የአካለ ጉዛይ ወረዳ ያዋስኑታል። ከትግራይም ይሁን ከወሎ በኩል ካለው ለቀይ ባሕር በጣም ቅርብ የሚባለው፣ በአዲ አኢሮብ ውስጥ የሚገኘው ሰንገዴ የሚባለው ቦታ ነው።

የአዲ አኢሮብ፣ የደብረ መላና የሀይ ነዋሪዎች የሳሆ ቋንቋ ተናጋሪዎች ናቸው። የአዲ አኢሮብ ማኅበረሰብ አባላት ከዘጠና በመቶ በላይ የክርስትና እምነት ተከታዮች ሲሆኑ የደብረ መላና የሀይ ነዋሪዎች ግን በአብዛኛው የእስልምና ሃይማኖት ተከታዮች ናቸው። የአፋር ብሔረሰብ አባላትም የእስልምና ሃይማኖት ተከታዮች ሲሆኑ፣ የተቀሩት ደግሞ የትግርኛ ቋንቋ ተናጋሪዎችና የክርስትና ሃይማኖት ተከታዮች ናቸው። የቋንቋ ልዩነት ቢኖርም የአዲ አኢሮብ ባህሎች በብዛት ከላይኛው የትግራይ ሕብረተሰብ ጋር ስለሚመሳሰሉ፣ እርስ በእርስ ለመግባባት አይቸገሩም።

የአካባቢው ሰዎች እንደሚሉት አኢሮብ የሚለው ቃል የመጣው አኢባ ከሚለው ሲሆን ይህም በሳሆ ቋንቋ ወደ ቤት ግባ ማለት ነው። ስለዚህ የማኅበረሰቡ ስያሜ ምንጭ፣ የአኢሮብ ሕዝብ እንግዳ ተቀባይ "ኑ ግብ፤ ብሎ ጠጡ" የሚል ደግና የዋህ ሕብረተሰብ ከመሆኑ ጋር ተያያዘ ነው። የአዲ አኢሮብ ማኅበረሰብ አባላት መልእክት የሚለዋወጡበት የሚሰጥር ቋንቋ አላቸው። ያንን መልእክት የምስጢር ቃሉን የሚያውቅ ሰው ብቻ እንጂ ሌላ

ሰው ሊረዳው አይችልም።

አዲ አኢሮቦች ወንድገና ሴቱን እንዲሁም ሕፃናቱን የሚያሳትፍ ማኅበራዊ ኑሮ አላቸው። እንደደጋው ክርስቲያን አክራሪነት አይታይባቸውም። ትንንሽ ልጆች ከወላጆቻቸው ጋር አብረው ማዕድ ይቀርባሉ፤ በጨዋታ ጊዜም ተከባብረው ይሳተፋሉ። ባህላዊ ጨዋታቸው ወኔን የሚነካ ነው። ከበሮ እመታታቸው ከዜማው ጋር የተዋሐደ በመሆኑ በጣም ያስደስታል። ከስድስት እስከ ስምንት በሚሆኑ ሰዎች ከበሮ በሚመታበት አንድ ዘፈን ላይ የሁሉም ከበሮ እኩልና አንድ ሆኖ ሲሰማ በጣም ያስደንቃል። የዘፈናቸውን ግጥሞች ቋንቋውን መስማት ለማይችል ሰው እንኳ ከዜማው እንዲሁም በእነሱ ላይ ከሚታየው ስሜትና ወኔ በመገንዘብ እንዲረዳው የሚያደርግ ጥልቀት አለው።

አኢሮብ ልዩ ልዩ ዕዕዋትና አበቦች የሚገኙበት ለም ቦታ ነው። በተለይ ከሰንገዴ በስተምሥራቅ ከእንደሌ በረሐ ወረድ ብሎ ያለው ቦታ በሁሉም የፃመቱ ወቅቶች ልምላሜ የማይለየው ነው። የአኢሮብ ማርና ቅቤ ከኢትዮጵያ ምርጥ የሚባል ነው። ማሩ ቆንጆ ስለሆነ ጠጃቸውም ልዩ ነው። አኢሮቦች ገቢያ ሲወጡ ለደጋው ሕዝብ ማር፣ ቂቤና ወተት ካቀረቡ በኋላ ለራሳቸው ደግሞ እህል ሽምተው ይመሰላሉ።

አዲ አኢሮብ የተለያዩ ሀገራዊና ታሪካዊ የሃይማኖት ቅርሶች ያሉት ወረዳ ነው። ጉንዳጉንዴ የሚባለው፣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ቀደምትና ታሪካዊ ገዳም የሚገኘው በሳዕሴዕ ወረዳ፣ ከአሲምባ ተራራ በስተደቡብ በኩል ሲሆን፣ ገዳሙ ትልቅ ዋጋ የሚሰጣቸውና ጥንታዊ ቅርስ የሆኑ የግእዝ መጻሕፍት የሚገኙበት ዝነኛ ገዳም ነው። አባቶች እንደሚሉት ይህ ታሪካዊ ገዳም በግራኝ መሐመድ ጊዜ ጽላተ ሙሴ ከአክሱም ወጥቶ ተደብቆ የቆየበት ገዳም ነው።

የአኢሮብ ወረዳ ባህላዊ ከተማ በሆነችው አሊቴና ውስጥ የሚገኘው በኢትዮጵያ

የመጀመሪያው የሆነው የካቶሊክ ቤተክርስቲያን የተመሠረተው በ1840 ዓ.ም ሲሆን በቤተክርስቲያኑ ስር የተቋቋመ ዘመናዊ የሚሲዮን ትምህርት ቤትም አለ። ይህ ትምህርት ቤት በጣም የታወቀና ለአዲሲያን ሊሮብና ለአካባቢው ሕብረተሰብ ልጆች ሩቅ የነበረውን የትምህርት እድል በቅርቡ በማስገኘት ከፍተኛ ድርሻ ያለውና ውጤታማ ትምህርት ቤት ነው። ትምህርት ቤቱ ለአካባቢው ማኅበረሰብ ልጆች የዘመናዊ ትምህርት ዕድል በማስገኘት ብቻ ሳይሆን ከትግራይ ክልልም ጭምር ቀደምት ከሚባሉ ትምህርት ቤቶች አንዱ የሚባል ነው።

ይህ ትምህርት ቤት ከተመሠረተ ጀምሮ ነጻ የትምህርት እድል ለየተሰጣቸው ወደሮም የሄዱ በርካታ የአካባቢው ተማሪዎች አሉ። ከእነዚህም ተማሪዎች መካከል ወደ ተለያዩ የአውሮፓ ሀገሮች ሄደው በልዩ ልዩ የሞያ መስኮች ከፍተኛ ትምህርት ለመከታተል የቻሉ አሉ። ከእነዚህ መሀል ትልቅ ቦታ የደረሱ ብዙዎች ናቸው። ከቀደምት የኢትዮጵያ ተማሪዎች መካከል በዚህ የካቶሊክ ሚሽን ተምረው ከፍተኛ የትምህርት ዕድል ካገኙት አንዱ የኢሕአፓ መሥራችና የማእከላዊ ኮሚቴና የፖሊት ቢሮ አባል የነበረው ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይ ይጠቀሳል።

አዲሱ ሊሮብ ተራራማ፣ ጫካና በረሐማ ስለሆነ፣ ለስከቅርብ ጊዜ ድረስብዙ የዱር እንስሳት፣ ነብሮች ጭምር እንደነበሩበት ይነገራል። ለአካባቢው ሁልጊዜ እርጥበት ስለማይለየው ከፍታው እየጨመረ ወደ አሲምባ ጫፍ ለየተጠጉ በሄዱ መጠን ጫካው ጥቅጥቅ ያለ ደን ይሆናል። ከአዲሱ ሊሮብ ተራራዎች ትልቁ ከፍተኛ ቦታ የአሲምባ ጫፍ ነው። አሲምባ ማለት ቀይ አምባ ማለት ሲሆን የዚህ ተራራ ከፍታ 3250 ሜትር ነው። ከአሲምባ ተራራ ወደ ቀይ ባሕር አቅጣጫ፣ የመሬቱ አቀማመጥ እየቀነሰና እየቆለቆለ ሄዶ ከመሬት ወለል በላይ 150 ሜትር ድረስ ዝቅ ይላል። አሲምባ ከፍተኛ ቦታ

ከመሆኑ የተነሣ ሌሊት ሌሊት በጉም ይሸፈናል። በአሲምባ ተራራ ጫፍ ላይ በጣም ቀዝቃዛና የጠራ ንጹሕ ውኃ ያለው ጅረት አለ። ይህ ወንዝ ወደ ደቡብ አቅጣጫ ይወርድና ከአሲምባ በታች የሚገኘውን የጉንዳ ጉንዴን ታሪካዊ ገዳም ያለማል።

ሊሮብ በተራራዎች የታጠረ ቦታ ነው። በምዕራብ ከደጋው በኩል ወደ ውስጥ ሲገባ በሰሜን በኩል የአይጋ ሰንሰለታማ ተራራ ይገኛል። የአይጋ ተራራ በወረከትሌ በኩል ወደ ምሥራቅ ተዘርግቶ ለስከደንከል ይደርሳል። የማእቢኖን ተራራ ደግሞ በስተምሥራቅ በኩል የአሲምባን ተራራ ገጥሞ ለስከ እንደሌ ይሄድና ደንከሌ ጫፍ ይደርሳል። የአይጋ ተራራ በደቡብ በኩል ካለው የማእቢኖን ሰንሰለታማ ተራራ በሚገጣጠምበት ቦታ ላይ ትንሽ ሽለቆ ይሠራሉ። በዚህ ሽለቆ ቀዳዳ በኩል ወደ ሊሮብ መግባት ይቻላል። በሁለቱ የተራራ ሽንተረሮች መጋጠሚያ ላይ በሚገኘው ሽለቆ ውስጥ የሚገኝ ወንዝ በሁለቱ አፋፍ መካከል እድርን ወደ ምሥራቅ ይወርዳል። ተራራውና ሽንተረሩ ተሰልፎ ውበቱ ዐይን የመማረክ ስሜትን የማንበርከክ ኃይል አለው። የቦታው አቀማመጥ ለሽፍቶች በጣም አመቺ ስለሆነ፣ በዚያን ጊዜ ለመንግሥትም የሚያስቸግሩ ሽፍቶች አዲሱ ሊሮብ ወደሚገኘው የአሲምባ ተራራ ጫካ ነበር የሚገቡት።

የሊሮብ ሕዝብ ውጊያ የማይፈራ፣ ያገኘውን ተካፍሎ የሚበላ፣ ያመነውን በፍጹም አሳልፎ የማይሰጥ፣ ለስከተፈለገው ጊዜ ደብቆና ጠብቆ የሚያቆይ ሕዝብ ነው። የሊሮብ ሕዝብ ካመነ አመነ ነው። ለምሳሌ ዐፄ ዩሐንስ ከመንግሥታቸው በፊት፣ ደጃዝማች በነበሩበት ጊዜ የመጀመሪያው ግዛታቸው ከአዲሱ ሊሮብ ጀምሮ ለስከፈረሱ ደጌ ቆላማው ቦታ ነበር። በዚህ የሽፍትነት ጊዜያቸው፣ የአዲሱ ሊሮብ ሕዝብ ደብቆ፣ ጠብቆ አቆይቷቸዋል። የአዲሱ ሊሮብ

ማኅበረሰብ የደበቀውን ምስጢር ማስወጣትም ሆነ ማግኘት አይቻልም። ጥብቅ ሕዝብ ነው።

ጣሊያን ኢትዮጵያን በወረረችበት ጊዜ የክልተ አውላሎም ሆነ የአጋሜ ጀግኖች መደበቂያቸው አሊምባ ነበር። ስለዚህ የአዲ አሮብ ሕዝብ አሊምባን ምሽት አድርጎ ጣሊያንን አስከመጨረሻው የተዋጋ ጀግና ሕዝብ ሲሆን፤ በታሪክ የሚታወቀውም በጣሊያን ያልተገዛ ማኅበረሰብ ተደርጎ ነው። በተጨማሪም የኢሮቦችን ጀግንነት ያስመሰከሩ፤ በኢትዮጵያ ታሪክ የታወቁ ትውልዳቸው አሮብ የሆነ ብዙ ጀግኖች በታሪክ መዝገብ ተጽፈዋል።

አሮብ ተመሠረተ የሚባለው በሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ነው። በአፈ ታሪክ እንደሚነገረው፤ እነቀደማዊ ምንልክ ከአስራኤል ሲመጡ አብርሃኖቻው የመጣ ስምንት የሚባል ሰው ነበረ ይባላል። የስምንት ሚስት ዕሌኒ፤ የንጉሱ ምንልክ ሚስት እገት ነበረች። አኩሰም እንደገቡ ስምንት የተወሰኑ እሽከሮችን ይዞ ወደ ክልተ አውላሎ ሄደ። ከክልተ አውላሎ ደግሞ ወደ አስመራና ወደ ኤርትራ አካለ ጉዛይ ሰራዩ ሲገባቸው ነበር። በተለይ በጸራላ፤ ክልተ አውላሎ ብዙ ጊዜ ተቀምጦ፤ ከትውልድ ትውልድ አልፎ ወረደ ምሕረት የሚባለው ተወላጅ ላይ ሲደርስ ሦስት ልጆችን ይዞ፤ ከሰባት መቶ ዓመት በፊት አሮብ ሰፈረ። ሦስቱ ልጆች ሀሰበላ፤ ኩመኒትና አልገዳ ይባላሉ። ሦስቱ የኢሮቦች ማኅበረሰብ ቤተሰቦች በእነሱ ስም ተሰይመው ተመሠረቱ የሚባለው በዚህ ምክንያት ነው።

ሦስቱ አሮብ ከሚባሉት ሁለቱ አልገዳና ሀሰበላ የተዋሕዱ እምነት ተከታዮች ሲሆኑ፤ ኩመኒቶች ደግሞ የካቶሊክ እምነት ተከታዮች ናቸው። ይሁኑ እንጂ ሁሉም በጋብቻም ጭምር የተሳሰሩ ናቸው። አዲ አሮቦች ካቶሊክና ተዋሕዶ የሚባል የመከፋፈል ልዩነት አይታይባቸውም።

ተአሊም

«ፋኖ ተሰማራ ፋኖ ተሰማራ

እንደሆኑሚኒ እንደቼጉቪራ

በዱር በገደሉ ትግሉን እንድትመራ»

ወደ ሰንገዴ ተመልሰን እንደመጣን፤ ተአሊም (ወታደራዊ ሥልጣን) ሊሰጥ እንደሆነ ተነገረን ። ሰንገዴ በአቀማመጡ ወጣ ገባ የሚበዛበት፤ ዙሪያውን ትናንሽ ኮረብታዎች ያሉበት፤ በመሆኑ ሥልጣና ለማካሄድ የሚመች ቦታ ነው። ሰንገዴ ለመጠጥና ለምግብ ማዘጋጃ የሚሆን በቂ ውኃና ለማብሰያም በቂ እንጨት ያለው ሥፍራ ነበር። ሥልጣናው ጠዋት በአስራ እንድ ሰዓት ይጀምራል፤ በሰሜን በኩል ያለውን ተራራ በሩጫ ወጥቶ መመለስ ግማሽ ቀን ይወስድና እኩለ ቀን ላይ በስድስት ሰዓት የጠዋቱ ስልጣና ይቆማል። ከምሳ በኋላም ሥልጣናው ይቀጥልና አስራ ሁለት ሰዓት ያበቃል። ስልጣናውን የሰጡት ጌራ፤ ጂግላ፤ አዲስ ዛህላይና ኃይሌ ነበሩ። በዚያን ወቅት በግደይ አስልጣኝነት ስለፈንጂ አጠቃቀም ልዩ ትምህርት ተሰጥቶናል። ግደይ የፈንጂ ኤክስፐርት ስለነበረ ፈንጂ እንዴት እንደሚሠራ፤ ምን ዓይነት ቅመሞች እንዳሉት፤ እንዴት እንደሚፈነዳና ሌሎች ከፈንጂ ጋር የተያያዙ እውቀቶች ያገኘበትን ሥልጣና ሰጠን። የሠራዊቱ አባላት በሥልጣና ላይ ስንሆን ጋንታ መሪዎቹ እየቀደሙ አካባቢውን ይቆጣጠራሉ።

ከአራት በኋላ አስከ ምሽቱ ሦስት ሰዓት ድረስ ተሸኪል (ደፈጣ) ይዘን እየጠበቅን እናመሻለን። ሶስት ሰዓት ከመሙላቱ በፊት መተኛት የተከለከለ ነበር። ለመኝታ ጊዜ አመራሩ ሁለት አባላት በእንድ ላይ ሆነን እንድንተኛ ይመድባል። አብሮ መተኛት መቀት ስለሚሰጥና ብርድ ለመቀነስ ስለሚያስችል እንዲሁም ለጥንቃቄም ሲባል ነው። ማን ከማን ጋር እንደሚተኛ የሚወስኑት መሪዎች ናቸው። “ተኙ” የሚለው ትዕዛዝ እስኪሰጥ ድረስ መተኛት የተከለከለ ነበር። እኔ የምተኛው ነመራ ከሚባል ጓድ ጋር ሲሆን ሁለታችንም አዲሶች ነበርን። እንቅልፋችን ከተፈቀደው ሰዓት ቀድሞ እየመጣ

አንቸገር ስለነበረ ተደብቀን በፈረቃ ለመተኛት ተስማማን። ተቆጣጣሪያችን ጂግሳ ከመጣ ያልተኛው የተኛውን ይቀሰቅሳል።

ጂግሳ በየግማሽ ሰዓቱ ለየመጣ መተኛታችንንና አለመተኛታችንን ይቆጣጠር ነበር። ጂግሳ በተፈጥሮው ንቁ፣ በጣም ጥሩ የወታደራዊ አቋም ያለውና ጠንቃቃ ሰው ነው። የጅግሳን ኮቱ ሰንሰማ አንቀሳቀሰና ያልተኛን መስለን አንታያለን። አዲሶች መሆናችንና የዕድሜያችን ገና አሥራ ስምንት ዓመት አካባቢ መሆኑ ከሥልጠናው ለድካሚነት ጋር ሲዳመር አንቅልፋችንን መቋቋም በጣም ይከብደን ነበር። ከሦስት ሰዓት በኋላ ግን ሌሊቱን ለየተቀያየርን በተረኛ ዋርዲያነት ከምንጠብቀው በስተቀር ሌሎች የሠራዊቱ አባላት ይተኛሉ፤ ከማለፋው አሥራ አንድ ሰዓት አንደገና ወደ ሥልጠናው መሄድ የሁሉም ግዴታ ነበር።

በሕክምና ሞያ እንዲሠሉ ለሚመደቡት አባላት ሥልጠናውን የሚሰጠው ጌራ ነበር። ጌራ በጣም ወጣትና መልኩ ቀይ ነበረ ሲሆን የስፖርተኛ ዓይነት ሰውነትም ነበረው። ጌራ ለሠራዊቱ የመጀመሪያው የጤና ባለሙያ እና ሌሎችም በጤና ሙያ ያሠለጠነ ሰው ነው። ከጤና ባለሞያነቱ በተጨማሪ ኤርትራ በቆየበት ጊዜ ባገኘው የጦር ልምድ የተነሣ ጎበዝ ተዋጊና ታዋቂ የጦር መሪም ነበር። በፖለቲካ የነቃ ከመሆኑ ባሻገር ኤርትራ በቆየበት ጊዜ ትግርኛ ቋንቋ ተምሮ አማርኛና ትግርኛ አቀላጥፎ ስለሚናገር ከሠራዊቱ አባላትና ከሕዝቡ ጋር በቀላሉ መግባባት ይችል ነበር። ጌራ የሕክምና ሞያ ሥልጠና የወሰደው ከአራት ዓመቶች ጋር ጠፍተው ከኢትዮጵያ ለመውጣት ሲሞከሩ ለማለያ ውስጥ ታስረው ከተፈቱ በኋላ ነበር። ከእስር ሲፈቱ አብረው ከነበሩ የኤርትራ ተወላጅ ተማሪዎች ጋር ወደኤርትራ ከገቡ በኋላ በኢፒ ኤል ኤፍ (ሻእቢያ) ዶክተሮች አማካኝነት ሠለጠኑ። ጌራ ጎበዝና ታታሪ አሠልጣኝ ከመሆኑም ሌላ ከመጣበት ጊዜ ጀምሮ የሕክምና ርዳታ የሚያደርግልን እሱ ስለነበረ በቅጽል ስም ዶክተር ለያልን እንጠራው ነበር።

የሕክምና ባለዎቹ በሥልጠና ላይ በነበሩበት ጊዜ መርፌ መውጋት የሚለማመዱት በእኛ ላይ ነበር። በዚህ ልምምድ ጊዜ ጸጋዬ ደብተራው በቅርብ ካለ ሌላ

የአሲምባ ፍቅር

ሰው እንዳይፈልጉ በመከልከል በፈቃደኝነት ራሱን ለመለማመጃት ያቀርብ እንደነበርና ብዙ ጊዜ በመርፌ መጠቅጠቁ ለይረሳኝም።

ሰንገዴ በቅርቡ ከሚገኘው ከቀይ ባሕርና በአካባቢው ካሉት ጋራዎች አርጥበት ስለሚያገኘና ከከፍታው ቦታ የሚወርደው ውኃ ስለሚያልፍበት ከዓመት ዓመት አርጥበት የማያጣና የማይደርቅ፤ ለም የሆነ መሬት ነው። ዙሪያውን በአካባቢው የሚኖሩ ከብት አርቢ ገበሬዎች በጋው ሲጠነከርባቸው ከብቶቻቸውንና በጥበቃ የሚያግዟቸውን ውሾቻቸውን ይዘው ወደሰንገዴ ይዘልቁና ሰነባብተው ይመለሳሉ። ሥልጠና ላይ በነበርንበት ወቅት ከብት አርቢዎች መምጣት ለየጀምሩ ነበር። የከብት አርቢዎች ወደ ሥፍራው መምጣታቸው ያስከተለብን ስጋት አልነበረም።

ሆኖም በዚያኑ ሰሞን ቀስ በቀስ የሥልጠናው አባላት ባልታወቁ ምክንያት በተቅማጥ በሽታ መጠቃት ጀመርን። ነገሩ ብዙ ቢያስጨንቀንም የበሽታውን መንስኤ ማወቅ ባ ለመቻሉ አሳሳቢ ጉዳይ ሆኖ ነበር። አዘውትረን የምንዘለው በጋላ ድጋይ (በቃጺላ) ላይ የሚገር ቂጣ ደግሞ አገጋገሩም ሆነ ምግብነቱ ለበሽታ አምጭ ተሳታፊና የማያጋልጥ ከመሆኑም ባሻገር በጣም አስተማማኝ የሚባል ስለነበረ በተከሠተው የጤና ችግር ግራ ተጋብተን የምናደርገው ጠፋን። የአካባቢው ገበሬዎችም ለዘመናት የሚጠቀሙበት የአገገር ዘዴ ሲሆን ተመሳሳይ የጤና ችግር ገጥሟቸው እንደማያውቅ መረጃዎች ተገኝተዋል።

በመጨረሻ በሁኔታው ግራ በመጋባት ችግሩን ለማጥናት እንዲቻል አባላት ሥልጠና ሄደን እስከንመለስ የተወሰኑ ዓዶች ምግብ በምናበስልበት አካባቢ ቀርተው እንዲከታተሉ ተደረገ። ፀሐዩ፣ ግደይ፣ ሐዋዝ፣ ዘላለምና ጸጋዬ ደብተራው ለየተቀያየሩ በምንመገብበት ቦታ በመቆየት ምግባችንንም አዘጋጅተው ይጠብቁን ጀመር። በዚህ ሂደት የችግሩን መንስኤ ማግኘት ተቻለ። ለግጦሽ ወደ አካባቢው ከመጡት አርቢዎች ጋር የነበሩት ውሾች የሚገረው ቂጣ ለየሽተታቸው እኛ ወደ ሥልጠና ስንሄድ የቃጺላ መጋሪያውን ድገጋይ እንደሚልሱ ማወቅ ተቻለ። ከዚያ በኋላ ቂጣውን ከመጋር በፊት ድንጋዩን በሚገባ ማጠብ ተጀመር፤ የጤና ችግሩም ተቀረፈ።

በሰንደ ለካባቢ ሌላው የማይረሳው ከጤና ጋር የተያያዘ ችግር ደግሞ በዓመቱ በመጀመሪያ ወራት ላይ የቆላ ዝንቦች እየተፈለፈሉ የሚፈጥሩት ችግር ነበር። ዝንቦቹ በመጠናቸው ትላልቅ ሲሆኑ ተናጻፊዎችም ናቸው። የነደፉት ለካል ወዲያውኑ ይቆሰላል፤ ቁስሉ ደግሞ በቀላሉ የማይድገና አስቸጋሪ የቆላ ቁስል ስለሚሆን ይህን ችግር ለመከላከል የምንጠቀምበት ዘዴ አስቂኝ ነበር። መከላከያችን ዝንቡ ሲመጣ በሩጫ ጭምር ለመሸሸ መጥከርን ይጨምር ነበር።

ሰንደ ለአንድ ወር ቆየንና በጥቅምት ወር በ1968 ዓ.ም ወታደራዊ ሥልጠናው ተጠናቀቀ። ሥልጠናው ሲያልቅ ሰንደን ለቀን አዲሲያቸው ወደሚገኝ ወረሀት ለወደተባለ ቦታ ሄድን። ወረሀት ለበለሰ የታወቀው ቦታ ነው፤ ጊዜውም የበለሰ ወቅት ሲሆን፤ በሰሱን በነጻ ለምግብነት መጠቀም ይቻል ነበር። (በሰሱ ከግንቦት ወር ጀምሮ ለሰከ ጥር ድረስ በአዲሲያቸው ወሰጥ በብዛት ሊገኝ የሚችል፤ ቁልቃል የሚመስል ለምግብነት የሚያገለግል የተከል ዓይነት ነው) በዚያ በወረሀት ለተፈጥሮ ሀብት የሚጠቀሙት የአዲሲያቸው ሰዎች ብቻ አልነበሩም። ከኤርትራ ከብቶቻቸውን ይዘው የሚመጡ ከብት አርቢዎች ጭምር ለሀሳትና ለሦስት ወራት፤ በሰሱ እየተመገቡና ከብቶቻቸውን ግጥሽ እያሰማሩ ሰንበተው ይመለሳሉ።

ወረሀት ለበከረምንበት ሰዓት አንድ ቀን ኃይሌ ቀጭን ሊያነጋግረኝ እንደሚፈልገኝ ነገረኝና ሄድኩ። በመጀመሪያ ስለ ሶሻሊዝምና ኮምኒዝም አስረዳኝ፤ አንዳንዱ በሀዋስ ተሰብስበን ከተሰጠን የፖለቲካ ትምህርት ጋር ይመሳሰላል። ብዙ ነገር ካስረዳኝ በኋላ በመጨረሻ አንድ ያሳለብኩትን ጥያቄ አነሳሁ። "በአምላክ መኖር ታምናለሁ?" አለኝ።

በጥያቄው ደንገጩ ግራ ገባኝ። "እዎ! እኔ አምላክ በመኖሩ አምናለሁ" አልኩት ጥቂት ቆየት ብዩ። "አምላክ አለ የምትል ከሆነማ ሶሻሊስት ልትሆን አትችልም" አለኝ መልሴን ሰምቶ።

እኔ የቆሰ ገበዝ እያቴን መጽሐፍ ይገፍ፤ ቤተክርስቲያን እየተመላለሰኩና የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ሃይማኖታዊ ትምህርት እየተማርኩ ነው ያደግኩት። ከእሳቸው ጋር ቤተክርስቲያን

ለየሄድኩ ሳድሮ፤ መጽሐፍ ቅዱስና ተአምራትን ሳነብ፤ ውዳሴ ማርያምና መልክ ማርያም ሁሉ ጨርሼ ወደ ቅዳሴ ልገባ ትንሽ ነበር የቀረኝ። ታዲያ አምላክ የለም ብዬ መልስ መስጠት እንዴት ልደፍር አችላለሁ? በመጨረሻ ግን እሱም ሁኔታዬን አይቶ የተረዳኝ መሰለኝ። "አይዞህ ምንም አይደለም። አምላክ አለ ብትልም ታጋይ መሆን ትችላለህ። የጠየቅኩህ፤ አቋምህን ለማወቅ ስለፈለግህ ብቻ ነው" አለኝ። "በሌላ አትውሰድብኝ እንጂ እኔ በአግዚአብሔር አምናለሁ" አልኩትና በዚያው ተለያየን።

አልፎ አልፎ ሲያስለኝ ሰንብቻለሁ፤ እያደር ግን ሳሉ ትንሽ ጠንከር እያለብኝ ሄደ። ከሳሉ ጋር የተያያዘ ምንም የሀመም ስሜት ስላልተሰማኝ ግን ችላ ብዬዋለሁ። በሌላ ቀን ኃይሌ እንደገና ጠራኝና ስለሚያስለኝ ችግርና በአጠቃላይ፤ ስለጤናዬ ጠየቀኝ። እኔም አንዳንድ ጊዜ፤ እንደዚህ ብርድ ሲሆን እንደሚያስለኝ ነገርኩት።

"ሲያስልህ ከአኪታህ ጋር የተቀላቀለ ደም ይወጣል?" ብሎ ጠየቀኝ።

"እዎ! አንዳንድ ጊዜ ከአኪታዬ ጋር ደም ተቀላቅሎ ይወጣል" አልኩት።

"እንደዚህ ከሆነ የሳንባ ነቀርሳ ሊሆን ይችላል" አለና "ከዚህ በፊት፤ በዚህ ሀመም ሐኪም ቤት ሄደህ ታከመህ ታውቃለህ?" አለኝ።

"በዚህ ዓይነት ሀመም ሐኪም ዘንድ ሄጄ አላውቅም" አልኩት።

"ምናልባት የሳንባ ነቀርሳ ሊኖርብህ ስለሚችል፤ ለብቻህ መተኛት ይኖርብሃል፤ ውኃ የምትጠጣበት ኩባያም ለብቻህ ይሰጥሃል" አለኝ።

ከዚያን ቀን ጀምሮ “አማኑኤል የሳንባ ነቀርሳ በሸተኛ ነው” ተብሎ ብቻዬን መተኛት ጀመርኩ። አንዳንድ ጊዜ አየሩ በጣም ሲቀዘቅዝ፣ አንድ ነጠላ ለብሶ ለብቻ ለማደር በጣም ይቸግር ነበር። አንዳንድ ጓዶች ደግሞ “እኛ በጥይት እንሞታለን እንጂ በሳንባ ነቀርሳ እንሞትም አባከህ ዝም ብለህ ከኛ ጋር ተኛ” ብለው አቅፈውኝ ይተኙ ነበር። ብቻዬን ስተኛ ግን በጣም አቸገር ነበር።

የአብሮ መተኛት ነገር ሲነሣ በተለይ ከጂግሳ ጋር ሳድር ደስ ይለኝ ነበር፤ ምክንያቱም የጂግሳ ጀርባ በጣም ይሞቃል። የፈለገው ብርድ ቢሆን የጂግሳን ጀርባ ተደግፎ ያደረ ሰው እንደሚሞቀው ስለሚታወቅ ሁላችንም ከጂግሳ ጋር ለመተኛት እንሻማ ነበር። በኋላ ከጌራ ጋር እንድተኛ ተመደብኩ። ጌራ የሕክምና ባለሞያ ስለነበር “አይዞህ አትፍራ፤ በሳንባ ነቀርሳ እሞታለሁ ብለህ አትሰጋ። ወደጓዶች አስተላልፋለሁ ብለህም አትሳቀቅ” እያለ ያጽናኛ ስለነበር ትልቅ የሞራል ድጋፍ ሰጠኝና ተበረታታሁ። ከወረከትሽ እንደተመለስን በቡድን ተከፋፍለን የሠራዊቱ ሕግና ደንብ ተነበበልን።

ያን ጊዜ እነታሪኩ፣ ያዲቴ፣ አብዲ፣ መገርሳ፣ ጃራ እና አማረ እንዲሁም ሌሎች መጥተው ብዛታችን ጨምሮ በርከት ብለናል። ጥቅምት አልቆ ወደ ኅዳር መጀመሪያ ላይ በሰቢያ በኩል ወደ መድኃ ተንቀሳቀስን። መድኃ እንደደረሰን የሠራዊቱ አባላት ጥያቄ አነሡ። “ሥልጠና ወስደናል፤ ትጥቅም አግኝተናል፤ ከአሁን በኋላ ጠላት ያለበት ቦታም ድረስ እየሄድን ማጥቃት መቻል አለብን” የሚል ነበር ጥያቄው። ለዚሁ ጉዳይ ስብሰባ ተቀመጥን። በስብሰባውም መጨረሻ ሠራዊቱ አቅሙን ያገናዘበ የማጥቃት ርምጃ ሊወስድ እንደሚችልና ይህንኑ ውሳኔ ለፓርቲው ማሳወቅ እንደሚገባ ተወሰነ።

አንድ ቀን ቆሎ ምሽላ አካባቢ እያለን ከነበርሔ ጋር ቁጭ ብለን እየተጫወትን አብዲ አየርጠ መጣና “ጓዶች! ጂግሳ እዚህ እኛ ውስጥ ከትግራይ ልጆች መሀል የጠባብ ብሔርተኛ አመለካከት ያላቸው ጓዶች ሰላሉ፤ ተጠንቀቁ እያለ እያሰፈራራን

ነው። ስለዚህ ችግር ላይ እንዳይጥላችሁ ተጠንቀቁ” አለን። ነገሩን እንደሰማን “ለምን ይህንን አለ? ከምን ተነስቶስ ተናገረ?” ብለን ሁላችንም ደነገጥን።

ሕግና ደንቡን በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ ነበር የምናነበው፤ ጂግሳ በማግስቱ መድኃ የተባለ ቦታ ሆነን የሠራዊቱን ሕግና ደንብ ሲያነብ የአንድ አማርኛ ቃል ትርጉም ጠየቀን። በርሔ “አንተ እራሱህ እውቀው እንጂ፤ አንተ ያላወቅከውን አማርኛ እኛ እንድናውቀው ለምን ትጠብቃለህ?” በማለት ጥያቄውን በጥያቄ መለሰለት። በርሔ እንዲህ ያለው፤ አብዲ ስለጅግሳ የነገረን ነገር ቅሬታ ስላሳደረበት ነበር። (በርሔ፤ እውነተኛ ስሙ ሀንስ በዛብህ ይባላል፤ የእክሱም ልጅ ሲሆን፤ ከአጉላላ የመጣ የዩኒቨርሲቲ ዘመኞች ነበረ። በሠራዊቱ እያ በርሔ በመባል የሚታወቅና ከሠራዊቱ ወታደራዊ መሪዎች አንዱ ለመሆን የበቃ ነው)

ጂግሳ ስለተሰማን ቅሬታ አላወቀም፤ በበርሔ መልስ ደነገጠ። በዚያ ላይ ሁላችንም ቅሬታ ስለነበረን በገጽታችን ላይ ይነበብ የነበረው መጥፎ ስሜት ነበር። “እንዴት እንደዚህ ይለናል? እኛ የፖለቲካ ብስለት ሳይኖረን ነው የመጣነው፤ ብዙዎቻችን እለምርአችንን የከፈተው ንድፈ ሐሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰጠን የፖለቲካ ትምህርት ብቻ ነው። የብሔርም ሆነ ሌላ ድርጅት ውስጥ ተከፍለን አናውቅም፤ የምናውቀው ድርጅት ሊሕአፓ ብቻ ነበር። እንዴት ጠባብ ብሔረተኞች አለን?” በማለት እኛ ቅሬታ ተሰምቶናል፤ ጅግላም የበርሔ አነጋገር ደስ ባይለውም ውይይቱን ቀጠልን።

ሕግና ደንቡ እየተነበበ ሰነበትንና በዛው ደግሞ ስለሠራዊቱ የመንቀሳቀስ መብትም ተነሣ። ፓርቲው “ባላችሁብት ቆይ፤ ምንም ዓይነት ወታደራዊ እንቅስቃሴ እንዳታደርጉ” የሚል ትዕዛዝ ማስተላልፉ ተነገረን። ይህም ፓርቲው ውሳኔውን አስከለውጠውና እንድንንቀሳቀስ እስኪፈቀድልን መጠበቅ እንደሚኖርብን አስገንዝበን። ይህ ሁኔታ ብዙዎቻችንን ቅር አሰኝቷል፤ “እየበላንና እየጠጣን መንደር ለመንደር ለመዞር አልመጣንም። ትግል ማለት ሠራዊቱ ራሱን ሲችል፤ ጠላት ያለበት ቦታ ሄዶ ሲዋጋና ሲመታ ብቻ ነው” የሚል አመለካከት ስለነበረን ሁላችንም ቅሬታችንን አሰማን። ወዲያውኑ ውሳኔ ተላለፈና እንደሠራዊት አሰፈላጊ በሆኑ ጉዳዮች ላይ እርምጃ የሚወስድባቸው እንቅስቃሴዎች ማድረግ ጀመርን።

ሁለት

የመጀመሪያዎቹ ወራት

የዳሎል ጉዞ

“ያለመሥዋዕትነት ድል የለም”

መድሐ ላይ በተደረገው ስብሰባ አራሳችንን መቻል አንዳለብን ሐሳብ ቀርቦ ውሳኔ ተስጥቶቢታል። መሥዋዕትነት የሚያስከፍል ቢሆን እንኳን ችግራችንን ለመፍታት የሚያስችለንን ዕቅድ ነድፈን መንቀሳቀስ እንደሚገባን ብዙዎቻችን ተስማምተናል። ከፓርቲው ጋር ለመገናኘት የሚቻልበት መንገድ እስከሚመቻች ድረስ በራሳችን ውሳኔ ለመራመድና መሣሪያ፣ ገንዘብና፣ ሌሎችም ለሠራዊቱ የሚጠቅሙ ነገሮች ከጠላት ለማግኘት በተወሰነው መሠረት እንቅስቃሴ ተጀመረ።

ከሁለት ቀናት በኋላ ዳሎል ውስጥ በሚገኝ የመንግሥት ቀረጥ ሰብሳቢ ፊናንስ ፖሊስ ጣቢያ ላይ ያነጣጠረ ተልዕኮ ታቀደና ወደዚያው ለመሄድ ተዘጋጀን። እግረ መንገዳችንንም በአስፈላጊ ቦታዎች ሁሉ የቅስቀሳ ሥራ እየሠራን እንድንሄድ ተነገረን።

ጉዞአችንን የጀመርነው በሌሊት ሲሆን ያቀናነው ወደ ደገይቶ ነበር። ደገይቶ ከመለቢኖን በስተጀርባ ከሰበያ በስተደቡብ በኩል የሚገኝ ሥፍራ ነው። ደገይቶ ውስጥ በየ አብርሃ የሚባል አደገኛ የመንደር ነጭ ለባሽ መኖሩን ስምተን እርሱን በቁጥጥር ሥር ለማዋል ነበር የሄድነው። እንደደረስን አገኘንነውና በእስርኝነት ይዘነው ጉዞአችንን ቀጠልን። እንደበየ ዓይነት ሰዎች ለትግሉ አደገኞች መሆናቸው ይታመናል። በየ ግን ብዙም ሳይቆይ ጠፋብን። እስረኛው ያመለጠው ደበሳይ ዋርዲያ በነበረበት ሰዓት ስለነበረ ሁኔታው ሲመረመር ደበሳይና በየ በሽፍትነት አብረው እንደነበሩ ታወቀ። እስረኛውን ሆነ ብሎ እንዲያመልጥ

የአሊምባ ፍቅር

እንዳደረገ በደበሳይ ላይ ጥርጣሬ ቢኖርም ለመከሰስ የሚያስችል ተጨባጭ ማስረጃ አልነበረም።

በየ ከተማ ሄዶ ጠላት ይዞብን ሊመጣ ይችላል ብለን ስላሰብን ጥንቃቄ ማድረግ ነበረብን። እናም በማግስቱ በአቅርቢያው ካለ ጋራ ላይ ወጥተን ዋልን። ወደ አመገሽ ላይ በየን እንደገና በቁጥጥር ስር ለማዋል ወደሚኖርበት መንደር ሄድን። የአካባቢውን ቤቶች እንድንገኝ ብንፈትሽም በየን ግን ልናገኘው አልቻልንም። በመጨረሻ ወደመኖሪያ ቤቱ ሄደን ንብረቱን ዘረፍነው፤ ከነበሩት ከብቶችና ከእህሉ ግማሹን ከፍለን ለሚሰቱ በመተው እኩሌታውን ወስድን። ከከብቶቹ መካከል አንዱን በሬ ለማረድ ፈለግንና ለመያዝ ሞከርን፤ በፍጹም አልተቻለም። በሬው ኃይለኛ ስለነበር እስቸገርን ከብዙ ሙከራ በኋላ በመሣሪያ ተመታቶ ወደቀና አርድን ሥጋውን ይዘን ሄድን።

ይህ ውሳኔ ፍትሐዊ ስለአልመሰለኝ ስሜቴን ነካው። ምናልባትም የገበሬ ልጅ ስለሆንኩ ይሆናል፤ የገበሬውን እህልና ከብቶች ከልጆቹ ቀምተን መውሰድ ትክክል መስሎ አልታየኝም። ሰውዬውን ፈልጎ ማግኘትና እንደገና ማሰር እንጂ ቤተሰቦቼን መዝረፍና ለድህነት ማጋለጥ ፍትሐዊ ያለመሆኑን ሳሳላሰለው ከፋኝ። በዚያ ቤተሰብ ላይ የተደረገውን ነገር ወደ እራሴ ወስጄው ከአባቴ ቤት እህልና ከብት ተወስዶ ቤተሰቦቼ ለድህነትና ለችግር ሲጋለጡ ታየኝና ልቤ አዘነብኝ። ይህን ስሜት በውስጤ ከማውጣንጠን በስተቀር አውጥቼ አልተናገርኩትም።

ብዙውን ጊዜ የምንገባቸውም በሌሊት ነበር። ጉዟችን ፈጣን እንቅስቃሴ ያለበትና ጥንቃቄ የተሞላበት የሸምቅ ተዋጊ እንቅስቃሴ ሆኗል። በዋልንበት እናድርም፣ ባደርንበትም እንውልም። በአብዛኛው ለአዳርም ሆነ ለውሎ የሚመረጠው ተራራማ የሆነ ቦታ ነበር። በእንዲህ ዓይነት ጉዞ ውሎ ካደረግን የተወሰኑ አባላት ተመርጠው ወደ አካባቢው መንደር ይላኩና ሕብረተሰቡን ሲያነጋግሩ ሌሎቻችን ቀኑን ተደብቀን ማሳለፍ ይኖርብናል።

ቅስቀሳ ለማድረግ፣ በሌሊት ተነሥተን ከአዲግራት በደቡብ ምሥራቅ አቅጣጫ በአዳጋ ሀሙስ በኩል ወደምትገኘው ሳዕሲዕ ወደትምትባል መንደር ሄድን። ሐረጎች በቅስቀሳ ሥራ ልዩ ችሎታ ነበረው። ጾታ፣ ዕድሜ እንዲሁም ማኅበራዊ ደረጃ ሳያገደው ሁሉንም የሕብረተሰብ ክፍል ማሰተማርን ተከናወኑል። በምናርፍበት ጊዜ ሁሉ ሕዝቡ ሲገባው በሚችል መንገድ የፖለቲካ ትምህርት ሲሰጥ አይሰለፉም። ሌላው የፖለቲካ ትምህርት የመስጠት ችሎታ የነበረው ግደይ ነበር። ሐረጎችና ግደይ ከገበሬዎች ጋር በጣም ከመግባባታቸው የተነሣ መምህር ሐረጎች፣ ልጅ ግደይ እየተባሉ ይጠሩ ነበር።

ሐረጎች በሚያስተምርበት ጊዜ ሕዝቡ የሚያዳምጠው በተመስጦ ነው። እንዳንዴ ከእርሱ ጋር በእሳት ዙሪያ ቁጭ ብለው በስሜት ሲያዳምጡት ሌሊቱ ይነጋ ነበር። ለጥበቃ ዋርዲያ እየተቀያየረ፣ እርሱ ግን ማንም ሳይተካው ከማኅበረሰቡ ጋር ሲወያይ የማደር ጥንካሬ ነበረው ። በዚህ ዓይነት ሁኔታ ከቆየንበት አካባቢ ሰንለቅ ነዋሪዎቹ ሲሰናበቱን ሐረጎችን በሰስት እየተመለከቱት ተመልሶ እንዲያያቸውና እንዳይጠፋቸው አደራ ይሉት ነበር።

ቀጣዩ ጉዟችን ከአዳጋ ሐሙስ በስተምሥራቅ ወደሚገኘው ወደ ሱባህ ነበር። አራታችንን በልተን ሌሊቱን ቁልቁለቱን ወረድንና ከቆላማው ሰቢባ ደረስን። ከአሲምባ ወደ ዳሎል ለመሄድ የሚቀርበው ጉንዳጉንዴ ቢሆንም እኛ ግን

የአሲምባ ፍቅር

ሕዝቡን እየቀሰቀሰን ለማለፍ እንድንችል ረጅሙን መንገድ ነበር የመረጥነው። ሰቢባ ሕዝቡን ከቀሰቀሰን በኋላ ጥቂት እንደተጓዘን ወደ ቆላማው ቦታ መዳረሻላይ ከደጋ የመጣ ዝናብ ያዘን። ዝናቡ ከላይ ሲደበድበን ቁልቁል የሚወርደው የወንዝ ጎርፍ በየሥፍራው ከሚወርደው ውኃ ጋር ተዳብሎ መንገዳችንን አስቸጋሪ አደረገው። ጉዟችን የተራራውን አግር ተከትሎ በሚገኘው ጫካ ውስጥ ስለነበረ የፀሐይ ብርሃን አላገኘንም። በእርግጥ አስቸጋሪ ጉዞ ነበረ።

በዚያ ጫካ ውስጥ የነበሩ ለየት ያሉ ወፎች ግን በድምፃቸውና በውበታቸው የጉዞአችንን አድካሚነት አቅልለውልን ነበር። አስገራሚ የዝማሬ ድምፅ የታደሉት ውብ ወፎች በዚያ አካባቢ ብቻ የሚገኙ መሆናቸውን የተረዳነው በአካባቢው ካገኘናቸው ሰዎች ነበር። የአካባቢው ነዋሪዎች ሓዘ የሚባሉና ከአፋር ጋር የሚገናኙ ጎሳዎች ሲሆኑ የእስልምና እምነት ተከታዮች ናቸው። እነዚያ ሰዎች ከንፎቹ በልዩ ቀለማት የተዋበት እንደኛው የወፍ ዝርያ “ሊላይ” እንደሚባልም ነገሩን። የሰዎቹ ቋንቋ ከሳሆ ጋር ስለሚቀራረብ የተግባባነው የአዲ ሊሮብ ተወላጅ በሆነው በደበሳይ አስተርጓሚነት ነበር።

የደበሳይ አገልግሎት በአስተርጓሚነት ብቻ የሚያበቃ አልነበረም፤ ሌላም ልዩ ችሎታ ነበረው። ከርቀት የማየት ችሎታው ከሁላችንም የተለየ ነበር። ከርቀት ሆነን በብዥታ የምናያቸውን ማናቸውንም ነገሮች ለማጥራት የሚጠራው ደበሳይ ብቻ ነበር። እርሱም በርቀት የሚታየውን ሰው ሴት ወይም ወንድ መሆኑን፣ መሣሪያ መያዝ አለመያዙን ጭምር በመለየት ችሎታው ያስደንቀናል። በዚያ ችሎታውም ብዙውን ጊዜ ከሻፈ ወይም አብሪ ሆኖ ይመደብ ነበር። (ከሻፈ ወይም አብሪ ማለት አካባቢውን ለመቃኘት ከሠራዊቱ ፊት ቀድሞ የሚሄድ ቡድን ነው።)

ከሰቢባ ተነሥተን ወደዳሎል የምናደርገውን ጉዞ ቀጠልንና ወደማታ አካባቢ ፈረስ ደጌ ደረስን። ፈረስ ደጌ ትናንሽ ጎጆዎች የሚታዩባትና ኢስቡ ተብሎ ይጠራ በነበረው የርዳታ ድርጅት የተሠራ አንድ የአንደኛ ደረጃ ትምህርት

ቤት የሚገኝበት ትንሽ መንደር ነች። ነዋሪዎቿ የእርብቶ ለደር ዓይነት የአኗኗር ዘይቤ ይታይባቸዋል። ቡርኩታ ለመጀመሪያ ጊዜ ያየውና የቀመሰው ፈረስ ደጌ ውስጥ ነበር።

ቡርኩታ የቂጣ ዓይነት ነው። የሚጋገረው ሊጡ በእሳት የጋለ ድንጋይ ላይ ይጠፈጠፍና የጋለውን ድንጋይ መልሶ እሳት ውስጥ በመክተት ነው። ሊጡ በሁለቱም በኩል በእሳት ረመጥ መሀል ይቆይና ከድንጋዩ ሲላቀቅ የደርቀ ቂጣ ይሆናል። ቡርኩታውን ስንበላ በአሠራሩና በጣዕሙ እየተገረምን ነበር። ገና አግራሞታችንን ሳንጨርስ ሰማዩ በደመና ተሸፈነና ጨላለመ፤ ወዲያውም ከባድ ዝናብ ጣለ። ጊዜው ቀን ቢሆንም መተያየትም አስቸጋሪ ሆኖብን ነበር። በጭጋማ የጠቆረው ሰማይ ገለጥ እስኪል ቆየንና ከጎጆዎቹ ወጥተን አዳራችንን ትምህርት ቤቱ ውስጥ አደረግን።

በማግስቱ ማልደን በመነሣት የዳሎል ጉዟችንን ቀጠልን። ሲነጋጋ አመቺ ቦታ ተመርጦ ለሰብሰባ ተቀመጥን። ምስጢር ለመጠበቅ ሲባል የምንሄድበት ተልዕኮ እስከዚህ ሰብሰባ ድረስ አልተነገረንም። በዚህ ሰብሰባ ላይ ግን መድረሻችን ሳባ ሲሆን ዓላማውም እዚያ በሚገኝ የጨው ቀረጥ መሰብሰቢያ ጣቢያ ላይ እርምጃ በመውሰድ ለሠራዊቱ የሚሆን ገንዘብና መሣሪያ ይዘን መመለስ እንደሆነ ተረዳን።

ቦታውን የሚመራን አንድ አካባቢውን የሚያውቅ ሰው ይዘናል። ከዚያ በኋላ የነበረው እንቅስቃሴያችን በደርግ ኃይሎች ሊሰማ ስለሚችል፣ ጣላት እንዳይዘጋጅ ከሥፍራው እስከምንደርስ ድረስ የምንጓዘው ያለማቋረጥና በፈጣን እንቅስቃሴ ስለሚሆን በተቻለን መጠን በርትተንና ሞራላችንን አጠናክረን፤ ግዳጃችንን እንድንወጣ ተነገረን። የተልዕኮአችንን አፈጻጸም በተመለከተ በርካታ ምክሮች ተቀብለን ወደ ዳሎል በረሐ ዘለቅን።

ከላይ የሚወርደው የፀሐይ ዋዕይና ከእሸዋው ላይ ወደ ላይ የሚነሣው መቀት ልክ እንደ ቡርኩታው ከሁለት በኩል ያበሰለናል። የምንጓዘው የደረቀ ወንዝ እሸዋማቦይ ተከትለን ነበር። በወንዙ መልካ ውስጥ የሚታየው ደረቅ የእሸዋ ንጣፍ ቢሆንም አልፎ አልፎ ውኃ ያቆሩ ቦታዎችም ይገኙበታል፤ ውኃው በጣም ጨዋማ ነው።

በመንገዳችን ላይ አልፎ አልፎ ከምናገኛቸው ሰዎች አብዛኞቹ በግመል፣ በበቅሎና በአህያ ጨው ጭነው የሚመላለሱ ነጋዴዎች ነበሩ። የበረሐ ልምዳቸው ለመጠጥ የሚሆናቸውን ውኃ በስልቻ ሞልተው በከብቶቻው ላይ ጭነው መጓዝን አስተምሯቸዋል። መረጃ ለማግኘት ሰንል ከእነርሱ ጋር ተቀላቅለን መሄድ ጀመርን። ከእነርሱ ጋር አብረን መሄዳችን ከመረጃው በተጨማሪ፣ ከውኃ ጥም እድኖናል።

ከሦስት ሰዓት በላይ አብረውን ከተጓዙት ነጋዴዎች ጋር የተጀመረው መግባባት እየጨመረ፣ በጫወታ እየተቀራረብን ስንሄድ ቀስ በቀስ ርእሳችን ወደ አካባቢው የጸጥታ ሁኔታና መንግሥት በአካባቢው ስላለው እንቅስቃሴ እየተቀየረ ሄደ። በሚገርም መልኩ ከነጋዴዎቹ አንዱ እጅግ ጠቃሚ የሆነ መረጃ በእጁ እንዳለ ነገረን። ይዞት የነበረውንም የፖስታ መልእክት አሳየን። ፖስታውን ከሰውየው ተቀብለን ለሠራዊቱ እመራሮች ሰጠናቸውና ከፍተው ተመለከቱት።

ፖስታው የተላከው በራሕሌ ወረዳ ከሚገኘው ፖሊስ ጽሕፈት ቤት ሲሆን የመልእክቱ ይዘትም “ወንበዴዎች ወደእናንተ አቅጣጫ እየመጡ መሆናቸውን የሚገልጽ መረጃ ስለደረሰን፣ ምናልባት ድንከተኛ ጥቃት ሊጥሱ ስለሚችሉ ይህ ደብዳቤ ከደረሳችሁ ጀምሮ ጥንቃቄ አድርጉ። በተቻለን መጠን ተጨማሪ ኃይልና መሣሪያ ልንልክላችሁ እንሞከራለን” የሚል ነበር። ይህም ከአጋመ ወጥተን ወደ ሁለት ሰውላሎ ያደረግነው እንቅስቃሴ በደርግ ሀይሎች መታወቁን አመለከተ። ከሦስት ሰዓታት ለበለጠ ጊዜ ዝም ብሎ የተጓዘው ይህ ነጋዴ መረጃውን መጀመሪያ ያልሰጠን ሽፍቶች መሰለነው ስለነበር ሳይሆን አይቀርም። በኋላ ግን

ማንነታችንና ዓላማችንን ተረድቶ በእኛ ላይ አምነት በማሳደሩ ሊረዳን ወሰነ። መረጃው እንደተገኘ ከፍተኛ ወታደራዊ አመራሩም ወታደራዊ ተልእኮውን በፍጥነት ለማካሄድ ወሰነ። በመሆኑም ስድስት ዓይነት ማለትም ርባ፣ ጌራ፣ ሓዲሽ ዛህላይ፣ አሊጋዝና፣ አረጋይ ያሉበት ቡድን በፍጥነት እንዲጓዝና ቀድሞ በመድረስ ዕቅዱን እንዲፈጽም ተመደበ። የቀረነው አባላት ከኋላ በደጃንነት እንድንከተልና ሰንደርስ አስፈላጊ እገዛና ሽፋን እንድንሰጥ ተወሰነ። የቀዳሚው ቡድን አባላት ግልድም ታጥቀው፣ ግመሎችን እየጎተቱ የጨው ነጋዴዎችን መስለው ገሰገሱ። እኛ ደግሞ ከኋላ እየተከተልን ጉዞአችንን ቀጠልን፤ የሠራዊቱ ቁጥር እየጨመረ በሄደ ቁጥር ርባ ያመጣው መሣሪያም ሊያዳርስን ባለመቻሉ ምክንያት ከኋላ ከተከተልነው መካከል መሣሪያ ያልታጠቅንም ነበርን።

ከፈረስ ደጌ ከተነሣን አሥራ ሁለት ሰዓታት አልፈዋል። ከምንገነጨው ውኃ በስተቀር ያለምግብና ያለምንም ዕረፍት ነበር የተጓዝነው፤ በዚያ ላይ የዳሎል ንዳድ ሐዘኔታ የለውም። እኔ የድካም ስሜት ይታይብኝ ጀምሯል፤ ወደኋላ መቅረት አብዝቻለሁ። የነበርኩበት ጋንታ አዛዥ ጂግሳ መለስ ብሎ ሁኔታዬን ተመለከተና "እማኑኤል! አይዞህ ደርሰናል! ትንሽ ነው የቀረን፤ በርታ!!" ብሎ ሞራል ሰጠኝ። ያለኝን ጉልበት ሁሉ አሰባስቤ ከጓዶቼ እኩል መራመድ ጀመርኩ።

ቀድመው የሄዱት ዓይነት የፊናንስ ፖሊሶች ያሉበት ፍተሻ ኬላ ላይ ሲደርሱ የከፈቱት ድንገተኛ አውቶማቲክ ተኩስ ከኋላ ለነበርነው ተሰምቶናል። እኛ ሰንደርስም ተኩሱ እንደቀጠለ ነበር። ጂግሳ፣ ከኋላ የነበርን ሰዎች ከመጀመሪያው ቡድን በስተግራ በኩል ከሚገኘው ጋራ ላይ እንድንወጣ አዘዘ። ጋራውን በፍጥነት ወጥተን ቦታ ቦታ ያዝን። ከጋራው ላይ ወደታች የተሰጠው የሽፋን ተኩስ የጣቢያውን ኃይሎች በማጥቃት አላፈናፍን ሳላላቸው፣ መደናገጣቸውና መሸበራቸው ያስታውቃል።

ከኋላ ብዙ ደጋፊ ኃይል እንዳለ በመገመታቸው ይመስላል ብዙ መግፋት አልቻሉም። ፊናንስ ፖሊሶቹ መረታታቸውን ሰናውቅ ገና እየተታኮሱ እያሉ የጂግሳን ትዕዛዝ ሳንጠብቅ ወደተኩሱ በሩጫ ሄድን። ጣቢያው አካባቢ ሰንደርስ ወታደሮች እጃቸውን ሰጥተው መሣሪያቸውንም አሰረክበው ሁሉም ነገር በቁጥጥር ስር ሆኖ ደረሰን። ትጥቅ ያልነበረን የተማረከውን መሣሪያ ታጠቅን። የተገኘውን ገንዘብና ጉበረት ይዘን በመጣንበት ሁኔታ ተመለስን።

ሠራዊቱ ራሱን ለማጠናከር ከወሰዳቸው እርምጃዎች የዳሎል ወታደራዊ ተልእኮ የመጀመሪያው ተግባራዊ ክንውን ነበር። ተልእኮው ከአሊጋዝ መቁሰል በስተቀር ያለብዙ አደጋ ተሳካ። ያ ስኬት ከፍተኛ ኩራትና በራስ የመተማመን ስሜት አሳደረብን። የተሰማንን ደስታ በቃላት መግለጽ ያስቸግራል። ለአሊጋዝ በቅሎ ተገዛና እርሱ በበቅሎ እኛ በእግር ስንሄድ እየተቀላለድንና እየዘመርንም ጭምር ነበር።

በዳሎል ጉዞ በርካታ ጉበረት አግኝተናል፤ እነዚህም ማስ ጠመንጃዎች፣ የሕክምና መድኃኒቶች፣ የግሉኮስ እሽጎችና በጥሬ ገንዘብ አስራ ስድስት ሺህ ብር ነበሩ። እኔም ግሉኮስ ምን እንደሆነ ያወቅሁት በዚያ ወቅት ነው ።

ያለዕረፍትና ያለምግብ ያደረግነው ፈጣን ጉዞ አድካሚ ነበረ። በመጣንበት መንገድ ተመልሰን ለግማሽ ሰዓት ከሄድን በኋላ፣ አቅጣጫ ቀይረን ቀኛችንን በመያዝ ለሰባት ሰዓታት በበረሐው ተጓዝን። ሆኖም የተገኘው የተሳካ ድል የፈጠረብን የደስታ ስሜት ድካሙን ሁሉ አጥፍቶት ሙል ኃይል ነበረን። ከመነሻችን ጀምሮ በአጠቃላይ ያለዕረፍት የተጓዝነው ለአሥራ ዘጠኝ ሰዓታት መሆኑ ነበር።

ከረዥሙ ጉዞ በኋላ አንድ ትንሽ መንደር ደርስንና እንድናርፍ ተደረገ። ዕረፍት ከተደረገበት መንደር ሰዎች ጋር ለመግባባት ጊዜ አልወሰደብንም። እንደኛው መኖሪያ ቤት እንድንገባ ተመረጠልን። ነዋሪዎቹ አርብቶ አደሮች ናቸው፣ ያሽረጠት ግልድም ሲሆን እያንዳንዱ ወንድ ጠመንጃ ወይም ጎራዴ አለያም ትልቅ ጩቤ የታጠቀ ነው። በቂ ገንዘብ በእጃችን ስለነበረን ሠራዊቱን የተሻለ ምግብ

ማብላት በመቻሉ መከቶች እንዲሸጡልን ጠይቀን አመጡልንና ለማረድ ተዘጋጀን። ይሁን እንጂ ሰዎቹ መስሊሞች መሆናቸውን ስለተረዳን አቃዎቻቸው ተነካክተውባቸው እንዳይጸየፉና አብረውንም እንዲመገቡ በማሰብ መከቶቹን አነርሱ እንዲያርዷቸው ጠየቅን። አነርሱ ግን በገንዘባችን የገዛናቸውን መከቶች ራሳችን አርደን እንደንጠቀም ተከራከሩን። “እኛ እናንተን መምሰል፤ ከእናንተ ጋር መመገብ፤ እንደ ባህላችሁም መሆን ያስደስተናል፤ እናንተ እንደ ባህላችሁና ህይወትላችሁ አርዳችሁ አብረን በልተንና ተደስተን መለያየት እንፈልጋለን። ከእናንተ ጋር እንድ ሆነን ስለችግርና ስለደስታችሁ ተጫውተን ከመሄድ የበለጠ የሚያስደስተን ነገር የለም” በማለት አጥብቀን ስንነግራቸው የተሰማቸው ልባዊ ደስታ እስከአሁን ይታወስኛል።

መከቶችን አምጥተው አረዷቸውና አብረን አዘጋጅተን በላን። ልንሄድ ስንነሣ እዚያው አልተሰነባበትንም፤ የተወሰነ ርቀት ሸፍንና መልካሙን ሁሉ ተመኝተውልን፤ መርቀውን ተለያየን። ጉዞላችንን አጠናቀን በሰላም አሲምባ ተመልሰን ገባን።

ትጥቃችን ተጠናክሯል፤ ሞራላችንም ቢሆን ከፍ ብሏል፤ የሌለን መሣሪያ መትረየስ ብቻ ነበር። ወደኋላ የመጡ አዳዲስ ጓዶችም ተጨምረዋል፤ እናም ተአሊም ተዘጋጀ። ሰንገዴ ቋሚ የወታደራዊ ሥልጠና ማዕከል እንዲሆን የተደራጀው ከዳሎል መልስ ነበር። በዚህ ጊዜ የተአሊም (ወታደራዊ ማሠልጠኛ) ሐላፊ ግርማይ ነበር። ይኼኛው ግርማይ ከመሥራቶቹ ጋር የመጣው ሳይሆን ከወሎ ከእነ ሸፈራው ጋር የመጣው ግርማይ ነው። ግርማይ ቋሚ አሠልጣኝ ነበረ። እኛም በአካባቢው በምንሆንበት በማገኛውም አጋጣሚ ጊዜያችንን የምናሳልፈው በወታደራዊ ሥልጠና የተለያዩ ልምምዶችን በማድረግ ነበር። ግደይ የሚያሠለጥነን የፈንጂ ሥልጠና ቀጥሏል፤ ግርማይ ደግሞ ካራቴና ጅዶ፤ ያለድምፅ ሰዎችን ማፈገ፤ እንዲሁም ስለላና የመሳሰሉ ጠቃሚ ወታደራዊ ትምህርቶች ይሰጠናል።

እያደር አዲሊሮብን መሉ በመሉ ተቆጣጠርነው፤ ከሕዝቡም በሚገባ ተዋወቅን። ገራይን፤ ኃይለ ማርያምን፤ በየን ጉራን የመሳሰሉ የአዲሊሮብ ልጆች የሠራዊቱ አባላት መሆናቸው ከሕዝቡ ጋር ለመተዋወቃችን፤ ባህሉንና ቋንቋውን ለመላመዳችን ትልቅ አስተዋጽኦ አድርጓል። ገራይና በየን ጉራ ስንቅና ትጥቅ ነበሩ።

በተቻለን መጠን ራሳችንን ለመቻል ጥረት እናደርግ ነበር። ለምግባችን የሚሆነውን፤ ጥሬም ቢሆን፤ በገንዘባችን ገዝተን ለማቅረብ እንጥከራለን። ሕዝቡ ባለው እቅም ሁሉ ሊተባበሩን ዝግጁ የነበረ ቢሆንም እኛ ግን ሕዝብን ላለማስቸገር የማናደርገው ጥረት አልነበረም። ሕዝብን ከማስቸገር ይልቅ ጾማችንን ማደርን እስከንመርጥ ድረስ እንጠነቀቅ ነበረ። የትግራይ ሕዝብ ለእኛ ድርጅት ያደረገው መሥዋዕትነት ግን ቀላል አልነበረም። ባለው እቅም ሁሉ የሚያስፈልጉንን ነገሮች ከማቅረብ ወደኋላ ብሎ እያውቅም። ባንጠይቀውም ችግራችንን ያውቅልን ስለነበር ምግብና ውቃ ያቀርብልናል፤ የሚያስፈልገንን መረጃ ይሰጠናል፤ መንገድ ይመራናል፤ ውጊያ ላይ በምንሆንበት ጊዜ ቁስለኞችን በማንሣት ይንከባከባል ወዘተ፤ የትግራይ ሕዝብ ድጋፍ ተለይቶን እያውቅም። በዚያ ጊዜ የሕዝባዊ አርነት ትግራይ ድርጅት በአካባቢው መንቀሳቀስ ጀምሮ ነበር። አንዳንድ ጊዜ ሕዝብ ፊት ስንቀርብ አለመግባባቶች ይከሰቱም ጀምረዋል። ያለመግባባቱን በቀላሉ መፍታት ስንችል አንዳንድ ጊዜ ግን ችግሮች ይፈጠሩ ነበር።

መሬት ለአራሹ

“የጠፋው በግ ተገኘ”

መሬት መሬት፤ ለ - አራሹ

ለላብ አፍሳሹ፤

ሃገሩ ለባላገሩ፤

ተዋጉለት አትሸሹ

የላብ አደር መንግሥት የምትሹ

ተዋጉለት አትሸሹ

(ተማሪዎች ለመሬት ላራሹ ሲታገሉ ይዘምሩት የነበረ የትግል መዝሙር)

በ1968 ዓ.ም ጎዳር ወር መጀመሪያ አካባቢ ብዙ ወጣቶች ከዳሞ ወደ አሲምባ መጡ ። ዳሞ የሚገኘው በአድዋ አውራጃ ደብረ ዳሞ ተብሎ በሚጠራው ገዳም አካባቢ ሰብአ ዳሞ በሚባል ሰፊ ወረዳ ውስጥ ነው። ወጣቶቹ ኤርትራ ውስጥ በላብ-አደርነትና በተለያዩ ሥራዎች ተሰማርተው የነበሩ ናቸው። በወቅቱ የኤርትራ ተቃዋሚ ድርጅቶች በጦርነት የአስመራ ከተማን በከበቡበት ጊዜ በርካታ ሕዝብ ተፈናቅሎ ነበረ። ከተፈናቃዮቹ ውስጥ ከፊሉ ወደ ትውልድ አካባቢው ሲገባ ከፊሉ ደግሞ ወደየድርጅቶቹ ተቀላቀለ። የትግራይ ልጆች የሆኑት ወጣቶችም ወደ ትውልድ ቀይሶቻቸው ሲመለሱ ኑሮአቸውን የሚቀጥሉበት መንገድ መፈለግ ነበረባቸው። የአካባቢው ዋነኛ የሥራ መስክ ደግሞ ግብርና ነው። የሚያርሱት መሬት ጠይቀው ማግኘት አልቻሉም።

ወጣቶቹ ሌላ የሚተዳደሩበት መንገድ አጥተው ግራ ተጋቡ። በዚያ ሁኔታ ውስጥ ሳሉ መሬት ለአራሹ መሆን እንደሚገባው የሚያምን ሠራዊት መኖሩን

የአሲምባ ፍቅር

ሲሰሙ ነበር ወደ እኛ የመጡት። አሲምባ እንደደረሱ ከዳሞ መምጣታቸውንና ችግራቸውን ተናግረው፤ መሬት እንድናከፍላቸው ጠየቁን። ሠራዊቱ ከዚያ በፊት ወደ ዳሞ ለመሻገር ተንቀሳቅሶ እንደማያውቅና ድርጅታዊ ሥራ ባልተሠራበትና ግንኙነት ባልተዘረጋበት አካባቢ መሄድ እስቸጋሪ እንደሚሆን ለማስረዳት ሞከርን። ወጣቶቹ ግን የሚቀበሉ አልነበሩም።

“ስለጸጥታው የሚያሳስባችሁ ነገር አይኖርም፤ እኛ አብረናችሁ አለን። የአካባቢው ተወላጆች ስለሆንን ሕዝቡንም ሆነ አካባቢውን እናውቀዋለን። ወደእናንተ የመጣነው መሬት ለሁሉም አኩል መሆኑን የምታምኑና ለዚያም የምትታገሉ መሆናችሁን በመስማታችን ነው” በማለት ተከራከሩን። “አይቻልም” ማለት እስቸጋሪ ፈተና ስለሆነብን ሙከራ ለማድረግ ተስማማን።

መንገዱን እነርሱ እየመሩን ጉዞ ጀመርን። ከዛላ አንበሳ ወደ አዲግራት የሚወስደውን ጥቁር አስፋልት ስንሻገር፤ እኛ መሣሪያ ይዘን እነሱ ደግሞ በትር፤ ጨቤና ፋስ ይዘው በግራና በቀኝ አጅበው ሽፋን ሊሰጡን ይጠብቁ ነበር። በመጀመሪያ የገባነው ከደብረ ዳሞ በስተሰሜን በኩል በምትገኝ አንድ መንደር ነው። ሕዝቡን ሰበሰብንና ከመሬት ጋር የተያያዙ ችግሮችን ካነሣን በኋላ “መሬት የሁሉም ስለሆነ መከፋፈል አለባችሁ” አልናቸው። በስብሰባው ላይ ሕዝቡን ያነጋገሩት የቅስቀሳ፤ የማስተማርና የማሳመን ልምድ ያላቸው እነ ሐረጎትና ግደይ ነበሩ። ሠራዊቱ እዚያ ቦታ የተገኘበትን ዓላማ ለመግለጽ ገማግሮ በተደረገበት ወቅት ሕዝቡ በጭብጨባና በእልልታ ተቀበለው። በዚያን ጊዜ የደብረ ዳሞ ገበሬዎች የተለያዩ የመሬት ችግሮች ነበሩባቸው። የመሬቱን ሲሶ ያህል የያዘው ገዳሙ ሲሆን ሀራኔ ተብለው የሚጠሩ የአያት የቅድመ አያት ወራሾች የሆኑ የመሬት ባለቤቶችም ነበሩ።

“እነዚህ ሰዎች ተወልደው ያደጉት በዚህ ቦታ ነው። ለመኖር ወደሌላ አካባቢ መሄድ ግድ ቢሆንባቸው ነበር የተሰደዱት። በሄዱበት አካባቢም ችግር ላይ ስለወደቁ መሄጃ ቢያጡ፤ ወደ ተወለዱበትና ወደ አደጉበት አካባቢ ከመመለስ ሌላ ምርጫ አልነበራቸውም። “ያሳደገን ሕዝብ ጥሎ አይጥለንም” ብለው ቢመለሱም እዚህ ደግሞ ከእርሻ ሌላ የሚተዳደሩበት ሥራ የለም። ለማረስ ደግሞ መሬት ያስፈልጋቸዋል፤ መሬት ማግኘት አለባቸው። “አናውቃችሁም” እንዳትሏቸው፤ አሳድጋችኋቸዋል። “እርሶን እንብላ” ቢሉ የጋራ መፍትሔ መፈለግ እንጂ፤ መሬት መከልከል ትክክል አይሆንም። ልጆቻችሁ ናቸው። ስለዚህ መሬት አካፍላችኋቸው፤ አብራችሁ መኖር አለባችሁ” ቢባል ህዝቡ ተሰማማ። ይህን የሚያስፈጽም የገበሬ ማኅበር ለማቋቋም ሸንጎ እንዲያደርጉ፤ ሊቀ መንበር እንዲመርጡና በጋራ ወሰነው መሬት እንዲከፋፈሉ የቀረበላቸውን መፍትሔ በደስታ ተቀበሉ። ሠራዊታችን መሬት የማከፋፈል ሥራ የጀመረው በእንዲህ ያለው አጋጣሚ ነበረ።

ይህንን ፈጽመን ከዳሞ ወደ አሲምባ ስንመለስ አሲምባ አካባቢ ያለው ገበሬ ተመሳሳይ ጥያቄ ማንሣት ጀመረ። “እኛን አልፋችሁ ዳሞ፤ አድዋ ሄዳችሁ ልታካፍሉ የቻላችሁበት ምክንያት ምንድነው?” የሚል ወቅሳ አዘል ጥያቄ ተከተለ። የዳሞ መሬት የማከፋፈል ወሬ በአሲምባ አካባቢ ብቻ አልተወሰነም፤ የሌሎች አካባቢዎች ገበሬዎችም ጥያቄውን አስፋፉት።

ሠራዊቱ የብዙኃን ድርጅቶችን ማቋቋም የጀመረው ከዚህ በኋላ ነበር። ሕውሐትም የብዙኃን ድርጅቶችን ማቋቋም ስለጀመረ እንዳንድ መንደሮች ላይ መገናኘት ተዘወተረ። እንዳንዴ በመካከላችን ችግር ቢፈጠርም፤ ሰላማዊ መፍትሔ ለመስጠት መከራዎች ይደረጉ ነበር። እንዳንድ ጊዜ ሕዝቡ ለስብሰባ ይጠራና እንዲያስተዳድረው የሚፈልገውን ድርጅት እንዲመርጥም ይደረጋል። ድምፅ

የሚሰጠው ሁለቱም ድርጅቶች ባሉበት ሲሆን የአንድ ድምፅ ብልጫም ቢሆን የሕዝቡን ውሳኔ መቀበል ግድ ነበር። በዚህ ሁኔታ የተወሰኑ ቦታዎች ላይ የማደራጀት ሥራ በሰላም እንዲፈታ ይደርግ ነበር። ኢሕአዴፍ በተቆጣጠራቸው በሁሉም ቦታዎች የመሬት ማከፋፈል ሥራ ተግባራዊ ተደርጎ ነበር።

የጎንደር ሕክምና

ሚያዝያ 3/1968 ዓ.ም ጎንደር
ለህክምና በመጣሁ ጊዜ

.....ፍፁም ነው እምነቴ

የትግሉ ነው ህይወቴ

ልጓዝ በድል ጎዳና

በወደቁት ጓዶች ፋና....

(የኢህአፓ መሪ መዝሙር)

“ፊልም የማየት ዕድል ሳይገኝላቸው በረሀ ገባሁ፤ ጎንደር አብሮ አደጌን አግኝቼው ሲኒማ ጋብዞኝ በሕይወቴ ለመጀመሪያ ብዙን “የኢምፔሪያሊዝም ፊልም ሆኖብኝ ጥቁ ወጣሁ” የባለታሪኩ የግል ገጠመኝ

ታኅሣሥ ወር መጨረሻ አካባቢ ከአሲምባ በስተ ምዕራብ በሚገኙ አካባቢዎች የፕሮፓጋንዳ ሥራዎች ሠርተን ወደ አሲምባ ስንመለስ የጀብሃ የጸጥታ ምክትል ዋና ሐላፊ የነበረው ሃዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ፤ አንድ የኃይል መሪና አንድ ሐኪም ይዞ ወደ አሲምባ መጣ። ሃዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ ቀጭንና ረጃም ጠቆር ያለና ጉንጮቹ በጸም የተሸፈኑ ናቸው። ሃዲሽ መልካም ሰው ሲሆን ከጀብሃ አመራር መካከል ኢሕአፓን የሚደግፍና ለኢትዮጵያ ሕዝብ የሚበጅ ድርጅት ነው ብሎ የሚያምን ሰው ነበር። የጀብሃው ቡድን የመጣበት ምክንያት ከኢሕአወ ጋር በመነጋገር በአዲግራት ከተማ ውስጥ በነበረው የደርግ ኃይል ላይ የጋራ የጥቃት እርምጃ ለመውሰድ እንዲቻል ነበር። ጥቃቱ የሚደረግበት ጊዜ በገና በዓል ቀን እንዲሆን ተወሰነ። ዕለቱ የተመረጠውም በበዓሉ ምክንያት ወታደሩ ይዝናል፤ ጠላት ይመጣብኛል ብሎም ስለማያስብ ይዘናጋል ተብሎ ስለተገመተ ነበረ። ሃዲስ ወልደ ጊዮርጊስ፤ ፀሐይ፤ ሮባና ጸጋዬ ደብተራው ከሕዝቡ ጋር

የአሲምባ ፍቅር

የሚያመሳስላቸው ልብስ ለብሰው ወደ አዲግራት በመሄድ በጦሩ ካምፕና በእንዳንድ ቦታዎች ላይ ጥናት ሲያደርጉ ስንብተው ተመለሱ።

አዲግራትን የሚያውቁና የአዲግራት ተወላጅ የሆንን የሠራዊቱ አባላት ደግሞ የከተማዋን ቁልፍ ቦታዎች የሚያመለክት ካርታ እንድንሠራ ተነገረን። ፖሊስ ጣቢያ፤ ሆስፒታል፤ አስርቤት፤ ባንክ ቤትና ሌሎችንም አስፈላጊ ተቋማት የሚገኙበትን ሥፍራ የሚያሳይ ካርታ እንዲሁም ስለጦር ካምፑ የምናውቀውንና የምናስታውሰውን አየተነጋገርን በካርታው ላይ ለማስፈር እንድንችል ለብቻችን ተለይተን ለሦስት ቀናት ሰነበትን። ያዘጋጀነውንም ካርታ አመራሩ ተወያይቶበታል።

እንዳንድ ጊዜ ሃዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ ጀብሃ ኤርትራ ውስጥ ስለ ፈጸመው ጀብሃ፤ እንዳንድ ቦታዎች ላይ ስላካሄዱት ወታደራዊ ተልእኮ፤ ለምሳሌ ባንኮች እንዴት እንደዘረፉ፤ መኪናዎች እንዴት ከከተማ ሲያወጡ እንደነበረ፤ የደርግ ሰላዮችን እንዴት አድርገው ሲገድሉ እንደነበር ያወራናል። ጀብሃ በስንት ሰዎች እንደተመሠረተና አሁን ያለበትን ሁኔታና የመሳሰሉ ነገሮችን ሲተርክልን ተመስጦን ነበር የምንሰማው። ሃዲሽ አማርኛና ትግርኛ አቀላጥፎ ይናገራል። “እኔ የሰላም ሰው አይደለሁም፤ የትግል ሰው ነኝ ኤርትራ ነጻ ብትወጣም ፍልስጥኤም ቢሆን ሄጄ አዋጋለሁ እንጂ ከኤርትራ ነጻነት በኋላ ቁጭ አልልም” ይል ነበር ሃዲሽ።

ብዙ ዝግጅት ከተደረገ በኋላ የአዲግራቱ ወታደራዊ ተልእኮ መሰረዙ ተወራ። አንድ የጀብሃ ኃይል ለዚሁ ጥቃት መጥቶ መነኩሲቶ አጠገብ (ኤርትራና ትግራይ ድንበር) መድረሱም ተሰምቶ ነበር። ጥቃቱ መሰረዙን የሰማነው በተባራራ ወሬ ደረጃ ሲሆን ደርግ የእነርሱን ወደ አካባቢው መንቀሳቀስ በማወቁ አየተዘጋጀ ስለሆነ ገብቶ ለማጥቃት አስቸጋሪ ሁኔታ መፈጠሩን ነበር። በኋላ ላይ ሃዲሽ በጦርነት ላይ መሠዋቱን ሰምተናል፤ ከእርሱ ሞት በኋላ ከጀብሃ ጋር የነበረን ግንኙነት ጥሩ አልነበረም።

“የማንንደል ከሆነ እውነቱን እንናገራለን” ብለው “ለእማኑኤልና ለዳዊት ነግረናቸዋል” አሉት።

“ለእነርሱ ስትነግሯቸው ምን አሏችሁ?” የኃይሌ ቀጭኑ ተከታይ ጥያቄ ነበር።

“ጥቂት እንድንታገስ ነገሩን፤ እኛ ግን እንቢ አልናቸውና ሄድን። የምንጠፋበትን ቀን ግን አልነገርናቸውም” አሉት። ኃይሌም ከጉድጓድ አስወጣቸው። “አሁን ነጻ ናችሁ፤ መቆየት ካልፈለጋችሁም አትገደዱም” ተብለውም ወደ ሀገራቸው ተላኩ። ድርጅቱን የሚለቁ ሰዎች ሠራዊቱ የሚቆጣጠረውን መሬት ለቀው በሰላም መውጣታቸውን ማረጋገጥ ግዴታ ነበር።

ዳዊት በዚሁ ጉዳይ የተነሣ ሂስ ቀረበበትና ወቀሳውን አመነ። በመሆኑም እርሱ የነበረበት ጋንታ አባላት የማተሚያ መሣሪያዎች ለማምጣት ወደ ወቅሮ ሲሄዱ፤ አሉ በቅጣት ትጥቅ እንዲፈታ ተወስኖበት፤ ድስት እንዲሸከም ተደረገ። ከጥቂት ቀናት በኋላ ወደ ወቅሮ የሄዱት ጓዶች ከአንድ ትምህርት ቤት ታይተራይተር፤ ማባካ፤ ገንዘብና ሌሎች ቁሳቁሶች ይዘው ተልእኳቸውን ሙሉ በሙሉ አሳከተው ተመለሱ። ከፍለ ዜና፤ የፕሮፓጋንዳና ቅስቀሳ ቡድን ተመሥርቶ ጽሑፎችን ማተም የተጀመረው ከዚያ በኋላ ነበር።

እኔ በዚያን ወቅት ከዘላለምና ከሐዋዝ ጋንታ ጋር አሲምባ ቀርቻለሁ። ሐዋዝ መጣና “አንድ ጊዜ ላነጋግርህ እፈልጋለሁ” አለኝ። ፈቃደኝነቴን ገለጽኩለትና አንድ ጥግ ይዘን ቁጭ አልን።

“ሙሴና ሰለሞን ወደ አገራቸው ሲሄዱ ነግረውህ ነበር?” ብሎ ጠየቀኝ።

“አዎ” አልኩት ሳላመነታ።

መልሴን እንደሰማ ከትኩት ብሎ ሳቀና “ታዲያ ለምን አልነገርከንም?” አለኝ።

“አንደኛ ብረት ይዘው ይሄዳሉ ብዬ አላሰብኩም፤ ሁለተኛ ደግሞ ወደ አገራቸው መሄድ ከፈለጉ ምን ማድረግ ይቻላል? ብዬ ስላሰብኩ መናገሩ ጠቀሜታ ያለው አልመሰለኝም” አልኩት፤ ሐዋዝ አሁንም ይሰቃል።

በጥርና የካቲት ብዙውን ጊዜ ያሳለፍነው ሕዝብ በማደራጀት፤ ብዙኃን ድርጅቶችን በማንቀሳቀስ፤ መሬት በማከፋፈልና በመሳሰሉ ሥራዎች ነበር። ያን ጊዜ የጽሕፈት መኪና ስላልነበረን ከፍለ ዜና አልነበረም። የከፍለ ዜናው መቋቋም ግን አስፈላጊ መሆኑ ታምኖበታል። እናም አንድ ጋንታ የጽሕፈት መኪና ለማምጣት ተልእኮ ተሰጥቷት ወደ ወቅሮ ልትሄድ ተዘጋጅታለች። በዚህ ጊዜ፤ ሙሴና ሰለሞን የሚባሉ ከመነኩሲቶ መጥተው ከኛ ጋር የተቀላቀሉ ሁለት ኤርትራውያን ነበሩ። ለእነርሱ የኢሕአሠ ሠራዊት ወታደራዊ እንቅስቃሴ አለማድረግ አላስደሰታቸውም ነበረ። እነዚያ ሰዎች እኔንና ዳዊት ወድቀሺን (ዳዊት ወድቀሺ፤ እውነተኛ ስሙ ብርሃነ በርሔ ይባላል) ስለሚያውቁንና ስለሚቀርቡን አንድ ቀን “እናንተ የማትዋጉ ከሆነ ወደሀገራችን መሄድ ይሻለናል፤ የኤርትራ ድርጅቶች ብዙ ጊዜ ውጊያ ስለሚውሉ ከእነሱ ጋር እንሰለፋለን” አሉን። ጥቂት እንዲታገሱ ብንነግራቸውም ፈቃደኞች ሳይሆኑ ቀርተው ጠፍተው ወደ አገራቸው ሄዱ። ያን ጊዜ የጀብህና የእኛ ሠራዊት አመራሮች ጥሩ ግንኙነት ነበራቸው። ታዲያ በዚያኑ ሰሞን ነበር ሀዲሽ ወልደ ጊዮርጊስ እኛ ዘንድ ሰንብቶ የተመለሰው። ጠፍተው የሄዱት ሰዎች ወእ ጀብሃዎች ሲሄዱ አስረው አቆዩአቸውና፤ “ከናንተ ሸሽተው የመጡ ሁለት ልጆች ስላሉ መጥታችሁ ውሰዷቸው” ብለው መልእክት ላኩ። እስረኞቹን ከነገብረታቸው ለእኛ ሠራዊት አስረከቧቸው። የመረመራቸው ኃይሌ ቀጭኑ ነበር፤ ለምርመራው የሚሆን ጉድጓድ አስቆፈራቸውና አስገባቸው። ጉድጓድ እንዲቆፍሩ የተደረጉት ለማስፈራራትና እውነቱን እንዲያወጡ ለማድረግ ነበር። ጉድጓዱን ቆፍረው ሲጨርሱ “ስትጠፉ ለማን ነግራችሁ ነበር?!” የነገራችኋቸውን ሰዎች በግልጽ ካልነገራችሁኝ አዚሁ ትገደላላችሁ!” ብሎ አስፈራራቸው።

ሐዋዝ እንዲያነጋግረኝ የላከው ዘላለም እንደነበረ የተረዳሁት በኋላ ነው። የጋንታው የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊ ሐዋዝ ነበር። በደንቡ መሠረት ሊያናግረኝ የሚገባው ሐዋዝ በመሆኑ ዘላለም በቀጥታ ሊያነጋግረኝ አልቻለም። ሐዋዝና ዘላለም በጣም የሚቀራረቡ ጓደኞች ነበሩ፤ በኋላ ዘላለም መጣና “ምን አለ?” አለና ሐዋዝን ጠየቀው።

“አዎ! ነግረውኛል ብሏል፤ አምኗል።” አለው።

“አንተ የሞትከ! ደግሞ ታምናለህ እንዴት! ልትቀጣ፤ ልትባረር፤ ጫን ሲል ደግሞ ልትገደልም ትችላለህ፤ ሰው ልከዳ ነው ብሎ ሲነግርህ ለድርጅትህ አታስታውቅም እንዴት ድርጅቱ የዚህን ልጅ ነገር ምን እናድርግ? በሽተኛ አየተባለ አስከመኛ ድረስ በመገለል ይቆያል? ማሳከም ይገባናል።” እያለ ስለአንተ ይጨነቃል፤ አንተ ግን ስለድርጅቱ ግዴላህም ብሎ በሐዋዝ ፊት ገሠጸኝ።

“በቃ አንተ ሂድ፤ እኔ እነጋግረዋለሁ” ብሎ ዘላለምን እንዲሄድ ካደረገው በኋላ ሐዋዝ በእንዲህ ዓይነት እጋጣሚ ምን ማድረግ ይገባኝ እንደነበረ ዘርዘር አድርጎ አስረዳኝ። “አሄዳለሁ፤ አጠፋለሁ” የሚል ሰው ሲነግርህ፤ ለድርጅቱ ማስታወቅ አለብህ። የሚከዳ አባል መሣሪያ ይዞ ቢሄድ ይጎዳናል፤ ጠላት እጅ ገብቶ ምስጢር ሊያወጣ ይችላል፤ ለሰላላ ያጋልጠናል። የሚከዳ አባል፤ ብዙ ችግር ሊያመጣ ስለሚችል ድርጅታችንን ለአደጋ ያጋልጣል። ስለዚህ የሚጠፋ ወይም የሚከዳ ሰው ካማከረህ ወይም ከተጠራጠርክ ለድርጅቱ ማስታወቅ አለብህ” በማለት በተረጋጋ መንፈስ አስረዳኝ።

ሐዋዝ በጣም ግሩም ሰው ነበር። በመጀመሪያም በነበርኩበት ጋንታ ውስጥ የተመደበልን የፖለቲካ ሐላፊ እርሱ ነበር። ወሎ አስከምንሄድ ድረስ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊያችን እርሱ ሆኖ ቆየ። ሐዋዝ፤ የተረጋጋ፤ አስተሳሰቡ

የአሲምባ ፍቅር

በጣም ሰፊ ያለና የበሰለ፤ ዘወትር ማንበብና መጻፍ የሚወድ ጓድ ነበር። ሁል ጊዜም አንድ መንደር ስንይዝ እርሱ በዛፍ ጥላ ስር ለብቻው ተቀምጦ የትንባሆ ማጨሻ ፒፓውን በትንባሆ ይሞላና ወይ ያነባል አለያም መጻፍ ይጀምራል። እያጨሰ ማንበብና መጻፍ ልምዱ ነበር። የሚሸከመው ሻንጣው ሁል ጊዜም በመጽሐፍ እንደተሞላ ነበር። የምግብ ጊዜ ሲደርስ ከንባቡ ወይም ከጽሑፉ ላይ እየተጠራ ነበር የሚመጣው። ሐዋዝ ሰውነቱ ግዙፍ ሲሆን የሚያበሩና የሚያምሩ ዓይኖቹ እንዲሁም ሰልካካ አፍንጫው መልክ መልካም፤ ከሚባሉት ጎራ ያስገቡታል። ጸጉረ ሉጫና ብዙ ጊዜ ፈገግታ የማይለው ነጻ ሰው ነበር።

የሠራዊቱ አመራር በመጋቢት ወር 1968 ዓ.ም መታከም እንደሚገባኝ ውሳኔ አሳለፈ። ተጠራሁና ሁለት አማራጮች ቀረቡልኝ። እንደኛው አማራጭ በጀብህ በኩል ወደ ሱዳን መሄድና ከሰላ ታከሞ መመለስ ሊሆን ሁለተኛው ደግሞ አዚሁ አገር ቤት ውስጥ እንድታከም ሁኔታዎች ማመቻቸት ነበሩ። አስቤበት ምርጫዬን እንዳሳውቅ ተነገረኝ። ዘላለምን እማክርኩት። አሁን ያለህ የፖለቲካ ንቃት በጣም ዝቅተኛ ነው። ሕክምናህ ምናልባትም ብዙ የሚያቆይ ሊሆን ይችላል፤ ብዙ ካቆየህ ደግሞ በትግሉ ውስጥ የበለጠ ድርሻ እንዲኖርህ አግረ መንገድህን የፖለቲካ ዕውቀትህን ማጎልበት ይኖርብሃል። ሱዳን፣ ከሰላ ብትሄድ የፖለቲካ ንቃትህን የበለጠ ለማሻሻል ያለው ዕድል ጠባብ ይሆናል። አገር ውስጥ ከታከምከ ግን ከሰዎች ጋር የመገናኘትና መጸሕፍት የማግኘት እድልህ ሰፊ ይሆናል፤ እናም እንብበህ የበለጠ አውቀህ ልትመለስ ትችላለህ፤ ስለዚህ አገር ቤት ይሻልህል” አለኝ። እኔም ዘላለም ያለኝን ተቀብዬ አገር ውስጥ መታከም እንደምመርጥ ነገርኳቸው።

ለሕክምና የምላከው ወደጎንደር መሆኑ ተነገረኝና ዝግጅቱ ተጀመረ። በቅጫምና በቅማል የተወረረው ጸጉሬ ለሁለትና ሦስት ቀናት ዘመቻ ተደርጎበት ንጹሕ መሆን ቻለ። ሐዋዝ “የአድዋ ዘመቻ ጣቢያ ዘመቻ ተማሪ” የሚል ማኅተም ያለበት መታወቂያ ወረቀት፤ እንዲሁም ለመጓጓዣና ለአንዳንድ አስፈላጊ ወጪ የሚውል 150 ብር ሰጠኝ። ጎንደር ስገባ የማገኘው ሰው አለባቸው እንደሚባል፤ የምንገናኝበት የሦስት ቀናት ተለዋጭ የቀጠር ቀናትና ሰዓታት፤ የምስጢር ቃል እንዲሁም ቦታ ተነገረኝ። ከዚያ ብኋላ ከአሲምባ አካባቢ የሚሸኙኝ ሁለት ሰዎች ተመደቡልኝና የጎንደር ጉዞዬን ጀመርኩ።

በፒያዎቼ ብዙት ለመድረስ ጥቂት አስኪቀር አብረውኝ ነበሩ። ከብዙት በኋላ አውቶብስ ተሳፍሬ ወደ ጎንደር መጓዝ እንዳለብኝ አውቄአለሁ። ብዙት ሰሄድ የመጀመሪያ ጊዜዬ ስለነበር አካባቢውን አላውቀውም፤ መጠየቅ ነበረብኝ። ብዙት ከተማ ከመግባቱ በፊት አንድ ወንዝ አገኘሁ። እጄንና እግሬን እየታጠብኩ ጥቂት ቆየሁና ራሴን አረጋግቼ፤ ቀስ ብዬ ወደከተማው ገባሁ። የገባሁት በከተማው በስተ ሰሜን ወደ አድዋ በሚወስደው ዋና መንገድ በስተምዕራብ በኩል ነበር። ወደውስጥ ዘለቅሁ፤ ከፊት ለፊት አንድ ጣላ ቤት አየሁና ወደዚያው አቀናሁ። ቤቱ ውስጥ በርከት ያሉ ሰዎች ነበሩ። ገብቼ ግራና ቀኝ ተመላካከቼ ተቀመጥኩና ጣላ አዘዝኩ። የቀረበልኝን ጣላ ፋት እያልኩ የት እንደማድር ሳሰላስል በሐሳብ ርቄ ሄጄ ነበረ። በድንገት ፖሊሶች ጣላ ቤቱ ውስጥ ገቡ፤ የመጡት በደጎና ያለመሆኑ ያስታውቃል።

ሆኖም ፖሊሶቹ እኔን ፈልገው ይመጣሉ የሚል ጥርጣሬ አልነበረኝም። ሳያቸው ግን ፈራሁ፤ የፈራሁት ጠሉ ለእኔም እንዳይተርፍ ሰግቼ ነበር። ግምቱ ግን ልክ አልነበረም፤ እንደኛው ፖሊስ “ናውጣ!” ሲለኝ ነበር እኔን ፈልገው መምጣታቸው የገባኝ። “ምን አደረግሁ? ምን ያጠፋሁት ነገር አለ?” ብዬ ተረጋግቼ ጠየቅኳቸው።

“ማንነትህና ከየት እንደመጣህ የማይታወቅ ስለሆነ ማንነትህን አስከናረጋግጥ ድረስ ወደ እስር ቤት ትሄዳለህ” ብለው ይዘውኝ ሲወጡ ቤቱ መከበቡን ተመለከትኩ። ወደ ፖሊስ ጣቢያ ወሰዱኝ። እስር ቤት አስገብተውኝ ብዙም ሳልቆይ “ሽፍታ ተያዘ” የሚል ወሬ ተሰምቶ ኖሮ የከተማው ሕዝብ እኔን ለማየት ግልብጥ ብሎ መጣ። ከእስር ቤት ወደ ምርመራ ክፍል ተወስጄ የጣቢያው መቶ አለቃ በጥያቄ ያፋጥጠኝ ጀመር።

“ከየት ነው የመጣኸው?” አለና፤ መቶ አለቃው አፈጠጠብኝ።

“ከእዚህ ከጸረና ነው የመጣሁት” አልኩት። ጸረና የሚለው ስም አስደነገጠው። የደነገጠበት ምክንያት ምን እንደሆነ ያወቅሁት በኋላ ነበር። መቶ አለቃው፤ ዓይኖቹን እያጎረጠረጠብኝ “አንተማ ዋናው ሽፍታ ነህ! ዘርፋችሁ የወሰዳችሁት ንብረት እንዲችሁ ለሌላ ዘረፋ ጥናት ልታካሂድ ነው የመጣኸው?” አለኝ

“እረ እኔ ሽፍታ አይደለሁም፤ ተማሪ ነኝ” አልኩ ለማሳዘን እየሞከርኩ።

“ከየት ነው የመጣኸው?” ቁጣው ትንሽ የቀነሰ ይመስላል።

“ከአዲግራት ነው” አልኩ ለሰለሰ ብዩ።

“የአዲግራት ተማሪ ከሆንክ እዚህ ምን ትሠራለህ? ወዴት እየሄድክ ነው?” ጥያቄዎቹን አከታተለ።

“ወደ ጎንደር እየሄድኩኝ ነው። ጎንደር ወደ አገቴ ነው የምሄደው” አልኩ ሰውየው የቀዘቀዘ መስሎኝ ልቤን ሞላ አድርጌ።

“አንትን እዚህ ማንም ሰው አያውቅህም። እንዲያውም የእነዚያ ሀገር የሚያስቸግሩ የሽፍታ ድርጅቶች አባል ነህ። እንኳን ይሄንን ሌላ ብዙ እናውቃለን። ይልቅስ ነገሩ ሳይባባስ አውጥቱን ብታወጣ ይሻልህል” እያለ አዋከበኝ። ተረጋግቶ የነበረው መንፈሴ ተረበሸ።

በከፍሉ ውስጥ ሁለት አስተማሪዎች የሚመስሉ ሰዎች ነበሩ። ሁኔታችንን ሲከታተሉ ቆዩና “እንዴ ይሄ ልጅ ተማሪ ነኝ እያለ አኮ ነው። ለምን ታስቸግረዋለህ መቶ አለቃ?” አለ እንደኛው ሰውዬ።

“የት ታውቀዋለህ?” አለና ወደ ተናጋሪው ሰው ዞረ መቶ አለቃው።

“ትውውቅ ባይኖርም ተማሪ መሆኑን መገመት አያዳግትም? ገና የአሥራ ሰባት ወይ አሥራ ስምንት ዓመት ልጅ ቢሆን ነው። ምኑ ነው ሽፍታ የሚመስለው? ይሄን ምንም የማያውቅ ልጅ ለምን በጥርጣሬ ብቻ ታዋክቡታላችሁ? ሺረ ልቀቁት ልክ አይደላችሁም፤ ባይሆን እኛ ዋስ እንሆነዋለን” አለ ሁለተኛው ሰውዬ ደግሞ።

“ለሚታውቁት ሰው እንዴት ዋስ ልትሆኑ ትችላላችሁ? አይቻልም!” ብሎ ተቆጣ የመቶ አለቃው። ሰዎቹ ያልጠበቁት ቁጣ ሳይሆንባቸው አልቀረም፤ ግራ ገብቷቸው ዝም አሉ። የመቶ አለቃውም የበለጠ ነገሩን አከረረውና እንደማይለቀኝ እየዛተ ማስፈራራቱን ቀጠለ። በጣም ጨነቀኝ።

“የምትፈልጉት የሚያውቀኝ ሰው ከሆን እዚህ ከተማ አክስቴ አሉ” አልኩት።

“ጥሩ! አሁን ጥሩ መጣህ። አክስት ካሉህ፤ አክስት የምትላቸውን ሴት ሰማቸውን ትነግረናለህ?”

“ወይዘሮ ምስጋድ ይባላሉ። ባለቤታቸው ደግሞ ግራዝማች ሰዩም የሚባሉ ዳኛ ናቸው” አልኩ ድንገት ትዝ ሲለኝ በመደሰት።

“ወይዘሮ ምስጋድ እውን የአንተ አክስት ናቸው?” አለኝ በመገረም

“አዎን! የእንታቸው ልጅ ነኝ” አልኩ የሰውየው ሁኔታ የልብ ልብ ሰጥቶኝ።

“የእርሳቸው አህት ልጅ ሆነህ እዚህ ምን ታደርጋለህ?” አለኝ ጥርጣሬውን ማስወገድ አቅቶት።

“እንዴ! እቤት እስከምደርስ ወጋ ጥሜን ላስታግስ ብዬ ጠላ ልጠጣ ስገባ አይደል የእናንተ ሰዎች መጥተው እያጣደፉ ያመጡኝ” አልኩት።

“እንግዲህ እውነትህን ከሆነ፤ ተጠርተው ይመጣሉ” አለና ወደ አክስቴ ቤት መለከተኛ ላከ። አክስቴ ተጠርተው በአንድ በኩል ሲመጡ ባለቤታቸው ደግሞ በሌላ በኩል ከተፍ አሉ።

አክስቴ ሲያዩኝ “በኖርኩበት ሀገር እንዴት የአጎቴ ልጅ ይታሰራል?” ብለው ጭንቅላታቸውን ይዘው ጮሁ።

“እትዩ ምስጋድ፤ በፍጹም የእርስዎ ዘመድ መሆኑን አላወቅሁም። ገና አሁን እኮ ነው የነገረኝ” አለ፤ መቶ አለቃው።

“በይ፤ አንቺ ወደቤት ሂጂ፤ ሁሉንም ነገር እኔ እጨርሳለሁ” አሉ ግራዝማችም ጥቂት ሲያዳምጡ ቆይተው ።

አክስቴ “በፍጹም እዚህ ትኼው አልሄድም ብለው አንገራገሩ። ግራዝማች እንደምንም ብለው አክስቴን አሳምነው ሸፏቸው። ከተሸጉ በኋላ ብዙም አልቆየንም ዋስትና ፈርመው አስፈቅኝና ወደ ቤታቸው ይዘውኝ ሄዱ።

እቤት ከገባን በኋላ ጥያቄዎቻቸውንና ጨዋታቸውን በሰፊው ቀጠሉ። የእኔ ሐሳብ ግን ጨዋታው ላይ አልነበረም። ምን ሰቡብ ብፈጥር ላሳምናቸው እንደምችልና በሰላም ተለያይተን እንዴት አድርጌ የጎንደር ጉዞዬን እንደምቀጥል ነበር የማስበው። የሚያዋጣኝ እውነቱን መናገር ብቻ መሆኑን አመንኩበት። በጫወታ መሀልም ከበረሐ እንደመጣሁና በዓላማዬ መሠረት፤ ጉዞዬን መቀጠል እንደምፈልግ ነገርኳቸው። የሰሙትን ማመን አቃታቸው፤ ወደበረሐ ተመልሼ እንዳልሄድ ሁለቱም መከሩኝ። በሰላማዊ መንገድ ልኖር የምችልበትን ሁኔታ እንደሚያመቻቹልኝ በመግለጽ ወደ መደበኛ ሕይወቴ እንድመለስ ለመጥኝ። “እኔ ከመንግሥት አስታርቅሀለሁ። በሰላም ትምህርትህን ብትቀጥል ይሻልህል” እያሉ ደጋግመው ወተውቱኝ ግራዝማች።

የአሲምባ ፍቅር

“በጭራሽ አይሆንም፤ የተላከሁበትን ጉዳይ መፈጸም ይኖርብኛል። እናንተ ብቻ ለማንም አትናግሩ፤ እኔ ብዙ አላስቸግራችሁም። ነገ በጠዋት እውቶብስ ተሳፍሬ እሄዳለሁ” ብዬ ድርቅ አልኩ። እነሱም ሁኔታዬን አይተው እንደማልቀበላቸው አወቁ። የግዳቸውን በመሄዴ ተስማሙና “እንደመሰለህ” አሉ አክስቴ ዕንባቸውን እየጠራረጉ። ሌላ ቦታ እንደዚያ ዓይነት ችግር እንዳይገጥመኝና እንዳልያዝ በጣም መጠንቀቅ እንደሚገባኝ መከሩኝ።

ጠዋት ሁለቱም ተነሥተው፤ ስመውና መርቀው ሸጉኝና በሀጂ አብዶ እውቶብስ ተሳፍሬ ሸሬ ገባሁ። ከአዲግራት ሌላ የትም ሄጄ ስለማላውቅ፤ ሸሬ እንዳ ስላሴንም ለመጀመሪያ ጊዜ ነበር ያየሁት። ሸሬ ከእውቶብስ ከወረደኩ በኋላ አካባቢውን እየቃኘሁ ወዲያ ወዲህ ሰል፤ አንድ ሱቅ እየሁና ገብቼ እቃ ጠየቅሁ። ባለሱቁ ግን ለጥያቄዬ መልስ የሚሰጥ መስሎ ጠጋ አለና “አንተ፤ ለዚህ ከተማ እንግዳ ነህ መሰለኝ? ይህን እውቀው ፖሊሶች እየተከታተሉህ ነውና የምትሄድበት ቦታ ሄደህ ዐርፈህ ብትቀመጥ ይሻልህል” አለና አስደነገጠኝ። አመስግኜው፤ ከሱቁ ወጣሁ። እዚያው አካባቢ ወደአገኘሁት ሆቴል ገባሁና አልጋ ጠየቅሁ። “መታወቂያህን አምጣ” አለኝ አልጋ አከራዩ ከእግር እስከራሴ እየተመለከተኝ።

ሐዋዝ ያዘጋጀልኝን የዘማች መታወቂያ ሰጠሁት። አላጉላላኝም፤ የውስጤን ጭንቀት የተረዳልኝ መሰለኝ። የተከራየሁትን ከፍል አሳየኝና ገባሁ። የባለሱቁን ምክር እያሰብኩ ተመልሼ ሳልወጣ አደርኩ። በማግሥቱ በጠዋት ተነሥቼ ወደ እውቶብስ ተራው ሄድኩና ወደጎንደር የምጓዝበትን ትኬት እስቆርጬ እንደገና በሀጂ አብዱ እውቶብስ ተሳፍሬ ጎንደር ገባሁ። ጎንደርን ያየሁት ለመጀመሪያ ጊዜ ቢሆንም፤ እዚያ የሚኖሩ እነት እንዳሉኝ አውቃለሁ። ብዙትም ላይ ከጉድ የወጣሁት የአክስቴን እዚያ መኖር በማወቁ ነበር። ጎንደር ውስጥ እንዳገኘው የተነገረኝም ሰው በመኖሩ ለአደጋ የመጋለጤ አጋጣሚ ካለፍኳቸው ከተሞች የተሻለ እንደሆነ ተሰምቶኝ ትንሽ ዘና እንድል አድርጎኛል።

ከአውቶቡስ ተራው ወጣሁና በስተቀኝ በኩል ያለውን መንገድ ተከትሎ ጥቂት ሄድኩ። የጎንደር ከተማ መታወቂያ የሆኑት ጃንተክል ዋርካና የፋሲል ግንብ ከፊት ለፊት ታዩኝ። እዚያው አካባቢ አንድ ሆቴል አገኘሁና አልጋ ያዘኩኝ። ጃንተክል አጠገብ ከመድረሴ በፊት በስተግራ በኩል አክሱም ሆቴል የሚባለውን ለምልክት ልብ ብዬ አይቼዋለሁ።

ጎንደር ውስጥ የመጀመሪያውን ምሽት ያሳለፍኩት ከተከራየሁት ሆቴል ሳልወጣ ነበረ። በሁለተኛው ቀን ለሰዓታቸው ወደ ሚኒስቴር ወደ ኢትዮጵያ ሆቴል አመራሁ። ልክ በቀጠሮአችን ሰዓት ከሆቴሉ በስተግራ በኩል ጠበቅሁት፤ ለሰዓታቸው አልመጣም። የአጎቴ ሹራብ ቤት ያለው ከነበርኩበት ቦታ ፊት ለፊት ስለሆነ እንዳያገኘኝ መጠንቀቅ ነበረብኝ። ተመለስኩና ወደ አደርኩበት ሆቴል ገባሁ። ለሰዓታቸውን በመጀመሪያው ቀጠሮ ባለማግኘቴ ብዙም አልተደናገጥኩም፤ ብዙም ሳልጠብቀው ተመለስኩ። በሚቀጥለው ቀን ባለን ተለዋጭ ቀጠሮ እንደማግኘው ተስፋ አድርጌ ወደ ሆቴሉ ቡና ቤት ገባሁና ቁጭ አልኩ። ሆቴል ገብቼ ገና ተመቻችቼ ሳልቀመጥ ደግሞ የሆቴሉ አስተናጋጅ መጥቶ “ውጪ ሰው ይፈልግህል” አለኝ።

“ማንን፣ እኔን?” ደንገጥ ብዬ ጠየቅሁ።

“አዎን፣ አንተን!” አለኝ በእርግጠኝነት።

አሁንም ችግር ውስጥ ልገባ መሆኑ ተሰማኝ፤ ምን ማድረግ እንዳለብኝ ግራ ገብቶኛል። የተለያዩ ሀሳቦች በእእምሮዬ ውስጥ ተተረማመሱ። የብዙት ፖሊሶች ወከባና የሽሬው ክትትል ተደቀኑብኝ። “እዚህም አየተከታተሉኝ ነው ማለት ነው?” አልኩ ለራሴ፤ ውስጤ ተረበሽ። ምናልባት ለሰዓታቸውን ስጠብቅ ከነበረበት የኢትዮጵያ ሆቴል ይሆናል ተከትለውኝ የመጡት የሚል ጥርጣሬ ያዘኝ። ምናልባትም ስለእኔ ያገኙት መረጃ ይኖር ይሆናል፤ ይህ ሁሉ እእምሮዬን ያጣበበው በደቂቃዎች ውስጥ ነበር። የትም ማምለጥ እንደማልቸል ተሰማኝ። ጨነቀኝ።

ለአፍታ ያህል እእምሮዬ በትክክል ማሰብ ሲቻል ግን “ፖሊሶች ቢሆኑ እንዴት በመልእክተኛ ሊጠሩኝ ይችላሉ?” የሚል ስሜት ብልጭ አለልኝ።

ልጁን ቀና ብዬ ተመለከትኩት። እኔ ከሐሳብ ወደ ሐሳብ ስዋልል አስተናጋጁ ቆሞ መልሴን እየጠበቀ እንደነበር አላስተዋልኩም። እርሱም በሁኔታዬ ግራ መጋባት ሳያድርበት አልቀረም። ሆኖም በእርጋታ እየተመለከተኝ ነበረ። ኮስተር አልኩና “ማንው የሚፈልገኝ? ምን ዓይነት ሰው ነው?” ብዬ ጠየቅኩት።

“አንዲት ልጅ ናት የፈለገችህ” አለኝ በፈገግታ “ልጅቱ አሁን የገባውን ጠይም ቆንጆ ልጅ ጥራልኝ አለችኝ። አሁን የገባኸው ደግሞ አንተ ነህ፤ ስለዚህ የምትፈልገው አንተን መሆን አለበት ብዬ ገመትኩ። ለማንኛውም ወጣ ብለህ ብታጣራ ይሻላል” አለኝ - የሀፍረት ዓይነት ሳቅ እየሳቀ።

ተነሥቼ ወጣሁ፤ እውነትም አንዲት ጠይም ቆንጆ ልጅ በውጪ በኩል በሆቴሉ በር ጠርዝ ላይ ቆማ ወደውስጥ ትመለከታለች። ከፋቅ አይቻት አላወቅኳትም። መንፈሴ በሚገባ በመረጋጋቴ ግን ወደግቢው በር አመራሁ። አዲግራት የምታውቀኝ ልጅ መሆኗን ስትነግረኝ አስታወስኳት። ተሳስመን ጠበቅ ያለ ሰላምታ ተለዋወጥን። ጎንደር የምትኖረው ቢጋብቻ ይመስለኛል። ከቀጠሮ ስመለስ ሆቴሉ መግቢያ አካባቢ እንደደረሰኩ ወደ እኔ እያየች “አንተ፣ አንተ” ስትል አይቻታለሁ። እኔን ይሆናል ብዬ በፍጹም ስላልገመትኩ ነበር ገም ብዬ ወደ ውስጥ የገባሁት። ከገበያ ወደቤቷ እየተመለሰች ይመስላል፤ ዕቃ የሞላ ሳሱቲክ አጠገቧ ተቀምጧል። ትንሽ ስናወራ በደንብ አስታወስኳት። ወንድሟንም አስታወስኩት፤ ስለሞን ቀጂላ ይባላል።

“መቼ መጣህ?” ብላ ጠየቀችኝ።

“ትናንት” ብዬ መሰሰኩ በአጭሩ።

“ታዲያ መቼ ላግኝህ? ምሳ ብጋብዝህ ደስ ይለኛል፤ ወዲያውም ቤቴን ታያለህ” አለችኝ።

“መቼ ይሻላል? ነገ ይመቸሻል?” አልኳት በድፍረት።

"ነገ? እዎ ይመቸኛል" አለች ጥቂት አመገታ

"ቤቃ! ነገ በዚሁ ሰዓት እዚሁ እንገናኝና ተያይዘን እንሄዳለን" አልኳት።

"በጣም ጥሩ" አለችና ተጨባብጠን ተለያያን።

በማግስቱ ያንን ሆቴል ለቅቆ ወደሌላ ሆቴል ቀየርኩ። ከአለባቸው ጋር እንድንገናኝ ከታሰበው ከኢትዮጵያ ሆቴል ቦታች ወደ አለው ምዕራብ ሆቴል ሄጄ ነበር አልጋ የያዝኩት። ምዕራብ ሆቴል ለሦስት ቀናት ቆየሁ። ከአለባቸው ጋር ወደተያዙት ተለቅጭ ቀጠርዎቻች መሄዴን አላቋረጥኩም።

እርሱ ግን ሳይመጣ ቀረ። በመጨረሻው ተለዋጭ ቀጠሮ ሳጣው ተስፋ ቆረጥኩና ወደ አጎቴ ሹራብ ቤት ለመሄድ ወሰንኩ። ማንም እንዳያየኝ ሲጠነቀቅ ያልነበርኩትን ያህል፤ አሁን ግን አማራጭ ስለሌለኝ ከአክስቱ ልጆች ውስጥ መዝገበ የሚባለውን ለማግኘት አሰብኩ። መዝገበ እዚያው ሹራብ ቤት ውስጥ እንደሚሠራ አውቃለሁ። ከእኔ ጋር ደግሞ በጣም እንግባባ ነበር። በመልክም እንደምንመሳሰል ብዙዎች ይነግሩን እንደነበረ ትዝ ይለኛል። የሚያመች ሰዓት ስመርጥ ቆይቼ ጥሩ በመሰለኝ ሰዓት ሄድኩ።

መዝገበ ሲያየኝ በጣም ደነገጠ "ከየት መጣህ? እንዴት መጣህ?" አለኝ እየተርበተበተ።

"ለጉዳይ ነው የመጣሁት። ለማንም ሰው ሳትናገር ከሥራ እንደወጣህ እንገናኝ" አልኩትና ያረፍኩበትን ነገርኩት። ከሥራ ሲወጣ መጣና ብዙ ስንጫወት ቆይተን ተለያየን።

በሁለተኛውም ቀን መዝገበን ለብቻው ለማግኘት ወደ ሹራብ ቤቱ ስሄድ ከአጎቴ ጋር ተገጣጠምኩ። ሲያዩኝ ከመዝገበ ባልተናነሰ ደነገጡና ግራ ተጋቡ። ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ "ምን ልታደርግ መጣህ?" ብለው ጠየቁኝ።

"አሞኝ! ለሕክምና መጥቼ ነው" አልኳቸው።

"እንግዲያውስ! እኛ ቤት ታርፋለህ" አሉኝ።

"ኸረ አልጋ ይዣለሁ" አልኩ

"እንዴ! የእኛ ቤት እያለ? ለምንድነው ውጪ የምታድረው?" አሉ ቁጣ በተቀላቀለበት አነጋገር።

"በሽታዬ ተላላፊ ነው፤ የሳንባ ነቀርሳ ስለሆነና ወደ ሌላ ሰው ሊተላለፍ ስለሚችል ውጪ ባድር ነው የሚሻለው" ስላቸው ደንገጥ አሉና ወደ መዝገበ ዞረው "በል ለማንኛውም እቤት ይዘኸው እንድትመጣ" አሉት። በማግስቱ ከመዝገበ ጋር አጎቴ ቤት ሄድኩና ምሳ በልቼ ተጫውቼ ተመለስኩ። ጎንደር ውስጥ ከመዝገበ ሌላ ሁለት ጓደኞቼንም አግኝቻለሁ። አንዱ ሰለሞን እርዕያ የሚባል የአዲግራት ተማሪ የነበረና በኋላ አዲግራት ተመልሶ በቀይ ሹብር የተገደለ ሲሆን፤ ሁለተኛው ደጀን እስፋ የሚባል አብሮ አደጌ ነበር። ደጀን እስፋ አሁን የአክስቱ ልጅ ባል ሆኗል።

ብዙውን ጊዜ ከደጀን ጋር አብረን እንውል ነበር። ሁኔታዬን ተጠራጥሮ "ወደ ሱዳን ለማለፍ ከፈለግህ ልተባበርህ እችላለሁ" አለኝ እንድ ቀን።

"ለሕክምና ነው የመጣሁት፤ እየተከታተልኩ ነው" አልኩትና ሐሳቡን እንዲቀይር አደረግሁት። ጎንደር ከገባሁ ሳምንት አለፈኝ። አለባቸውን አስከለሁን አላገኘሁትም። ሕክምናዬን ለመጀመር ወሰንኩና ሆስፒታል ሄጄ ካርድ አወጣሁ። የሆስፒታሉ ሠራተኞች እስኪደንቀኝ ድረስ በጣም ጥሩ በሆነ አቀባበል አስተናገዱኝ። ከዘበኛ ጀምሮ የሚገጥሙኝ ሁሉ ተንከባክበው አስፈላጊውን ሁሉ ይፈጽሙልኛል። ደስ አለኝ።

አልጋ በምይዝበት ሆቴል ከሦስት ቀናት በላይ አልቆይም፤ ቶሎ ቶሎ አቀይራለሁ። ቀን ከሆስፒታል መልስ አብዛኛውን ጊዜ ከደጀን ጋር ሻይ ቤትና ጠላ ቤት እየሄድን እንወላለን። ያን ጊዜ ለማስታወሻ ብለን ከደጀን ጋር አብረን የተነሣነው ፎቶ ግራፍ አሁንም በእጄ አለ። የምንውልበት ሻይ ቤት “ሰላም ሻይ ቤት” የሚባል ሲሆን የሚገኘው ከስልክ ቤቱ አጠገብ ነበር። እዚያ ሻይ ቤት የግራፍ አብዛኞቹ ወጣቶች የፖለቲካ እውቀት ያላቸው ስለነበሩ እነርሱን ማዳመጥም ሆነ ከእነርሱ ጋር ስለ ዓለም አቀፍ፤ ስለሀገር አቀፍና ስለጎንደር የፖለቲካ ጉዳዮች መወያየት ያስደስተኝ ነበረ።

ሕክምናዬን አስከምጨርስ ጎንደር በቆየሁበት ጊዜ ከሰላም ሻይ ቤት ሌላ ከደጀን ጋር የምንሄደው ወደ ጃንተከል ዋርካ ነበር። ከዋርካው አቅራቢያ የሚገኘው የወይዘሮ ሀዳስ ቤት የፈጥኖ ደራሽ ወታደሮች ጠላ ለመጠጣት የሚገቡበት የታወቀ ቦታ ነበር። እኛም ከወታደሮቹ ጋር አብረን እንጠጣለን። ወታደሮቹ የታጠቁትን ዘመናዊ ማሽንን ይዘው ይመጣሉ፤ ብዙዎች ኤርትራውያን ነበሩ። እነርሱ ተሰብስበው ጠላ እየጠጡ ይጫወታሉ፤ ይቀላለዳሉ፤ እኔ የታጠቁትን መሣሪያዎች እያየሁ አጎመጃለሁ። ከእነርሱ ጋር መጠጥ ስንገባበዝ ልቤ የሚመሰጠው በግብዣው ሳይሆን በሚይዟቸው ዘመናዊ እውቀትና ጠመንጃዎች ነበር።

የሚያከመኝ ዶክተር፣ ራጅ እንድንሣ እዘዘልኝ። ከራጅ ክፍል የመጣውን ውጤት አነበበና ምንም ዓይነት የሳንባ ነቀርሳ ችግር እንደሌለብኝ የምሥራቄን ሲነግረኝ ተሰምቶኝ የነበረው ደስታ ዛሬም ድረስ እይረሳኝም። የምርመራ ፋይሌ ወደ መዝገብ ቤት ከተመለሰ በኋላ የካርድ ክፍሉ ሠራተኞች የተነሣኋቸውን የራጅ ፊልሞች “ይሄ ከሆስፒታል የማይወጣ መረጃ ነው፤ ለአንተ ግን ነጻ ለመሆንህ ማረጋገጫ እንዲሆንህ ይዘኸው እንድትሄድ እንሰጥሃለን” በማለት ከመዝገብ ቤት እውጥተው ሰጡኝ።

ሁሉም ነገር በሰላም ተጠናቀቀና፤ የሆስፒታል ጉዳዩን እንደጨረሰኩ ለመልስ ጉዞዬ ተዘጋጀሁ። ወደ አሲምባ የተመለስኩት በመጣሁበት መንገድ ቢሆንም መንገዴ ቀጥታ ነበረ። አዲግራት እስከምደርስ መኪና መቀየር አልነበረብኝም። ትልቅ ሻንጣ አልነበረኝም፤ ልብዐቼን የያዘውን አነስተኛ የእጅ ቦርሳ እንጠልጥለሁ። አዲግራት ስገባ ፒያሳ ለመውረድ አልፈለግሁም፤ ፒያሳ የሚያውቁኝ ሰዎች ይኖራሉ። አውቶቡሱ ፒያሳ ከመገባቱ በፊት አውራጃው አስተዳደር አጠገብ የፍተሻ ኬላ ነበረ። ፍተሻ ኬላው ላይ ተፈትሼና ቦርሳዬንም አስፈትሼ ወደመኪናው ተመልሼ ሳልገባ በግራ በኩል ዋናውን የመኪና መንገድ ይገዢ ከከተማው ወጣሁ። ከከተማ ስወጣ ተማሪዎች እያለን የማውቃቸውን ሁለት ልጆች አየሁ። ዘመድ ሞቶባቸው እስከሬን ከሆስፒታል አውጥተው እየሄዱ ነበር። እንዳያዩኝ ለመሞከር ስደናበር አዩኝ፤ ግን እርግጠኞች አልነበሩም፤ ተጠራጥረዋል። እኔ እንዳላየኋቸው በመምሰል መንገዴን ቀጠልኩ። በተደጋጋሚ እየዘሩ ያዩኛል። ያላወቅኋቸው መስዩ ወደኋላ ቀረት አልኩና፤ በመካከላችን ያለው ርቀት ሲረዝም ተስፋ ቆርጠው ሄዱ።

ከአዲግራት ከተማ እኩላ ቀን ላይ ተነሣሁና አመሻሽሎ ላይ ሰበያ ደረስኩ። ሰበያ የማውቀውና የከረምኩበት ቦታ ነው፤ ለአሲምባም በጣም ቅርብ ነኝ፤ ሰበያ ነጻ መሬት ስለነበረ ያለምንም ሐሳብ አደርኩ። ጠዋት ከሰበያ ተነሥቼ ቆሎ ምሽላ እንደደረስኩ የእኛን ሰዎች አገኘሁና አሲምባ ከሠራዊታችን ጋር በሰላም ተቀላቀልኩ። አሲምባ ስመለስ ከተላላፊ በሽታ ነጻ በመሆኗ ደስተኛ ነበርኩ። ያለምንም ሥጋት በአንድ ኩባያ መጠጣት አብሮ መተኛት ልዩ ሰሜት ፈጠረልኝ። የጓዶች ጥያቄ ብዙ ነበር እኔም ያየሁትና ያወቅሁትን ያህል ከመመለስ አልበዘንኩም።

እኔ ጎንደር በነበርኩበት ጊዜ፤ በመጋቢት ወር ውስጥ የተደረገ ጎላ ያለ ወታደራዊ ተልእኮ በአዲ አውአላ ፖሊስ ጣቢያ ላይ የተካሄደው ወረራ ነበር። ያን ጊዜ ሠራዊቱ መትረየስ አልነበረውም፤ መትረየስ እንዴት ማግኘት እንደሚቻል ሲታሰብ ተስፋይ ገብረ ሥላሴ በሰጠው ጥቆማ መሠረት የወረራው ዕቅድ እንደተነደረ ጓዶች ነጉሩኝ። ተስፋይ ገብረ ሥላሴ ትግራይ ውስጥ በሽሬ አካባቢ ተመሥርታ እንቅስቃሴ የጀመረች ጠርናፊት የምትባል ድርጅት አባል የነበረና ወደ አሲምባ መጥቶ ከሊኮአሠ ጋር የተቀላቀለ ሰው ነው። ተስፋይ፤ አዲ አውአላ ውስጥ በሚገኘው ፖሊስ ጣቢያ ሁለት መትረየሶች መኖራቸውን እንደሚያውቅ በመናገሩ ለጥቃት ርምጃው አስራ ሁለት ጓዶች ተመድበው እርሱም ለብሯቸው እንዲሄድ ተደረገ። የተባለው ቦታ ሲደርሱ በሄሊኮፕተር መጥቶ ለሕዝቡ እንዲሰራጭ የተራገፈ ብዙ መሣሪያ መኖሩን ሰሙ። በዚህ ጊዜ ወደፖሊስ ጣቢያው በድንገት ገብተው ፖሊሶቹን ማርከው ተቆጣጠሯቸው። ከዚያም ያለውን መትረየስና፤ ተራገፈ የተባለውን መሣሪያም ጭምር ሰብስበው አንድ የጭነት መኪና በማስገደድ የተወሰነ ርቀት ድረስ ሄዱ። ከዚያ በኋላ አህዮች ተከራይተው ወደ ኤርትራ ድንበር በመጓዝ ጀብሃዎች ከሚቆጣጠሩት መሬት ገቡ። ጀብሃዎችም በጥሩ ሁኔታ ተቀብሏቸው።

የኢሕአዴፍ ቡድን ያመጣቸውንም መሣሪያዎች ጸረና፣ መከራከያዎች ድረስ ለማምጣት ቃል ገብተው፣ ቡድኑን በዚያው በኩል ወደ ጦር ሰፈሩ ሸኙት። ከጥቂት ጊዜም በኋላ መሣሪያዎቹን መከራከያዎች ድረስ አምጥተው ለኢሕአዴፍ አስረከቡ።

ሦስት

ወልዲያ ደርሶ መልስ

የግንቦቱ ስብሰባ

ግንቦት 1968 ዓ.ም መለስተኛ የአርማት እንቅስቃሴ የተካሄደበት ጊዜ ነበር። ለዚህ ስብሰባ ዶ/ር ተስፋዬ ደበሳይ፣ ዳዊት ስዩምና ብርሃነ እያሱን የመሳሰሉ የአመራር አበላት አሲምባ መጥተዋል። በዚህ ወቅት ከሻእቢያ ደግሞ ዶክተር ኢዮብ እና፣ መምህር ባራኪ የተባሉ የፖለቲካ ሐላፊዎች እንዲሁም ሌላ ሦስተኛ የሻእቢያ አባል ሰው ኢሕአሠን ለማነጋገር አሲምባ መጥተው ነበር። እነዚህ ልሑካን እዚያ የተገኙበት አንዱ ምክንያት በሕወሐትና በኢሕአሠ መካከል በሚደረገው ንግግር ውስጥ የሽምጋይነት ሚና ለመጫወት ነበር። በዚያው ሰዓትም ኢሕአፓና ሻቢያ የኤርትራን ጥያቄን በተመለከተ አንድ ስምምነት አድርገው ስምምነቱም በአማርኛ፣ በትግርኛ፣ በእንግሊዘኛና በዐረብኛ እንዲሁም በሌሎች ሦስት ቋንቋዎች እንደተሰራጨ ይነገር ነበር።

የተካሄደው ስብሰባ ሁለት አጀንዳዎች ነበሩት። አንደኛው የአርማት እንቅስቃሴን የተመለከተ ሲሆን፣ ሁለተኛው አጀንዳ ደግሞ ኢሕአፓ ከኢፒሕልኤፍ/ሻእቢያ ጋር ስለነበረው ግንኙነት ነበር። ስብሰባውን ለመምራት መድረኩ ላይ ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይና ግሩም ጌታሁን ተቀምጠዋል።

ስለአርማት እንቅስቃሴ የተነሣው ዋና ሐሳብ ፓርቲው ወታደራዊ እንቅስቃሴ ለማድረግ የሚያስችል ሥልጣን ለሠራዊቱ አመራር ባለመስጠቱ፣ የሠራዊቱ እንቅስቃሴ ተገድቧል የሚል ነበር። የሠራዊቱ አመራር ሠራዊቱ “ለምንድነው የማንን ተሳታፊው? ለምንድነው የማንን ጋው?” የሚል ግፊት እያደረገበት መሆኑን

የአሲምባ ፍቅር

በመግለጽ በዚህ ጉዳይ ላይ ፓርቲው ያለውን አቋም ግልጽ እንዲያደርግ ጠይቆ ነበር።

ተከትሎም “ፓርቲው ይህንን የወታደራዊ ክንፍ ምን ያህል ያምንበታል? ምን ያህል አስፈላጊ ነው ይላል? አስፈላጊነቱ የሚታመንበት ከሆነ ለምን በሰው ኃይልና በመስሪያ ለማጠናከር አልተሞከረም? ለዚህ የትጥቅ ትግል የሚያገለግሉ ብቁ አውቀት ያላቸው ጓዶች ለምን ከከተማ ላይመጡም? በቂ ስንቅና ትጥቅ ስለሌለን እንዲሁም በአቅማችን ወታደራዊ እንቅስቃሴ ለማድረግ ውሳኔ ስላልተሰጠን፣ እንኳን በራሳቸው ተነሣሽነት ከየአካባቢው የሚመጡትን በድርጅታዊ ግንኙነት ከከተማ የሚመጡትንም ጓዶች ሠራዊቱን እንዳይቀላቀሉ ይህ በድርጅቱ በኩል የሚመጡትን ምሁራን ብቻ የመቀበል ሁኔታም ለሠራዊቱ ሁሉን አቀፍ መሆን ያለመቻል ምክንያት መሆኑን ብዙዎች ይጋራሉ።

ዶ/ር ተስፋዬ ደበሳይ መልስ ሲሰጥ፣ በፓርቲው በኩል ሠራዊቱ አቅሙ በሚፈቅድለት መጠን የፈለገውን ወታደራዊ እንቅስቃሴ ለማድረግ መብቱ የተጠበቀ እንደሆነና ፓርቲው “ወታደራዊ እንቅስቃሴ እንዳታደርግ” የሚል ትእዛዝ ለሠራዊቱ እንዳልሰጠ ተናገረ። በዚህ ጊዜ ዲጋሪ ደብተራው ትእዛዝ ተሰጠበት የተባለውን የጽሑፍ መረጃ ከእጅ ቦርሳው አውጥቶ ለዶ/ር ተስፋዬ ደበሳይ አሳየው። ዶ/ር ተስፋዬ ወረቀቱን ተቀብሎ ተመለከተና፣ ያሳየው መረጃ የፓርቲው ትእዛዝ እንዳልሆነ ለደብተራው ነገረው። ደብተራውም መልሱን ከሰማ በኋላ ወረቀቱን እንደገና አጣጥፎ ወደ ቦርሳው ከተተው።

ዶ/ር ተስፋዬ ከደብተራው ጋር ጨረሰና ወደ ተሰሰለበት የሠራዊቱ አመራር አባላት ዞሮ፣ ፓርቲው ሠራዊቱን ለማጠናከር የቻለውን ሁሉ እንደሚያደርግ፣ ሠራዊቱ የተሟላ ሥልጣናና ትጥቅ እንዲያገኝ ከሀገር ውስጥም ሆነ ከሀገር ውጭ የሚያገኘውን በር ሁሉ እንደሚያንኳኳ ገለጸ። እንዲሁም ትጥቅ በቅርብ ጊዜ እንደሚመጣም ቃል ገባ። እስከዚያው ድረስ ግን የሠራዊቱ አመራር

አቅም በሚፈቅደው መሠረት የሚያምንበትን ወታደራዊ ተልእኮ ለማካሄድ ሥልጣን እንዳለውና ከአሁን በኋላ እንደልብ ለመንቀሳቀስ የሚከለክል ምንም ነገር እንደሌለ በመግለጽ መልስ ሰጠ።

ከሠራዊቱ አመራር ጋር ስብሰባ በተደረገ በሁለተኛው ቀን ደግሞ ሠራዊቱ ለስብሰባ ተጠራ። በዚህ ስብሰባ ላይ ዶክተር ተስፋዬ የስብሰባውን ዓላማ ለሠራዊቱ ሲያስረዳ ከኢፒሎልኤፍ ጓዶች ጋር አብሮ ለመሥራት ስምምነት ላይ እንደተደረሰ አስታወቀ። ይህ ስምምነት በፓርቲው በኩል ስለኤርትራ ጥያቄ የተወሰደው ጊዜያዊ አቋም መሆኑን ጠቁሞ፣ የኤርትራ ጥያቄ የብሔርም ሆነ የቅኝ ግዛት ጥያቄ ሳይሆን የነጻነት ጥያቄ ነው የሚል አቋም እንደተወሰደ ተናገረ። ኤርትራ አገር መሆኗን እናውቃለን። ግን ኢትዮጵያ ኤርትራን በቅኝ ግዛት ለመያዝ አቅም ስለሌላት የቅኝ ግዛት ጥያቄ ነው ለማለት ያዳግተናል። ብሔራዊ ትግል ነው እንዳንል ደግሞ ኤርትራ ከብሔር አልፋ እራሷን ችላ የነበረች አገር ናት። ፓርቲው የኤርትራን ችግር አጥንቶ በአጭር ጊዜ ውስጥ መልስ አስከሚሰጥ ድረስ ለጊዜው የኤርትራ ጥያቄ የነጻነት ጥያቄ ነው እንጂ የብሔርና የቅኝ ግዛት ጥያቄ አይደለም የሚል አቋም እንዳለው አስረዳ። በመጨረሻም ይህንን የኤርትራን ጥያቄ በተመለከተ ከኢፒሎልኤፍ የመጡ ጓዶች እናንተን ለብቻችሁ ማነጋገር እንደሚፈልጉ ስለገለጹ ዛሬ ማታ ያነጋግሯችኋል። እናንተም ከፓርቲው ጊዜያዊ አቋም ተነሥታችሁ መልስ መስጠት ይጠበቅባችኋል አለን።

የተባለውም ስብሰባ ተጠራ። ዶክተር ኢዮብና መምህር ባራኪ እንዲሁም ተጨማሪ የሕዝባዊ ኃይልታት ተወካይ የሆነ ሦስተኛ ሰው መጥተው አነጋገሩን። ጥያቄዎቻቸውም “ስለኤርትራ ያላችሁ አቋም ምንድን ነው? ስለኤርትራ ትግልስ ምን ታውቃላችሁ?” የሚሉ ነበሩ። የተሰጣቸውም መልስ ያው ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይ በሰጠን ማብራሪያ ላይ የተመሠረተ ነበር። (መምህር ባራኪ አዲግራት

ውስጥ አስተማሪ ስለነበር ስብሰባው ካበቃ በኋላ የአዲግራት ልጆችን ስብሰቦን ሲጫውት ያመሽ ነበር።)

ስብሰባው ከተደረገ ከጥቂት ቀናት በኋላ ደርግ “የራዛ ዘመቻ” በሚል አርሶ አደሮችን ከትግራይ ከወሎና ከሌሎችም ከፍለ ሀገሮች መልምሎ በኤርትራ ተቃዋሚ ድርጅቶች ላይ ለመዝመት የጦር ዝግጅት በማድረግ ላይ መሆኑ ተሰማ።

ጀብህም ለራዛ ዘመቻ የመጣውን የደርግ ጦር አዲግራትን አልፎ ዛላ እንበሳ ሳይደርስ ለመምታት አቅዶአል። ሃዲሽ ወልደ ጊዬርጊስ ራሱ እንድ ባታሊዮን ጦር ይዞ አስከ ቀርሰበር ድረስ ዙሪያውን መሸገው ተዘጋጅተው መጠበቅ ይዘዋል። (ቀርሰበር ከአዲግራት ሰባት ኪሎ ሜትር ይርቃል)

እንደኛው የኢሕአዴ ዑደን ጂግሳ፣ ብርሃነ ወዳቀሺና የአቢሊዮ ያሉበት ቡድን፣ ከጀብህም ጋር አድፍጧል። ሁለተኛው ቡድን ደግሞ ወደ ጎአቶሎ በኩል ሰፍረናል። ለሦስት ቀናት ያህል በዚያ ሁኔታ እየጠበቅን ከቆየን በኋላ ጀብህም ማሸገውበት የነበረውን ስትራቴጂያዊውን የቀርሰበር ተራራ ለቀው ሄዱ። የለቀቁበት ምክንያት ለኢሕአዴ ግልጽ አልነበረም። እነርሱ ተራራውን በለቀቁ በግማሽ ሰዓት ውስጥ ደርግ ሰባ በሚሆኑ የሕዝብ ማመላለሻ አውቶብሶች ሠራዊቱን ከአዲግራት ጭኖ በማንቀሳቀስ የቀርሰ በርን ተራራ በቀጥታ እንዲይዙ በማድረግ ያለምንም ችግር ዛላ እንበሳን ተቆጣጠረ።

በዚህ ጊዜ የደርግ ጦር በምድርባ አድርጎ ወደ አሲምባ እንዳይገባ ለመከላከል እንድንችል ወደ ምድርባ ተንቀሳቀስን። የራዛ ዘመቻ አራት ድርጅቶች ማለትም ኢሕአዴ፣ ሕወሃት፣ ጀብህ እና ሻእቢያ በተጠንቀቅ የነበርንበት የጦርነት ሁኔታ ነበር። እኛ ምድርባ ላይ በመሸግን በሁለተኛው ቀን ስብሰባ ተደረገና “የደርግን የራዛ ዘመቻ በመጠበቅ ከሳምንት በላይ ቆይተናል። አሁን የራዛ ዘመቻ ጦር እኛን አልፎ ወደዛላ እንበሳ በኩል በማለፉ ትኩረቱ ወደ ኤርትራ ኃይሎች መሆኑን ተመልክተናል፤ የኤርትራ ድርጅቶችም ተዘጋጅተው እየጠበቁ ነው። ስለዚህ እኛን የሚመለከት አደጋ ስለሌለ ትኩረታችንን

ወደ ድርጅታችን ዕቅዶች ማድረግ ይኖርብናል። የድርጅታችንን ዕቅድ በተመለከተ የተደረገ ምደባና እንቅስቃሴ በመኖሩ ወደዚያ እንሰማራለን” ተብሎ ተነገረን።

“በአካባቢያችን ጠላት ተከማችቶ እያለ እኛ ወደሌላ ቦታ ሥንሰማራ ቤዛችን ቢያዝስ?” የሚል ጥያቄ ተነሣ።

“ደርግ ቤዛችንን ሊይዘው አይችልም፤ ምክንያቱም የኤርትራ ድርጅቶች ለራሳቸው ደኅንነት ሲሉ ይከላከሉታል። ደርግ ግን አሲምባን ለመያዝ ሲል እነርሱን ትቶ ወደእኛ ይመጣል የሚል ግምት የለንም” ተባለ።

“የጀግናማ ልቡ ጦሩ ብቻ አይደለም። የቁርጥ ቀን ሰው ነው፤ ብቻም አይደለም። ለዓላማው ሚችነት ብቻም አይደለም አለው እንጂ ፍቅር ድንቅ ሩህሩህነት የማይሞት ኃያል ሰው ስብአዊ ሰውነት።”

ከአርማት እንቅስቃሴ በኋላ የሠራዊቱ ቁጥር እየበዛ ሲሄድ ከፍተኛ የበላይ አመራሮች (ጠእኮ) የጠቅላይ አመራር ኮሚቴና የጠቅላይ ፓርቲ አመራር ኮሚቴዎች(ጠፓእኮ) የሚባሉ ሁለቱ ከፍተኛ የሠራዊቱ የአመራር ኮሚቴዎች ተመሠረቱ። ጠእኮ ወታደራዊ ከፍተኛ አመራር ሲሆን፤ ጠፓእኮ ደግሞ የፖለቲካ ጉዳይ ከፍተኛ አመራር ኮሚቴ ነው። በዚህ መሠረት የጠፓእኮ አባላት ጌድዮን፣ ፀሐይ፣ ጋይም፣ ታሪኩ ጋዙና ዘለቀ ሆኑ። የጠእኮ አባላት ደግሞ ሮባ፣ መዝሙር፣ ለምለም፣ አበጃ፣ ዳዊት እንድሪስና ጸጋዬ ደብተራው ሆኑ።

ሠራዊቱ በሦስት አህድ፤ የትግራይ፣ የጎንደርና የወሎ ጦር ሰፈር ተብሎ ሲከፈል ሁሉም የየራሳቸው የበላይ ወታደራዊ መሪ እንዲኖራቸው ተደርጎ ተዋቅሩ። የትግራይ ወታደራዊ መሪ ጌራ፣ የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊ ፀሐይ፣ የጎንደር ወታደራዊ መሪ ጅግሳ፣ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊ ግርማይ ሲሆኑ፤ የወሎ ወታደራዊ መሪ ደግሞ ግደይ የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊ ደግሞ ሐዋዝ ሆኑ።

እንደ ኃይል ሦስት ጋንታዎች አሉት። እያንዳንዱ ኃይልም ወታደራዊ መሪና ምክትል፣ የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊና ምክትል ይኖራቸዋል። (ከአርማት እንቅስቃሴ በኋላ ደግሞ የፓርቲ ተወካይ የሚባሉ ተጨማሪ የፖለቲካ ሐላፊዎች አመዳደብ ተጨምሯል)።

እንደ ጋንታ በአማካይ ከአሥራ አምስት እስከ ሀያ የሚሆኑ አባላት ያሉት ሲሆን እያንዳንዱ ጋንታ የጋንታ ወታደራዊ መሪና ምክትል መሪ፣ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊና ምክትል ሐላፊ ይመደብላታል። የጋንታ ወታደራዊ መሪና ምክትሉ የጋንታዋን እንቅስቃሴ በሰዓት ለመምራት እንዲመቻቸው በቀንና

በሌሊት ሊታይ የሚችል የእጅ ሰዓት ይሰጣቸዋል። ጋንታዋ ስትንቀሳቀስ አባላቱ በመስመር ተሰልፈው ይሄዳሉ። በሰልፉ ላይ ጋንታ መሪ ከፊት፣ ምክትል መሪው ደግሞ ከመካከል ይሆናሉ።

ሠራዊቱ ወደ ወሎና ጎንደር ለመሄድ ጉዞ የጀመረው በግንቦት ወር 1968 ዓ.ም ነበረ። እንደ ተለመደው ሁሉ ጉዞአችን በሌሊት ነበር። ጋንታ መሪና ምክትሉ ተራ በተራ እየተቀያየሩ የማይረዱ ሥፍራችንን ይቃኛሉ፤ የጸጥታ ሁኔታ በማጣራት ተረኛ ጥበቃዎችንም ይቆጣጠራሉ። ጋንታ መሪው የማታ የጥበቃ ሐላፊ ሆኖ ካደረ በቀጣዩ ቀን ምክትሉ በተራው የጥበቃ ሐላፊነቱን ተረክቦ ይሠራል። የአስተኛኝታችንም ሁኔታ ሁልጊዜም እንደተከበረ ነበር።

አብሩክ ሲባል ሁሉም በየለበት ቦታ ቁጢጥ ይላል። አቀማመጡም ፊትና ጓላ በመሆን ከሁለት አቅጣጫ ለመመልከት በሚያስችል መልኩ ነበር። በምንም ሁኔታ ወደ አንድ አቅጣጫ ብቻ መመልከት አይፈቀድም። ይህም አሰላልፍ የመጨረሻ ተሰላፊ ወደ ጓላ ከፊት ያለው ደግሞ ወደፊት እንዲመለከት ሲያደርግ በመሐል ያሉት ደግሞ ግራና ቀኝ እንዲመለከቱ ያስችላል። ተረኛ የጥበቃው ኃላፊ ጥበቃ የሚቆምበትን አመቺ ቦታ ይመርጥና ያስታውቃል። ችግር ሲኖር ቶሎ እንዲገኝ ነው ያለበትን ቦታ የሚያሳውቀው። በየተወሰነ ሰዓት ጥበቃዎች ስለሚቀያየሩ ቅይዶሩና ሥራቸው በሚገባ እየተከናወነ እንደሆነም የሚቆጣጠረው የጥበቃ ሐላፊው ነው። ማለዳ ላይ የጋንታ መሪዎች ተነሥተው አካባቢውን ከተመለከቱና ሰላማዊ መሆኑን ካረጋገጡ በኋላ የጋንታው አባላት ለጉዞ እንዲዘጋጁ ያደርጋሉ። ከጉዞ በፊት እቃ እንዳልተረሳ ከተረጋገጠ በኋላ ጋንታዋ መንቀሳቀስ ትጀምራለች።

በሐዲስ ዛህላይ የምትመራ እንደ ጋንታ ትግራይ ቀርታ ከጀብሀዎች ጋር በመተባበር የአሲምባንና የአካባቢውን ቁልፍ ቦታዎች ለመከላከል ተመደባች። አምስቱ ጋንታዎች ጎላቶሎ እንደደረሰን ማታውን ራት በልተን ከራት በኋላ ወደ

ሳዕሲዕ መጓዝ ጀመርን። እንደተለመደው ሁሉ እንቅስቃሴያችንን ላለማሳወቅ ለሌቱን በሙሉ ያለዕረፍት በጨለማ ነበር የተጓዝነው። የሠራዊቱ አመራር አባላት አብዛኞቹ ማለትም ሐዋዝ፣ ግደይ፣ ጂግሳ፣ ግርማይና ጸጋዬ ደብተረውም ጭምር ከእኛ ጋር መጥተዋል። አሲምባ የቀሩት ሮባ፣ ፀሐዬና ጌራ ብቻ ነበሩ። አምስቱም ጋንታዎች በሁለት አውላሎ፣ እዳጋ ሀሙስን ወደቀኝ ትተን፣ በእዳጋ ረቡዕ ወይም በሰንኦፊ አድርገን ወደ አጉላላ አመራን። ከሁለት አውላሎ፣ አንድ ገብረ ሚካኤል የሚባል አካባቢውን የሚያውቅ ነዋሪ በአባልነት ተመልምሎ ለመንገድ መሪነት ይዘነው ሄድን።

ሀይቅ መስሐል ሰንደርስ አራቱ ጋንታዎች ወደ አጉላላ ሲሄዱ፣ እኔ የነበርኩባት ጋንታ ሀይቅመሳል እንድትቀር ተደረገች። የቀረነው አንድ ሕዝቡን ያስቸገረ ሽፍታ መኖሩን በመስማታችን አሉን ለመያዝ ነበረ። ሽፍታውን በቁጥጥር ስር አድርገን ለሦስት ቀናት የፖለቲካ ትምህርት እንዲሰጠው ተደረገና ትጥቁን አስፈትተን ለቀቅነው። አራቱ ጋንታዎች ያሉበት ቦታ ሰንደርስ የአጉላላን ከተማ ተቆጣጥረውና የሄዱበትን ተልእኮ አሳከተው ጠበቁን።

ከአሲምባ ቃሊም የሰራዊቱ ጉዞ

አጉላለ እያለን እንድ አጋጣሚ ተፈጠረ። የጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ ጠፍቶ በከተማው ሁሉ ተፈልጎ ሳይገኝ ቀረ። ምንም ማድረግ ስላልተቻለ፤ መንገዳችንን ቀጠልንና ደስለ(እንደርታ ማለት ነው) ደረስን። “ጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ ጥሎ ለምን አይቀጣም?” የሚል ሹከሹክታ ይሰማ ጀመር። በሠራዊቱ ደንብ መሠረት እንድ አባል ማገኘትም ዓይነት ንብረት ከጣለ ይቀጣ ነበር። ሁሉም እቃ በጥንቃቄ መያዝ ስላለበት እንኳን ሽጉጥን ያህል ትልቅ ነገር ኩሽከም የጠፋበት፤ ምጣድም ረስቶ የመጣ፤ ደብተርም የረሳ ሳይቀር ይቀጣል። እንደጀማል መሣሪያ የባረቀባቸውና የተቀጡም ነበሩ። በመሆኑም ጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ መጣሉ ከተሰማ በኋላ “ለምን አልተቀጣም?” የሚል ጥያቄ ተነሣ። እኔም “እውነት ነው፤ ለምንድነው የማይቀጣው?” ብዬ አስተያየት ሰጠሁ። ወሬው ጸጋዬ ደብተራው ጀር ደረሰ። አጉላለን አልፈን አራጉሬ ወደምትባል ትንሽ ከተማ በመሄድ ላይ እያለን ጸጋዬ ደብተራው ጠራኝና ሄድኩ።

“ጸጋዬ ደብተራው ሽጉጥ ጥሎ ለምን አይቀጣም ብለህ ተናግረህል እንዴ?” ብሎ ጠየቀኝ።

“አዎ ተናግራለሁ፤ ሁላችንም በእኩል የምንታይ ጓዶች ከሆንን መሣሪያ የባረቀበት፤ ኩሽከም የጣለ፤ በርሳም የጠፋበት ሰለሚቀጣ ሁላችንም እኩል መሆን አለብን ብዬ ነው የተናገርኩት” አልኩት።

“አባባልህ ትክክል ነው። እንዳንድ ጊዜ ግን ሐቅ መናገር ያስወነጀላል” አለኝ። ከዚያ በኋላ የተናገራት አባባሉ ሁሌም አትረሳኝም “እማኑኤል! ስታሰብው ግን ማነው ቀጪ፤ ማነው ተቀጪ?” አለኝ። ከዚያ ደግሞ “በእኔ በኩል ችግር የለም። ነገር ግን ሁልጊዜ ሐቅ መናገር አያዋጣም። እንዳንድ ጊዜ አይቶም እንዳላየ ማለፍ መቻል አለብህ። ይህቺን ምክር እንዳትረሳ፤ አሺ?” አለኝ።

“አሺ” አልኩትና ልሄድ ስል ተያየንና ተሳሳቅን። ከዚያም አቀፈኝና ይቅርታ ተባብለን ተሳስመን መንገዳችንን ቀጠልን። ጸጋዬ ደብተራው መልኩ ቀይ፤ ቁመቱ ረዘም ያለና ቀጭን ነው። ጸጉሩ ለጫ ሲሆን በላዩ ላይ ኮፍያ ያደርግበታል። ፊልድ ጃኬት ኮቴና ሱሪው በላዩ ላይ ብዙ ግዜ እንደቆዩ ያስታውቃሉ። ጸሙ እንደመነኩሴ ጸም ያደገ ነበር፤ ብቻውን ሲቆዝም ጸሙን እያፍተለተለ መጫወት ይወዳል። ዓይኖቹ ትናንሽ ናቸው። ማንገቻ ያለው የዓይን መነጽር ያደርጋል። ሲናገር ረጋና ዝግ ብሎ ሲሆን፤ በንግግሩ መካከል ቀልዶችና ተረቶች መጨመር ይወዳል። ቀልዶቹና ተረቶቹ ሁሉ ግን ከትግል ከጓዶችና ከቁም ነገር ጋር የተያያዙ ናቸው።

ጸጋዬ ግለኝነት የማያጠቃው፤ ከራሱ ይልቅ ለሌሎች ጓዶች የሚጨነቅና ቅድሚያ የሚሰጥ ነበር። ምግብ በምንመገብበት ጊዜ እንድ ሰው ምግቡን ቀድሞ ከጨረሰና ቅር ብሎት ከተመለከተ ጸጋዬ የራሱን ድርሻ ሲሰጥ ማየት የተለመደ ነበር። በበረሐ ውስጥ ከሚፈትኑን ችግሮች አንዱ የነበረው የልብስና የጸጉር ቅማል ነበር። መቼም ማከክን ተላምድነው እጃችን ሥራ ፈቶ አይቆይም። ችግሩ ጠንክር ሲልም ለማስታገስ እርስ በርስ መቀማመል የተለመደ ሲሆን ጸጋዬን ግን የሚያህለው አልነበረም። ጊዜ ኖሮት እንድ ሰው ሲያከ ካየ ዝም አይልም፤ ጠጋ ብሎ ይለቅምለትና እናት የልጇን አራስ እንደምትደባብስ ሁሉ እርሱም በደስታ ይደባብሳል። በተለይ ሰፋ ያለ ጊዜ ካለው እርሱ እንዲቀምለን ተራ የምንገባበት ወቅት እንደነበረ ትዝ ይለኛል። እሱ ግን አይሰለችም። የእርካታ ስሜት ነበር የሚታይበት።

እኔ የነበርኩበት ጋንታ መሪ ዘሚካኤል፤ ምክትል ጋንታ መሪ በርሔ፤ (ሀጎስ በዛብህ)፤ የፖለቲካ ሐላፊው ደግሞ ዘላለም ነበሩ። ሦስቱም የአመራር ሰዎች ለሰብሰባ ተጠርተው፤ ሄደዋል። ጋንታዋን እንድመራ የተወከልኩት እኔ ነበርኩ። ከሰብሰባ ሳይመለሱ ውለው አደሩና የነበሩበትን ቦታ ባለማወቃችን ወደየት እንደምንሄድ ግራ ገብቶን በደረስንበት መንደር አደርን።

ነፃነት ማንጃሰ ዋርድያ በነበረበት ማለዳ ከራዛ ዘመቻ፤ ከአንትጮ ጠፍተው የሚመለሱ የታጠቁ ዘማቾች በአካባቢያችን ሲያልፉ ጠራና አሳዩኝ። እኔ ደግሞ ፍሱሕ ገብራይንና መገርሳ አብረውኝ እንዲሄዱ ጠይቄ ሁሉንም ማረከናቸው። ትጥቃቸውንና ብረታቸውን ተቀብለን እቃችንንና ሰንቃችንን አሸከመን፤ ከአቅማችን በላይ ሁለት-ሁለት ብረት ተሸከመን ሰንሄድ እነዘሚካሌል ሲመጡ መንገድ ላይ እገኘናቸው።

“እነዚህ ከየት የመጡ ሰዎች ናቸው፤ ምን አድርገውሰ ነው የያዟችኋቸው?” አሉን፡

“ማርከናቸው ነው” አልናቸው።

“መልእክት አልደረሳችሁም?” ብለው ጠየቁን። መልእክት እንዳልደረሰንና በግምት ወደፊት እየሄድን እንደነበረ ነገርናቸው። ጥቂት እንደተጓዘን ከሌሎቹ ጓዶች ጋር ተገናኘን። አመራሮቹ ስለማረከናቸው ሰዎች ጉዳይ ተነጋገሩና ብረቱ እንዲመለስላቸው ወሰኑ። ምክንያቱም በዚያን ወቅት ሁላችንም ታጥቀናል፤ እንዲያውም አንዳንዶቻችን ሁለት ብረት የያዘንም አለን። ጠመንጃዎቹም የድሮ ጠመንጃዎች ስለነበሩ ሲሕዝቡ በመሰጠት ለፖለቲካና ለመቀሰቀሻ ብንጠቀምበት ይሻላል።

ለምርኮኞቹ ማስጠንቀቂያና ትምህርት ተሰጥቶ እንዲለቀቁ ተወሰነ። ብርሃነ ኢያሱ ጥሩ የፖለቲካ ትምህርት ሰጥቶ ብረታቸው እንዲሰጣቸው አድረገ። ውሳኔው ያልጠበቁት ስለነበረ ምርኮኞቹ ደስ አላቸው፤ በእኔ ሐላፊነት የተማረኩት ሰዎችም በሰላም በመለቀቃቸው ተደሰትኩ።

መቀሌን ወደቀኝ ትተን በቆላማው መሬት ገደል ገደሉን ይዘን መሄድ ጀመርን። ቆላው ውስጥ የእንደርታ አካል የሆነች ሽከት ወይም ደርጊአጀን የምትባል

የአርሻ መሬት ያለባት ከተማ አለች። እንደደረሰን ቀን ላይ ሦስት ጋንታዎች የተላኩ ወታደራዊ ተልእኮ አካሂደው አንድም ጓድ ሳይቆስልባቸው ተመልሰው ተገናኘን። ይኼ ከሆነ ከአንድ ቀን በኋላ አምስቱ ጋንታዎች በሦስት ተከፈሉና ስምሪት ተደረገ። የሦስቱ ጋንታዎች ስምሪትም ዋጅራት፤ ሳምሬ እና እንጣሎ (እንጣሎ መቀሌ አጠገብ ያለች ትንሽ ከተማ ነች)ነበረ። በእነዚህ ሦስት ወረዳዎች በአንድ ቀን ወታደራዊ ተልእኮ እንድናካሂድ ነበር የታቀደው። ቀደም ሲል ሳምንት ባልሞላ ጊዜ ሁለት ወረዳዎችን (አጉላአንና ሺከትን) ተቆጣጥረናል።

እኔ የነበርኩት ዋጅራት ወረዳ ደቡብ ወደምትባል ከተማ በሚሄደው ቡድን ውስጥ ነበር። ቀኑን መሉ ተገዝን ዋጅራትን አለፍንና አዲ ቀይሕ የምትባል ትንሽ መንደር ደረሰን። መንደሩ ትምህርት ቤትና የቀይ መስቀል ሐኪሞች የሚሠሩበት ክሊኒክ አላት። ከአዲቀይህ በታች ራያና አዘቦ ነው። ከራያና አዘቦ አጠገብ መሆኔ የምትባል ቦታ ደረሰን። ደቡብ ዋጅራትን አልፈን፤ ራታችንን በልተን እንደገና ተበገሰ ተባለ (ተበገሰ፤ ማለት ተንቀሳቀሱ ማለት ነው)። ቀኑን መሉ ሰንሄድ ውለን ሌሊቱን እንደገና ወደ ኋላ ተመለስንና ሊኒጋጋ ሲል ዋጅራት አቅራቢያ ደረሰን። መጀመሪያ ዋጅራትን አልፈን እንድንሄድ የተደረገበት ምክንያት የመንግሥትን ኃይሎች ለማዘናጋትና እንዲዘናኑ ለማድረግ ነበር። ዳዊት ወዲቀሺ፤ (ብርሃነ በርሐኔ) ሦስት ጓዶችን ይዞ ወደ ከተማ እንዲሄድና ፖሊስ ጣቢያው፤ የወረዳው ጽሕፈት ቤትና ሌሎች ቁልፍ ድርጅቶች የሚገኙበትን ቦታ እንዲያጣራ ተላከ። የቀረው ሠራዊት እንደገና ተበገሰ ተባለና ከሁለት ሰዓት ጉዞ በኋላ አንድ ኮረብታ ላይ ወጥተን ሰፈርን። ከኮረብታዋ በስተቀኝ በኩል ቤተክርስቲያን አለ። ወደ ቤተክርስቲያን የሚሄዱ አንድንድ ሰዎች ይታዩናል። ለቅኝት የተላኩት ጓዶች የሚፈለገውን መረጃ ይዘው ተመለሱ፤ የቡድኑ ወታደራዊ መሪ ጅግሳ፤ መረጃውን በመጠቀም ዕቅድ አውጥቶ ስምሪታችንንና ተልእኮአችንን አስረዳን። በዕቅዱ መሠረት ሁሉም ነገር በጥሩ ሁኔታ ተፈጸመ። ፖሊስ ጣቢያውን በቁጥጥር ስር አውለን የፖሊሶቹን ትጥቅ አስፈትተን መሣሪያዎቻቸውን

ወረሰን። ቡተጨማሪም ዘመቻ ጣቢያውን ተቆጣጥረን ስንፈትሽ ለዘማችቸ የተዘጋጁ ልብሶች አገኘንና ወሰድን።

ከአፕሪል በኋላ ወደ ምዕራብ አፈግፍንን ወደ አንድ መንደር ገባን። አንዱ ጓድ ሲጋራ ለመለኮስ በአካባቢው ከሚገኝ ዝጎሬ ቤት ሲገባ በገበሬው ገጽታ ላይ የመረበሽ መልክ እየነበትና ግራ ተጋባን። ወደውስጥ የገባው ጓድ ሲጋራውን ለኩሶ ሲመለስ አንዲት የዐረብ ክልለ የምትመስል በጣም ቆንጆ ቀይ ልጅ እንዳየ ነገረን። ከአካባቢው ሴቶች የተለየ ውበት፣ ቅላትና ቁንጅና ስለነበራት ማንነቷን ለማወቅ ፈለግን። ስናጠያይቅም ልጅቷ የገበሬው ሚስት መሆኗን፣ ከዚህ በፊት በአካባቢ የነበሩ ዘማች ተማሪዎች ልክ እንደእኛው በውበቷ ተገርመው ፎቶ ለማግኘት ቢጠይቁት እምቢ እንዳላቸው ሰማን። የመረበሽ መልክ የታየበት ምክንያትም ሚስቱን የምንገጥቀው መስሎት በመፍራቱ እንደሆነ ነገሩን።

ዋጅራት ተልእኳችንን ካጠናቀቅን በኋላ ብዙ አልቆየንም። ወዲያውኑ ነበር ከተማውን ለቅቀን የወጣነው። እንደርታ አካባቢ ስንደርስ ዐረፍንና ሕዝቡ የሚበላና የሚጠጣ ይዞ ካለንበት ቦታ ድረስ በማምጣት በጥሩ ሁኔታ አስተናገድን። የእንደርታ ሕዝብ ብረት የያዘ ጀግና የሚያደንቅና የሚያከብር ሕዝብ ነው። እኛን የተመለከቱን ግን በጀግና ዓይን ብቻ አልነበረም። ብዙዎቻችን ወጣቶች መሆናችንና አቀራረባችንም በተለምዶ ከሚያውቁት የሽፍታ ባሕርይ የተለየ ስለነበረ ልዩ ስሜት ተፈጥሮባቸዋል። አንዳንዶቹ ሴቶች አልል ሲሉ አንዳንዶቹ ግን እያዩን ያለቅሱ ነበር። አንዳንዶቻችን ልጆች መሆናችንን ሲያዩ “እናቶቻችሁ እንዴት ይሆኑ ይሆን? እንኳን የወለዱችሁ እኛም እናለቅሳለን! እናንተ በረሐ ወጥታችሁባቸው ከቶውንስ እንዴት አድርገው ተኝተው ያድሩ ይሆን?” እያሉ አለቀሱ። በመጨረሻ ተሰናብተናቸው ለመሄድ ስንንቀሳቀስ ዳቦና ቆሎ በየነጠላችን ይቋጥሩልን ነበር። (የእንደርታ ዳቦ በጣም የታወቀ ነው።)

ከዚያ በኋላ የሄድነው ወደ ሀረቆት ነበር። ወደ ሳምሬና እንግሎ ከተላኩት ጋንታዎች ጋር እዚያው ሐረቆት ላይ ተገናኘንና ለሦስት ቀናት ዕረፍት አደረግን። ሐረቆት በእንግሎና በሳምሬ መካከል የምትገኝ ትምህርት ቤት ያለባት ትንሽ መንደር ናት። ሳምሬ ኮረብታ ላይ ያለች ከተማ በመሆኗ በጣም አደገኛ ቦታ ናት። ወደ ሳምሬ የሄደው ቡድን ሳምሬ ላይ ነግቶበት አንድ ላንድ ሮቨር መኪና አግኝተው አደጋ ላይ ከመውደቅ ለጥቂት እንደዳኑ ነገሩን። መኪናውን አስገድደው በቀጥታ ወደ ፖሊስ ጣቢያው በመግባት ነበር ችግር ሳይፈጠር ተልእኮአቸውን አጠናቀው የወጡት። እንግሎ ለመቀሌ ቅርብ ነች፤ ወደዚያ የሄደው ቡድን ትልእኮውን ለማሳካት ባደረገው ሙከራ ተኩስ እንደተከፈተ አንድ የፈጥኖ ደራሽ ረዳት መጥቶ ነበር።

ፈጥኖ ደራሹ ከመድረሱ አስቀድሞ ግን ቡድኑ ተልእኮውን ጨርሶ እየወጣ ነበር። ከቡድኑ አባላት ቢኒያም ብቻ በጥይት ቆሰለባቸው። ብኒያም ሕክምና ማግኘት ነበረበት፤ ሐኪም ተክለ ብርሀን በቅሎ ገዝቶ ወደ አሲምባ ይዞት እንዲሄድ ተወሰነና ቁስለኛውንና ሐኪሙን እዚያው ትተናቸው መንገዳችንን ቀጠልን።

የፓርቲው ሰዎችና የሠራዊቱ አመራሮች የድርጅት ሥራ ነበራቸው። እነዶ/ር ተስፋዬ ደባሳይ እዚያ አካባቢ ነበሩ። ዶክተር ተስፋዬ ለአንዳንድ ጉዳዮች ወይም ለስብሰባ ካልሆነ በስተቀር ጋንታዎቹ ወዳሉበት አካባቢ አይጠጋም። ውሎና አዳሩ ገለል ያለ ቦታ ሲሆን ከተወሰኑ ጓዶችና ከአመራሮች ጋር ይገናኝ ነበር።

ከዕረፍታችን በኋላ ከሐረቆት ተነሥተን እምባላጌን ወደግራ ትተን ወደ ማይጨው አቅጣጫ ተንቀሳቀስን። ማይጨው የመድፈኛ ጦር ሰፈር አለ። ስለዚህ የሁለት ሰዓት ርቀት ላይ ሆነን ሐረጎት ሕዝቡን ሰብስቦ የቅስቀሳ ጉግግር እያደረገ ነበር። ሁልጊዜም ምግብ የምንመገበው በፈረቃ ነው። አንዱ ቡድን ሲመገብ ሌላው በሥራ ላይ ይሰማራል። እነሐረጎት በቅስቀሳ ላይ እያሉ እኛ ምግብ እየበላን ነበር።

በምግብ ላይ እያለን በድንገት የከላሸን ኩቭ ጠመንጃ አውቶማቲክ ተኩስ ሰምተን እየተሯሯጥን ሄድን። ሐረጎች ሰለያዘው መሣሪያ መግለጫ ሲሰጥ በድንገት ባርቆበት ነበር። የመድፈኛው ጦር ካምፕ የሰባት ኪሎ ሜትር ያህል ርቀት ላይ ስለነበረ ወታደሮቹ ተኩሱን ሰምተው ሲተራመሱ ይታዩናል። ሐረጎችም “ጓዶች የእኔ ጥፋት ነው፤ አሁን ምንም አትናገሩ፤ በኋላ አቀጣለሁ፤ አሁን ግን ከሕዝብ ጋር ነኝ” አለ።

ከዚያ በኋላ በአካባቢው መቆየት አደገኛ ነበረና የያዝነውን ይዘን “ተበገስ” ተባለና አካባቢውን ለቅቀን ከጋራዎቹ በላይ ከእኛን ሃይቅ በስተ መደራብ ወደሚገኙት ተራራዎች ሄድን። በዚያው ጊዜ የተወሰኑ ጓዶች ጸጋዬ ደብተራውንና ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይን ወደከተማ ለመሸገት ሄደው ነበር። እነርሱ እስኪመለሱ ድረስ የእኛን ሐይቅ እያየን ጋራዎቹ ላይ የሁለት ቀናት ቆይታ አደረግን። እነርሱ ከተመለሱ በኋላ አምስቱም ጋንታዎች የምእራብን አቅጣጫ ይዘን ወደሰቆጣ ወረድን።

ሰቆጣ አካባቢ ተከዜ አፋፍ ላይ፤ አምስቱም ጋንታዎች አብረው ዋሉ፤ ከእሲምባ ሲነሱ በተሰጣቸው መመሪያ መሰረት አመሸሽ ላይ ሁለት ጋንታዎች አዲስ የሠራዊቱ ጦር ሰፈር ወደሚመሠረትበት ወደ ጎንደር ይሄዳሉ። ያች ምሽት ልዩ ነበረች፤ መለያየት ሞት መሆኑን እያሰብን የተላቀሰንበት ምሽት! ደም ወይም አብሮ አደግነት ሳይሆን ዓላማ ያሰባሰበንና በአንድ ድርጅት ጥላ ስር አሰልፎ ያስተሳሰረን ወጣቶች ነበርን። ለአንድ ዓመት ያህል ሳንለያይ አብረን ቆይተናል፤ በጣም የምንግባባና የምንዋደድም ሆነናል። እንደ ወንድማማቾች ሆነን በመፈቃቀር ብዙ ነገር አሳልፈናል። ነገር ግን ላስተሳሰረን ዓላማ ስንል እንደገና መለያየታችን አይቀሬ ሆነ፤ መለያየታችን አስፈላጊ መሆኑን ብናምንም የሐዘን ስሜታችንን ግን ማስቀረት አልቻልንም። የምንሄደው አስከ ሐይወት መሥዋዕትነት ለሚያስከፍል ግዳጅ

መሆኑንም አሳምረን እናውቀዋለን። ሁላችንም መንገድ ላይ የሚያጋጥመንን እናውቅም፤ እንደገና ለመገናኘታችን እርግጠኞች አልነበርንም። ያን ስሜት በውስጣችን ይዘን ነበር እየተቃቀናንና እየተሳሳምን የተሰነባበትነው።

መሪዎቻችን ጂግሳ፤ ግደይና ሐዋዝም ልክ እንደእኛው የመለያይት ስሜታቸውን ሲገላለጹ መመልከት ልብ ይነካ ነበረ። ዛሬ ላይ ቆመን ያንን ቀን ለማስታወስ ዕድል ያገኘን፤ ያች ቀን እንደፈራናት የአውነትም ለብዙዎቻችን የመጨረሻ የመሰነባበቻ ቀን መሆኗን እንመሰክራለን። በሕይወት ለቀረነው ሰዎች የዚያች ዕለት ትውስታ ከጉልህነትና በኋላ እንኳ ልብን የመረበሸና ዓይኖቻችንን በዕንገባ የመመላት አቅሙ ጠንካራ ነው።

የሁለቱ ጋንታዎች መሪዎች ጂግሳ፤ ግርማይ፤ የአበሊዮና ዳዊት ወዲቀሽ ነበሩ። እነዚያ ጋንታዎች በሰሜን ተራራዎች በኩል አልፈው ጎንደር ውስጥ አዲስ የሠራዊት ጠቅላይ የጦር ሰፈር እንዲመሠርቱ ነበር የተላኩት። እንደ፤ በዘሚካኤልና በበርሔ የመትመራው ጋንታ ደግሞ ከወልዲያ ወታደራዊ ተልእኮ የሚገኘውን ገንዘብ ይዛ ወደትግራይ የምትመለስ ነበረች።

ግደይና ሐዋዝ የሚመሩት የጦር ክፍል ደግሞ በወሎ ውስጥ አዲስ የጦር ማእከል የማቋቋም ተልዕኮ ነበረው። ከተለያየን በኋላ ሌሊቱን መላ ስንሄድ አደርን። ከባድ ዝናብ እየጣለ ቢሆንም ለመጠለል ፈቃድ አልተሰጠንም፤ ያ ሁሉ ዝናብ እየወረደብን ዋግን አልፈን፤ ላስታ ላሊበላ አካባቢ ደረስን። ሲነጋጋ በተራራዎች በተከበበች ሜዳ ላይ በምትገኝ መንደር ዐረፍንና ጉዟችንን ቀጠልን። ዋድላ ደላንታን ወደቀኝ በኩል ትተን፤ የእሲምባን አካባቢ ተራራዎች የሚመስል ቦታ ተመለከትን። ስንመለስ አዲስ የጦር ሰፈር እንድናቋቋም የተመረጠው ቦታ እዚህ ተራራማ ሰፈር እንደሆነ ተነገረን። ቦታው ወሎ ውስጥ ሲሆን ስሙም

ዋድላ ድላንታ ይባላል፤ ለበጌምድር ቅርብ ከሆነው ከጋይንት አውራጃ በስተሰሜን በኩል ይገኛል።

ሰኔ 24 ቀን 1968 ዓ.ም. ለአዲስ የጦር ሰፈር የተመረጠውን ቦታ በፍጥነት አልፈን፤ ወደማታ አካባቢ ቃሌም ወረዳ ገባን። ቃሌም ለወልዲያ በጣም ቅርብ ናት። አመሻሽ ላይ ከላስታ የመጨረሻው ተራራ ያለባት ቦታ ላይ ዕረፍት ተደረገ። በምናርፍባቸው ቦታዎች ሁሉ ለእያንዳንዱ ጋንታ ቁልፍ ቦታ ይመረጣል። ለጋንታችን የተመደበውን ቦታ ይዘን ትንሽ ዕረፍ እንዳልን ዘሚካኤል መጣና የሰድስት ጓዶችን ስም ጠራ። የተጠራው አማካኤል፤ ፍሱሕ ገብራይ፤ ጁሊያና፤ በርሔ፤ ገረመስቀልና ኃይለ ሥላሴ ከበደ ነበርን። “በግማሽ ሰዓት ውስጥ ጠመንጃዎቻችሁን ወልውሉና ተኙ!” አለን ዘሚካኤል። ሰድስታችንም የተባልነውን አደረግን። ሲመሻሽ ጋንታችን ተነሥታ ወደ ቃሌም አካባቢ ወረድን።

ቃሌም ሰንደርስ ከሌሎቹ ጋንታዎች ጋር ተገናኝተን ተሰባስብን። እኛ ቃሌያ ሰንገባ ወርቁና አሊጋዝ የላስታ ሰዎች ዓይነት ኩርፊያ፤ ለብሰውና ጋቢ ደርቦ ሲመጡና ሲደባለቁ አየኋቸው፤ ለጥናት ወይም ለመረጃ ተልከው እን ገመትኩ። መጀመሪያ እኛ ቀን ተኙ ተብለናል፤ በኋላ ደግሞ የወርቁንና የአሊጋዝን ሁኔታ ስመለከት ከበድ ያለ ነገር እንዳለ እርግጠኛ ሆንኩ። ነገር ግን ሁልጊዜም ምስጢር ለመጠበቅ የሚወሰድ ጥንቃቄ በመኖሩ እስከአሁን ድረስ ተልእኳችን ምን እንደሆነ ገና አልተገነገንም።

ቃሌም ደርሰን ከሕዝቡ ጋር ስንገናኝ፤ ዘላለም “እኛ ፖሊሶች ነን። የመጣነው ግብር ለማስከፈል ስለሆነ የገበሬ ማኅበሩን ሊቀ መንበር ጥሩልን” አላቸው። ሰዎቹ ግን አላመኑትም “ምናችሁም ፖሊስ አይመስልም፤ እንዴት ፖሊስ ነን ትላላችሁ?” የሚል ጥያቄ አነሡ።

“እኛ የፊናንስ ፖሊሶች ነን። ግብር ለመሰብሰብ ነው የመጣነው” ብለው መከራከር ሲጀምሩ፤ የሰዎቹ ጥርጣሬ እየተባባሰ ሄደ። በሌላ በኩል ደግሞ እኛ “ብረት ጠርጋችሁ ተኙ” የተባልነው ሰድስታችን ተጠርተን ቀድመን ወደፊት እንድንሄድ ተነግርናል። ከሌሎቹ ሁለት ጋንታዎች በተመሳሳይ ተመርጠው ከመጡት ጓዶች ጋር በጠቅላላው አሥራዘጠኝ የምንሆን ተሰበስብን። ግደይና ሐዋዝ መጥተው አሥራ ዘጠኝችን አባላት ያለንበት ቡድን የሚሠማራበት አንድ ወታደራዊ ዕቅድ መኖሩን ነግረውን፤ ስለዕቅዱ ዓላማና አፈጻጸም በዝርዝር አስረዱን።

ዕለቱ ሰኔ 25 ቀን 1968 ዓ.ም ሲሆን የምንሄደው ወደወልድያ ከተማ ነበረ። ከተማ ከገባን በኋላ ዋና ዓላማችን ባንክ ቤቱ እንደሆነ ተገለጸልን። ወደ ከተማ የምንገባው በሁለት ተከፍለን ነው። አንደኛው ቡድን ቀጥታ ወደ ባንክ ቤት የሚሄድና የገንዘብ ዘረፋ የሚያደርግ ሲሆን ሁለተኛው ቡድን ደግሞ ከአውራጃው ፖሊስ ጣቢያ ፖሊሶች ለእርዳታ ወደ ባንክ ቤቱ እንዳይመጡ ባሉበት ቦታ የሚያስቀር ቡድን ነበር። የዚህ ቡድን ዓላማ ወደፖሊስ ጣቢያው መግባትና መቆጣጠር አይደለም። ፖሊሶቹ ከጣቢያው እንዳይወጡ ከሩቁ በመተኮስ ባሉበት እንዲቆዩና ለእርዳታ ወደ ባንክ ቤቱ እንዳይመጡ ማድረግ ብቻ ነበር። ወደ ባንክ ቤቱ ከተላከው ቡድን ውስጥ ዳንኤል፤ የባንክ ቤቱን ዘበኛ በተቻለ መጠን ድምፅ ሳያሰማ እንዲያፍን ነው። ከታገለው ግን ሽጉጡን እንዲጠቀም ተነገረው። (ዳንኤል፤ የውቅር ልጅ ሲሆን፤ አውነተኛ ስሙ ጸጋዬ ኪዳኔ ነው።)

የገንዘብ ዘረፋው ከተከናወነ በኋላ ሁለቱም ቡድን በአንድ ላይ ወደ ቃሌም በመመለስ ከቀሪዎቹ ጓዶች እንድንቀላቀል ነበር የታሰበው። እኔ የተመድብኩት ወደ ፖሊስ ጣቢያው ከሚሄደው ቡድን ጋር ነበር።

እንዴት እንደምንሰማራና ምን እንደምናደርግ ከተነገረን በኋላ ሌሊቱን ሙሉ ስንጓዝ አድረጎ ከተማው አካባቢ ደረሰን። ወልዲያን እየተጠጋን እያለን እኩለ ሌሊት ገደማ የከተማው መብራት ድርግም ብሎ ጠፋ። በስተግራ በኩል ያለውን ጋራ ለመውጣት እንዲያን መንደር ስናልፍ የመንደሩ ውሾች በብዛት ሆነው ይጮሁሉ። መንገዳችንን ቀጠልንና ዳገቱን ወጥተን ኮረብታ ላይ ደረሰን። የወልዲያ ከተማ ሰራችን ሆኖ ትታየናለች። እዚች ኮረብታ ላይ ሰፍረን ቀጣዩን ትእዛዝ ስንጠባበቅ ሁለት ሰዓት ያህል ለሚሆን ጊዜ ቆየን።

ግደይና ሐዋዝ ወደፊት ቀድመው ሄደዋል። ለሁለት ሰዓታት ያህል ቆይተው ተመለሱና 'ወታደራዊ ተልእኮው ተሰርዟል ስለዚህ ወደነበርንበት ቦታ እንመለሳለን' አሉን።

'ይሄን ሁሉ መንገድ ከትግራይ አንድ ወር ሙሉ ደክመን ተገዝን፤ ቤዛችን በራዛ ዘመቻ፤ ይወረር አይወረር ሳናውቅ ጥለን መጥተን፤ አንዴት አሁን ተመለሱ ትሉናላችሁ?' ብለን ማንገራገር ጀመርን።

'የለም መመለስ አለብን። አሁን የምታነሡት ሌላ ጥያቄ ነው። ለምን እንደተመለስን ሌላ ጊዜ እናብራራለን። አሁን ግን እዚህ መቆየት ስለሌለብንና ለደኅንነታችን እደገኛ ስለሚሆን አሁኑኑ በመጣንበት መመለስ አለብን' አሉ።

"መመለሱን እንመለስ፤ አንዴት በመጣንበት መንገድ እንመለሳለን?" የሚል ጥያቄ ቀረበ። ሐሳብ መለወጥ ግን አልተቻለም። በመጣንበት መንገድ ስንመለስ፤ ሞራል የመነካት ስሜት በመፈጠሩ፤ በአብዛኞቻችን ገጽታ ላይ የመረበሸና የድካም ሁኔታ ይታይ ጀመር። የመልስ ጉዞ ጀምረን ሊነጋ ሲል ዕረፍት የማድረግ ፍላጎት ተነጸባረቀ። "ከትላንት ጀምረን አልተኛንም፤ ደክሞናል ስለዚህ ትንሽ ማረፍ አለብን" አልን።

'አይሆንም' አሉ መሪዎች።

ብዙዎቻችን ስለተናደድን፤ እምቢተኝነት እየሳለ መጣ። ከዚያም አልፎ፤ "የራሳችሁ ጉዳይ! ዞር በሉ" በማለት ስሜት ከፊሉ ቁጭ ማለት ጀመረ።

መሪዎቻችን ምንም ማድረግ እንደማይችሉ አውቀዋል፤ ስለዚህ ወደፊት አልፈው ሄደው የነበሩ ጓዶች እንዲመለሱ ተደርጎ፤ ለአንድ ሰዓት እንድንርፍ ተደረገና እንደገና ጉዞ ሆነ። የሁለት ቀናት መንገድ ሸፍነን ሰኔ 26 ቀን ከቃሌም ፊት ለፊት ካለው ትልቅ ተራራ ላይ የሚጠብቁን ጓዶች ወዳሉበት ቦታ ደረሰንና ተቀላቀልን። እንደደረሰን ወደከተማ ሄደን የነበርነው አሥራ ዘጠኞችን ለሁለት ተከፍለን ምግብ በላንና እንድንተኛ ሆነ።

ከሰዓት በኋላ ዘጠኝ ሰዓት አካባቢ ሲሆን ፊት ለፊታችን ካሉ መንደሮች የጡሩንባ ድምፅ መሰማት ጀመረ። እኛ ግን ያለማቋረጥ የሚሰማው የጡሩንባ ድምፅ ምክንያት ምን እንደሆነ አላወቅንም። ጥሩንባ የሚነፋው ጦር እንዲሰበሰብ መሆኑ የታወቀው በኋላ ነበር። ከወልዲያ በአንድ ኮሎኔል የሚመራ ፈጥኖ ደራሽ፤ ከላሊበላ፤ ከደሴና ከአካባቢው ህዝብ የተውጣጣ ጦር አሰባስበው ሊወጉን ወደ ነበርንበት ቦታ እየመጡ ነበር። ቃሌም ላይ ተሰብስበው የአገሩን ወጣትና የጎበዝ አለቃ ከደርግ ጋር እንዲሰለፍ ቀስቅሰዋል።

ተኝተን የነበርነው አሥራ ዘጠኞችን በእንቅልፍ ላይ እያለን ተኩሱ ተከፍቶ ኖሮ ጓዶች ወደተኛንበት ቦታ መጥተው ቀሰቀሱን። የነበርንበትን ጋራ ከመጀመሪያውም የእኛ ዋርዲያዎች ይጠብቁት ስለነበረ ከላይ ሸፋን እየሰጡን ወደጋራው ወጥተን ተቀላቀልንና አብረን መከላከል ጀመርን።

የነበርነው ጥሩ ገዢ መሬት ላይ ቢሆንም እየተከላከልን እንድናፈገፍግ መመሪያ ስለተሰጠን በቅርባችን ወደነበረው ቤተክርስቲያን አቅጣጫ ስናፈገፍግ እነርሱ እኛ ይዘነው የነበረውን ጋራ ያዙት። እንደገና ከነበርንበት ቤተክርስቲያን

አካባቢ “አፈግፍጉ” ተባልንና ወደ ቤተክርስቲያኑ በስተኋላ በኩል አፈገፈግን። እነርሱ እኛ የለቀቅነውን ቦታ ያዙና አጠገባችን ደረሱ። ከዚያ በኋላ ግን “ይሄ የመጨረሻ ምሽጋችን ነው፤ ከዚህ አንላቅም” ተባለ። ምክንያቱም እንደኛ እነርሱ ብዛት አላቸው፤ ሁለተኛ የያዘነው ቦታ በግራም በቀኝም በኩል ገደል በመሆኑ በየትም በኩል ሊመጡ አይችሉም። ከበስተጀርባችን በኩል አንድ ተለቅ ያለ መንደር አለ። ያላቸው አማራጭ ፊት ለፊት መግባት ብቻ ነበረ። በቀኝና በግራ በኩል ሊከቡን ከፈለጉ የገደሉን ቁልቁል ወደታች ወርደው እንደገና ረዝሙን ዳገት መውጣት ይኖርባቸዋል፤ ያ ደግሞ የሚሞከር አልነበረም። ለዚያ ነበር አዋጊዎቹ ሐዋዝና ግደይ ይሄ “የመጨረሻ ምሽግ ነው” ብለው መርጠው ከዚያ ላለመልቀቅ የወሰኑት።

እዚያው እንደመሸግን መታኮስ ቀጠልን። ይመጣሉ፤ እንመታቸዋለን፤ ይመለሳሉ። እንደገና ለመምጣት ይሞክራሉ፤ ስንተኩስባቸው ይመለሳሉ። በዚያ ሁኔታ እንደቆየን አንዳንድ ጓዶች ቀስ በቀስ ጥይት መጨረስ ጀመሩ። ከትንሽ ጊዜ በኋላ ደግሞ ብዙ ጓዶች ጥይት እየጨረሱ መጡ። ጥይት የጨረሱ ጓዶች ወደኋላ እንዲሄዱ ተደረገ።

እነዘላለምና ጴጥሮስ በስተኋላ በኩል ያለውን ትልቅ መንደር ሕዝብ ሰብስበው ለማግባባት እየሞከሩ ነበር። ጴጥሮስ (እውነተኛ ስሙ ተስፋዬ ደሳለኝ ሲሆን፤ ከአሜሪካን አገር መጥቶ ሠራዊቱን የተቀላቀለ አማርኛና ትግርኛ በደንብ መናገር የሚችል ነበር።)

በመጨረሻ ያለንበትን ምሽግ፤ በግማሽ ከብ ቅርጽ ይዘን የመከላከል ተኩስ ላይ ሆንን። ሐዋዝ በስተግራ በኩል ግደይ በስተቀኝ በኩል ሆነው ሁለቱም እያስተባበሩ ያዋጋሉ። ጥሩ ጥሩ መሣሪያ የያዙና ጥይት ያልጨረሱ ጓዶች ወደፊት ሲያልፉ፤ ጥይት የጨረሱት ደግሞ ወደኋላ እንዲሄዱ መደረጉ እንደቀጠለ

ነው። እኔ ያለሁት ከሐዋዝ አጠገብ ነበር። ለሁለታችን የምትበቃ አንድ ጉድጓድ አግኝተን እዚያች ጉድጓድ ውስጥ ገብተን መታኮሳችንን ቀጥለናል። ሐዋዝ የያዘው ካርባይን፤ እኔ የያዘኩት መሳሪያ ደግሞ ኤም ዋን ጠመንጃ ነበር። ሐዋዝ ጥይት ጨርሷል፤ አንዳንድ ጊዜ የኔን ጠመንጃ እየተቀበለኝ ይተኩሳል። በስተቀኝ በኩል ግደይ በያዘው ከላሽን ከእነአሊጋዝ ጋር ሆኖ ሲታኮስ ይታየኛል። አንዳንዴ ግደይ ከሐዋዝ ጋር ለመመካከር መሬት ለመሬት እየተሳበና እየተንከባለለ ወደእኛ ይመጣና ተመልሶ ይሄዳል። የማፈግፈግ አንቅስቃሴ እናድርግ ወይስ አንቆይና የመሳሰሉ ጉዳዮች ላይ ይማከራሉ። “እየመሸ ስለሆን፤ የመጨረሻችንን ምሽግ ከለቀቅን ሊከተሉን ይችላሉ፤ የደከሙና ጥይት የጨረሱ ጓዶች ስላሉን፤ እስከመጨረሻ ድረስ ወደዚህ እንዳይመጡ አዚሁ ሆነን ነው መከላከል ያለብን” ሲባባሉ ይሰማኛል። በመጨረሻ “እስኪመሸ እንጠብቅና እነሱ ቀድመው ካፈገፈጉ እኛም እናፈገፍጋለን” የሚል ውሳኔ ላይ ደረሱ።

ብዙም ሳይቆይ ግን ወደ እኛ በኩል የያዙትን ጋራ ትተው ወደ ሜዳማው ቦታ ሊወጡ ብቅ - ብቅ ያሉ ወታደሮችን እየመታን ቁስለኞቻቸውንና የሞቱትን አባሎቻቸውን እንኳን ለማንሣት አናስቀርብ አልናቸው። በጣም ስለተቀራረብን ለማንሣት በሚመጡበት ጊዜ ስለምንተኩስባቸው በጣም እንደተቸገሩ ማወቅ ችለናል። በዚህ ሁኔታ ትንሽ ሞከሩና ማፈግፈግ ጀመሩ። የነበሩበትን ጋራ ለቀው መጀመሪያ እኛ ወደነበርንበት ቤተክርስቲያን አፈግፍነው እንደተመለሱ ግደይ ወደ ሐዋዝ መጣ። “አሁን እያፈገፈጉ ናቸውና ምን ብናደርግ ይሻላል” አለው።

“ቀድመው ካፈገፈጉ እኛም ማፈግፈግ እንችላለን፤ ከኋላ ካሉት ጋር ተነጋግረን ቶሎ ብለን ከዚህ ቦታ መውጣት ይኖርብናል” አለው።

አንዳንዶቻችን ደግሞ "እነሱ እያረገፈጉ ስለሆነ የቀሰሱትና የሞቱትን ሰዎቻቸውን መሣሪያ ለምን ሄደን እናመጣም?" አልገን።

"የለም አይሆንም! ማንም ሰው ከምሽግ እንዳይወጣ! ካላችሁበት እንዳትንቀሳቀሱ!! ከአሁን በኋላ ወደኋላ እንጂ ወደፊት የሚባል ነገር አንሄድም!!" አሉን። ወዲያውኑ ወደኋላ ማፈግፈግ ጀመርን። ከኋላ በኩል የነበሩት እነብርሃነ አያሱ፣ እነዘላለም፣ ለተሰበሰቡ ሰዎች የቅስቀሳ ንግግር እያደረጉ ነበር። ከሁለት አውላሎ ይዘነው የመጣነው አባል ጭንቅላቱን በጥይት ስለተመታ ጓዶች ከሰዎቹ ጋር ሆነው ይዘውት ነፍሱን ስቶ ያጣጥራል። ከዚህ በኋላ ጊዜ አልፈጀንም፤ ጓድ ገረሚካኤልን ሁላችንም ተራ በተራ ወታደራዊ ሰላምታ እየሰጠነው ተሰናበትነውና ሕዝቡ እንዲቀብረው ትተን ቁልቁል ወደታች መውረድ ጀመርን። ቁልቁላቱን ወርደን ሌሊቱን በሙሉ ስንጓዝ አደርን። ወደ ምሥራቅ በኩል አንድ ትልቅ ድልድይ አጠገብ ደረስን። ለመሻገር የተወሰኑ ጓዶች ሄደው ድልድዩን እስኪፈትሹት ድረስ የቀረነው ለአሥራ አምስት ደቂቃ ያህል ዐረፍ አለን። ፈታሾቹ ጠላት አልፎ እንዳልቆየን ካጣሩ በኋላ በፍጥነት ተሻገርን እንድንለስር ደቂቃ እንደቆየን፣ አንድ ጦር የጫነ መኪና ከወልዲያ መጥቶ ሲያልፍ አየን። ከዚያም ከድልድዩ ፊት ለፊት በቅርበት ካለው ተራራ ላይ ወጥተን ዕረፍት አደረግን።

ያንን ጦርነት ግደይና ሐዋዝ በሚገባ ነበር የመሩት። ብዙ ተሞክሮ ያላሳለፍን፤ ያን ያህል የረባ ትጥቅና ሥልጠና የሌለን ብንሆንም፤ በኮሎኔል ከሚመራ፤ በደንብ ከሠለጠነ፤ ከታጠቀና ከተደራጀ፤ እንዲሁም በሚሊሺያና በገበሬ ኃይል ከሚታገዝ ጦር ጋር ለዚያውም በቁጥር ጥቂት ሆነን ለአራት ሰዓታት ተዋግተን መመከታችን እስካሁን ድረስ እንደተለምደን ያስደንቅናል።

በተለይ አዋጊዎቻችን ግደይንና ሐዋዝን በጣም ነበር ያደነቅኳቸው። ምክንያቱም የሚያደርጉትን ነገር በሙሉ እየተመካከሩ ግንባር ቀደምሆነው ሲመሩ አይቻለሁ። በተለይ ግደይ እየተታኮሰ አንዴ በሱ በኩል ያሉት ሽፋን እየሰጡት፤ አንዴ እኛ ሽፋን እየሰጠነው፤ ወደሐዋዝ መጥቶ ይነጋገርና እንደገና ወደ ነበረበት ምሽግ ወደ እነአሊጋዝ ተመልሶ ሄዶ ነበር የሚዋጋው። አሁን ተመልሼ ሳስበው ያ የተሻገርነው ድልድይ ለወልዲያ በጣም ቅርብ ነው። ከቃሌም የበለጠ ቅርብ ሲሆን ሚዳማ ነው። የመጣውን ጦር አሳለፍነውና ካረፍንበት ተራራ ተነሥተን ለስድስት ሰዓታት ወደ ምሥራቅ ያለዕረፍት ተጉዝን ውድዬ የሚባል ቦታ ላይ እንደገና ዕረፍት አደረግን። ከውድዩ አጠገብ ወቅቶ ማርያም አለ። የነበርንበት ውድዬ የሚገኘው፤ ከወልዲያ በስተሰሜን ከወሎ ሮቢት በምሥራቅ በኩል ነው።

ሰኔ 26 ቀን 1968 ውድቆ ሰንደርስ እኩለ ቀን ሆኖአል፤ እዚያ ዐረፍንና ሕዝቡን አነጋግረን አስተባባርንና የሚበላና የሚጠጣ ሰጡን። አንዳንድ ጓዶች እንደደከሙ ነበሩና ዕረፍት ያሰፈልግ ነበር።

እኔና ፍሱሕ ገብራይ ምግብ ለመፈለግ ሄደን፤ አንድ ገበሬ አገኘን። የገበሬው አለባበስና አነጋገሩም ጭምር ከተማ ቀመስ ይመስላል። እንደ አካባቢው አለባበስ ግልጽም አድርጎ ከላይ ላይ ግን ኮት ለብሷል፤ ጥሩ ጠመንጃም ይዟል። እኛ ምግብ ሰናሰባሁብ፤ እርሱም እገዛ አደረገልን። ከዚያ በኋላ ገበሬው ፤ ለያዘው መሣሪያ ጥይት እንድሰጠው ጠየቀኝ፤ ልሰጠው ብፈልግም የእርሱ ጠመንጃ አልቀበል አለ። እሱ ጥይት ልሰጠው ስለሞከርኩለት ደስ ብሎታል። እኔ ደግሞ እገዛ ስላደረገልን ብሰጠው እደሰት ነበር። መጨረሻ ብዙ እንደሞከርኩና እንዳልሆነልኝ ሲያይ በጣም አመሰግነኝ “ጋሼ! በቃ ተወው፤ በሙከራህ ብቻ ሚሊዮን ጥይት እንደሰጠኸኝ ነው የምቆጥረው፤ ሌላ ጊዜ ስትመለስ ግን የኔ ዓይነት መሣሪያ የሚበላውን ጥይት ይዘህልኝ እንድትመጣ” አለኝና በዛው ተሰነባብተን ተለያየን።

«...በሰበር አጥንቱ ቢንቆረቆር ደሜ

ላዲስ ሰርዓት ልምላሜ

ፍፁም ነው አምነቴ የትግሉ ነው ሀይወቴ

ልጓዝ በድል ገዳና በወደቁት ጀግኖች ፋና...

የኢሕአሠ መዝሙር

ውድቆ ዐረፍ ብለን አመሻሽ ላይ ጉዞ ጀመርንና አንድ መንደር አደርን። በማግስቱ ሰኔ 27 ቀን በሌሊት ተነሥተን ጉዞአችንን ወደምስራቅ አቅጣጫ ቀጥለን ወደ ጉራ ወርቁ አመራን። ሜዳውን ጨርሰን ወደ ተራራው ለመድረስ ትንሽ ሲቀረን ነበር የሁካታ ድምፅ የተሰማን። ድምፁ እየቀረበ ሲሄድ ሁኔታውን ለማጣራት ስንሞከር የገበሬ ታጣቂ ሚሊሻዎች ከኋላችን እየተከተሉን መሆኑን አወቅን። ታጣቂዎቹ እየቀረቡን፤ መጥተው፤ አጠገባችን ሲደርሱ የመጀመሪያውን ተኩስ ከፈቱ። ተኩሱ ከተከፈተ በኋላ፤ ዘላለም በታጣቂዎቹ የተማረከ የመጀመሪያው ጓድ ሆነ። የዘላለም አውነተኛ ስም ዘርዓ ብሩክ እበባ ይባላል።

ሌሊቱ የለቀቀ ቢሆንም ፀሐይዋ ገና አልወጣችም። ከኋላችን እየተከተሉን መተኮሳቸውን ሲቀጥሉ፤ ከኋላ የነበርነው የምላሽ ተኩስ መስጠት ጀመርን። እንደአጋጣሚ እኔ የነበርኩባት ጋንታ ከበስተኋላ በኩል ነበረች። መሪዎቹ ግደይ እና ሐዋዝ ወደፊት አልፈዋል። እኛ ከኋላ ያለነው የመከላከል ተኩስ ሰናደርግ ወደፊት ያሉት ጓዶች ደግሞ ከፊት ለፊታቸው የነበረውን ተራራ ወጥተው ቦታ ለመያዝ በፍጥነት ይጓዙ ነበር። የእኛን ጋንታ ከፊት ሆነው የሚመሩት ጓዶች የቀደሙት ቡድኖች የሄዱበትን የቀኝ አቅጣጫ ስተው በተቃራኒው ወደ ግራ አቅጣጫ አምርተው ነበረና ሳናውቀው ኃይላችን ለሁለት ተከፈለ። ሐዋዝና ግደይ አሥራ

አምስት ጓዶችን ይዘው ቀድመዋል። እየተታኮሰን ወደፊት ብንፈጥንም የቀደሙትን 'በየት በኩል ነው የሄዱት?' ይላል - ከፊት ያለው አንዱ የጋንታችን አባል።

“በቀኝ በኩል የሄዱ መሰለኝ” ይላል ሌላው።

“ታዲያ እናንተ ለምን ወደግራ ሄዳችሁ?” በማለት ከኋላ ያለው አባል ይጠይቃል።

“ወደዚህ የመጣነው ማን ተኩሱን ተከትለን ነው” ይላል ከፊት ያለው።

“ታዲያ ምን ይሻላል? ሰዎቹ እኮ ተጠግተውናል?” ሌላው ግራ በመጋባት ይናገራል።

ወደፊት እየሄድንና ወደኋላ እየዘርን እንተኩሳለን፤ ደግሞ ወደፊት ለመፍጠን እንሞክራለን። ወደፊት ብንፈጥንም ቦታ ይዘው ለመጠበቅ ከቀደሙት ጓዶች ጋር ስለተለያየን የሚገጥመንን አላወቅንም። አደጋ ላይ መሆናችን ግልጽ ነበር። በአንዳንዶቻችን ላይ የመረበሽና ግራ የመጋባት ስሜት መታየቱ ጨመረ። ከአመራሩ ጋር ምንም ግንኙነት ማድረግ በማንችልበት ሁኔታ ውስጥ ስለገባን፤ አንድ መላ ካልተገኘ ወይም እነርሱ መነጠላችንን በቶሎ አውቀው ሊያገኙን ካልሞከሩ ሁሉም ነገር በጨለማ እንደመዳከር ሊሆን ነው። የኃይል አመራሮቹ ሐዋዝና ግደይ ከፊተኞቹ ጋር ቀድመው በመሄዳቸው ያለአመራር መሆናችንን አውቀናል።

በአንድ በኩል እርስ በርሳችን እየተነጋገርን፤ በሌላ በኩል እየተኮሰ ለሚከተለን ሕዝብ አልፎ አልፎ የተኩስ ምላሽ እየሰጠንና እየተከላከልን የእውር ድንበር ጉዟችንን ቀጠልን። ከትንሽ ጊዜ በኋላ የበለጠ ችግር ውስጥ መግባታችንን ያወቁ ይመስል ተኩሳቸው እየጨመረና እየበረታ መጣብን። በዚህ

ጊዜ ከፊት ለፊታችን ምሽግ በመያዝ ለመከላከል ተገደን። ቦታ ይዘን ፊት ለፊት መታኮስ ስንጀምር ቀስበቀስ እየተከበብን እንደሆነ ተረዳን።

መከበባችንን ካወቅን፤ ከትንሽ ጊዜ በኋላ ብርሃነ እያሱና ተስፋዬ ደስአለኝ ተኩስ አቁመን ከሕዝቡ ጋር እንድንገናኝ ሐሳብ አቀረብ። በዚህ ጊዜ ከእኛ ውስጥ ጥይት ያለቀባቸውና ወደፊት ያስቀደምናቸው ጓዶች ቁጥር እየጨመረ መጥቷል። በመታኮስ ላይ የነበርነውና ወደኋላ የቀረነው አሥራ ሁለት ብንሆን ነው።

ብርሃነ እና ተስፋዬ “እኛ እናንተን የምንወጋ ሰዎች አይደለንም፤ የእናንተ ወገኖች ነን፤ ተጋዳዮች ነን” እያሉ ለማግባባት መከራ ጀመሩ። ከሚከተሉን መካከል ከፊት ያሉት ተኩስ እያቆሙ መነጋገር ሲጀምሩ ግማሾቹ ግን ውስጥ ለውስጥ እየተሸሉኩኩ ወደ እኛ እየተጠጉ እንደሆነ አየን። በጣም ሲጠጉና እየቀረቡን ሲመጡ እንደገና ከመታኮስ ሌላ አማራጭ አልነበረንም።

ተስፋዬና ብርሃነ ፊትለፊት ወደነበሩት ሲሄዱ ከበስተ ጀርባችን ያሉት ጥይት ያለቀባቸው ጓዶቻችን በአጥቂዎቻችን እጅ ገብተው ኖሯል። ውስጥ ለውስጥ የመጡት ደግሞ ጥሰው መሐላችን ገቡ። ከሚካኤል ከድካሙ የተነሣ የያዘውን ከላሽን መሸከም አቅቶት ጣለና ሰውነቱን ስቶ አጠገቤ ወደቀ። ጁሊያኖ ጥይት ጨርሶ ስለነበር ራሱን ስቶ የወደቀውን የዘሚካኤልን ከላሽን እንስቶ መታኮስ ጀመረ። እኔ ከዘሚካኤልና ከጁሊያኖ መካከል ሆኜ አተኩሳለሁ። ጁሊያኖም ብዙ አልቆየም፤ አንዱ ገበሬ፤ ከበስተጀርባው መጥቶ ጭንቅላቱን በመጥረቢያ ፈለጠው፤ ደሙ እንደ ኃይለኛ የምንጭ ውኃ እየፈለቀ ከእናኑ በላይ እየተረጨ መፈነጣጠቅ ጀመረ። ከዚያም ደሙ እየተንገቀገቀ ወርዶ በደሙ ሲታጠብና ተሸከርከሮ ሲወደቅ አየሁት። አጠገቡ የነበረው መገርሳ፤ ጥይት አልቆበት ባዶ ቀፎ ጠመንጃ ነበር የያዘው። የፈነከተውን ሰውዬ በያዘው የካርባይን ቀፎ ወርውሮ

መታውና ግብ ግብ ተያያዙ፤ በግብ ግብ መሐል “ጁሊያኖ!! ጁሊያኖ!!” እያለ ይጮሀል።

ጁሊያኖ በጣም እንደተጎዳ ባውቅም የመገርሳ ጩኸት የበለጠ አስደነገጠች። ዞር ብዬ ስመለከት፤ ያ! ሁላችንም በጣም የምንወደው ጁሊያኖ መሆኑን ገና ያወቅሁ ይመስል ሶንባ በሶንባ ሆንኩ። በሆዴ ጁሊያኖ! ጁሊያኖ! እያልኩ ድምፅ በሌለው ለቅሶ በውስጤ መብሰል ጀመርኩ። ወዲያውኑ ደግሞ ጁሊያኖ ከወደቀበት ባሻገር ወደ አስር ሜትር ርቀት ላይ የበለጠ አስደንጋጭ ነገር ተመለከትኩ፤ አሊጋዝን ከተፋላሚዎቻችን አንዱ በጨቤ ወግቶ ጣለው። የወጋውን ሰው ደግሞ አንድ ጓድ በጥይት መታው። ምድሩ ቀውጦ ሆናለች! ሁላችንም በጭፍን ራሳችንን ከመከላከል ውጪ ምን ማድረግ እንደምንችል ለማሰብ ጊዜ አላገኘንም።

እኔ ተስፋ መቁረጥ ውስጥ ብገባም እስከመጨረሻው ለመታከስ ወስኛለሁ። ምንስ አማራጭ ነበረኝ? የትኞቹን መከላከል እንዳለብኝ ግራ ገብቶኛል፤ መካከላችን አየገቡ ጨበጣ መግጠም የጀመሩ ገበሬዎች ብዙ ሲሆኑ ከፊት ለፊታችን ያሉትም እንዲሁ በርካታ ነበሩ። ወደ ግራና ቀኝ ገልመጥ፤ ገልመጥ በማለት ወደፊት ለማተኮር ወሰኜ ጠመንጃዬን ደገንኩና ልተኩስ ስል ከጀርባዬ የኩቴ ድምጽ የሰማሁ መሰለኝ። ለማረጋገጥ ዞር አልኩ፤ አንድ ግዙፍ ሰው ከእሾህማው ጫካ ውስጥ ዘሎ ወደ እኔ ሲመጣ ተመለከትኩ። ሰውየው ሸምገል ያለ ገበሬ ነበር። ጠመንጃዬን ልተኩስ ከደገንኩበት በኋላ አመነታሁና ተወኩት። ዙሪያዬ የነበረው ድርጊት ምንም ተስፋ እንደሌለን ያሳያል። ያነጣጠርኩበትን ገበሬ ያለ ምንም ጥቅም እንደምገለው በዚያ ሁኔታ ውስጥ ሆኜ ማሰቤን ሳስታውሰው ዛሬም ይገርመኛል። ሌላ ተጨማሪ ነፍስ ማጥፋት ዋጋ የሌለው እርምጃ መሆኑ ተሰማኝ። እኔ በመተኮስና ባለመተኮስ መሀል ሳመንታ ሰውየው አጠገቤ ደርሶ

ጭንቅላቴ ላይ ሰፈረብኝ፤ ተያይዘን ወደቅን። ራሴን ለመከላከል ምንም ፋታ አልነበረኝም።

“ጥይት አልጨረሰክም፤ እየተታኮስክ እንደነበርም አይቻለሁ ታዲያ ለምን አልተኮስክብኝም?” ብሎ ጠየቀኝ።

“አንኳንም አልገደልኩህ!” አልኩት ድንገት። የተናገርኩትን ሲሰማ ገርሞት “ምን ማለትህ ነው?” አለኝ፤ በያዘው ገመድ በተኛሁበት እጆቹን ለማሰር እየተዘጋጀ።

“አንተ ምናልባት ሚስትና ልጅ እንዲሁም ሌሎችም የምታሳድራቸው ብዙ ሰዎች ሊኖሩህ ይችላሉ፤ እኔ ግን የማሳድረው ቤተሰብ የለብኝም። ብትገለኝም እንኳ አንድ ብቻዬን ነኝና ግድ የለኝም። አንተን ብገድልህ ልጅህና ሚስትህ ሊቸገሩ ይችላሉ። ስለዚህ እኔ አንተን ከምገድልህ፤ አንተ እኔን ብትገድለኝ ይሻላል” አልኩትና ከወደቅኩበት ተነሣሁ። ማሰሩን ተወና አጠገቤ ቆሞ ይጠብቀኝ ጀመር።

እኔና ሌሎች ጓዶች ምርኮኛ ሆነናል፤ ልባችንን የሰበረው ግን የጁሊያኖና የአሊጋዝ መጨረሻ ነበር። ዞር ስል የጁሊያኖ አስከሬን ከፊት ለፊት ወድቋል። ሁኔታው ከቁጥጥራችን ውጭ ሆኖብን ግማሾቻችን ሬሳውን እየሳምነው ማልቀስ ጀመርን፤ ሌሎቹ ደግሞ ጭንቅላታቸውን በሁለት እጆቻቸው ይዘው ይጮሃሉ። ማራኪዎቻችን ለቅሶአችንንና ሐዘናችንን አልተቃወሙም።

ኡሊ! እያልን ለጁሊያኖ እያለቀስን መቃብሩን ስንቆፍር አንዳንዶቹ ገበሬዎች አገዙን። ገና የጁሊያኖን ቀብር ሳናጠናቅቅ ደበሳይ ደግሞ በጦር ተወግቶ ኖሮ ደሙ በጀርባው እየፈሰሰ ተመለከትነው። የደበሳይ ሰውነት ግዙፍ ነው፤ እንኳን አንድ ሰው ሁለትና ሦስት ሰዎችም የሚጥሉት አልነበረም። እነሱም በስተጀርባ በኩል በጦር የወጉት በዚሁ ምክንያት ሳይሆን አይቀርም። ደም በጣም ስለፈሰሰው ተንገዳገደና ወደቀ። የሚገርመው ከወደቀ በኋላ እንደምንም ተነስቶ ለመቆም መሞከሩ ነበር። ግን እቃተው፤ ትንሽ ቆየና ተንገዳገዶ ተመልሶ ወደቀ።

ሦስት ዳደኞቻችን ወድቀውብናል። ጁሊያኖና አሊጋዝ ደግሞ ተሠውተዋል። አሊጋዝ ከእኛ ትንሽ ራቅ ብለው ከነበሩት ዳዶች ጋር ስለነበረ አነርሱ ቀበሩት።

ጁሊያኖን እየጮህን ስንቀበረው ሰዎቹ የለቅሷችንና የሐዘናችንን መራርነት ተመለከቱና በጣም አዘኑ። በዚህ ጊዜ ነበር ከዚያ ውድቄ ካገኘሁትና ጥይት ልሰጠው ሞከራ ካልተሳካለት ሰው ጋር የተያየነው። ጠመንጃውን አውርዶ ወደሰማይ እየተኮሰ ወደአኔ መጣ። “ይሄን ጎበዝ አላሲዝም!! ይህን ጎበዝ ሁሉ ደክሞ በነበረ ጊዜ ለሠራዊቱ ምግብ ሲሰበሰብ አግኝቼው ጥይት እንዲሰጠኝ ጠየቅሁት። የያዘውን ጥይት ሁሉ ሞከርልኝ የሚሆነኝ በማጣቱ ሌላ ጊዜ ሊያመጣልኝ ቃል የገባልኝ ሰው ነበርና ባለውለታዬ ነው። ስለዚህ መሄድ ወደሚፈልግበት አሸንፋለሁ እንጂ አላሲዘውም!!” እያለ መፎከሩን ቀጠለ። የማረከኝ ሰው፤ ይመር ንጉሤ ደግሞ “እይ ግዴለም እኔም አላሲዘውም። ሊገድለኝ ይችል ነበር፤ ግን አልገደለኝም። ለምን እንዳልገደለኝ ስጠይቀው የሰጠኝ መልስ ልቤን ነክቶታልና እኔም ለማንም አሳልፌ አልሰጠውም። በፍጹም አታስብ፤ አብረን እንወስደዋለን እንጂ ምንም አይሆንም አለና ሁለቱ ሰዎች ሌሎች ጥቃት እንዳያደርሱብኝ ከለላ ሆነው እየጠበቁኝ ግማሽ ቀን ያህል ተጉዘን ውድቄ ገባን።

መንገዱን ሁሉ ጁሊያኖና አሊጋዝ አፊቱ እየተደቀኑብኝ ሐዘኑ አልወጣልህ ብለኝ ነበር። ጁሊያኖ በውጊያ ጊዜ ጎበዝና ደፋር፤ ለሕይወቱ የማይሳሳ፤ ለዳዶቹ የሚሠዋ ተወዳጅ ዳድ ነበር። አድገቱ ኤርትራ ሲሆን በኤርትራ ውስጥ የታወቀ ቦክሰኛ እንደነበር ስምቻለሁ። ጁሊያኖ የሚለውን ስም ያወጣለት ሮባ ነበር። ጁሊያኖ ያለው መልኩና ቅላቱ ጣሊያናዊ ስለሚመስል ሳይሆን አይቀርም። በሲኒማ የገጸ ባሕሪ ስሙ፤ ሪንጎ፤ በመባል የሚታወቅ ጁሊያኖ ጁማ የሚባል ዝነኛ የጣሊያን ተዋናይ እንደነበረም አስታወስኩ። ሮባ ይህን ተዋናይ የቱን ያህል እንደሚያውቀው ርግጠኛ ባልሆንም ቅጽል ስሙን ያወጣለት ከዚህ ዝነኛ የጣሊያን ተዋናይ ለማመሳሰል ሊሆንም ይችላል ብዬ አስብኩ።

አሊጋዝ የቦረና ልጅ ሲሆን ደሴ የወይዘሮ ስኒን ትምህርት ቤት ተማሪ ነበረ። (አውነተኛ ስሙ አርቀው በላቸው ነበር።) ዳሎል በሄድን ጊዜ ቆስሎ ስለነበር ለመልስ ጉዞ በቅሎ ገዝተንለት ነበር። እኛ በእግር እርሱ የፀሐይ ኮፍያ አድርጎና በበቅሎ ላይ ሆኖ ነበር የምንጓዘው። በዚያም የተነሣ ቅጽል ስሙ ምኒልክ ሆኖ እንደነበረ ትዝ ይለኛል። በቅሎዋ ደግሞ ከእኛ ጋር አሲምባ እስከቆየችበት ጊዜ ድረስ አሊጋዝ እየተባለች በእርሱ ስም ትጠራ ነበር። አሊጋዝ በተለይ ከዳሎል ተልእኮ ጋር በተያያዘ የማይረሳ ትዝታ አትርፎ ነበር።

ወደዬ ስንደርስ ሕዝብ ሲከተለን ቆይቶ ይመር ንጉሤ መንደር እንደደረስን የደሰታ ተኩስ ይተኩሱ ጀመር። ይመር ንጉሤ ምርኮኛ ይዞ የመጣ ጀግና፤ ተብሎ ነበር በተኩስና በአልልታ የታጀበ ደግሞ አቀባበል የተደረገለት። እርሱ ግን ፈገግ ከማለት ውጪ የተለየ የጀግንነት ስሜት አልታየበትም።

ይመር ንጉሤ ግቢ እንደገባን አብረውን የመጡት የአካባቢው ነዋሪዎች ቀስ በቀስ እየተሰናበቱ ሄደው ብቻችንን ስንቀር “እይዞህ ምንም እንዳትፈራ!” አለኝ። ወደቤት ውስጥ ስንገባ እምስትና ስድስት ዓመት የዕድሜ ክልል ውስጥ የሚሆናቸው ሁለት ሕጻናት ልጆቹን አየንታቸው። ባለቤቱ እንግዶቹን ሸኝቶ ወደ ውስጥ እስከሚገባ እየጠበቀች ነበርና ጉድ ጉድ ማለት ጀመረች። እንድቀመጥ ጋበዘኝና “እንግዲህ ቤትህ ነው፤ ምንም የሚያስጨንቅ ነገር የለም” አለኝ። በግድግዳው ዙሪያ የተሠራው መደብ እገዛ ተነጥፎበታል፤ አጠገቤ ባለው ግድግዳ ሥር ከመደቡ ላይ ተቀመጥኩና ወገቤን ግድግዳው ላይ ደገፍ አድርጌ ዐረፍ ለማለት ሞከርኩ። ይመር እንቅስቃሴያን ሁሉ በጥሞና ይመለከታል፤ ድከሜንና ጉዳቱንም የተረዳው ይመስላል። ወደ ሚስቱ ዞር ብሎ “እስቲ የሚበላ ነገር ስጪው አላት። የምበላውና የምጠጣው ቀርቦልኝ ከቀማመስኩ በኋላ ነፍሴ ትንሽ መለስ አለች።

ከምግብ በኋላ ይመር ጨዋታ ጀመረ። ለሚስቱ ስለሆነው ሁሉ ሲያጫውታት በመገረም ሰረቅ አድርጋ ተመለከተችና ፈገግ አለች። ትንሽ ካወራን በኋላ ከተቀመጠበት ተነሥቶ ወደ ደጃፍ እየወጣ “ና! የምታድርበትን አሳይህለሁ” አለኝ። ተከተልኩት። ከዋናው ቤት እልፍ ብሎ የምትገኝ ትንሽ ጎጆ ቤት ውስጥ ገባንና መኝታዬን አሳየኝ። ከመኝታዬ ላይ ዐረፍ አልኩ፤ እርሱ ግን እንደቆመ የሆነ ሐሳብ እያሰላሰለ መሆኑ ያስታውቃል። “እይዞህ፤ ሁሉንም ነገር ለእኔ ተወው። ምንም ሳትሰጋ በደንብ ተኛና ስለወደፊቱ ደግሞ ነገ እንማከራለን” አለኝ በትኩረት እየተመለከተኝ። በዙም ሳይቆይ ተሰናብቶኝ ወጣ።

ይመር ንጉሤ ከወጣ በኋላ ተቀምጮ ብዙ ቆይቻለሁ፤ በባዶው ቤት ውስጥ በትካዜ ተውጮ ቆየሁና ጋደም ለማለት ሞከርኩ። ጀርባዬ መሬት ቢነካም፤ የወደፊት ዕድሌም ተስፋ እንዳለው ቢሰማኝም እንቅልፍ እምቢ አለኝ። ሰውነቴ በድካም የደቀቀ ቢሆንም የገጠመኝን አደጋና የተመለከትኩትን አስቃቂ ትርኢት እውነትነት በመቀበል ራሴን ማረጋጋት አቃተኝ። ዓይኖቼ በጨለማው ውስጥ ፈጠው የሰለቱን ውሎ እንደፈልገው መመልከታቸውን ቀጠሉ፤ እለምሮዬ ተበጠበጠ። ጁሊያና... አሊጋዝ... ደበሳይ... ጭንቅላቴ የደነዘዘ መሰለኝ፤ ስመመን ውስጥ ገባሁ።

በስመመኑ ውስጥ የማየውና የምስማው የቀኑን ትርምስ ነበረ። የተኩሱ ድምፅ ሊያደነቁረኝ የደረሰ ይመስለኛል፤ ጆሮዎቼን በሁለት እጆቼ ያዝኳቸው። ደግሞ ከጓዶቼ ጋር ስንሸሸና ጥቅጥቅ ያለ ጨለማ ውስጥ ገብተን ስንጠፋፋ፤ የማደርገው ጠፍቶኝ ሰወራጭ፤ ለመጥራት ስሞክር ድምፅ ማውጣት አቅቶኝ ከንቱ ጩኸት እየጮሁክ እጨነቃለሁ። ከፋቅ ደግሞ “ወይኔ ጁሊያና! ወይኔ ጁሊያና!” የሚል ድምፅ ይሰማኝና ዞር አላለሁ። አንዱ ገበሬ ጁሊያናን በመጥረቢያ ሲመታውና አንገቱ ተቀንጥሶ እየተንከባለለ ወደገደል ሲወርድ ይታየኝና ራሴን ይገፍ እንደደነዘዘኩ ብዥ እያለብኝ ደበሳይን አየዋለሁ። ከጀርባው የገባው ጦር በደረቱ ወጥቶ ሲንገዳገድ... ሊወድቅ ሰል... “ኡ...ኡ...” ለማለት ስሞክር ድምፄ አልወጣ ብሎኝ ልቤን ሲጎትተው በላብ ተዘፍቄ ብንን አልኩ።

ከተጋደምኩበት ተነሥቼ ቁና ቁና እየተነፈስኩ ቁጭ አልኩ። ነቅቼም የምቃዥ መሰለኝ። ግን ቅዠት አልነበረም ሁሉም ነገር እውነት ነበር። ጁሊያና ሞቷል ቀበረነዋልም፤ “ደበሳይስ ግን ይተርፍ ይሆን? ሼረ በጭራሽ! ምንስ ግዙፍ ቢሆን ያ ሁሉ ደም ፈሰሰት እንዴት ይተርፋል? በዚያ ላይ ደግሞ በጠላት እጅ ነው የነበረው፤ አይ አይተርፍም! በፍጹም አይተርፍም!” አላለሁ ለራሴ። ተቀምጮ በቁም ቅዠት ስንገላታ ረዥሙ ለሊት አልገፋ ብሎኝ ስጨነቅ ቆየሁ፤ እንደገና ቀኑን የማላየው መሰለኝ። ነገር ግን ወዲያውኑ የወፎች ጫጫታ

ተሰማኝ። “እጩ” አልኩ ሳላሰበውም ያንን ረዥም የሰቃይ ሌሊት ያነጋውን ፈጣሪ አመሰግንኩ።

ሰኔ 28 ቀን ጠዋት ሆነ። ከአደርኩባት ትንሽ ጎጆ ቤት ወጣሁ፤ የጠዋቱ ቀዝቃዛ አየር ሰውነቴን ሲዳሰሰው ጉልበት የሰጠኝ መሰለኝ። ግቢው ውስጥ ወዲያ ወዲህ እያልኩ አካባቢውን ማጥናት ጀመርኩ። የይመር ንጉሤ ቤት የተሠራው ተራራ ጫፍ ላይ ነው። ከፊት ለፊት ሰፈሩና አደባባዩ ቆልጭ ብለው ይታያሉ። ከበስተጀርባው በኩል የዱር እንስሳት የሚያኖር ጥቅጥቅ ያለ ደን ሲሆን በግራና በቀኝ በኩል ገደላ ገደል ነው።

ሕዝብ ሸንጎ የሚሰበሰብበት ትልቅ ዛፍ ያለበትን ሜዳ ግቢው ውስጥ ሆኔ አሻግረው ተመለከትኩ። ወደ አደባባዩ የሚያደርስ ኮርኮንቾ የመኪና መንገድ አለው። ትንሽ ቆይቶ የመኪና ድምፅ ሰማሁ። አንድ የፖሊስ መርሰዲስ የጭነት መኪና በኮርኮንቾ መንገድ ላይ ሲመጣ አስተዋልኩ። ትንሽ ቆይቶ ደግሞ ፖሊሶቹ የላኩት ሰው ወደ ይመር ንጉሤ ቤት መጣ። የፈጥኖ ደራሽ ፖሊሶች በይመር እጅ ምርኮኛ መኖሩን ሰምተው እንዲያሰረክብ ሊጠይቁ መምጣታቸውን መገመት ከባድ አልነበረም። ወዲያውኑ ወደ አእምሮዬ የመጣው የማምለጫ አቅጣጫዬን መምረጥ ነበርና ግራና ቀኝን ማየት ጀመርኩ። የይመር ንጉሤ ቃል ደግሞ በአእምሮዩ ውስጥ ተመላለሰ “ለማንም አሳልፌ አልሰጠውም!” ነበር ያለው። ቃሉን እንደማያጥፍ ልቤ ተቀብሎታል።

ይመር ወደእኔ መጣና “አንተን ፍለጋ እንደመጡ ርግጠኛ ነኝ። ለማንኛውም ወደ ዳሮ ዘወር በል፤ ሆኖም በጭራሽ ሊያሳሰብህ አይገባም፤ ገድዬዋለሁ እላቸዋለሁ። ቤቱን የመፈተሽ አዝማሚያ ካሳዩኝ ግን ወደሰማይ አተኩሳለሁ፤ የተኩሱን ድምጽ ሲሰማ ደግሞ መንደሩ በሙሉ መሣሪያውን ይዞ ይወጣል እንጂ፤ እኔን አሳልፎ አይሰጠኝም። ፖሊሶቹም ባህላችንን አሳምረው ስለሚያውቁ አይታኩሉም፤ ወደመጡበት ይመለሳሉ። አይዘህ!” ብሎኝ ሄደ። ሲመለስም ልክ

እንዳሰበው መሆኑንና “ገድዬዋለሁ” ሲላቸው ምንም ሳያንገራግሩ እንደተቀበሉት ነገረኝ።

ከሰዓት በኋላ ደግሞ ሌላ ነገር አስከትሎ ከተፍ አለ። ወደ ዘጠኝ ሰዓት አካባቢ አረኞች የሚመስሉ ሁለት ልጆች መጡ። “እንደምን ዋላችሁ፤ እዚህ ቤቶች” ብለው ሰላምታ ሰጡና ግቢ ገብተው፤ ይመር ንጉሤን ሊያነጋግሩ እንደሚፈልጉ ተናገሩ። ይመር ሲወጣ ከቤቱ ወደታች ይዘውት ወረድ ብለው ለብቻው አነጋገሩትና አብረው ተመለሱ።

አጠገቤ ሊደርሱ ሲሉ፤ ይመር ንጉሤ ነጠል ብሎ ወደእኔ መጣና “አማኑኤል! የአንተ ሰዎች ሊያነጋግሩህ መጥተዋል፤ ምንም አትፍራ አነጋግራቸው” አለኝ። ልጆቼን አነጋገርኳቸው።

“የመጣነው አንተን ለማየት ነው፤ ጤንነትህ እንዴት ነው?” አለኝ፤ አንደኛው።

“እኔ ደኅና ነኝ፤ እናንተ እንማን ናችሁ?” አልኳቸው።

“እኛን በግል አታውቀንም። የመጣነው ግን አንተን ፍለጋ ነው” አለኝ ሁለተኛው።

“እንዴት እኔን ፍለጋ ልትመጡ ቻላችሁ፤ ማን መሆኔን በምን አወቃችሁ፤ ማንሰ ልኳችሁ ነው?” በማለት ጥያቄዎች አከታተልኩ።

“ድርጅታዊ ተለኮ ነው የተሰጠን፤ ይመር ንጉሤን አነጋግረንዋል። ማገዝ የምንችለው ነገር ካለ ብለን ነበር አመጣጣችን” አለኝ ሌላው።

“ይመር ንጉሤን ምንድነው ያነጋገራችሁት?” አልኩ በሐሳቤ በርካታ ነገሮች እየተመላለሱ።

“ዋናው ነገር ይመር አሳልፎ እንደማይሰጥህ ቃል መግባቱ ነው” አለኝ። ይመር የእነዚህን ልጆች ማንነት እንዴት ሊያውቅ እንደቻለ ገርሞኛል። ይመር ንጉሤ ምንም ቸግር አልፈጠረብኝም፤ ማታም በሰላም አሳድሮኛል። እነዚህን ሰዎች ግን አላውቃቸውም። የደርግ ሰላይ ሊሆኑ፤ ወይንም ሌላ ዓላማ ሊኖራቸው ይችላል።

አሳዳሪዬ ግን በእኔ ላይ መጥፎ አመለካከት እንደሌለው አውቄ ተማምኜበታለሁ። ታዲያ እነዚህ ሰዎች ምን ያደርጉልኛል? ከራሴ ጋር ነበር የተነጋገርኩት። እነዚህ ልጆች ማንም ይሁኑ ማንም እኔ የይመርን ሐሳብ መከተል እንደሚኖርብኝ ወሰንኩ።

“አይ፣ እኔ እናንተን አላውቃችሁም! ምንም የማናግራችሁም ነገር የለኝም! ላነጋግራችሁም ፈቃደኛ አይደለሁም!” አልኳቸው ኮስተር ብዬ።

ውሳኔዬን ከሰሙ በኋላ እርስ በእርሳቸው በዓይኖቻቸው ሲነጋገሩ አየኋቸው። ነገራቸው አላማረኝም፤ አሁን ደግሞ የበለጠ ቀፈፋኝ። “ምን ሊያመጡብኝ ነው” ብዬ ራሴን እያዘጋጀሁ ነበር። የሚቀጥለውን እርምጃቸውን እያሰላሰልኩ የሁለቱንም እንቅስቃሴ በትኩረት እከታተላለሁ። እንደኛው ግልድሙን ገለጥ ሲያደርግ አየሁና አቋቋሜን አስተካክዬ ተመቻቸሁ። ከግልድሙ ውስጥ ያወጣው ግን እኔ የገመትኩትን ሳይሆን፤ የማኦ ሴተንግን ትንሽ ቀይ የኪስ መጽሐፍ ነበር።

መጽሐፉን አውጥቶ ምንም ቃል ሳይናገር አሳየኝና ምን ዓይነት ስሜት ሲፈጥርብኝ እንደሚችል ለመመልከት ጠበቁ። አሲምባ እያለሁ ይህችን መጽሐፍ በአንዳንድ ጓዶች እጅ አይቻልም። ገና ያች መጽሐፍ መሆኗን ሳረጋግጥ መላ ሰውነቴን ወረረኝ። ዓይኖቼ በዕንባ ተሞሉና ሳላለበው ጉንጮቼ ላይ ሲወርድ ተሰማኝ። ስሜቴ ፈንቅሎኝ ማልቀስ ስጀምር መጽሐፉን የያዘው ልጅ ጤጋ ብሎ ትከሻዬን አቀፈኝ። አቀፍኩት፤ ገና መገናኘታችን ይመስል ተሳሳምን። ከሁለተኛውም ጋር እንዲሁ ተቃቀፍንና ተሳሳምን። ከዚያ በኋላ በአዲስ ጓዳዊ መንፈስ ተማምንን መነጋገር ጀመርን።

ይመር ይህ ሁሉ ሲሆን በመገረም ከመመልከት በስተቀር ጣልቃ አልገባም፤ ይመር ንጉሤ ደርግን በጣም እንደሚጠላ ከመሰማቴ በስተቀር የኢሕአፓ ደጋፊ መሆኑን ለመጠርጠር የሚያስችል ምልክት አላገኘሁም። ያን ዕለት ደርግ በራዛ

ዘመቻ እንዲሳተፍ እንደጠየቀውና አልዘምትም ማለቱን ነገረኝ። በጣም የሚገርመው ይመር ንጉሤ የራዛ ዘመቻን ለመዝመት ፈቃደኛ ባለመሆኑ ከአካባቢው እንድም ሰው ወደ ዘመቻ ሳይሄድ መቅረቱ ነበር።

“ሰውየው ወደ አገርህ አሳፍሮ እንደሚሸኝህ ነግሮናል። ነገ ወደ ሮቢት ቢያሳፍርህ ለመሄድ ተዘጋጅተሃል? ትችላለህ?” አሉኝ። “አዎ፣ እችላለሁ” አልኩ።

“በጣም ጥሩ ነው” አሉኝ። ለጉዞ የሚያስፈልገኝ ዝግጅት መኖሩን ነገሩኝ፤ ምን ሊሆን እንደሚችል ለመገመት በመሞከር ላይ እያለሁ ጸጉሬን መላጫት እንደሚኖርብኝ ተነገረኝ። ጸጉሬን ላጭተው ቅቤም ቀቡኝ። ከዚያ በኋላ የሚነግሩኝን ሁሉ ያለጥያቄ መቀበል ያዝኩ። ከይመር ጋር ተነጋገሩና ልብሶች አመጣልኝ፤ የአካባቢው የባህል ልብስ ነበረ። ግልድም እንዴት እንደሚገለደም ለመጀመሪያ ጊዜ ዓየሁ። በግልድሙ ላይ የሚደረበውም ጋቢ የተለየ አለባበስ ነበረው፤ ሁሉንም በሚገባ አለማመዳኝ። “ከዚህ አካባቢ እስከምትወጣ እንደዚህ ተመሳሳሊህ ራስህን ካልለወጥክ ብዙ ችግር ሊያጋጥምህ ይችላል፤ አለባበስህም ጥርጣሬ የሚፈጥር እንዳይሆን መጠንቀቅ ያስፈልግሃል” አሉኝ። ለመሳፈሪያ የሚሆኑኝን ገንዘብም ሰጡኝ።

በጣም አመስግንኳቸው፤ እነርሱም መልካም ዕድል እንዲገኙላቸው ተመኝተውልኝ ተሰነባበትንና ተመልሰው ሄዱ። (ከእነዚህ ሁለት ወጣቶች እንደኛው፣ እበበ ተፈራ የሚባል ሲሆን በወሎ ዘመቻ አብሮን የነበረና በሕይወት የተረፈ እንዲሁም፣ በኋላ ላይ ኃይል ሦስት ሆኜ የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ የነበረው የሽፈራው ታላቅ ወንድም እንደሆነ ከቆየሁ በኋላ አወቅሁ።) እነርሱ በሔዱ በግማሽ ሰዓት ውስጥ ይመር ንጉሤ መጥቶ “ና እንሂድ” አለኝ።

“የት ነው የምንሄደው?” አልኩት፤ ወደወሎ ሮቢት የምንሄደው ሌሊት ይሆናል ብዬ ገምቼ ሆኖም ድንገት ለመሄድ እንድዘጋጅ ሲንግረኝ ግራ ተጋባሁ።

“ዛሬ እዚህ ማደር የለብህም። የደርግ ሰዎች እዚህ መኖርህን አውቀዋል፤ ጠዋት መጥተው ጠይቀው ቢሄዱም እንደገና ሊመጡብን ይችላሉ?” ሲለኝ በጣም ደንገጥኩ። ይኼን ስጋቱን እስካሁን አልነገረኝም ነበር።

“ታዲያ አሁን ወዴት ነው የምንሄደው?” ብዬ ጠየቅኩት እንደገና።

“አሁን የምንሄድበት የባለቤቴ ቤተሰቦች ሀገር፤ ለወሎ ሮቢት ቅርብ ነው። እዚያ ሄደን እናድርና በጠዋት ወስጄ አውቶብስ እሳፍርህለሁ” አለኝ።

በመጀመሪያ ከይመር ጋር ከሆነኩ ምንም እንደማልሆን ሙሉ እምነት አድሮብኝ ነበር። አሁን ይህን ሐሳብ ሲያመጣ ግን ከፍተኛ ስጋት ተሰማኝ። እሱን ተጠራጥፊው አልነበረም፤ ምናልባት ፖሊሶቹ እንቅስቃሴያችንን እየተከታተሉ ከሆነ፤ መንገድ ላይ ሊይዙን ይችላሉ የሚል ጥርጣሬ ገብቶኝ ነው። ያ ከሆነ ደግሞ አደጋው በእኔ ሕይወት ብቻ የሚመጣ ሳይሆን፤ ለይመርም ሕይወት የሚያስጋ ይሆናል። ይህንን ስጋቴን ለይመር መናገር ስለከበደኝ ዝም አልኩት።

መንገድ ስንጀምር እየመሸ ነበር። ከቤት ተነሥተን መንደሩን ለቀን አስከንወጣ ድረስ የተለመደውን የእግር መንገድ አልተከተለም፤ አሳቻ መንገዶችን እየተጠቀመ እንደነበር ተገንዝቤአለሁ። ይመር በዚያ ግዙፍ ሰውነቱ መሣሪያውን ታጥቆ በንቃትና በጥንቃቄ ከፊት ከፊቴ ሲራመድ በአቋሙ እየተገረምኩ ነበር የምከተለው።

ከመንደሩ ብዙ ክራቅን በኋላ መደበኛውን መንገድ ይዞን መሄድ ቀጠልን። መንገዳችን የማታ ጉዞ ስለነበረ፤ የምንሄድበትን አቅጣጫና ያለፍናቸውን ቦታዎች ለማወቅ አልቻልኩም። በጭፍን ይመርን ከመከተል ውጪ አማራጭ አልነበረኝም።

ከኋላው እየተከተልኩት በሆነ አጋጣሚ ችግር ሊፈጠር ቢችልና እኔን አሳልፎ ላለመስጠት ሲል አንድ ነገር ቢሆንስ? የሚል ሐሳብ በእእምሮዬ መመላለስ ጀመረ። እቤት ጥለናቸው የመጣነው ባለቤቱንና ሁለቱ ሕፃናት ልጆቼን አስቤ በጣም ጨነቀኝ። የእኔ ህይወት አንዴ አደጋ ውስጥ የወደቀና የወደፈቱም ዕጣዬ ያልለየለት ስለሆነ፤ ለሚመጣብኝ ማንኛውም ነገር ተዘጋጅቻለሁ። ከቻልኩ ለማምለጥ መሞከር፤ አለያም ሞትንም ቢሆን መቀበል ግዴታዬ መሆኑን እምንቢታለሁ።

የምናልፍበትን ቦታ ሁሉ በጥንቃቄና በንቃት እየተመለከተ እንደሚጓዝ አስተውያለሁ። ስለእኔ ደኅንነት በጣም እንደተጨነቀና ካሰበው ግብ ሳያደርስኝ የሚመለስ ሰው እንዳልሆነም አውቄያለሁ። ብቻ በዚህ መካከል... እያልኩ ስለ እርሱ ደኅንነት በማሰብ ነበር አእምሮዬ የተወጠረው። ያሰበበት ቦታ በሰላም ብንደርስ እንኳ፤ እዚያ ሰላላው የፖሊሶች ሁኔታ ምንም አላውቅም።

ፖሊስ ጣቢያው ከምናድርበት ቤት ጎረቤት ቢሆንስ፤ በቤቱ አካባቢ ፖሊስ ጣቢያ ባይኖር እንኳ፤ ምናልባት የመምጣታችን ወሬ ተሰምቶ ችግር ቢፈጠርስ፤ እኔ ለሀገሩ እንግዳ ለሰው ባዳ ነኝ። እርሱም ቢሆን እንደ ጉራ ወርቄ፤ ጎረቤቶቼን ተማምኖ ለማስፈራራት የሚችልበት ሁኔታ የሚኖረው አይመስለኝም፤ ሐሳቤን ግን ለይመር አልነገርኩትም።

እኩለ ለሊት ገደማ ሲሆን ከባለቤቱ ቤተሰቦች ቤት ደረስን። ግቢው ውስጥ ከመግባታችን በፊት ምንም ስጋት እንዳያድርብኝ በድጋሚ ነገረኝ፤ ማለዳ ማንም ሰው ከመንቃቱ በፊት አውቶብስ ተራ እንደምንሄድና እንደሚሳፍረኝ ለማስተማመን እየሞከረ ነበር። “ምንም ችግር ቢፈጠር ማንኛውንም ኃይል ለመከላከል የሚያስችል በቂ ጥይት አለን” አለኝ ደግሞ የመጣው ቢመጣ ቃሉን ለማከበር ያለውን ቁርጠኝነት ለማረጋገጥ።

ይመር እንዳለውም በሚቀጥለው ቀን ማንም ሰው ሳይሰማ፤ ደምፃችንን አጥፍተን ለመውጣት በማለዳው ተነሣን፤ ይመር ግልድሙን ሳገለድም አገዝኝና መሳሪያውን ይዞ ፊትና ሷላ ሆነን ወደ አውቶብስ ተራ ሄድን።

“የጀግና ሰው መልኩ ሁለት ብቻ ነው፤

አንድ ፊት መሥዋዕት በአንድ ፊት ድሉ ነው፤

የሁሉም ማሰሪያ ማተቡ ብቻ ነው ።”

ከይመር ንጉሤ ጋር አውቶብስ ተራው ወደሚገኝበት ወደ ከተማው እየተቃረብን ስንመጣ ምን ሊያጋጥመን እንደሚችል እያሰላሰልኩ ሰውነቴ እንደገና መሸበር ጀምሯል። ፖሊስ ወይም ሌላ የመንግሥት ሰላዮች ቢያጋጥሙን በእርሱ ከመተማመን በስተቀር ምን ማድረግ እንደምችል እያሰብኩ አማራጮቼን በአእምሮዬ እያሰላሰልኩ ሳለሁ ነበር አውቶብስ ተራ የደረሰኝው።

ከተማ ከገባን በኋላ ፖሊስ ባያጋጥመንም ሰው በሙሉ የታጠቀ ስለነበር ከበደኝ። የሚያገኙት ሰዎች በሙሉ ለእርሱ የአክብሮት ሰላምታ ይሰጡትና እኔን በጥርጣሬ ይመለከቱኛል። የአኑርሱን ዓይነት ልብስ ብለብስም የማሳበረሰቡ አባል አለመሆኔን በማወቅ በአትኩሮት እያዩኝ ስለ ጉራ ወርቁ ጦርነት ይጠይቁታል።

አውቶብስ ተራው አካባቢ ስንደርስ ከዋናው መንገድ በስተምዕራብ በኩል ወደሚገኝ አንድ ጠላ ቤት ገባን። ውስጥ የነበሩት ሰዎች ይመርን በሰላምታ ተቀበሉት። እሱም ሰላምታቸውን በመመለስ እንደየሁኔታው ያናግራቸዋል። ሰላምታው የበዛው የጉራ ወርቁ ወሬ በስፋት ተሰምቶ ሊሆን እንደሚችል ገምቻለሁ፤ ይመር ግን ወሎ ሮቢት ውስጥም የሚታወቅ ሰው እንደሆነ ተረዳሁ።

ቦታ አግኝተን ተቀምጠን ትንሽ እንደቆየን ከፈታችን ከተቀመጡት ሰዎች አንደኛው ጠላውን ጎንጩት እድርጎ መልሶ ካስቀመጠ በኋላ ወደእኔ ተመለከተና “ከትላንት ወዲያ የሆነውን ሁሉ እኮ ሰማን። ይኼ ነው እንዴ የማረከው ኮበሌ?” ብሎ ጠየቀው

“አይ ይኼ እንኳን አረኛዬ ነው። ምርኮኛየንማ ገድየዋለሁ” ብሎ በመኮሳተር ተመለከተው። እኔ ሰው መግደል ያን ያህል እንደቀላል ነገር መነገሩ እየገረመኝ ነበረ፤ ሰውየው የሰማውን ማመኑን ተጠራጥፎአለሁ።

ይመርም ሁኔታውን ተገንዝቦታል “ይኼ አረኛዬ ነው። ዘመዶቹን ስለናፈቀ፤ ወደሀገሩ ልሸኘው ነው ያመጣሁት” አለና የበለጠ ለማሳመን ሞከረ።

ከትንሽ ጊዜ በኋላ አስተማሪዎች የሚመስሉ ሰዎች ወደጠላ ቤቱ ገብተው እኔና ይመር ከነበርንበት አቅራቢያ መደቡ ላይ ተቀምጠው ነበር። ሰውየውና ይመር የተነጋገሩትን ካዳመጡ በኋላ “ይኼ አረኛህ ወደሀገሩ ሲሄድ መልእክት የሚያደርስልን ከሆነ እንዴ እናነጋግረው?” ብለው ይመርን አስፈቀዱት። ይመር ፈቃደኝነቱን ገለጸላቸውና ወደውጭ ይዘውኝ ወጥተው፤ በአቅራቢያ ወደነበረ ሻይ ቤት ወሰዱኝ። ማን እንደነገራቸው ባላውቅም ስለእኔ የሚያውቁ መሆናቸውን ተረድቻለሁ። ሻይና ዳቦ አዘውልኝ በልቼ ሰጩ ርስ ትንሽ አወሩኝና “አይዞህ! ይሄ ደግሞ ለእንዳንድ ነገር ይጠቅምህል” ብለው ገንዘብ ሰጡኝ። ልክ ይህንን በማውራት ላይ እያለን ወደ መቀሌ የሚሄደው የወሎ ፈረስ አውቶበስ ጡሩምባውን እያስጮኸ መጣ። አውቶበሱ መምጣቱን ስለማ “የየት መኪና ይሆን?” አልኳቸው ሰዎቹን።

“መቀሌ ነው” አለኝ እንደኛው ቀልጠፍ ብሎ።

ከመጣደፌ የተነሣ ወደ ይመር እንኳ መለስ ብዬ ሳልሰናበተው ወደ አውቶበሱ በሩጫ ሄጄ ተሳፈርኩ። ይመር አውቶበሱ መምጣቱን ሲሰማ ይመስለኛል ከጠላ ቤት ወጥቶ በዓይኖቹ አሻግሮ ሲፈልገኝ አየሁት። በመስኮት በኩል አንገቴን አውጥቼ “ደንና ሁን!” በማለት ተሰናበትኩት።

አውቶበሱ ሞተሩን አስጮኸና ተንቀሳቀሰ፤ የልቤ ምት ሲጨምር ተሰማኝ። በሐሳቤ በመንገድ ሊያጋጥመኝ ስለሚችል ችግር ሳውጠኝጥን ቆየሁና “የሚገጥሙኝን ችግሮች አልፌ ተመልሼ አሊምባ እገባ ይሆን? ለመሆኑስ ስንት ጓዶች ይህ ዕድል ገጥሟቸው ይሆን?” ወደሚል ሌላ ሐሳብ ገባሁ። ዕድሉ ያልገጠማቸውና ከመጀመሪያውም ለከፉ አደጋ የተጋለጡ ጓዶቹን ሳስብ፤ ያሳለፍነው የጦርነት ትርኢት በዓይኔ ላይ መጣ።

የሰዎች ጩኸት፤ የጁሊያኖና የአሊጋዝ አሟሟት፤ በደበሳይ ጀርባ የገባው ጦርና የተንገቀዝቀዘው ደሙም፤ የአሊጋዝ አወዳደቅ፤ የጁሊያኖ ሬሳ ላይ ተደፍተን ስንሳቀስ “ጁሊያኖ!! ጁሊያኖ!!” የሚል ጩኸት እየተሰማኝ፤ በሃሳብና በታዜ ጭልጥ አልኩ። አውቶበስ ውስጥ መሆኔንና በማላውቃቸው ሰዎች መካከል መሆኔ ሁሉ ተዘንግቶኛል። በግምባሬ ላይ መፍሰስ የጀመረው ላብና የዓይኖቹን ቋት ሞልተው ዱብ ዱብ የሚሉት የእንባ ዘለላዎች ምን ዓይነት እንግዳ ስሜት ውስጥ እንደነበርኩና ምን ያህል ራሴን መቆጣጠር እንዳቃታኝ ይናገሩ ነበር። ድንገት ወደ ጎሊናዬ ተመለስኩና ደነገጥኩ፤ ሰዎች ሁኔታዬን ልብ እንዳይሉ ከፊቴ ያለውን መቀመጫ በሁለት እጆቼ ይገፍ ጭንቅላቴን በእጆቼ መካከል ቀበርኩት። ስሜቴ ቀዝቀዝ እስኪልና ገጽታዬ መለስ እስኪልልኝ በዚያ ሁኔታ እንደተደፋሁ ቆየሁ።

አጠገቤ ተቀምጦ የነበረው የከተማ ሰው የቅቤዬ ሽታ ሳይስማማው ቀርቶ ይመስለኛል ወንበሩን ትቶ ከቢጤው የከተማ ሰው ጋር ተዳብሏል። ያለሁት ለባታዬ መሆኑ ተመቺቶኛል። መኪናው ፍጥነቱን እየጨመረ ነበር። በመስኮት የሚታየኝ ተራራ፤ ሸንተረርና ሜዳው አንዲሁም ዛፎቹ ሁሉ ወደ ኋላኝን እየተፈተለኩ ይጠፋሉ። ዞር ብዬ በስተቀኝ በኩል ባሉት ወንበሮች ላይ የተቀመጡትን ሰዎች ተመለከትኩ። አንዳንዶች እርስ በርሳቸው ያወራሉ። ከመስኮቱ ጥግ የተቀመጡ አንድ ሽምግል ያሉ ሰው አንገታቸውን ወደኋላ ዘንበል አርገው እንቅልፍ ሽለብ አድርጓቸዋል። አንዳንዶች ደግሞ እንደእኔው ሁሉ በራሳቸው ሐሳብ ውስጥ ገብተው

ወደኋላ የሚወረወረውን የገጠር ትእይንት እያዩ ቅዝዝ ብለዋል። ከኋላዬ ባለው ሁለት መደዳ ወንበሮች ላይ ስድስት ባላገሮች የቤተሰብ ጫወታ ይዘው ሐዘን በተቀላቀለበት ስሜት ያወራሉ። ከሴቶቹ አለባበስ ለለቅሶ እንደሚሄዱ ገመትኩ።

ድንገት እውቶበሱ ፍጥነቱን ቀነሰና ቆመ። የደረሰንበትን ቦታ ለመለየት ቀና አልኩና አጠገቤ ባለው መስኮት ቃኘት አደረግኩ። ከመኪናው ፊት የፍተሻ ኬላ መኖሩን አየሁ፤ ጥቂት ወታደሮች ከዳር ቆመው ሹፌሩን እያነጋገሩት ነበር። “የመጀመሪያው ፊተና” አልኩ በልቤ። የተለየ አጋጣሚ ካልተፈጠረ በስተቀር የያዝኩት እንድ በእጅ የሚንጠሳጠል የልብስ በርሳ ብቻ ሲሆን በውስጡም ምንም እስኪ እቃ የለበትም። ግን ምን ይታወቃል? አንዳንዴ በማያውቁት ሀገርና በማያውቁት ሰው መሀል በመገኘት ብቻ የሚያጋጥም ችግር አለ። “ህንም ቀረ ወርዶ መፈተሽና የሚመጣውን ማየት ነው” አልኩና ከፊቴ ያሉትን ሰዎች ተከትዬ ለፍተሻ ወረድኩ።

ከፊት ለፊቴ እንድ የሃምሳ አለቃ ማዕረግ ያለው ፈታሽ ቆሟል። ራመድ ብዬ አጠገቡ ስደርስ፤ ለመፈተሽ ሁለት እጆቼን እንደማንሳት አደርግሁ። “ዞር በል፤ ግማታም” አለኝና አፍንጫውን ይዞ ወደኋላው ሸሸ። የራሴን ቅቤ ረስቼው ግራ ገብቶኝ ነበር፤ ወዲያውኑ ግን አለባበሴና የተቀባሁት ቅቤ ትዝ አለኝ። ተመልሼ ወደ መኪናው ውስጥ ስገባ ደግሞ ሌላው ፈታሽ ወታደር ከመኪናው ውስጥ ሆኖ ግራና ቀኝ እየቃኘ የተሳፋሪዎችን እቃዎች ዳበስ አድርጎ ወዳገኘበት ቦታ ይመልሳል።

ለፍተሻ ያልወረዱ ባላገሮችና ሴቶች ጫወታቸውን አቁመው የሚፈትሸውን ወታደር ይመለከታሉ። ሴቶችና የባላገር ወንዶች እንደማይፈተሹ የሰማሁት ቆይቼ ሲሆን የሚፈተሸው የከተማ ሰው ብቻ መሆኑን ተገነዘብኩ።

የአሲምባ ፍቅር

መጀመሪያ አጠገቤ የነበረው ሰው ተመልሶ መጥቶ ከወንበሩ ጫፍ ላይ ተቀመጠና ወደ እኔ እየተመለከተ ፈገግ በማለት የማግባባት ፊት ካሳየኝ በኋላ “ከየት ነው የመጣኸው?” ብሎ ጠየቀኝ። እንዲህ ዓይነት ጥያቄ የሰላምም የጨዋታ ፍላጋም ሊሆን ይችላል፤ እኔ ግን ደስ አልልህ አለኝ።

“ከወሎ ሮቢት” አልኩት።

“አህ! ወሎ ሮቢት?” አለና ዝም አለ።

የተጠራጠረኝ ስለመሰለኝ “እንድ አስተማሪ ወንድም ነበረኝ፤ እሱን ፍሊጋ ነው የመጣሁት” አልኩ ሳይጠይቀኝ።

የኔን መልስ ችላ ብሎ፤ ባሻገር ያለውን ጓደኛውን ማነጋገር ጀመረ። “ሰሞኑን፤ እዚህ አካባቢ እኮ የብርሃን መሰቀል ሰዎች ተይዘዋል ይባላል” አለው።

“እውነትህን ነው? መቼ ነው እባክህ?” ብሎ ጠየቀው።

“ሰሞኑን” አለውና እንደገና ወደ እኔ ዞር አለ። ሰምተህል ወይ? ይሁን፤ አንተም የእነርሱ ሰው ነህ ለማለት ይሁን አልገባኝም። እንዳልሰማ ሰው በዝምታ እሳለፍኩት። እሱ ግን በዋዛ ሊለቀኝ የፈለገ አይመስልም።

“አልሰማህም እንዴ?” አለኝ፤ ተኮር አድርጎ እየተመለከተኝ።

“እኔ እንጃ! ምንም አላውቅም” አልኩት። መልሴን ስላሳጠርኩበት ወይም ከፊቴ የጠረጠረው ነገር ይሁን አልገባኝም። “ቅድም በሐሳብ ተመስጮና የነበርኩበትን ዘንግቼ፤ በላብ ተጠምቄ ሳለቅስ አይቶኝ ይሆን እንዴ የጠረጠረኝ?” ብዬ አሰብኩ። የመንግሥት ነጭ ለባሽም ሊሆን ይችላል፤ ብቻ በሁኔታው ምቹት

አንዳልተሰማኝ እሱም ሳይገባው አልቀረም። የእኔ አነጋገር አላጠግብ ብሎት ቅር አንዳለው ያስታውቃል። ያ ሰው ችግር ይፈጥርብኛል ብዬ ፈርቼው ነበር።

ሰውየው ከዳደኛው ጋር ሲነጋገር አንደተረዳሁት የጭነት መኪና ያለው ይመስለኛል። የመጣውም መኪናውን ለመከታተል አንደሆነና ማይጨው ላይ አንደሚወርድ ለዳደኛው ሲነገረው የሰማሁም መስሎኝ ነበር። እርሱ ግን አሁንም ከእኛ ጋር እየሄደነው። ዳደኛው ማይጨው ለምን እንዳልወረደ ሲጠይቀው መኪናው አልፎ መሔዱን ስለሰማ እየተከተለው አንደሆነ ነበር የመለሰለት። የዳደኛውን ጥያቄ ከመለሰ በኋላም ቀስ እያለ ወደ እኔ ዞሮ ሊያነጋግረኝ ደጋግሞ መሞከሩን አስታውሰኩ። እኔ ደግሞ ሆነ ብዬ የምስጠው አጭር መልስ ብቻ ነው ። አንዳንዴም አምን፤ ወይም አይደለም ለማለት አንገቴን እያወዛወዝኩ በምልክት ብቻ እመልስለታለሁ። የሚያደርገው ግራ ሲገባው፤ ይተወኝና አንደገና ወደ ዳደኛው ይዘራል።

ደግሞ እርሷስቱን ለውጦ ስለ ወያኔ ማውራት ጀምረ። “ሰሞኑን እኮ የትግራይ ተጋዳዮች፤ ሰሮ ላይ በደርግ ጦር ላይ ከባድ ጉዳት አደረሱ” አለ።

“አውነትህን ነው?” አለ ዳደኛው። ለወሬው ጉጉት ኖሮት ሳይሆን፤ እንዲሁ መልሱን በመጠበቅ እየተመለከተው አንደሆነ ስላየ ብቻ ነበር የተናገረው።

ይህንን ስሰማ ይኼ ሰውዬ ማንነቴን ጠርጥር፤ ለማወጣጣት በአዲስ አቅጣጫ እየመጣ ነው አልኩ በልቤ። የወያኔ አባል መሆኔን ማወቅ አንደፈለገ ጉብዳኛል። ሌላ ችግር ውስጥ ሳይከተኝ በጊዜ ለመላቀቅ መቀሌ ከመድረሳችን በፊት ለመወርድም እስቤ ነበር። መንገድ ላይ ወርጄ ግን የት እገባለሁ? ከእርሱ ጋር እንዲሁ አንደተፋጠጥን ሳላውቀው መቀሌ መዳረሻ ላይ የሚገኘው ካምፕ ደርሰን ለፍተሻ ቆምን።

ከማይጨው በኋላ ለፍተሻ የቆምነው መቀሌ መግቢያ ላይ ነበር። ከማይጨው የፍተሻ ተሞክሮ ትምህርት ስላገኘሁ መቀሌ ፍተሻ ጣቢያ ላይ

ከመኪና አልወረድኩም። ፍተሻው የሚመለከታቸው ከተማ ቀመስ መንገደኞች፤ አጠገቤ ሆኖ ይጨቀጭቀኝ የነበረ ሰውዬና ያ አውቶብስ ውስጥ የተግባባው ዳደኛው እየተንሸካሸኩ ከመኪና ወረዱ። እኔ ግን ያው እንደገበሬ ስለሰበኩ ባለፈው ፍተሻ ላይ እንደገጠመኝ “ግማታም” የሚል ጸያፍ ቃል አንድዳይመጣብኝና ፍተሻው እንደእኔ ዓይነቴን ባላገርና ሴቶችን ስለማይመለከት ከተቀመጥኩበት አልተንቀሳቀስኩም። ሆኖም ሰውዬው ከሩቅ እየታየኝ ስለነበር በዓይን እየተከታተልኩት ነው። የወረዱት መንገደኞች ተመልሰው ቦታ ቦታቸውን ከያዙ በኋላ መኪናው እንደገና ሞተሩን አስነሥቶ ጉዞ እስኪጀምር ድረስ አጭታ አላገኘሁም ነበር።

ያ ጨቅጫቃ ሰውዬም በደባልነት ተቀምጦበት ወደነበረው ወርንበር ተመልሶ ሄዷል። ሐሳቡን ከእኔ ላይ አንሥቶ አጠገቡ ካሉት ሰዎች ጋር ማውራት ጀምሯል። ለማዘናጋት የፈጠረው ዘዴ ከሆነም፤ ችግርም እንኳ ቢያመጣ መቀሌ አውቶብሱ ሲቆም የሚመጣ ነው የሚሆነው። ከፍተሻው በኋላ ብዙም አልቆየንም፤ አውቶብሱ በጥቂት ደቂቃዎች ውስጥ መቀሌ አውቶብስ ጣቢያ ገብቶ ቆመና ተሳፋሪዎቹ መውረድ ጀመሩ። ገልመጥ ብየ ሰውዬውንና አካባቢውን ተመለከትኩና ወደመጨረሻ ከቀሩት መንገደኞች ጋር ተቀላቅዬ ወረድኩ።

መቀሌንም እንደሌሎቹ ከተሞች ሁሉ ለመጀመሪያ ጊዜ ማየቴ ነበር። አውቶብስ ተራው ውስጥ ሆኜ “አዳሊስ ሆቴል” የሚል ጽሑፍ ይታየኛል። ወደዚያ በመሄድና ባለመሄድ መሃል ሳመነታ በግቢው ውስጥ ያሉ ቦዘኔዎች፤ ሽርጤን ለማየት የፈለጉ ይመስል ከብበው ይጎነታትሉኝ ጀመር። ባላገርነቴን ዓይተው መቀለጃ ሊያደርጉኝና ሊስቁበኝ ፈልገዋል፤ ወይም ደግሞ ገንዘብ ሊሰርቁኝ እያመቻቹኝ ነበር። በያዝኩት ረዥም በትር ለማስፈራራት ስሞክር እየተሳሳቁ ይበተኑና እንደገና ተመልሰው ይከብቡኛል። በመጨረሻ ግቢው ውስጥ በጥበቃ ላይ የነበሩ ሚሊሺዎች ደረሱልኝ። “ባላገር አይታችሁ አታውቁም? ዞር በሉ!!” ሲሏቸው ተበታተኩ።

መቀሌን ስለማላውቃት፤ ከአውቶበስ ተራው ወጥቼ፤ በየት አቅጣጫ መሄድ አንዳለብኝ ገና አልወሰንኩም። እግራ በወሰድኝ አንዱን መንገድ መርጬ ጉዞዬን ቀጠልኩ። የሄድኩበት መንገድ ግን አንድ በወይን ተከል ቅጠሎች የታጀበ ግቢ አጠገብ ሲደርስ ቆመ። ግቢው በወታደሮች የተከበበና በመትረየስ የሚጠበቅ ነበረ። ልቤ ድው ድው አለብኝ። እስፈራውን ግቢ ወደግራ በኩል ትቼ በፍጥነት በመታጠፍ ስሄድ መንታ መንገድ ላይ አወጣኝ። ዞር ስል በአንዱ አቅጣጫ ትልቅ የመኪና መንገድ ታየኝ፤ ትንሽ ተንፈስ አልኩ። አውራ መንገዱን ይገጥ ወደፊት መጓዜን ቀጠልኩ፤ ከትንሽ ጊዜ በኋላ ከተማውን ለቅቄ እየወጣሁ መሆኔን በግራና በቀኝ ያሉት መስኮች ነገሩኝ።

ገጠር ውስጥ በመግባቴ ሕይወቴ ከአደጋ እየራቀ መሄዱ ተሰምቶኝ እጩ ስል፤ ረሃብ ይሞረመረኝ ጀመር። ገረመኝ፤ በስጋት ውስጥ በነበርኩባቸው ደቂቃዎች ውስጥ በፍጹም ያልነበረ ረሃብ ከየት መጣ ሳልለው ሲያገነጠግብኝ መሳቅም አሰኝኝ። ምግብ ወሎ ሮቢት የበላሁ ነኝ። መቼም የገጠር ሰው አይጨክንም ብዬ አሰብኩና አቅራቢያየ ሰው ባገኝ ብዬ አካባቢውን አማተርኩ። አንዲት ሴት በራቸው ደጃፍ ላይ ጎንበስ ብለው የሆነ ነገር ሲያገላብጡ አየሁ። ሳላመነታ ጠጋ አልኩና “ማደሪያ የሌለኝ፤ ለሀገሩ አገግዳ ነኝ...” ብዬ ገና ንግግሬን ሳልጨርስ ቀበል አድርገው፤ “አነጋገርህ ግን አንዳለባበሰህ የገበሬ አይመስልም” አሉኝ።

ከዚያም ትኩር ብለው ሲያዩኝ ቆዩና ግራ ቀኛቸውን ካጣሩ በኋላ ወደ ጆሮዬ ጠጋ ብለው “እዚህ አካባቢ ነጭ ለባሾች አሉ፤ እንደአንተ ዓይነቱን ጸጉረ ልውጥ ካገኘ፤ ይዘው ወደ ወሀኒ ቤት ነው የሚወስዱት” አሉኝ። ወሀኒ ቤት ያሉት ቀደም ሲል ያለፍኩት የሚጠበቀው ግቢ እንደሆነ ገመትኩ። ደጃፋ ደርሼ እጃቸው ውስጥ አለመግባቴ ተአምር ነው ብዬ አሰብኩ።

ሴትየዋ ማስጠንቀቂያውን ነግረውኝ ለራሳቸውም ለመጠንቀቅ እየፈለጉ እንደሆነ ስለታወቀኝ ወደቤት እንድገባ ሲጋብዙኝ ገረመኝ። ቀልጠፍ ብዬ ወደ ውስጥ ገብቼ ዐረፍ እንዳልኩ፤ ትኩስ እንጀራ አምጥተው ነጠላዬ ላይ አስቀመጡልኝና “በል አሁን እንዳይዘህ ቶሎ ከዚህ አካባቢ ጥፋ” አሉኝና ቀድመው ወጥተው፤ አካባቢውን ተመለከትና እንድወጣ ምልክት ሰጡኝ። እኔ አመስግኜአቸው ስሄድ እሳቸው ደግሞ በጭስ የሞጨመጩ ዓይኖቻቸውን በመዳፋቸው ጀርባ እያሻሹ ያሰፉት እንጀራ እንዳይቃጠልባቸው፤ እየተቻኮሉ ተመልሰው ገቡ።

አደጋ ላይ መሆኔ ተሰምቶኛል፤ ፈጥኜ አካባቢውን መልቀቅ እንደሚያስፈልገኝም ርግጥ ነበር። የምሄደው ግን እግራ ወደመራኝ የእውር ድንበሬን ነበር። መድረሻየን ለመገመትም ሆነ አቅጣጫዬን ለማስተካከል የሚያስችለኝ ሁኔታ አልነበረኝም። በዚህ ሁኔታ የተከተልኩት መንገድ ወደአልተጠበቀ ጫፍ ወስዶኝ ከወንዝ ለፋፍ ላይ አደረሰኝ። ወንዙ የሚወርደው በትልቅ ገደል ላይ ነው፤ መሻገር የማይታሰብ ነበር። በመጣሁበት መንገድ ተመልሼ በመጀመሪያ ሳልፍ ወዳየሁት አንድ ቤተክርስቲያን ውስጥ ለማደር ወስኜ ወደዚያው አመራሁ። ጥርጣሬየ ከፍተኛ ስለነበረ ማንንም ሰው ለመጠየቅ አልደፈርኩም፤ ቤተክርስቲያኑን ከማግኘቴ በፊት ግን አንድ ጅምር ቤት በማየቴ ሐሳቤን ለወጥኩ።

በቤቱ አጠገብ አጠና፤ ድንጋይ፤ ለመምረጊያ የተዘጋጀ ጭቃ እንዲሁም ሌሎች ለግንባታ የሚሆኑ የተለያዩ ነገሮች እዚያና እዚህ ተበታትነው ይታያሉ። ሠራተኞቹ የሉም፤ ነገር ግን አካፋና ደማ የመሳሰሉት የግንባታ መሳሪያዎቻቸው፤ በቤቱ ውስጥ ትቀምጠዋል። እዚያ ጅምር ቤት ስደርስ ቀኑ መጨላለም ጀምሮ ነበር። ከዚያ በኋላ ሠራተኞቹ እንደማይመጡ አርግጠኛ ሆነኩና ገብቼ አንዱ ጥግ ቦታ መርጬ ለመተኛት ተመቻቸሁ። ከመተኛቴ በፊት ግን ሴትየዋ የሰጡኝ እንጀራ ትዝ አለኝ፤ በእርግጥ ረሐቤ ሁሉ ጠፍቷል፤ ቢሆንም ግን ለመብላት መሞከር አንዳለብኝ አውቃለሁ፤ ደረቁን እንጀራ ቆረስ አድርጌ ወደ አፌ አስገባሁና ገና

ማላመጥ ስጀምር ድምጽ የሰማሁ መሰለኝ፤ ማላመጤን አቁሜ ማዳመጥ ጀመርኩ። አዎን- የተሰማኝ የጅቦች ጩኸት ነበር።

በአቅራቢያው ካለው ወንዝ የሚወጡ ጅቦች ናቸው ብዬ ገመትኩ። እውነትም የድምፁ አቅጣጫ ከወንዙ በኩል መሆኑ ያስታውቃል። በነጠላዬ የተቋጠረውን አንጀራ ወዲያ ጥየ፤ ጅቦቹ ከመጡ መከላከያ ለመሥራት ወዲያ ወዲህ ማለት ጀመርኩ። ቤቱ መዝጊያ አልተገጠመለትም፤ ስለዚህም ውጪ ያሉትን ድንጋዮች ማምጣት አማራጭ የሌለው መፍትሔ ነበር። ከአሁን አሁን ጅቦቹ ደረሱብኝ እያልኩ በመሳቀቅ ድንጋዮቹን እስከ ወገቤ ከፍታ ድረስ አደራርቤ በሩ ላይ ቆለልኩ። የጅቦቹ ድምጽ እየቀረቡ መምጣታቸውን ይነግረኛል፤ በዚያ ፍጥነት ግን አጠገቤ ይደርሳሉ ብዬ አልገመትኩም። ነገር ግን ወዲያውኑ ደርሰው፤ ቤቱን ከበቡት። ጩኸታቸው ቤቱን ያነቃነቀው እስከሚመስለኝ ድረስ ከባድ ነበር። የሰው ጠረን ሽትቷቸው ሊሆን እንደሚችልና በየትኛውም ደቂቃ ድንጋዩን ሊገፉት እንደሚችሉ እየጠበቅሁ በፍርሃት ተጨነቅሁ። የጭንቅ ሌሊት ደግሞ እያልቅም፤ ለሌቱን ሙሉ ዓይኖቼ ፈጠው ጅቦቹን እየተጠባበቅኩ አንዲት ደቂቃ አንኳ ለመተኛት አልቻልኩም።

ወደ ሌሊቱ መግባደጃ ላይ ጩኸታቸው ቀነሰና ቀስ በቀስ ድምፃቸውም እየራቀ ሄደ። እጩ አልኩ። ከተቀመጥኩበት ጥግ ተነሥቼ ውጭውን ተመለከትኩ፤ ማለዳው ለዓይን ገልጦ ወገን ማለት ጀምሯል፤ ወደ ደጅ ወጣሁ። ሊያዘልቅ የሚችለውን የመንገድ አቅጣጫ ረጋ ብዬ ለማጣራት ሞክርኩ። ገና መንጋቱ ስለሆነ በአካባቢው ሰው አይታይም። የተሻለ አማራጭ የመሰለኝን አንደኛውን አቅጣጫ ይገፍ ወደሰሜን በኩል ስሄድ የመኪና ድምፅ ሰማሁ። ርምጃዬን ፈጠን አደረገሁና ድምፁን ወደሰማሁበት ገሰገስኩ፤ ሳላሰበውም እውራ መንገድ ላይ ደረስኩ። የወጣሁበት ቦታ የፍተሻ ኬላ መሆኑን ያወቅሁት ግን ተከታትለው

የቆሙ መኪናዎችን ስመለከት ነበር። የፍተሻውን ኬላ ወደግራ ትቼ በቀኝ በኩል ወደ በረሐው አቅጣጫ በሚወስደው መንገድ ሄድኩ።

ውስጤ በአዲስ ተስፋ ተሞልቶ ከየት እንደመጣ ባላወቅሁት ኃይል እየገሰገሰኩ እንደርታን አልፌ ሐይቅ መስሐል ገባሁ። ወደ ወልዲያ ስንሔድ ያረፍንበት ቦታ ስለነበረ ገና ሳየው አስታወስኩት። ትክክለኛውን የመንገዴን አቅጣጫ ስለለየሁት በራስ መተማመኔ ተመለስልኝ ውስጤም በደስታ ተሞላ።

ተረጋግቼ ወደራሴ በመመለሴ ይመስለኛል ሐይቅ መስሐል እንደገባሁ ረሐቡ አገረሽብኝ፤ ካልተመገብኩ ጉዞየን መቀጠል አልችልም። ስለዚህ በቅርብ ወደእየሁት አንድ ሻይ ቤት ለመግባት ወሰንኩ። ልገባ ስል ግን የሐንሰን አየሁት፤ የሐንሰን ወደወሎ በሄድንበትም ጊዜ አይቼዋለሁ። የሐንሰ ቀድሞ አዲግራትም እያለሁ የማውቀው ልጅ ነው፤ ልክ ሲያየኝ ወደ እኔ መጣና “ይቅርታ አንተ ካሕሳይ አይደለህም?” ብሎ ጠየቀኝ። በንግግርና፤ አንገቴን በመነቅነቅም ጭምር “አይደለሁም” አልኩት። ግራ በመጋባት ትቶኝ ሐደ።

“እጩይ!” አልኩ በቀላሉ በመግላገሌ ደስ ብሎኝ። የሃንሰ ግን እንደገና ተመልሶ መጣ። “አንተ ካሕሳይ አብርሃ አይደለህም? እንዴት አይደለሁም ትለኛለህ? በአለፈው ወር አንኳ በዚህ በኩል አልፋችሁ አልነበረም?” ብሎ አጥብቆ ጠየቀኝ።

“አይ እዳዬ ይሄ ደግሞ ምን መዘዝ ሊያመጣብኝ ይሆን?” አልኩ ለራሴ። ከሄደ በኋላ በመመለሱ፤ የሆነ ነገር አስቦ መሆን አለበት የሚል ጥርጣሬ ፈጥሮብኛል። “ይኼ ሰውዬ አላወቅህም ሲሉት ዝም ብሎ አይሄድም? ምን ፊልጎ ነው እንዲህ አልለቅ ያለኝ?” እያልኩ ከራሴ ጋር ተሟገትሁ።

የሚፈልገው ነገር እንዳለው ቢገባኝም ምን ሊሆን እንደሚችል ግን መገመት አልሆነልኝም። ዱሮ ሳውቀው በከፉ ሊያስጠረጥረው የሚችል ባሕርይ አልነበረውም። በወቅቱ በተፈጠረው ሁኔታ ግን ሊለወጥ የማይችልበት ምክንያት ማግኘት አቃተኝ። ድንገት ለአደጋ ቢያጋልጠኝ ብዬ ለመዘጋጀት እየሞክርኩ ነበር።

በሐሳብ ውስጥ ሆኖ ለሁለተኛ ጥያቄው መልስ እንዳልሰጠሁት ትውስ ሲለኝ ፊቴን ኮስተርተር አድርጌ ልቆጣ ፈልጌ ነበር። ነገር ግን ሁኔታውን ላለማካረር ብዬ በትሕትና “የኔ ወንድም፣ ተሳስተህል። እኔ አንተ የምትለው ሰው አይደለሁም” አልኩትና በቆመበት ጥዬው ሄድኩ።

እርሱ ግን አሁንም አልለቀቀኝም፤ እየተከተለኝ እንደሆነ በኩቴው ድምፅ ይታወቀኛል። ወደኋላ ዞር ብዬ በግልምጫ አነሣሁት፤ አልሄደም። ከባድ ችግር ውስጥ እየገባሁ እንደሆነ ውስጤ እየነገረኝ ነው። የመጨረሻ ሙከራ ለማድረግ ቆም አልኩና አፍጥጬ እየተመለከትኩት “የኔ ወንድም አላውቅህም፤ አታውቅኝም፤ እኔ አንተ የምትለው ሰው እንዳልሆንኩ ነገርኩህ፤ ታዲያ ለምን አትተወኝም!” አልኩት።

መልሴን እንዳልሰማ ችላ ብሎ “የጠየቅኩህ ለሌላ ነገር አይደለም፤ ለራሳችሁ ጉዳይ ነው” አለኝ ካልፈለግህ መሄድ ትችላለህ በሚል ሰሜት። ደንገጥ አልኩ፤ ምን እያለኝ እንደሆነ ለመገመት አለምርየን በፍጥነት እንዲያስብ እያስጨነቅሁት ነበር። ለጥቂት ደቂቃዎች ሁለታችንም ዝም አልን።

“ብዙም እንድትጨነቅ አያስፈልግም፤ ቢኒያም የሚባል ቁስለኛ ጓደኛችሁ እዚህ መደበቁን ልነግርህ ነው” አለኝ።

በጣም ደንገጥሁ፤ “አይደለሁም” ብዬ የካድኩትን “ምን?” በማለት ጮህኩ። የሐንስ የሰሜቴን መለዋወጥ ሲመለከት ፈገግ አለ። ፈገግታው አናደደኝ።

የቢኒያምን ስም ስለማ የታወሰኝ፤ ሲቆስል ከሐኪም ተከለ ብርሃን ጋር ጥለነው መሄዳችን ነበር።

“አሁን ታዲያ የት ነው ያለው?” ብዬ ጠየቅኩት።

“ያለበትን ቦታ ሳሳይህ?” አለና ከበፊቱ ለየት ባለ ሰሜት ጠየቀኝ፤ ፈቃደኝነቴን ገለጽኩለትና ወዳለበት ቦታ ይዞኝ ሄደ። ቢኒያምን ያገኘሁት ያለረዳት መንቀሳቀስ በማይቻልበት ሁኔታ ላይ ነበር።

ብንያም አለባበሴ ተቀይሮ ሲመለከት ችግር እንዳለ ገብቶታል፤ ምን እንደተፈጠረ ጠየቀኝ። ሁሉንም ነገር አጫወትኩት። ራሱ ያለበትን ሁኔታ ረሰቶ፤ በነገርኩት ታሪክ አዝኖ ያለቅስ ጀመር። እርሱን ማጽናናት ቀላል አልነበረም፤ በኋላ ግን እንደምንም አረጋጋሁትና ስለእርሱ ጉዳይ መነጋገር ቀጠልን።

እንደተረዳሁት፤ ተከለ ብርሃን እዚያ ድረስ ይዞት መጥቶ፤ ከዚህ ወዲያ ማጓጓዙ ስለቸገረው አንድ ቤት ውስጥ ደብቆት ወደ አሲምባ ሔዷል። “አሁን ታዲያ እዚህ ጥለኸኝ ልትሔድ ነው?” ብሎ ጠየቀኝ ብዙ ከተጨዋወትን በኋላ።

ወዲያውኑ አንድ ሐሳብ መጣልኝ “እዚህ ቦታ ብዙ ስለቆየህ ለደገንነትህ ጥሩ አይሆንም። ቦታ ብንቀይር ይሻላል” አልኩት።

እዚያው ሐይቅ መስሐል ውስጥ ፊታውራሪ ምሉዝ የሚባሉ ወደ ወያኔ የገቡ ሰው ነበሩ። እናም “በዚህ በኩል ስናልፍ ሕዝቡ ስማቸውን ጠርቶ “ፊታውራሪ እናገተጋ ነው የገቡት?” ብሎ ሲጠይቀን ትዝ አይልህም?” አልኩት ቢንያምን። ለፖለቲካ ፍጆታ ስንል ፊታውራሪ ምሉዝ ‘እኛ’ ጋ ናቸው እያልን ማለፋችንን አስታወስኩት። እርሳቸው ትውልዳቸውና ኑሮአቸውም ሐይቅ መስሐል ነበር፤ ቤተ መንግሥት የሚመስል ቤት ነበራቸው። ወደእርሳቸው ቤት እንድንሄድ ነበር ብንያምን የጠየቅሁት።

“ጓዶች እንደሆንን እንነግራቸውና ተመልሰን እስከምንወስድህ በአደራ አብረሃቸው እንድትቆይ እንጠይቃቸዋለን” አልኩት። ብንያም ተስማማልኝ። የሐንስና ሌሎችን የሚተባበሩን ገበሬዎች ተጨምረው ቢኒያምን በበቅሎ ይዘነው ሔድን። ፊታውራሪ ቤት ስንደርስ በጣም መሸቶ ነበር፤ በተባባልነው መንገድ አነጋገርናቸውና ብንያምን በአደራ ሊደብቁልን ተስማሙ። ደስ ተሰኘሁ፤ በቀጣዩ ቀን ጠዋት ቢኒያምን ተሰናበትኩና የአሲምባ ጉዞዬን ቀጠልኩ።

ከመቀሌ ከተነሣሁ በኋላ ሁለት ቀናት ጨርሼ ሦስትኛውን ጀምራለሁ፤ አጋሜ ወረዳ ልገባ የሰዓታት ጉዞ ይቀረኛል። ጉዞዬ አላለቀም፤ ጥቂት እንደሄድኩ፤ ቆም ብዬ ወደ ሰሜን ምሥራቅ በኩል ተመለከትኩ። ልቤ ወከከ ብሎ የተከፈለ

መሰለኝ፤ ዓይኖቼ በዕውን የተመለከቱትን ልቤ መቀበል አቃተው። የማየውን እውነት ውስጤ መቀበል አቅዮት እንገራገረ። “ይህ ህልም ነው ወይስ እውን? እውነት በሕይወት ተመለስኩ ማለት ነው? ብዙ ጥያቄዎች በእእምሮዬ ውስጥ ይመላለሳሉ። በደንብ እንዲታየኝና ልቤ እምኖ እንዲቀበል፤ ከፍታ ቦታ ላይ ወጥቼ ለመመልከት አሰብኩና ወደዚያው ሄድኩ።

በከረብታው ጫፍ ላይ ቆሜ ስመለከት፤ የደስታ ስሜት ውስጤን አናወጣው። ደስታዬን መቆጣጠር አቃተኝ፤ እግሮቼም የተብረከረኩ መሰለኝ። ዓይኖቼ ፈጥጠው ያን ትንግርተኛ የናፍቄቴን ዳር፤ የበረሐ ቤቴን፤ የጓደኞቼን መስብሰቢያ፤ የዓላማዬ መሠረት የሆነውንና፤ ብዙ ጊዜ የወጣሁትንና የወረድኩትን የአሲምባን ተራራ ከጥግ እስከ ጥግ ተመለከቱ። አሲምባ ብቻ ሳይሆን በዙሪያው ያሉ ተራሮችም በደንብ ታዩኝ። በማዬው ነገር የበለጠ እርግጠኛ እየሆንኩ ስመጣ ውስጤ በስሜት ሲቃ ተይዞ እውነቱን ለመቀበል ተገደደ። እምን ወደቤቴ ለመዳረሴ እርግጠኛ ስሆን ሆድ ባሰኝ፤ ከቁጥጥሬ ውጪ ዕንባየ በግራና ቀኝ ጉንጮቼ ላይ ኩልል እያለ መውረድ ጀመረ። በጸጥታ አነባሁ! አሲምባንና ጓደኛን ተወልጄ ካደግሁበት ቀዬና ከቤተሰቦቼም የበለጠ ማፍቀሬ እየገረመኝ አለቀሰኩ።

አሲምባ ደርሼ፤ ሁሉን እስከምረዳ ቸኮልኩ፤ የእነዚያን መጨረሻቸውን ያላወቅሁትን ጓደኞቼን ወሬ እስከምሰማ ጨነቀኝ። አሲምባ ቀርተው የነበሩት ጓደኞሽ የወሎ ጉዞአችንን መጨረሻ ሰምተው ከሆነ ምን ብለው ይሆን? እስከአሁን ሰምተው ካልሆነስ እንዴት ብዩ ይሆን የምነግራቸው? ምናልባት ከዚያ መለት ወጥተው ከኔ ቀድመው አሲምባ ለመርዶ ነጋሪነት የበቁ ጓደኞች ይኖሩ ይሆን? ከሌላ ግን መርዶ ነጋሪው እኔ መሆኔ ነው። ታዲያ ለጓደኛ የወንድሞቻቸውን መርዶ እንዴት ነው የምነግራቸው? የጁሊያኖን አሟሟት ሲሰሙ ምን ይሉ ይሆን? የደበሳይንስ ነገር? ወይኔ ደበሳይ! ያ ሁሉ ደም ፈሰት ይተርፍ ይሆን? እኔ እንጃ! በፍጹም አይመስለኝም። ግን ምን ይታወቃል? የደበሳይ ሰውነት ግዙፍና

ጠንካራ ስለሆነ ይተርፍ ይሆናል። እነዚያ ሁሉ የተማረኩ ጓደኞች ዕጣ ፈንታስ ምን ሆኖ ይሆን? መቼም ገበሬዎቹ ማገነታቸውን ካወቁ በኋላ ይገድሏቸዋል የሚል ግምት የለኝም። ነገር ግን ፈጥኖ ደራሾች ይመር ጉጉሄ ዘንድ መጥተው እንደነበረ ሁሉ እያንዳንዱ ምርኮኛ አለበት የተባለ ገበሬ ቤት እያሰሱ መሄዳቸው አይቀርም። ገበሬዎቹ ሁሉ እንደ ይመር አገነታቸውን ይሰጡላቸዋል ለማለት ከባድ ነው። ስለዚህ አብዛኞቹ በደርግ እጅ መውደቃቸው አይቀርም። ደርግ ደግሞ የኢሕአፓን ስም እንኳ ሲሰማ ቀልቡን ነው የሚስተው። ከደርግ እጅ በምንም መንገድ በሕይወት ይወጣሉ ብሎ ማሰብ የማይሆን ነው። አቤት! ቢያንስ ለተልዕኮው ከወጣነው ውስጥ እኩሌታው ያህል ሳይማረክ አይቀርም። በዚህ ዓይነት ከመቶ የማያንሱ ጓደኞች በአራጁ በደርግ እጅ ገብተው ሞት የማይቀርላቸው ሊሆን ነው? ለዚያውም የእስር ቤቱን ምርመራና ስቃይ ሳይቀምሱ መሞት አይኖርም። ወይኔ ወንድሞቼ!!

ስለከተማው ኢሕአፓ አላውቅም፤ ኢሕአዊ ግን ይህን ሁሉ ጀግና አጥቶ እንደገና ኢሕአዊ ይሆናል ማለት የማይመስል ነው። እነ ግደይ፤ ሐዋዝ፤ ዘላለም፤ ደበሳይ ... እንዲህ እያሰላሰልኩ ከከረብታው ጫፍ ላይ ቆሜ በዕንባ እየታጠቡ ወደ አሲምባ አሻግራ ተመለከትኩ። እንደ በድን ሆኛለሁ። ከሐሳቤ ስባንን ጉልበቴ እየተብረከረከ መቆም እንዳቃተኝ ታወቀኝ። ወደ ቆምኩበት መሬት ላይ ሽብረክ ብዬ ቁጭ ስል ሐዘኔና እልሄ ተባብሰ፤ ሳግ እየተናነቀኝ አነባሁ።

ለምን ያህል ጊዜ እንደቆየሁ አላወቅሁትም፤ በኋላ ግን ራሴን ለማጽናናት ሞከርኩ፤ መንገዴን መቀጠል፤ መራራም ቢሆን እውነቱን ማወቅ ይኖርብኛል። እንደገና ጉዞ ጀመርኩ። ተስፋ በውስጤ ሲያንሰራራ ተሳማኝ፤ ሐዘኔም በረድ አለ። “አሲምባ ተመልሼ መጣሁልሽ!” አልኩ የአሲምባ ተራራ ይሰማኝ ይመስል! እንደገና እንደተወለድኩና በጣምም ዕድለኛ እንደሆንኩ እየተሰማኝ ሰውነቴን አዝሎት የነበረው ድካም ጥሎኝ ጠፋ፤ ርምጃዬም መፍጠን ጀመረ። በሕይወቴ ከአሲምባ ተራራ ጋር በተያያዘ እንዲህ አይነት ልቤን የነካ ጥልቅ ስሜት

ውስጥ የገባሁት ሁለት ጊዜ ብቻ ነው። ሁለቱንም ጊዜ የአሲምባን ተራራ እያየሁ የተፈጠረበኝ የሰሜን መረበሾች ስለሆኑ ሕይወቴን ሙሉ የአሲምባን ተራራ ሳስብ ሁለቱም አጋጣሚዎች አብረው ይታወሱኛል።

አጋሜ አውራጃ ከመድረሴ በፊት የሁለት ሰዓት መንገድ ሄጄ፤ እዳጋ ሮብዕ ወይም ሰንኦፊ ደረሰኩኝ። ቦታውን ወደ ወሎ ስንሄድም በደንብ ልብ ስላልኩት አሁን በሚገባ ነው ያስታወስኩት። እዚያ ያሉትም ሰዎች ተጋዳይ መሆኔን አውቀዋል። ሳኒጋግራቸው “ተጋዳዮች እዚህ አካባቢ ስለአሉ ያሉበትን ቦታ እናሳይህለን” አሉኝ።

“የማን ተጋዳዮች ናቸው?” አልኳቸው።

“አታስብ፤ የእናንተ ተጋዳዮች ናቸው” አሉኝ።

የተባሉትን ተጋዳዮች ሔጄ አየኋቸው። አንድ በወያኔ ክፍለ ሕዝብ ውስጥ የሚሠራ ልጅ አገኘሁ። ጥርስ ፍንጭትና መልካም ገጽታ አለው። ጥሩ አቀባበል አደረገልኝ፤ “አንድ የእናንተ ጓድ፤ ከእኔ ጋር አርፍዶ አሁን በቅርብ ነው ከዚህ የሄደው” አለኝ።

“ማን ይባላል?” አልኩት።

“ተክለብርህን የሚባል ነው”

“እባክህን አስጠራልኝ” አልኩት።

ተባበረኝ፤ ሰዎችን ጠራና “በዚህ ቦታች በኩል የወረደ አንድ ተጋዳላይ አለ፤ የእናንተ ሰው እዚህ ይፈልግሃል በሉና ጥሩት” አላቸው።

ተክለብርህን እስኪመጣ ልጁ በክብርና በፍቅር አስተናገደኝ። አንድ ሻይ ቤት ይዞኝ ገብቶ ምግብ በመጋበዝ የረሀቤን ጥያቄ አስታገሰልኝ። ስለእኛ የሰሙትን ሁሉ አጫወተኝ። ወልድያ ባንክ ዘርፈዋል፤ብዙ ቦታዎችም መትተዋል፤ ሲባል ሰምተዋል። “ብዙ ከተማዎችን እንዳዳረሳችሁ፤ እንደርታም እንደነበራችሁ ሰምተናል” እያለ አጫወተኝ። በዚያ መሀል ተክለብርህን ተመልሶ መጣ፤ ልጁን አመስግኜውና፤

በጣም ጥሩ ሰው እንደሆነ ነግሬው፤ ተሰናበትኩትና ከተክለብርህን ጋር የአሲምባን አቅጣጫ ይዘን መጓዝ ጀመርን።

ለተክለብርህን የሆነውን ሁሉ ነገርኩት፤ መሪ ሐዘን አዘነ። በኋላ ሽጉጥ ሰጠኝና ታጠቅሁ። የታጠቅሁት ሽጉጥ ደግሞ በራስ መተማመኔን ሙሉ በሙሉ መለሰልኝ። ከተክለብርህን ጋር ሰአሲእ ገብተን አደርንና በሌሊት ተነሥተን ጉዞአችንን ወደ ሱርክሶ ቄጥለን ስደይቶ የሚባል ቦታ ላይ የአሲምባ ጓዶችን አገኘን። የአመጣጤን ሁኔታ ሲሰሙ በጣም ደነገጡ።

በደፈናው ምን ዓይነት አደጋ ውስጥ እንደገባንና እኔም ዕድል አጋጥሞኝ ለመመለስ እንደቻልኩ ስነግራቸው ሊያምኑኝ አልቻሉም። በጉጉት፤ አንገታቸውን አስግገው ዓይኖቻቸውን አፍጥጠው፤ አንዲት ቃል እንኳ እንዳታመልጣቸው በጥያቄ እያዋከቡ፤ የነገርኳቸውን መልሰው እያስደገሙኝ ሲያስለፈልፉኝ ቆዩ። አንዱ ጉንጮቹን በእጆቹ ድግፎ “ጉድ” ይላል፤ ሌላኛው ጭንቅላቱን ይዞ “ወይኔ ጓዶቼ” እያለ ይጮሀል፤ ሌላው እጆቹን ጨብጦ በእልህ ምድሪቷን በእግሩ ይቀጠቅጣል። ብቻ ሁሉም ስሜታቸውን በተለያየ መንገድ ይግለጹ እንጅ ዓይኖቻቸው ከእኔው ላይ አልተነቀሉም። እንደምንም ወሬዬን ለማሳጠር ሞክሬ በመጨረሻ የአመራሩ አባላት የት እንዳሉ ስጠይቃቸው ባህኩላ መሆናቸውን ነገሩኝ።

ባህኩላ ፀሐዬ፤ ሮባንና ጌራን አገኘኋቸው። ባህኩላ አጋሜ አውራጃ ውስጥ ከአዲግራት ወደ አሲምባ በሚሄደው መንገድ ላይ የሚገኝ ቦታ ነው። ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ ምን እንደተፈጠረ ጠይቀውኝ ስለሆነው ሁሉ ነገርኳቸው። መጀመሪያ በድንጋጤ ደንዝዘው ነበር የሰሙኝ፤ በኋላ ግን ስሜታቸው ተነክቶ ለቅሶ፤ በለቅሶ ሆኑ። በተለይ ሮባና ፀሐዬ እንዴት ሆነው እንደነበር አሁን ድረስ በዓይኔ ላይ ይታየኛል። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ሁሉም ስሜታቸውን

ተቆጣጥረው ምን እንደተፈጠረና እንዴት እንደተበታተነን፤ ዝርዝር ጥያቄዎች እየጠየቁኝ የረሳሁትን እያስታወስኩ እንደገና ዘርዝራ ነገርኳቸው።

በ1968 ዓ.ም ሐምሌ ወር የመጀመሪያ ሳምንት ከሻለቢያ ጋር በመተባበር እንትጮላይ ጥቃት ተሰንዝሮ ነበር። እንትጮላ በአዲግራትና በአድዋ መካከል የሚገኝ ትልቁ የመንግሥት ጦር ካምፕ የሚገኝበት ሥፍራ ነበር። በዚያ ተልእኮ ላይ የተሳተፉት እኛ ወደወሎ ስንሄድ ከሮባና ከጌራ ጋር አሲምባ ቀርተው የነበሩት ጓዶች ሲሆኑ እጅግ የተሳካ ተልእኮ ነበር። በርካታ የጦር መሣሪያ የተገኘበት ውጤታማ ዘመቻ ሆኖ አልፏል።

የእንትጮላው ተልእኮ ተሳክቶ ጓዶች ብረት ይዘው ከተመለሱ፤ በኋላ ነበር እስከናገማም ድረስ እንከብካቤ ይደረግልን ዘንድ ውሳኔ ተሰጠው። በዚያው በሐምሌ ወር አጋማሽ ላይ ወደ ከልአሳ ሄጄ አበይ ገብራይ ቤት እንድንገባ ተነገረን። ቤቱን ሠራዊቱ እንደ ቤተ መጻሕፍትም ይጠቀምበት ነበር። በዚያን ወቅት እዚያ ቤት የተገናኘው ስድስት ሰንሆን ሁላችንም ከወሎ ተልእኮ ቀድመን የተመለሰን ነበርን። በወሎ ተልእኮ በተፈጠረው ችግር የጓዶቻችንን ስቃይና ሞት ተመልክተን፤ እኛም በምርኮ ቆይተን ከዚያም ወደ አሲምባ ለመመለስ ባሳለፍነው ውጣ ውረድ የአእምሮና የአካል ጉዳት ደርሶብን ነበር። በአካላችን ላይ ከደረሰውና ማንም ከሚያየው ጉዳት ይበልጥ መንፈሳዊ ጉዳቱ እጅግ ከባድ ነበር።

እኔ ከነበረብኝ የአካል ድካም በላይ ያሳጣኝ የነበረው የሰውነቴ መከላት ነበረ። ቀድሞ ከነበረኝ አቋም በጣም ተለውጧልሁ፤ ሰውን በሚያስደነግጥ ሁኔታ በአጽሜ ነበር ያለሁት። ሁላችንም የስነልቦና ችግር ነበረብን። ቀን በሐሳብ፤ ማታ ደግሞ በቅገብት ከመስቃየት መዳን አልቻልንም፤ ጉዳታችንም እንዲህ በቶሎ ሊጠፋ የማይችል ጠባሳ ሆኖብናል። ከደረሰብን የአእምሮና የአካል ጉዳት እንድናገማም አንድ ተንከባካቢ ነርስ ተመድቦልናል።

የሚያሳስበን፤ የአእምሮ ዕረፍትና እንቅልፍ የነሳን፤ ሌላው ችግር፤ መጨረሻቸውን ያላወቅነው ጓዶቻችን እጣ ፈንታ ነበር። ምናልባትም እንደ እኛ የመመለስ እድል የሚገጥማቸውም ሊኖሩ ይችላሉ። በዛው መጠን ደግሞ

በማራኪዎቻቸው ከቶ እርምጃ የተወሰደባቸውና በደርግ መንግሥት እጅም የወደቁ እንደሚኖሩ ሰናሰብ ሐዘናችን ይበረታል። በውጊያው ላይ ከአርሶ አደሮች ጋር ፣ የደርግ ጦርም ነበረበት፤ እኛ ተማርከን በአርሶ አደሮች እጅ የነበርነው ደርግ በየቤቱ ሲያፈላልግና አካባቢውን ሲያስሰ እንደነበር እናውቃለን። ስለዚህ መጥፎ አጋጣሚው እንደሚያመዝን ስለምናውቅ ነበር ሐልማችንንና ቅዥታችንን ድብልቅልቅ አድርጎብን መረጋጋት ያቃተን።

በእዚህ ሁኔታ እያለን፤ ደርግ የጀመረው የራዛ ዘመቻ አበቃ። በራዛ ዘመቻ በተካሄደው የመከላከል ውጊያ ከጀብህ ጦር ጋር በቅንጅት የተካፈሉ ጥቂት የኢሕአዴጋ ጋንታዎች የተሰጣቸውን የጥበቃና የግዳጅ ተልእኮ ጨርሰው ተመለሱ። ሁሉም ወደ ሠራዊቱ መደበኛ እንቅስቃሴ ገባ።

ከጥቂት ቀናት በኋላ ጀብሃ ከራዛ ዘመቻ ውጊያ በምርኮ ከተገኘው የጦር መሣሪያ ለኢሕአዴጋ የሚሰጥ መኖሩን በማሳወቅ ሰዎች እንዲላኩ የሚጠይቅ መልእክት መጣ። ከኢሕአዴጋ አመራሮች አንዱ ፀሐይ ወደ ነበርንበት የአቦይ ገብራይ ቤት መጥቶ እኔና አስመርንምን ጦርቶ ለብቻችን አነጋገረን ‘ሁላችሁም ለጀብሃ የሚደርስ መልእክት ይዛችሁ መነኩሴይቶ ትሄዳላችሁ’ አለንና በፖስታ የታሸገ ደብዳቤ ሰጠን። ጸጋይ መትረየስና ሌሎች የጦር መሣሪያዎችንና ጥይቶችንም እንደሚሰጡን ነገረን። በተጨማሪም ‘በተለይ መትረየስን እንዴት እንደምትጠቀሙበት፣ በደንብ እንዲያሳዩዋችሁ ጠይቃችሁ እንድትረዱ ይሁን’ ብሎ አስጠነቀቀን።

ወደ መነኩሴይቶ እንደገኘሁ ስንታዘዝ ገና ሰውነታችን አልተመለሰም ነበር። አስመርም ኤርትራ ተወልዶ ያደገ፤ ቤተሰቦቹ ግን የትግራይ ተወላጆች ስለሆኑ ከኢሕአዴጋ ጋር ለመታገል በራሱ ፈቃድ ከኤርትራ የመጣ ነበር።

በተሰጠን ትእዛዝ መሠረት ጉዞአችንን በተከታዩ ቀን ጠዋት ጀመርን። በመንገዳችን ላይ ድንገት የወልዲያ ወሬ ተነሣና ሐዘኑ ከውስጤ አልወጣ ብሎ

ስለሚያስቸግረኝ ስለጁሊያኖ አወራሁለት። አስመርም ከጁሊያኖ ጋር እንደሚተዋወቅ አጫውተኝ።

አስመርምና ጁሊያኖ ኤርትራ ተወልደው ያደጉ ሲሆኑ፤ ጓደኞቻቸው ወደ ኤርትራ ድርጅቶች ለመደባለቅ በረሀ ሲገቡ እነርሱ ደግሞ ወደትግራይ መጥተው ከኢሕአዴጋ ጋር ተቀላቀሉ። አስመርምና ጁሊያኖ አብሮ አደጎች ብቻ ሳይሆኑ በጣም የሚቀራረቡ ኢሕአዴጋ ከገቡ በኋላ ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ የማይለያዩ ጓደኞች ነበሩ። ጁሊያኖን በቅርብ አውቄው፣ በሞቱ የተሰማኝን ሐዘን እያሰብኩት፣ አብሮ አደጉ አስመርም ስለአብሮ አደግነታች ሲያጫውተኝ የቀን ያህል ትልቅ ሐዘን እንደተሸከመ ተረዳሁለት።

የጉዟችን መዳረሻ ወደሆነው መነኩሴይቶ ስንገባ የአካባቢው የጀብሃ አስተዳዳሪዎች የት እንደሚገኙ ጠይቀን ሽካንጉሥ የሚባሉ ሰው ቤት መሆናቸውን ተረዳንና፤ ቤቱን ፈልገን አገኘን። ሽካንጉሥም ለጀብሃ ሐላፊዎች ደብዳቤ ይዘን እንደመጣን መለክክት ተላከባቸው ዕለቱን እዚያው እንድናድር አድርገው በሚቀጥለው ቀን ከመነኩሴይቶ በስተምሥራቅ በኩል የሚገኘውን ቢርዋቸውን በምልክት ነግረውን ሄድን።

እኔና አስመርም ከወሎ ስንመለስ የአካባቢውን ሰው ለመምሰል የተላጩትን ጸጉራችን ገና በደንብ አላደገም። የጸጉራችን መላጩት በአጽም የቀረውን ሰውነታችንን አጋንኖ ጣረ ሞት አስመስሎናል። እኩለ ቀን ላይ ጀብህ ቢሮ ስንደርስ፤ አሥር የሚሆኑ የጀብህ አባሎች መጥተው ተዋወቁን። ከሁለቱ አመራሮች አንደኛው ስመረደባለል። በዚያን ጊዜ የዚያች የአዋሳኝ ወረዳ የደገነንት ሐላፊ ነበር። ሁለተኛው የአመራሩ አባል አማኑኤል ይባላል። በወረዳው የታወቀ የጀብህ ካድሬ ነው። ሁለቱ አመራሮች ራሳቸውንና ሐላፊነታቸውን ካስተዋወቁ በኋላ ነበር የተላከውን ደብዳቤው የሰጠናቸው።

ሌሎች አመራሮችና አባላትን ከተዋወቁ በኋላ ወደግቢው ይዘውን ገቡ። በግቢው ውስጥ ከሁለት የትግራይ ድርጅቶች አባላት ጋር ተገናኘን።

ዝርዝሩን ባላውቅም ምናልባት እነርሱም በራዛ ዘመቻ ከጀብህ ጋር በመተባበር ስለተሳተፉ ከተማረኩ መሣሪያዎች ወይም ሌሎች ድጋፎችን ለመቀበል የመጡ ይሆናሉ ብዬ ገመትኩ።

ከሁለቱ ሰዎች አንደኛው በዝምድናም በጓደኝነትም በቅርብ የማውቀው ነበር። ደጀኔ ተሰማ ይባላል፤ እንደተያየን ተቃቅፈን ሞቅ ያለ ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ 'እንዲህ በአጽምህ የቀረኸው ምን ሆነህ ነው? ታመህ ነበር እንዴ?' አለኝ ደንግጦ። በሐዘን ስሜት ከአግር እስከራሴ እየተመለከተኝ አንገቱን ነቀነቀ። ደጀኔ ያንጊዜ የመጣው የትግራይ ነጻ አውጪ ከሚባል (ወያኔ አይደለም) ድርጅት ነበር።

ከደጀኔ ጋር ትንሽ ከተጨዋወትን በኋላ ወደ ዋናው ቤት ገባን። እዚያም ሌላ እግዳ መኖሩን ተመለከትን። አብረውን ያሉት የጀብህ ሰዎች ሲያስተዋውቁን፤ 'እሱ ከትግራይ ሕዝብ ሐርነት ተጋድሎ (ወያኔ) የመጣ ነው፤ መለስ ይባላል' አሉና እኛንም አማኑኤልና አስመርም እንደምንባል ነግረውት እጅ ለእጅ ተጨባብጠን ሰላምታ ተለዋወጥን። ያን ጊዜ የተዋወቅነው መለስ፤ በኋላ የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስቴር የሆኑትና በቅርብ ጊዜ በሞት የተለዩት መለስ ዜናዊ ነበሩ።

በምሳ ሰዓት ጥሩ ምግብ ቀርቦልን እየተጨዋወትን በልተን ስንጨርስ የጀብሐ መሪዎች እዚያው እንደምናድርና በሚቀጥለው ቀን መሣሪያ ወደሚቀመጥበት ቦታ እንደምንሄድ ነገሩን። ከደጀኔ ጋር ለመጨዋወት ጊዜ እንደሚኖረኝ አሰቤ ደስ አለኝ። በኋላ ግን ደጀኔ ሳይሰናበተኝ መሄዱን ሰምቼ ተገረምኩ። ስንገናኝ ሞቅ ያለ ሰላምታ በመለዋወጣችን በዚህ ዓይነት እንለያያለን ብዬ አላሰብኩም። ከዚያ በኋላ ከደጀኔ ጋር እስከመጨረሻው አልተገናኘንም።

ያን ዕለት የቀረውን ጊዜ በሙሉ ያሳለፍነው ከመለስና ከጀብህ ሰዎች ጋር ነበር። የወያኔ አባል የሆኑ ተጋዳዮችና በርካታ መሪዎች እውቅ ነበር፤ ብዙዎችን በአካል ሌሎቹን፤ ደግሞ በዝናና በወሬ ደረጃ ስማቸውን ሰምቻለሁ፤ መለስን ግን ያየሁትም ሆነ ስሙን የሰማሁት ለመጀመሪያ ጊዜ ነው።

መለስ የለበሰው የዘማቾች ካኪ ዩኒፎርም ሲሆን አንድ በርሳ ሙሉ መጽሐፍ ይዟል። ሰውነቱ ጠንካራ፤ ከመካከለኛ ሰው ትንሽ አጠር ያለ ቁመት ያለው፤ ከብ ፊትና ንቁ ዓይኖች ያሉት ሰው ነው። መለስ ጨዋታና ቀልድ የሚያውቅ፤ ኃይለኛ ተከራካሪ፤ በውይይት ጊዜ ፊቱን ቅጭም የሚያደርግና የሚመሰጥ እንደሆነ በዛን ቀን ቆይታችን አስተውያለሁ።

ቀኑ ሲመሽ ሁላችንም ተሰብስበን ስንቀመጥ የፖለቲካ ውይይት ተጀመረ። ዋናው የውይይት ርእስ ኢሕአፓና ወያኔ በኤርትራ ጥያቄ ላይ ባላቸው አቋም ላይ ያተኮረ ነበር። የኢሕአፓ አቋም፤ 'የኤርትራ ጥያቄ የነጻነት ጥያቄ ነው እንጂ፤ የቅኝ ግዛት ጥያቄ አይደለም' የሚል ሲሆን የወያኔ ደግሞ "የኤርትራ ጥያቄ የቅኝ ግዛት ጥያቄ ነው" የሚል ነበረ።

እኛ ኢትዮጵያ ራሷ በፊውዳል ሥርዐት ውስጥ ያለች ሀገር፤ ሌላን ሀገር በቅኝ ግዛት ለመያዝ የሥርዓቱም ባሕርይ እንደማይፈቅድም ሆነ፤ አቅሙም እንደሌላት አሰረዳን። ቅኝ ግዛት በዋነኝነት የካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር የመስፋፋት ባህሪ ጋር የተያያዘ መሆኑን ተናገርን። መለስ የጠቀሳቸው መረጃዎችና ነጥቦች ትክክለኛና ተያያዥ መረጃዎች እንዳልሆኑ ለማሳየት ሞከርን። ዶ/ር ተስፋዩ ደበሳይ በመራውና የሻቢያ ሐላፊዎችም በተገኙበት በግንቦቱ ስብሰባብ ላይ ተወያይተን ስለነበረ የጠራ አቋም በመያዛችን አሁን ለምናደርገው ከርከር ጥሩ መሠረት ሆነን።

መለስ ብዙ የዓለም አቀፍ ተሞክሮዎችንና የተለያዩ የርእዮተ ዓለም ትንተናዎችን ለመስጠት ቢሞክርም እኛ የምናውቀው አለመሆናችን ስለገባው፤ በዚያ በኩል ብዙ ለመግፋት የተመቻቸ ሁኔታ አላገኘም። ነገር ግን ብዙ ጥልቀት ያላቸው ርእዮተ ዓለማዊጽሑፎችን እንዳነበበና ሰፊ የእውቀት አድማስ እንደነበረው ሁላችንም ተገንዝበናል።

የውይይታችን አቀራረብና መከራከሪያ ነጥቦች፤ በየአቋሞቻችን ላይ የነበረን እርግጠኝነት፤ ስንከራከር በዝምታ የሚያዳምጡትን የጀብህን ታጋዮች እንዳስደመመ ከሁኔታቸውና አልፎ አልፎ ከሚያነሡት ጥያቄ ተረድተናል።

የምንከራከረው እኔና አስመርም ከአንድ ወገን፤ መለስ ደግሞ ብቻውን ስለነበር ውይይታችን አድካሚ ሳይሆንበት አልቀረም። እርሱ ግን እንዲህ በቀላሉ ደክሞት የሚተው ሰው አልነበረምና እኛን ለማሳመን ብዙ ደከመ። በመጨረሻም ከህሳብ መደጋም በቀር አዲስ ነገር እያለቀብን ሲመጣ፤ “ብሬይን ወሽድ (brain washed) ስለሆናችሁ፤ እናንተን ማሳመን አይቻልም” አለ።

የመጨረሻ አቋማችን “የኤርትራ ጥያቄ የነጻነት ጥያቄ ስለሆነ መፍትሔውም በኤርትራ ሕዝብ በሚደረግ ነጻ ሪፈረንድም ሊወሰን ይገባዋል” የሚል መሆኑን ገልጸን ውይይቱ በዚሁ አበቃ። ከዚህ በተጨማሪ የምሽቱ በጣም መግፋትም ለውይይቱ መቋረጥ ምክንያት ሳይሆን አልቀረም።

ኤርትራውያኑ ግራ የገባቸው ይመስላሉ። እኛ የምንነጋገረው ቋንቋ በተለይም የአስመርም ትግርኛ የእነርሱን ቋንቋ ዓይነት መሆኑና የእነርሱን ትግል ጉዳይ ያን ያህል በጥልቀት ማወቃችን ገርሟቸዋል። በሌላ በኩል ደግሞ የእኔና የአስመርምን የሰውነት ጉዳት እያዩ በጣም አዝነውልናል። እኛ ግን ወሎ ስለደረሰብን አስቃቂ አደጋ ለማናጥረውም አልነገርናቸውም።

በመጨረሻ የበለጠ ያስደነቃቸው ጉዳይ ተከሠተ፤ ሦስታችንም ኩሽኮቻችንን በጋራ እንጥፈንና ለብስን መተኛታችንን ማመን አቅቷቸው ነበረ። የተለያዩ አቋም ያላቸው ድርጅቶች አባላት፤ ምናልባት የማንግባባባትና በክፉ የሚያስተያዩን ሌሎች ጉዳዮች እንዳሉን እውቀው ይሁን ሳይውቁ፤ ብቻ ተማምነን አብረን በመተኛታችን በጣም ተገረመ። የተለያዩ የኤርትራ ድርጅቶች አባላት የሚገናኙበትና አብረው የሚያድሩበት ሁኔታ ሲያጋጥም እንኳን ተቀራርበው ተችተው እያውቁም፤ ተራርቀው በከፍተኛ መጠባበቅና በጥንቃቄ እንደሚያድሩ ነገሩንና በእኛ የእርስ በእርስ መተማመን ከመገረምም በላይ ብስለታችንን እንደሚያሳይ ጠቁመውን ወጡ። ከዚያም በግራዬ በኩል አስመርም፤ በቀኝ በኩል መለስ ሆኖ፤ መደዳውን ለጥ ብለን አደርገና ሦስታችንም ማልደን ተካሃን።

የጀብህ ሰዎች በነገሩን መሠረት መሣሪያው ወደተቀመጠበት ቦታ ወስደውን መሣሪያዎቹን ሰጡን። መሣሪያዎቹን ስንረካከብ የፈረምኩት እኔ ስሆን፤ በኢጋጣሚ ከጀብሃ ወገን የፈረመው ሰው ስሙ አማኑኤል ነበር። በኢጋጣሚው አየባቀ “እናንተ ኢሕአፓዎች እውነተኛ ሰማችሁን ሳይሆን የውሸት ስም እንደምትጠቀሙ እውቃለሁ። በዚህ ፊርማ ላይ ያሉትም ሁለት አማኑኤሎች ቢሆኑም፤ እኔ እውነተኛው አማኑኤል፤ አንተ ግን የውሸት አማኑኤል መሆንህ መታወቅ አለበት” አለኝና ሳቅን። በታዘዝነው መሠረት የመትረየሱን አጠቃቀም በዝርዝር እንዲያሳዩን ጠይቀን እስረዱን። የተሰጡንን ሌሎችም መሣሪያውዎችና ጥይቶች ይዘን ተመልሰን ለሐላፊዎቻችን አስረከብን።

እኔና አስመርም መነኩሴይቶ ሄደን ከመጣን በኋላ ከወሎ የተመለስነው ጓዶች ቁጥር አሥራ ሁለት ደረሰ። ወደ ወልዲያ ከሄድነው ሃምሳ አራት የሠራዊት አባላት ሠላሳ ሁለት ጓዶቻችንን አጣን። ዕድለኞች ሆነን የተመለስነው፤ እኔ፤ በርሔ፤ ነጻነት ማንጃስ፤ መግርሳ፤ ሽፈራው፤ ወርቁ፤ ጀማል፤ ፍሱሕ ገብራይ፤ ዕቁባይ፤ አስመርምና ሌሎች ሁለት ተጨምረው (ከወሎው ኢጋጣሚ ከተረፍነው

አንደኛው ወደ ሠራዊቱ ሳይመለስ ወደቤተሰቦቹ የሄደ ነው) ፤ በተለያዩ ጊዜ ነበር አሲምባ የገባው።

ሁላችንም በየራሳችን መንገድ የተመለስን ቢሆንም ብዙ አጋጣሚዎቻችን ተመሳሳይ ነበሩ። በዕድልና በአጋጣሚ፤ እንዲሁም በገበሬዎችና በወልዲያ የድርጅታችን ሰዎች ድጋፍ ነበር የተመለስነው። ሽፈራው፤ ወርቁ፤ ጀማልና መገርሳ ሲመለሱ ያጋጠማቸውን ሁኔታ ሽፈራው እንደሚከተለው አጫወተን። ወርቁ ሲማረክ ከሽፈራው ጋር አብረው ነበሩ። ወርቁ የተያዘው እግሩን ተመትቶ ሲሆን ለያዘው ገበሬ “የቀበርነው ገንዘብ አለ” ብሎ ነገረውና ገበሬው ገንዘቡን ፍለጋ ሲሄድ ወርቁ አመለጠውና እየተገኝቀቀ ሄዶ አንድ ቤት ገባ።

የቤቱም ሰዎች አዝነው አሳደሩት፤ ከዚያም የራያ ልብስ አልብሰው ወልዲያ ድረስ ሽኝተውት ተመለሱ። ወልዲያ እንደደረሰ አንድ የድርጅት አባል የሆነ ሰው አግኝቶ ቤቱ ደብቆ አስቀመጠው። አንድ ቀን የተደበቀበት ቤት በደርግ ኃይሎች ተከበበ። ወርቁም “አለቀልኝ” ብሎ ተስፋ ቆረጦ በሩን ከፍቶ ታጣቂዎቹን አናገራቸው። የቤቱን ባለቤት እንደሚፈልጉ ሲነግሩት ወደውጪ ወጣ ማለቱን ነገራቸው። ሌላ ተጨማሪ ጥያቄ ሳይጠይቁት ሲሄዱ ማመን አቃተው። እንዳይጠረጥሩ ያደረጋቸው የለበሰው የራያ የባህል ልብስ ነበር ። ከዚያ በኋላ ወርቁ አዚያ መቆየት እንደማይኖርበት ወስኖ ወዲያውኑ በጓሮ በኩል በአጥር ዘሎ ጠፍቶ ሄደ።

ሽፈራው ደግሞ የማረኩት ገበሬዎች ቤት ቆይቶ በእረኝነት መሥራት ጀምሮ ነበር። ሰዎቹ ሚስትም እንደሚድሩት ቃል ገብተውለት እስከመጨረሻው እነሱ ጋ ሊያስቀሩት ተስፋ አድርገው ነበር። ነገር ግን ልክ እኔ የነበርኩበት ሰፈር እንደመጡት ሽፈራው የነበረበትም መንደር የደርግ ወታደሮች ለአሰሳ

የአሲምባ ፍቅር

መጥተው ነበር። ሰዎቹ ይህን ሲሰሙ ጎተራ ውስጥ ደበቁት፤ ከዚያ በኋላ ግን በአካባቢ መቆየቱ ለሽፈራው ስጋት ስለሆነበት አሳዳሪዎቹን ወደ ቆቦ እንዲወስዱት ጠይቋቸው ተስማሙለት። ቆቦ ሲደርስ ጠላ ቤት ገብቶ ቁጭ እንዳለ አንድ መምህር አግኝቶ እንዲተባበረው ጠየቀው። ሰውየው አቤቱ ወሰደው። መምህሩ ቤት ተደብቆ እያለ አበበ ከሚባል የኢሕአፓ ሰው ጋር ተገናኘ። ሽፈራው ጀማል በምርኮ ያለበትን ቤት ስለሚያውቅ ለድርጅቱ ነግሮ ጀማልን እንዲያስለቅቁት ከአበበ ገንዘብ ተቀብሎ ላከላቸውና ጀማልን አስለቀቀው።

ሽፈራው ወልዲያ በድርጅት ሥራ መሳተፍ እንደጀመረ በአካባቢው አንድ የቆሰለ ጓድ መኖሩን ሰማ። ለማጣራት ባደረገው መከራም ቁስለኛው ወርቁ ሆኖ አገኘው። ወዲያውኑ ግን የሽፈራው ማንነት በአካባቢው የደርግ ባለሥልጣኖች ጥርጣሬ እየፈጠረ ጥያቄ ማስነሣት ሲጀምር ወደ አሲምባ ለመመለስ ወስኖ ተነሣ። መንገድ ጀምሮ አላማጣ ሲደርስ ጀማል፤ ወርቁና መገርሳም ወደ አሲምባ ለመመለስ ጉዞ ጀምረው ኖሮ አገኛቸው። በዚህ ሁኔታ ነበር አራቱ በአንድ ላይ አሲምባ ተመልሰው ለመግባት የቻሉት።

እኛ ዕድል ገጥሞን በተለያዩ መንገድ ስንመለስ መመለስ ካልቻሉት ውስጥ ሀያ የሚሆኑ ጓዶች ደግሞ በገበሬዎች ጦር ተማርከው በደርግ ሠራዊት እጅ የወደቁ ነበሩ። በኋላ እንደታወቀው፤ እነዚያ ጓዶች “ዓላማችሁን ለውጣችሁ ከመንግስት ጋር ከተሰለፋችሁ በምሕረት ትለቅቃችሁ፤ ሥልጣንም ይሰጣችኋል” ተብለው ተለምነው ነበር። በቀረበላቸው ጥያቄ ተስማምተው ከእስር በመፈታት አዲስ አበባ ውስጥ በሚገኙ ሁለት ከፍተኛዎች ውስጥ በካድሬነት ተመድበው ከነበሩት በከሀላቱ በስተቀር ሌሎች ያን ከማድረግ ይልቅ ሞትን የመምረጥ ቆራጥ ውሳኔ ያደረጉ ጀግኖች ነበሩ። በመጨረሻ በከፍተኛ ምርመራ ሲሰቃዩና በየአስር ቤቱ ሲንከራተቱ ቆይተው በኢሕአፓነት ተከሠው እንደነበሩ ከተሰቃዩ ሌሎች ሶስት እስረኞች ጓዶቻቸው ጋር በጥቅምት ወር 1969 ዓ.ም. ተገደሉ። ከእነርሱ

ጋር ተቀላቅለው ከተገደሉት ውስጥ የኢሕአሠ ነባሩ ታጋይ፤ የጸሎተ ሕዝቅያስ ወንድም ይትባረክ ሕዝቅያስ ይገኝበታል።

በዚያን ወቅት ደርግ የረሸናቸው ጓዶች በጠቅላላው ሀያ ሦስት ሲሆኑ እነሱም፡-

1. ተፈሪ ብርሃኔ፤
2. ውብሸት ረታ፤
3. ተስፋዬ ደሳለኝ፤
4. ዘርዓ ብሩክ አበበ
5. ፈለቀ ወልደ ሰንበት፤
6. ጸጋዬ ኪዳኔ፤
7. ኃይለ ሥላሴ ከበደ፤
8. መሐሪ ተፈሪ፤
9. ኪዳኔ አጽብህ፤
10. ሐጎስ ብሩ፤
11. ሸፈራው ተካ፤
12. ጋሹ ገብሩ፤
13. ዓለም እንግዳ፤
14. ደበሳይ ካሕሳይ፤
15. ልዑል ሰገድ እምዴ፤
16. ተስፋዬ ኃይሉ፤
17. ይትባረክ ሕዝቅያስ፤
18. ታደሰ መኮንን፤
19. ተወልደ ብርሃን ሰዩም፤

20. መሉኔታ ሰልጣን

1. ዳንኤል ደምሴ፤

22. ኪዳኔ መኩሪያ፤

23. ጥላሁን መኩሪያ ነበሩ።

ይህም ለወሎ ተልእኮ ከወጣነው 54 አባላት ከሃያ የሚበልጡ ጓዶች የት እንደደረሱ ያለመታወቁን ያሳያል።

በወሎው ተልዕኮ ባቢያ መሥዋዕትነትን ከከፈሉ ወጣቶች አብዛኞቹ በእምነታቸው ጥንካሬ፤ በውጊያ ልምድና ችግሮችን በጽናት በማለፍ የሚታወቁ ናቸው። ድርጅታዊ ዓላማዎችን ለማሳካት ሕይወታቸውን ለመስጠት ለደቂቃ የላመነቀ ቆራጥ ጓዶች ነበሩ። ከእነርሱ መካከል አብሬያቸው በቅርብ ከመሥራቴ የተነሣ በጭራሽ የማልረሳቸው ይገኙባቸዋል። እኔ ኢሕአሠን ስቀላቀል መጀመሪያ ያነጋገረኝና በዚያን ጊዜ ኢሕአሠ ከነበሩት ጥቂት አባላት ጋር ያስተዋወቀኝ ግደይ (ተፈሪ ብርሃኔ) ስለነበር የማልረሳው ልዩ ትዝታ አለብኝ። ግደይ የሠራዊቱ ከፍተኛ ወታደራዊ አመራር አባል የነበር። እንደነ ጅግሳ ራሺያ የተማረ ከዚያም በፍልስጥኤሞች ሠልጥኖ የመጣ፤ በቀላሉ የማይተካ ጓድ ነበር። ሐዋዝ (ውብሸት ረታ) ደግሞ የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ የነበረ፤ አንባቢና ከፍተኛ ብስለት የነበረው፤ ከፖለቲካ ሐላፊነቱም በተጨማሪ ጎበዝ አዋጊና ተዋጊ የነበረ ጓድ ነበረ። ደበሳይ ካሕሳይ፤ በጦር ተወግቶ ዓይኛው ስለነበረ ዛሬም ምስሉ ከዓይኔ ላይ አልጠፋም፤ ብዙ ደም ከፈሰሰው በኋላ ተርፎ ነበር በደርግ እጅ ወድቆ ለመገደል የበቃው።

የወሎ ተልእኮ ባስከተለው አስከፊ መዘዝ፤ አመራሮቹ በጣም እንደተጸጸቱና ከፍተኛ ሐዘን እንደወደቀባቸው እናውቃለን። ተልእኮው ለምን ለከባድ ችግር እንደተጋለጠ፤ ይህን ሁሉ አደጋ ለምን ሊያስከትል እንደቻለ፤ በአጠቃላይ የማን ጥፋት እንደነበረ ፓርቲውና ወታደራዊው አመራር ምክንያቶቹን

በዝርዝር አጥንተው መልስ ይሰጡብታል ተባለ። መልሱም መጀመሪያ የሚደርሰው ለዚያ ቡድን አባላት እንደሚሆን ተነግሮን ነበር።

እንኳንስ ጥናታዊ ውጤት ልናገኝ የወሎ ተልእኮ ጉዳይ ከዚያ ወዲህ ተነሥቶ አያውቅም፤ እንደተከደነ ቀረ። ምናልባት አመራሩ የችግሩ ምንጭ ራሱ ጋ መሆኑን አውቆ ይሆናል፤ አውነቱን አውጥቶ ስሕተትን በአደባባይ ለመቀበል አባላት በአመራሩ ላይ ያላቸውን እምነት እንደሚቀንስ ታስቦ ሊሆን ይችላል። በአመራር ላይ እምነት ከሌለ ደግሞ በትንሹም በትልቁም ነገር ላይ ማግነራገር ያስከተል ይሆናል። ይህ ሁሉ ከግምት ያለፈ አይደለም፤ ነገር ግን ምክንያቱ ምንም ይሁን ምን ሁኔታው ያስከተለውን መንፈሳዊ ጉዳት ከመባባስ አላዳነውም። በተለይም ከወሎ ተልእኮ በሕይወት የተረፍነው አባላት ከጠባባው ጋር አብረን እንድንኖር ሆነናል።

የአሲምባ አመራሮች የነበሩት ሮባና ፀሐይ እንዲሁም ሌሎቹ በወሎ ከደረሰብን የእእምሮ ጉዳት እንድናገግም የቻሉትን ያህል ሞክረዋል። በመጨረሻ የማገገሚያ ጊዜያችን አበቃና ተመልሰን ወደየምድባችን ገብተን ትግላችንን እንድንቀጥል ተነጋግረን ተሰማማን። ከዚያ በኋላ ለሦስት ወራት ያህል በክፍለ ሕዝብ ማለትም ሕዝብን በማደራጀትና በመቀስቀስ ሥራ ካገለገልኩ በኋላ ሠራዊቱ ተቀይሮ አዲስ ምደባ ተደረገና ኃይል ሦስት ውስጥ ገባሁ።

አራት
ኃይል ሦስት

ክፍለ ሕዝብ

በትጥቅ ትግል የማምነው ራሳቸውን ነፃ ለማውጣት ለሚታገሉ ሰዎች ብቸኛ መፍትሔ ሲሆን ነው። በዚህ እምነቴ እስከመቼም አገፋብታለሁ

ቼ ጉቤራ- ኩባን ለቆ ወደ ኮንጎ ሲሄድ ለቤተሰቡ የጻፈው ደብዳቤ

ከወሎ ከተመለስን በኋላ ወደ ኃይል ሦስት ከመመደቤ በፊት ለጥቂት ወራት በክፍለ ሕዝብ ተመድቤ ሠርቻለሁ። መጀመሪያ አዲ አሮብ አካባቢ ለአንድ ወር ያህል ከዚያ ደግሞ በአድዋ አካባቢ ነበር የቆየሁት። በአዲሱ ምደባ መሠረት ሕዝብ ውስጥ ገብተን የመቀስቀስና የማደራጀት ሥራ ላይ ከተሰማራነው ጓዶች መካከል፣ ጴጥሮስ፣ ኤልያስ፣ ሰባጋድስና ሐጎስ ይገኙብታል።

እየተዘዋወርን ቅስቀሳ በማድረግና የብዙኃን ድርጅቶችን በማቋቋም ውጤታማ ሥራዎችን እየሠራን ቆየን። በአካባቢው የሚገኙትን የከተማም ሆነ የገጠር ሕዝብ እየሰበሰብንና ሕዝቡ በሚያከብራቸው በዓላት ላይ እየተገኘን፣ ስለመብት፣ ስለኢኮኖሚ ጥያቄ፣ ስለመደብና የቤሔር ጭቆና ድርጅታችን ስለነበረው አመለካከት እናስተምር ነበረ። እኛም ከሕዝቡ ጎን ተሰልፈን የኢትዮጵያ ሕዝብ ነጻ እስከሚሆን ድረስ እንደምንታገል እንናገር ነበር።

በዛላ እንበሳ አካባቢ በሠራሁበት ወቅት አንድ ቀን ከጴጥሮስ ጋር እያለን በአካባቢው የወያኔ ካድሬ የነበረው አርአያ ወደእኛ መጥቶ "አንድ የአማርኛ ተናጋሪ የሆነ የከተማ ሰው እኛ ዘንድ መጥቷል። ምናልባት ከእናንተ ጋር ለመቀላቀል መጥቶ ተሳታፊ ወደእኛ የገባ ስለመሰለኝ እንድታነጋግሩት ፈልጌ ነው"

አለን። በሐሳቡ የምንስማማ መሆኑን ስንነግረው ሄዶ ሰውዬውን ይዞት መጣ። ሰውየው ቀይ፤ መካከለኛ ቁመትና ደልዳላ ሰውነት ያለው ነበር።

ሰውየውን ከካድሬው ዞር አድርገን ስለማንነቱና ስለ አመጣጡ ጠየቅነውና፤ ስለ እኛ ድርጅት ዓላማና ኅብረ ብሔር ድርጅትነት አስረዳነው። ወዲያውም ለእርሱ የሚሆነው በብሄር ላይ የተመሠረተው የትግሪኛ ተናጋሪዎች ድርጅት የሆነው ሕወሐት ሳይሆን ኅብረ ብሔር የሆነው የእኛ ድርጅት ኢሕአፓ መሆኑን ከጴጥሮስ ጋር አየተፈራረቅን አስረዳነው።

እርሱ ግን ስለ ኢሕአፓ በደንብ እንደሚያውቅና ወደዚህ የመጣው ከወያኔዎች ጋር ለመቀላቀል መሆኑን ነገረን። ሁለታችንም በጣም ተገረምንና ሰውየው የሰጠንን መልስ አልፍ ብሎ አየጠበቀን ለነበረው ካድሬ ለእርሱ ነገርነው።

እርሱም በከፍለ ሕዝብ ሥራ ላይ ካጋጠሙኝና ከማከብራቸው ጥቂት በሳል የወያኔ ካድሬዎች አንዱ ነበረ። የጋራ ጉዳዮች ሲያጋጥሙን ተባብሮ ለመሥራት የሚመችና ጥሩ ሐሳብ ማምጣት የሚችል ሰው ነበረ። ከዚህ ሌላ እኛም የምናቀርበውን ሐሳብ በቀላሉ የሚረዳ፤ ለሁለቱም ድርጅቶች የጋራ ጥቅም የሚያስገኝ ነገር ላይ ለመተባበር የማያመነታና በራሱ የሚተማመን ሰውም ነበር። ለዚህም ነው የእርሱን ሐሳብ ያለምንም ጥርጣሬ ተቀብለን ሰውየውን ለማገገገር የወሰንነው።

እርሱም መልሳችንን ከሰማ በኋላ “ምናልባት ቀድሞ ወደ እኛ ስለመጣ ወደ እናንተ ለመግባት ፈርቶ ይሆናል። በዚህ በኩል ምንም እንዳይሰጋ እነግረዋለሁና እንደገና በደንብ አነጋግሩት፤ እስከምትጨርሱ ድረስ እጠብቃችኋለሁ” ብሎ ለብቻው ትንሽ አነጋገረውና መልሶ ወደ እኛ ላከው።

እርሱም የተጨነቀው ሰውየው ወደ እነርሱ ቢመጣም የትግሪኛ ተናጋሪ ስላልሆነ ከመግባባትም ሆነ ከዓላማ አንጻር ሊቸገር ይችላል ብሎ ነበር። “አይቻልም” ብሎ እንዳይሸኘው ደግሞ ብዙ መንገድ አቋርጦ ለመታገል

የመጣን ሰው በአይሆንም ብቻ መመለስ በጣም ከብድታል። ስለዚህ ለማሳመን የተቻለንን ሁሉ ጥረት እንድናደርግ ተማጸነን።

እርሱም እንዳለው ሰውየውን ደግመን አነጋገርነው። እነርሱ ጋ ምን ችግር እንደሚገጥመው፤ ለእንድ አማራ ትግራይን ነጻ የማውጣትን ትግል ዓላማዬ ብሎ መቀበል አስቸጋሪ እንደሚሆን፤ የእኛ ድርጅት ግን ከየትኛውም ብሔር የመጣን ታጋይ ሊቀበል እንደሚችልና ለእርሱ ከኢሕአሠ የተሻለ አማራጭ እንደሌለው አስረዳነው።

ሰውየው በእርግጠኝነት ከወያኔ ጋር ሊታገል ስለመጣ ወደሌላ ወደማንኛውም ድርጅት እንደማይቀላቀል ገለጸልን። እኛም በጣም ተገርመን ለዚህ ውሳኔው መነሻው ምን እንደሆነ ጠየቅነው። መልሱን ሲነግረን ደግሞ የበለጠ ገረመን።

“እኔ ከከተማ ስመጣም ስለሁለቱም ድርጅቶች ሰምቻለሁ። ነገር ግን ‘ወያኔዎች አማራ እይወዱም፤ አማራ ካገኙ ይገድላሉ’ ሲሉኝ፤ ‘ውሸት ነው እንዲህ የሚያደርግ ድርጅት ሊኖር አይችልም ብዬ ስከራከር ‘እኔ ወደ ወያኔዎች እሄዳለሁ ከገደሉኝ የእውነትም ያላችሁት ልክ ስለሆነ ለሁሉም ደፍራችሁ ተናገሩ። እኔን ከተቀበሉኝና ካልገደሉኝ ግን የእናንተ መረጃ ተራ ወሬ እንደሆነ ታውቃላችሁ’ ብዬ ነው የመጣሁት። ስለዚህ ነው ከእነርሱ በስተቀር እናንተ ጋ አልገባም ያልኳችሁ” አለን።

ብዙ ሞክረን ስላቃተን እርሱም ወደሚጠብቀን ቦታ ሄደን፤ የሰጠንን መልስ ነገርነው። እርሱም ምንም ማድረግ ባለመቻሉ በጣም ቅር እያለውና ከእነርሱም ጋር ቢቀጥል ሊኖር የሚችለውን ችግርና የዓላማ አለመጣጣም ገልጾልን ተሰናብቶን ሰውየውን እንዳመጣው ይዞት ተመለሰ።

ከብዙ ጊዜ በኋላ ያ አርአያ ያመጣው ሰው ከወያኔዎች ጋር ሆኖ አየታገለ እንደሆነና ከተራ ታጋይነት አልፎ ከፍ ባሉ ሐላፊነቶች አየተመደበ በመሥራት ላይ መሆኑን ተረድቻለሁ። ኢሕአዴግ ሥልጣን ከያዘ በኋላም ወንድወሰን የሚባለው የገንዘብ ሚኒስቴር ከፍተኛ ባለሥልጣን ያ ሰው መሆኑንም ሰምቻለሁ።

ሕዝብ ውስጥ ገብተን የመቀሰቀስና የማደራጀት ሥራ ስናከናውን

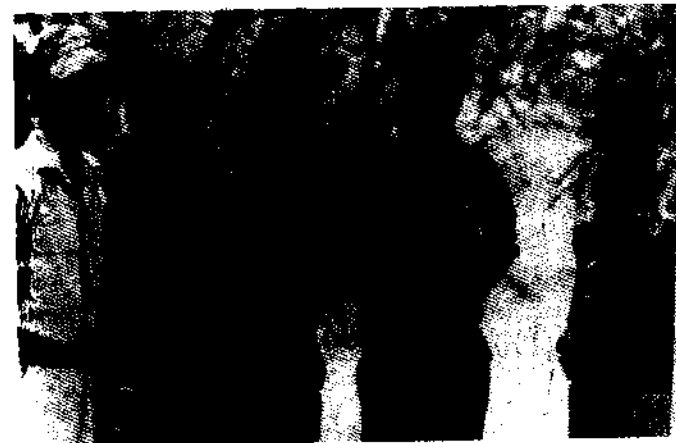
በከፍለ ሕዝብ ሥራ ላይ ምድርባ እያለሁ፣ ከኢሕአወ ጋር ለመቀላቀል በእኛ በኩል ወደ አሲምባ ለመሄድ የመጡትን አርባ የሚደርሱ የአየር ወለድ አባላት ከሕዝቡ ጋር ሆነን ተቀበልናቸው። የአየር ወለድ አባላት በሙሉ ግሩም የሆነ ወታደራዊ ቁመና ነበራቸው። ሁሉም ዘመናዊ እም ፎርቲን ጠመንጃ ታጥቀው ከእነወታደራዊ የደንብ ልብላቸው ሲታዩ ልዩ ድባብና ግርማ የተላበሱ ነበሩ። በተለይ ለእኛ በኢሕአወ ውስጥ ለምንገኝ አባላት የእነርሱ ወደእኛ ድርጅት መግባት፣ በድርጅታችን እንድንከራ፣ በአቋማችን እንደንተማመንና እንድንጸና የሚያደርግ መንፈስ እንድንላበስ አድርገን ነበር።

እነዚያ ደርግን ከድተው በኤርትራ መሬት ከጀብሀዎች ጋር የቆዩትን አየር ወለዶች የእኛ ሰዎች ከኤርትራ ወደ አሲምባ ይዘዋቸው ሲሄዱ ነበር እግረመንገዳቸውን እኛ በነበርንበት ቦታ ያረፉት ።

ምድርባ ላይ ሰንጋ ታርዶላቸው ከእነርሱ ጋር አብረን እየበላንና እየጠጣን ውለን፣ እነርሱ ወደ አሲምባ ለመሄድ ሲሄዱ እኛም ወደየሥራችን ተሰማራን። ያን ጊዜ እነዚያን የአየር ወለድ አባላት ለመጀመሪያ ጊዜ ሳያቸው ከብዙዎቹ ጋር በቅርብ ለመተዋወቅና አብሮ ለመሥራት ዕድል አገኛለሁ የሚል ግምት አልነበረኝም። ሆኖም ግን አብዛኞቹ በኢሕአወ የትግል ታሪኬ እጅግ የምወዳቸው የማከብራቸውና አብሬ ከፉ ደግ የተካፈልኳቸው ውድ ጓዶች ሆነውኛል። እነሱም፤

1. ሌተናል ኮሎኔል ዓለማየሁ አስፋው
2. ሌተናል ብርሃኑ አርጌ
3. ሌተናል አያልሰው
4. ሌተናል ፍጹም አብርሃ
5. ሕብስቱ
6. አያሌው
7. በዕደማሪያም
8. ዘውዴ
9. ጌትነት
10. ጌታሁን
11. መኮንን
12. ብንያም
13. ታዩ ቶላ
14. ግርማ ጅኪ
15. ግርማ በልሁ
16. ወንድማችኝ
17. አክሊሉ
18. ዓለማየሁ ሊቀ
19. ተኮላ
20. መሰሉ
21. ጳውሎስ
22. መኮንን ኢታሙ
23. ባንጃው
24. ሥራብዙ

25. ነጋሽ
26. ኪፋቤል
27. ደፋሩ
28. መኮንን ደጀኔ
29. ንሁ
30. ተሰማ
31. ዘራሁን
32. ሙሊሳ
33. አስፋ
34. ትእዛዙ
35. ሙሉ ዓለም ዘውዴ
36. ቅመሙ
37. ምስግናው
38. በቆዩ ናቸው።

ሌተናል ኮሎኔል ዓለማየሁ (አበጀ) ሌተናል ብርሃኑ አርጌ ሌተናል አያልሰው ሌተናል ፍጹም አብርሃ አምሳ አለቃ ሕብስቱ(ከግራ ወደ ቀኝ)

በ1969 ዓ.ም ከመስከረም ወር ጀምሮ ለጥቂት ወራት ደግሞ በጉሎ ማከዳና በዳሞ ወረዳዎች ውስጥ በዚያው በክፍለ ሕዝብ፣ ሥራ እየተንቀሳቀሱ ነበር። ጥቅምት 14 ቀን ዳሞ ውስጥ በሚገኘው የደብረ ዳሞ ገዳም፣ የአቡነ አረጋዊ ዓመታዊ በዓል የሚከበርበት ቀን ነው። ይህ በዓል በሚከበርበት ዕለት በቦታው ተገኝተን የቅስቀሳ ሥራ ለመስራት ወደ ደብረ ዳሞ ገዳም ለመሄድ በአንድ ቀን ቀደም ብለን ተነሣን።

የአቡነ አረጋዊ ቤተክርስቲያን የሚገኘው ደብረ ዳሞ ተራራ ላይ በሚገኘው ገዳም ነው። በስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን በአቡነ አረጋዊ የተመሠረተው የደብረ ዳሞ ጥንታዊ ገዳም በመካከለኛው ትግራይ ከአዲግራት በስተምዕራብ አቅጣጫ ይገኛል። ገዳሙ ከመሬት ወለል በላይ 2216 ሜትር ከፍታ ባለው ደብረ ዳሞ ተብሎ በሚጠራው ተራራ ስም የተሰየመ ነው።

በተራራው አናት ላይ የ25 ሜትር ከፍታ ያለው ኮረብታ ይገኛል። ኮረብታው ዙሪያውን ቀጥ ያለ ዳገት ስለሆነ በእግር መውጫ መንገድ የለውም። የሚወጣው ከቆዳ በተሠራ ወፍራም ገመድ (ጠፍር) ወገብ ላይ ታስሮ ከኮረብታው አናት ላይ በሚገኙ መካከሎች አንድ በአንድ እየተገተቱ ነው። ኮረብታው አናት ላይ 400 በ1000 ሜትር ስፋት ያለው አምባ ይገኛል። የአቡነ አረጋዊ ቤተክርስቲያንና ገዳሙ የሚገኙት በዚህ አምባ ላይ ነው። ደብረ ዳሞ ገዳም መግባት የሚፈቀደው ለወንዶች ብቻ ነው።

የገዳሙ መሥራች የሆኑት አስተሳሰብ አረጋዊ ከዘጠኝ የእምነት ዳደሮቻቸው ጋር ከሶሪያና ከአካባቢ ሀገሮች መጥተው ወደ ትግራይ እንደገቡ ታሪክ ይናገራል። እነዚህ ዘጠኝ ቅዱሳን ወይም ወንጌላውያን አባ አረጋዊ፣ አባ

ጳጳሳዊ፣ አባ አፍጼ፣ አባ አሌፍ፣ አባ ገሪማ፣አባ ጉባ፣ አባ ሊቃኖስ፣ አባ ጽሕማና አባ ይምኦታ ይባላሉ።

ዘጠኙም በትግራይ በተለያዩ ቦታዎች ተበታትነው የኦርቶዶክስ ተዋሕዶን ገዳማትና አብያተ ክርስቲያናት አቋቁመዋል። ከእነዚህ መካከል በአባ ገሪማ የተመሠረተው፣ በሰሜን አድዋ የሚገኘው የአባ ገሪማ ገዳም አንዱ ነው። አባ ሊቃኖስና አባ ጳጳሳዊ፣ አክሱም የሚገኘው የጳጳሳዊ ገዳም መሥራቾች ናቸው። በታሪካዊዋ የትግራይ ከተማ የህ የሚገኘው ገዳም ደግሞ የተመሠረተው በአባ አፍጼ ነው። በእነዚህ ወንጌላውያን የተመሠረቱት ገዳማት በትግራይ ውስጥ በጣም ታዋቂ ከመሆናቸው የተነሳ አንዳንዶቹ ገዳሞች የተመሠረቱባቸው ወረዳዎች ጭምር የሚጠሩት በስማቸው ነው። አባ አፍጼና አባ ገሪማ ወረዳዎችን ለዚህ አባባል እንደምሳሌ መጥቀስ ይቻላል።

እኛም በክብረ በዓሉ ዕለት በጊዜ ደረሰንና መዛሙር ዳሞ ገብተን ከገዳሙ ስር አደርን። ለቅስቀሳ ስራችን ስንንቀሳቀስ፣ በሐዲስ ዛህላይና በናደው የምትመራው ኃይል አምስት ጸጥታውን ለማስከበር ስለምትመጣ ምንም ስጋት እንደማይኖርብን ተነግሮናል። ከጥዋት ጀምሮ ሰው መጥረፍ ጀምሯል። በየዓመቱ እንደተለመደው የደብረ ዳሞ ገዳም ከትግራይ አካባቢዎችና ከኤርትራ በመጡ የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ተከታዮች ተጨናነቀ። ከገጠር ብቻ ሳይሆን ከየከተማውም የሚመጣው ሕዝብ ብዙ ነው። ኃይል አምስትም በጥዋት በቦታው ደርሳለች። ከእኛ ኃይል በተጨማሪ ሕወኃቶችም የተወሰኑ ኃይሎችና የኪነት ቡድናቸውን ይዘው መጥተዋል። ከእነርሱ የኪነት ቡድኑ አባላት መካከል ባህታ ገብረሕይወትና ብዙአየነ ዘገየ ይገኙባቸዋል።

የኃይል አምስቱ የፖለቲካ ሐላፊ ናደው (ዓባይ አብርሃ) እንደደረሰ ገዳሙ ወደሚገኝበት ኮረብታ ላይ ለመውጣት ወሰነ። እኔም ናደውን አጅቤ

አንድወጣ በመመደቤ ሐዲስ ዛህላይ ደኅና ጠመንጃ መርጦ ሰጠኝና ከናደው ጋር አብራ ለመውጣት ተዘጋጀን። በዚህ ጊዜ ኃይል አምስት የያዘው የማጭድና መደሻ ምስል ያለው ትልቅ ቀይ የሠራዊቱን ዓርማ ባንዲራ ስለነበረ እሱም ተሰጠኝና በወገቤ ዙሪያ ደጋግሜ ጠምጥሜ ያዝኩት።

ዋናው ታቦት ያለበት ቤተክርስቲያን የሚገኘው ለመውጫ የሚሆን የእግር ሞንገድ በሌለው የኮረብታ አምባ ላይ ስለሆነ ወደ አምባው የሚወጣው በጠፍር፣ ወገብ ላይ ታስሮ ከላይ ባሉት መነኩሳት እየተጎተቱ ነው። እኔ ተራዬ ደርሶ ለመውጣት ስዘጋጅ ጠመንጃ ይዜ ልወጣ መሆኑን የተመለከቱ ሰዎች፣ “ጠመንጃ ይዞ ወደገዳም መውጣት ስለማትችል ይቅርብህ” አሉኝ። በአካባቢው ባህል ጠመንጃ ይዞ መንቀሳቀስ እንግዳ አይደለም። ሆኖም እንደኔ ጠመንጃ ይዞ በገመድ እየተጎተተ ለመውጣት የሞከረ ሰው ከዚያ ቀደም ስለላጋጠማቸው ነበር “እንዴት መሣሪያ ይዞ ለመውጣት ትሞክራለህ?” ብለው ያንገራገሩብኝ። እኔ ደግሞ ትእዛዝ መፈጸም ስለነበረብኝ፣ “ግዴለም ምንም አታስቡ” በማለት መሣሪያ እንደታጠቅኩ በገመድ ወገቤን አስፊ እየተጎተተኩ ወጣሁ፤ ናደውም እንደዚሁ ተከትሎኝ ወጣ። እኔ ገዳሙ የሚገኝበት ኮረብታ ላይ ስወጣ የመጀመሪያ ጊዜዬ ነበር።

ታቦቱ ሲወጣ በቀሳውስቱና በሃይማኖቱ አባቶች በቀዳሚነት ይታጀባል። ከቀሳውስቱ ጳላ ደግሞ ሕዝቡ ይከተላል። ታቦቱ እንደወጣ በወገቤ ላይ ጠምጥሜ የያዝኩትን የሠራዊቱን ዓርማ ፈታሁና አያውለበለብኩ ከሕዝቡ ጋር ተቀላቅለን አብረን ቤተክርስቲያኑን መዞር ጀመርን። በመካከል ናደው ወደ ጳላው ዞር ሲል አንድ ያልጠበቀው ሰው ተመለከተና “እማኑኤል፣ እማኑኤል!” ብሎ ጠራኝ።

እኔና ናደው ጎን ለጎን ሆነን ነበር የምንሄደው። ናደው መሣሪያ አልያዘም። እኔ ደግሞ መሣሪያ የተሰጠኝ እርሱን ለማጀብ ስለሆነ የምንሄደው ግራና ቀኙን እያጣራሁ ነበር። ስሜን ሲጠራ በተጠንቀቅ ቀና ብዬ ተመለከትኩት። እርሱም “በስተጀርባህ ያለውን ሰው ተጠንቀቀው” አለኝ። ወደኋላ ዞር ብዬ ስመለከት ምንም አጠራጣሪ ሁኔታ ያለው ሰው አልታየኝም። ግራ ገብቶኝ እንደገና ፊቴን ወደእርሱ አዞርኩና ግራ በመጋባት ስመለከተው አይቶ “ከኋላችን ያለው ሰው ዋና የወያኔ ሰው ስለሆነ ጥንቃቄ አድርግ” አለኝ።

እንደገና ወደኋላ ዞሪ አየሁ። አንድ ረዥም ገበሬ ብቻ ነው ከኋላዬ ጎላ ብሎ የሚታየኝ “አዎ! እርሱ! ከኋላህ ያለው! አረጋዊ በርሔ የሚባለው ቀጣፊ ነው። እንዳይጠጋህ ተጠንቀቀው” አለኝ የዓይኖቼን አቅጣጫ ተመልከቶ።

አረጋዊ በርሔን በስም ገናና መሆኑን እንጂ በእካል አይቼው አላውቅም። ስለዚህ እንደገና ወደ ኋላዬ ዞር አልኩና አተኩሬ ተመለከትኩት። ረዥም፣ ጠይም፣ ትላልቅ ዓይኖችና፣ ቀጥ ያለ አፍንጫ ያለው ነው፤ የገበሬዎች ዓይነት አለባበስ ለብሏል።

አረጋዊም የእኔን መጠንቀቅ አየና “ብጻይ፣(በትግሪኛ ጓድ ማለት ነው) ተው እንጂ አትሳደብ ነውር ነው።” አለው።

ናደውም መለሰና “አንተ አጭበርባሪ ሌባ፣ የትግራይን ሕዝብ እያደናገርክ መኖር የለመድክ! ለምንድነው፣ ሐቆኛ ለመምሰል የምትሞክረው - አ ? በትግራይ ሕዝብ ስም ለመገንድና ለማጭበርበር ነው?። ደግሞ ገበሬ ለመምሰል ነጠላ ደርበህ፤ ንጹሕ ሰው ይመስል፤ በሕዝብ መካከል ታቦት አጅቦህ ትዞራለህ። ሌባ! አሁንም ደጋግሜ ልክ ልክህን እነግርሃለሁ። ቀጣፊ፣ አስመሳይ ሌባ !!” እያለ እየደጋገመ ሰደበው።

አረጋዊ ናደው አንደማይተውው የገባው መሰለኝ፤ ከነገሩ ለመሸሸ ዞር ብሎ ከአኛ ርቆ ሄደ። ናደው፣ አረጋዊ ከሄደም በኋላ ታቦቱ ገብቶ ከገዳሙ ወደታች አስከንወርድ ድረስ "ይሄ ቀጣፊ! አጭበረባሪ! ሌባ!" እያለ መሳደቡን አላቆመም። መጨረሻ በጠፍሮ ታስረን እንደወጣነው ሁሉ ተራ ጠብቀን ከኮረብታው ላይ ታስረን ቁልቁል ወረድን። እኔም የተሰጠኝን ጠመንጃ ለሐዲሽ አስረከቤ ከጓደኞቼ ጋር ተቀላቀልኩ፤ ከናደውም ጋር ተሰነባበትንና ተለያየን። ናደው ስንለያይም ፊቱ እንደተጨማደደ ነበር።

በዚያ ሕዝባዊ አገልግሎት ላይ እያለን ከወያኔ አባላት ጋር ስንገናኝ ባለመግባባት ችግሮች የሚፈጠሩበት ጊዜያት ነበሩ። ከወያኔ ካድሬዎች ጋር ስንገናኝ አብዛኛውን ጊዜ የሚነሳው ጥያቄ "ከብሔርና ከመደብ ጥያቄ የትኛው ይቀድማል?" የሚለው ርዕስ ሲሆን፤ አንዳንድ ብስሶች ያላቸውና ለውይይት ዝግጁ የሆኑ የወያኔ ካድሬዎች ሲያጋጥሙን በአቋም ባንተማመንም ውይይታችን በመግባባትና በሥነሥርዓት በማካሄድ በጥሩ መንፈስ እንለያይ ነበር። ከሌሎች ደግሞ በጭቅጭቅና በንትርክ ጊዜ ፈጅተን እንዲሁ እንለያያለን።

በዚያ ጊዜ ሕዝቡን ማስተማር ብቻ ሳይሆን እኛም ከሕዝቡ አስተያየትና ጥያቄዎች ብዙ ትምህርት አግኝተናል። የትግራይ ሕዝብ በኢትዮጵያዊነቱ የሚኮራ ሕዝብ እንደሆነ በሚገባ አውቀናል። ከዚህም በተጨማሪ የሕዝቡ የትግል መንፈስና ንቃት ወደር የማይገኝለት ነበር። ከሕዝቡ ጋር ስንወያይ የብሔርም ሆነ የመደብ ጭቆና የኢትዮጵያ ሕዝብ ዋና ችግሮች ስለሆኑ ለሁለቱም ጥያቄዎች በመታገል ነጻነትን ማምጣት እንደሚያስፈልግ ነበር የምንገልጸው። ሕዝቡን ከሚያምታቱት ነገሮች አንዱም ኢሕአሠና ወያኔዎች በኤርትራ ጥያቄ ላይ ያላቸው ልዩነት ነበረ፤ እንደማንኛውም የኢትዮጵያ ክፍል ሁሉ የትግራይ ሕዝብም የኤርትራ ጥያቄ እጅግ ያሳስበው ነበር። በአጠቃላይም በእኛና በወያኔዎች መካከል የነበረው ልዩነት የትግራይን ሕዝብ የሚያስጨንቀው ጉዳይ ነበር።

"ሁለታችሁም ልጆቻችን ናችሁ፤ ለምን ልዩነታችሁን በር ጋታ ተነጋግራችሁ አትፈቱትም? ለምንስ ተስማማታችሁ በአንድነት አትታገሉም?" እያሉ ይጠይቁን ነበር።

እኛ ሁለቱም ጥያቄዎች መመለስ እንዳለባቸው እንናተምራለን። ስለዚህ ሕዝቡ የመደብ ጭቆና ብቻ ሳይሆን የብሔር ጭቆናም እንዳለበትና እነዚህ ጥያቄዎች እስኪመለሱ ድረስ መታገል እንዳለበት እንናገራለን። በአንጻሩ እኛም ከትግራይ ሕዝብ ብዙ ትምህርት አግኝተናል። የትግራይ ሕዝብ በኢትዮጵያዊነቱ ያለው ኩራት ስለሀገር ፍቅር የበለጠ እንደገረዳ አድርጎናል። የትግራይ ሕዝብ ታጋይ በመሆኑ ከትግል ልምዱም ብዙ ትምህርት አግኝተናል።

ከዚህ ሌላ የድርጅታችንን አሠራር አስመልክቶ ግራ የሚገቧቸውን አንዳንድ ነገሮች ይጠቁሙንም ነበር። ለምሳሌ "ድርጅታችሁ በከተማ ደርግን እንደሚያጣድፈው እንሰማለን፤ እዚህ በገጠር ውስጥ ግን ብዙ ፍጥነት የላችሁም። የፖለቲካ ቅስቀሳ ብቻ እንጂ ወታደራዊ ንቅናቄ ብዙ አታደርጉም። ለምንድነው? የከተማውና እዚህ ያለው ድርጅታችሁ አንድ አይደሉም ወይ? ከተማ የሚሰጠው መመሪያና እዚህ ገጠር የሚሰጠው መመሪያ የተለያየ ነው ወይ?" የሚሉ ጥያቄዎችንም ያነሡ ነበረ።

ውሎ አድሮ የምንደርስበት ቦታ እየሰፋና ሥራው እየተፋጠነ ሲሄድ የክፈለ ሕዝብ ሥራችንም በዚያው መጠን መፍጠን ነበረበት። ስለዚህም ኃይሎች ከሚሰፍሩበት ቦታ ራቅ እያልን መሄድ ጀመርን። በእጃችን የነበረው ትጥቅ ግን በጣም ትንሽና በጥራትም ዝቅተኛ ስለነበረ ለአደጋ ለመጋለጥ ቅርብ ነበርን። አንዳንዴ የምንይዛቸው መሣሪያዎች፣ የማይተኩሱ ሽጉጦች፣ እንደልብ የማይሠሩ አልቤን ወይም ካርባይን ጠመንጃዎችም ነበሩ። ችግሩን በሚመለከት ከሰዓሲዕ ትንሽ ወጣ ብሎ በሚገኝ ዳላ በሚባል ቦታ ሁላችንም ተሰብስበን ተነጋገርን። ራቅ

እያልን በሄድን መጠን ችግሩ አሳሳቢ እየሆነ፤ ለጠላትም የመጋለጥ ዕድላችን እየሰፋ መሆኑን ገልጸን ደገና መሣሪያዎች እንዲሰጡን መጠየቅ እንደሚገባን ወሰንን። በሁለተኛው ቀን የብዙሃን ድርጅት አባላት በመሉ ከአመራሩ ጋር ለመወያየት ወደ ዳውሃን ሄድን።

ከአመራሩ ጋር በተደረገው ስብሰባ የፖለቲካ ኮሚቴዎች እንዲሁም ከአመራር ሮባ ተገኝቶ ነበር። ከእኛ በኩል ደግሞ አኔ፣ ጀሚላ፣ (ጀሚላ የመጀመሪያዋ የኢሕአሠ ሴት ጓዲት ስትሆን እውነተኛ ስሟ መድፈሪያሽ በላይ ይባላል) ጴጥሮስ፣ ሰባጋድስ፣ ኤልያስ፣ ሐዲሽ በየ፣ሐጎስና ይስሐቅ ነበርን። እነርሱም ችግራችንን አዳመጡና ሁኔታዎችን በተቻለ መጠን ለማሻሻል እንደሚሞክሩ ነግረውን ተለያየን።

በዚያን ጊዜ በአጋጣሚ የደረሰነው ሠራዊት የመቀየጥ ምደባ የተደረገበት ጊዜ ላይ ስለነበረ፣ ስብሰባው ካበቃ በኋላ የእያንዳንዱ ጓድ ምድብ ተነገረ። ሁሉም ምደባውን ሲያውቁ እኔ ብቻ አልተነገረኝም። “አንተ ምድብህ አልታወቀም፤ ጸረና የነበረ አንድ ጓድ ወደሌላ ቦታ ስለተመደበ ጸረና ላይ የአንድ ሰው ቦታ ይኖራል፤ ስለዚህ አንተ ምናልባት ወደ ጸረና ትሄድ ይሆናል” ተባልኩ። በማግስቱ ሁሉም ወደየምድባቸው ሲሄዱ እኔ ከአመራሩ ጋር ቆየሁና በሁለተኛው ቀን ለቅስቀሳ ሥራ ሄዳ የነበረችው ኃይል ሦስት ስትመለስ ወደ ኃይል ሦስት ተመድበህል ተብቼ ከእነሱ ጋር ተቀላቀልኩ።

በ1969 ዓ.ም በጥቅምት ወር ኃይል ሦስት የፖለቲካና የፕሮፓጋንዳ ቅስቀሳ ለማድረግ ወደ አድዋ አካባቢ ተንቀሳቀሰች። የኃይል ሦስት መሪ ኃይሌ ቀጭኑ፣ ምክትሉ ጌትነት ሲሆኑ፤ የኃይሉ የፖለቲካ ሐላፊ ደግሞ ሸፈራው ነበር። ጌትነት ከኃይል ምክትል መሪነቱ በተጨማሪ እኔ የነበርኩበት ጋንታም መሪ ነው። የነበርኩበት ጋንታ ምክትል መሪ እኔ ስሆን የጋንታዋ የፖለቲካ ሐላፊ ደግሞ አብደላ ሆነ። (ከሸፈራው ጋር በወሎ ተልእኮ ላይ አብረን ስለነበርን በደንብ እንተዋወቃለን።) ወደ ገርሁ ስርናይ ለመሄድ ከዳሞ መንገድ ይልቅ የኤርትራን መሬት አቋርጦ ማለፍ በጣም ስለሚቀርብ በዚያው በኩል ሄድን።

ወደ ኤርትራ መሬት ስንገባ ባለፍንባቸው አካባቢዎች ያገኘናቸው የኤርትራ ነዋሪዎች በጥሩ ሁኔታ ነበር የተቀበሉን። የኤርትራ ድርጅቶች “የኢትዮጵያ መንግሥት ቅኝ ገዥ ነው!” እያሉ ሲቀሰቅሱ እንደነበር ስለምናውቅ፣ እኛ ደግሞ “የኢትዮጵያ ታጋዮች ነን! የደርግን መንግሥት በመቃወም ነው በረሐ የገባነው!” ብለን ራሳችንን ስናስተዋውቃቸው በቀላሉ ለማመን ይቸገራሉ ብለን ፈርተን ነበር። እነርሱ ግን ልክ እንደልጆቻቸው አድርገው ተቀብለው አስተናገዱን። በተለይ አንዳንድ የተማሩ ሰዎችን ስናገኝ ስለኢሕአፓ ከማወቃቸው በላይ “ዲሞክራሲያ ካላችሁ ስጡን” እያሉ ይጠይቁን ነበር። በሕዝቡ አቀባበልና ለእኛ በነበረው አመለካከት ሁላችንም በጣም ተደነቅን።

ኃይል ሦስት የኤርትራን ምድር አቋርጣ ወደ አድዋ ከዘለቀች በኋላ በጉሎ ማከዳ፣ ዳሞ፣ እንዲሁም አድዋ አካባቢ እየተተዘዋወረች የቅስቀሳና የፕሮፓጋንዳ ሥራ ስትሠራ ቆይታ ወደ አሲምባ ተመለሰች።

በ1969 ዓ.ም በጥር ወር ከአድዋ እንደተመለሰን፣ ወደ በጌምድር እንደምንሄድ ተነገረን። የምንሄድበት ምክንያት በጌምድር ላይ ለሚገኘው

ሠራዊታችን መትረየስ ለማድረስና እዚያ የሚገኘውን የሠራዊቱን ኃይል ለተወሰነ ጊዜ እንዲጠናከር ለማድረግ ነበር።

ወደ ጎንደር ስንሄድ በኃይል ውስጥ ከነበርነው ጎንጂን የማያስታውስ ማንም የለም። ጎንጂ በጣም ተግባቢ፣ ተጫዋችና በክፉም ሆነ በደግ ጊዜ የሆነ ገጠመኝ እያነሣ የሚያስቀንና የሚያዝናኝን ተወዳጅ ጓድ ነበር። ከጎንጂ ሌላ የማስታውሳቸው አሳቢ ባዩ፣ ጀማል፣ ሰዩም፣ መኩሪያ፣ ከበደ አሊና ሌሎችም በወታደራዊውም ሆነ በፖለቲካው ጥሩ ልምድና ብስለት ነበራቸው።

ወደጎንደር የምንሄድበት አቅጣጫ የተከከለን ወንዝና በረሐውን አቋርጠን እንደሚሆን አውቀናል። እንትሮህ ላይ ትልቅ የወያኔ የጦር ሠፈር እንዳለ ስለሚታወቅ ልዩ ጥንቃቄ ማድረግም ይጠበቅብን ነበር። በአኛ ድርጅት በኩል በአካባቢው ምንም ዓይነት የፖለቲካ ሥራ አልተሠራበትም። ብዙም እንቅስቃሴ ለማድረግ ዕቅድ የለንም። ኃይሏ የታዘዘችው በተከከለ በረሐ አቋርጣ ወደጎንደር እንድታልፍ ብቻ ነበር።

የተከከለ ተፋሰስ ሰድስት መቶ ኪሎ ሜትር ርዝመት አለው። አብዛኛውን የኤርትራን ምዕራባዊ ወሰን የሚያሰምር፣ በጥልቀቱ ከአፍሪካ አንደኛ የሆነ የወንዝ ሸለቆ ያለበትና በረሐ ነው። ይህ ጥልቀቱ በአንዳንድ ቦታዎች ላይ እስከ 2000 ሜትር ይደርሳል። ተከከለ ወንዝ ላስታ ከሚገኘው ካጭን ተራራ ይነሣና የምዕራብንና የሰሜንን አቅጣጫ እየያዘ በትግራይና በኤርትራ አድርጎ ወደሱዳን የሚገባ ወንዝ ነው።

የተከከለ በረሐ የራሱ የሆነ የጦርነት ታሪክም ያለው በረሀ ነው። በ1929 ዓ.ም.የካቲት በሁለተኛው የኢጣሊያና የኢትዮጵያ ጦርነት ወቅት፣ በ፪ዎች የሚቆጠሩ አርበኞች መሸሸጊያ ነበር። በዚያኑ ጊዜ የኢትዮጵያ አርበኞች፣ በኢጣሊያ

የአየር ኃይል በመርዝ ጋዝ ያለቁትም፣ ወደ ተከከለ በረሀ እያፈገፈጉ ባሉበት ወቅት ነበር።

የዚህን ወንዝ ሸለቆ ተከትሎ የተዘረጋው በረሀ በጣሊያን ጊዜ የአርበኞች ከላላ እንደሆነ ሁሉ፣ ወያኔዎችም ከደርግ ኃይል ከላላ እንዲሆናቸው የጦር ሰፈር መሥርተውበታል። እኛ ደግሞ ወደ ጎንደር ለመሄድ የተነሣነው ይህንን የተከከለን በረሐ ሰንጥቀን በማለፍ ነበር። በተከከለ በረሐና በአካባቢው ያሉ ነዋሪዎች በወያኔ ሠራዊት ስር በመሆናቸው፣ ስለእኛ የሚኖራቸው አመለካከት የተዛባ መሆኑ የታወቀ ነው። በአኛ ድርጅት የፖለቲካ ሥራ ያልተሠራበት አካባቢ ስለሆነ እዚያ ስንደርስ ጥሩ አቀባበል ይጠበቅናል የሚል ግምት አልነበረንም። በመሆኑም ኃይላችን ስትነሣ በቂ የሥነ ልቦና ዝግጅት አድርጋለን። በዚህ ምክንያት ወደተከከለ ሰንጠጋ እኔ ትግራኛ ተናጋሪ ስለሆንኩ፣ የኃይሏን ምክትል መሪ የጌትነትን ፊደሮች እንድይዘው ተደረገ።

ፊደሮ ይገፍ በትግራኛ ስነጋገር የአካባቢው ልጆች ስምተው “ሐቡይ ኩርኩር፣ሐቡይ ኩርኩር” (ትልቁ የአማራ ውሻ) እያሉ እየሳቁብኝ ይከተሉኝ ጀመር። ነገሩ በጣም የሚያበሳጭ ቢሆንም ዓላማችንን ብቻ በማሰብ ልጆቼ ቢቀበሉም ባይቀበሉም በትግራኛ አውነቱን ለማስተማር እየሞከርኩ እንደምንም በትዕግሥት አለፍኳቸው።

መንገዳችንን ቀጥለን ወርኢ በረሐ ገባን፤ የወርኢ በረሐ በትግራይ ውስጥ የሚገኘው ትልቁ በረሐ ነው። ከትግራይ ሦስት አውራጃዎች ማለትም ከኢጋሜ፣ ከአድዋና ከተንቤን አውራጃዎች አቋርጠው የሚመጡ ወንዞች የሚገናኙበትና ወደተከከለ የሚገቡበት ቦታ ነው።

በረሐውን እያቋረጥን ስንሄድ፣ አንድ የወያኔ ኃይል እየተከተለን እንደሆነ አወቅን። አካባቢው እነሱ የሚንቀሳቀሱበት ቦታ በመሆኑ መምጣታችንን

ሰምተው እንቅስቃሴያችንን እየተከታተሉ ነበር። እነርሱ ስለእኛ ሊያገኙ የማይችሉት መረጃ ቢኖር ለምን አላማ እንደመጣን ማወቅ ብቻ ነው።

የወያኔ ኃይል እንደምትከታተለን ስለተረዳን፣ በተቻለን መጠን ከበስተጀርባ ያሉ ጓዶች ኮቴያችንን እያጠፉ ዳናችንን በማሳሳት በተለየ አቅጣጫ የሔድን እንዲመሰል ለማድረግ ሞከረናል። ከወያኔዎች ኃይል ጋር እንዳንዴ ፊትና ሷል፣ እንዳንዴ ደግሞ ግራና ቀኝ፣ እየሆንን መንገዳችንን ቀጠልን። ወደ ተከዜ በረሐ ገብተን የምናቋርጥበትን አቅጣጫ እንዳያውቁ የበስተግራውን አቅጣጫ የምንይዝ አስመሰለን በቀኝ በኩል አቋርጠን ለማለፍ ነበር የፈለግነው።

እንደዚያ በድብብቆሽና በጥንቃቄ ተጉዘን፣ ወደ አመሻሹ ላይ ተንቤን አውራጃ ውስጥ በምትገኝ ወርቅ እንባ በምትባል ትንሽ መንደር በኩል ብቅ ስንል ትከታተለን ከነበረችው የወያኔ ኃይል ጋር ፊት ለፊት ተገናኘን። “ማነህ ቁም! ማነህ ቁም!” እየተባባልን፣ ተፋጠጥን። ሁለታችንም ማንነታችንን ለማረጋገጥ ስለፈለግን፣ ሁለት ሁለት ሰዎች እንድንልክ ተስማምተን ሰዎቹ ቁልቁለት ላይ ወርደው እንዱ የሌላውን ማንነት አረጋገጠ። በኋላ የምንጓዝበትን አቅጣጫ ለይተን ሰምምነት ተደረገና ፍጥጫው በሰላም ተፈታ።

በዚህ መካከል “በእንዳንድ የፖለቲካ አቋሞቻችን ላይ ውይይት ብናደርግለን?” የሚል ሐሳብ መጣ። ሐሳቡ ከማን እንደመነጨ አላስታውስም እንጂ የሁለታችንም ወገን በሐሳቡ ተስማማ። ከሁለታችንም ጋንታዎች ሁለት ሁለት ሰዎች ዋርዲያ እንዲቆሙ ተደረገ። እንደ አጋጣሚ ውይይቱ የተካሄደበት እኔ የነበርኩት ጋንታ የሰፈረችበት ቦታ ስለነበር፣ የእኛን ጋንታ ዋርዲያ የምቆጣጠረው እኔ ነበርኩ።

በዚያ ሐላፊነቴ ማድረግ የሚገባኝን ጥንቃቄ ሳስብ ከዚህ በፊት ከወያኔዎች ጋር ሰበያ ላይ ተሰብስበን እያለን የተፈጠረው አጋጣሚ ታወሰኝ። ልክ እንደአሁኑ ከእነርሱም አንድ ከእኛም አንድ አባል ለዋርድያነት ተመድቦ ሁለት

ሁለት እየሆኑ ነበር ዘብ የሚቆሙት። ከእነሱ ዋርድያ የተመደበው አባል የያዘው ጥሩ መሣሪያ ሲሆን የእኛ አባል ግን የያዘው አሮጌ ማስ ጠመንጃ ነበር።

ውይይቱ እየተካሄደ እያለ፣ ጠመንጃ ባረቀና የተኩሱ ድምፅ ተሰማ። በዚህ ጊዜ በተፈጠረው መተራመስ ቤት ውስጥ በርታ የነበረችው ኩራዝ ጠፋችና በጨለማ ተዋጥን። ሁላችንም ሲጋት ውስጥ ገባን። ጨለማው በፍጹም የማያስተያይ ስለነበረ ውስጥ ያለው ሁላችንም የምንይዘውና የምንለቀው ጠፍቶን ግራ በመጋባት ተደነባበርን።

ለዋርድያ የቆሙት የእኛና የእነርሱ ጓዶችም ምን እንደተፈጠረ ስላላወቁና ለአርምጃ መዘጋጀት ስለነበረባቸው ሁለቱም መሳሪያቸውን ደግነው እንዱ በእንዱ ላይ ሲያቀባብሉ፣ የማስ ጠበንጃ የያዘው የእኛ ዋርድያ ማቀባበያውን ሲሰበው ሊሠራለት አልቻለም። የእነርሱ ዋርድያ ግን የያዘው መሣሪያ ጥሩ ስለነበረ ወዲያው አቀባብሎ ደገነበት። የእኛ ዋርዲያ ዓይኖቹ ፈጠው የሚያደርገው ግራ ገባው። ሁልጊዜም በእንደዚህ ዓይነት ድንገተኛ ሁኔታ ላይ ፈጥኖ የመወሰን ችሎታ የነበረው ጂግሳ፣ እንደምንም ብሎ ከጨለማው ቤት ውስጥ ዘሎ ወጣና ባትሪ አግኝቶ ሲያበራ፣ የእኛ ዋርድያ ግራ ተጋብቶ እንዳለ ደረሰለትና ሁለቱንም አረጋጋቸው። ከዚያም ላምባዲና አመጣና አብርቶ በስበሰባው የነበሩት እንዲረጋጉ በማድረግ ተራ በተራ ወጥተው ችግሩ በዚያው አለፈ። ምን እንደተፈጠረ ከተጣራ በኋላ ሁሉም ተመልሰው ገቡና ኩራዝ በርቶ ውይይቱ እንደገና ቀጠለ።

ከዚያ አጋጣሚ በመነሣት ለዋርድያ የሚቆሙው የእኛ ጠባቂ ጥሩ ጠመንጃ እንዲታጠቅ ማድረግ እንደሚገባኝ አስብኩ። ስለዚህ ለተረኛው ዋርዲያችን፣ ኤም ፎርቲን ጠመንጃ እንዲይዝ አድርጌ ዋርድያዎቹ ሲለዋወጡ ጠመንጃውን ለቀጣዩ ተረኛ ዋርዲያ እየሰጠ ሰዎቹ ብቻ እንዲለዋወጡ አደረግሁ።

በውይይቱ ከሌሎችም ከእኛም ጋንታዎች የፖለቲካ ብስለትና የንግግር ችሎታ ያላቸው አባላት መጥተው እንዲካፈሉ ተደርገዋል። በውይይቱ የተካፈሉት አስር ያህል ሲሆኑ የሁለቱ ጋንታዎቻችን የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎች ኪዳኔና

ገላውዲዮስም ተካፍለዋል። እኔ ጸጥታውን የመቆጣጠር ሐላፊነት ስለነበረብኝ ወጣ ገባ እያልኩና ወደ ዋርድያ መቆሚያ ቦታ ደረሰ መለስ እያልኩ ነበር በውይይቱ ላይ የሚሰጡ ሐሳቦችን የምስማው።

በሁለቱም ወገን ብስለት ያላቸው አባላት ስለተካፈሉ የየራሳቸውን ትንታኔዎች ሰጥተውበታል። ከአነርሱ በኩል ተወያይ የነበረው የኃይሉ የፖለቲካ ሐላፊ አነጋገሩና አገላለጹ የሰውን ጆሮ የመያዝ ችሎታ ነበረው። ሰውየው ነገር የማይደጋግም፤ ከተነሣበት ነጥብ የማይወጣና በረጋ መንፈስ ሐሳቡን መግለጽ የሚችል መሆኑን ስመለከት፤ ወያኔዎችም እንደዚያ ዓይነት በሳል ፖለቲከኛ የነበራቸው መሆኑ አስገርሞኝ ነበረ። የዚያ የፖለቲካ ኮሚሳር አነጋገርና ሐሳቡን ያቀረበበት መንገድ ከዚያ በፊት ከወያኔ ካድሬዎች ከማውቀው አቀራረብ የተለየ ነበር።

ኮሚሳሩ ሲያሰረዳ ደርግ በዚያን ጊዜ አውጥቶት የነበረው የመሬት ለአራሹ አዋጅ፤ ገበሬውን ለጊዜውም ቢሆን የሚያማልልና የደርግንም ማንነት የሚሸፍን ጭንብል ስለሆነ፤ ሕዝቡን በደርግ ላይ ለማነሣሣት የብሔር ጥያቄን ማስቀደም ጠቃሚ እንደሆነ ገለጸ። የብሔር ጥያቄን በማስቀደም የትግራይን ህዝብ ከዳር እስከዳር ማነሣሣት እንደሚቻልና ይህም በወቅቱ ከነበረው የሀገሪቱ ተጨባጭ ሁኔታ በመነሣት ትግሉን ለማጠናከር በጣም የሚጠቅም ወሳኝ የታክቲክ ጥያቄ እንደሆነ አስረዳ። ይሁን እንጂ አለ ኮሚሳሩ “አሁን ባለንበት ሁኔታ፤ የብሔር ጥያቄን ማስቀደም እጅግ ቢጠቅምም፤ መሠረታዊውና ዋናው ጥያቄ ግን የመደብ ጥያቄ ነው። የብሄር ጥያቄ በታክቲክ ደረጃ የተካፈለ ጥያቄ ነው። በድርጅታችን ስትራቴጂ ዋናውና መሠረታዊው ጥያቄ አሁንም የመደብ ጥያቄ ነው” አለ።

እኔ ከወያኔ አባላት ጋር በተለያዩ ጊዜ የመገናኘት ዕድል ስለነበረኝ የአንዳንዶቹን ለመደብ ትግል ምንም ያህል ቦታ ያለመስጠት ዓይቻለሁ። ይህ አዲስ የሰማሁት መከራከሪያ ነጥብም እውነት ቢሆን ኖሮ በተግባር ሊታይ የሚችል ፍንጭ

እንኳ ማየት ነበረብን እያልኩ ከራሴ ጋር አነጋገራለሁ። ወይንም ደግሞ ኮሚሳሩ ያነሳው ሐሳብ የእርሱና የአንዳንድ አመራሮች ሐሳብ ሆኖ በሌሎች ገና ተቀባይነት ያላገኘና በተግባር ያልሠሩበት አቋም ሊሆን እንደሚችልም ገምቻለሁ።

ሰውየው ንግግሩን በመቀጠል “የእኛ ድርጅት አቋም ይህ መሆኑን እናንተም ታውቃላችሁ። ስለዚህ እኛን ጠባቦች በማስመሰል፤ የብሔር ጥያቄ በመደብ ትግል ውስጥ የሚፈታ ነው እያላችሁ ሕዝቡን እያወናበዳችሁ አትከፋፍሉብን” ብሎ ማሳሰቢያ ሰጠ።

ሁሉንም ያስማማው ነገር ለውይይት መቀመጥና ለመነጋገር መቻል መልካምና ጠቃሚ የፖለቲካ ባህል ጅምር መሆኑ ነበር። ውይይቱ በጥሩ መግባባት ተካሂዶ ተመሳሳይ የውይይት መድረክ እየተፈጠረ በየጊዜው ቢካሄድ የሚደገፍ እንደሆነ ስምምነት ላይ ተደርሶ ስብሰባው አበቃና፤ የሁለታችንም ኃይሎች በየፊናችን ለመሔድ ተለያዩን።

የጎንደር ጉዟችንን ቀጥለን ወደ ተከዜ ጫፍ የሚወስደውን አቅጣጫ ይዘን በተከዜ በረሐ አፋፍ ላይ የምትገኝ ሀምባራ የምትባል መንደር ተቃረብን።

ወደ መንደሩ ከመግባታችን በፊት የኃይሉ ወታደራዊ መሪ ኃይሌ ቀጭኑ፤ ሽፈራውና ጌትነትን ጠራቸውና፤ ሦስቱ ለአሥራ አምስት ደቂቃ ያህል ተመካከሩ። በምክከራቸው መሠረት በኃይሉ ውስጥ ያሉት ሦስት ጋንታዎች የሚገቡበትን ዕቅድ ነገሩን። አንደኛዋ ጋንታ ከአመራር አባላቱ ፊት ፊት እየቀደመች አንድትሄድ፤ ሁለተኛዋ ጋንታ ከኃይሌ ቀጭኑ ጋር ያሉ የአመራር አባላትን እጅባ ወደ መንደሩ አንድትገባ፤ ሦስተኛዋና እኔ የነበርኩባት ጋንታ ደግሞ መትረየሱን በመያዝ ከመንደሩ በስተጀርባ በሚገኝ አንድ ተራራ ላይ ወጥታ ቦታ አንድትይዝ ታዘዘች።

በታችንን እንደያዝን፤ ብረት የያዙ ሰዎች ከቤተክርስቲያን አካባቢ ውር-ውር ሲሉ ከነበርንበት ከፍታ ላይ ሆነን ተመለከትን። “ሽፍቶች ናቸው ወይስ ወያኔዎች ቀድመው መጥተው ነው?” እየተባባልን ስንጠያየቅ ከቆየን በኋላ አውነቱን ተረዳን። በአካባቢው ብዙ ታጣቂዎች ያሉት አንድ የመሬት ከበርቴ መኖሩን፤ በዚያን ሰዓት ደግሞ ሰውየው ያለው ቤተክርስቲያን ውስጥ እንደነበረና ታጣቂዎቹም እርሱን የሚያጅቡ መሆናቸን የመንደሩ ነዋሪዎች ነገሩን። ከትንሽ ጊዜ በኋላ አሸከሮቹ፤ ማንነታችንን ለማጣራት እኛ ወደነበርንበት ቦታ መጡና ጠየቁን። የኢሕአፓ ሠራዊት እንደሆንን ስንነግራቸው፤ ጉዳት እንደማናደርስ አምነው ተመለሱ። እስከማስታውሰው ድረስ ለምን እንደሆነ ባላውቅም ባለባቶቹ ከእኛ ጋር ውጊያ ገጥመው አያውቁም።

ኃይሌ ቀጭኑና ሌሎች አመራሮች አብራቸው ያሉቸውን ጋንታ ይዘው ወደ መሬት ከበርቴው ቤት ገብተዋል። ሰውየው ከቤተክርስቲያን ተጠርቶ ወደቤት እንዲመጣ አስላኩበት። ሲመለስም ለኃይሌ ቀጭኑና አብረውት ለነበሩት ጓዶች ግብዣ አደረገላቸው። የመንደሩ ነዋሪዎች ደግሞ እኛ ወደነበርንበት ቦታ መጥተው “እናንተ የእውነት ተጋዳዮች ከሆናችሁ ይሄንን ሰውዬ ለምን አትይዙትም? ማን እንደሆነ አታውቁም እንዴት ፊታውራሪ አበራ ጣሰው የሚባለው፤ በኃይለ ሥላሴ ጊዜ ወረዳ አስተዳዳሪ የነበረ የሰለሞን ጣሰው ወንድም ነው!” (ሰለሞን

ጣሰው በሰሜን ተራራዎች አካባቢ ብዙ መሬት የነበረው የመሬት ከበርቴ ነው) እርሱ እኮ መንደሩን ያስቸገረ፤ ሴቶችን የሚደፍር፤ የድሀ ሀብትና ንብረት በኃይሌ የሚቀማ፤ የመሬት ከበርቴ ነው! ለምንድነው እርሱንና አሸከሮቹን የማትይዟቸው?” በማለት ጥያቄ አቀረቡ። እኛ የሰውየውን ማንነት ከነዋሪዎቹ ከሰማን በኋላ የግብዣው ነገር ግልጽ አልሆነ አለን። ሰዎቹ ያቀረቡትን ጥያቄ በማንነት ምን ማድረግ እንዲሚገባን የፖለቲካ ጉዳይ ኃላፊዎችንን አብደላን ጠየቅኩት።

አብደላም “እኛ በዚህ ጉዳይ ላይ ትእዛዝ ስላልተሰጠን ዝም በሏቸው” አለኝ-በቸልተኛ አስተያየት እየተመለከተኝ።

“እንዴት ዝም በሏቸው ትላለህ? ወይ ሂድና ስለሁኔታው አመራሮችን ጠይቃቸው” አልኩት።

“ለምን ትጨቀጭቀኛለህ? እኔ ሳልታዘዝ ምንም ማድረግ አልቻልም!!” በማለት ቱግ አለብኝ።

“እንተ የፖለቲካ ሐላፊ ሆነህ እንዴት እንደዚህ ትላለህ? በረሐ የወጣኸው ለሕዝብ መብት ለመታገል አይደለም እንዴት ታዲያ የምንቆመው ከሕዝብ ጋር ነው። ወይስ ከወንጀለኛ ጋር ነው? ቢያንስ ለማጣራት አንኳ እንጥከርም እንዴት” ብዬ ወጥረ ሰይዘው። በመካከላችን ጸብ ሲነሣ ሆነ። ተፋጠጥን፤ የቀረን ነገር መሣሪያችንን ማቀበል ነበር። መካረራችንን ሲመለከቱ ሌሎቹ መሐል ገብተው አለዩን። ባይገላግሉን ኖሮ ግን አንድ ከፉ ነገር መፈጠሩ አይቀርም ነበር።

እኔ የገበሬ ልጅ ስለሆንኩ ፍትሕ ማጣት ምን ያህል መጥፎ ነገር እንደሆነ አውቃለሁ። አባቴ የነገረኝንና ያየሁትን አስታወስኩና በዚያን ወቅት ደግሞ ከሕዝብ ጎን መቆም ስላልቻልኩ፤ እልህ ያዘኝ። በረሐ የወጣሁበት ዋና ዓላማም ይሄ ነበር፤ ምንም ማድረግ ስላልቻልኩ በጣም በግኛለሁ። የጋንታዋ መሪ ጌትነት ከእኛ ጋር ስላልነበረ ሐላፊነቱ የኔ ነው። መወሰን የሚችለው ግን የጋንታዋ የፖለቲካ ሐላፊ ስለሆነ የእርሱ ምላሽ ደግሞ የግዴለሽነትና ከዓላማችን የሚያርቀን ሆኖ ስለታያኝ አልተዋጠልኝም።

ከእርሱ እንደተለየሁ የሰውየው አሽከሮች ውጪ ለነበሩ አባላት፤ ምግብ እያዙሩ ነበርና ወደ እኛም ጋንታ ይዘው መጡ። ምናልባት ያመጡት ምግብ ከመንደሩ ነዋሪ በማስገደድ የተሰበሰበ ሊሆን ይችላል ብዬ ስላሰብኩ አሽከሮቹን አመናጭቄ ከአመጡት ምግብ ጋር እንዲመለሱ አደረግኳቸው።

የጋንታዋ አባላት የአብደላ መልስ ስላልተዋጠልን ተቃውሞአችንን ለመግለጽ አኮረፍን፤ የሰውየው አሽከሮች ያመጡልንን ምግብ አንበላም ብለን መመለሳችንን፤ የመንደሩ ነዋሪዎች ሲያውቁ፤ በአቋማችን ተደስተው በገዛ ፈቃዳቸው፤ ከየቤቱ ምግብ አሰባስበው ይዘውልን መጡ። ምግቡን ስንበላ ሁሉ አብደላን በነገር እያበሸቅን ሕዝባዊ ድጋፍና የግፈኞች ድጋፍ እንደዶሮ ወጥና እንደሽሮ የጣዕም ልዩነት አላቸው እንባባል ነበር። እርሱ ግን እንጉቱን ቀና ሳያደርግ ዝም ብሎ ነበር የሚባለው። ምናልባትም በሠራው ሥራ ተጸጽቶ ይሆናል ብዬ አሰብኩ።

ሀምባራን ለቀን ስንወጣ ያለፍነው በአበራ ጣሰው ደጅ ላይ ስለነበር እያንዳንዳችንን እየጨበጠ “ደንና ሁኑ አይዟችሁ!” እያለ ተሰናበተን።

በተከዜው ጉዟችን ላይ የአየር ወለድ አባል የነበረው፤ መቶ አለቃ ፍጹም ገና ከዳሞ መንቀሳቀስ ስንጀምር አንሥቶ የጋንታ አመራሮችን ለብቻችን እየሰበሰበ አንዳንድ የወታደራዊ ሥልጣናዎችን ይሰጠን ነበር። ጅዶ፤ ካራቴ ፤ ደምፅ በሌለው መሣሪያ መጠቀም፤ ጠላትን በማፈን ማስቀረት፤ ለተወሰነ ጊዜ ትንፋሽን መሰወር፤ እንዲሁም የሰወርነውን ትንፋሽ መመለስና የመሳሰሉትን አስተማረን። የመቶ አለቃ ፍጹም፤ ጠንቃቃ፤ ጥሩ የሆነ ወታደራዊ እውቀትና አቋም የነበረው ጓድ ነበር።

ከሀምባራ ተነሥተን ስንጓዝ ውላን አንድ ቦታ አደርገና ተከዜን በጠዋት ለመሻገር በሌሊት መንገድ እንድንጀምር ተደረገ። ምንክልባትም በረሐማ የአየር ሁኔታ በመሆኑ ፀሐይዋ ከመበርታቷ በፊት ቁልቁል ወርደን ዳጉቱን ስንወጣ እንዳንደከም ተብሎ ይመስለኛል። ደን የበዛበትን አካባቢ አለፍንና አስኪነጋ ድረስ ተጓዝን። ወደ ተከዜ ወንዝ ስንጠጋ አብደላ ከእኔ በፊት ያልፍ ስለነበር መነጋገር ጀመርን። በአበራ ጣሰው ምክንያት ብዙ ተጨቃጭቀን የነበረበት ሁኔታ ገና ስላልበረደልኝ ሆነ ብዬ እንደገና አነሣሁበት።

“የእኛ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎች ለሕዝብ ነው የምንቆመው እያላችሁ ታስተምራላችሁ። እናንተ ግን ሕዝብ ሲጮህ ዝም ትላላችሁ። ከፊውዳሎች ጋር አብሮ መሆን ምንድነው ስንል ዝም እንድንል ታደርጉናላችሁ። ዓላማችሁን ምን ያህል እንደምታውቁት ያጠራጥራል” እያልኩ የተቋጠረ ብሶቴን አወረድኩበት። እርሱ መናደዱ በያስታውቅም ምንም መልስ አልሰጠኝም። መልስ ስላልሰጠኝ ደግሞ የበለጠ ተናደድኩና ሌላ ማናደጃ መንገድ መፈለግ ጀመርኩ። “ሌላ ደግሞ ልንገርህ፤ እናንተ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎች ወያኔ ጠባብ ነው፤ በመደብ ትግልም እያምኑም ትላላችሁ። ትናንትና ግን ‘በመደብ ትግል እናምናለን’ ሲሉ ሰማናቸው ...” ብዬ ተናግረ ሳልጨርስ፤ ዝም ብሎ የነበረው አብደላ እንጉቱን ቀና አድርጎ መናገር ጀመረ።

“አንተ እኮ፤ መጀመሪያም ተሳስተህ ነው ወደ እኛ የገባሽው!” አለኝ። ያንን የተናገረው የትግራይ ልጅ ስለሆንኩ መሆኑን አውቆዋለሁ።

“እኔ ተሳስቼ አልገባሁም፤ እንተ ነህ የተሳሳተኩው” አልኩትና ትንሽ ተጨቃጨቅንና እኔም እርሱም ስሜታዊ እንደሆንን ተለያየን።

ከዘንዶ፣ ከአባብና ከአዘም እንድንጠነቀቅ እየተነገረን ተከዜን ተሻገርን። መጀመሪያ ዋና በደንብ የሚችሉ የተወሰኑ ጓዶች አሰሳ ካደረጉና አካባቢውን ዞረው ካጣሩ በኋላ ነበር ሌሎቻችን የተሻገርነው። ከዚህም በተጨማሪ ሌሎች ጓዶችም ወደ ዳገት ላይ ወጥተው ሽፋን ሲሰጡን በስተጀርባም በኩል እንዲሁ ሌሎች ጓዶች ተመድበው ተጠንቅቀን ነበር ያለፍነው። የተራብ ዘንዶ በመገንዳችን ላይ እንድንበረ የሰማሁት በኋላ ነው። እኔ አላየሁትም። በአካባቢው የነበረ እንድ አዳኝ ዘንዶው ዛፍ ላይ ተንጠልጥሎ በማየቱ ለጓዶች በስተቀኝ በኩል ዘንዶ መኖሩን በመንገሩ “ተጠንቀቁ” የሚለው መልእክት እየተላለፈ እኔ ዘንድ ደረሰ። ከእኔ በፊት የነበረው ታደሰ የሚባል ሐኪም ግን ዘንዶውን አይቶታል። የመጨረሻ መስርእ(የሰልፉ መጨረሻ) ላይ ስለነበርኩኝ እኔ ስደርስ ዘንዶው ቦታውን ለቅቆ ሄዶ ነበር።

ቀኑን ሙሉ ስንሄድ ውለን ወደ ማታ ላይ ጸለምት ወረዳ ውስጥ አጨር ገባን። አጨር እንደገባን ከበጌምድር ጓዶች መጀመሪያ ያገኘነው አባ አያሌው የሚባል የከፍለ ሕዝብ አባል ነበር። አባ አያሌውን በአካባቢው ላይ የሚሠሩ አራት የሚሆኑ ብረት የያዙ ገበሬዎች አስከትሎ አገኘነው። በሁለተኛው ቀን ጡርስጌ ገባን። መግባታችንን ሲሰሙ የበጌምድር ጋንታዎች በሙሉ ወደ እኛ መጡ። ብዙ ሽፍቶች ይዘው ነበር። ከሽፍቶች የነጠቋቸው ከብቶችም ነበሯቸው። በመሆኑም በሬዎች አረዳልንና ከጎንደር ጓዶች ጋር ስንቀላቀል በትልቅ ድግስና በመዝሙርም በታጀበ ሞቅ ያለ መስተንግዶ ነበር። ከዘመርናቸው መዝሙሮች ውስጥ “ኢንተርናሲዮናል፤ የዓለም ሠራተኞች ተባበሩ” የሚለው መዝሙር፤ በትግርኛ፤ በአማርኛና፤ በአሮምኛ ተዘምሮአል። እያንዳንዱ ሌላ ቋንቋ የሚችል ጓድ በቋንቋው ይዘምራል። በዚያም ምክንያት የቅልቅላችን በዓል የደመቀ ሆነ። በዚያ

ዓይነት ሁኔታ ለሦስት ቀን ከቆየን በኋላ በጉዞ የደከመውን ሰውነታችንን በደንብ አሳርፈን ታደስን።

ከቅልቅሉ ዕረፍት በኋላ መጀመሪያ የተንቀሳቀሰው ወደ ዲማ ገበያ ነበር። ዲማ ገበያ ሄደን ሀገር ያስቸገሩ የተባሉ ሽፍቶችን ያዘንና በቁጥጥራችን ስር አቆይተን ከሦስት ቀናት በኋላ ችሎት (ትሪቢዩናል) ተቋቁሞ በሽፍቶቹ ላይ የዳኝነት ውሳኔ ተላለፈ። ዳኝነቱ ዲማ ላይ እንዲሆን የተመረጠበት ምክንያት የቆላውን ምድር ከደጋው ጋር የሚያገናኝ ትልቅ ገበያ ስለሆነና ብዙ ሕዝብ ስለሚሰበሰብበት ነበር። እያንዳንዱ ሽፍታ ወደ ገበያው ተወስዶ ግርፋት የተወሰነበት ተገርፎ፤ በይቅርታ የሚታለፈው፤ በሕዝብ ፊት ምሕረት ጠይቆ፤ አብዛኞቹ ተለቀቁ። የተቀሩት ከባድ ወንጀል የፈጸሙ የተባሉትን ደግሞ ከእኛው ጋር አስቀርተን ይዘናቸው ሄድን።

አዲ ሰላም ገባን፤ ከአዲስ ሰላም እንደታለፈ በስተምዕራብ በኩል ገደልና ጫካ ነው። እሱን አልፈን ወደ ግልቤና ሄድን። ግልቤና እንደደረሰን ሞት ተፈርዶባቸው የነበሩት ሽፍቶች ፍጻሜ ሆነ። ከግልቤና ቀጥሎ ጉዞአችን ወደ ድልበዛ ነበረ፤ ድልበዛ የበየዳ ሥላሴ ዋና ከተማ ናት። ከግልቤና ተነሥተን በጣም ብርዳማ የሆነ እንድ መንደር አደርን፤ ብርዱን ለመከላከል ሌሊቱን ሙሉ እሳት እያነደድን ነበር ያደርነው። በሌሊት ተነሥተን ለሰባት ሰዓታት ያለማቋረጥ ተጉዘን ራስ ዳሽን ተራራ ፊት ለፊት በስተደቡብ በኩል ያለውን ተራራ ወጥተንና ወርደን አፋፍ ላይ ደረስን።

የራስ ዳሽን ተራራ ጫፉ በጉም የተሸፈነ ነው። ይህ ተራራ በከፍታው ከኢትዮጵያ ትልቁ ተራራ ከአፍሪካ ሦስተኛ ሲሆን ከፍታው ከ4550 ሜትር በላይ ነው። የራስ ዳሽን ሌላው መጠሪያው ራስ ደጀን ይባላል። የሰሜን ተራራ ፓርክ የሚገኘው በዚህ ክልል ውስጥ ነው። በዚህ ፓርክ ደግሞ፤ በኢትዮጵያ ብቻ የሚገኙ እነ ዋልያ አይቤክስ፤ ገላዳ ባቡንና የሰሜን ቀበሮ የሚገኙበት ቦታ ነው።

የተራራው ሰሜናዊ ክፍል በተከዜ ገባሮች የተሸረሸረ ነው። በስተምዕራብ በኩል ደግሞ ሌላው የ4510ሜትር ከፍታ ያለው የባቱ ተራራ ይገኛል።

አፋፍ ከደረሰን በኋላ ከተራራው በታች ወርደን ድልበዛ በቀን ደረስን። ወደ ከተማው ስንገባ የፖሊስና የወረዳው ባለሥልጣኖች በከተማው ውስጥ አልነበሩም። መምጣታችንን አስቀድመው ሰምተው ስለነበረ ሸሽተው ሄደዋል። የወረዳ ገዢው ግራዝማች ናደው በዛው እንደወጡ ወደ ኢዲዩ መቀላቀላቸው ይነገራል። ወታደሮቹ ግን የሄዱት ወደ ጃንአሞራ እንደሆነ ሰማን። ከተማው ውስጥ ለሁለት ቀናት ቆይተን የቅስቀሳና የማደራጀት ሥራ ከሠራን በኋላ ወደ ጃንአሞራ በኩል ሄድን። ጃንአሞራም እንዲሁ ለሁለት ቀናት የፖሊስ ቅስቀሳ አደረግን።

ከሕዝቡ መካከል ሌሊት እየተሰበሰቡ አኛን ለመውጋት የሚማከሩበን መኖራቸውን ስለሰማን በጥንቃቄ ነበር የምንገባቸው። እኛ ወሬው በደርሰንም እነርሱ አንድ ነገር አስካላነሱ ድረስ በእኛ በኩል ምንም ላለማድረግ ወስነን ሁኔታውን በሰላም አለፍነው።

ጃንአሞራን ወደቀኝ ትተን እስላምሬ፤ የሚባል ቦታ ደረስን። ዕለቱ የገበያ ቀን ነበረ፤ በጠዋት ስንገባ በየቦታው ድንኳን ተተክሎ ለቀስተኞች ያሉበት ለቅሶ ቤቶች ተመልከትን። ምክንያቱን ስንጠይቅ ባለፉት ሁለትና ሦስት ቀናት ውስጥ የደርግ መንግሥት በጎንደር ከተማ ተማሪዎችን ስለረሸ፤ ልጆቻቸው የሞቱባቸው ቤተሰቦችና ዘመዶቻቸው ሐዘን ተቀምጠው እንደሆነ ነገሩን። ወሬውን ስንሰማ በጣም ነበር ያዘንነው። እስላምሬ ሙስሊሞችና ክርስቲያኖች በአንድ ሆነው የሚኖሩበት መንደር ነው።

ከእስላምሬ ከወጣን በኋላ፤ ወደመና ወንዝ ስንወርድ በክብት እርባታ የሚተዳደሩ አርብቶ አደሮች አገኘን። ከእነርሱ ላይ ፍየሎች ተገዝተው ታረዱ፤ ዐረፍ ብለን ምሳችንን በመብላት ላይ እያለን፤ ሬዲዮ የያዙ ጓዶች ከቢቢሲ ሬዲዮ

ጣቢያ ዜና ያዳምጡ ነበር። አዲስ አበባ ቤተመንግሥት ውስጥ ተኩስ እንደሚሰማና፤ ደርጎች እርስ በራሳቸው እንደተጨራረሱ ሲናገር ሰምተው፤ የሁላችንንም ልብ አቆሙት። የኢትዮጵያ ሬዲዮ ሰንክፍት “ከመንግሥት የተሰጠ መግለጫ ስላለን እንደደረሰን በምሽቱ ፕሮግራማችን እናቀርባለን” ይላል። እውነቱን እስከንሰማና መጨረሻውን እስከናውቅ በጣም ጓግተን ቀኑ አልመሸ አለን። የተባለው ሰዓት ደርሶ የኢትዮጵያ ሬዲዮ ሰንሰማ ተፈሪ በንቲና ሻምባል ጥገሰን ጨምሮ ልዩነት የነበራቸው ሦስት የደርግ አባላት በመንግሥቱ ኃይለማርያምና በደጋፊዎቹ እንደተገደሉ ተገለጸ። የመንግሥቱ ኃይለ ማርያም ቡድን የደርግን ስልጣን ጠቅልሎ በእጁ አደረገ ማለት ነው እየተባባሉ አንዳንድ ጓዶች በድርጊቱ አደገኛነት ላይ ይወያዩ ነበር።

በማግስቱ ረቡዕ በጃንአሞራ በኩል አድርገን የመናን ወንዝ ተሻግረን ወደ ሐሙሲት ለመሄድ ተነሣን። በጫካ ውስጥ ስናቋርጥ የሚዳቆዎች መንጋ አገኘንና ሁላችንም ለማደን ተሯሯጥን። አንድ ሁለቱን ገድለን ቆዳቸውን ገፈፍንና፤ ስጋቸውን ይዘን፤ ወደሚቀጥለው መድረሻ ቦታችን ሄድን። ነገር ግን የደረሰንበት አካባቢ ነዋሪዎች ወግ አጥባቂና ጂሚ የኦርቶዶክስ ክርስትና ሃይማኖት ተከታዮች የሚበዙበት መሆኑ ስለተነገረን ስጋውን አሸገን ማሳደርና በስጋታው ጠዋት መብላት ግድ ሆነ።

ረቡዕ ስንጓዝ ውለን ሐሙስ ዕለት ሐሙሲት ደረስን። ከተማዋ ሐሙሲት የተባለችው ሐሙስ ቀን የሚውል ትልቅ ገበያ የሚገኝባት ቦታ ስለሆነች ነው። ሐሙሲት ስንገባም ወረዳ ገዢውም ሆኑ ፖሊሶች በከተማው ውስጥ አልነበሩም። ስለዚህ ምንም የሚያስናክል ኃይል ስላላጋጠመን ተረጋግተን ስትት ብለን ገባን። ዕረፍት ስናደርግ በአደን ያገኘነውን ስጋ ጠብስን ለመብላት በቅርቡ ባገኘነው አንዱ ቤት ጎራ ብለን ብረት ምጣድ እንዲያውሱን ጠየቅናቸው። “በአካባቢው ስለማትታወቁ ተጠንቀቁ” የሚል ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶን ስለነበር ባለፍንባቸው ቦታዎች ሁሉ በምናደርገው ግንኙነት ችግር እንዳይፈጠርብን እንጠነቀቅ ነበር።

አንዲሁም ማኅበረሰቡ በእኛ ላይ ያለው ግምት ስለማይታወቅ ከጥላቻ ጋር የተያያዙ አስተያየቶችም ሊያጋጥሙን እንደሚችሉ እየገመትን ራሳችንን አዘጋጅተን ነበር።

ምጣዱን እንዲያውሱን የጠየቅንበት ቤት ያገኘናቸው ሴት የመደናገር ስሜት ነበረባቸው። “እናንተ እነማን ናችሁ?” ይላሉ ብለንም ገምተን ነበር። ምንም ጥያቄ አላቀረቡም፤ ሴትየዋ እያዘጋጀን የነበረውን ስጋ ተመለከተና ከበራፋቸው፤ ወደሜዳው ወጥተው “አምጡት እኛ እንጠብሳችኋለን” አሉን።

እኔም “ብረት ምጣዱን ከሰጣችሁን እንደትልቅ ርዳታ ነው የምንቆጥረው፤ ለመጥበቡ ግን እናንተን ማስቸገር አንፈልግም” ብዬ ምጣዱን ብቻ እንዲያመጡልን ጠየቅኳቸው።

“እረ በጭራሽ አይሆንም! ትግሉ የሁላችንም አይደለም እንዴ? ይቺን እንኳ እናግዛችሁ እንጂ?” ሲሉን ሁላችንም ተደናግጠን መተያየት ጀመርን።

ከአነጋገራቸው ማን መሆናችንን ብቻ ሳይሆን ዓላማችንን ጭምር በደንብ እንደሚያውቁ ገባን። አነጋገራቸውን ስንሰማ በአንድ በኩል ግራ መጋባት በሌላ በኩል ደግሞ በውስጣችን ትልቅ ደስታና ኩራት እየተሰማን፤ “ምንድነው ነገሩ? እንዴት ሊሆን ቻለ?” እየተባባልን መልስ የሌለው ጥያቄ መጠያየቅ ጀመርን።

“ማን ነገረህ?”

ወፍ ነገረኝ”

“እረኛ ምን አለ...”

መልሱን ያገኘነው ትንሽ ቆይቶ ከመጣ እረኛ ከሚመስል ወጣት ልጅ ነበር። የልጁ መኖሪያ ምጣድ ከተዋሰነበት ቤት ኃረቤት ነበር። የሚኖርበት ቤትም የጓዶች ቤት መሆኑን ነገረን። ከእርሱ ጋር በገበሬ አካባቢ ለቅስቀሳና ለማደራጀት ሥራ ከጎንደር የመጡ ሦስት ጓዶችም አብረው ይኖራሉ። ይህን

ስንሰማ መላኩ ነጻነት ተሰምቶን ከእነርሱ ጋር ስንጨዋወት በማደራችንም ስለአካባቢውና ሌላም ብዙ ጠቃሚ መረጃዎችን ሰጡን።

አርባያ

‘ሥህተት ሥራ።። እንደገናም ተሳሳት።። ግን ያለፈውን ስህተትህን አይነት ደግመህ አትሥራ።።

(የአብው አባባል)

ከሐመሲት በኋላ ኃይሏ ለተለያዩ ወታደራዊ ተልእኮ በሁለት እንድትከፈል ተደረገና በሁለት አቅጣጫ ተሰማራን። ኃይል ሦስት በሁለት ተከፍላ ከጎንደር ጋንታዎች ጋር በመሆን፤ በአርባያና በአብናት ለተሰጣት ተልዕኮ የተንቀሳቀችው ፕሮ 29 ቀን ነበር ።

በኃይል ሦስት ሥር ከነበሩት ሦስት ጋንታዎች ውስጥ ሁለት ጋንታዎችና ከበጌምድር አንድ ጋንታ ወደ አብናት፤ በኃይል ሦስት ስር የነበረ አንድ ጋንታ እና ከጸለምት አንድ ጋንታ ተጨምሮለት ሁለት ጋንታዎች ደግሞ ወደ አርባያ እንድንንቀሳቀስ ተመደብን።

በጌትነትና በእኔ የምትመራው ጋንታ የተመደበችው አርባያ ሲሆን፤ በዳዊትና በኃይል ማርያም የምትመራ የጎንደር ጋንታ አብራን ነበረች። ለአብናቱ ተልዕኮ በዋና አዛዥነት የተመደበው ግርማይ ነበር። በፍሱሕና በሰበቃ የሚመሩት ሁለቱ ጋንታዎች ደግሞ አብናት ተመደቡ። ለአብናት ሦስት ጋንታ የተመደበው ከአርባያ የበለጠ ርቀት ስለነበረው ይመስለኛል። ወደ አርባያ የተመደቡት አጠቃላይ ዋና አዛዥ ኃይሌ ቀጭኑ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊ ጌዲዎን ሆኑ። አብናት የተመደቡት አጠቃላይ አዛዥ እስከጎንደር የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊ ደግሞ ሺፈራው ነበር።

ሌሊቱን ሙሉ ተጉዘን አርባያ ስንደርስ ጨለማው እየገፈፈ መንጋት ጀምሮ ነበር። መንገድ ላይ አያለን ዳዊት የሚመራት ጋንታ ከፊት ቀድሞ ትሄዳለች። የእኔ ጋንታ ደግሞ ከኋላ ነበረች። አንድ ወንዝ ስንሻገር ዳዊት ከጋንታው ወጥቶ

የአሲምባ ፍቅር

ወንዙ አጠገብ ይጠብቀኛል። ከዳዊት ጋር አብሮ አደግ ስለሆንንና በጣም ስለምንቀራረብ እንደሚጠብቀኝ ስመለከት ምን ሆነ ብዬ ደንግጫኔ ነበር። ስደርስ “ምነው ዳዊት ምን ሆንከ?” ብዬ ጠየቅኩት።

“እኔ የሃሬ ተልዕኮ ነገር ምንም ደስ አላለኝም” አለኝ። ለግማሽ ሰዓት እያወራን አብረን ከሄድን በኋላ ወደጋንታው ወደፊት ቀደመና ተለያየን።

ከተማው ከመግባታችን በፊት አንድ ተራራ አለ። ከተራራው ቀጥሎ ሰፊ ሜዳ ይገኛል፤ ተሻግሮ የአርባያ ከተማ ነው። ከተማው ከመድረሳችን በፊት ትንሽ ዕረፍት ወሰድን። በእረፍቱ መካከል አመራሮች ተሰበሰቡና ምን መደረግ እንዳለበት ወስንን። ምክንያቱም ወደ ከተማው አካባቢ መድረስ የነበረብን ሳይነጋ በሌሊት ነበር። ከተሳሳቱበት ቦታ ያለውን ርቀት ለመገመት ስላስቸገረን፤ ምቹ ባልሆነ ሰዓት ነበር የደረስነው። ቀን በከተማው አቅራቢያ መዋሉ አደገኛ ስለሚሆን አምሸተን ለመግባት መወሰን የሚሞክር አልነበረም። ባለፍንባቸው ቦታዎች መታየታችን የማይቀር ስለነበረ መምጣችን በከተማው የደርግ ኃይሎች ይሰማልና አስቸጋሪ ሁኔታ ለፈጠር ይችላል በሚል ስጋት አደረብን።

“ተልዕኮው ቢሰረዝ ይሻላል” የሚል ሃሳብ ቀረበ። ኃይሌ ቀጭኑና ጌዲዎን ግን አልተስማሙም፤ “አይሰረዝም ቀንም ቢሆን መግባት አለብን” አሉ።

“መምጣታችን በመገገሥት ሰዎች እንዳይሰማ ለማድረግ እንችልም፤ በጣም በመራቃችን ደግሞ ደጀን ስለሌለን የከፋ አደጋ ሊፈጠር ይችላል” የሚል አስተያየት እንደገና ተሰጠ።

“ቀኑን እዚሁ ውለን መረጃ እንዳይሸልከ እስከማታ ድረስ ከሰፈሩ ሰው እንዳይወጣ አናግደዋለን” አሉና ኃይሌና ግዲዎን ውሳኔያቸውን እንደማይቀይሩ ገለጹ።

ከዚያ በኋላ የጋንታ አመራሮች ለብቻችን ተሰብስበን ተነጋገርን። ሁላችንም በአመራሩ ውሳኔ እንደማንስማማ፤ ስሕተቱ የተፈጸመው መጀመሪያ

እነሣሣችን ላይ በመሆኑ በትክክለኛው ሰዓት አለመድረሳችንና መታየታችን መሆኑን ተስማማን። መረጃው ለደርግ ኃይሎች በዚህም በዚያም ብሎ መድረሱ ስለማይቀር ከፍተኛ ችግር መፈጠሩ እንደማይቀርም ተማመንን። ሁላችንም የጋንታ አባላት ጥሩ ሰሜት የለንም። ትእዛዝ ስለሆነ እንጂ የማያምኑበት እንደሚበዙ ማሳወቅ፤ እንዲሁም ከደጀን ርቀን በመምጣታችን መዘዙ የከፋ እንደሚሆን ያለንን ስጋት እንደገና በመግለጽ አመራሩን ማሳመን እንደሚኖርብን ተስማማን።

ይህንኑ ሐሳብ በመያዝ ከጎንደርም ሆነ ከአሲምባ የመጡት አብዛኞቹ አባላት በተልዕኮው መቀጠል ላይ ያላቸው እምነት የተሸረሸረ መሆኑንና በውሳኔውም ቅሬታ እያሰሙ ስለሆነ ተልዕኮው ተሰርዞ ብንመለስ ተመራጭ እንደሚሆን ነገርናቸው።

“ይህን ሁሉ ርቀት ተጉዘን እዚህ ከደረሰን በኋላማ እንዲሁ አንመለስም” አሉ።

በመካከል አሰፋ ባዩ ተነሣና “እኔ ቄስ መስዩ ከተማ ልሂድና አግርጼ ልምጣ” ብሎ ሃሳብ አቀረበ። አሰፋ በዕድሜው ገፋ ያለና ጢማም ስለሆነ እንደቄስ ለብሶና ጠምጥም ራሱን ለማመሳሰል በቀላሉ እንደሚችል ያውቃል። ሐሳቡ ማንም ሳይጠራጠረው መምጣታችን መሰማት አለመሰማቱን አግርቶ ለመምጣት ነበር። እኛም ይህ የተሻለ አማራጭ እንደሆነ ተስምቶን ነበር። ነገር ግን ሁለቱም የእርሱንም ጥያቄ ሳይቀበሉት ቀሩ።

ያን ጊዜ እኔ ተነሣሁና “በዚህ ውሳኔ የወሎውን ስህተት በመድገም ወሎ እንደአስጨረሰናቸው ጓዶች እዚህም ጓዶቻችንን እንዳናስጨርሳቸው። ከጥቅሙ ጉዳቱ በልጦ ድርጅቱንም የበለጠ የሚጎዳ እንዳይሆን፤ ያልተመጣጠነ መሥዋዕትነትና አልቂት እንዳይፈጥር እንጂ ማናችንም ብንሆን መሥዋዕትነቱን ፈርተን አይደለም። ስለዚህ እንደገና አስባችሁበት ብትወሰኑ ይሻላል” አልኩ።

ሌሎችም በእኔ ላይ ተመሳሳይ ሐሳብ ጨመሩና እንደገና እንዲያስቡበት ጠየቅናቸው።

ኃይሌ ቀጭኑና ጌዲማን ግን በምንም መንገድ ተልዕኮው እንደማይሰረዝ አስረዱ። በመጨረሻም ጌዲማን “ይህ እርምጃ ሊፓርቲያቸንም ሆነ ለጎንደር ሠራዊት የወደፊት እንቅስቃሴና ተሰሚነት ትልቅ ጥቅም ስላለው ሲሰረዝ አይችልም። የሚከፈለውን መሥዋዕትነት ሁሉ ከፍለን ይህን ተልዕኮ ማሳካት አለብን” አለና በእንግሊዝኛ “After all war is politics” (ጦርነት ማለት እኮ ፖለቲካም ማለት ነው) ብሎ ደመደመ። በውሳኔያቸው መጽናታቸውን ነግረውን ምንም ማድረግ ሳንችል ተለያየን።

በትእዛዙ መሠረት ለመፈጸም የአካባቢው ሰው እንዳይወጣ መከራ ለማድረግ ተሰማራን። አርብ ቀን ተደብቀን አስኪመሽ ዋልን፤ ሌሊቱንም ጥበቃው ቀጠለና የካቲት 30 ቅዳሜ ሌሊት ቀደም ብለን በተልእኮው መሰረት ወደከተማው ተንቀሳቀስን።

በዕቅዱ መሰረት በዳዊት የምትመራው ጋንታ ወደ ፖሊስ ጣቢያ እንድትገባ፤ ሌሎች ደግሞ ከፖሊስ ጣቢያ በስተግራና በስተቀኝ በኩል ሆነን እንድንገባ ነበር። በመጀመሪያ ወደ ከተማ ስንገባ ሁላችንም አንድ አንድ እንድንተኩስ ተነግሮናል። ምክያቱም ብዙ መሆናችንን አውቆ ከተማው ውስጥ ያለው የደርግ ኃይል እንዲፈረስና እንዲደናገጥ እንደሆነ ተነገረን።

በመጀመሪያ ወደ ከተማው እንደገባን በነበረው የተኩስ ልውውጥ ምትኩ ተመታና ተሠዋ። ወደ ከተማው ከገባን በኋላ እነዳዊት በፖሊስ ጣቢያው አድርገው ወደ ወረዳው አስተዳደር ግቢ ሔዱ። በዳዊት የምትመራው ጋንታ የወረዳው አስተዳዳሪ ያለበት ቤት ለመግባት ያደረገችው መከራ ከባድ የመከላከል ተኩስ ስላጋጠማት ችግር ሆነ። ስለዚህ ዳዊትና የተወሰኑ ጓዶች አጥሩን ዘለው ጉበተው ሲታኩሱ ዳዊት አድብቶ ወደ አሉበት ቤት ተጠጋና የያዘውን የቻይና ስሪት በንብ በመስከት በኩል ወደ ውስጥ ወረወረባቸው፤ በንብ ግን ከሸፈና ሳይፈነዳ

ቀረ። በዚህ ግዜ ዳዊት እየሮጠ ተመልሶ በአጥር ዘሎ ሊወጣ ሲል፤ በሁለት ጥይት ተመታና ወደ ግቢው ውስጥ ወደቀ። ከዳዊት ጋራ ግቢው ውስጥ የነበሩ ጓዶች አጥሩን ዘለው ወጥተው የዳዊትን መመታትና ቆሰሎ ግቢው ውስጥ ብቻውን መቅረቱን ነገሩን።

ሰለዚህ የሁለቱም ቡድን ጓዶች በሙሉ አንድ ላይ ተሰብስቦ ጥሰን ለመግባት ወሰንንና ሁላችንም እየተኮሰን ወደ ውስጥ ሆ! ብለን ከገባን በኋላ ዳዊትን ይዘነው ወጣን።

ከዚያም ሁለት ቁስለኞችንና፤ የምትኩን አስከሬን ይዘን ከከተማው በመውጣት ላይ እያለን ከየቦታው የሚመጣ የተኮሰ ድምፅ መሰማት ጀመረ። ተኮሱ ከከተማው ውስጥ ብቻ ሳይሆን በከተማው ዳርቻዎች ከተለያዩ አቅጣጫ የሚመጣ ነበረ። ከከተማው ስንወጣ ተመልሰን እንደገሰባሰብ የተነጋገርንበት ቦታ ስንደርስ ተኮሱ በከፈቱበት የአካባቢ ታጣቂ ገበሬዎች ተይዞ አገኘነው። ቦታውን ለማፈግፈገፈፍ ለመጠቀም እንደማንችል ስንገነዘብ በሁለተኛ አማራጭነት ወደተቀመጠው ሁለተኛ የመሰባሰቢያ ቦታ ለመሄድ ወሰንን።

በጌትነት የምትመራው እንደኛዋ ጋንታ አንድም ጓድ ሳይሠዋባቸው ግዴታቸውን ፈጽመው አልፈዋል። ከጌትነት ጋር ወደፊት የቀደመት ከኋላ በኩል የነበሩት እንዲያልፉ ሽፋን በመስጠት የጠላትን ኃይል በዘዴ አልፈው በስተቀኝ ያለውን ጋራ ይዘው ለተወሰኑ ሰዓቶች መሸገው ተታኮሱና ቀስ በቀስ እያፈገፈጉ ቦታውን ለቀው ለመውጣት ችሉ።

እኔ ከነበርኩባት በኃይሌ ቀጭኑ ከምትመራው ጋንታ ውስጥ ቀድመው ወደ ማፈግፈገፈፍ ቦታ ሲሔዱ፤ ያልጠበቁት የገበሬ ታጣቂዎች ተኮሱ የገጠማቸው እነኚህ ማርያም የተቀነባበረ መከላከል አድርገው ጥሰው በማለፍ ሲወጡ ሁለት ጓዶች ተሠውባቸው።

እኛ ከአነዳዊት ኋላ ሆነን፤ በአንድ መርሶዲስ የፖሊስ የጭነት መኪና ተከልሎ ያለፈ እስረኞችን የሚጠብቅ አንድ ፖሊስ አግኝተን ከእርሱ ጋር ስንታኮስ አጠገቤ የነበረው ዓለማየሁ ሊቁ አግሩን ተመታና ቆሰለ። እኛ ፖሊሱን ማርከን ዓለማየሁን ይዘን በመመለስ ላይ እያለን ነበር ትእዛዙን የሰማነው። በጣም ደነገጥን። ትእዛዙም አባላት የቆሰሉትንና የተሰዉትን ጓዶች በነበሩበት ትተው እንዲያፈገፍጉ የሚገልጽ ነበር። ዓለማየሁ ሊቁ አጠገቤ ነበር የተመታው፤ የጋንታ መሪ የነበረው ዳዊት ወዲቀሽ ደግሞ በጣም የምወደው አብሮ እድጌ ነው። እነዚያ ሁለት ጓዶች እደጋ ላይ ወድቀው ባሉበት ኃይሌ ቀጭኑ የቆሰሉ ጓዶችን ትቶ የመሸሸ ትእዛዝ ሲያመጣ ተናደድኩ።

በትእዛዙ ሁላችንም ግራ ተጋብተን ነበር። “እንዴት ቁስለኞችን ትታችሁ ውጡ እንባለለን?” ብለን ሁላችንም እርስ በእርስ መነጋገር ጀመርን። ትእዛዙን ተቀብለው ቁስለኞችንና የተሰው ጓዶችን ጥለው የተመለሱ ጓዶች ደግሞ ስሜታቸው ተነክቶ የሚያደርጉት ጠፍቷቸዋል እየጮሁ በእልህ ያለቅሳሉ። ጀማል ደከሟል፤ በትእዛዙ መሠረት ግን አብረውት የነበሩት ጥለውት ሔደው ነበርና እኔ ከኋላ ስደርስ መሄድ አቅቶት አገኘሁት። ደጋግፌ እንዲራመድ ለማድረግ ሞከርኩ፤ ጫማው አግሩ ላይ ሊረጋ አልቻለም። ጫማውንና አግሩን በኩሽክ አስሬ አነሳሁትና ሽንጣውንም ተሽከሜ ላተርፈው ችልኩ።

ድልድል የሚባል ጓድ ደግሞ በሁለት ጥይት ተመትቶ ደሙ የፈሰሰውን ጓድ ያደቴን ይዞ ለመውጣት ይታገላል። ያደቴ “እየደረሱ ስለሆነ አንተን እንዳይዙህ እኔን እዚሁ ተወኝና ሂድ፤ እኔ ደከሜአለሁና አልተርፍም። ሰለዚህ አንተ ከእኔ ጋር መሞት የለብህም ሂድ” እያለ ይለምነዋል። ድልድል ግን “አብረን እናመልጣለን፤ አለያም አብረን እንሠዋለን እንጂ፤ ጥቅህ አልሄድም” ብሎ እምቢ አለው። በመጨረሻ የገበሬዎቹ ታጣቂዎች ደረሱባቸውና ሁለቱም እየተታኮሱ አብረው ተሠው።

እኔ ከጀማል ጋር ከኋላ መቅረቴን ያዩ ጓዶች፤ “አማኑኤል ጀማልን ይዞ ለመምጣት ወደኋላ ቀርቷል እንዴት ጥለናቸው እንሔዳለን?” ብለው ትዕዛዙን ጥሰው ሲጠብቁኝ ደረሰኩና ተገናኝን። እኔ ስደርስ ኃይሌ ቀጭት በጣም ተረብቼ ካርባይትን በደንብ መያዝ አቅቶት ነበር። “በጣም ስለተረበሸና ራሱን መቆጣጠር እየተቸገረ ስለሆነ፤ በግድ ካላስቆምነውና ካላረጋጋነው ሁላችንንም ሊያስጨርሰን ነውና ምን እናድርግ?” ተባብለን ከጓዶች ጋር ተነጋገርን። ኃይሌን ለማስፈራራት ኃይለ ቃል ተናገርኩትና ጠመንጃ ደገንኩበት። እርሱም ዝም አለ።

ከውጊያው ከወጣን በኋላ ሦስቱም ጋንታዎች ለየብቻቸው ነበሩ። እኛ ቀኑን ሙሉ ስንጓዝ ውለን ወደ ማታ አካባቢ ዕረፍት አደረግን። ለመልስ መሰባሰቢያ በመጀመሪያ የተመረጠው ቦታ ሳይሆን ቀርቶ ስላለፍነው ወደ ሁለተኛው አማራጭ መሰባሰቢያ ወደ ማክሰኚት ነበር የምንሄደው። ማክሰኚት ስንደርስ ግን ከእኛ ጋር የነበሩትን ሳይሆን ከእነሱ የተመለሱትን ጓዶች አገኘናቸው።

ወደ አብናት የተላኩት ጓዶች ተልእኳቸውን አሳክተው ሲመለሱ፤ እነ የመቶ አለቃ ፍጹም እንዲት የዜና ማዳመጫ ፊደሉ ረስተው መምጣታቸውን አስታወሱ። የመቶ አለቃ ፍጹም፤ ተካልኝ፤ ግደይና መስጠፋ ፊደሉን ለማምጣት ተመልሰው ሄደው በዚያው ቀሩባቸው። በዚህ ሁኔታ ላይ እያሉ ወታደራዊ መሪው ግርማይ እና እንግዳ የቅስቀሳ ገማግሮ ለማድረግ ሕዝቡን ሰብስበው እንደቆሙ፤ ሌሎቹ ጓዶች ራቅ ብለው መሄዳቸውን በመመልከታቸው ከሕዝቡ መካከል የተወሰኑ ገበሬዎች ግርማይንና እንግዳን ለመያዝ እንቅስቃሴ አደረጉ። እንግዳ እንቅስቃሴውን በመረዳቱ ሲያመልጥ ግርማይን ያዙት። እንግዳ ለግርማይ ሽፋን አልሰጠውም ወይም ለሌሎች ጓዶች ጥሪ ለማድረግም አልተኮሰም። ሌሎቹ ጓዶች የሚያውቁት ነገር ቢኖር ግርማይና እንግዳ የፖለቲካ ትምህርት አየሰጡ እንደሚከተሉ ብቻ ነበር። የግርማይንና የእንግዳን እደጋ ላይ መውደቅ

ከሰሙ በኋላ እነመቶ አለቃ ፍጹምም ስለቀሩባቸው፤ ሁሉም ነገር በደኅና ተጠናቀቀ ከተባለ በኋላ ስድስት ጓዶቻቸውን ጥለው ወደማክሰኚት መጡና ከእኛ ጋር ተገናኙ።

ከሐሙስትና፤ ከማክሰኚት ጓዶችን አግኝተን የሦስተኛው መሰባሰቢያ ወደተባለው አርባ ጨጓር ሄድን። አርባ ጨ ጓር ስንደርስ ከወዲያም ከወዲህም እየመጡ ብዙ ጓዶች ለመሰባሰብ ቻሉ። በለሳ አካባቢ ገጠር ውስጥ ይሠሩ የነበሩ ጓዶችም መጥተው ነበርና ተሰባስበን ወደ ጸለምት ጉዞ ቀጠልን። በጥበብ ይሚመሩ ጥቂት ካድሬዎች ግን በለሳ ቀርተዋል።

በእነው ምድር በኩል ወደ ጸለምት ለመሄድ ድልበዛ ስር ሲደረስ ሁለት አማራጮች አሉ። አንደኛው በተከዜ በኩል በረሐውን ማቋረጥ ነው፤ ይህ መንገድ ረዥም በመሆኑ አንድ ሳምንት ይወስዳል። ምግብ ለማግኘትም አስቸጋሪ ነው። ሁለተኛው አማራጭ በድልበዛ በኩል መሄድ ነበር፤ ከእነው ምድር ድልበዛ በሁለት ሰዓት መግባት ይቻላል። ከዚያ በኋላ ደግሞ ወደ ግልቤና በአንድ ሌሊት ይደረሳል። ግልቤና ከተገባ ደግሞ ጸለምት ማለት ነው፤ በሁለትና በሦስት ቀን መግባት ይቻላል። በጣም አቋራጭ መንገድ ነው። አመራሩ ግን የተከዜን እቅጣጫ መረጠ። “ለምን አስቸጋሪውና ረዥሙ መንገድ ተመረጠ? አቋራጩ ይሻላል” በሚል ጭቅጭቅ ተነሣ።

አመራሩ ግን “ፊታውራሪ ናደው ወደ ኢዲዩ ገብተው ስለሸፈቱ ከአርሳቸው ኃይል ጋር ሌላ አላስፈላጊ ግጭት ውስጥ ልንገባ እንችላለን። እርሱ ያለው ኃይልም ምን ያህል እንደሆነ ስለማናውቅ ፖሊሶችም አብረው ሊኖሩ ስለሚችሉ፤ በተከዜ መንገድ መሄድ ይሻላል” አለ።

ቀደም ሲል በገባንበት ውጊያ ውስጥ አመራሩ ብዙዎቻችንን ስላላስደሰተን፤ ሞራላችን ተነኩቱ ነበር። ስለዚህም ብዙዎቻችን ውሳኔያቸውን ለመቀበል ስላልፈለግን ማገረምረም ተጀመረ።

“የእናንተን ሐሳብ አልተቀበልነውም። ባለፈውም ቢሆን ራሳችንን አዳንን እንጂ በእናንተ አመራር ያገኘነው ነገር ስላልነበረ አሁንም የሚመጣውን ችግር እራሳችን እንዳመጣጡ እንወጣለን” በማለት እምቢ ብለን ተነጫነጭን።

ቆየት ብሎ በድምፅ ብልጫ ይወሰን የሚል ሐሳብ መጣ ። ያን ጊዜ ንትረኩ በጋንታ አመራሮችና በኃይል አመራሮች መካከል ሆነ። ውይይቱን የሚመራው የኃይል ሦስቱ የፖለቲካ ሐሳፊ ሺፈራው ነበር። “ውሳኔያችንን በድምፅ ብልጫ ማሳለፍ ትክክል አይሆንም። በእኛ ላይ ቅሬታ እንዳላችሁ አውቀናል። ወቀሳውንም ይሁን ሌላም ችግር ወደ ጦር ሰፈራችን ከተመለሰን በኋላ እንፈታለን” በማለት አያለሳለሰን መጣ።

በድምፅ ብልጫ ከተባለ የጋንታ አመራሮች ድምፅ ነው የሚበልጠው። ነገር ግን በሠራዊቱ ደንብ አመራሩ ያለውን ተቀብለን ቅሬታችንን በኋላ ነው ማቅረብ ያለብን። እኛም ይህን አጥተነው ሳይሆን ጭቅጭቅ የፈጠርነው በብስጭት እልህ ውስጥ ገብተን ነበር። በመጨረሻ ሺፈራው ስሜታችን ገብቶት ከእግባባና ካበረደን በኋላ የድምፅ ብልጫው ቀርቶ የአመራሩን ውሳኔ በመቀበል በመረጡት መንገድ ተጉዘን። በጸላምት ወረዳ የሚገኝ ፍየል ውኃ የሚባል መንደር ደረሰን። ፍየል ውኃ ላይ ሁለት ቀናት የወሰደ ስብሰባ ተደረገ። በኃይል አመራሩ ላይ የተነሣው የኃይሌ ቀጭኑ እና የእንግዳ ድክመት ነበር። “ለግርማይ መያዝ ተጠያቂው ማነው?” በሚል እንግዳ ላይ ወቀሳ ተሰነዘረ። እንግዳ ለቀረበበት ክስ መልስ ሲሰጥ እልህ ይዞት ያለቅስ ነበር።

ውይይቱ ሲጀመር ቃለ ጉባኤ እንዲያዝልን ጠይቀን ስለነበር፤ የተነሡት ወቀሳዎችና ሐሳቦች በሙሉ ተመዝግበው ስብሰባውን ጨርሰን ጸላምት ገባን። ጸላምት ከገባን በኋላ ነበር ወደ እብናት ከሄዱት ጓዶች መካከል መጨረሻ ላይ የቀሩትን የሰድስቱን ጓዶቻችንን ጉድ የሰማነው።

ሬዲዮ ለማምጣት የሄዱት የአብናት ጓዶች አራት ሆነው ሬድዮዎ ይዘው የመቶ አለቃ ፍጹም የተማረከውን መኪና እየነዳ ሲመለሱ፤ መኪናዋን መንገድ ላይ ጭቃ ይዘባቸው ለማውጣት ሲሞክሩ ቀኑ እየመሸ ሄደ።

በእነግርማይ ላይ ስለተፈጠረው ችግር ሳያውቁ፤ በጭቃ የተያዘቸውን መኪና ለማውጣት በመታገል ላይ እያሉ ግርማይን ይዘው የሚመለሱት ገበሬዎች ያገኟቸዋል። ገበሬዎቹ ማንነታቸውንና ጥቂት መሆናቸውን ሲያዩ እነሱንም ለመያዝ እንቅስቃሴ በማድረግ ተኩስ ከፈቱባቸው። እነፍጹም፤ ከላላ ይዘው መታኮስ ከጀመሩ በኋላ ፍጹም ተመትቶ ቆሰለ። ሙስጠፋ፤ ግደይና ተካልኝ ጥቃቱ እየበረታባቸው ሲመጣ እየተታኮሱ ማፈግፈግ ጀመሩ። ገበሬዎቹም እየተከታተሉ በተኩስ አጣደፏቸው። ሙስጠፋ መሳሪያ ሳይዝ ባዶ እጁን ስለነበረ ተኩሱ ሲባባስ በገበሬዎቹ እጅ ወደቀ። ወዲያውኑ እንደያዙት ተረባርበው ከደበደቡት በኋላ ራሱን ስቶ ሲወድቅ ሞቷል ወይም አይተርፍም ብለው በወደቀበት ጥለውት ሄዱ።

የቀሩት ግደይና ተካልኝ ብቻ ነበሩ። ግደይና ተካልኝ እየተታኮሱ በማፈግፈግ በአቅራቢያቸው ወዳገኙት ቤተ ክርስቲያን ገብተው ቤተ መቅደስ ውስጥ ገቡ። በሀገሩ ባህል ቤተ መቅደስ ውስጥ ገብቶ መተኮስ ነውርና ኃጢአት ነው። ስለዚህ ገበሬዎቹ በቤተ ክርስቲያን ላይ ላለመተኮስ ከበው ለማደር ወሰኑ። ምክንያቱም የሚበሉትና የሚጠጡት አጥተው ሲደክሙ እራሳቸው እጃቸውን እንደሚሰጡ በማመናቸው ነበር።

ውድቅት ላይ ሁለቱም ድምፅ ሳያሰሙ በቤተ ክርስቲያን አጥር ሾልከው ለማምለጥ ቻሉ። ካመለጡ በኋላ አብረው ተጉዘው ጸላምት ገቡ። ገበሬዎቹ ሙስጠፋ ሞቷል ብለው ጥለውት ከሄዱ በኋላ ራሱን እንደሳተ ቆየ። አጋጣሚ ሆነና በገበሬዎች መካከል የሚሠራ የኢሕአፓ ካድሬ ከወደቀበት ቦታ

አንሥቶ ወደ ቤቱ ወሰደው። በገበሬው ውስጥ የፖለቲካ ሥራ ከሚሠሩት ካድሬዎች ጋር ግንኙነት አይኑር አንጅ ስለሠራዊቱ በሥፍራው መገኘት ያውቁ ሰለነበር ነው መስጠፋን ወደቤቱ ሊወስደው የቻለው። በጓዶቹ እጅ ሆኖ ለአንድ ወር ያህል ሕክምናና እንክብካቤ ሲደርግለት ቆይቶ መስጠፋ ሊያገግም በመቻሉ ጸላምት ተመልሶ ታሪክ ለመናገር በቃ።

መቶ አለቃ ፍጹም ግን አልቀናውም፤ እስከመጨረሻው ድረስ ተፋልሞ ሕይወቱን ሊያተርፍ አልቻለም። ቢሆንም ብዙ ጉዳት ካደረሰ በኋላ ነበር ከፋኛ ቆስሎ አቅም ያጣው። እንደማይተርፍ ሲያውቅ በመጨረሻው ሰዓት ላይ የያዘውን መሣሪያ እንዳይጠቀሙበት ፈታቶ፤ ቃታውን ሁሉ አወላልቆ ከወረወረ በኋላ ወድቆ ተዘረረ።

ገበሬዎቹ ብቻውን ያን ያህል ተከላክሎ ስለተዋጋቸውና ጉዳት ስላደረሰባቸው ከተሰማቸው ጥላቻ ይልቅ ጀግንነቱ አስደነቃቸው። ስለዚህ “ጀግና” ብለው አስከፊነን በኩብር ተሸክመው በቅርባቸው ወደሚገኘውና ሁለቱ ጓዶች ወደተሸሸጉበት ቤተ ክርስቲያን ወስደው ቀበሩት። የመቶ አለቃ ፍጹምን አስከፊን ገበሬዎቹ አጅበው ሲቀበሩት ሁለቱ ጓዶቹ ቤተ መቅደስ ውስጥ እንደተሸሸጉ የቀብር ሥርዓቱን ተመለከቱ። በዚያ ተልእኮ የተሰጧት ጓዶች አጠቃላይ ቁጥር አስር ነበር።

ወደ ጸላምት ከተመለሰን ከጥቂት ቀናት በኋላ እኛን ለመተካት የመጣቸው ኃይል አምስት ገብታላች ሲባል ሰማን። ምናልባት አመራሮቹ ተገናኝተው ይሆናል እንጂ እኛ አላየናቸውም። ኃይል አምስት ግን እንደ ኃይል ሦስት ወደ አሲምባ የመመለስ ዕድል ሳታገኝ እስከመጨረሻው ጎንደር ቀረች።

ጸላምት በገባን በማግስቱ ኃይል ሦስት የበንምድር ተልዕኮዋን ጨረሰችና ወደ አሲምባ ለመመለስ ተንቀሳቀሰች።

ወታደራዊ ፍርድ ቤት (ትሪቢየናል)

ትሪቢየናል የሠራዊቱ ከፍተኛው የጦር ፈርድ ቤት ነው። ኃይል ሦስት ወደ አሲምባ ከተመለሰች በኋላ በአርባያ ተልእኮ ላይ ስለ ነበሩ ችግሮች እንድናስረዳ የኃይል ሦስት አባላት ዳር በሚባል ቦታ ለሦስት ቀናት ተሰብሰቡ። ስብሰባውን የሚመራው ጂግሳ ነበር። ከጂግሳ በተጨማሪ ዘርኡ ከህሸንም ሙሉ ስብሰባውን በታዛቢነት ተከታትሏል። ነገር ግን እስከመጨረሻው ድረስ ምንም ቃል ሳይናገር በዝምታ ነበር የሚመለከተው።

ስብሰባው በተጠናቀቀ በማግስቱ የዶክተር ተስፋዬ ደበሳይን የመታሰቢያ ቀበር ሥነ ሥርዓት ለማስፈጸም ዝግጅት እየተደረገ ነበር። እኔና ሌሎች አሥራ አምስት አባላት ተመረጥንና ለማግስቱ ሰዓት ያህል ስለወታደራዊ ሥርዓተ ቀበር ሥልጠና ተሰጠን። በቀበር ሥነ ሥርዓቱ ላይ ብዙ ሕዝብ የተገኘ ሲሆን፣ በወታደራዊ ሥነ ሥርዓት የታጀበ ቀበር ተካሄደ። እንዲሁም ከአካባቢው የመጡ ሰዎች ሐዘናቸውን በለቅሶ ይገልፁ ነበር። ከሠራዊቱ አባላት መካከልም ብዙዎቻችን እያለቀስን ነበር ሥነ ሥርዓቱን የፈጸምነው።

በማግስቱ በአርባያ ጉዳይ ላይ ውሳኔ እንደሚሰጥ ጂግሳ ነገረን። ለሦስት ቀናት በተደረገው ስብሰባ ላይ እኔን በሚመለከት ምንም ዓይነት ሂስ አልቀረበም ስሜም ስላልተነሣ የሚመለከተኝ ጉዳይ እንደሌለ ተማምኜ ነበር የሰብሰባውን ውጤት የምጠባበቀው። ስለ ፍየል ውኃ ስብሰባ ሂስ ቢኖር እንኳ የሚያስመሰግንና አምንታዊ አስተያየት እንጂ ሌላ ነገር እንደሌለ ተማምኛለሁ። ምክንያቱም አርባያ የተማረከውን የፖሊስ አባል እኔና ሱሌማን ነበርን የማረከነው። ጀማልንም ቢሆን ከወደቀበት አንሥቼ ሕይወቱ እንዲተርፍ ያደረግሁት እኔ ነበርኩና እነዚያን ውጤቶች አስቤ ነበረ የተማመንኩት።

ከምሳ ሠዓት በኋላ ወደ እመሻሹ ላይ ጂግሳ በአርባያ ተልእኮ ላይ ውሳኔ እንደተሰጠ ነገረን። በውሳኔው መሠረት ኃይል መሪው ኃይሌ ቀጭኑ፣ የፖለቲካ

የአሲምባ ፍቅር

ጉዳይ ኃላፊው ሽፈራውና ምክትል ጋንታ መሪ አማኑኤል፣ በሐላፊነት እንደምንጠየቅ ተናገረ። በጀርድ የሰማሁትን ማመን አቃተኝ። የሰማሁት ውሳኔ እርግጠኛ መሆኑን አላምሮቼ ሲቀበል፣ በሌላ በኩል ደግሞ ምናልባት በሰሐተት ስለሚሆን በኋላ የሚያስተካክሉት ይሆናል ብዬ ራሴን እጽናናሁ። በመጨረሻ ግን ክሱ የምር ሆነና እየከረረ ሄደ።

ያን ዕለት ማታ የምክትል ጋንታ መሪ ተቆጣጣሪነት ተራ የእኔ ስለነበረ፣ ተግባራን ለመወጣት ስነሣ ሐላፊነቴን ከአየር ወለዶች ጋር ለመጣው ለጓድ መሰሉ እንዳስረከብ ተነገረኝና ሰጠሁ፤ የምክትል ሐላፊነቴን ቦታ እርሱ ተረከበ። በሁለተኛው ቀን ደግሞ ወደ ሰበያ ስንሄድ መንገድ ላይ ጌትነትና ሌሎች ሁለት ጓዶች አብረውኝ ነበሩ። “አማኑኤል ወደፊት” ተብየ ተጠራሁና ብረት እንዳወርድ ተነገረኝ። ኤም ፎርቲን ጠመንጃዬን አሰረከቤ ወደ ፍሱሕ ገብራይ ጋንታ እንድዘዋወር ተደረገ። ፍሱሕ ገብራይ “አይዞህ ምንም አትሆንም መረበሽ የለብህም ፤ጭንቀትም እንዳይሰማህ” እያለ ሊያጽናኝ ሞከረ። ለሁለት ሳምንታት ከእነ ፍሱሕ ገብራይ ጋንታ ጋር ቆየሁ። አንድ ቀን የቅስቀሳ ሥራ ሠርተን ስንመለስ እንደገና ተጠራሁና ወደ ሰንገዴ መውረድ እንደሚኖርብኝ ተነገረኝ።

በዚህ ጉዳይ አጣሪ ኮሚቴ እንደተቋቋመ ስምተናል። የአጣሪ ኮሚቴ አባላት አሰፋ ባዩ፣ መኩሪያና ከበደ አሊ እንደሆኑም ተወርቷል። መኩሪያ ደግሞ እኔን አይዞህ ብሎኝ ነበር። አጣሪው ኮሚቴ መጀመሪያ ሰራውን ሲጀምር ለምን አማኑኤልን አስገባችሁት ብሎ ጠይቋል። ከፍተኛ ወታደራዊ አመራሩ ደግሞ “እኛ አንድ ጊዜ ወታደራዊ ፍርድ ቤት (ትሪቢ-ናል) አቋቋመናል፤ ሌላውን የሚወስኑት የተሰየሙት ዳኞች ናቸው፤ እናንተ የሚጠበቅባችሁ የተሰጣችሁን ዝርዝር አጣርታችሁ ማቅረብ ነው። አመራሩ ደግሞ የወሰነውን ለትሪቢየናል ያቀርባል። እኛ ትሪቢየናሉን አቋቋመን ለማንቀሳቀስ የማንችል ከሆነ ለምን በአመራር ሐላፊነት ላይ ተቀመጥን?” በማለት ተከራክሩ። ስለዚህ ሦስታችንም ለትሪቢየናል ወደ ሰንገዴ ወረድን።

ሰንገዴ ሆነን የአኔና የሽፈራው ሥራ ተአሊም ላይ ለነበሩ አባላት የኩሸክ አዘገጃጀት ማሳየት ነበር። ከዚያም በተጨማሪ አንዳንድ ማወቅ ያለባቸው ነገሮች እናወያያቸዋለን። ኃይሌ ቀጭኑ ከእኛ ጋር ብዙ አይቀላቀልም በአብዛኛው የሚቀመጠው ለብቻው ነበር።

ለዳኝነት የተመረጡት በገለብ ዳፍላ የሚመሩ የትሪቡናል አባላት አምስት ነበሩ። ገለብ ዳፍላ አመራሩን ወክሎ በበላይነት የተመደበ ሲሆን እኔን ያነጋገረኝ ደበሳይ ነበር። መጀመሪያ ሦስታችንም ተከላሸች ወደ ትሪቢዩናሉ ስንቀርብ ዳኞቹ “መከሰስ የሚገባቸውን ትታችሁ፤ መከሰስ የማይገባቸውን ዳዶች አስገብታችኋል” በማለት ከሱን አንቀበልም ብለው ነበር። “መከሰስ የማይገባው ማነው?” አለ አመራሩ። “እማኑኤል መግባት የለበትም፤ ነገር ግን ዳድ አርነት መጠየቅ ነበረበት ምክንያቱም አርነት የከፍተኛ አመራሩ ወኪል ሆኖ ነበር ከኃይል ሦስት ጋር የሄደው” የሚል መልስ ሰጠ አጣሪ ኮሚቴው።

በእኔ ላይ የቀረቡበኝ ከሶች ሁለት ናቸው። አንደኛ በብሔር ጥያቄ ላይ ያለው አቋሙ አጠራጣሪ ነው የሚል ሲሆን። ሁለተኛው ደግሞ ችግሮቹ በተፈጠሩበት ወቅት ከሥነ ሥርዓት የወጣ ጠባይ ወይም የአናርኪዝም ባሕርይ አሳይቷል የሚል ነበር።

የሥርዓት አልበኝነት ጠባይ አሳይቷል የተባለበት ምክንያት በአርባያው ጦርነት ላይ ለኃይሌ ቀጭኑ ያሳየሁትን የንዴት መንፈስና መሳሪያ ማቀበል ነበር። የጠባብ ብሔረተኛነትና አጠራጣሪ አቋም የተባለው ደግሞ ከጋንታዬ የፖለቲካ ሐላፊ ከአብይላ ጋር ከወያኔ ኃይል ጋር (በተንቤን አውራጃ) የተደረገውን ውይይት እንስቼ በተናገርኩት መሆኑ ነበር።

አብረን ትሪቢዩናል ከቀረብነው ሁለቱ ሽፈራውና ኃይሌ ቀጭኑ የተመሠረተባቸው ከስ፤ ሽፈራው ላይ ሁለት፤ ኃይሌ ቀጭኑ ላይ ደግሞ ሶስት ከሶች ነበሩ። ትሪቢዩናል ለመቅረብ ስንሄድ ኃይሌ ቀጭኑ “እንድታወቅልኝ የምፈልገው

ነገር፤አርባያ ላይ በተነጋገርነው ነገር እኔ አልከሰስኩም፤ ኃይሌ ቀጭኑ ከሰሰኝ ብለህ እንዳታሰብ” አለኝ።

ሽፈራውም የተጠየቀው፤ የኃይሌ የፖለቲካ ሐላፊ ሆኖ እያለ ያልተፈቀደ ውጊያ በመፍቀድና፤በዚያም ውስጥ በመካፈል የሚል ነበር። እንዲሁም ኃይሌ ቀጭኑ የኃይሌ ወታደራዊ አዛዥ ሆኖ ያልተፈቀደ ውጊያ በማካሄድ፤ በመሳተፍና ከጦር ሜዳ በመሸሸ የሚሉ ሦስት ከሶች ተጠየቀ። ከሶቹን ከሰማን በኋላ ጠበቃ ያስፈልገን እንደሆን ተጠየቅን። ሽፈራውና ኃይሌ ቀጭኑ ጠበቃ እንደማያስፈልጋቸው ሲናገሩ፤ ለእኔ ግን ጠበቃ እንደሚመደብልኝ ተገለጸልኝ።

በዚያው ሰዎን፤ ደበሳይ መጣና፤ “ካሳሁን (ኢያሱ ዓለማየሁ) ሊያነጋግርህ ወደ ሰንገዴ ስለመጣ ሕክምና ወደሚሰጥበት ጣቢያ እንሄዳለን” አለኝ ። ኢያሱ ዓለማየሁ በ1961 ዓ.ም ከእነርሱ ጋር የኢትዮጵያ አየር መንገድን አውሮፕላን ከባሕር ዳር ከጠለፉት ሰባት ተማሪዎች አንዱ ሲሆን የኢሕአፓ መሥራችና የማእከላዊ ኮሚቴ አባል ነው።

ደበሳይ “እኛም ነግረንዋል፤ አንተም ሁሉንም ነገር ሳትደብቅ ንገረው” አለኝና በተጨማሪ አንድ ማስጠንቀቂያም ሰጠኝ። “ገለብ የኃይሌ ቀጭኑ አጎት መሆኑን ታውቃለህ? ስለዚህ ገለብ ፊት ስለ ኃይሌ ቀጭኑ በምትናገርበት ጊዜ መጠንቀቅ አለብህ፤ኃይሌ ቀጭኑ እንዴት ተደናገጦ እንደነበረ፤ ምን ተአዛዝ እንደሰጠ...፤ ስትናገር ካልተጠነቀቅክ ገለብ ሊናደድብህ ይችላልና ተጠንቀቅ” አለኝ።

ወደማታ ላይ ሕክምና ጣቢያ አብረን ሄደን ኢያሱን አገኘሁት። እርሱም ስለ ታሪኬ ጠየቀኝና፤ እንዴት ወደበረሐ እንደወጣሁ፤ ስለ ወሎ ዘመቻ፤ ጎንደር ለሕክምና ሄጄ እንዴት እንደተመለስኩ፤ የበጌምድርን ሁኔታና ከኃይሌ ቀጭኑ ጋር የነበረን አለመግባባት ከምን እንደመጣ፤ ሁሉንም ምንም ነገር ሳልደብቅ ነገርኩት። በዚህን ጊዜ ገለብ ከእኛ ጋር ነበረ፤ ደበሳይ የነገረኝን ማስጠንቀቂያ ይገባለሁ። እርሱን ግምት ውስጥ አስገብቼ ሁሉንም ዝርዝር እድርጌ ለኢያሱ አብራራሁለት። ኢያሱም ካዳመጠኝ በኋላ“አይዞህ ሁኔታውን ሁሉ ስምቼዋለሁ፤ አጥንቼዋለሁም፤ እንደገና

በደንብ እናየዋለን፤ ስለዚህ ምንም እንዳትረበሽ፤ የመጨነቅና የመከዳት መንፈስ እንዳያደርብህ፤ እይዞህ ምንም አትሆንም" ብሎ አበረታታችና ተለያየን።

በማግስቱ አኔና ሽፈራው ሁልጊዜ የምንቀመጥበት ቦታ ላይ ሆነን፤ ደበሳይ እና ደሳለኝን አገኘንታቸው። ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ "አሁን ጥሩ ጠበቃ እያፈላለግንልህ ነውና አታስብ" አሉኝ።

በተከታዩ ቀን ከሽፈራው ጋር በምናድርበት ቦታ ተቀምጠን እያለን ቀይ፣ አጠር፣ ወፈር ያለች እንዲት ሴት ከደበሳይና ከደሳለኝ ጋር አየሁ። እነርሱ በሥልጠና ሐላፊነት ቦታ ላይ ያሉ ስለሆኑ፤ አሷም ከሁኔታዋ የሆነ ሐላፊነት እንዳላት ታስታውቃለች። ምናልባት የፖለቲካ ሐላፊ ሳትሆን እትቀርም ብዬ አስብኩ። ማን እንደሆነች ማን አላወቅኩም፤ ያየኋትም ለመጀመሪያ ጊዜ ነበር። ምናልባት በቅርቡ ከከተማ የመጣች የፓርቲ ለባል ትሆን ይሆናል።

በሁለተኛው ቀን እንደተለመደው ከሽፈራው ጋር ሆነን ያች ሴት ወደእኛ መጣችና "አንዴ ለብቻህ ላኒጋግርህ እፈልግሃለሁ" ብላኝ አብረን ሄድን። ቦታ መርጠን ከተቀመጥን በኋላ ሰላማዊት እንደምትባል ነግራኝ ራሷን ስታስተዋውቃች፤ አኔም ራሴን አስተዋወቅኳት። ለምን እንደፈለገችኝ ሰላላወቅሁ ተረብሻለሁ።

መረበሼ ከገጽታዬ ላይ ሳይታይ አይቀርም፤ ወዲያውኑ ወደ ዋናው ጉዳይ ገባች። "የፈለግኩህ ትሪቢዩናል በቀረብክበት ጉዳይ ላይ ላናግርህ ነው" ብላ ጀመረችና ፈገግ አለች። ፈገግታዋ ደስ የሚልና የሚረጋጋት ኃይል ያለው ነበር። ገና ዋናውን ጉዳይ ሳትነሣ በፈገግታዋ ብቻ ለጥሩ ነገር እንደመጣች የነገረችኝ ይመስል ያደረብኝን የጥርጣሬ መንፈስ አባረረችልኝ። "ትሪቢዩናል በቀረብክበት ጉዳይ ላይ ለአንተ ጠበቃ እንድሆንና እንድረዳህ ተጠይቁ እሺ ብያለሁ፤ ስለዚህ ነው ወደአንተ የመጣሁት። በዚህ ከተሰማማህ፤ ከአሁን በኋላ ወደ ትሪቢዩናል የምትቀርበው ከእኔ ጋር ወይም በእኔ በኩል ይሆናል። ከሚመለከታቸው አካላት

ጋር ሁሉ እንተን ወክዬ የማነጋግርልህ እኔ እሆናለሁ" ብላ መስማማቴን በመጠየቅ ዓይነት ተመለከተችኝ።

አኔም ከመጀመሪያው ጠበቃ እንደሚቆምልኝ ተነግሮኝ ስለነበረ ይህንን ገለጽኩለት። መስማማቴን ካረጋገጠች በኋላ ከክሱ ጋር ስለተያያዙና ስለሌሎችም ስለተካፈልኩባቸው እንቅስቃሴዎች ምንም ሳልደብቅ እውነቱን ዘርዘራ እንድነግራት ጠየቀችኝ። በጥያቄዋ መሠረት ሁሉንም ነገር በዝርዝር ስነግራት በማስታወሻ ላይ እየጻፈች በጽሞና አዳመጠችኝ።

እዚህ ቸግር ውስጥ ከገባሁ በኋላ ሁሉንም ነገር የማማከረው፤ የማምነውና አጠገቤም ያለው ሽፈራው ስለነበረ፤ ያጋጠመኝን አዲስ ነገር ለእርሱ ነገርኩት። ሽፈራው ምን ማድረግ እንዳለብኝ በመጠቆም፤ እይዞህ በማለትና ሞራሌ ዝቅ ሲልም በማጽናናት የረዳኝ ብቸኛ አማካሪዬ በመሆን በዚያ የቸግር ጊዜ ትልቅ ውለታ ጥሎብኛል። ከሰላማዊት ጋር ስለተነጋገርነው ነገር ሳማከረውም ሁሉንም ነገር ገልጬ ማስረዳቴን ደግፎ የረሳሁት ካለም እያስታወስኩ ጨምራ እንድነግራት አጠንክሮ መከረኝ።

ሰላማዊት ጠበቃዬ ከሆነች በኋላ በየቀኑ እንገናኝ ጀመር። ከጥቂት ቀናት በኋላ ደግሞ ለእኔ ጉዳይ ስትንቀሳቀስ ብቻ ሳይሆን፤ ለራሷም ጉዳይ እንዳንድ ቦታ ስትሄድ አብሬያት እንድሄድ እየጠየቀችኝ ቅርርባችን በጣም እየተጠናከረ ሄደ።

እንዳንዴ ዝርዝር ነገር ሳወራ ረዥም ሰዓት ብቆይም እንኳ ምንም ሳታቋርጠኝ በትዕግሥት የማዳመጥ ችሎታዋ እስከዛሬም ያስገርመኛል። ልክ እኔ ግግሬን ከጨረስኩ በኋላ ፈገግ ትልና ከዚያ መናገር ትቀጥላለች። ይህ ጠባይዋ ከእርሷ ጋር በማወራበት ጊዜ ስናገር እንዳለመነታና በራሴ እንድተማመን አድርገኛል። ምንም ሳላስብ ያየሁትንና የሰማሁትን ነገር ሁሉ እንድናገርና ነጻነት እንዲሰማኝም ረድቶኛል። ስለ ወሎ ሳወራት ዘመዴ ከሆነው ከዘላለም ጋር ከልጅነት ጀምሮ እንደሚተዋወቁ ነገረችኝ። ወሎ ተይዞ በመንግሥት እጅ በመውደቁ

የተሰማትን ሐዘን ገለጽችልኝ። እኔ ለዘላለም ዘመዴ መሆኑን አልነገርኳትም፤ በራሷ መንገድ ከሌላ ቦታ ነበረ መረጃውን ያገኘችው።

በትሪቢዩናሉ ፊት ቆማ፤ በእኔ ክስ ላይ አሳማኝ ነጥቦች አንስታ ስትከራከር፤ የመናገር ችሎታዋን፤ የፖለቲካ ልምዷንና በራሷ መተማመኗን ተመልክቼ አደነቅኳት። ደበሳይና ደሳለኝ “ጠበቃ የሚሆንልህ አስተማማኝ ሰው አያፈላለግን ነው” ያሉኝ እውነታቸውን እንደሆነ ተረዳሁ። ያቆሙልኝ ጠበቃ እውነትም ያለምንም ጥርጥር ንበዝና አስተማማኝ ነበረች። በደንብ ተዘጋጅታ ነበር የቀረበችው።

በመጨረሻዎቹ ቀናት ሰላማዊት ትሪቢዩናሉ ላይ የቀረበችው ብቻዋን ነበር። ሰለዚህ ምን ምን የመከራከሪያ ነጥቦችን እንዳቀረበች ነገረችኝ። “በብሔር ጥያቄ ላይ ያለው አቋሙ አጠራጣሪ ነው” ስለሚለው ክስ ያቀረበችውን ስትንግረኝ አቋሙ አጠራጣሪ ነው የተባለው፤ እውነት ያለመሆኑን የሚያረጋግጡ ብዙ ማስረጃዎች ማቅረብ እንደሚቻል እንደገለጸችላቸውና ዋና ዋናዎቹን ጭብጦች እንዳስረዳች ነገረችኝ። አጠራጣሪ አቋም ቢኖረኝ ኖሮ፤ በቀደምትነት ሠራዊቱን ከተቀላቀልኩበት ዕለት ጀምሮ ድርጅቱን ጥለው የሄዱ የተለያዩ አባላት አብራሪያቸው እንደጠፋ ጠይቀውኝ የሁሉንም ጥያቄ እንዳልተቀበልኩ በአመራሩ ጭምር የሚታወቅ መሆኑ በድርጅቱ ላይ የነበረኝ ጠንካራ እምነት የሚያረጋግጥ እንደሆነ አስረድታለች። አጠራጣሪ አቋምና የጠባብ ብሔረተኝነት ስሜት ቢኖረኝ ኖሮ፤ ለሕዝምና ብቻዬን ጎንደር ሰላክ በዚያው ለመቅረት ወይም ከብሔረተኛ ድርጅቶች ጋር ለመቀላቀል የሚከለክለኝ ነገር እንዳልነበረ ግን እንዳላደረግኩት ምክንያቱም ድርጅቱን ስለምወድና በዓላማዬ የጸናሁ ለመሆኔ አንድ ማረጋገጫ እንደሆነ ጠቁማለች። ከዚያ በተጨማሪም ከወሎ በተመለሱበት ጊዜም ለመቅረት ወይም ለመከዳት ምንም የሚያግደኝ ነገር እንዳልነበረም ገልጻለች።

ከዚያ ድካምና መሥዋዕትነት ከበዛበት አጠያያቂ ተልእኮ በኋላ እንኳ በእምነቴ እንደጸናሁና ወደ ሌላ ለመሄድ ሳላመነታ ብቻዬን ብዙ ችግር አልፌ የተመልሱኩ በመሆኔ፤ በትግሉና በድርጅቱ ላይ ምን ያህል እምነት እንዳለኝ፤ ምናልባትም እምነቱ ከብዙዎቻቸው የሚበልጥ ቢሆን እንጂ እንደማያንስ የሚያመለክት መሆኑንም ተናግራለች። ከዚያም ሌሎች ትንንሽ ዝርዝር ያቀረበቻቸውን መከራከሪያዎች ጨምራ በደንብ አስረግጣ እንዳስረዳቸው ነገረችኝና ስሜቴን ለማወቅ ትመለከተኝ ጀመር። ያቀረበችው ማስረጃ ትክክለኛ ስሜቴን ስለገለጸው በጣም ደስ እንዳለኝ ነገርኳት።

“ሌላ ደግሞ ሳልነግርህ የዘለልኩት አንድ ነጥብ አለ። የጠባብ ብሔረተኛ አመለካከት አለህ የተባለው ትክክል አይደለም። የእውነት ቢኖርህ እንኳ ሊጠየቅ የሚገባው የራሱን ዓላማ በትክክል ለማስረዳትና ለማሳመን ያልቻለው ራሱ ፓርቲው እንጂ፤ የአገት ችግር ሆኖ ሊታይ እንደማይገባና ይሄ ክስ አንተን በምንም መንገድ ሊያስጠይቅህ እንደማይችል ገልጬላቸዋለሁ” ብላ ነገረችኝና ወደሁለተኛው ክስ መልስ አለፈች።

ሁለተኛው ክስ፤ ከሥነ ሥርአት የወጣ ጠባይ ወይም የእናርኪስት ባሕርይ አሳይቷል፤ የሚለው ሲሆን ስለሰጠችው መልስም “ይህንን ባሕርይ ያሳየኸው፤ የሠራዊቱን ደንብ ባለማወቅ ወይም በንቀት እንዳልሆነ፤ ቦታው ላይ በተፈጠረ ተጨባጭ ሁኔታ ላይ ተመሥርተህ የሠራዊቱን ክብር በሚጠብቅና የትግል ጓዶችህን ከአላስፈላጊ መሥዋዕትነት ለመከላከል በመፈለግ እንደሆነ መረዳት እንዳለባቸው ነው የነገርኳቸው” አለችና ቀጠለች። “ሌላው ሠራዊት ለበለጠ አደጋ በማይጋለጥበት ሁኔታ ውስጥ መሆኑን አምኖ፤ ባዶ ሜዳ ላይ ለጠላት ተጋልጠው፤ የነበሩ ጓዶችን ሌሎች ጥለዋቸው ሊሄዱ ሲሉ ለራሱ ሕይወት ሳይሳሳ የጓዶችን ሕይወት ማትረፉ ሊያስሸመው እንጂ ሊያስከስሰው አይገባም ብያለሁ። በውጊያው ላይ በሌሎች ሕይወት ላይ ያልተጠበቀ አደጋ ሊያደርስ ይችል የነበረውን የፖሊስ አባል ከሌላ ጓደኛው ጋር ሆኖ መማረኩንም አትርሱ፤ የታየበት

ስሜታዊነት ደግሞ ለሠራዊቱና ለጓደኛ ካለው ፍቅር የመነጨ እንጂ በእመጳጳሱና ሥርዓት ካለማከበር አልነበረም። እንደሚታወቀውም ከእንደዚያ ዓይነት ጠባይ ጋር የሚያያዝ ተግባር ታይቶበት ስለማይታወቅ የእናርኪስት ባሕርይ አሳይቷል ሊያሰኝ አይችልም ብያቸዋለሁ። ስሜታዊነት ቢታይ እንኳ በጊዜው የነበረው አመራር በተሳሳተ አካሄድና ከዚያ በፊት ከሚታወቀው የአመራር ልምድ ጋር የማይጣጣም ስለነበረ ነው። በዚህ በኩል ደግሞ አመራሮቹ እንደተከሰሱበት ልብ እንዲሉ ጠቁሜያለሁ፤ የሚሳሳላቸው ጓደኞችን ለማዳን በመፈለግ የተፈጠረን ስሜት አናርኪዝም ነው ብሎ መፈረጅ ስሕተት መሆኑን በተገቢው መንገድ አስረድቻቸዋለሁ” በማለት ነገረች።

ገግግሯን በጽሞና እያዳመጥኳት ሳለሁ ጉዳዩን የቴን ያህል የራሷ ጉዳይ እንዳደረገችው እያሰብኩ በራሱ የመተማመን መንፈሴ ከፍ ሲል ተሰማኝ። አዲስ ነገር ካላመጡ በስተቀር ነጻ እንደምወጣ ትልቅ ተስፋ አደረብኝ። ሰላማዊትም ስሜቴን ለመረዳት ለሁለተኛ ጊዜ አተኩራ ፊቴን አየችኝና “ እንዴት ነው? ምን ይመስልሃል?” ብላ ጠየቀችኝ።

“በጣም ነው ደስ ያለኝ። ከገመትኩት በላይ ጥሩ አድርገሽ ነው ያስረዳሻቸው። ጠበቃ እንዲቆምልኝ መጠየቄ ትክክል ነበረ፤ ጉዳዩን ራሴ ባስረዳ ይህን ያህል ልገልጸው እንደማልችል ርግጠኛ ነኝ። በጣም አመሰግናለሁ!” አልኳት።

“አይዞህ፤ ነጻ እንደምትወጣ አርግጠኛ ነኝ። ምንም የሚያሰጋ ነገር ስለሌለ እንዳትጨነቅ” በማለት አበረታተታኝ ተሰናብታኝ ሄደች።

ሰላማዊት ሰው የመቅረብ ችሎታዋ እጅግ ከፍተኛ መሆኑን ለመረዳት ጊዜ አልወሰደብኝም። የማዳመጥ ችሎታዋ፣ ታጋሽነቷ፣ ትኩረቷ፣ ጓዳዊ ፍቅሯና የአከብሮት አስተያየቷ ተጨማሪው ማንም እንዲያደንቃት የምታስገድድ ሴት ነበረች። ስትናገር የድምጽዋ ልስላሴ፤ ውስጥ ድረስ ስርስረው የማየት ኃይል ያላቸው ዓይኖቿ፤ ምክንያታዊ ገለጻዋ መስጠኝ “ምን ያህል የበሰለች ብትሆን ነው?”

እያልኩ ሁሌ እንዳሰብ ያደርገኝ ነበር። ይሄን ሁሉ የምንምተው ስለእርሷ ከሌላ ሰው የሰማሁት መረጃ ሳይኖር፤ ከተዋወቅን ጀምሮ በጥቂት ቀናት ቆይታችን ካየሁት እውነት ብቻ ተነስቼ ነው። የጸሎተ ባለቤት እንደሆነች ያወቅኩት እንኳ ቆይቼ ነበር።

አየተቀራረብን ሄደን የበለጠ ስንግባባ ብቻዋን ስትሆን ወይም ብቻዋን የምትሄድበት ቦታ ሲኖራት አብሬያት እንድሆንና አብሬያት እንድሄድ ትጠራኝ ጀመር። ከክሱ ጋር በተያያዘም ሆነ በሌላ ጉዳይ በየአጋጣሚው የማወራት ታሪክ ደስ እንደሚላት ትነግረኛለች። ብቻ አብረን የምንውልበት ጊዜ ከቀን ወደቀን እየጨመረ ሄደ።

አንድ ቀን የት እንደምንሄድ ሳትነግረኝ “አንድ ቦታ ደርሰን እንመለስ?” አለችኝ። ተስማማሁ። ትንሽ ራቅ ብለን ከሄድን በኋላ የያዘችው አቅጣጫ ወደ እስር ቤት የሚወስድ መንገድ መሆኑን አወቅሁ። እስር ቤቱ የሚገኝበት መንገድና አካባቢው ከሌላው በተለየ ሁኔታ የሚብስ ገደል፣ በረሐና ጫካ መሆኑን ስለማውቅ በቀላሉ ገባኝ። እና አካባቢውን ለመለከት ፍርሃት ቢጤ ሸው አለብኝ። “ወዴት ነው የምንሄደው?” አልኳትና ቆምኩ። ሳቅ አለች። ወዲያው ደግሞ ረጋ ብላ በዚያ በለስላሳ ድምፃ “በእስቸኳይ እስር ቤት ሄጄ ማነጋገር ያለብኝ አንድ ሰው አለ፤ እርሱ ጋ ነው የምንሄደው” አለችና “ምነው ግን?” ስትል ጠየቀችኝ።

“እስር ቤት?” አልኩና ቀለል አድርጌ ጠየቅኳት፤ በውስጤ ግን በጣም ከብደኛል።

“አዎን ምነው?!” አለች፤ አሁንም ፈገግ እንዳለች ነበር።

በዚያን ጊዜ፤ ሁለታችንም መሣሪያ አልታጠቅንም፤ ያንን አስቤ አንድ ነገር ለማድረግ ወስኜ ተዘጋጀሁ፤ ለእርሷ ግን ምንም አልነገርኳትም። በውስጤ ጥርጣሬ ስለገባኝና ስለፈራሁ ችግር ውስጥ ከመግባቴ በፊት አንድ ነገር ማድረግ እንዳለብኝ ተሰማኝ። በድንገት ቀጥ ብዬ ቆምኩ። እርሷ አሁንም አየሳቀች ቆማ፤ መልሴን ለመስማት ትጠብቃለች።

“ወዴት ነው የምትወስዷችን” አልኳት በድጋሚ፤ አሁን ግን የጠየቅኳት ኮስተር ብዬና የቀኝ አጄን መዳዩ አገጨላ ላይ አድርጌ በመገረም አስተያየት አያየኋት ነበር። የአውነት ግራ እንደተጋባሁ አወቀች። ፈገግታዋ ከፈቷ ላይ ቀስ ብሎ እየደበዘዘ ሲከለም ታየች። ሆኖም ስሜቴን የቀያየረውን ነገር ለመግመት የቻለች አትመስልም። ግራ ተጋብታለች፤ የተከሠተውን ነገር ለማግራት አካባቢዋን ዞር ዞር ብላ ተመለከተች። ከእርሷና ከእኔ በስተቀር ማንም አልነበረምና የበለጠ የተደናገረች መሰለች። ግምባሯን እንደመቋጠር እየከጀላት ትከ ብላ አያየችኝ ያልተፈታ እንቅፅልሽ የሆነባትን ነገር ለመስማት ትጠብቃለች።

እየቆየ ሳላሰበው ድንጋጤዬ ከፍተኛ ደረጃ ደረሰ፤ ከመናገሪ በፊት በተጠንቀቅ ተዘጋጀሁና፤ እልህ እየተናነቀኝ “ለማዋጅ ተደው፤ አወቅኩብሽ! እኔን ለመርዳት ከእኔ ጋር የቆምሽ ረዳቴና ጠቢቃዬ ነሽ ብዬ አምኜሽ ነበር። አሁን ግን በቃሽኝ! ምን ለማድረግ እንዳሰብሽ አውቄአለሁ። ጭራሽ እስር ቤት ወስደሽ ልትጥይኝ ነው?!” ሞኝሽን ፈልጊ!” እልኩና ፊቴን በቅርቡት ወደሚታየው ወደ ደንክል በረሀ አዙሪ ቆምኩ። “ሰሚ! እኔም እንቺም መሣሪያ አልያዝንም፤ ስለዚህ በኃይል ልታስገድጁኝ እትችይም። ይህ የምታይው በረሐ ሁሉ መውጫያ መግቢያውን በደንብ የማውቀው ሀገር ነው። በዚህ በደንክል በኩል ጠፍቼ ኤርትራ እገባለሁ እንጂ፤ ማንም እጄን ይዞ እስር ቤት ሊከተኝ አይችልም!! ደግሞም፤ እንቺ አይደለሽም፤ ማንም ሰው ቢከተለኝ ሊደርሱብኝ አይችልም!!” አልኳትና ለመሮጥ አኮበኩበኩ።

ሰሜቱ በደንብ ገብቷታል፤ ንግግሬን እስከጨርሰ መበቀቾችና መልሰ ሳትሰጠች በቆመችበት በሳቅ መንከትከት ጀመረች። እኔ ደግሞ በተራራ በሁኔታዋ ግራ ተጋብቼ ፈገገና ሳቋን እስከትጨርሰ መበቅኳት። ከዚያ ደግሞ መልሳ ኮሰተር አላችና "አይ አማኑኤል፤ እኔ አንተን እስር ቤት ልወሰድ? እንዴት እንደዚህ ታስበኛለህ? ያሰብኩው በፍጹም የሌለና የማይሆን ነገር ነው። እመነኝ! አውነቱን

የአሲምባ ፍቅር

ነው የምልህ እመነኝ! የመጣሁት ለሌላ ሳይሆን፤ እስር ቤት የማንጋግረው ሰው በመኖሩ ብቻ ነው። ምንም አንቆይም፤ ወዲያውኑ ነው የምንመለስው አለችኝ።

ገማግራን ስትጨርስ ግንባሯ ላይ የነበረው መከላከል እየተነሻ ገጽታዋን ቅን ፈገግታ ሸፈነው። እንዳች ኃይል የተናገረችውን ሁሉ እንዳምን የሚያስገድድ ስሜት ሲረጭብኝ ተሰማኝ። ውስጤ በአንድ ጊዜ ከጥርጣሬ ወደ ማመን ተቀየረና ምንም ሳላመነታ “እሺ” ብዩ ተከትያት መሄድ ጀመርኩ። እንደገና ጨዋታ ጀመርገና ስለፖለቲከኞችና ስለአለመተማመን ትንሽ አወራችኝ። ወዲያውኑ ደግሞ ርእሱን ለውጣ፣ ስለከተማና የገጠር ትግል ልዩነት አንዳንድ ነገር ጠቃቀሰችልኝና ወደሌላ ርእስ ገባን። እኔ አብዛኛው ታሪኬን ከትሪቢያናል ጉዳይ ጋር በተያያዘ አውርቻለሁ። እንዳንድ ያልነገርኳትንና የሚገርመኝን ነገሮች ሳኑሃ ደስ ብሏት ትሰማኛለች። እንዳንዴ ደግሞ የማወራው ያልቅብኝና የሆነ ያልሆነውን እነግራለሁ፤ እርሷ ግን ጀርዎቿን አቋሚ በጥንቃቄና በጉጉት ታዳምጠኛለች። እንዲያውም እንዳንዱ ወሬዬ አሰልቼና ተደጋጋሚ እንዳይሆንባት የምነግራት እያመነታሁ ነበር። እርሷ ግን ጊዜ ሳትሰጠኝ የጀመርኩትን እንድቀጥል ወይም አዲስ ታሪክ እንድጀምር ከነገርኳት ታሪክ አንድ ጉዳይ በጥያቄ ትመዝና ታጣጥፈኛለች። ይህ ድርጊቷ ደግሞ የማዳመጥ ችሎታዋንና ለሰው ያላትን አክብሮት እንድረዳ አደረገኝ።

በተለይ ስለሠራተኛው ሰውነት በጣም ደስ ብሏት እንደምትሰማኝ አውቄባታለሁ። እንዳንዴ እኔ የማወራው ነገር እንዳለቀብኝና እሷም ደግሞ ከተማ ስላሳለፈችው እንዳንድ ነገር እንድትነግረኝ ሰጠይቃት፤ ግድ ይሆኑትና ጥቂት ነገር ጣል አድርጋ እንደገና ተራውን ወደእኔ መልሳ ታዘረዋለች። ብዙ እንደምታውቅና ብዙ ከፋና ደግ የትግል አጋጣሚዎችን ያሳለፈች መሆኗ ይታወቅኛል። በመጀመሪያ ከዓይኖቿ ላይ የሚነበብ አንድ ነገር አለ። እንዳንዴ ከሰው ጋር መሆኗን ረስታ በሐሳብ ጭልጥ ስትል የምታስበው ነገር ምን ያህል ውስብስብ እንደሆነ እንምታለሁ። በሌላ በኩል ደግሞ በአብዛኛው ከከተማ በተለይ ከአዲስ አበባ

የሚመጡ አንዳንድ ጓዶች ለአደጋ ተጋልጠው መንቀሳቀስ ሲያቅታቸው ምን ያህል አስቸጋሪ በሆነ ፈተና ውስጥ እንዳለፉ አርሷ ደግሞ ከእነዚህ አንዷ ስለሆነች፤ ያላሳለፈችው ሕይወት መስማት ጠቋሚዬ ነበረ። አሲምባ ከመጣች በኋላም ቢሆን በሐላፊነት የተመደበችው ከተማ እያለች ከነበራት የድርጅቱ ሐላፊነት ጋር በሚመጥን ደረጃ ላይ ነበር። በኋላ ካገኘሁት መረጃ ደግሞ የጸሎተ ባለቤት መሆኗን ማወቄ ለግምቴ ማረጋገጫ ሆኖኛል፤ ምክንያቱም ጸሎተ ከጥቂት ነባር የፓርቲው የማእከላዊ ኮሚቴ አባላት አንዱ ነበርና ነው። ከእነዚህ እውነቶች በመነሣት ሰላማዊት በትግሉ ውስጥ የነበራት ቦታ ከፍተኛ መሆኑ ተሰምቶኛል።

ብዙ ጊዜ ስለራሷ እንድትነግረኝ እንተገታታለሁ። አንዳንዴ ሳትወድ በግድ እንደምንም ብዬ “እሺ” አስኛታለሁ። እሷ ግን ከእኔ ፍላጎት ጋር የሚመጥን ወሬ ነግራኝ አታውቅም። የአርሷ ወሬ በአብዛኛው በአጠቃላይ ነገር ላይ የሚያተኩር ነበረ። ለምሳሌ ስለመንግሥቱ ኃይለማርያም ከማውራት ስለደርግ እንሥታ አጠቃላይ ስለሆነ ከፍ ያለ ጉዳይ ማየት ትመርጣለች። ስለ ከተማ ሕይወቷ፤ ከጓዶቿ ጋር ስላጋጠማቸው ነገር ስጠይቃት፤ ስለ አጠቃላይ ድርጅታዊ ሥራ ወይም ሰፋ ያለውን የከተማ ወጣቶች ጽናት፤ ብርታት መሥዋዕትነትና የእስር ሰቆቃ ነበር የምታወራልኝ። እኔ ደግሞ እንዲህ ዓይነት ነገር አያጠግበኝም። ይህ ሁኔታ ደግሞ አብዛኞቹ ከከተማ የሚመጡ ጓዶች የሚጋሩት ጠባይ ነው፤ ስለራሳቸው ለማውራት ከሚገባው በላይ የሚቆጠቡ ድብቆች ናቸው።

ወደ እስር ቤት በሄድንበት በዚያን ዕለት ግን ርእሱ እንዴት እንደተጀመረ ባለቤታውሰውም አንድ ነገር ነገረችኝ። ምናልባት ንዝንዜ አስልችቷት፤ እንዲሁም “ወዴት ልትወሰጁኝ ነው?” ብዬ ስለተጠራጠርኳት እንደምታምነኝ ነግራኝ፤ እንዳምናት ልታደርግኝ ይሆናል ብዬ አሰብኩ። ወይም በእኔ ላይ ያላትን የእምነት መጠን ለመግለጽ፤ ይሁን በሌላ ምክንያት አስባበትና ወሰና እንደነገረችኝ ነበር የተሰማኝ። ነገሩ ሲጀመር፤ ስለከተማ ድርጅታዊ የምስጢር ሥራ፤ በደርግ እጅ

ስለወደቁ ጓዶች፤ በተለይ ደግሞ ሴት ጓዶቶች፤ በእስር ስለተሰቃዩ፤ ስለተገደሉ ጓደኞቿ ወኔና ስለአሳለፉት የምርመራ ስቃይ፤ እንዲሁም በዚህ ሁሉ ስላለመበገራቸው አጫወተችኝ።

አብረን ያወራንባቸው ብዙ ዕድሎች አሳልፈናል። ያች ዕለት ግን የተለየ ስሜት ያየሁባት ልዩ ቀን ሆኖብኝ ነበር። ያቺ ቀን ለአርሷ ያለኝ ግምት ምን ያህል ትክክል እንደነበረ ያረጋገጥኩባት ቀን ሆነች። ሰላማዊት የአመለካከት ብስለት ያላት፤ ቁምነገረኛ፤ ነገሮችን ቀለል አድርጋ የምታይ፤ የሰው ሐሳብ የሚገባት ብቻ ሳትሆን ለወሳኝ ጊዜ ትግል እሳት ውስጥ ለመግባትና ለመሠዋት ዝግጁ የሆነች ታጋይ እንደነበረች ተረዳሁ።

በአብዛኛው የአርሷን ጥንካሬ የሚያመለክት ነገር ፈጽሞ መናገር እንደማትፈልግ አውቄባታለሁ። የግድ ሆኖ ስታወራ እንኳ ከባዱን ነገር አቅልላ ተራ ነገር መስሎ እንዲታለፍ ነው የምትሞክረው። ስለሌሎች ስታወራ ደግሞ አድናቆቷና ፍቅሯ ከፊቷ ላይ ይነበባል። በተለይ አንዳንዴ ስለተሠው ጓዶቿ ስታነሣ ተናግራ አይወጣላትም፤ በየደቂቃው በእልህ ትተነፍሳለች። ታዲያ ያን ቀን በከተማ ስለሚደረገው ወታደራዊ እንቅስቃሴና በከተማ ታጣቂ ቡድን ውስጥ ሆነው ስለተሰዉ ሴቶች አወራችኝ። በሐሳብ ጭልጥ ብላ ትታኝ የሄደች መስሎኝ ከሄደችበት የሃሳብ መዝገድ እንዴት እንደምመልሳት በማሰብ ላይ እያለሁ፤ “ታውቃለህ?” ብላ ጀመረችና መንግሥቱ ኃይለ ማርያምን ለመግደል የተመደበው ቡድን አባል እንደነበረች ጠቆም አድርጋኝ ወሬዋን ቀጠለች። በመጨረሻው መከራ ላይ አብረው ከነበሩት ጓዶቿ ጋር የነበረባቸውን የውጥረት ስሜትና ዓላማቸውን የማሳካት ጉጉት አስታውሳ ጠቅለል አድርጋ ነገረችኝ። ከአንዱ ቡድን ጋር በአንድ ሾልስ ዋገን መኪና ውስጥ እንደነበረች፤ ከአርሷ ጋር የነበሩትን ጓዶች ቆራጥነት፤ ወኔና ትዕግሥት፤ ስትነግረኝ የአንድ ልብ እንጠልጣይ ልብ ወለድ መጽሐፍ ትረካ የምሰማ ነበር የመሰለኝ። መኪና ውስጥ ሆነው ሲጠብቁ የነበራቸው ጥንቃቄ፤ ካሁን አሁን ምን ይፈጠር ይሆን? እያሉ በውጥረትና በሰቀቀን

መካከል ያቀባበሉትን መሣሪያ እንዴት አንቀው እንደያዙ፤ ከዚያ በፊት በተደጋጋሚ ወጥተው አንዳልተሳካላቸውና እንደቀደሙት መከራዎች ያለስኬት የመመለስ ስጋት የቱን ያህል እያሰቃያቸው እንደቆዩ ተረከቸልኝ። የመንግሥቱ ኃይል ማርያምን እንቅስቃሴ የጠበቁበት የመጨረሻ መከራ እንዴት እንደተፈጸመ፤ ተልእኮውን ከጨረሱ በኋላ በመንግሥቱ መሞት እርግጠኞች ሆነው እንደተበታተኑና በተለምዶ መትረፉን ሲሰሙ እንዴት እንደተናደዱ ነገረችኝ።

በደንብ ባላስታውሰም አብረዋት ከነበሩት ጓዶቼ ብዙዎቹ ተሠውተዋል። በትውስታዋ እንደተመሰጠች ንግግሯም እየቀጠለ ሲሄድ በእልህ ቁና፤ ቁና መተንፈስ ጀመረች። ለእነርሱ ስለነበራት ጓዳዊ ፍቅር ስታወራ ውስጧን እያንገበገበት ፈቷ ሲለዋወጥ ሲቃ እየተናነቀ አላናግር አላት። ቢቸግራት ወሬውን አቋርጣ ራሷን ለመቆጣጠር መታገል ጀመረች። ያን ልብ አንጠልጣይ ታሪክ እያጫወተችኝ በድንገት አቋርጣ ራሷን ለመቆጣጠር መመከር የጀመረችው ለካ እስር ቤቱ የሚገኝበት ቦታ እንደደረሰን ስታወቅ ነበር። እኔ ከመመሰጠኔ የተነሣ የት እንዳለሁ ዘንግቼዋለው።

እስር ቤት እንደደረሰን መጀመሪያ ያገኘው እስረኛ ግሩም ጌታሁን ይባላል። ግሩም አንድ ትልቅ ድንጋይ ላይ ተቀምጦ ፀሐይ እየሞቀ ነበር። አጠገቡ አንድ ጠባቂ ቆሟል። መጀመሪያ ሳየው እስረኛ አልመሰለኝም ነበር፤ በኋላ ከሁኔታው እስረኛ መሆኑን ስረዳ በጣም ደነገጥኩ። ግሩምን ያየሁትም ሆነ የፓርቲው የማእከላዊ ኮሚቴ አባል እንደሆነ ያወቅሁት በማገባቱ ስብሰባ ላይ ነበር። ተስፋዬ ደበሳይ በመራው ስብሰባ ላይ ምክትል የስብሰባ መሪ ሆኖ መድረክ ላይ ተቀምጦ ነበር። ግሩምን አንድ ቀን ያየው ሰው መልሶ የትም ቢያየው ሊጠፋው አይችልም፤ ምክንያቱም መልኩም ሆነ የሰውነቱ አቋም ለየት ብሎ ይጎላል። ግሩም መልኩ ብስል ቀይ፤ ረዥም ቁመትና ግዙፍ ሰውነት ስላለው፤ ማንንም አያሳስትም። ግሩም በመጨረሻ ከአንጃዎች ጋር በፓርቲው መገደሉን ሰምቻለሁ።

ወደ እስር ቤቱ ደርሰን እንዳየነው ሁሉታችንም የተቀመጠበት ቦታ ድረስ ሄደን ሰላም አልነው። ሰንገናኝ እንደማውቀውና በዛን ቀን ስብሰባ ላይ ከተስፋዬ ደበሳይ ጋር አብሮ እንዳየሁት ነገርኩት። እሱም ያን ቀን እንዳየኝና እንደሚያስታውሰኝ ሲነግረኝ ገረመኝ። ከዚያም ለሰላምታ ተቃቀፍን፤ ትንሽም አወራን። በተራራዎች መካከል ተከቦ መኖር እንዴት እንደሚያስፈራ እየሳቀ አጫወተኝ። የማእከላዊ ኮሚቴ አባል ስለነበር፤ እስር ቤት ሳገኘው “ምን አድርጎ ይሆን?” ብዬ በጣም ነበር የደነገጥኩት። መቼም ሰላማዊት ምክንያቱን ሳታወቅ እንደማትቀር ገምቻለሁ፤ ነገር ግን አልጠይቅኳትም። ብቻ ለራሴ በሆዴ እንዳብሰሰሰልኩት ተመለስን።

ሰንገዴ ወደ ማደሪያ ቦታችን ከተመለስን በኋላ ዓረፍ አልን። ሰላማዊት የቀኑን ድንጋጤ፤ የሰውነቴን እንቅስቃሴ፤ አቋቋሜንና አጠያየቄን እያነሣች ትሰቅብኝ ጀመር። እንዲሁ እንደያዘችኝ ሳታርፍ ስታበሽቀኝ አመሸች።

ሁሉም ነገር አለቀ። የትሪቢዩናሉ ውሳኔ ብቻ ነበር የሚጠበቀው። በዚያ ሁኔታ ላይ እንዳለሁ አንድ ቀን ተጠራሁና ከአንድ ጓድ ጋር መልእክት እንድናደርስ ወደ ጸረና ተላከሁ። ከሰላማዊት ጋር ስንሰነባበት ከፍተኛ ቅሬታ ተሰማኝ። ምን ያህል እንደተቀራረብንም ያወቅሁት ያን ጊዜ ነበር። በድንገትና በአንድ አጋጣሚ የተነሳ የተዋወቅን አልመስልህ አለኝ። ለመጨረሻ ጊዜ ብሩህ ፈገግታዋን ተቀብዬ ስመለስ እንደምንገናኝ ተስፋ አድርጌ ተሰናበትኳትና ሄድኩ።

ያን ጊዜ የአመራሩ አባላት በሙሉ ጸረና(ኤርትራ) ነበሩ። ከውጪ የመጣ ብዙ የመሣሪያ ክምችት ስለነበረ እርሱን በማሰራጨትና በማከፋፈል ሥራ ላይ ነበሩ። መልእክቱን ይዘን ሄደን ካደረስን በኋላ አብሮኝ የሄደው ጓድ ብቻውን እንዲመለስና እኔ ግን እንድቆይ ተደረግሁ። ጸረና ከኢያሱ ጋር እንደገና ተገናኘን፤ ኢያሱ ሰንገዴ መጥቶ አነጋግሮኝ ስለነበር እንተዋወቃለን። ጉዳዩን እንደሚከታተልና እንዳችም አግብባ ያልሆነ ነገር እንደማይደርስብኝ ነግሮኝ አጽናንቶኝ ስለነበር እንደገና ሳገኘው ደስ አለኝ። እርሱም ስለእኔ በደንብ ሳይነገረው አልቀረም እንደተገናኘን አጆቹን ዘርግቶ ተቀበሎ በጣም አቀረበኝና አብዛኛውን ጊዜ አብረን እናሳልፍ ጀመር። ብቻችንን ስንሆን እንዳንድ ታሪኮች ይነግረኛል፤ በፊት የማላውቃቸውን መዝሙሮችም እያስጠናኝ፤ በቃሌ እንድይዛቸው ያደርግ ነበር። የሚያስተምረኝ መዝሙሮች ለእኔ በሚሰማማ ሁኔታ እየመረጠ ነበር። ከመዝሙሮቹ ሁሉ የማልረሳው "በትግል መሞት" የሚለውን መዝሙር ነው። ዜማው አሳዛኝና ቀስቃሽ ስሜት የሚፈጥር ነበር። ግጥሙም እንዲሁ ገላጭ፤ አጽናኝ፤ አበረታችና አነሳሽ መልእክት የሚያስተላለፍ ነው። የሥነ ጽሑፍን ጥበብ ትልቅነትና የቱን ያህል ስሜትን ለመንካት እንደሚችል ያሳያል። ታዲያ ኢያሱ መጀመሪያ ሙሉ በሙሉ ይዘምርልኝና ቀጥሎ እየተከተልኩት አብሬው እንድዘምር ያደርገኛል፤ ከዚያ በኋላ ደግሞ ብቻዬን መዘመር አስከችል ድረስ ያስጠናኛል።

“በትግል መሞት ሕይወት፤ በአመጸ መሞት ሕይወት
ዳግም ትንሣኤ ልደት። የትግል የድል ጎዳና
የእነ ጼ የእነ ሆ ፋና
የፋኖነት ምሥራቹ፤ የታጋይነት ብስራቱ
ድል ተቀዳጅቶ መሞቱ፤ በሞት ሕይወትን ማግኘቱ።

(ብሎ ዝግ በሎ የጀመረው መዝሙር ከዚህ በኋላ ከፍ ባለ የድምፅ ደረጃ ወጥቶ በጥሪ ዓይነት ቃና ይቀጥላል።)

እናንተ የአብዮት ሰማእታት የነገ ድል ቀን ሕያዎች

የነጻነት ቀይ ጮራዎች

(እንደገና እዚህ ጋ ደግሞ ዝግ ባለ የድምፅ ደረጃ ዜማው ሲወርድ፤ ግጥሙ ደግሞ በትግል ውስጥ የሚያጋጥመውን ስቃይ ከዚያ በኋላ የሚመጣውን የድል ውጤት አሳይቶ ያበቃል)

የጭቁን ሕዝቦችን ትግል፤ በወህኒ ሲቃ ሰቆቃ፤ በፋሽስቶች ጥይት ጅራፍ በመደብደብ በመገረፍ፤ በመገደል በመጨፍጨፍ

በቆረጣችሁት ስጋ፤ በዘራችሁት የደም ጎርፍ፤ የትውልድ እድፍ ይጠራል

ባንዳ በደሙ ይሸቃል፤ ጭቁን ድልን ይቀዳጃል።”

የሚለውን መዝሙርን ስሰማም ሆነ ስዘምረው በዓይኔ የሚመጡት እነዘላለም፤ ግደይ፤ ጁሊያኖና በወሎ አደጋ ላይ የወደቁት ጓዶች በመሆናቸው እንዳንዴ ከእነርሱ ጋር የሚያነጋግረኝ ስለሚመስለኝ በጣም ደስ ይለኛል።

ኢያሱ እንደዚህ ደስ ደስ የሚሉ ሌሎችንም መዝሙሮች እያስጠና፤ ስንዘምር የምንውልበት ብዙ አጋጠሚዎች ነበሩን። ቢሆንም ለሥራ ወዲያ ወዲህ የሚልበት ብዙ ጉዳዮችም ነበሩበት። ጸረና ውስጥ የእኛ አመራሮች፤ ከዘርኡ ከህሽን በስተቀር ሁሉም እንድ በታ ነው የሚቀመጡት። ለምን እንደሆነ አላውቅም፤ ዘርኡ ከህሽን ግን የእኛ አመራር ካሉበት በታ ፈቀቀ ብሎ በሚገኝ ቤት ውስጥ ለብቻው ነበር የሚቀመጠው።

እንድ ማታ ጂግሳ ጠራኝና በፖስታ የታሸገ ደብዳቤ ሰጥቶኝ፤ “ይህንን ደብዳቤ ወስደህ ለፀሐዬ ስጠው፤ ፀሐዬ ጓዶች ይዞ ወደ እዚህ እየመጣ ነው” ብሎ የሚመጣበትን አቅጣጫ ነግሮኝ፤ ያልኩህን መንገድ ይዘህ ከሄደክ መንገድ ላይ ትገናኛላችሁ። ደብዳቤውን ግን ለጸሐዬ ካልሆነ በስተቀር ለማንም ሰው እንዳትሰጥ” በማለት አስጠንቅቆ ላከኝ።

ጊዜው መሸቶ ጨለማ ሆኗል፤ በዚያ ላይ ላኪው ጅግሳ ነው። ጅግሳ ደግሞ በእኛ ከስ ጉዳይ አጁ አለበት። መልእክቱ ስለእኔ እንደሆነ ገምጽ በጣም ጨነቀኝ። ጅግሳ በትሪቢዩናል ከስ ላይ ስሜ በማምጣት ላይ ሳይገባኝ ሌሎች እየተቃወሙት ጭምር እንደጠየቅ የሚገፋፋ የነበረው እርሱ ነው ብዬ ስለምገምት፤ በእርሱ ላይ እምነት አልነበረኝም። ትሪቢዩናሉ ውሳኔ አስተላልፎ ሊሆን ይችላልና ላኪው እርሱ በመሆኑ ከፍተኛ ስጋት ውስጥ ገባሁ። ምናልባት በኔ ላይ መጥፎ ትእዛዝ የያዘች ደብዳቤ ልትሆን ትችላለች፤ መታሰርም መገደልም ሊሆን ይችላል ብዬ አስብኩና የበለጠ ስጋት አደረብኝ።

በዚያ ምክንያት ከጸረና ተነሥቼ ራቅ እንዳልኩ፤ “ለማንኛውም” ብዬ በጥንቃቄ እሸጓን ከፍቼ እነበብኳት። ደብዳቤው በመጨረሻ ላይ “ጓድ አማኑኤል ቤዝ አካባቢ እንዲቆይ” የሚል መልእክት እንደያዘች አየሁ። እንዲህ ከሆነ ምንም ችግር የለውም ብዬ እንደነበረ መልሼ አስተካክልኩና ይገጽ ሄድኩኝ። ዛሬ እንበሳን አልፈ ሰባዩ አካባቢ ስደርስ እንደተባለው እነፀሐዬ ሲመጡ አገኘኋቸው።

ስንገኛች ቀኑ መሸቶ ነበር። ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ፤ ደብዳቤዋን አወጣሁና “ፀሐዬ ይቼ ደብዳቤ ላንተ የተላከች ናት፤ ጅግሳ፤ ለፀሐዬ ካልሆነ በስተቀር ለማንም እንዳትሰጥ ብሎ አስጠንቅቆ ነው የላከኝ” አልኩት።

ጨለማ ስለነበር የሲጃራ መለኮሻ ላይተር ለኩሶ ከፈተና እነበባት። እንብቦ ሲጨርስ “ከዚህ በኋላ ወዴትም አትሄድም፤ ከእኔ ጋር ወደ ጸረና ነው የምንሄደው” አለኝ። ምክንያቱም አማኑኤል ቤዝ አካባቢ እንዲቆይ ትላለች። እና ፀሐዬ መልእክቱን ትቶ ለምን ከእኔ ጋር ተመለስ እንዳለ አልገባኝም። ብቻ ስለመልእክቱ ምንም እንደማያውቅ ሰው ሆኜ አብሬው ወደ ጸረና ተመለስኩ።

ከፀሐዬ ጋር የመጡት ጓዶችና ሕዝቡ አዲስ ከገቡት መሳሪያዎች የተወሰነ ብዛት ለማምጣት ተልከው ሲሄዱ፤ ፀሐዬ እኔን እንደገና አመራርቶ ወዳሉበት ቦታ ይዞኝ መጣና “ከእነርሱ ጋር አዚሁ ቆይ” አለኝ። እንድ

ሳምንት ያህል ቆየሁ። ከዚያ በኋላ የገባው መሣሪያ ተጓጉዞና የሚከፋፈለውም ተከፋፍሎ፤ እየተገባደደ ሄደ። መጨረሻ የቀረውን ወደ አሥራ ሁለት የግመል ጭነት የሚሆነውን መሣሪያ ይዘን ሁላችንም ወደ አሲምባ ተመለስን።

ጸጋዬ ደብተራው፤ ከኃይል ሦስት ተመልሰን ከስ ሲመሠረትብኝ ኤርትራ ሄዶ ስለነበር አልሰማም። ወደሌላ ቦታ ሄዶ እንደነበረና መመለሱንም የነገረኝ እርሱ ራሱ ነበር። ወደ አሲምባ ስንመለስ የአመራሩ አባላት፤ አበጀ፤ ሮባ፤ ጂግሳ፤ ጸጋዬ ደብተራው፤ ፀሐዬና ሌሎቹም ከእኛ ጋር ነበሩ። የመልስ ጉዞውን ስንጀምር ጸጋዬ ጠርቶኝ እኔና እርሱ አብሪ ሆነን እንደምንሄድ ነገረኝ። “ለብቻችን ከእኔ ጋር እንሂድ ያልኩህ፤ በጎንደር ተልእኮ ላይ ስለደረሰው ችግር እንድትነግረኝ ስለፈለኩ ነው። ስለዚህ ሁሉንም ነገር በደንብ ዘርዝረህ ትገልጽልኛለህ” አለኝ።

አብረን እየሄድን ሁሉንም ነገር ዘርዝሪ ነገርኩት። “እስከአሁን ድረስ ነገሩ ያልተፈታበት ምክንያት እኔን እየጠበቁ ስለነበር ነው። አሁን እኔ መጥፌአለሁና በቅርቡ ሁሉም ችግር ይፈታል። እንተ ከብዙ ችግር የወጣህ ነህ፤ ስለዚህ ምንም ጭንቀት ሊያድርብህ አይገባም” ብሎ ተስፋ ሰጠኝ።

አሲምባ ከደረስን በኋላ የመጣው መሣሪያ በሙሉ ዳያ እንዲከማች ተደረገ። የመሣሪያ ግምጃ ቤቱ የእነ ዘማሪያም ቤት ነበረ፤ ሆኖም ግን በየምሽቱ መሣሪያውን ከቤት በማውጣት የተሠወረ ቦታ እንዲያድር ይደረጋል። ለጥበቃውም እንድ ጋንታ ተመሥርቶ የጋንታ አዛዥ ሆኜ ተመደብኩ። የመሣሪያ ግምጃ ቤቱን ጥበቃ ሐላፊነት ተረከብኩና ዋርድያ የመመደብና የመቆጣጠር ሥራ እየሠራሁ ጥቂት ቀናት ቆየሁ።

በኋላም ወደ ቆለም ሸላ አበጀ ጋ ተላከሁ። ስደርስ አበጀ አድማሱና ሂሩት (መዝገብነሽ) አብረው ቆመዋል። አበጀ ብቻውን ወደ እኔ መጣና “የትሪቢናሉ ውሳኔ ደርሶኛል” አለኝ። ሳላስበው የደነገጥኩ መሰለኝ። “አይዘህ የሚያስደነግጥም የሚያስፈራም የለበትም፤ ሁሉም ነገር በሰላም አልቋል” ብሎ አቅፎ ሳመኝ። ከዚያም እንድ ወረቀት አወጣና “ጓድ አማኑኤል በትሪቢዩናል ከቀረበበት ከስ ሙሉ በሙሉ ነጻ ስለሆነ፤ ወደ ነበረበት የሐላፊነት ቦታ

አንዲመለስ እንዲሁም ድርጅቱና ሠራዊቱ በሚያምንበት ሐላፊነት ሁሉ ተመድቦ እንዲሠራ..." የሚል ማኅተምና ፊርማ ያለበት ወረቀት አነበበልኝና "ለአሁኑ ጎለተሎ አካባቢ ጥበቃ ኃይል ወደ ነበረችው ኃይል አምስት መቶ ሃምሳ አምስት ተመድቧል" አለና ነገረኝ። በማግስቱ ስንቅ ተሰጥቶኝ ወደ ጎለተሎ ሄድኩ።

የኃይል አምስት መቶ ሃምሳ አምስት መሪ ሲራጅ ነበር። ስደርስ በደንብ ተቀበሉኝ። ከሁለት ሳምንት በኋላ፤ ሲራጅ ጠራኝና "እንተ ሞንሶሎ የሚገኘው አመራሩ ዘንድ ተፈልገህል፤ በዚያውም መላዛን አብረህ ይዘሃት ትሄዳለህ" አለኝ። መላዛ ያኔ ኃይል አምስት መቶ ሃምሳ አምስት ውስጥ ያለች ብቸኛ ሴት ነበረች። የምትሄደው በአሰፋይቱ የሴቶች የመጀመሪያ ጉባኤ ላይ ለመካፈል ነበር። (የአሰፋይቱ የሴቶች ጉባኤ የተካሄደው በ1969 ዓ.ም ከሐምሌ 21 እስከ 24 ቀን ነበር) በተነሣንበት ቀን ስላልደረሰን መሸብንና አንድ ቦታ አድረገን፤ በማግስቱ ጠዋት አካባቢ ደረስን። ሞንሶሎ አመራሩ በሚቀመጥበት የኃይሉ ስብሐት ቤት ሄድኩ። እርሷ ደግሞ ጉባኤው ወደሚደረግበት ወደ አሰፋይቱ ሄደች።

ያን ጊዜ ሞንሶሎ የነበሩት ሮባ ፣ ጸጋዬ ደብተራው እና ጂግሳ ናቸው። ፀሐዬ ከአነርሱ ጋር አልነበረም። ከአነርሱ ጋር ተገናኝተን ወደ ቤት ስንገባ የኃይሉ ስብሐት ባለቤት "ፀሐዬስ የት ሄደ?" ብላ ጸጋዬ ደብተራውን በትግርኛ ጠየቀችው። ጸጋዬ ደብተራውም ፀሐዬ ሩቅ አገር ነው ያለው ለማለት፤ የአማርኛውን "አገር ቂጥ" ቃል በቃል ወደ ትግሪኛ ተረጎመውና "መአኮር አገር ኢደ" ብሎ መለሰላት። መልሱን ስትሰማ በሳቅ ተንከተከተችና "ጸጋዬ ደብተራው ምንድነው የምትለው? በትግሪኛ አኮ እንደሱ አይባልም፤ ነውር ነው" አለችው።

ጸጋዬ የሰራው ስሕተት ገባውና ነው መለሰኝ እርሱም ሳቀ። እኔም ከእሱ ተከትሎ ስስቅ "ለምንድነው የምትስቅብኝ?" አለኝ።

"እንዴ ምንክለበት ብስቅ? መአኮር አገር" የምትላት አገር ቂጥ ሄዷል ለማለት ነው? አንተ መአኮር አገር ስትል እኮ ሀገር የሚያክል ቂጥ እንደማለት ነው"

የአሲምባ ፍቅር

ስለው፤ እርሱ እራሱ እንደገና በጣም ሳቀ። በዚህ ሁኔታ የጀመርነው ጨዋታ ተለወጠና ስለእኔ እንዳንድ ነገሮች ጠይቀኝ። ሁሉም ነገር ሰላም መሆኑን ነገርኩት። መልሴን አዳመጠና "ዋናው ወደዚህ የተጠራህበት ምክንያት ከጅግሳ ጋር እንድትነጋገሩ ስለፈለግሁ ነው" አለኝና ጅግሳን ጠራው።

ከጂግሳ ጋር ስንነጋገር፤ ጂግሳ "በእኔ ላይ ቅሬታ ካለህ ንገረኝ?" አለኝ። በከሱ ጉዳይ ላይ መሆኑ ነው።

"ምንም ቅሬታ የለኝም" አልኩት፤ የእውነቴን ግን አልነበረም።

"እንደሱ ከሆነ እኔም በአንተ ላይ ምንም ዓይነት ቅሬታ የለኝም፤ አይዞህ" አለኝ።

በዚህ ጊዜ እርሱ በእኔ ላይ ቅሬታ እንደነበረውና እኔ ትሪቢዩናል እንድቀርብ ይገፋፋ የነበረው እርሱ ለመሆኑ ማረጋገጫ ሆነኝ። ምክንያቱም ለምን ከጅግሳ ጋር ለብቻችን እንድንወያይ አስበው ጠሩኝ? በማግስቱ ወደ መጣሁበት ኃይል ተመለስኩ። ልክ እንደተመለስኩ ምክትል ጋንታ መሪ ሆንኩ። ምደባዬ የቆየው ከጅግሳ ጋር እስከምነጋገር ድረስ እንደነበረ ገባኝ።

ወደ ምክትል ጋንታ መሪነት ቦታዬ ከተመለስኩ በኋላ የኃይሉ መሪ ሲራጅ ጥሩ ሰው ስለሆነ በቆየሁበት አጭር ጊዜ ውስጥ ሁሉንም ነገር የምንሠራው በመግባባትና በመተሳሰብ ነበር። አንዳንዴ ከሲራጅ ጋር ስንጨዋውት የራሺያ ተማሪ እንደነበረ፤ የኦሮሞ ተወላጅ እንደሆነና በቶ አካባቢ እንደተወለደ ይነግረኝ ነበር። ሲራጅ፤ መልኩ ጠይም ዓይኖቹ ትላልቅና ዒማም አብረውት ያሉት ጓዶች እንደ ጓድ ብቻ ሳይሆን እንደትልቅ ወንድምም የሚመለከቱት ነበር ። አንዳንድ ቀን ሰናርፍ ብዙ የተቀደዱ ሱሪዎችን ይቀበላንና በመርፌ ጥፎ፤ በመኪና የተሰፋ አስመስሎ ይሰጠናል። ኢሕአሠ ከነበሩት ችግሮች ሁሉ የልብስ ችግሩ ይገርመኝ ነበር። አንዳንዴ ቆየት ያሉ ጓዶች ሳይቀሩ በተቀዳደደ ቀምጣ የሚታዩበት ጊዜም ነበር። ሲራጅ ለሠራዊቱ ልብስ እየሰፋ በግሉ የሚሠራው ሥራ እንዲህ እንደዋዛ የሚታይ አልነበረም። በሠራዊቱ ውስጥ ትልቅ ቦታ

ለነበረው ችግር መፍትሔ በመስጠት አርአያነት ያለው ሥራ እንዳከናወነ ነው የምቅጥረው። አንዳንዴ ደግሞ የነበረችውን “ሰርቫይሻል” የምትል መጽሐፍ እያነበበ፣ ስለምግብ፣ ስለቅጠላ ቅጠል፣ በችግር ጊዜ ስለሚበሉና ስለማይበሉ የዱር ሥራስርና፣ ፍራ ፍሬ ያስረዳን ነበር።

ከሞንሶሎ በተመለስኩ ሰሞን በነሺፈራው ክስ ላይ የተሰጠውንም ውሳኔ ሰማሁ። ሺፈራው ለሰድስት ወራት ትጥቅ እንዲያወርድ፣ ከማንኛቸውም የፓርቲና የሠራዊት ሐላፊነት እንዲታገድና የመምረጥና የመመረጥ መብት እንዳይኖረው የሚል ውሳኔ ነበር የተላለፈበት።

በኃይሌ ቀጭኑ ላይ የተወሰነው ደግሞ ከነበረው የአመራር ሐላፊነት ጋር የሠራው ሥራ ሲታይ ለአርባያው ችግር ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንዳደረገ ተጠቅሶ፣ ለአንድ ዓመት ትጥቅ እንዲያወርድ፣ በማንኛውም የፓርቲና የሠራዊት ሐላፊነት በታ እንዳይመደብና የመምረጥና የመመረጥ መብቱን እንዲገፈፍ የሚል ነበር።

ኃይል አምስት መቶ ሃምሳ አምስት እያለን አንድ የማልረሳው ነገር ቢኖር እንደ አብድ እየለፈለፈ የሚመላለስ ሰው ነበር። በመጀመሪያ ስናገኘው ምናልባት ሰላይ ሊሆን ይችላል ብለን ስለገመትን ከጥበቃ ጋር አድርገን እንዲያጣሩ ወደ አመራሩ ላክነው። አነርሱ ደግሞ “አብድ የምትልኩብን ምን አድርጉ ብላችሁ ነው?” ብለው ወደ እኛ መለሱት።

“እስኪ እናቆየውና ምን እንደሚያደርግ እንይ” ብለን ስንጠብቀው አንድ ቀን አባተ፣ አብዱ በመንገድ ላይ ሲያልፍ “ማነህ ቁም!!!” ብሎ ጮኸበት፣ ሰውዬው አቋቋሙ ሁለት እጆቹና ጣቶቹ ልክ በወታደር አይነት እንቅስቃሴ እንደሆነ አባተ አስተዋለ። የመቶ አለቃ አባተ “ንዑስ የደርግ አባል ነበር፣ እውነተኛ የወታደር ሰላይ መሆኑን በእጁ አጨበበጥ መለየት ትችላላችሁ” አለና ነገረን። ከዚያ በኋላ ታስሮ እንዲጠየቅ ተወሰነና ኃይሏ መጀመሪያ መርማሪ ቀጥሎ ደግሞ ትሪቡናል አቋቋመች።

መርማሪዎቹ ወስደው ሲያስፈራሩት “እኔን ፋሽስት እንዳትሉኝ። ከእናንተ ውስጥ አንድ የደርግ ሰው አለ ለካ፣ አገር የምታስጨርሱ ወንበዴዎች” እያለ እንደ አብድ መስሎ ሲናገር የነበረው ሰው አመነና እውነቱን ነገራቸው። ሰውዬው ወደ አራት አምስት ቋንቋዎች ያውቃል። ከአባተ ጋር በአርምኛ ቋንቋ ተነጋገሩና ተግባቡ። በኋላ “እኔ ሁሉንም ምስጢር እነግራችኋለሁ፣ አትግደሉኝ” አላቸውና የሠራባቸውን ቦታዎች ተናገረ። እስራኤል እንደሰለጠነ፣ በጌምድር እንደነበረ፣ ወሎ ወታደሮችን መሰለሉን፣ ከተማ ውስጥ የኢሕአፓ አባሎችን ሲከታተልና ሲያሲዝ እንደነበረ ነገራቸው። አነርሱም “እንዴት ታወቃችዋለህ? በምስጢር ነው የሚሠሩት” ሲሉት ሳቀና “ከተማ ያሉ አብዛኛዎቹ ኢሕአፓዎች እየቸኮሉ ነው የሚሄዱት። አሥር ጊዜ ሰዓት ማየት ይወዳሉ። ጸጉራቸውን ያጎፍራሉ ...” አለና ነገራቸው።

ትሪቢየናል ተቋቁሞ ጠበቃ ይቆምለት ተባለና ጠበቃ እንዲመርጥ ተነገረው። እሱም ከተሰበሰበው ሰው ለመምረጥ ምንም ሳያመነታና ጊዜ ሳይፈጅ “ሲራጅን መርጫለሁ” አለ። ሲራጅን ስለመረጠ ሁላችንም ተደነቅን። ምክንያቱም ሁላችንም በጣም አስተዋይና ጥሩ ሰው ነው የምንለው፣ ከሌላው በተለየ የምንወደውና የምናከብረው ሲራጅን በመሆኑ ነበር። ይህ ሰውዬም እርሱን ሲመርጥ አስተዋይ ሰው እንደሆነ አወቅን። “እናንተ ካለአርሱ በስተቀር አዋቂና የበለለ ሰው የላችሁም። እሺ ካላችሁ ሲጠበቃኑት የምመርጠው እርሱን ነው” አለን።

ሲራጅም ለብቻው ወሰዶ አነጋገረውና ለእርሱ ሊሆን የሚችለውን አማራጭ ነገረው። “የፖለቲካ ትምህርት፣ ለአንድ ወይንም ለሁለት ወር ይሰጥህ። ከዚያ በኋላ ወደ ደርግ እንዳትመለስ ወደ ውጭ እወጣለሁ ካልክ እንድትወጣ እኔ እስከመጨረሻ እከራክርልሁለሁ” ብሎ አማከረው።

ሰላዩ ግን “እኔ ለማምንበት አምታለሁ አንጂ ወደ ውጭ ለመውጣት ፍላጎት የለኝም። የእናንተንም የፖለቲካ ትምህርትም አልፈልግም። እናንተን እውቃችኋለሁ። ስለዚህ ይቅርታ አድርግልኝና እኔ በአቋሜ እንደጸናሁ በአቋሜ

አሞታለሁ አንጂ የምትለውን አማራጭ ሁሉ አልፈልግም” አለ። “እናንተ በእምነታችሁ ጽኑ፣ እኔም በእምነቴ እጸናለሁ። እናንተም በእምነታችሁ ትሠዋላችሁ እኔም በእምነቴ እሠዋለሁ። በመጨረሻ ግን እናንተ እንደምትወድቁና የትም እንደማትደርሱ አውቃለሁ” አለ እንደገና ከጥቂት ቆይታ በኋላ።

“ለምን እንደዚህ አልከ?” ብለን ጠየቅነው። “የእናንተ ዓላማ አይሳካም። እኔ ይሄንን አውቃለሁ። ስለዚህ እኔ ከእናንተ ጋር አብራ ለመራራድ አልችልም። ከመጀመሪያም ሰነሳ ሞት እንደሚያጋጥመኝ አውቃለሁና ምንም ነገር ቢመጣ ለመቀበል ዝግጁ ነኝ” አለ። ብዙ ጓዶች እየተቀበበሉ ቢያናግሩትና ቢለምኑትም እንቢ አለ።

ሲራጅ የቻለውን ያህል ተሟገተለትና ፍርድ ተሰጠው። “እኔ አማራጮች ባቀርብለት እምቢ ብሎኛል፤ ለምጃዋለሁ፤ ምንም ማድረግ አልችልም” አለ። ውሳኔውን አስይዘን ከሁለት ጓዶች ጋር አሲምባ እንዲላክ ተወሰነ። ለእርሱ ግን ሁለቱ ጓዶች ሐኪሞች እንደሆኑና አሲምባ እንዲያደርሱት የተመደቡ መሆናቸው ነው የተነገረው።

እኛን “አሺ” አለን። ለራሱ ግን ሞት እንደተፈረደበት ገምቷል። ሌሊት ከታሰረበት ምሰሶ ጋር ጭንቅላቱን እያጋጨ ሕይወቱን አጥፍቶ አገኘው። ለእምነቱ ያለውን ጽናት ሕይወቱን ያጠፋበትን ሁኔታ አይተን ሁላችንም አደነቅነው።

ከአንድ ወር በላይ ለሚሆን ጊዜ ኃይል አምስት መቶ ሃምሳ አምስት ከቆየሁ በኋላ በነሐሴ ወር የጉእቶሎ ሠራዊት የመቀየጥ ምደባ ተደረገና ከኃይል አምስት መቶ ሀምሳ አምስት ወደ ኃይል አምስት መቶ ተዛወርኩ።

አምስት

ኃይል አምስት መቶ

የጉእቶሎ የሠራዊት ቅየጣ

ነሐሴ ወር 1969 ዓ.ም ጎዕቶሎ ላይ ሠራዊት የመቀየጥ ሥራ ተከናውኖ አዲስ ምደባ ተደረገ። በዚያ ወቅት እኔ ኃይል አምስት መቶ ውስጥ ተመድብኩ። የኃይል መሪ ጌትነት ሲሆን ምክትል መሪ ደግሞ የአበኢዮ ነበረ። የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ አሰፋ ምክትል ደግሞ ሰለሞን ሆነው ተመደቡ። የኃይል የፓርቲ ኮሚቴ አባሎች ከሠተ፤ አረፋይኔና ጃበር ሆነዋል። የፓርቲ ኮሚቴ አባላት መመደብ የተጀመረው በእርማት እንቅስቃሴው ግዜ በተደረጉ የማሻሻያ ውሳኔዎች ሲሆን በአዲሱ አሠራር ሌሎችም ለውጦች ተደርገዋል።

በኃይል አምስት መቶ ውስጥ እንደማንኛውም ኃይል ሦስት ጋንታዎች አሉ። አነሱም ጋንታ አምስት መቶ ሦስት፤ ጋንታ አምስት መቶ አራትና ጋንታ አምስት መቶ ስድስት ነበሩ። እኔ የነበርኩበት ጋንታ አምስት መቶ ስድስት ጋንታ መሪው እንግዳ ወርቅ ምክትሉ ደግሞ እኔ ነበርኩ። ድላይ የተመደበችው ጋንታ አምስት መቶ ሦስት ውስጥ ሲሆን፤ የጋንታ መሪው ቴዎድሮስ ባሪያው፤ ምክትሉ ደግሞ አርሷ ነበረች። የሦስተኛዋ የጋንታ አምስት መቶ አራት መሪ ግደይ ጨጓር፤ ምክትሉ ደግሞ ብርሃኑ ሆነው ተመድበዋል።

በጎዕቶሎ ሠራዊቱን በመቀየጥ እንደገና የመመደብ ሥራ በተካሄደ ወቅት ከውጭ የመጣ ብዙ ትጥቅ ስለነበረ ሠራዊቱ በበቂ ሁኔታ ታጥቋል። እያንዳንዱ ኃይልም በየራሱ የተለያዩ ክፍሎች ተዋቅሮ የመረጃ ክፍል፤ የብዙኃን ድርጅት፤ የሚሊሻ ኮሚቴዎች ተቋቁመዋል። አንድ ኃይል አቅሚ በሚፈቅደው መጠን የምታምንበትን ውሳኔ ተግባራዊ ለማድረግ በቂ ሥልጣን ተሰጥቷል። ነገር ግን

በዚያን ጊዜ በአንድ ኃይል ብቻ ሊካሄድ የሚችል ብዙም ነገር ባለመኖሩ ከሌሎች ኃይሎች ጋር በመቀናጀትና በመደጋገፍ መሥራት የግድ ነበር።

በአዲሱ አደረጃጀት ከየበታው የተወከሉ በፖለቲካዊ፣ በወታደራዊና በሌሎች የሠራዊቱ የሥራ ዘርፎች ውስጥ ብቃት ያላቸው አባላት እንዲጠቀሙ ተደርጎአል። በሠራዊቱ የተመረጡ ተወካዮችም ወደ አመራር እንዲገቡ በተወሰነው መሠረት መዝሙርና ዳዊት ሰዩም ተመርጠዋል። የቀድሞዎቹ የሠራዊቱ ወታደራዊ ጠቅላይ አመራር አባላት ግን ከአንድ የአመራር አባል በስተቀር ሁሉም በሐላፊነት ላይ እንደነበሩ ናቸው።

ሠራዊቱ በአዲሱ የአሠራር ለውጥ እንዲዘጋጅ የተደረገው በአዲስ መስመር፣ በአዲስ አመራር፣ ተጠናክሮ ይንቀሳቀሳል ተብሎ ነው። በዚህ አመዳደብ ደህና የፖለቲካ ብስለትና ጥንካሬ ያላቸው አባላት ተመድበዋል። ለክፍለ ሕዝብ ሥራ ወደ አድዋ፣ እነጽላሎም፣ እነተስፋዩ፣ እነ ጴጥሮስ በመረጃ ክፍል በኩል ደግሞ እነታዋ ቶላ፣ ኤልያስ፣ ኪዳነ ኪሮስ፣ አሰረስ፣ ተሻገር፣ ፀሐይ፣ ኃይለ ማርያምና ሌሎችም ጎበዝና ጠንካራ አባላት ተመድበዋል።

እንደሌሎቹ ሁሉ የእኛም ኃይል በኃይል፣ በክፍለታት፣ በመረጃ ክፍልና በሌሎች የሥራ መስኮች በአዲስ አመዳደብ ተደራጅታ ወደ አድዋ በኩል ተንቀሳቀሰች። በኃይል አምስት መቶ የኃይል መሪነት የተመደበት ጌትነትና የአብሊዮ በፊትም የማውቃቸው ሲሆን ሁለቱም ብቁ የሆነ የአመራር ችሎታና ልምድ ያላቸው ነበሩ።

ከጎእቶሉ ወደ አድዋ ለመሄድ ገና በዝግጅት ላይ እያለን የደርግ ጦር በአዲግራት በኩል እየመጣ መሆኑ ተሰማ። ኃይል አምስት መቶና ኃይል ሃምሳ አምስት የደርግ ጦር ከአዲግራት እንዳያልፍ ለማገድ ታዘን ምሽግ ይዘን መጠበቅ ጀመርን። ቀኑን በሙሉ እየዘነበብን ምሽግ ይዘን ዋልን። ከኃይል 58 ጋንታ ውስጥ የነበረው ገሬኖቭ ጂ የሚባል ከባድ መሣሪያ ለምናደርገው መከላከል ጠቃሚ

መሆኑ ታሞኖበት እኔ ወደነበርኩበት ጋንታ መጥቷል። ዝናቡ በጣም እየበረታ ሲሄድ፣ መሳሪያውን ዝናብ እንዳያበላሸው መሸፈኛው ከተደረገለት በኋላ የተወሰኑ አባላት እንዲጠብቁ ተመድበው የቀረነው ከበታቻችን በሚገኝ ዋሻ ውስጥ እንድንጠለል ተደረገ።

ዋሻ ውስጥ መጠለያ ሰናገኝ፣ የእካባቢው ወጣቶች ደግሞ ያለምግብ መዋላችንን አውቀው የምንበላው በለስ ይዘውልን መጡ። የእውነትም ተርበን ነበር። በለስ፣ የእካባቢው ነዋሪ ለምግብነት የሚጠቀምበት በውጭ በኩል ቆዳው እሾህማ የሆነ፣ ውስጡ ግን መቃሚ የምግብ ይዘት ያለው ቁልቋል መሰል ተከል ነው። የበለሱን አበላል የምንችልበት በለሱን እያቀለጥን (እየላጥን) ለራሳችንና አበላሉን ለማያውቁ ጓዶች እንሰጣለን። ውጣቶቹም በመላጡ ያግዙን ነበር።

በለሱን በመመገብ ላይ እያለን መሐመድ የሚባል (ቀድሞ የተሕላት አባል የነበረ ከአይጋ መጥቶ ወደ ኢሕአፓ የተቀላቀለና በኃይል አምስት መቶ ውስጥ በሀኪምነት የተመደበ) የእኛ አባል፣ አንደኛውን ልጅ “አንተ ልጅ ለራስህም እየበላህ” አለው። የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊው ሳሙኤል ደግሞ የመሀመድን ግግር ተቀብሎ “ለራስህም ብላ የምትለው፣ ስንቱን የትግራይ ሕዝብ ቀልበን ልንወጣው ነው” አለ ለመቀለድ በመፈለግ።

በዚህ ጊዜ ድላይ በቀልዱ ተናዳ ቱግ አለችና “አንተን ብሎ የፖለቲካ ሐላፊ፣ የትግራይ ሕዝብ አንተን ይቀልብሀል እንጂ አንተ ነህ እንዴ የትግራይን ሕዝብ የምትቀልበው!? እነዚህ የትግራይ ልጆች አይደሉም እንዴ ተርበዋል ብለው፣ አስበው ይሄንን የያዝኩውን በለስ ተሸክመው የመጡት?” ብላ ስትቆጣው፣ ሁላችንም እሷን ደግፈን ጮህንበት።

የጋንታ መሪው ቴዎድሮስ ባሪያው ደግሞ “ተሳስተህል ጓድ፣ ይህ አባባልህ ትከከል አይደለም። እንደዚህ ዓይነት አባባል በተለይ ከአንድ የፖለቲካ ሐላፊ የሚጠበቅ አነጋገር አይደለም። እንደበትህን ብታርም ጥሩ ነው” አለው።

ሳሙኤል ስሕተቱን አምኖ “ይቅርታ አድርገልኝ፤ እቀልዳለሁ ብዬ፤ እምልጠኝ ነው የተናገርኩት፤ ተሳስቼአለሁ” አለ። ይሁን እንጂ በዚህ አነጋገሩ የተነሣ ብዙዎቻችን ለእሱ የነበረን ግምት እንደመጀመሪያው ሊሆንልን አልቻለም።

መሐመድ ይህንን ሁሉ ነገር ዝም ብሎ ይታዘብ ነበር። ከዚያም ወደ ጀርዬ ጠጋ በማለት ድምፁን ዝቅ አድርጎ “አንዴ እንደዚህም አለ አንዴ? እኔ በፊት በነበርኩበት ድርጅት ሆኑን የምንሰማው፤ አማራዎች የሚሏችሁን ብቻ የምትከተሉና የምትታዘዙ እንጂ እንዲህ ደፍራችሁ ተቃውሟችሁን እንደምትገልጹ አናውቅም ነበር” አለኝ።

“ሁላችንም የራሳችንን ክብር እንጠብቃለን። የምንናገረውና የምናደርገው ሁሉ በመተማመንና በእኩልነት ላይ የተመሠረተ ነው እንጂ አንዱ ያንዱ ገዢ፤ ወይም ተገዢ አይደለም። አንተ እንደምትለውና እንደሚወራው ዓይነት ግንኙነት በእኛ መካከል ቦታ የለውም። የሰው ትልቅነት የሚለካው በአስተሳሰቡ ትልቅነት እንጂ በዘሩ ወይ በጎሳው ማንነት አይደለም” አልኩት። አጋጣሚው አብረውኝ ከነበሩት ከመሐመድና በተለይ ደግሞ ከድላይ ጋር የበለጠ የሀሳብ መቀራረብ ፈጠረልኝ።

ከድላይ ጋር ቀደም ሲል ኃይል ሦስት ውስጥ ሁለት ሳምንታት ያህል በቆየሁበት ጊዜ በመጠኑ ተዋውቀን ነበር። በአዲሱ ምደባ ደግሞ ኃይል አምስት መቶ ውስጥ ተገናኝንና አብረን ቀጠለን። በእንደዚያ ዓይነት የተለያዩ አጋጣሚዎች ስንገናኝ የበለጠ ተግባብተን ተቀራረብን።

የአሲምባ ፍቅር

ወደ አድዋ መንቀሳቀስ ጀምረን ከጥቂት ቀናት በኋላ አንጋፋ ከሚባል በእዳጋ ሐሙስና በሀውዜን መካከል የሚገኝ ተራራ ስር ደረስን። ከፊት ለፊታችን ደግሞ ሌሎች ሁለት ኃይሎች ነበሩ። የእኛ ኃይል በምዕራብ በኩል እንደናርፍ ተደረግን፤ ጋንታዎቹ በሙሉ ቦታ ይዘው እያንዳንዱ ጋንታ መከት ወይም ፍየል በማረድ እንዲመገብ ፈቃድ ተሰጠ። የኃይል አመራሮች ለስብሰባ መሄዳቸውንና የአንቅስቃሴአችንን ዕቅድም ጫፍ ጫፉን ሰምተናል። ዕቅዱ ከአዲግራት በስተምዕራብ በኩል ባለው የሙግለት ማይክሮ ዌቭ ጣቢያ ውስጥ በጣም የተጠናከረ የጠላት ኃይልና በርካታ መሣሪያ በመኖሩ እሱን ለመምታት ነበር።

ከስብሰባው በኋላ አመሸሽ ላይ ለወታደራዊ ተልእኮ እንደምንንቀሳቀስ ለጋንታ አመራሮች ብቻ ተነገረን። “ብሉ! ጠጡ!” አያልን አባላቱን ስንጋብዛቸው ቆየን። ምሽት የአመራሩ ስብሰባ ተበተነና የአብሊዮ ወደእኛ መጣ። ተበሳጭቷል፤ ዓይኖቹ ደም ለብሰዋል። ወደእኔ መጣና “ወዲ ሀፍተይ” አለኝ። (በትግርኛ የእኅቴ ልጅ ማለት ነው) ከአሁን በኋላ ሞት የለም። መሥዋዕትነት የሚባል ነገር የለም። ምክንያቱም ሁሉም የሚፈልጉት ላለመዋጋት ነው። ይሄ ድርጅት የፈሪዎች ድርጅት ሆኗል። እንዋጋ እንሠዋ ስንል ‘አይቻልም፤ አይሆንም’ ብቻ የሚል ድርጅት ሆኗል” አለኝ ።

“ምነው እቅዱ ተሰረዘ እንዴ?” አልኩት “አዎ ተሰረዘ” አለኝ አሁንም ንዴቱ ሳይበርድለት

“ለምን?”

“አመራሩ፤ የተያዘው ዕቅድ መሥዋዕትነት ይበዛበታል ብሎ ስለፈራ በድምፅ ብልጫ እንዲወሰን አደረገ። ይሰረዝ የሚሉት ስለበዙ ተለእኩው ተሰረዘ። ስለዚህ እዚህ አድረጎ እንደገና ወደ አድዋ ልንመለስ ነው” አለኝ።

የወታደራዊ ተልእኮውን መረጃ ያጠናቀሩት የመረጃ ክፍል አባሎች፤ እነ ታየ ቶላ ነበሩ። እነርሱ ጥናቱን ሲያካሂዱ የየካምፑ ጥበቃ ሁለት ዙር ዋርድያ እንዳለው አውቀዋል። የመጀመሪያው የውጭው ዋርድያ በዚሁ አካባቢ ነዋሪ በሆኑ ሚሊሻዎች ይጠበቃል። ሁለተኛው ወደ ውስጥ ያለው ዋርድያ ደግሞ፤ ነበልባል በሚባለው ጦር እየተጠበቀ ነበር። የአካባቢው የሚሊሺያ ጠባቂዎች በእኛ የመረጃ ጓዶች ተይዘዋል። ስለዚህ ለወረራ መግባት የሚቻልበት አንድ ዘዴ አዘጋጅተው ለአመራሩ አቀረቡ። ቀድመው የሚገቡት ጓዶች የሚያውቋቸው ሚሊሻዎች ዋርድያ በሆኑበት ቀን የእነርሱን ልብስ ለብሰው፤ እነርሱን መስለው ወደ ውስጥ ያልፋሉ። ወደ ሁለተኛው የነበልባል ዋርድያ መጠበቂያ አጠገብ ሲደርሱ አፍኖ ይዞ ለሌሎች ጓዶች በር እንዲከፍቱ ለማድረግ እንደሚቻል አስረዱ። አጥሩ ዙሪያውን በፈንጂ የታጠረ ስለሆነ ወደ ካምፑ መግባት የሚቻለው በበሩ በኩል ብቻ ነበር።

ይህንን መረጃ አስተማማኝ ለማድረግ ታዩ ቶላ ራሱ ከአንድ የመረጃ ክፍል ጓድ ጋር ሆኖ ከአንድ ቀን በፊት የሚልሻዎቹን ልብስ ለብሶ ነበልባሎች ወደነበሩበት ቦታ ገብቶ ነበር። ከነበልባሎቹ ጠባቂዎች ጋር ሰላምታ ተለዋውጦ እንደተመለሰም ነግሯቸዋል። ስለዚህ በዕለቱ እነርሱ በተግባር በሞከሩት መንገድ በመግባት ሁኔታዎችን አመቻችተው እኛን ለማስገባት እንደሚቻል ለአመራሩ አስረድቷል። አንድ ጊዜ ውስጥ ከተገባ በኋላ መኮንኖቹ ያሉበትን ቦታና ጦሩ የተከማቸበትን ሥፍራ ሰላዩ፤ ድብልቅልቅ ያለ ተኩስ በመክፈት ያሉበዙ ችግር ተልእኮውን ማሳካት እንደሚቻል ተገለጸ። ወታደሮች ለመሸሸ ቢፈልጉ እንኳ ግቢው ዙሪያውን በፈንጂ የታጠረ በመሆኑ አጅ ከመስጠት ውጪ አማራጭ ስለሌላቸው ዕቅዱን ማሳካት የሚቻል መሆኑን አስረድቷቸዋል።

ከአመራሩ መካከል “ተልእኮው ከፍተኛ ጥንቃቄ ያስፈልገዋል፤ በተለይ የፈንጂ ኤክስፐርት ባለበት ካልሆነ በስተቀር ትልቅ አደጋ የሚያስከትልና ከፍተኛ

መስዋእትነት የሚጠይቅ ነው። በእኛ አቅም ሊፈጸም አይችልም፤ ጓዶችንም እናስጨርስም የሚሉ ነበሩ። በመሆኑም የሠራዊቱ ዋና አዛዥ ሮባና ምክትሉ አበጀ የሠራዊቱ ሕግ በሚፈቅደው መሠረት ድምጽን በድምፅ የመሻር ሥልጣናቸውን በመጠቀም ተልእኮው እንዲሠረዝ አዘዙ።

በዚሁ ሳምንት ጠቅላይ ወታደራዊ አዛዥ ሮባ፤ ጠቅላይ ምክትል ኮሚሳሩ ጋዙና የኃይል አምስት መቶ ኮሚሣር አሰፋ የጎንደርን ጦር ለማጠናከር አሲንባን ለቀው ሄዱ። ወሬው እንደተሰማ በተለይም ነባር ታጋዮች ጠቅላይ አዛዥ ሮባ በመሄዱ ከባድ ሐዘን ተሰምቶን ነበር።

ተልእኮው ከተሠረዘ በኋላ ወደ ሀውዜን አካባቢ ወረድን። የሀውዜንን ከተማ ወደ ግራ በመተው በስተምዕራብ ወደ አድዋ አመራንና ነበሉት አጠገብ የሚገኝ አዲረጉድ የሚባል መንደር ደረስን። የሀውዜን ጉዞ ዓላማ፣ በየአመቱ በሚከበረው የሙስሊሞች በዓል ላይ ለመገኘት ከተለያዩ ቦታዎች የሚመጣ ሕዝብ የሚሰበሰብበት በመሆኑ የፕሮፓጋንዳና ቅስቀሳ ሥራ ለማካሄድ ነበር።

ሀውዜን በትግራይ ምሥራቃዊ ክፍል በአጋሜ አውራጃ ትገኛለች። ሀውዜን በስተደቡብ በኩል ሁለት አውላሎን፣ በስተምዕራብ ደግሞ አድዋንና ተንቤንን የምታዋስን ብዙ ታሪክ ያላት ጥንታዊት ከተማ ናት። ሀውዜን፣ አብርሐና አጽብሐ የሚባሉ ሁለት መንታ ወንድማማቾች ሲያስተዳድሯት የነበረች ናት። እነኚህ ሁለቱ ወንድማማቾች የክርስትና ሃይማኖትን ከተቀበሉ በኋላ ሰማቸው ተቀይሮ አይዛና እና ሳይዛና ተብለው መናገሻ ከተማቸው ከሀውዜን ወደ አክሱም እስካሻጋጉበት ድረስ መናኸሪያቸው ነበረች። ከከተማዋ በስተደቡብ በኩል የእነርሱ ታሪክ ያለበት ሙስሊሞችና ክርስቲያኖች በአንድነት፣ በየዓመቱ በዓል የሚያከብሩበት አብርሃና አጽብሐ የሚባል ቦታ አለ። ከተማዋ አጋሜን ተንቤንን ሁለት አውላሎን ከማዋሰኗም በላይ ትልቅ የገበያ ማእከልም ነች።

ሀውዜን ከከተማው አጠገብ ለንደርስ ወደ ምዕራብ አመራን። ከሀውዜን አካባቢ መጥቶ የተከኔ ገባር ከሆነው ወረሂ የሚባለው ትልቅ ወንዝ ዳርቻ ላይ አብሩክ ተባልንና ለመጸዳዳት ተፈቀደልን። (አብሩክ ማለት ባላችሁበት ተቀመጡ ማለት ነው)። ከምሥራቅ ወደ ምዕራብ እያመራን ስለሆነ የፀሐፍ መቀት በጀርባችን በኩል ነበረ። ከትንሽ ጊዜ በኋላ "አማኑኤል ወደፊት" የሚል መልእክት ደረሰንና ሄድኩ። ከፊት ሁለቱ የኃይል አመራሮች ጌትነትና የአብራህ ለትእዛዝ እየጠበቁኝ ነበር። አጠገባቸው ሲደርስ በወታደራዊ ሥነሥርዓት ቆምኩ።

"ከወንዙ ባሻገር ከሚገኘው አዲረጉድ የሚባል ትልቅ መንደር የሙስሊሞች ዓመታዊ በዓል ይከበራል። በበዓሉ ላይ ብዙ ህዝብ እንደሚገኝ

ይታወቃል። በሥፍራው ለሚሰበሰበው ሕዝብ የፖለቲካ ቅስቀሳ ለማድረግ ከሁለት አባላት ጋር በአብሪነት እንደትሄዱ ተመድባችኋል" አሉኝ። መንደሩ ከነበሉት ከተማ በጣም ቅርብ ነው፤ ወንዙ ደግሞ በስተምዕራብ በኩል ነው። ከሁለት አባላት ጋር አብሪ ሆነን ፊት ለፊት ወደሚታየው ጋራ በመሄድ ቦታውን እንቆጣጠራለን። መንደሩ ሰላም መሆኑን ስናረጋግጥ ኃይሏ ተንቀሳቅሳ ወንዙን እንደምትሻገር ገለጽልኝ። እኛ ወንዙን እስከመንሻገር ድረስ ኃይሏ ባላችበት ሆና ቦታ ይዘው እንደሚጠብቁንም ነግረውኛል። ትእዛዙን ተቀብቶ ከጨረሰኩ በኋላ ሁለቱ አብረውኝ እንዲሄዱ የተመደቡት ብርሃነ ዓባይና ሮምህ ወደፊት ተጠሩና ከእኔ ጋር በአብሪነት እንደተመደቡ ትእዛዝ ተሰጣቸው።

ሦስታችንም ከላሽን ኮቭ ጠብመንጃ ታጥቀናል። ኃይሏን ወደኋላ ትተን በፍጥነት ወንዙን ተሻገርንና ዳጉቱን መውጣት ጀመርን። ዳጉቱን ወጥተን እንደጨረሰን ከመንደሩ በስተሰሜን በኩል "ቁም! ማነህ?" የሚል ድምጽ ሰማን።

"እኛ የኢትዮጵያ ሕዝብ አብዮታዊ ሠራዊት ነን፤ እናንተስ እነማን ናችሁ?" አልኳቸው።

"እኛ የትግራይ ተጋዳዮች ነን" ብለው መለሱልን። እነርሱ አስቀድመው በሌላ በኩል መጥተው መንደሩን ተቆጣጥረውት ነበር። እኛ የምንገኘው ታች ሲሆን እነርሱ ደግሞ ከበላያችን ከጋራው እናት አካባቢ ሰፍረዋል። ስለዚህ አንድ ነገር ቢመጣ፣ እነሱ ለማጥቃት አመቺ ከፍታ ላይ ከመሆናቸውም በላይ ገዥ መሬት ይዘዋል። አመቺነቱ ለእነሱ ቢሆንም ያለማመንታት በተልእኮችን መሠረት ወደመንደሩ መግባታችንን እንድንቀጠል ወሰንኩ። እነርሱ ቀጣዩን እርምጃችንን ለማወቅ በነበሩበት ሆነው ወደታች ይመለከቱናል። እኛም ለጥንቃቄ ብረታችን ከትከሻችን አውርደን ደገንንና በጥንቃቄ መጠጋታችንን ቀጠልን። መሣሪያ ከትከሻ አውርዶ መደገን ማለት ለመታከስ በተጠንቀቅ መሆናችንን ማሳየት ነው።

እኛ አስቀድመን እንዳንተኩስ ተነጋግረናል። ከተተኩሰብን ግን መከላከል ስላለብን ተራርቀን በመሄድ እየተጠባበቅን በድፍረት ወደ መንደሩ መጠጋታችንን ቀጠልን። እነሱም ሌላ ነገር ውስጥ መግባት አልፈለጉም ነበርና ያለ ችግር ከመንደሩ ደረስን። ቁሙ ሲሉን ከነበሩት ዘበኞች አጠገብ ደርሰን ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ የእኛ ኃይል ከኋላችን እንደምትመጣ ነገርናቸው። እነርሱም የመጡት እንደኛ በበዓሉ ላይ የኪነት ቅስቀሳ ለማድረግ መሆኑን ተረዳን። የእኛ ኃይል ተከትላን ወንዙን ተሸግራ ጋራውን እየወጣች መሆኗን ሲገነዘቡ የያዙትን ቦታ በሰላም ለቀውልን ከመንደሩ በስተሰሜን በኩል ያለው ተራራ ላይ ሄደው ሌላ ቦታ ያዙ።

ከኋላችን የነበሩት ጓዶች ደርሰው በቦታው ላይ ሲተኩልን ሦስታችን አብሪዎቹ እንደገና ለኃይሉ የሚሆን ቦታ ለመያዝ ወደ መንደሩ ቀድመን ሄድን። ወደ መንደሩ ስንገባ በድንገት ከእነርሱ የኪነት አባሎች ጋር ፊት ለፊት ተገናኘን። እንዳንደቹ ሮምሆን በማየታቸው አልተደሰቱም። ምክንያቱም ሮምሆ ከወያኔ ከድቆ ወደኢሕአሠ የተቀላቀለ አባላችን ስለነበረ ነው። እኔም ነገሩ ገብቶኛል። እርሱን ወደኋላ አድርጌ እኔና ብርሃነ ሰላምታ እየተለዋወጥን እንዳለ ቀድሞ የማውቀው ሙሉጌታ አብርሃ ከሚባል የእነርሱ የኪነት አባል ጋር ተገናኘሁ።

ሙሉጌታ የታወቀ የወያኔ ኪነት አባል ነበር። ካላሰበኩት አቅጣጫ ከበስተግራ በኩል መጥቶ በድንገት ሲነካኝ ደንገጥኩና ልቤ ምቱ ሲጨምር ተሰማኝ። ዞር ብዩ ስመለከት ሙሉጌታን አገኘሁ። ተቃቅፈን በመላላም ሰላምታ ተለዋወጥን። ሙሉጌታ ጥሩ ጥሩ ባህላዊ ዘፈኖችን የመጫወት ችሎታ ያለው የኪነት ሰው ነበር። እኔ ግን ገና ሳየው በሐሳቤ የመጣውና ያስደነጠኝ ከእርሱ ጋር የነበረን ትውውቅ ወይም ዘፈኑ አልነበረም። ሙሉጌታ ለብሶት የነበረው የወታደር ኮት ከሚያምረው ቀይ መልኩና አፍሮው፣ እንዲሁም ከተስተካከለ ቁመናው ጋር ግርማ ሞገስ አጎናጽፎታል። ገና ቀና ብዬ ሳየው ነበር ፊቴ ተለዋውጦ ሰውነቴ

የተንቀጠቀጠው። መረበሼን እንዳያውቅብኝ አንገቴን ወደጎን ዞር አድርጌ ወደሌላ አቅጣጫ ማየት ጀመርኩ። ትውውቃችን ገና ወደ ትግል ከመውጣታችን በፊት ነበር፤ አዲግራት እያለንም ሆነ በትግል ጊዜ በግሎማክዳ ወረዳ ተገናኝተናል።

ሙሉጌታን ሳየው ሰውነቴ የተረበሸበት ምክንያት፤ ከታላቅ ወንድሙ ከመቶ አለቃ ፍጹም አብርሐኔ ጋር መመሳሰላቸው ነበር። ከአየር ወለድ አባሎች ጋር ወደ ኢሕአሠ የተቀላቀለው የመቶ አለቃ ፍጹም፣ ጎንደር አዲስ ዘመን አውራጃ እብናት ላይ የተሠዋ ምርጥ ጓድ ነበር። ይህንን ግን ታናሽ ወንድሙ ሙሉጌታ አያውቅም።

የመቶ አለቃ ፍጹምና እኔ በኃይል ሶስት ውስጥ አብረን ነበርን። መቶ አለቃ ፍጹምና ወንድሙ ሙሉጌታ በመልክም፣ በቁመናም በጣም ይመሳሰላሉ። ሁለቱም በጣም መልከመልካሞችና ቁመናቸው ያማረ፣ እንዲሁም ጥሩ የወታደር ሰውነት ያላቸው ነበሩ። ሙሉጌታን ድንገት ሳየው የተሰዋው ጓድ ከሞት ተነሥቶ የመጣ መስሎኝ ነበር የደንገጥኩት።

መቶ አለቃ ፍጹም፣ ከመሰዋቱ በፊት ከትግራይ ተነሥተን ወደ ጎንደር ለመሄድ በረሐውን ስናቋርጥ በላሳ እስከምንደርስ ድረስ ብዙ ስንጨዋወት ነበር። እርሱ ሰፊ ወታደራዊ ልምድ ስለነበረው ይመክረኝና ያስተምረኝ ነበር። ከአየር ወለድ ጓዶቹ ጋር ወደ ኢሕአሠ እንደመጣ ለብቻው በወታደራዊ ስልጠና አካባቢ እንዲቆይ የመድረጉ ምክንያት ምን ሊሆን እንደሚችል አስብ ነበረ። በዚያ የጎንደር ጉዞ ላይ አብረን እያለን ምክንያቱ ምን እንደሆነ ጠየቅኩት።

“ወንድሜ ከወያኔ ጋር ስላለና፣ እንዲሁም ያለሁበት ቦታ ከቤተሰብቴ መንደር ቅርብ ስለሆነ፣ ምናልባት ስለትግሉ ከወንድምህም ሆነ ከቤተሰብህ ጋር ለመመካከር ከፈለግህ በቅርብ ልታገኛቸው ትችላለህ” ብለው ሁኔታዎችን ሊያመቻቹልኝ ነው። እንዲሁም ‘ሌላ አማራጭ ካለህም አናስገድድህም፤ በደንብ አስብበት’ ብለው ጊዜ ሊሰጡኝ ብለው ነበር” ብሎ በዝምታ ተዋጠ። “እኔ ግን ከመጀመሪያ ከኤርትራ ስወጣ አብረውኝ ከነበሩ የአየር ወለድ አባል ጓዶች ጋር

ለመታገል እንጂ፤ከእነርሱ ተነጥዬ ወደ ሌላ ድርጅት የመጣባት ዓላማ አልነበረኝም።
አለኝ አፍታ ቆየት ብሎ። ከኢሕአሠ ሌላ ከማንም ድርጅት ጋር እንደማይሰለፍና
ከወንድሙም ሆነ ከቤተሰቡ ለመገናኘት ፍላጎት እንደሌለው ለአለመራሮች
እንዳስታወቃቸው፤ ነገረኝ። ወንድሙም ሆነ እርሱም የየራሳቸው ዓላማ አላቸው።
የየራሳቸውን እምነት መከተልም ይችላሉ። ይህንኑ እንደነገራቸውና ጉዳዩ በዚያው
እንዳለቀ አጫውተኝ ። ከዚያ በኋላ በኃይል ሦስት በምክትል ጋንታ መሪነት
ተመድቦ አብረን ቆየን።

ወንድሙን ሙሉጌታን ሳገኘው ፍጹምን አስታውሼ ትካዜና ሐዘን
ተቀሰቀሰብኝ።ጌትነትን ጠራሁትና ስለሙሉጌታ ማገነት ነገርኩት። ጌትነትም
የአየር ወለድ አባል ስለነበረና የመቶ አለቃ ፍጹምን በደንብ ስለሚያውቀው፤
ሙሉጌታን ሲያይ ድንግጦ “ ቁጭ ራሱን ፍጹምን? ወይ ጉድ!!” በማለት አብሮኝ
ተከዘ።

የአሲምባ ፍቅር
ድላይ

መቼም ቢሆን መቼም ፍፁም፤

ጊዜ፤ ቦታ እና ፍቅር፤ እንድላይ ማጎበር ከፍለው፤

ጽዋ ጠጥተው አያውቁም።

ርብርት ብራውኒንግ

ከትንሽ ጊዜ በኋላ የመጣንበትን ዓላማ ለመፈጸም እንችል ዘንድ
ለእያንዳንዱ ጋንታ ምድብ ቦታ ተሰጠ። እንደታሰበውም እጅግ በርካታ
የአስልምና ሀይማኖት ተከታዮች ከትላያዩ ከተማዎች መጥተዋል። እኛ ከመስጊዱ
በስተደቡብ በኩል ስንሆን፤ የወያኔ ኃይል ደግሞ በስተሰሜን በኩል ሰፍረዋል። የአኔ
ጋንታ የያዘችው ቦታ ለመስጊዱ በጣም ቅርብ ስለነበረ ከተወሰኑ ሰዎች ካልሆኑ
በስተቀር ከሌሎች የወያኔ አባሎች ጋር አልተገናኘንም። ሌሎች ጋንታዎችም ቢሆኑ
ከአመራሩ በስተቀር መቀራረብናመንጋገር አልነበራቸውም። ዋርዲያ ከተቀመጠበት
ትልቅ ድንጋይ ስር ተቀምጮ ስለ ፍጹም አብርሃ እያሰብኩ ነበረ።

ኃይል መሪዎቹ ጌትነትና የአቢሊዮ እኔ ወደነበርኩበት ቦታ ሲመጡ
አየኋቸው። አመራሮች ስለሆኑ ሁለቱም የመገናኛ ሬዲዮ ይዘዋል። እኔን ፍለጋ
እንደመጡ ሲገባኝ በፍጥነት ተነሥቼ ብረቴን አስተካከዬ ጠጋ አልኩ።
የአብሊዮ አየሳቀ “ወድ ሐፍተይ አንድ ነገር ለድላይ ትሰጣታለህ” አለኝ ፈገግ ብሎ
በጣም የሚያምሩ ፐርሶኖችን እያሳየኝ። ጌትነትም እንዲሁ አየሳቀ በፈገግታ ያየኛል።
ጌትነት ረዘም ያለ ቀይ ሆኖ እፍንጫው ሰልካካ ነው። የአብሊዮ ደግሞ ጠቆር ብሎ
እግሮቹና እጆቹ በጣም ረዣዥም ናቸው፤ በረሐ ከመግባቱ በፊት የታወቀ
የእግር ኳስና የመረብ ኳስ ተጫዋች እንደነበረ ሰምቻለሁ።

የአቢኢዮ “ወድ ሐፍተይ” ብሎ የሚጠራው በጣም የሚወደውን ሰው ነበር። “ምንድነው የምሰጣት? እየቀለዳችሁ ነው?” አልኩ ሳቃቸው እየተጋባብኝ። “የለም ለመቀለድ አይደለም የመጣነው፤ ድላይ ልብሷን ለማጣብ ወደ ወንዝ ስለምትሄድ የአገጥን ሱሪ ለጊዜው እንድትሰጣት ልንጠይቅህ ነው” አሉኝ።

“እኔስ ምን ልልበስ?” አልኳቸው የሚሉት ግራ ጉብቶኝ።

“እንደልማድህ ነጠላውን ፍታውና አገልድም” አለኝ የአብኢዮ አሁንም እየሳቀ። (እንደልማድህ ማለቱ ከወሎ ስመለስ በአግልድም ወደ አሲምባ የገባሁትን አስታውሶ ነው።)

ድላይ ለባቻዋ ልብስ ለማጣብ ለምን እንደፈለገችና የእኔን ሱሪ ለምን እንደምሰጣት አሁንም አልገባኝም። በወቅቱ አዲስ የተሰፋ ቁምጣና ኮት ወታደራዊ ልብስ ነበር የለበስኩት። የአብኢዮና ጌትነት ከጎኔ ቆመው መልሴን እየጠበቁ ነበር።

በመጀመሪያ ሱሪህን ለድላይ አውሳት ሲሉኝ ለቀልድ መስሎኝ ነበር። ከትንሽ ቆይታ በኋላ ግን ድላይ ራሷ መጣች። ሰውነቷ ደከምከም፤ ፊቷ ጥውልግልግ ብሏል። ጠብመንጃ አልያዘችም፤ ሽጉጥ ብቻ ነው የታጠቀችው። ቀና ብዬ ስመለከታት ፊዝዝ ብላ ታየኛለች። አሁንም ለምን ብቻዋን ሄዳ ልብስ እንደምታጥብ አልተረዳሁም። በተሰጠኝ ትእዛዝ መሠረት ግን ሱሪዬን አውልቄ ሰጠኝትና ለራሴ ነጠላዬን አገለደምኩ።

“በጣም አመሰግናለሁ!” ብላኝ ሱሪዬን ይዛ ወደወንዝ ወረደች።

እኔ አገልድም ታጥቄ ሥራዬን ቀጠልኩ። በመስጊዱ አካባቢ ብዙ ሕዝብ ተሰብስቧል፤ የወያኔ ኪነቶችም ዘፈን ጀምረዋል። በጣም ደስ የሚል የማሲንቆ ድምፅ ሰማሁ፤ የማሲንቆውን ምት የማውቀው ይመስለኛል እያልኩ በሐሳብ ተመስጫ ቀረሁ። በደንብ ላዳምጠው ፈልጌ ጥቂት ጠጋ ስል በእውነትም የማውቀው ደምፅ ነበር። ዘፋኙ ገብረጻድቅ ይባላል፤ በረሐ ከመውጣቴ በፊት የገብረጻድቅ ዘፈኖች ይማርኩኝ ነበር። ያኔ እርሱ አስመራ ሆኖ ነበር

የአሲምባ ፍቅር

የሚዘፍነው። ድምፁ፤ ዜማውና የማሲንቆ አመታቱም ጭምር በጣም ያስደስተኛል። ሆኖም ገብረጻድቅን ድምፁን እንጅ በአካል አላውቀውም፤ ስለአየሁት በጣም ደስ አለኝ።

የበዓሉ ሥነ ሥርዓት ሲፈጸም የእኛ ሰዎች ተፈላጊውን ትምህርት ለሕዝቡ አስተምረውና የቅስቀሳ ሥራ ሠርተው ጨርሰው ነበር። ፀሐይ ከመጥለቋ በፊት ድላይ ከወንዙ መጣችና ሱሪዬን መለስኛልኝ። በጣም እንደደከማት ታስታውቃለች፤ “ጓድ አማኑኤል በጣም አመሰግናለሁ!” አሰኝ ደጋግማ።

“ለመንቀሳቀስ ተዘጋጁ!” ተባለና ጦሩ ለመንቀሳቀስ ተዘጋጀ። ከአመራሮች በስተቀር ሌሎቻችን ወዴት እንደምንሄድ እናውቅም። የእኛ ጋንታ አባላት፤ ትጥቃችንን ታጥቀን ኢቃዎቻችንን እንዳንረሳ አጣርተን ስንጨርስ ለመንቀሳቀስ ከጋንታ መሪው ከእንግዳ ወርቅ ትእዛዝ እየተጠባበቅን ነበር። ሁለቱ ከበስተጀርባችን ወንዝ አፋፍ ላይ የነበሩት ጋንታዎች ቀድመውን ተንቀሳቅሰው በፊታችን እያለፉ ወደምዕራብ በኩል ወደ እንባሰነይቲ ተራራ አመሩ። እንባሰነይቲ ተራራ፤ ከነበሉት በስተሰሜን በኩል ያለው ትልቅ ተራራ ነው። እነዚያ ሁለት ጋንታዎች ጨርሰው እስከሚያልፉ ድረስ፤ እኛ ከፍተኛ ቦታ ላይ ሆነን ትእዛዝ እየጠበቅን ነበር። ሜዳውን ጨርሰው የነበሉትን ከተማ ወደግራ ትተው ዳገቱን በመያዝ ሲጓዙ እኛም “ተንቀሳቀሱ!” የሚል ትእዛዝ ተሰጠን።

እንደተለመደው ጋንታ መሪው ከፊት፤ ምክትል መሪው ከመካከል ሆነን በሰልፍ ጉዞ ጀመርን። እኔ በምክትልነቴ በመሀል ሰልፍ ሆኜ ከነበሉት ወደ ብዙት የሚወስደውን ትልቅ መንገድ ልናቋርጥ ስንል ሁለቱ የኃይል መሪዎች እያወሩ፤ ድላይም በጣም ድክም ብላ አጠገባቸው አንድ ድንጋይ ላይ ተቀምጣ አየኋቸው። እኛ ግን በመንቀሳቀስ ላይ ነበርን። አጠገባቸው ሲደርስ ጦሩኝ።

ከተሰለፍኩበት ወጥቼ ወደ እነርሱ ስሄድ ጌትነት “ድላይን ይዘህ ወደ ነበሉት ከተማ ትገባለህ። እዚያ ከተማ ውስጥ እርሷ የምትፈልገው እቃ ስላለ እቃውን ይዛችሁ በቶሎ ወደ ኃይሏ ትመለሳላችሁ። ከእኛ እንደተለያችሁ እንደ

አካባቢው ሕዝብ ተመሳሳሉ፤ ተጋዳሪዎች መሆናችሁን ማንም ሰው ማወቅ የለበትም። ወደምትፈልጉት ቤት የምትገቡት በጨለማ ነው። ስለዚህ ከአሁኑ ጀምሮችሁ ነጠላችሁን ፍቱና የአገር ቤት አለባበስ ለብሳችሁ ተጓዙ። አለኝ።

የአብሊዮ ደግሞ እንደተለመደው አባባሉ 'ወዲ ሐፍተይ ጠንቀቅ በል፤ የክላሽን መጠበቂያህን ሁልጊዜ አውቆማቲክ ላይ አድርገው። ጓዲሷ አሟት ደክማለችና ተንከባከባት' አለኝ። በዚያን ቀን ኃይሏ ማታ የምትሄድበትን ቦታና አንዲሁም ድንገት በጨለማ ከመጣን የምንጠቀምበትን የምስጢር የይለፍ ቃል ነገሩኝ። ይህ የምስጢር ቃል ለአባላት ብቻ የሚሰጥ ዋርድያ "ቁም! ማነህ?" ሲል ጓድ መሆንን ለመግለጽ የሚነገር መጋቢያ የይለፍ ቃል ነበር።

እኔ ካላሸኔን ይገለሁ፤ ድላይ ግን ሽጉጥና ቦንብ ብቻ ነው የታጠቀችው። ወገሷን ስላመማት የክላሽን ትጥቅ ለጊዜው ስለማትችል አውርዳለች። አሁን ሁለታችን ከታይላችን ተነጥለን ጉዟችንን ወደነበሉት ከተማ አደረግን። በተሰጠን ትእዛዝ መሠረት በአለባበሳችን ከሕዝቡ ጋር ተመሳሰለናል። ከተማው ነጻ የወጣ ነው። ዝር ግን ከኛ አባላት በተጨማሪ ብዙ ብረት የያዙ የወያኔ አባላትም ይገኙበታል። ስለዚህም ይመስለኛል አስፈላጊ ወታደራዊ ጥንቃቄ ማድረግ እንዳለበኝ የተነግረኝ።

ትንሽ እንደተጓዘን 'ልጻዳዳ?' አለችኝ። አሺታየን በአንገቴ ገለጥኩላት። ለጥበቃ እንዲመቸኝ በቀኝ በኩል ወደነበረችው ትንሽ ኮረብታ ወጣሁና እርሷ ከእኔ በስተጀርባ ሆና እንድትጸዳዳ አደረግሁ። ተጻዳድታ እንደመጣች ጉዟችንን ቀጠልን። 'ድላይ! ለመሆኑ ወደየት ነው የምንሄደው? አንቺስ የምትፈልገው እቃ ምንድን ነው?' ብዬ ጠየኳት።

"የምንሄደው ማን እንደነገሩህ ወደነበሉት ከተማ ነው። የምንሄድበት ምክንያት፤ ከተማ ውስጥ ያሉ ሴት አስተማሪዎችን ፍላጋ ነው። እኔ ለግሌ ከእነርሱ የምፈልገው እቃ ስለአለ አሱን ተቀብለን እንመለሳለን" አለች።

በጣም ግራ ገባኝ ' ከሴት አስተማሪዎች የምትቀበደው ወይም ደግሞ የምታመጪው ምን እቃ ነው?' ብዬ እንደገና ሰጠይቃት ሳቀች።

"አንተ እታውቀውም፤ የሴት እቃ ነው፤ አማኑኤል" አለችና እንደገና አከታትላ "አማኑኤል እኔ እኮ አሞኛል። ቀኑን በሙሉ ያንተን ልብስ ለብሼ እንደዋልኩ ታውቅ የለ። የእኔ ሱሪ ተበላሽቶ ስለነበረ ለማጠብ ነበር የአንተን ለብሼ ወደ ወንዝ የወረድኩት" ብትለኝም ችግሯን በትክክል አልተረዳሁትም።

"ታዲያ ምንድን ነው የምናመጣው?" እንደገና ጠየቅኳት፤ የማወቅ ፍላጎቴም ጨመረ።

እንዳልገባኝ ተረዳችና 'የምናመጣው እቃ ሞዴስ ይባላል' አለችኝ።

"ሞዴስ ምንድነው?"

"ሞዴስ ሴቶች ብቻ የሚጠቀሙበት የሴት እቃ ነው። ወንዶች ብዙም እታውቁትም አለችና ለአፍታ ያህል ስታስብ ቆየች። 'ወንዶች እኮ እንደዚህ ዓይነት ነገር ስለማታውቁ ታድላችኋል' በድምጹ ውስጥ ሐዘን ተሰማኝ፤ ችግሩ ወይም ሐመሟ ቀላል እንዳልሆነ ተረዳሁ። ግን ምን እንዳመማት በትክክል አልተረዳሁም። "ሞዴስ" የሚለውን ቃል ስሰማ ለመጀመሪያ ጊዜ ነበረ። አሁንም ግን የሴት እቃ ከመሆኑ ሌላ ምን እንደሆነና፤ ለምን እንደሚጠቅም አልገባኝም።

"ታዲያ ሞዴስ ያሽልሻል ማለት ነው?" አልኳት።

"እያሸለኝም፤ ግን ልብሴን ከመብላሸት ይጠብቅልኛል፤ ማለት ይከላከልልኛል። በየቀኑ ልብሴን ለማጠብ እንደማልችል አንተም ታውቃለህ" ብላ ስትገልጽልኝ የእኔን ሱሪ ለምን ተውሳ እንደዋለች ብልጭታ ቢጤ ታየኝ።

ወደ ከተማው ስንዳረስ ቀኑ ጨለምለምአለ፤ አልፎ አልፎም ዳመና ይታያል የነገድጓድ ድምፅም ይሰማል። የአስተማሪዎች ቤት ከከተማው በስተምስራቅ በኩል ነበር። ሰው እንዳያየን ዳርዳሩን ይዘን አካባቢው ደረስን። ከቤቱ አጠገብ ከመድረሳችን በፊት ቤቱን አመለከተችኝና እርሷን እዛው ቦታ ትቼ ቀስ ብዬ ወደቤቱ ተጠጋሁ። አካባቢውን በሙሉ በጥንቃቄ ተመልክቼ፤ የቤቱን ዙሪያ ገባ

ከአጣራሁ በኋላ አካባቢው ሰላም መሆኑን ስንገነዘብ ድላይን ጠራኋት። ድላይን ሰጠራት የወሹች ጩኸት ተሰማን። “እንግዲህ አንቺ ገብተሽ የምትፈልገውን እቃ ይዘሽ እስከምትመለሽ ድጅ አጠብቅሻለሁ” አልኳት።

ድላይ ውስጥ ገብታ ምንም ያህል አልቆየችም፤ ፊቷ ከሰል ብሎ ወዲያውኑ ተመልሳ መጣች።

“ምነው የምትፈልገውን እቃ አላገኘሽም?” ብዬ ጠየቅኳት።

“አላገኘሁም፤ አማኑኤል ይሄ ወር የኔ ወር አይደለም። ምንም አልታደልኩም በማለት በትካዜ፤ በድካምና ተስፋ በመቁረጥ ስሜት መለሰችልኝ።

“ምነው ድላይ” አልኳት ሐዘኗ እየተሰማኝ ።

“አስተማሪዎቼ ደሞዝ ለመቀበል ወደ አድዋ ሄደዋል አሉኝ” አለችኝ አሁንም እንደተከዘች።

ስሜቷ በግልጽ ይታያል፤ አነጋገሯም በጣም ቅዝቅዝ ያለ ነው። እኔም የሐዘኗ ተካፋይ ሆንኩኝ። ነገር ግን እንዴት ብዬ እንደማጽናናት ግራ ገብቶኝ “አይዘሽ በርቺ ድላይ፤ ምንም ማድረግ ስለማይቻል ጓዶች ወደአሉበት ቦታ እንሂድ” አልኳትና ኃይሏ ታድርቦታለች ወደ ተባለው የኤምባሲነት ተራራ አካባቢ የመልሰ ጉዟችንን ቀጠልን።

ጨለማው ከብደል፤ ሰማዩና ምድሩ በጨለማ ተውጦ ከመብረቁ ብልጭታ ከሚታየው ብርሃን በስተቀር የሚታይ ነገር አልነበረም። ነገድጓዱ አላቆመም። በጣም እንደ ታመመችና እንደደከማት በሚገባ አውቄአለሁ፤ ነገር ግን የግድ መመለስና ጓዶች የሚያድሩበት ቦታ ሳይነጋ መድረስ ይኖርብናል። የድላይ ሕመምም አሳሰበኛል፤ ምን ሊከተል እንደሚችል መገመትም አስቸጋሪ ሆኖብኛል። ስለዚህ የግድ ከጓዶች ጋር መገናኘት እንዲሚኖርብን ወሰንኩ። ከከተማ የሚወጣውን ትልቅ መንገድ አቋርጠን ወደግራ በኩል ሄድን። ከዳገቱ ከመድረሳችን በፊት ገና ሜዳው ላይ እያለን “ልጹጻዳ” አለችኝ። ሕመሟን ስለተረዳሁ

ያለማመንታት ባለሁበት ቦታ ቆምኩ፤ ወደ ትናንሾቹ ቁጥቋጦዎች ውስጥ ገባ ብላ እንድትጸዳዳ ነገርኳት። ተጸዳዳችና ተመለሰች።

በጣም ጨልሟል፤ በዛ ላይ ዝናቡ መጣሁ መጣሁ ይላል። በተለይ ድላይ በዚህ ሁኔታዋ ከፊታችን የሚጠብቀንን ትልቅ ተራራ እንዴት ልትወጣው እንደምትችል ሳስበው ጨነቀች። ጥቂት እንደሄድን እንደገና ለመጸዳዳት ጠይቃኝ አልፍ ብዬ ጠበቅኳት። የፈራሁት ዝናብ ነገድጓዱን የባሰ እያዥንደገደና መብረቁን እያብለጨለጨ መጣ። ኃይለኛ ዝናብ መጣል ጀመረ። ድርግም ያለ ጨለማና ሀይለኛ ዶፍ ዝናብ፤ ከዝናቡ ጋር የሚጋፋው ነፋስ ቅዝቃዜው አካላችንን አቆራመደው፤ ውሽንፍሩን በፊታችን ላይ ሰረጨው ዓይኖቻችንን መግለጥ እንቸገር ጀመር። ከድቅድቅ ጨለማው ጋር ፊታችንን የሚገርፈው ውሽንፍር ጉዟችንን የእውር ድንብር አድርጎት ትግል ገጠመን። ከቀኑ ድካም አላረፍንም፤ ከፊታችን የሚጠብቀንም ትልቅ የተራራ ጉዞ ነው። እኔስ እንደምንም አችለዋለሁ፤ ለድላይ አዘንኩላት፤ ይህ ጉዞ ባጠወለጋትና ባዳከማት ሀመሟ ላይ ሲጨመርበት እንዴት እንደሚያደርጋት እያሰብኩ ከልቤ አሳዘነችኝ።

ወገቧን ስለታመመች ጠመንጃ እንዳትይዝ ተደርጓል፤ ይህን ዝናብና የተራራ መንገድ ግን በምንም መንገድ ልናስቀረው አንችልም። በዚያ ላይ አገኛለሁ ብላ ብዙ የለፋችበትን እቃ እንኳ ልታገኝ ባለመቻሏ ሞራሏን ምን ያህል እንደሰበረውና አቅጭም ብሎ ይነበረውን ፊቷን እንዴት የባሰ እንዳጠቆረው ተመልክቻለሁ። በአጋጠሟት ድርብርብ ችግሮች አካሏም አለምሮዋም ስለተዳከመች እንኳንስ በፍጥነት ለመጓዝ በመደበኛ እርምጃም ለመሄድም አልቻልንም። አንዳንዴ እየደገፍኳት አንዳንዴ ደግሞ እጇን ይገፍ እየጎተትኳት ተጠጋግተን መሄድ ጀመርን።

ዝናቡ ለአፍታ እንኳ አላቋረጠም፤ በግራ እጄ ከላሽኔን፤ በቀኝ እጄ የግራ እጇን ጨብጫለሁ። ከፊትና ከኋላ ተከታትለን መጓዛችንንም አላቋረጥንም። ከነፋስና ከውሽንፍር ጋር የተቀላቀለው ኃይለኛ ዝናብ እየወረደብን ቢሆንም የምናርፍበት ቦታ በአቅራቢያችን አላገኘንም። ለመፈለግም ጊዜ የለም፤ ሳይነጋ

ጓዶች ከሚያድሩበት አካባቢ ካልደረሰን መጠፋፋት ሊመጣ ይችላል። የነበርንበት አካባቢ ጸጥታው አስተማማኝ እንዳልሆነም ተነግሮኛል። እንደምንም ብዬ የድላይን ነፍስ ይገዢ መግባት ነበረብኝ። ከዚህ የተሻለ ምንም አማራጭ አልነበረኝም።

የማደርጋት ነገር ጠፋኝ፤ አዝያት ብሄድ ደስ ባለኝ ነበር። ነገር ግን ጠመንጃዬን ከእጄ መለየት እንደሌለብኝ እንዲያውም መጠበቂያውን አውቶማቲክ ላይ እንዳደርገው የአብሊዮ ማስጠንቀቂያ ሰጥቶኛል። ምንም ነገር ቢመጣ ጠመንጃዬን በፍጥነት ለመጠቀም ተዘጋጅቼ መያዝ አለብኝ። በእርግጥ እጆቼ በዝናብና በቅዝቃዜው ተቆራምደው የሚታዘዙ አይመስሉም፤ ቢሆንም መሞከሪ አይቀርም። ታዲያ ድላይን ምን ላድርጋት? ምን ልሁንላት? ጭንቀት ብቻ ዋጠኝ። አልፎ አልፎ በሚያበራው የሙበረቅ ብልጭታ ተራራውን ብዙ እንደወጣን አወቅሁ፤ ጓዶች ያሉበት ለመድረስ ምን ያህል እንደሚቀረን ግን ለመገመት ከበደኝ። ድካሙና ብርዱ አየተሰማኝ መጣ፤ እንዲሁም ስለድላይ ጤንነትና ስለደኅንነታችን በጣም በመጨነቅ ይመስለኛል እለምሮዬም ማሰብ እየከበደው መሆኑ ይታወቀኛል። ድካሙን መቋቋም ሲያቅተኝ ደግሞ ድላይን አስባትና ራሴን አወቅሳለሁ፤ እንደምንም አበረታና አርሷንም ለማበረታታት እሞክራለሁ።

ወደተራራው ጫፍ አየቀረብን መጣን፤ ድካሚና ሀመሚ ከአርሷም በላይ አየተሰማኝ ሁኔታዋ አሳቀቀኝ። ድካሚን ለማቅለል በማሰብ እየጨነቀኝም ቢሆን 'አይዘኸ ድላይ ደርሰናል' አላታለሁ። ይሄ ሁሉ ሲሆን አርሷ "እሺ" ከማለትና የቻለቸውን ያህል አቅሟን በማሟጠጥ ከመታገል ውጪ አንዴም ስታማርር አልሰማኝም። 'አይዘኸ ደርሰናል' ስላት ከመቶ ጊዜ በላይ ሳይሆን አይቀርም። አርሷም የጭንቀቴን ያህል እንደምለፈልፍ የገባት ይመስለኛል።

ወደ መዳረሻችን አካባቢ በአጫጭር ጊዜ አከታትላ ለመጸዳዳት እየጠየቀችኝ መቆም ስናበዛ ፈራሁላት። ነፋሱ እና ዝናቡ፤ ውሽንፍፋና ቅዝቃዜው እየበረታ ነው። "አሁን እዚህ ቦታ ላይ ራሷን ብትስት ወይ አንድ ነገር ብትሆን ምንድነው የማደርገው?" የሚል ጭንቀት ወጥሮ ያዘኝ። አቀባቱን ለመጨረስ አየተቃረብን መሆናችንን በዚያ ድቅድቅ ጨለማ ብቸኛው ባለውለታችን በሆነው የሙበረቅ ብርሃን አየሁ። በሙበረቁ ብልጭልጭታ ለእፍታ ተመለከትኳት፤ በቃል ባንነጋገርም በዓይኖቻችን የመድረሳችንን የተስፋ መልእክት ተለዋወጥን።

ተራራውን ከጨረሰን በኋላስ? መቼም የዚያ ሌሊት ጭንቀቴ ማለቂያ የሌለው ነበረ፤ ከተራራው አናት ወዲያ ጓዶች ለአዳር የሰፈሩበት ቦታ ምን ያህል ርቀት ያስኬድ ይሆን? ወደሚል ሌላ ሐሳብ ተሻገርኩ። ምናልባትም ከወጣነው ተራራ ወዲያ ሌላ ተራራም ይኖር ይሆናል። ብዙውን ጊዜ ለአዳር የሚመረጠው እንደዚያ ዓይነት ቦታ መሆኑን አውቃለሁ።

ድላይ አቀባቱን መጨረሳችን ሲታወቃት ድካሚ በረታባት መሰለኝ አግሮቿን መዘርጋት እያቃታት ርምጃዋን እየጎተተች እንደመቆም አለች። በግራ እጄ ጠመንጃዬን፤ አስተካከልኩና በቀኝ እጄ እጄን ይገዢ ጎተትኳት። በአካሄድ ላይ ያየሁት አዲስ ነገር ደግሞ አሳሰበኝ፤ ቢሐሳብ እንደተዋጥኩ በድንገት የውሾች ጩኸት የሰማሁ መሰለኝ፤ የሰማሁትን ለማጣራት ጀርዎቼን አቁሜ ስጠብቅ ድምፁ ሳይደገም ቀረ። አርሷም ጀርዎቿን አቁማ የጠፋውን ደምፅ እየጠበቀች እንደሆነ ገብቶኛል። ሁለታችንም ጀርዎቻችንን አቁመን ትንሽ ቆም ብለን ጠበቅን። ምንም ነገር አልነበረም። የዝናብና የነፋሱ ድምፅ ይሆን ያሳሳተን? ብዬ አሰብኩ፤ ከጉጉቴ ብዛት እንደሆነ እንጂ እርግጠኛ መሆን አቃተኝ። የድላይን ስሜት መገመት በጣም ቀላል ነበረ፤ ከእኔ በላይ ድምፁን እንድንና ለመስማት እንደጓጓች አውቃለሁ። ከእስቸጋሪው የአየር ሁኔታ በተጨማሪ ሀመሙና ድካሙ አቅሟን ሁሉ አሟጦታል። 'አፈር ልሁንልሽ፤ የኔ እናት' አልኳት በውስጤ።

ዳጉቱን ጨርሰን የሚዳውን መንገድ ለንጀምር ተመልሶ አልመጣ ያለውን የውሾች ድምጽ ለማጣራት፤ እጇን ለቅቄ ቀደም ብዬ ወደፊት ተራመድኩ። አርሷም ከየት እንዳገኘችው በገረመኝ አዲስ ኃይል ተራምዳ ተከትላኝ ደረሰችና ገን ለገን መሄድ ጀመርን። አቀበቀ በማለቁ የተሰማት ደስታ ሜዳውን እንደልብ እንድትሄድ ኃይል ሳይጨምርላት አልቀረም። ዝናቡ አሁንም እንደቀጠለ ነው።

ድላይ ራሷን ችላ በመበርታቷ፤ ትኩረቴ ጓዶችን ስለምናገኝበት ቦታና ወደውሻው ድምፅ እንዳደርግ ረዳኝ። ያ በጉጉት ስንጠብቀው የነበረ ድምፅ ተደገመ። አሁን እንዴ ጮሆ አልቆመም፤ እንዲያውም የብዙ ውሾች ድምፅ ተከታተለ። የውሻን ጩኸት ትርጉም ሁለታችንም ከልምድ ስለምናውቀው፤ ሳንጠያየቅና ሳናመነታ በቀጥታ የውሾችን ጩኸት ወደለማንበት አቅጣጫ አመራን። ነገድዳዱን እየቀደመ አልፎ አልፎ በሚመጣው የመብረቅ ብርሃን ራቅ ብለው ጉች ጉች ያሉ የገጠር ቤቶች እየታዩን ይጠፋሉ።

ትልቅ አደይታ ተሰማኝ፤ ዞር ብዬ ስመለከታት በዚያ ሁሉ መከራ ውስጥ ከነበረና ያለ ዕረፍት በጉዞና በህመም ተደራራቢ ስቃይ ከዳመነ ገጽታ ይታያል ተብሎ የማይጠበቅ ፈገግታዋ አስደነገጠኝኝ። ፈገግታዋ በጭንቀት የወጣ እንደሆነ ባውቅም ጥንካሬዋን አደነቅሁለት። “አይዘገን ዳዲት፤ ተወጥተሽዋል” ብዬ አንገቷን አቀፍኳት። አቀፈችኝ። ተያይዘን በቅርብ ባገኘነው ቤት ደጃፍ ላይ ቆመን በሩን አንጓኳን።

አንዲት እናት በሩን ከፈቀልንና “ግቡ” አሉን። ልብሳችንና ሰውነታችን በዝናብ መበሰበሱን ሲያዩ በጣም አዘኑ። በሚችሉት መጠን አስተናገዱን። እቤቱ ውስጥ ሁለት ሰዎች ተኝተዋል። እንደኛው ወጣት ቀና ብሎ ሰላምታ ከሰጠን በኋላ ዓይኖቹን ገልጦ የምንጎጋገረውን ያዳምጥ ጀመረ።

ነጠላዎቻችንን ጨምቀን አራገፍን። ሴትየዋ እሳት አያይዘው እንድንሞቅ ጠርተውን ወደ እሳቱ ዳር ሄድን። ድላይ ራሷን ችላ መቀመጥ አቅቷት ስትቸገር አይቼ የባሰ አንጀቴን በላችኝ። ላግዛት ስንቀሳቀስ እንደምንም ብላ ቁጭ አለችና በኃይል ተነፈሰች። በጣም ነበር የደከመችው። በሴትየዋ ገጽታ ላይ የነበረው ሐዘን በጉልህ ይታያል። “አይ ልጆቼ ምን በወጣችሁ ነው ይህን ሁሉ መከራ የምታዩት? አባት እናት አላድገዋችሁ፤ እናንተ ምንም ሳይቸግራችሁ ቤታችሁን ጥላችሁ እንደዚህ በረሐ ለበረሐ መንከራተት ምን ይባላል?” ብለው በሐዘን ጭንቅላታቸውን ይዘው መልስ የማይጠብቁበትን ጥያቄ አቀረቡ።

በመጀመሪያ ስንገባ የየትኛው ድርጅት አባላት መሆናችንን ስላላወቁ ነበር ብዙ ከመናገር ተቆጥበው እየተጠነቀቁ የቆዩት። በአማርኛ ስናወራ ሲሰሙ ግን ማንነታችንን ለይተዋል። ከዚያ በኋላ ነበር የሴትየዋ ልጅ ተነሥቶ “የእናንተ ሰዎች እኮ ወደላይ ሊወጡ አሰበው ዝናብ ሲዘንብ እዚህ መንደር ዐርፈዋል” አለ።

“የት?” ሁለታችንም ጠየቅን።

“እዚህ ከእኛ ቤት ፊት ለፊት ያለው ግቢ ናቸው”

“እንዴት አወቅህ?” የማጣራቱን ሥራ ድላይ ለእኔ ተወቅልኝ።

“እንግዶች ስለአሉብን? ራት አምጡ ተብለን ይዘን ሄደናል”

“ይሄማ በጣም ጥሩ ነው፤ ግን የእኛ ሰዎች ለመሆናቸው እርግጠኛ ነህ?” አልኩት።

“አዎ የእናንተ ሰዎች ናቸው”

“የእኛ ሰዎች መሆናቸውን እንዴት ለየህ?”

“እንዴት አላውቅም? የእናንተ ሰዎች የሚያወሩት አማርኛም ትግርኛም ነው። ልክ እንደናንተ ድብልቆች ናቸው። እንዴት ይሄንን መለየት ያቅተናል?” ብሎ እየሳቀ ጠየቀኝ።

“ታዲያ ጓዶች ያሉበትን ቤት ልታሳየን ትችላለህ?” ብለው ወዲያው ተነሣ።

ሴትዋ ግን በጣም አዝነውልናል 'አረ ልጆቼ ባካችሁ ራት ብሉና ትሄዳላችሁ'። አሉ፤ አሁንም ሐዘናቸውና ጭንቀታቸው ፊታቸው ላይ እየተነበበ።

'አይ ግደለም አይይ፤ በጣም መሸቷል፤ ወደጓዶች መሄድ አለብን። ደግሞም ስለደከመን ከተኛን መነሣት እንቸገር ይሆናል፤ እነርሱ ጋ ሄደን ማደር አለብን' ብዬ ከልጁ ጋር ጓዶች ወዳሉበት ሄድን።

ወደ ግቢው ሰንጠጋ ዋርድያው 'ቁም' አለን።

የምስጢሩን ቃል ሰንገር እንድናልፍ ተፈቀደልን። ዋርድያው ማዘነታችንን ሲለይ ደግሞ ሰላምታ ተለዋወጥንና ወደ ግቢው ውስጥ ዘለቅን ። አጋጣሚ ሆኖ የገባንበት ቤት ውስጥ ያገኘናቸው የኔን ጋንታ ጓዶች ነበር።

ጋንታ መሪያችን እንግዳወርቅ መጥቶ እየን። ሌሎችም ጓዶች እንዴት እንደበሰበሰንና እንደደከምን አይተው በጣም አዘኑልን። ወደቤት ገብተን እሳት እንድንሞቅ ተደረገ። ከእሳቱ ዳር ሆነን ልብሳችንም እንዲደርቅ ማሞቅ ነበረብን። በዝናብ መደብደባችንን እንጅ የት ሄደን እንደመጣን ማንም የሚያውቅ የለም። የጋንታ መሪው እንግዳወርቅም የሚያውቅ አይመስለኝም። እኔ እስከማውቀው ድረስ ከኃይል አመራሮች በስተቀር የት እንደነበርን ማንም አያውቅም። በደፈናው ለሆነ መልእክት መሄዳችንን ግን ምመገመቸው አይቀርም።

በኃይል ውስጥ ካሉት ሦስት ጋንታዎች ሁለቱ ሌላ ቦታ ናቸው። አንደኛው ጋንታ ለማደሪያ የተመረጠው ጋራ ላይ ወጥታለች። ሁለተኛው ጋንታ ደግሞ ትንሽ ራቅ ብላ ሰፍራለች። ይህቺኛው በመጨረሻ ከኋላ እንድትሄድ የተመደበች ስለነበረች፤ በመንገድ ላይ ዝናብ በጣም ስለበረታባቸው ርቀው ሳይሄዱ ነበር እዚህ መንደር ያረፉት።

ወደጋንታዋ ስንቀላቀል ምሽቱ ገቷል። ጓዶች ራታቸውን በልተው ቦታ ቦታ ይዘው ለመተኛት ተዘጋጅተዋል። ከእንግዳ ወርቅ ጋር ትንሽ ተነጋገርን፤ ከእራት የተረፈ ትንሽ ምግብ ስለነበረ አቀረቡልንና በላን። ቤቱ ለሁሉም የሚበቃ

ሰፊ የከብት በረት ነበረው። ሁሉም ለመተኛት ወደበረቱ ሲሄዱ እኔና ድላይ ብቻ መቀት አግኝተን እቤት ውስጥ እንድናድር ተደረገ።

እንግዳወርቅ ህመሟንና ድካሟን የተረዳው ይመስለኛል 'በሉ እናንተ ልብሳችሁን አድርቃችሁ እዚሁ እቤት ውስጥ ተኙ፤ እኛ ውጭ እናድራለን' ብሎን ሲወጣ ተከተልኩት። ዋርድያ የሚቆምበትን ቦታ በሙሉ ዞረን አካባቢው በሙሉ ሰላም መሆኑን አረጋገጥንና ወደ ዋርድያ ተመለስን። እኔ የእንግዳወርቅ ምክትል ስለሆንኩ አብሬው ለቆጥጥር መውጣት ነበረብኝ።

እንግዳወርቅም ለተረኛው ዋርድያ 'አማኑኤልና ድላይ ውስጥ ሰላሉ ለሚቀያየሩት ዘበኞች እውስጥ መኖራቸውን እንዲያውቁ አድርግ' በማለት ትእዛዝ ሰጠና ተሰናብቶኝ ወደ መኝታው ሄደ። እኔም ድላይ ወዳለችበት ቤት ተመልሼ ገባሁ።

የተጣበቀውን ነጠላችንን እየተቀበለልን በእሳት እያሞቅን እያገለበጥን አደረቅን። የተቻለንን ያህል ራሳችንን ለማመቻቸት ጥረት አድርገን ለመተኛት ተዘጋጅን። የተኛንበት ቤት በሩ ወደ ምሥራቅ አቅጣጫ ነው። ዋርድያ ያለበት የውጪ በር ወደ ሰሜን በኩል ነበር። እሳቱን ትንሽ ቀነሰንና በሩን መለስ አድርገን ለመተኛት ተቃረብን። በተለመደው ጓዳዊ ሥነሥርዓት የምንተኛባትንና የምንለብሳትን ኩሽክ እነጠፍኩና ድላይ ከወደመቀቱ እንድትተኛ ነገርኳት።

በገጽታዋ ላይ የሐዘንና የትካዜ ስሜት በመመልከቴ ግር አለኝና 'ምነው ድላይ ነጠላዬን ደርቢና እንተኛ እንጂ' አልኳት። 'አይ አማኑኤል ለየብቻችን ብንተኛ ይሻላል' አለችኝ።

'ለምን ለብቻሽ ትተኛለሽ? ለብቻሽ ከተኛሽ እኮ ይበርድሻል? ነጠላውም እኮ ገና በደንብ አልደረቀም' ብዬ መለስኩላት።

'የነጠላው ጉዳይ አይደለም፤ አማኑኤል እኔ እኮ ዛሬ ተበላሽቻለሁ። መንገድ ላይ ልጸዳዳ፤ እያልኩ ያለቸገርኩህ ትዝ አይልህም? ስለዚህ ከእኔ

ጋር ከመተኛት ብቻህን ብትተኛ ይሻልህል" አለችኝ። ምን ማለቷ እንደሆነ አልገባኝም ። "ለምንድነው?" ብዬ አንደገና ጠየቅኳት።

"እኔ ለአንተ ብዬ አኮ ነው፤ ከእኔ ጋር ከተኛህ ጠረኔ ልክ አይደለምና ይረብሽሃል ብዬ ነው" ስትለኝ በጣም ደነገጥኩ።

"አይዘሽ ጓዲት ምንም አይደለም ይኼ ምንም ሊያስጨንቅሽ አይገባም። አሁን እኩል ለሊት አያለፈ ነው። ስለዚህ መተኛት አለብኝ ብዬ የእኔና የአሷን ነጠላ ደረብንና በግድ ገፋፍቼ እንድተኛ አደረግኳት። የእሳቱ መቀት ያለው ድላይ በተኛቸበት በኩል ነበር። እኔ ደግሞ ከኋላዋ በኩል ተኛሁ። ከተኛንም በኋላ ግን እንቅልፍ በቶሎ ስላልወሰደን ማውራት ጀመርን።

"አማኑኤል ጠረን አላስቸገረኸም?" አለችኝ

"የለም እኔ ምንም ሽታ አልተሰማኝም። በዚህ ነገር ምንም የሚያሳስብ ነገር እንደሌለ ነግረሻለሁ። ከበረደሽ ግን እሳቱን ልጨምርልሽ አልኳት።

"እኔማ እሳቱ አያምቀኝ ነው፤ አንተ ነህ ከወደኋላ ሆኑ የእሳቱ መቀት በደንብ የማይደርስህ ስለዚህ በደንብ እንዲሞቅህ ወደእኔ ጠጋ በል" አለችኝ።

የሚታየኝ ህመሟ ድካሟና ብርዱ ነው። የፈለግኩት በተቻለ መጠን እንዲመቻት አድርጌ በደንብ እንድታርፍ ነው። እርሷ ደግሞ ከእሳቱ በመራቄ ተጨንቃ ብርዱ እንዲወጣልኝ "ጠጋ በል" አለችኝ። አሁን በደንብ ተጠጋኋትና አቅፈላት የበለጠ መቀት እንድታገኝና እንድትተኛ ፈለግሁ። እጆቼን ከታችና ከላይ በኩል አሳልፌ በወገቧ ዙሪያ እንደመቀነት ሲጠመጠሙ፤ ከፍ አደረገቻቸውና ወደጠቶቿ አስጠጋቻቸው።

ይበልጥ ወደርሷ ተጠጋሁ። ተቃቀፍን እናም መተሻቸቱን ወደድኩት። ምክንያቱም ገና ስጠጋትና ሳቅፋት ምንነቱ ያልገባኝ የተለየ ስሜት ተሰምቶኛል። አሁን ደግሞ ጠቶቿን ስነካቸው ሰውነቱን ወረረኝ። መቀቱ በሁለመናችን ተዘራ።

የአሲምባ ፍቅር

ልገልጸው በማልችለው ሁኔታ ሰውነታችን ከመሞቅ አልፎ ጋለ። ትንፋሻችን አላት መትፋትጀመረ። በዚህ ሁኔታ ሁለታችንም ተቃቀፍንና ጥበቅበቅ ብለን ተጣምረን ተኛን። ከዚህ ቀደም እንዲህ ዓይነት እንግዳ ስሜት ገጥሞኝ አያውቅም። በሕይወቴ ከሴት ጋር ተቃቅፌ ስተኛ ከድላይ ጋር የመጀመሪያዬ ነው። ትንፋሻችን የሚፋጅ አሳት እየሆነ ይወጣል። ገላዬ ከጀርባዋ በኩል ልክ በገመድ እንደታሰረ እንድ ሆኖ ተጣብቋል። በዝናቡና በነፋሱ ምክንያት የቀዘቀዘው ሰውነታችን ባልተለመደ ሁኔታ ግሎ መፋጀት ጀመረ። በላያችን ላይ የሰፈረው ድካም የት አባቱ እንደገባ አላውቅም። ሁለታችንም እንቅልፍ አልወሰደንም። ውብ በሆነ ስሜት እየቃተትን ገላ ለገላ ስንተሻሽ እንዳንዴ በተለየ ጉሮሮ የሚወጣ በሚመስል ድምጽ እናቃስት ጀመር።

በዚህ ሁኔታ እንደቆየን ድላይ ገልበጥ አለችና ፊቷን ወደ እኔ አዘረች። የሁለታችንም አሳት የሚተፋው ትንፋሽ ተቀላቀለና በላብ ተጠመቅን። አሁንም ትንሽ ወደእኔ ጠጋ አለችና ሰውነቷ ከደረቴ ጋር ጥበቅ አለ። ከኛ ቁጥጥር ውጪ በሆነ መግነጢሳዊ ስበት እየተጎተቱ ከንፈሮቻችን በጣም ተቀራረቡ። የከንፈሮቻችን ንክኪ መቀቱ፤ ጣዕሙ፤ ስሜቱ፤ ንዝረቱ ልዩ ነው። ፈጽሞ ሰላም የሰፈነበት ሌላ ውብ ዓለም ውስጥ ሹው ብለን ገባን፤ ይያልበትን ዘነጋነው። ከዚያ በኋላ እንዴትና መቼ እንዳንቀላፋሁ ሳላውቀው እንቅልፍ ጭልጥ አድርጎ ወሰደኝ፤ የሰሞኑ ተደራራቢ ድካም በጣም ተጫጭኖኝ ነበረ።

ከተኛሁበት የባንነኩት ከለሊቱ ዘጠኝ ሰዓት አካባቢ የሆነ ድምፅ ሰምቼ ነው። እንድ ሰው ያለንበትን ቤት ቀስ በሎ ሲከፍት ተሰማኝ። ምንድ ነው ብዬ ስመለከት አታከልቷ ማንጁስ መሆኑን በጥላው ለየሁት። በሩን ቀስ አርጎ ከፍቶ ወደተኛንበት ቦታ እንገቱን ሰግ አድርጎ ለማየት ይሞክር ነበር። በተኛሁበት ሆኜ ዝም ብዬ አየዋለሁ። ከውጪው የበለጠ ጨለማ ስለሆነበት የውጋጋን ብርሀን ለማግኘት ብሎ በሩን ክፈት አድርጎታል።

“ምነው አታክልቲ ምን ለማየት ፈልገህ ነው የመጣኸው?” ስለው ደነገጠና ምንም ሳይናገር ፈዝዞ አየኝ። “በል በሩን እንደነበረ አድርገህ ዝጋውና ሂድ” አልኩት። ምንም አልተናገረም፤ ወደውጭ ተመልሶ ሄደ።

አታክልቲ ማንጁሰ፤ በኃይል አምስት መቶ ውስጥ ከነበርነው ከሁላችንም በዕድሜ ያነሰ ስለነበረ ነው ማንጁሰ የተባለው። ምን ጥርጣሬ አድርጎት ወይም ማን እንደላከው አላወቅኩም። ነገር ግን እንዳሰበው ምንም ነገር ሳያገኝ ተመለሰ። አታክልቲ ማንጁሰ በጣም ቀልጣፋና ንቁ ጓድ ነበር። (ከትግል በኋላም ትምህርቱን ጨርሶ ዶክተሬቱን አግኝቷል ሲባል ሰምቻለሁ።)

ሊነጋጋ ሲል ዋርድያ ጓዶችን መቀሰቀስ ጀመረ። ወደእኛ ከመምጣቱ በፊት ውጭ ያሉትን ጓዶች ሲቀሰቅስ ሰምቼ ነቅቻለሁ። ከእንቅልፍ የምንቀሰቀሰው ሁለት ጣቶችን በማጋጨት በሚወጣው ድመጽ ምልክትነት ነው። እሷን ድምፅ ሲሰማ ማንኛውም ጓድ ከተኛበት መነሣት አለበት። እኔም ዋርድያው ሁለት ጣቶችን አፋጭቶ የሚያወጣትን ድምፅ ከውጪ ስለሰማሁ ተነሣሁና ድላይን ቀሰቀስኳት። ዋርድያው ሊቀሰቅስን ገና በሩን ሲከፍት መነሣታችን ስለነገርኩት ተመልሶ ሄደ።

የአሲምባ ፍቅር

ከቤት ስንወጣ ማታ ያደረግነውን አስቤ፤ ፍርሃት ተሰማኝ። ድላይ ምን እንደተሰማት ማወቅ ፈለግሁ ሆኖም ደፍሬ ዓይኖቼን ማየት አቃተኝ። ጠዋት የተለመደውን የጋንታ ሥነሥርዓቶችና ግዴታዎቻችንን አጠናቀን እንደገና ስንገናኝ ቅሬታ ወይም ግሳጼ ነገር ታስማለች ብዬ ጠብቄ ነበር። ነገር ግን ምንም የተቃውሞ ምልክት አላሳየችንም። እኔ ግን ጥፋተኛነት ተሰምቶኛል፤ የፈለገው ይምጣ ብዬ ዓይኖቼን ደፍሬ ሳያቸው ፈቷ ላይ ምንም የቅሬታ ምልክት አልነበረም። እናም የበለጠ ላናግራት ተደፋፈርኩና “ድላይ ማታ ከፍላጎትሽና ከአላማችን ውጪ ሄጄ እንዳስቸገርኩሽ ተሰምቶኛል፤ በሀመም ላይ ሆነሽ የወንድነት የተፈጥሮ ስሜቴን በጭፍን ተከትዬ ሳይታወቅኝ እንቅልፍ ነስቼሽ እንዳይሆን ስጋት አድርብኝ ነበር” እያልኩኝ በማውቀው የተሰባበረ አማርኛዬ ነገርኳት።

ገና ንግግሬን ሳልጨርስ “ምንም ስጋት እንዳያድርብህ እያስፈልግም፤ ከጠዋት አስከማታ ስታስታምመኝና ለእኔ ስትል ያ ሁሉ ዝናብ በጀርባህ ሲወርድ ውለህ አምሸተሃል። እኔ በጣም ደክሞኝና መሄድ አቅቶኝ እጄን ይዘህ ስትገትተኝ ዋልከ፤ እንደገና ደግሞ ማታ እንዳይበርደኝ ለማድረግ ሌሊቱን በሙሉ ስትንከባከበኝ አደርክ። ይሄ ሁሉ ለእኔ በጣምብዙ ነገር ነው። ስለዚህ ምንም እንዳታስብ። ብዙ ውለታ ጣልከብኝ እንጂ ምንም አላጠፋህም ብላ በመሸኮርመም ፈገግ ስትልልኝ ታላቅ ደስታ ተሰማኝ።

ያን ጊዜ ልቤ ተረጋጋና ጨዋታ ለመጀመር ገፋፋኝ። “ድላይ! ሌሊት አኮ አታክልቲ ማንጁሰ ተጠራጥሮን ነው መለሰኝ በሩን ከፍቶ እንገቱን አስግን ወደእኛ ሲመለከት ቆይቶ ተመለሰ” አልኳት። ቀጠል አድርጌም ምናልባት ልከውት ከሆነ ጠዋት አነጋግረዋለሁ። አለያም የፖለቲካ ሐላፊውን ሊበንን ወይም እንግዳወርቅን አነጋግራቸዋለሁ” አልኳት።

“የለም ዝም በል ማንንም ማናገር እያስፈልግም። እንዳያውም ነገሩ ምንም እንዳልተሰማህ መስለህ ማሳለፍ ነው የሚቻለው። ምንም ያየው ነገር ስለሌለ ተጠራጥሮ ይቀራል እንጂ ምንም የሚያመጣው ነገር የለም አለችኝ።

ለመንቀሳቀስ ተሰልፍን። “ቢይ ደህና ዋይ፤ አሁን አንቺ ወደጋንታሽ ትሄጃለሽ። እኔ ደግሞ ከጋንታዬ ጋር አቀራሊሁ እና አይዘሽ ሌላ ጊዜ እናወራለን” አልኳት።

“ግዴለም ዛሬም እዚሁ ከእናንተ ጋር ሳልውል አልቀርም፤ ገና አልተሻለኝምና ቀኑን ሙሉ አብረን ሆነን በደንብ እንጫወታለን” አለችኝ።

ሁልጊዜ እንደምናደርውገው ሁሉ ትጥቅና የተጋዳላይ ዝግጅት እድርገናል። እኔ ከላሽኔን ይገባለሁ ድላይ ደግሞ ሽጉጧንና በንቧን ታጥቃለች። አንደ ወትሮው እንግዳወርቅና እኔ አካባቢው ሰላም መሆኑን አጣራን። ስንመለስ እቃ እንዳልተረሳና ሁሉም ጓድ መኖሩን ካረጋገጥን በኋላ ከሻፊዎች ወይም ደግሞ አብሪ ጓዶችን አስቀድመን በሰልፍ በሰሜን አቅጣጫ በኩል ወደ አለው የእንባሰነይቲ ተራራ ወጣን።

አንደኛዋ ጋንታ ትላንት ማታ ደርሳለች። የቴዎድሮስ ጋንታ ግን አጠገባችን ነበር የዋለችው። “ዝናብ ስለነበረ ነው እንጂ ትላንትና ነበር መውጣት የነበረብን” አለኝ ጓድ እንግዳወርቅ። እንግዳወርቅ ድላይ መታመሟን ስለአወቀ ይመስለኛል ከጋንታዎቹ ጓድ ከበደ ፊት ለፊት አድርጎ እንድትንቀሳቀስ አደረገ። እኔ እንደምከትል ጋንታ መሪ በመሆኔ ተሰልፌ እንግዳወርቅ ደግሞ ከፊት ሆኖ ጉዞ ቀጠልን። የገደሉን አፋፍ እንደወጣን “ተጸዳዱ” ተባለ፤ ወደ ኋላ መለስ ብዬ ሳያት አትጸዳዳም ዝም ብላ ቁጭ ብላለች። “እየተሻለሽ ነው?” አልኳት።

“ከትላንትና ዛሬ ይሻለኛል ወገቤ ግን ገና አልጠነከረም” አለችኝ። ተራራውን እንደወጣን የአቢዮና ጌትነት ቆመው አገኘናቸው። ሁለቱ ጋንታዎች ቀድመውን ስለወጡ ቦታቸውን ይዘዋል፤ “አብሩክ” ተባልንና ሁላችንም በያለንበት ቦታ ተቀመጥን። ትንሽ እንደቆየን “አማኑኤል ወደፊት” ተባልኩና እየሮጥኩ ደረሰኩ። ጌትነትና የአቢዮና ከእንግዳወርቅ ጋር እየተነጋገሩ ቆመዋል። “የትላንትና ጉዞ እንዴት ነበር?” ብሎ ጌትነት ጠየቀኝ።

“የተፈለገው ነገር አልተገኘም፤ “ነበለት ሄደን ስንጠይቅ ሴት አስተማሪዎች ወደ እድዋ ከተማ ደሞዝ ለመቀበል ሄደዋል” ስለአሉን ተመለስን። በመንገድ ላይ ግን ዝናቡ ስለወረደብን በቅዝቃዜውና በደካሙ በጣም ተቸግራ ነበር። እንደምንም ብለን ግን ጓዶች ያሉበት ቦታ አደርሃ ብዬ ነገርኳቸው፤

የአቢዮና “ወዲ ሀፍተይ በጣም ንቁና ጠንቃቃ ነህ። ለዚህ ብለን ነው አንተ ይዘኸት ሂድ ያልገህ። አደራህን ተወጥተህል። ስለዚህ የቴዎድሮስ ጋንታም ትንሽ ራቅ ብላ ስለሄደች ዛሬም ከእናንተ ጋር ትውልና ማታ ወደጋንታዋ ትቀላቀላለች” የሚል መመሪያ ሰጠ።

እንግዳወርቅም ቀጠል አደረገና “እዎ ትላንትና ማታ በጣም ደክመውና ልብሳቸው በዝናብ ርሶ ሌሊቱን በሙሉ በአሳት ሲያሞቁ ነው ያደሩት። አረፍ ብላ ብትሄድ ይሻላል” የሚል አስተያየት አከለበት።

በውሳኔው በጣም ደስ ብሎኛል፤ ምንም ሳልጨምር ንግግራቸውን እንደጨረሱ ወደነበርኩበት ቦታ ተመለስኩ። እንቅስቃሴ ከፊት ሲጀመር ወደኋላ ሮጥ ብዬ ተመልሼ “አብረን እንውላለን ከእናንተ ጋር ትዋል ብለው ጌትነትና የአቢዮና ወስነዋል። ስለዚህ አረፍ ብለሽ ትሄጃለሽ እና እንነጋገር” ብዬ ቀስብዬ ነገርኳት። ደስ እንዳላት ተረዳሁ። ትንሽ ተጉዘን መንደር አገኘንና አረፍን።

እንግዳወርቅ ማረፍ ስለነበረበት እኔ በተራዬ የቀን ዋርዲያ ኃላፊ ነበርኩ። “አብሩክ” እንደተባለ ወደ ፊት ሄድኩና ከእንግዳወርቅ ጋር ተነጋገርኩ፤ ዋርዲያ የሚወጣበትንና የሚቆይበትን ቦታ መረጥን። ወደ ቤት ገብተን እቃዎቻችንን እንዳራገፍን ተረኛ ዋርዲያ ይገዢ የሚቀመጥበትን ቦታ መረጥኩና አስቀመጥኩት። ሁለቱ ዋርዲያዎች የት እንዳሉ ነገርኩት ከዋርዲያው መቀመጫ ወደ ጎን በኩል ሁለት ተለቅ ያሉ ድንጋዮች ነበሩ፤ ተረኛው የዋርዲያ ኃላፊ እኔ ስለነበርኩ ሥፍራዬን ከድንጋዩ ስር አደረግሁሁ። ለማንኛውም አስፈላጊ ነገር ከተፈለግሁ የምገኘው እዚያ መሆኑን ለተረኛው ዋርዲያ አሳወቅሁ። ተረጋግተን

አንዳረፍን ወደ ድላይ ሄድኩና የቀኑ የዋርድያ ጋላሬ መሆኔንና የምግኝበትን ቦታ አመለከቻት ሲመቻት እንድትመጣ ነገርኳትና ተመለስኩ።

ድላይ መታመሟንና መድከሟን አውቀው የጋንታዋ መጋቢዎች እንቁላል ጠብሰው ሰጥተዋት ደስ ብሏታል። በመንፈስም ሆነ በሞራል ጠንከር ብላ ሰላየኋት እኔም ደስ አለኝ። ኩሹኬን አንጥሬ ከላሽኔን ድንጋዩ ላይ ደገፍ አደረግሁና ፊቴን ወደ ዋርድያው አዙሬ ጋደም አልኩ። ዋርድያዎቼ በየሰለቱ እየተቀያየሩ ነበሩ። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ድላይ እኔ ወደተቀመጥኩበት ቦታ መጣችና “ጠጋ በል” አለችኝና በቀኝ በኩል ከጎኔ ተቀመጠች። “ተሻለሽ?” አልኳት።

“ከትላንትና ዛሬ ይሻለኛል። እንደአሁኑ ግን ተሰቃይቼ አላውቅም፤ ሌላው ቀርቶ ትጥቁን እንኳን ለመሸከም አልቻልኩም። ወገቤ ሊበጠስ ትንሽ ነበር የቀረው” እያለች ህመሟን በትካዜ ገልጸችልኝ። “እናንተ እኮ ታድላችኋል። እንደዚህ አይነት ህመም አታውቁም” አለች ደግሞ በጣምቀስ ባለ ድምጽ።

“እኔ እኮ ‘ድላይ የምትፈልገውን እቃ ይዛችሁ ትመጣላችሁ’ ሲሉኝ መጀመሪያ ምንም አልገባኝም። በዚህ ዙሪያ ብዙ የማውቀው ነገር የለኝም። ልጣይቅሽ በጣም እየፈራሁና እያፈርኩኝ ነበር። ትግል ከመግባቴ በፊት እንደዚህ አይነት ነገር አጋጥሞኝ እያውቅም። ስለተፈጥሮ የነበረኝ አውቀት በጣም የተሳሳተ ነበር። በሕይወቴ ውስጥ ይህ የመጀመሪያ አጋጣሚ ነውና ባለማወቄ ይቅርታ አድርጌልኝ” አልኳት፤ ከልቤ ነበረ።

“ምነው አማኑኤል! ይህ እኮ ይቅርታ የሚያሰኝ ነገር አይደለም።” አለችና ችግሩን ቀስ በቀስ ስታስረዳኝ በጣም አዘንኩ። የተሰማኝን ሐዘን ርህራሄ በተሞላው ሁኔታ ስገልጽላት አይኖቴን እየተመለከተች “አማኑኤል አይዘህ ምንም ችግር የለም ከዛሬ ደግሞ ነገ ይሻለኛል ከላሽኔን አንግቼ ታየኛለሁ። ቀንና ለሌቱን በሙሉ በጣም ስለተንከባከብክኝ ለእኔ ስትልም ብዙ ስለተጎሳቀልክ በጣም አመሰግናለሁ፤ በፍጹም አልረሳሁም። ለእኔም ይህ አጋጣሚ

የመጀመሪያዬ ነው በእንዲህ አይነት ሁኔታ ወንድ አይቶኝም ተንከባክብኝም እያውቅም። አንተ የእውነትም የአደራ ሰው ነህ! ጌትነትና የአብላዮ ከንተ ጋር እንድሄድ ያደረጉበት ምክንያትም ይሄው ይመስለኛል።” በማለት ዳዶች እንዳይሰሙና እንዳይመለከቱን ድምጹን ዝቅ አድርጋ በጥንቃቄ አወራችልኝ።

የወቅቱ ትልቅ ችግሯ በመሆኑ የወገብ ህመሙ የቀን ያህል እንደሚያስቃያት አስረዳችኝ። ድላይ ስትነግረኝ ነበር ብዙ የማላውቀው ነገር እንዳለ የተረዳሁት። እርሷም አለማወቄን በደንብ ተረዳች። ብዙም ሳልገልጽላት ስላስተዳደሯን ከትግል በፊት የነበረውን እናኗሬን ለመገመት ችላለች። “ሞዴስ” የሚለውን ቃል እንኳ ለመጀመሪያ ጊዜ መስማቴንና ጥቅሙንም የማላውቅ መሆኔን አውቃለች። የአቀራረቤና የአመለካከቴ የሆነች ካለማወቅ መሆኑን፤ ከብዙ መተቃቀፍና መካካት የተነሳ ግን ተፈጥሯዊ ስሜቴ ሊመቀስቀስ መቻሉን ተንክበች።

“አስቸግራሽ ከሆነ ግን በጣም ይቅርታ” አልኳት በድጋሚ።

“አይዘህ ምንም የሚያሳስብ ነገር የለም በጣም ከመተሳሰብ የመጣ ሁኔታ ነው እንጂ ሆኖ የተደረገ ነገር አልነበረም። ብቻ የበለጠ ለመቀራረብና ለመተማመን መነሻ ሆኖኛል።” አለችኝ ተረጋግታ።

ምሳ መድረሱ ተነገረና ከዳዶች ጋር አብረን በላን። ከምሳ በኋላ ተመልሰን ወደነበርንበት ቦታ ሄድን። ጊዜው ጸሐያማ ስለነበረ ጥላ ወደአለበት ቦታ ቀየርንና መቀማመል ጀመርን። መጀመሪያ ጸጉሯን ቀመልኳት። እርሷም በተራዋ ይህንኑ አደረገች። እያንዳንዱ ንክኪ ከወትሮው ለየት ያለ ስሜት እየፈጠረ ወደመተሻሸት ተቀየረ። “አማኑኤል!” አለችኝ በዝቅተኛ ድምጽ፤ ቀስ ብዬ ለመለከታት አይኖቿ ይርገበገባሉ፤ የምትጨምረው ቃል ግን አልነበራትም። ተያየን፤ በሁለታችንም ዓይኖች ውስጥ ልዩ ስሜት ይነበባል፤ ዳዳዊውን ፍቅር ያሸነፈ ጾታዊ ፍቅር መፈጠሩን ከድላይ ዓይኖች ውስጥ ማንበብ ቻልኩ።

ኃይል አምስት መቶ ከኃይል ስልሳ ስድስት ጋር በመሆን በውቅሮ ካምፕ ላይ በቀን ለሚደረግ የወረራ ዝግጅት የተጠራቸው ከብዙት ነበር። ብዙት በአድዋ መስመር ከሰሮ ወደ አዲግራት በሚወሰደው አቅጣጫ የሚገኝ ቦታ ነው። በዝያን ጊዜ ኃይል አምስት መቶ ከብዙት አስከ አከሱም ጫፍ የመሄድና የፕሮፖጋንዳና ቅስቀሳ ሥራ የመስራት ኃላፊነት ተሰጥቷት ነበር። በየገበሬው መንደሮች ውስጥ ተመሳሳሪው አየኖሩ ይሠሩ የነበሩ ጓዶች በየቦታው ይገኙ ስለነበር እነርሱ በቀስቀሱት ህብረተሰብ ውስጥ ስንገባቸው ብዙ ችግር እንዲቃለልን አድርገዋል።

ወቅቱ አልፎ አልፎ የደርግ ጦር እንቅስቃሴ የሚታይበት፣ ከወያኔ ጋር የነበረው ቅራኔም ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ በጦርነት አፋፍ ላይ የምንገኝበት ነበረ። በተጨማሪም አሲምባ ውስጥ በተፈጠረው የእንጃ እንቅስቃሴ የተነሳ የተወሳሰበ ውስጣዊ ችግር የተከሰተበት ጊዜ ስለነበረ ኃይላችን በዚህ ችግር ውስጥ ሆና ነበር የምትንቀሳቀሰው።

አንድ ቀን የደርግ ጦር ሊመጣ እንደሆነ የሚጠቁም መረጃ ደረሰን። እኛ ደግሞ ምንም አይነት ዝግጅት አልነበረንም፤ በዚያ ላይ የእነግደይ ጋንታ ራቅ ብላ ሄዳለች። ምን ማድረግ እንደአለብን ተነጋግረን መረጃውን ለማረጋገጥ የተወሰኑ ጓዶች እንዲላኩ ተወስነና የአብሊዮ ሶስት ጓዶችን ይዞ የደርግ ወታደሮች አሉበት ወደተባለው አካባቢ ሔደ።

የተላከው ቡድን መረጃውን አጣርቶ ይመለሳል ተብሎ በተገመተው ጊዜ ውስጥ ሳይመጣ ቀረና ግራ ተጋባን። ጓዶቹ የዘገዩት ምናልባት በጠላት እጅ ወድቀው ይሆናል ብለን ተጠራጠርንም ስጋት ውስጥ ወደቅን። እነርሱን ለማፈላለግና በዚያውም የደርግም ጦር ሁኔታም ለማረጋገጥ በጌትነት የምትመራዋ እኔ የነበርኩባት ጋንታ ወደ ሶሮ አቅጣጫ ተላከች።

ከብዙት ሌሊት ተነስተን ሊነጋጋ ሲል ሶሮ አካባቢ ደረሰን። ከዚያም አመቺ ቦታ አግኝተን ቅኝት ስናደርግ የደርግ ጦር ከፊት ለፊታችን በቅርብ መኖሩን ተመለከትን። መዝገብ(ምሽግ) ያዘንና ተመቻችተን ሁኔታዎችን መከታተል ቀጠለን። የሚገጥመንን ወይም የምንገጥመውን ሀይል ለመቋቋም ቢያንስ መትረየስ እንደሚያስፈልገን በመረዳታችን፣ መትረየስ የያዘችው ጋንታ እንድትመጣልን መልእክት ላከን። እስከዚያው ግን ተጨማሪ መረጃዎችን ለማግኘት አንድ የአመራር አባልና አንድ ጓድ የደርግ ጦር ወደሰፈረበት መንደር ለሰለላ እንዲሄዱ ተወስነ። እኔ ከአመራሩ በፈቃደኝነት ለመሄድ ተነሳሁና ከአትክልቲ ጋር እንድንሔድ ስምምነት ላይ ደረሰን።

እኔ የገበሬ ልብስ ለብሼ አትክልቲም ተማሪ ለመምሰል የሐኪማችንን የጓድ ከበደን ደብተርና ወረቀት ይዞ እኔን ተከትሎ እንዲሄድ ተነጋግርን። ሁለታችንም ከአቅዳችን ጋር በሚሰማማ አለባበስ ተዘጋጀን። እኔ ሽጉጥና ቦንብ አትክልቲ ደግሞ የተወሰኑ ቦንቦች ይዟል። እኔ እንግዲህ ልጄን ወይም ወንድሜን ወደ ትምህርት ቤት ለማድረስ እንደምሔድ ገበሬ መስያለሁ።

የምንገባበት መንደር ውስጥ አንድ ቤተክርስቲያንና አንድ ትምህርት ቤት አሉ። ቤተክርስቲያኑ እኛ ባለንበት በኩል በመንደሩ ዳርቻ ላይ ከፊት ለፊታችን ቁልቁለቱ ላይ ይገኛል። እናም ትምህርት ቤት ከመድረሳችን በፊት ቤተክርስቲያኑን ስለምናገኝ እዚያ ከምናገኛቸው ሰዎች መረጃ ለመሰብሰብ ነበር ያሰብነው።

ቤተክርስቲያኑ ስንደርስ የቅዳሴ ስነ ሥርአት አብቅቶና ተአምረ ማርያም ተሰምቶ አብቅቶ ቄሱ ምእመናኑን በመባረክ ላይ ነበሩ። እኛ ቀስ ብለን ሰዎችን ለማነጋገር ጠጋ ስንል፣ ቄሱ አዩንና ወደ እኛ መጡ። 'እናንተ ተጋዳዮች አይደላችሁም እንዴ! እዚህ ምን ታደርጋላችሁ' አሉን።

'አምን አባ! ልክ ነዎት!ሁን ግን ሰው እንዳይሰማ ዝም ይበሉ' አልናቸው።

“ታዲያ እዚህ ምን ፈልጋችሁ መጥታችሁ ነው፤ ደርግ ያለው እኮ እዚህ ቅርብ ማዶ ነው”

“ደርግ እዚህ አካባቢ ለምን መጣ፤ ምን እየሰራ ነው?” አልናቸው።

“ምን ፈልገው እንደሆነ አላውቅም፤ ግን ሌሊቱን በሙሉ እዚህ ምሽግ ይዘው ነው ያደሩት፤ ከባድ መሳሪያዎች ጭምር ይዘው ነው የመጡት፤ ከዚህ ቦታ ትንሽ እልፍ ብትሉ ግን ስለሚያገኛችሁ ችግር ላይ ትወድቃላችሁ” አሉን።

ከዚህ በኋላ ማለፍ በላልቻልን፤ ቄሱ የነገሩንን መረጃ ይዘን ጓዶቻችን ወደነበሩበት ቦታ ተመለስን። እኛ ከጓዶቻችን ከመቀላቀላችን በፊት፤ ታንኮች መብራት አብርተው መገባባቀስ ጀመሩ። ጌትነት እኛን እስኪያገኝ ድረስ ምንም አይነት ትእዛዝ ሳይሰጥ እኛን ይጠብቀናል። ስንደርስ የሰማነውን ነገርን። ከዚህ በኋላ ተኩስ እንዲከፈት አዘዘ። ለአርባ አምስት ደቂቃዎች ያህል በነበርንበት ሆነን ስንታኩስ ቆየንና የደርግ ጦር ምሽግ የያዝንበትን ቦታ ለይቶ በማወቁ ለመከበብ ቦታውን እያሰፋ መሄድ ጀመር። ለበለጠ አደጋ እየተጋለጥን ነበርን፤ አፈግፍን ለመሰወር እንኳ የማንችልበት ሁኔታ ውስጥ ልንገባ ትንሽ ሲቀረን በግደይ ጨጓር የምትመራው ጋንታ ደረሰችና ተጨማሪ ሽፋን አግኝተን ተጠናክርን። ያን ጊዜም በአስተማማኝ ሁኔታ ሳይከቡን አስቀድመን እያፈገፈግን መታኮስ የምንችለበት እድል ስለተፈጠረልን ተኩሱን አጋግለን ማፈግፈግ እንደጀመርን፤ ወደ ብዙት አቅጣጫ በመጓዝ ላይ የነበሩትን ሁለቱን የደርግ ጦር ከባድ የጭነት ተሽከርካሪዎች የተቀበረ ቦንብ አፈነዳቸው። በዚህ የተደናገጠው የደርግ ጦር ተኩሱን የበለጠ አባብሶ ይለቀው ጀመር። እኛ የእነርሱን መረበሽ ማወቃችን በአስተማማኝ ሁኔታ ያለምንም ችግር እንድናፈገፍግ አገዝንና በሰላም ወደ ብዙት ተመለስን።

ወደ ብዙት ተመልሰን ትንሽ እንደቆየን በ1970 ዓ.ም የመጀመሪያ ወራት አካባቢ ከአሲምባ ወደ እኛ ከመጣ በከፍለ ሕዝብ ውስጥ ከሚሠራ አባል ጋር ተገናኘሁ። ስለ አሲምባ ጠየቅሁትና ስንጨዋወት ሰላማዊት ትዝ አለችኝ፤ ያውቃት እንደሆነ አለያም ስለእርሷ የሰማው ነገር እንዳለው ጠየቅሁት። ከሰላማዊት ጋር የተለያየነው የፍርድ ቤቱ (የትሪቢኖናሉ) ውሳኔ ከመሰማቱ በፊት ስለነበረ ውሳኔው ከሰማሁ በኋላ አግኝቼ ላመሰግናት በጣም አፈልግ ነበር። አልተገናኘንም፤ እንደምንም ብየ አገኛታለሁ የሚል እምነት ግን ነበረኝ። ወደ አሲምባ ሳልመለስ ደግሞ ኃይል አምስት መቶ ሃምሳ አምስት ተመደብኩ። እናም አመሰግኜ ለመሰናበት ይቅርና ወሬዋን እንኳ መሰማት ሳልችል ቀረሁ።

ከሰላማዊት ጋር የተለያየነው ወደ ጸረና ተልኬ ከሄድኩ ጀምሮ ነበር። ጸረና አንድ ወር ቆይቼ ስመለስ ስንቅና ትጥቅ ያለበት ቦታ እንደትጠብቅ የተመሠረተችውን ጋንታ ዋርድያዎች የምመድበውና የምቆጣጠረው እኔ ነበርኩ። ያኔ ደግሞ አዳዲስ መሣሪያ መጥቶ ስለነበረ፤ ከተወሰኑ ሰዎች በስተቀር ወደዚያ ማንም አይመጣም ነበረና ወሬ አላገኘሁም። እኔም ሰንገዴ ለመሄድአልችልም ነበር።

ለጓዱ ከእርሷ ጋር የነበረኝን ቀረቤታ ነገርኩት። ትንሽ ዝም ብሎ ቆየ፤ እኔም እንደማያውቃት እያሰብኩ ተስፋ ወደመቁረጡ አዘነበልኩ። እርሱ ግን እንዴት እንደሚነግረኝ ግራ ገብቶት ነበር። ምናልባትም ከእርሷ ጋር ስለነበረኝ ቀረቤታ መጀመሪያ ባልነግረው ኖሮ እንዲህ አይጩኝቅ ይሆናል። ይህንን የተረዳሁት በኋላ ነበር። እንገቱን ወደ መሬት ደፍቶ ቆየና ጉሮሮውን አጸዳድቶ ቀና ብሎ ሲያየኝ ልቤ ደነገጠ። ሰላማዊት ታማላች፤ ወይ ታሥራላች አለያም ቆስላለች፤ ብቻ መጥፎ ነገሮች በሙሉ ተሰብስበው በሐሳቤ መጡና አሸበሩኝ።

“ምነው ምን ሆናለች? ደኅና አይደለችም እንዴ?” ብዬ ጮህኩበት።

“ብቻ እኔም በዓይኔ አላየሁም ወሬ ነው የሰማሁት ታማ ለትንሽ ጊዜ ተኝታ ነበር” አለኝ።

“እና!” አልኩት በድንጋጤ።

“በሽታዋ በእኛ ህዝምና ደረጃ የማይቻል ሆኖ ወደሌላ ቦታ ሊወሰዷት እየሞከሩ ሳለ” ብሎ አልጨረሰም ወይም እኔ መጨረሻውን አልሰማሁትም። ብቻ ራሴን ይገጥመኝ ጀመርኩ። በነበርኩበት ቦታ ላይ ቁጭ ብዬ ብዙ አለቀስኩ። ዕንባዬ አልቆም አለኝ። በብዙ ትግል ራሴን ለማረጋጋት ሞከርኩ። ቁምነገሯና ጨዋታዋ፣ በተለይ በቀይ ክብ ፈቷ ላይ የሚበራው ደማቅ ፈገግታዋ ትዝ ሲለኝ የቆመው ዕንባዬ እንደገና ይወርድ ነበር።

የአሲምባ ፍቅር

ዳንግለት

“በጦርነት ሕይወት ውስጥ ቀልጣፋ እንቅስቃሴ ሁልጊዜ አስፈላጊ ቢሆንም እውነተኛ መልኩ የሚታየው ድንገተኛ አደጋ ሲያጋጥም ነው።”

ያልታወቀ ተዋጊ፤ 1850ዎቹ

በኅዳር ወር 1970 ዓ.ም. የውቅርን ካምፕ በቀን ለማጥቃት ዕቅድ ወጥቶ ከኃይል ስልሣ ስድስት ጋር ተቀላቅለን ተንቀሳቅስን። የተልእኮው ዓላማ ዳንግለት ላይ ሶስት የሕዝብ ማመላለሻ መኪናዎችን አስገድዶ በመያዝ ውቅር በሚገኘው የደርግ ጦር ካምፕ ላይ በቀን ድንገተኛ ወረራ መፈጸም ነበር። ዳንግለት ከውቅር በስተሰሜን አሥራ አምስት ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የሚገኝ ሥፍራ ነው። ከዳንግለት አምስት ኪሎሜትር ያህል ወደ ደቡብ ሲጓዙ አልነጋሽ የሚባለው ታሪካዊው መስጃድ ይገኛል።

በዚያ ተልእኮ የተሳተፍነው ከኃይል ስልሣ ስድስትና ከኃይል አምስት መቶ በድምሩ ወደ መቶ ሀምሳ የምንሆን ታጣቂዎች ነበርን። የኃይል አምስት መቶ መሪ ጌትነት ምክትሉ የአቢኢዮ ሲሆኑ የፖለቲካ ሐላፊና ምክትል የፖለቲካ ሐላፊዎች ደግሞ ስለሞንና ከሠተ ነበሩ።

ሁለቱ ኃይሎች ወደዚያ ተልእኮ ከመስማራታቸው አስቀድመው የጋራ ዕቅድ ተዘጋጅቶ ነበር። የተልእኮው ዓላማው ምንድነው? ምን መደረግ አለበት? የሥራ ከፍፍሉ ምን ይሁን? በቅንጅትስ መሠራት ያለበት የትኛው ነው? ከጥቃቱ በኋላ የማፈግፈጉ ዕቅዱ እንዴት ይሁን? የሚሉትን ጉዳዮች በዝርዝር ተወያይተውበታል።

በሁለቱም ኃይሎች ወታደራዊ ሥልጠና የወሰዱና ጥሩ ልምድ ያላቸው ጓዶች ነበሩባቸው። ለምሳሌ የውትድርና ሞያና ልምድ ካላቸው መካከል ሻምበል አስረስ፣ ሻምበል ዮሐንስና ሌሎች የመቶ አለቃዎችም ነበሩበት። በመረጃ ከፍል በኩል ደግሞ ታዩ ቶላ፣ ኪዳነ፣ ኪሮስ፣ ኤልያስና ሌሎችም ሰፊ ልምድ ያላቸው አባላት ነበሩ።

በእቅዱ የመጀመሪያ ምእራፍ ላይ የሕዝብ ማመላለሻ መኪናዎች ከሚተላለፉበት ከነጋሽ በፊት በዳንግለት በኩል የሚገኝ አንድ ድልድይ አለ። ድልድዩ ካለበት መንገድ አጠገብ ከሚገኝ ኮረብታ ላይ የጋይል አባላት ሰፍረው እንዲጠባበቁ ተደረገ። የተወሰኑ ዳዶች ወደ ድልድዩ ስር ወርደው መኪናዎችን እንዲያስቆሙና ዝግጁ እንዲያደርጉ ሲመደቡ፣ አንድ ሌላ ቡድን ደግሞ ከመኪና የወረዱትን ተሳፋሪዎች ከድልድዩ ስር ወስዶ እንዲሰበሰብ ተመድቧል። ከዚያ በኋላ የጋይል አባላቶቹ በሦስት መኪናዎች ተሳፍረን ወደ ውቅሮ እንጓዛለን። ውቅሮ ላይ በሦስቱ መኪናዎች የሚሳፈሩት የሠራዊት አባላት ሦስት የተለያዩ የሥራ መደቦች ነበሯቸው። በመጀመሪያው መኪና እንዲሳፈሩ የተመደቡት ከመቀሌ ወደ ውቅሮ ለዕርዳታ ሊመጣ የሚችለውን ጦር ይመክታሉ። በሁለተኛው መኪና የሚሳፈሩት በቀጥታ ወደ ውቅሮ የደርግ ወታደራዊ ካምፕ ሄደው ዋናውን ተልእኮ ይፈጽማሉ። ሦስተኛው መኪና ውስጥ ያሉት ደግሞ ከአዲግራት ወደ ውቅሮ ሊመጣ የሚችል ረዳት ጦር ገድበው የሚያስቀሩ ናቸው።

በዳንግለት የመኪና መተላለፊያ (መንገድ) ዳር ካለው ኮረብታማ ቦታ በታሰበው ሰዓት ደረሰን። መኪናዎችን የሚያስቆሙና ተሳፋሪዎችን ወደ ድልድዩ ስር የሚወስዱ ዳዶች የተሰጣቸውን ኃላፊነት ያለ ምንም ችግር አጠናቀቁ። አሁን ሦስት መለስተኛ የሕዝብ ማመላለሻ መኪናዎች፣ ተሳፋሪዎቻቸው ወርደው ዳዶቹ እንደየምድባቸው ወደታገቱት መኪናዎች መግባት ጀምረዋል። የእኔ ቡድን የሥራ ምድብ ከመኪናው የወረዱትን ተሳፋሪዎች ወደ ድልድዩ ስር አስገብቶ መጠበቅ ስለሆነ ከዳድ ሳሙኤል ጋር ሆነን ሥራችንን ያለችግር አጠናቀቅን። እኛ ድልድዩ ስር ቆመን ሌሎቹ ተሳፋሪውን አስወርደው አስኪጨርሱ ጠብቀን ሰዎቹን እዛው በመተው ከዳዶቻችን ጋር ወደየምድብ መኪናችን ሄደን ለመሳፈር ተዘጋጅተናል። የእኔ ምድብ ወደካምፕ የሚገባው ቡድን የሚሳፈርበት መኪና ነው።

ሁኔታዎች በታቀዱበት ሁኔታ እየተፈጸሙ እያለ እኔና ሳሙኤል ድልድዩ ስር እንደቆምን አውቶማቲክ መሣሪያ ሁለት ጊዜ ተተኮሰ። መጀመሪያ ምናልባት የባረቀ መሣሪያ ይሆናል ወይም ቀላል ችግር ሊሆን ይችላል ብለን ስላሰብን ሁሉም ዳዶች መኪና ውስጥ መግባታቸው አስኪነገረን እየተጠባበቅን ነበር።

እንደጠበቅነው አልነበረም፤ ተኩሱ ትንሽ ቆም ካለ በኋላ እንደገና ቀጠለ፤ ከበድ ያለ ችግር መሆኑን ተረዳን። ሁኔታውን ለማጣራት ያለንበትን ቦታ ለቀን ዳዶች መጀመሪያ ተሰብስበው ወደነበሩበት ኮረብታ ላይ በፍጥነት እየሮጥን ወጣን።

ነገሩን ስንጠይቅ፣ በአንደኛው መኪና ውስጥ መጨረሻ ላይ እንዲገቡ ሲጠብቁ የነበሩት የአብሊዮና ታየ ቶላ ለመግባት እየተዘጋጁ እያሉ ከፊት ለፊታቸው የሚመጣ መኪና ያያሉ፤ መኪናው የጫነው ወታደሮች መሆኑን እንዳረጋገጡ መጀመሪያ የተሰማው የአውቶማቲክ መሣሪያ ለማስጠንቀቂያ ተኩሱ።

ዋርድያ እንዲቆም የተደረገበት ቦታ ከሁለቱም አቅጣጫ የሚመጣውን መኪና ለማየት የሚቻልበት ቦታ ነበር። መኪናው ከመጣበት አቅጣጫ በዋርድያነት ይጠበቅ የነበረው ዳድ ምናልባትም ትኩረቱን ወደመሳፈሩ አድርጎ መኪናውን ሲመጣ ሳያየው ቀርቷል። እናም ተኩስ በተከፈተበት ወታደሮቹን በጫነው መኪና እና በታገቱት መኪናዎች መካከል የነበረው ርቀት በትንሽ ሜትሮች የሚለካ ነበረ። መኪና ውስጥ የገቡት የእኛ አባላት ከፍተኛ አደጋ ውስጥ ሊወድቁ ሆኑ። ከሕዝብ ማመላለሻ መኪናው ውስጥ በፍጥነት መውረድ አላመቻቸውም። ሁለቱ መኪናዎች ፊት ለፊት ቆመው ፍጥጫ ላይ እንዳሉ እየተገፋፉ በበሩና፣ መስታወቶችን በመስበር በመስኮቶችም በኩል እየዘለሉ አስኪወርዱ ጊዜ ፈጁ። ቀድመው የወረዱት ደግሞ መኪና ውስጥ የቀሩትን በፍጥነት እንዲወጡ ወደማገዝ አተኩሩ። በዚህ መካከል ወታደሮቹ

ቀድመው ቦታ ይዘው መተኮስ ጀመሩ። ከአውቶቡሉ ወርደው ሁሉም ከሌላ ለመፈለግ በየአቅጣጫው ሲሮጡ ቅንጅት ጠፋና ተበታተኑ።

እኔና ሳሙኤል ኮረብታው ላይ ወጥተን ስንመለከት መኪና ውስጥ የነበሩት በሙሉ ወርደዋል። የአቢኢዮና ጌትነት ፊደዮ ይዘው ተነጣጥለው በየግላቸው የሚሮጡትን አባሎች ለማረጋጋትና ለማሰባሰብ ወዲህና ወዲያ እያሉ ይጣደፋሉ። እኔና ሳሙኤል ወደነርሱ ሄድን።

እኛ ስንደርስ ጌትነት ከሲራጅና ከየአቢኢዮ ጋር በፊደዮ እየተነጋገረ ወደፊት የሄዱትን አባላት ለመመለስ ወዲያና ወዲህ በመሮጥ ላይ እያለ ወታደሮቹ በመነጋገሪያ ፊደዮው አጉፊና አቅጣጫ አስተካክለው ተኮስበትና ጌትነት ተመታቶ ወደቀ ። እርሱን አንስተን ይዘውት አንዲሄዱ ሰዓዶች ከላከነው በኋላ እንደገና ወደ ተኩሱ ቦታ ስንመለስ ብዙዎቹ ጓዶች የሉም። ታየ ቶላ ድንጋይ ላይ ቁጭ ብሎ ጭንቅላቱን በእጁ ይዞ “ጉድ ሆንን! - ጉድ ሆንን!” እያለ ይጮሃል።

እኔ፣ የአቢኢዮ፣ ብርሃነ ዓባይ፣ ብርሃኑ የሚባል የደጀን (የጎጃም) ልጅ አጠገቡ ቆመናል “አሁን ተመልሰን ምን እንናገራለን? እንዴት የአሲምባን መሬት እንረግጣለን? በዚህ ላይ ደግሞ ሽሻችሁ ይሉናል!” ይላል ታየ ራሱን ይዞ።

“ታዲያ ለምን አንዋጋም? ለምን ውጊያውን አንቀጥልም?” አልነው።

“ኋላ ደግሞ ያለፍቃድ ጦር እንቀሳቅሳችሁ ብለው ወቀሳ እንዳይመጣብን ነው እንጂ ...” አለና ዝም አለ።

በዚህ ጊዜ ተከሥተ አጠገባችን ደርሶ ነበር “እንዳትወቀሱ እንኳን እኔ አለሁኝ። ጦርነት ለመፍቀድ ሥልጣን አለኝ። ስለዚህ ለእናንተ ሙሉ ሐላፊነት አሰጣችኋለሁ!” ሲለን ሁላችንም ተደሰትን። ተከሥተ የኃይል አምስት መቶ ምክትል የፖለቲካ ሐላፊ ስለነበረ ውጊያ ለመፍቀድ ሥልጣን ያለው በመሆኑ ጥሩ ጊዜ ደረሰልን።

“በዚህ ከተሰማማን? ለጊዜው ወታደራዊ መሪ ሁነን” ብለን ሻምበል የሐንሰን ጠየቅነውና “እሺ” አለን። እየተነጋገርን መታኮሳችንን ቀጥለናል።

ቢራራ መትረየስ ይዞ ሽፋን እንዲሰጠን ተመደበ። ሌሎቻችን ደግሞ ወደ ጠላት ኃይል ለመጠጋት መንቀሳቀስ እንደጀመርን ሻምበል አስረሰ “የመንግሥት ኃይሎች ድንጋይ ይወረውራሉ! ድንጋይ በሚወረውሩበት ጊዜ በጉብ መስሏችሁ ቦታ ለመቀየር ስትሉ እነጣጥረው ይተኩሱባችኋልና እንዳትታለሉ። እንዳየነው ይሄ ጦር ተራ ጦር አይደለም፤ ከፍተኛ ልምድ ያለው ጦር ሳይሆን አይቀርምና ተጠንቀቅ” አለን። ወደ ተኩስ ውስጥ ስንገባ ሻምበል አስረሰ እንዳለው ተጠግተው ቆይተው በእኛ ላይም ጥቃት ለመፈጸም ሞከሩ።

ቢራራ “የኢሕአፓ ጦር ነን! እጃችሁን ሰጡ!” እያለ የፓርቲውን ቀይ ባንዲራ እየውለበለበ እየጮኸ ሊያናግራቸው እየሞከረ ነበረ። እነርሱ ግን በማጥቃት መተኮሳቸውን ቀጠሉበት። ከዚያ በኋላ ቢራራ የያዘውን መትረየስ ደግሞ የሽፋን ተኩስ ይሰጠን ጀመረ። እርሱ ሽፋን ሲሰጠን እኛም ቦታ እየያዝን ማጥቃት ጀመርን። እነርሱ ደግሞ ቀስ እያሉ በማፈግፈግ ቦታ መልቀቅ ያዙ። በዚያ ጊዜ እየተከታተልን አጣደፍናቸው። አስፋልቱን ቆርጠን ወደፊት ስንገፋ አንድ ላይ የነበሩት በሁለት በኩል ተከፈሉ።

እኔ፣ ታዬ ቶላ፣ ብርሃነ ዓባይ፣ ብርሃኑ፣ ተመስገን፣ ረደአይ፣ አዳዩና፣ ሌሎችም እነርሱን ከቆረጥን በኋላ ገደል ላይ ሆነን ወደፊት ተኩስ ቀጠልን። በዚህ ጊዜ ከበስተግራ በኩል መንቀሳቀሻ አጥተው የነበሩት የአቢኢዮ፣ ሲራጅ፣ አስማማውና ከእነርሱ ጋር የነበሩት፤ እንዲሁም ከኋላ የነበሩ የእኛ ጓዶች ነጻ ሆኑ። ከዚያ በኋላ ወደ ውጊያው መቀላቀልና ማጥቃት ሲጀመሩ ኃይላችን ተጠናክረ ። በመጨረሻው የጠላት ጦር አፈግፍን ወደ አዲግራት ሸሽቶ ሲሄድ፣ ወደፊት የሄደው ደግሞ በዚያው ተበታተኖ ጠፋ።

በውጊያው ከወታደራዊ ሥልጣና የመጣ አንድ መቶ አለቃ ሲሠዋብን፣ ብርሃነ ዓባይ ቆለለ። በኋላ ቆይተን እንደሰማነው ብርሃነም

የቆሰለው በእነርሱ ወታደሮች አልነበረም። ጉዳዩ ሊታወቅ የቻለው ከወራት በኋላ ሲሆን ኃይል ስልሣ ስድስቶች አንድ ሽፍታ በሌላ ምክንያት ይዘው ሲመረምሩ ነበር። በዚያ የተኩስ ልውውጥ ላይ አስፋልቱን ቆርጠን ሄደን ሳለን ብርሃን አንድ ትልቅ ቤት ተሸኪል(ምሽግ) ተከልሎ ነበረ። እዚያ ቤት ውስጥ የነበረው ሽፍታ ደግሞ በድንገት ተኩስ ሲሰማ ደንግጦ በመተኮሱ ብርሃን ግራ እጁ ላይ አቆሰለው። ተይዞ ሲመረመር ይህንኑ ተናገረ።

በመጨረሻ እንደገና ተመልሰን ከኋላ የነበሩ ጓዶችን አደራጅተን ማፈግፈግ አደረግን። በማግስቱ የተወሰንን ሰዎች ከሠተ፣ እኔ፣ ታየ ቶላ፣ ኪዳነ ኪሮስና ሌሎችም በጠቅላላው ወደ ሰባት ሆነን ሁኔታውን ለመሰለል ተመልሰን ዳንግላት ሄድን። ደርግ ሌላ የተደራጀ ጦር ለአሰሳ ልኮ ስለነበር ያ ጦር ፊት ለፊታችን እስኪቀርብ ድረስ አንድ ቦታ ተደብቀን አየነው። ያን ቀን አስሰው ምንም ሳያገኙ ተመለሱ። ማታውን ደግሞ ከአዲግራት አቅጣጫ ብዙ ወታደራዊ ተሸከርካሪዎች ሙብራት አያበሩ ሲመጡ ተመለከትን።

የአሲምባ ፍቅር

በዚያው ዓመት በኅዳር ወር መጨረሻ እንደገና ከአድዋ ወደ ደብረ ዳሞ ተንቀሳቀስን። ከገዳሙ አጠገብ መዛምር ዳሞ የሚባል ትልቅ መንደር አለ። ወደ መንደሩ የመጣንበት ምክንያት፤ ቀደም ሲል ከውጭ ሀገር በኤርትራ ነጻ እውጪ ድርጅት በኩል የመጡ የራሳችን የሆኑ መሣሪያዎች ጸረና ገብተው ከዚያም ወደ መዛምር ዳሞ መጥተዋል የሚል መልእክት ስለደረሰን ነበር። ጸረና ኤርትራን ከትግራይ የሚያዋስን ነጻ የወጣ በረሀማ አካባቢ ነው። መሣሪያዎቹን ከመዛምር ዳሞ ወደ አሲምባ መውሰድ ነበረብን።

ከኤርትራ መዛምር ዳሞ የመጡትን መሣሪያዎች ተሸክመን አጋሜ እውራጃ ለመድረስ በሌሊቱ ተነሣንና ተራራውን በመውጣት ከምዕራብ ወደ ምሥራቅ ጉዟችንን ቀጠልን። ምን ጊዜም ቢሆን ከአጋሜ ወደ አድዋ ወይም ከአድዋ ወደ አጋሜ በምንሄድበት ጊዜ በመካከል የሚገኙትን ታላላቅና አስቸጋሪ ተራራዎች መውጣትና መውረድ የግድ ነበር። የተነሣው በሌሊትም ቢሆን መሣሪያዎቹንና ትጥቃችንን ተሸክመን ተራራዎቹን ስንወጣና ስንወርድ ተዳክመን ነበር። ከፊት 'ማውንቴንስ አር ፔፐር' ታይገርስ' የሚል የእንግሊዝኛ ቃላት የያዘ መልእክት መጣ። ከመጀመሪያ የመጣው መልእክት አየተቀባበለ መጨረሻ ሰልፍ ላይ እስካለው ሰው ድረስ ይሄዳል። እንደሚመስለኝ "አይዙዋችሁ! በርቱ! ተራራውን አይታችሁ አትፍሩት!" ለማለት ነበር።

ከአዲግራት ወደ ዛጎንበሳ የሚወስደውን አስፋልት መንገድ በጥንቃቄ አለፍንና ሊኒጋ ሲል ሰግላት ገባን። ሰግላት እንደገባን ያረፍነው የቄስ ካባ ቤት ነበር። ከሰግላት ደግሞ መሣሪያውን ተቀብላ ወደ አሲምባ የምትወስድ ሌላ ኃይል ስለሆነች ኃይሉዋ እየጠበቀችን ነበር። ሌሊቱን በሙሉ እቃ ተሸክመን በእሸቸጋሪ መንገድ ስለመጣን እንደምንደክም እውቀው የምትጠበቀን ኃይል አባላት ቄስ ካባ ቤት ውስጥ ምግብ እዚጋጅተውልን ነበር።

ቄስ ካባ የዚሁ የሰግላት መንደር የግሎማከዳ ወረዳ ተወላጅ ናቸው። ከመጀመሪያ ጀምሮ የኢሕአወን ሥራዎች ተቀብለው ለድርጅቱና ለሠራዊቱ

ከፍተኛ አስተወዋጽኦ ያበረከቱ ሰው ናቸው። ቤታቸው የሠራዊቱ ትጥቅና ስንቅ ማእከል ከመሆኑም በላይ ቄስ ካባ ሁለት ልጆቻቸውን ለትግሉ የሰጡ በኢሕአፓ ዓላማ ትልቅ እምነት የነበራቸው የተከበሩ አባት ነበሩ። ቄስ ካባ በጣም ረዥም ቁመት፣ ደልዳላ ሰውነት ያላቸውና ጢማቸውን የሚያሳድጉ ስለነበሩ አንዳንድ ጓዶች የኩባውን መሪ ፊደል ካስትሮን ይመስላሉ ይሉ ነበር። አሜሪካን መጥቼ ካስትሮን ቢጋዜጣና በቴሌቪዥን ሳየው እውነትም ጢማቸው፣ ቁመናቸውና ግንባራቸው የካስትሮን እንደሚመስል አረጋገጥኩ። ቅላታቸውም፣ አቋቋማቸውና ደረተ ሰፊነታቸውም ሁሉ ከካስትሮ ጋር የሚመሳሰል ነበር። ቄስ ካባ ጠንካራ ሰው፣ ጥሩ ተናጋሪና ከፍተኛ የማሳመን ችሎታ የነበራቸው የድርጅቱ ዋና ደጋፊ ሲሆኑ ምናልባትም የፓርቲ አባል ሳይሆኑ አይቀሩም።

በነጋታው ያመጣናቸውን መሣሪያዎች ለምትጠብቀን ኃይል አስረክበንና ዐረፍ ብለን እንደገና ወደ ዳሞ ወረዳ ሄድን። ብዙት ከመድረሳችን በፊት ዓመብ የሚባል መንደር አጠገብ ስንደርስ በርከት ያሉ አርሶ አደሮች እኛን ለማናገር ተከትለውን መጡ። ቦታው ዓመብ ከመግባታችን በፊት ወደቀኝ በኩል ያለ መንደር ነው። በዚህ ጊዜ ብዙ የዳሞ ነዋሪዎች የሚተዳደሩት በኢሕአፓ ስር ነበር። በአካባቢው ጠንካራ ካድሬዎች ስለነበሩ፣ በመጀመሪያ መሬት ያከፋፈልንበትም ቦታ ስለሆነና ከፍተኛ ድርጅታዊ ሥራዎች ስለሠራንበት በአካባቢው ጥሩ ተቀባይነት ነበረን። በዚህ ቦታ ላይ ብዙ ጊዜ ከሠሩ ካድሬዎች መካከል ገብረ ጻድቃን ነጋሽ ፣ ኤሊያስ፣ ጥሪት፣ ሀጎስ፣ ራሄል እና የመሳሰሉ ጎበዝ ጓዶች ይገኙበታል።

እኛ ስንደርስ ግን ከሊፋ የሚባል አንድ የአዲግራት ልጅ በካድሬነት ተመድቦ ይሠራ ነበር። የከሊፋ አመራርና አሠራር ግን ህሕቡን አላስደሰተም ነበረና የከሊፋን አስተዳደር በመጥላት ለ ወያኔ አመልክተው እነርሱ እንዲያስተዳድሯቸው የጠየቁ ሰዎች ነበሩ። በነበረው አሠራር ሕዝቡ ወያኔና

ኢሕአፓ ወይም ተወካዮች በተገኙበት ድምፅ መስጠት ነበረበት። አብዛኛውን ድምፅ ያገኘው ድርጅት አመራሩን ይረከባል። በዚያ ሁኔታ ሕዝብ በፈለገበት መንገድ ለመስተዳደር ይቸላል። ስለዚህ በከሊፋ ያልተደሰቱ ሰዎች ወያኔዎችን ጠርተው የህዝቡ ድምጽ እንዲጠየቅ ቀጠሮ ይዘዋል። የድምፅ መስጫው ቀን ከመድረሱ በፊት የእኛ ደጋፊዎች ኃይል አምስት መቶን አነጋግረዋል። ለዚህ አስፈላጊ ቀን ጠንካራ ሰዎች እንዲላኩላቸውና በዚህ ሁኔታ ከሊፋ በሌለበት ሕዝቡን ለማነጋገር አቅደው ነበር ወደ እኛ የመጡት።

ኃይል አምስት መቶ የሕዝቡን ጥያቄ በመቀበል ሦስት ሰዎች እንዲመደቡ ወሰነ። በዚህ መሰረት እኔ፣ አሰፋና ሮምህ ተጠርተን ጉዳዩ ተነገረንና በተባለው መሠረት ለማስፈጸም ሄድን። አሰፋና ሮምህ ቀድሞም በደንብ የሚተዋወቁ የመቀሌ ልጆች ናቸው። አሰፋ መቀሌ ውስጥ ቻይና ግሩፕ ተብሎ ይጠራ የነበረው የጎረምሶች ቡድን አባል የነበረና ደልዳላ የስፖርተኛ ሰውነት ያለው ነበር። እኔና አሰፋ ለመልእክት አብረን ተመድበን ብዙ ጊዜ ወደተለያዩ ቦታዎች በመሄድ አብረን ሠርተናል። አሰፋ በማታየማየት ችግር ስለነበረበት ትንሽ ከጨለመ የሰው እግር እየተለከተለ ነበር የሚራመደው። እንደቻይና ግሩፕ አባልነቱ ሳይሆን በጣም ሲበዛ ትዕግሥተኛ ነበር። ሮምህ ደግሞ መጀመሪያ የወያኔ አባል የነበረ ሲሆን፣ እኛን ለደርግ ሰጥቶ ከበረሀ ወደ ከተማ ገብቶ ነበር። እንደገና ከአዲስ አበባ በኢሕአፓ ተመልምሎ የከተማ ታጣቂ ሆኖ ሲሠራ ከቆየ በኋላ ሲጋለጥ ነበር ወደ አሲምባ የመጣው። ሁለቱም ጥሩ ተናጋሪዎች ሲሆኑ ምናልባትም የፓርቲ አባሎች የነበሩ ይመስለኛል።

ሮምህ በመጀመሪያ የወያኔ አባል ስለነበረ እርሱን ከወያኔ ጋር በሚያገናኝ ስራ ውስጥ ማስገባት ብዙ ንትርክ የሚያስከትል ነበር። ይህ እየታወቀ በዚያን ቀን ለምን እንደተመደበ ባላውቅም በትእዛዙ መሠረት ሁለቱም በሰብሰባው እንዲካፈሉ ተደረገ። እኔ በወታደራዊና ጸጥታ በኩል ሐላፊነት ተሰጥቶኝ ተልእኮውን ለመፈጸም ከመጡት ደጋፊዎቻችን ጋር ወደ መንደሩ አመራን።

መጀመሪያ ወደመንደሩ በድብቅ በመግባት፤ ከሌፋን ወደ ስብሰባ እንዳይመጣና ከኃይል አምስት መቶ የተመደቡ ጓዶች ነገሩን ለመፍታት እንደተላኩን መልእክት አስተላለፍንለት። በሁለተኛ ደረጃ ጠንካራ የሆኑ አባሎችን ስብሰባ በሌሊት ጠራን። ሦስተኛ ደግሞ የስብሰባውን ቀን ቀይረን፤ በማግስቱ ሕዝቡ እንዲጠራ ጠየቅን። ይህን ያደረግንበት ምክንያት ሁኔታውን ለማጥናትና ደጋፊዎቻችንን በደንብ ለማጠናከር ነበር። የሚሰበሰበው የሦስት መንደር ሕዝብ ስለነበር የሕዝብም ቁጥር በርካታ ነበር ።

በማግስቱ መመለስ ሲገባን ምንም ማድረግ ስላልቻልን ቆይታችንን በአንድ ቀን አራዘምነው። በማግስቱም እኛ ሦስታችን ከሁለት የወያኔ ካድሬዎች ጋር ሆነን ቀኑን ሙሉ ስብሰባ ዋልን። በስብሰባ ውስጥ የነበሩ ሁለት ወያኔዎች ከሮምህና ከአሰፋ ጋር ቀድሞም ይተዋወቁ ስለነበር፤ አለመግባባት ተፈጥሮ አሰፋ በሰሜታዊነት ከሥነሥርዓት ወጭ የመሄድ አዝማሚያ አሳየ። ነገሩ የወጣትነት ስሜትና፤ ካለማስተዋል የተከሠተ መሆኑን ስለተሰማኝ አካሄዱ አስፈላጊ አለመሆኑን ለአሰፋ አስረዳሁት። ከወያኔ ካድሬዎች አንደኛው በሰል ያለና ችግሩን ሊረዳ ይችላል ብዬ በመገመት አነጋገርኩትና ያለመግባባቱ በርዶ ስብሰባው በሰላም ተጠናቀቀ።

በመጨረሻም ድምፅ እንዲሰጥ ተደረገና በተቆጠረው ድምፅ የእኛ ድርጅት በሊጠ። መንደሩ በእኛ ድርጅት እንደሚተዳደር ተገልጾ አብዛኛው ሕዝብ በጭብጨባ ውጤቱን አጽድቆ ስብሰባው ተበተነ። በዚያን ዕለት ከነበሩት የወያኔ ካድሬዎች መካከል ያነጋገርኩት አዲስ ዓለም ባሌማ ነበረ። በዚያ አጋጣሚ ዓዲስ አለም በሰልና ትዕግሥተኛ ሲሆን ጥሩ የቅራኔ አፈታት ችሎታ የነበረው ሰው መሆኑን ተመልክቻለሁ።

ያንን በሕዝብ ድምፅ ለመዳኘት በሁለት የተለያዩ ድርጅቶች መካከል የነበረውን ስምምነት ሳስታውስ፤ ምንም እንኳ ለአጭር ጊዜ ቢሆንም፤ በሀገራችን

ደረጃ ካየሁትና ከሰማሁት የመጀመሪያውና ታሪካዊው ሕዝባዊ ዳኝነት ሳይሆን አይቀርም እያልኩ ብዙ ጊዜ አስባለሁ።

በአስገኘነው ውጤት የተደሰቱ የእኛ ደጋፊዎች “ማደር አለባችሁ” ብለው እንደገና አንድ ሌላ ተጨማሪ ለሊት አሳደሩን። የኃይሏ እንቅስቃሴና አቅጣጫ ለእኔ ስለተነገረኝ፤ ሲነጋ ተነሥተን ኃይላችን ወደምትጓዝበት ቦታ መንገዳችንን ቀጠልን።

ረፋዱ ላይ አንድ መንደር አልፈን ስንሄድ በመንደሩ ብዙ ሰው ሲገባና ሲወጣ አየን። እኛ በቶሎ ኃይላችን ጋ ለመድረስ አየተጣደፍን ነበርን። በመንደሩ ውስጥ አንድ ትልቅ ሰርግ ነበርና መንደሩን አቋርጠን ማለፋችንን ደጋሾቹ ሲሰሙ በሩጫ ተከትለው ደረሱብን። “ሰርጋችንን ረግጣችሁ እንዴት ትሄዳላችሁ? ምላ መብላት አለባችሁ” በማለት ጋበዙን። ግብዣቸውን መቀበል ግድ ቢሆንብንም ብዙ ሕዝብ በሚሳተፍበት ደግሰ ውስጥ መታየት ደግሞ አልፈለግንም። ሰዎቹም ሁኔታችንን ተገንዝበው ከነበርንበት አቅራቢያ በሚገኝ ቤት ውስጥ አስገቡንና ዐረፍ እንድንል አደረጉ። ለድግሱ ከተዘጋጀው ምግብ የነበርንበት ቤት ድረስ አመጡልንና ምሳችንን በልተን አመስግነን ጉዟችንን ቀጠልን።

ከኃይላችን ጋር ከደብረ ዳሞ በስተደቡብ በኩል ወደ ሰሮ መውረጃ ላይ ከሚገኝ አንድ መንደር አጠገብ ተገናኘን። መጀመሪያ ያገኘናት የአሰፋን ጋንታ በመሆኑ ተቀላቀልን። አሰፋ ድላይ የነበረችበት ጋንታ አባል ነው። እኔና ሮምህ ደግሞ ወደ የጋንታችን አመራን፤ ሮምህ የጋንታ ምድቡ ከእነ ግደይ ጨጓር ጋር ነበር። አሰፋ ወደ ጋንታው እንደተቀላቀለ ድላይ መመለሳችንን ስምታ አየርጠች መጣችና ከኋላችን በኩል ሆና ስሜን ስትጠራ ሰማኋት። መለስ ብዬ ሳያት ድላይ ወደ እኔ አየመጣች ነበረች። ልጠብቃት ስቆም ሮምህን ወደ ጋንታው እንዲቀላቀል ነገርኩት። አጠገቤ ደርሳ ሳያት በጣም ተቆጥታለች፤ በጣም ከመናደዷ

የተነሣ ፊቷም ዓይኖቿም በንዴት ቀልተዋል። ስትናደድ ለአደን የተዘጋጀች አንበሳ ትመሰላለች። የንዴት ድምፅ አታሰማም፤ ገጽታዋ ግን ይናገራል።

“የት ሄዳችሁ ነው ለሁለት ቀን የቆያችሁት?” ብላ ጠየቀችኝ።

“የሕዝብ ጉዳይ እንድናይ በአመራሩ ተልከን ነበር ምነው?” አልኳት ቁጣዋ አስደንግጦኝ።

“ብዙዎቻችን ደንግጠናል! ወያኔዎች ሮምሆን ፈልገው ችግር ፈጥረውበት ወይም የታፈናችሁ መስሉን ነበር። አንዳንዶች ደግሞ ጠፍተው ነው እያሉ ሲነጋገሩ ነበር” አለች። ከጥቂት ዝምታ በኋላ ደግሞ “ሰማ - አማኑኤል” አለችና ድምጿን ዝቅ አደርጋ “እኔ እኮ አንዳንድ ጊዜ እርስ በእርሳችሁ በትግርኛ ስታወሩ እሰማችኋለሁ! የሆነ ውሳኔ ስትወሰን ግን አደራ! እኔን ሳታማክር አንዳትወስን!” አለችኝ።

ቁጣዋና ንዴቷ ረበሸኝ። ነገሯን ሁሉ ከሐሳቤ ሳላወጣው ዋልኩና አመሸሁም። “ምን ሰምታ ይሆን? ወይስ የካዳሁ መስሏት ደንግጣ ነው?” እያልኩ አባባሏን ደጋግሜ አብሰለሰልኩት። “እኔን ሳታማክር አንዳትወስን” ያለችው ነገር በነቃሁ ቁጥር ሲያንቃጭልብኝ ነበር ሌሊቱን ያነጋሁት። በሚቀጥለው ቀን አግኝቻት እስከጠይቃትም በጣም ጉጉት ያዘኝ።

ፍቅርና ትግል የተዋሐዱ ለት

ተመራው ብስለት ነው፤ መራው የዋህነት።

(ነቢይ መኮንን ለ60ዎቹ)

የኅዳር ወር አልቆ ታህሣሥ እንደገባ በብዙትና በእንትጮ መካከል በሚገኘው በሰሮ ገጠር አካባቢ አደረግንና የመረብ ወንዝን ተፋሰስ ተከትለን አዕስእ ወደተባለው የአድዋ አውራጃ ከፍል ሄድን። ወደዚያ ወረዳ ስንሄድ የመጀመሪያ ጊዜያችን ነበር። አዕስእን በሰሜንበኩል የሚያዋስነው የመረብ ወንዝ ነው፤ መረብን ተሻግሮ ሰራዬ የሚባለው የኤርትራ አውራጃ አለ። ኤርትራ ለመግባት መረብ አፋፍ ላይ በሚገኘው የራማ ከተማ በኩል ቅርብ ነው። ራማ ነጻ የወጣ ከተማ ነው። ኃይል አምስት መቶም ራማ ከተማ አጠገብ ደርሳ በአረፋይነ የሚመሩ የተወሰኑ አባላት ቀድመው እንዲገቡ ተልከዋል። አረፋይነ የአንድላይ ጋንታ አባልና የኃይሏ የፓርቲ ኮሚቴ ንቁና ጥንቁቅ አባል ነው።

ጊዜው ደርግ ነበልባል የተባለውን ጦር አቋቁሞ በራማ በኩል መረብን እያሻገረ ወደ ኤርትራ ለማዘመት የተነሳበት ወቅት ነው። በአንጻሩ ደግሞ የጦሩ አባላት መሹላኪያ ባገኙ ቁጥር ይጠፉ ነበር። ከጦሩ ጠፍተው ለኤርትራ ተቃዋሚ ኃይል ሠራዊት እጃቸውን ሰጥተው ከገቡ በኋላ ደግሞ በጥያቄያቸው መሠረት ከኢሕአወ ጋር ለመቀላቀል ወደ ኃይል አምስት መቶ የመጡ ሁለት ወታደሮች ነበሩ። ለወታደራዊ ሥልጠና ወደ አሲምባ እስከሚሄዱ ድረስ ከጋንታ አምስት መቶ ሦስት ማለትም በቴዎድሮስ ባሪያው ከሚመራው ድላይም ከነበረችበት ጋንታ ጋር እንደማንኛውም የሠራዊቱ አባል እየተጉታሳቀሱ እንዲቆዩ ተደርገዋል።

የተነሣ ፊቷም ዓይኖቿም በንዴት ቀልተዋል። ስትናደድ ለአደን የተዘጋጀች እንበሳ ትመስላለች። የንዴት ድምፅ አታሰማም፤ ገጽታዋ ግን ይናገራል።

“የት ሄዳችሁ ነው ለሁለት ቀን የቆያችሁት?” ብላ ጠየቀችች።

“የሕዝብ ጉዳይ እንደናይ በአመራሩ ተልከን ነበር ምነው?” አልኳት ቁጣዋ አስደንግጦች።

“በዙዎቻችን ደንግጠናል! ወያኔዎች ሮምሆን ፈልገው ቸግር ፈጥረውበት ወይም የታፈናችሁ መስሎን ነበር። እንዳንዶች ደግሞ ጠፍተው ነው እያሉ ሲነጋገሩ ነበር” አለች። ከጥቂት ዝምታ በኋላ ደግሞ “ሰማ - አማኑኤል!” አለችና ድምጿን ዝቅ አደርጋ “እኔ እኮ እንዳንድ ጊዜ እርስ በእርሳችሁ በትግርኛ ስታውሩ እሰማችኋለሁ! የሆነ ውሳኔ ስትወስን ግን አደራ! እኔን ሳታማክር እንዳትወስን!” አለችች።

ቁጣዋና ንዴቷ ረበሸች። ነገሯን ሁሉ ከሐሳቤ ሳላወጣው ዋልኩና አመሸሁም። “ምን ሰምታ ይሆን? ወይስ የካዳሁ መስሏት ደንግጣ ነው?” እያልኩ አባባሏን ደጋግሜ አብሰለሰልኩት። “እኔን ሳታማክር እንዳትወስን ያለችው ነገር በነቃሁ ቁጥር ሲያንቃጭልብኝ ነበር ሌሊቱን ያነጋሁት። በሚቀጥለው ቀን አግኝቻት እስከጠይቃትም በጣም ጉጉት ያዘኝ።

ፍቅርና ትግል የተዋሐዱ ለት

ተመራው ብስለት ነው፤ መራው የዋህነት።

(ነቢይ መኮንን ለ60ዎቹ)

የኅዳር ወር አልቆ ታህሣሥ እንደገባ በብዙትና በእንትጮ መካከል በሚገኘው በሰሮ ገጠር አካባቢ አደረግንና የመረብ ወንዝን ተፋሰስ ተከትለን አዕለአ ወደተባለው የአድዋ አውራጃ ክፍል ሄድን። ወደዚያ ወረዳ ስንሄድ የመጀመሪያ ጊዜያችን ነበር። አዕለአን በሰሜንበኩል የሚያዋስነው የመረብ ወንዝ ነው፤ መረብን ተሻግሮ ሰራዩ የሚባለው የኤርትራ አውራጃ አለ። ኤርትራ ለመግባት መረብ አፋፍ ላይ በሚገኘው የራማ ከተማ በኩል ቅርብ ነው። ራማ ነጻ የወጣ ከተማ ነው። ኃይል አምስት መቶም ራማ ከተማ አጠገብ ደርሳ በአረፋይነ የሚመሩ የተወሰኑ አባላት ቀድመው እንዲገቡ ተልከዋል። አረፋይነ የአነድላይ ጋንታ አባልና የኃይሏ የፓርቲ ኮሚቴ ንቁና ጥንቁቅ አባል ነው።

ጊዜው ደርግ ነበልባል የተባለውን ጦር እቋቁሞ በራማ በኩል መረብን እያሻገረ ወደ ኤርትራ ለማዝመት የተነሳበት ወቅት ነው። በአንጻሩ ደግሞ የጦሩ አባላት መሹላከያ ባገኙ ቁጥር ደጠፉ ነበር። ከጦሩ ጠፍተው ለኤርትራ ተቃዋሚ ኃይል ሠራዊት እጃቸውን ሰጥተው ከገቡ በኋላ ደግሞ በጥያቄያቸው መሠረት ከኢሕአወ ጋር ለመቀላቀል ወደ ኃይል አምስት መቶ የመጡ ሁለት ወታደሮች ነበሩ። ለወታደራዊ ሥልጠና ወደ አሲምባ እስከሚሄዱ ድረስ ከጋንታ አምስት መቶ ሦስት ማለትም በቴዎድሮስ ባሪያው ከሚመራው ድላይም ከነበረችበት ጋንታ ጋር እንደማንኛውም የሠራዊቱ አባል እየተንቀሳቀሱ እንዲቆዩ ተደርገዋል።

ኃይሏም ከራማ ተመልሳ ወደ ደቡብ በመንቀሳቀስ በፈረስ ማይ በኩል ተጉዛ ወደ ምዕራብ በመዞር አድዋ ከተማ አጠገብ በስተምሥራቅ በኩል አባ ገሪማ ወረዳ ውስጥ ከሚገኝ ገዳባ የሚባል መንደር ገባን። እኛ እዚህ መንደርም ስንመጣ የመጀመሪያ ጊዜያችን ቢሆንም በድብቅ የሚሠሩና ሕዝቡን የሚያደራጁ ካድሬዎቻችን ይንቀሳቀሱበት ነበር። ገበሬ መስለው የሚሠሩ ሴት ካድሬዎች ጭምር አግኝተናል።

ከመንደሩ ፊት ለፊት አድዋ ውስጥ የሚገኘው እምባ ስሎዳ የተባለው ትልቁ ተራራ ይታያል። መንደሩ ለአድዋ ከተማ ቅርብ ስለሆነች ከአድዋ ከተማ የሚመጡ ዘማች ተማሪዎችን ለመገናኘት የወያኔም የእኛም አባላት ወደዚያ ቦታ ይመላለሳሉ። በመሆኑም የሕዝቡ የፖለቲካ ንቃት ያደገበት አካባቢ ነው።

አንድ ቀን በጋራዎች መካከል በሚገኘውና ገደባ በሚባለው መንደር ወርደን ዐረፍን። ከጋንታ አምስት መቶ ሦስት ወደ ኃይል አመራሮች አንድ መልእክተኛ ተልኮ መጣ። መልእክቱም “ከኤርትራ መጥተው ተቀላቅለው የነበሩት ሁለት የነበልባል ጦር አባላት በሌሊት ጠፍተው ወዴት አቅጣጫ እንደሄዱ አልታወቀም” የሚል ነበር።

መልእክቱ እንደደረሰ የኃይሏ ወታደራዊ መሪና የፖለቲካ ሐላፊ የአቢሊዮና ሰለሞን ተረብሸው ይነጋገራሉ። መንገዱ ለአድዋ ከተማ ምን ያህል ቅርብ እንደሆነ ለመገመት እንደሚሞክሩ ገብቶኛል። የእኔ ጋንታ የነበረችበት ቦታ ከአድዋ በስተጀርባ ካሉ ተራራዎች ማዶ ትታያለች። ከተራራዎቹ እኛ ወደነበርንበት ቦታ ያለውን መንገድ ለመቆጣጠር አንድ ዋርድያ ራቅ አድርገን አቁመናል። እኔ የቀኑ ዋርድያ ሐላፊ ስለነበርኩ ከዋርድያው በስተጀርባ የሚገኝ ገደል አፋፍ ላይ ቁጭ እንዳልኩ ነበር የአቢዮና ሰለሞን የመጡት።

እነርሱ በመነጋገር ላይ አንዳሉ ድላይ እየተቻኩለች ወደ እነሱ መጣችና ስለጠፉት ወታደሮች መነጋገር ጀመረች። እኔ አፋፉ ላይ እንደተቀመጥኩ ነው።

የጠፉት ከነድላይ ጋንታ ስለነበረ እነርሱም ስለአጠፋፋቸው የተለያዩ ጥያቄዎችን መጠየቅ ጀመሩ። ትንሽ ከተነጋገሩ በኋላ ድላይ አንድ ሐሳብ ስታቀርብላቸው ይሰማኛል። “ትናንትና የዋልንበት ሰፈር አንድ ቤት ገብተው ሰዎችን ያነጋግሩ ነበር። እዛ ሰፈር ሊኖሩ ይችላሉ የሚል ጥርጣሬ አለኝ፤ ከሰዎቹ ጋር ምን እንደተባባሉ አላውቅም። አማኑኤልን መድቡልኝና ከሰዎቹ ምን እንደተነጋገሩ ጠይቀን አካባቢውንም ፈትሽን ብንመጣ ጥሩ ነው” አለቻቸው።

የአቢሊዮና ሰለሞንም በሐሳቧ ተስማምተው “ጥሩ ሐሳብ ነው፤ እንዲያውም አማኑኤል አብሮሽ ከሄደ ሌላ ተጨማሪ ሰውም አያስፈልገሽም። አሁኑኑ ፈጥኛችሁ ተነሡ” አሉ። ከዚያም ከድላይ ጋር አንድሄድ ነገሩኝና፤ ኃይሏ የምታድርበትን ቦታና የሌሊት የምስጢር ቃል አሳውቁን። የአቢሊዮ እኔንም ጨምሮ የሚወደውን ሰው በሚጠራበት በተለመደው አነጋገር “ወዲ ሐፍተይ” አለኝና “እይዞህ ጠንቀቅ በል፤ በተቻለ መጠን” የወያኔ ካድሬዎች ዘማች ተማሪዎችን እያነጋገሩ ስለሆነ፤ እነሱን ሳትጠጉ ድላይ የምታሳይህ ቦታዎችን ፈትሽችሁና፤ ያገኛችሁትን መረጃ ይዛችሁ ቶሎ ተመለሱ” በማለት ትእዛዝ ሰጠኝ።

ለጥቂት ቀናት እኔና ድላይ እንደልብ የምናወራበት ዕድል አልነበረንም። ብንገናኝም ከሰላምታ አልፈን የግል ሐሳባችንን ለመጫወት ዕድሉንም ጊዜውንም አላገኘንም። ከዳሞ ከሮምሆና ከአስፋ ጋር ሁለት ቀን አድረን የመጣን ጊዜ፤ እየሮጠች መጥታ በንዴትና በድንጋጤ ስለተናገረችኝ ሆዴን እየበላኝ ቆይቻለሁ። ለመጠየቅም አንድ አጋጣሚ እየጠበቅሁ ነበር። አሁን በዚህ አጋጣሚ ለመጠየቅና የፈለግኩትን ምስጢር ለማውራት ጥሩ ዕድል በማግኘታችን ደስ አለኝ። ወደታዘዝነበት ቦታ ለመሄድ መንገድ ስንጀምርና ገደሉን ስንወርድ በሁለታችንም ገጽታ ላይ ደስታ አረብበብት ነበር።

ሁለታችንም የለበስነው የሠራዊቱን የደንብ ልብስ ነበር። የደንብ ልብሱ ቀለም ሰማያዊ ሲሆን ከታች የለበስነው ቁምጣ ሆኖ ትንሽ አደፍ ስላለ ወደ አፈርማ መልክ ያደላል። የሁለታችንም ጸጉር ጎሬሬ ነው። ሁለታችንም ከላሽን ይዘናል።

እንዲሁም የሰውነታችን ቅርጽ ስለሚመሳሰል ፊትና ሳላ ሆነን ስንሄድ ምን እንደምንመስል አሰብኩ። የምንፈልገውን ቦታ የምታውቀው እርሷ ስለነበረች ጠመንጃዋን በቀኝ ትከሻዋ አንግታ የግራ እጇን እያወዛወዘች ከፊት ከፊት ትሄዳለች፤ እኔ ጠመንጃዬን በግራ በኩል አንግቼ የቀኝ እጄን እያወዛወዘኩ ከኋላዋ እከተላለሁ።

ከተነሣንበት የገደሉ አፋፍ ጀምሮ ብዙ እስከምንሄድ ድረስ ሰው የሚሄድበትን የእግር መንገድ አቅጣጫ አልተከተልንም። ያን መንገድ የመረጥንበት ምክንያት ምናልባትም ብቻችንን ለመሆን ከነበረን ትልቅ ጉጉት የመጣ ይሆናል የሚል ግምት አድርብኛል። ገደሉን እየዘለልንና ጥሻውን እየጣሰን ብዙ ከሄድን በኋላ ነበር የእግረኛ ዱካ ምልክት ያለውን መስመር መያዝ የጀመርነው።

ከዓመታት በኋላ የዚያን ቀን አካሄዳችንን፤ የፍቅርና የኩራት እንዲሁም በራስ የመተማመን መንፈሳችንን ሳስበው “ዘ ላየን ኪንግ” ከተሰኘው ዝጅቸው የካርቱን ፊልም ላይ ካለ አንድ ትእይንት ጋር አመሳሰዬ አሰብኩት። የግዛቱ የዱር እንስሳት ንጉስ መፋሳ ይባላል። የመፋሳ ልጅ ደግሞ ሲምባ አለ። ሲምባ የንጉሥ ልጅ ስለሆነና እንደአባቱ ታላቅ የመሆን ፍላጎት ስላደረበት ያን በተግባር የሚመለከትበትን አጋጣሚ ይፈልግ ነበር። “እራሴን ችጭ ለማደግ ሆነ ለመንቀሳቀስ አችላለሁ” ብሎ ከዳደኛው ናላ ከምትባል እንስት አንበሳ ጋር ተያይዘው ይወጣሉ። ሁለቱም ፍቅር ኩራትና በራስ መተማመን አድርባቸው በደስታ እየፈነደቁ ጫካውን እቋርጠው ሲጓዙ ከነበራቸው ሰሜት ጋር የሚመሳሰል ሰሜት ነበር በእኔና ድላይም ላይ የነበረው።

ሲምባና ናላ እየፈነጠዙ በጫካው ውስጥ እንደሚበርቁት፤ እኔና ድላይም ገደሉን እየዘለልን ጥሻውን እየጣሰን እየተያየንና በቅልጥፍና እየተራመድን የግል ነጻነታችንን በማግኘታችን እየበረቅን፤ በየገግግራችን መሐል እየተሳሳቅን

እየተፍለቀለቅን ነበር የምንጓዘው። የፍቅርና የጓድ እንዲሁም የጓደኝነታችንን ልዩ ጥማት ለመወጣት ያስቻለንንዕድል በሰሜት እንጂ በቃላት ለመግለጽ እንደማይቻል በደመነፍስ ታውቆን እየፈነጥዝን ወደፊት ገሰገሰን።

ከተነሣንበት ቦታ ወደ ደቡብ አቅጣጫ ተጉዘን ማይ ምሻም የሚባል ተራራ አጠገብ ደረሰን። እዚያ ቦታ ቀደም ሲልም መጥተንበታል፤ አንድ የፕሮቴስታንት ክርስቲያን ሚሽን ያቋቋመውና የሚያስተዳድረው መለስተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት አለ። ከተራራው ስር ደግሞ ወደ አዳጋ አርቢ ከተማ አቅጣጫ የሚያመለከት ቅስት አለ።

አካባቢው ወልቃይት ውስጥ የተሠዋው ፋኑስ የሚባል ጓድ የትውልድ ሀገር ነው። ፋኑስ ወልቃይት ውስጥ ከኪዳኔ ኪሮስ ጋር ለሠራዊቱ ተልእኮ እየተንቀሳቀሱ አያሉ አንድ መንገድ ከሚመራቸው ገበሬ ጋር ሆነው ሊታጠቡ ወደ ወንዝ እንደወረዱ ጠመንጃቸውን ለመውሰድ በፈለገው በመንገድ መሪው ገበሬ የተገደለ ጓድ ነበር። ፋኑስ፤ ወልቃይት አካባቢ በመረጃ ከፍል ሥራ ብዙ ውጤት ያሰገኘ ጠንካራ ጓድ ነበር። እናም በትውልድ ቦታው ውስጥ ስናልፍ ፋኑስን እስታወስኩት።

ቁልቁለቱን ወርደን እንደጨረሰን የማይ ምሻምን ተራራ ከመውጣታችን በፊት ውኃ መጠጣት ነበረብን። ከእገኘናቸው ጥቂት ቤቶች ውስጥ ወደ አንደኛው ጎራ አልን። ቤት ውስጥ ሦስት ሴቶች ነበሩ፤ ውኃ ሰጥተውን ከጠጣን በኋላ “የደከማችሁ ትመስላላችሁ ትንሽ ዐረፍ በሉና ትሄዳላችሁ” አሉን። እኔ በሩ አጠገብ ድላይ ደግሞ በስተቀኝ በኩል ተቀመጠች። ሴቶቹ ለእኛ ወጥ ለመሥራት ማድቤት ውስጥ ገብተው መንገዳገድ ሲጀምሩ ይታዩናል።

‘ትንሽ ለማረፍ ፈልገን ነው እንጂ አንቸኩላለን’ አልኳቸው ድምጹን ከፍ አድርጌ።

“እኔ ግዴለም ትደርሳላችሁ፤ ሽሮ ነው የምናፈላላችሁ፤ ጊዜ እይወስድም” አለች እሳት በማቀጣጠል ላይ ያለችው ሴት።

ዘና ብለን ተቀመጥን፤ የተጠጋጋነው ትከሻ ለትከሻ ብቻ ሳይሆን ጎኖቻችንም ተጣብቀው ነበር። በድንገት ሦስት ጥይት ተከታትሎ ተተኮሰ። እኔ ዘልዬ ወደ ውጪ ወጣሁና ከላሽኔን አቀባብዬ ፊት ለፊት ወደነበረው የፈራረሰ ቤት ጀርባ ሄጄ ከለላ ያዝኩ። ድላይም መሣሪያዋን አቀባብላ ተከትላኝ መጥታ ጎን ለጎን ሆነን ግራ ቀኝ ተመለከትን፤ ምንም ነገር አልነበረም። ድላይን ባለችበት እንድትቆይ አድርጌ ወጣሁና ቤቴን በጥንቃቄ እየዘርኩ ሌላ ታጣቂ ካለ ለማየት ወይም ደግሞ ተኩሱ ከየት አቅጣጫ እንደመጣ ለማግራት ሞከርኩ። ነገር ግን ምንም ፍንጭ አጥቼ ግራ ገብቶኝ ቆምኩ።

ግራ መጋባቴን ካየት እቤት ውስጥ ካሉት ሴቶች እንደኛዋ ወጣችና 'ተኩሱ እኮ ከእናንተ ነው የወጣው። ከእናንተ ብረት እኮ ነው የተተኮሰው' አለችኝ።

'እንዴ! ምን ማለትሽ ነው?' ብዬ አሁንም ግራ ገብቶኝ ጠየቅኳት።

'ማለቴ፤ ተኩሱ ከውጪ ሳይሆን ከቤት ነው የተሰማው፤ ከሁለት በአንዳችሁ ብረት ነው የተተኮሰው እንጂ ከውጪ የመጣ አይደለም' አለች ሴትየዋ በእርግጠኝነት።

ደነገጥኩ። ለማረጋገጥ ወደቤት ገባሁና ወደተቀመጥንበት ቦታ ስመለከት ሶስት ቀልህዎች መሬት ላይ ወድቀው አገኘሁ። አሁን ከድላይ ከላሽ የወጣ ተኩስ እንደሆነ አወቅኩና ወጥቼ ወደ ድላይ ሄጄ 'ድላይ ነይ እስቲ! መሣሪያሽን እንዴ ሰጪኝ?' አልኩና መሣሪያዋን ተቀበልኳት። ሳየው መጠበቂያው ከፍት ነው። ወደ አፍንጫዬ አስጠግቼ ሳሸተው፤ ባሩድ ባሩድ ይሸታል። የበለጠ ደነገጥኩ። 'ምነው ድላይ?! እንዴት ሊባርቅብሽ ቻለ? ተጠጋግተን እንደተቀመጥነው ቢሆን እኮ ጥይቶቹ ወደ አንቺን ወደ እኔን ሊመቱ ይችሉ ነበር?' ብዬ የወደቁትን ቀለሀዎች ሳሳያት በድንጋጤ ራሷን ያዘች። ሁለት ልጆች ተኩሱን ሰምተው መጥተዋል። በነበርንበት አካባቢ የሚንቀሳቀሱ

ጓዶችም በቅርብ ስለአሉ እንዳይረበሹ ብለን፤ በድንገት የተተኮሰ እንደሆነና እኛም ሰላም እንደሆንን እንዲነግሯቸው ልጆቹን ላከንባቸው።

ተመልሰን ስንቀመጥ ድላይ አሁንም ድንጋጤው አልለቀቃትም፤ ፊቷ ቀልቷል፤ ዓይኖቿ ፈጥጠው እንባ ቋጥረዋል። ሳያት በጣም አሳዘነችኝ። 'አይዘሽ! ብቻ ለሁለተኛው ተጠንቀቂ' አልኳትና አቅፌ አረጋጋኳት። ተመልሰን ከተቀመጥን ብዙም ሳንቆይ ሽርው ደርሶ ምሳ ቀርቦልን በላንና ሴቶቹን በጣም አመስግነን ጉዞ ቀጠልን፤ የማይ ምሻምን ተራራ ለመውጣት ዳገቱን ተያያዝነው።

ዳገቱን ጨርሰን ከመውጣታችን በፊት እንዲት ትንሽ መንደር አግኝተን የተላከንበትን ጉዳይ ለመፈጸም በየቤቱ እየተዘዋወርን ፈተሽን፤ ምንም አላገኘንም። ተራራውን ወጥተን ከጨረሰን በኋላ በምዕራብ አቅጣጫ፤ ለማረፍ የሚመች ቦታ ፈልገን ከአንድ ዛፍ ስር ካለ ትልቅ ድንጋይ ላይ ተቀመጥን።

ድንጋዩ ትልቅ ስለሆነ የሁለታችንም እግሮች አየር ላይ ተንጠልጥለዋል። ድላይ ኮፍያ አድርጋለች እኔ ደግሞ ኩሽኬን ጠቅልዬ እንገቴ ላይ ጠምጥሜዋለሁ። ሁለታችንም የ ከላሽቻችንን አፈሙዞች ወደ ላይ አድርገን በትከሻችን እንዳንጠለጠልናቸው ነው ጎን ለጎን ተጠጋግተን የተቀመጥነው። የተቀመጥንበት ቦታ ደስ ይላል፤ ጸጥ ያለ ቦታ ነው። የሚሰማ ድምጽ ቢኖር የወፎች ጫጫታና ራቅ ብለው ቅጠላ ቅጠል እየበጠሱ የሚበሉ ፍየሎች ጩኸት ብቻ ነበር። ከፊታችን የአከሱም ሜዳ ተዘርግቷል። ወደላይ በኩል የጸለምትና የሰሜን ተራራዎች ይታያሉ። ሰማዩ አልፎ አልፎ ዳመና አዝጋል። ከበድ ያሉ ደመናዎች ወደራሰ ዳሽንና ወደ ቡሀይት ተራራ ሲጓዙ ከሩቅ ይታያሉ። በሰተግራ በኩል፤ የተንቤን ተራራዎችና የተንቤን በረሀ፤ እንዲሁም በቀኝ በኩል የአድዋ ተራራና እምባ ሰሎዳ ይታያሉ። ቁጭ እንዳልን እነዚህን በሩቅና በቅርብ የሚታዩ የተፈጥሮ ጸጋዎች እያየን ትንፋሽ ከወሰድን በኋላ ማውራት ጀመርን።

አመቺ ሁኔታ አጥቼ ሳልጠይቃት የቀረሁትን ጥያቄን እያስታወስኩት ነበር። “በቀደም፣ምንስምተሽ ነበር ጠፍተው ይሆናል ብለሽ የተጠራጠሽው?” ብዬ ጠየቅኳት።

“እኔ እንጂ ሁለት ሌሊት ሳትመጡ ስትቀሩ፤ ሰውነቴ ተረብሾ ነበር። “አማኑኤል የት ሄደ?” ብዬ የአቢሊዮን ልጠይቀው ፈልጌ እንዳይጠረጥረኝ ፈራሁ” አለችና ዓይን ዓይኔን በትካዜ ትመለከት ጀመር።

“እኔ ደግሞ ሳታማከረኝ ለመሄድ ምንም አይነት ውሳኔ እንዳታደርግ ስትይኝ፤ ምን አዲስ ነገር አለ፤ ሊጠፋ ነው የሚል ወሬ ሰምተሽ እንደሆነ ብዬ ተረብሼ ሰነበትኩ፤ የሚመች ጊዜ አግኝቼ እስከምጠይቅሽ ጨንቆኝ ነበር። አሁን ግን ሐሳብሽ ስለገባኝ ተረጋግቻለሁ” አልኳትና ርእስ ቀይሬ “ወገብሽ እንዴት ነው፤ አሁንም ያምሻል ወይስ ድነሻል?” ብዬ ጠየቅኳት።

“ከዚያን ቀን በኋላ ብዙም አሞኝ አያውቅም፤ ያው በየወሩ ሀመመ-አይቀርም፤ ድካምም ይሰማኛል፤ እንደዚያን ቀን ግን ብሶብኝ አያውቅም። ያን ቀን በሰራሽው ግን አንተን በጣም አመሰግንኩህ። የዛን ቀን ሀመመ እኮ ነው እኔና አንተን በጣም ያቀራረብኝ አለችና ፈገግ አለች።

“አንቺ በመታመምሽ እንጂ ያን ቀን ማታ ደስ ብሎኝ ነው ያደርኩት” አልኳት ፈገግ ብዬ።

“እንዴት?” አለችኝ ፈገግታዋ በፊቷ ላይ እንዳለ።

“ከሴት ልጅ ጋር ተቃቅፌ ስተኛ የመጀመሪያ ጊዜዬ ስለሆነ፤ ልዩ ስሜት ነበር የተሰማኝ፤ ስላት ከት ብላ ሳቀች። “ምን ያስቅሻል፤ የተናገርኩት ነውር ነው እንዴ? እውነቴን እኮ ነው፤ ከዚያ በፊት ለመጀመሪያ ጊዜ ከሴት ልጅ ጋር ያደርኩት ከመላዛ ጋር ነበር። መላዛ ለአሰራይቱ ጉባኤ ስትሄድ እኔ ነበርኩ የሸገኝኳት። (የአሰራይት ጉባኤ፤ አሰራይት ውስጥ የተደረገ የኢሕአሠ ሴቶች ጉባኤ

የአሊምባ ፍቅር

ነበር) በታው ከመድረሳችን በፊት ስለመሸብን ደገይቶ አብረን አደርን። ያን ቀን ማታም ኃይለኛ ብርድ ነበረ።

ምንም እንዳይሰማት ከጎኗ ሆኜ ፊቴን አዙሬ ስተኛ፤ በጣም እንደተሳቀቅኩኝ ገባትና “ጓድ አማኑኤል፤ አይዞህ፤ ጠጋ በል፤ አትፍሬ፤ ጓዲት ነኝ። ከተማ እያለን እኮ ከጓዶች ጋር ባልና ሚስት ነን እያልን አብረን እንተኛ ነበር። ግን ምንም አይነት ሌላ ስሜት አይሰማኝም ነበር ብላ አደፋፈረችኝ። ከአንቺ ጋር ያደርኩ ቀን ግን ሰውነቴን መቆጣጠር አቅቶኝ ደሜ ሞቆ ነበር” አልኳት።

“ሌላ ጊዜ ዝምተኛ ነህ ፤ ዛሬ ደግሞ አፍ ለቀቀብህና ለፈላፊ ሆንከ” አለችኝ። ከቃላቱ ይልቅ ዓይኖቿ ልዩ መልእክት ነበራቸው።

“አዎአ፤ ዛሬማ ለመናገር አደፍራለሁ” አልኳት ፊት ለፊት እያየኳት።

“ምን የሚያስደፍር ነገር አገኘህና?”

“እዚህ ያለው እኔና አንቺ ብቻችንን ነዋ፤ ከዚህ ከወረፍንበት ዛፍ፤ ከእነዚህ ከሚገጫጩት ወፎችና ከአንቺ በስተቀር ማን ይሰማኛል? ሌላ ጊዜ ግን ጓዶች ይሰሙናል እያልኩ ነበር የምፈራው። እውነቱን ለመናገር እኔ ከሴት ጋር ስሆን ምን እንደምል አላውቅም ነበር። ልምዱ የለኝም ብዬ ሐቁን ብናገር ይሻለኛል” አልኳት አሁንም እያየኳት።

“ለጫወታ ብዬ ነው እንጂ እኔም ዝምተኛ ነኝ። ከአንተ ጋር ስሆን ግን መጫወት ደስ ይለኛል። ከአንተ ጋር በንጽሕና በመተሳሰብ ነው እንጂ በተንኮል ምንም ያደረግነው ነገር የለም”

“እውነትሽን ነው፤ እኔ መጀመሪያ ሳቅፍሽ ብርዱን ልከላከልልሽ እንጂ ለሌላ አልነበረም። ካቀፍኩሽ በኋላ ግን የተፈጥሮ ስሜቴ ወደሌላ ገፋኝና አስቸገርኩሽ። ቢሆንም ግን ዓላማችንን አስቀድመን፤ ገደቡን ሳናልፍ ሁለታችንም ስለተቆጣጠርነው ደስ አለኝ” አልኳት። አሁንም ፈገግ እንዳለች ራሷን እየገቀነቀች እዎንታዋን ገለጸችልኝና ዝም አለች። እኔም ዝም አልኩና ቀና

ብዬ ጥላውን እየለገሰን ያለውን ዛፍ እየሁት፣ ትልቅ ዛፍ ነው። ዙሪያ አካባቢያችን በሙሉ በጣም ያምራል፤ ከዳር ዳር በአድናቆት መመልከት ጀመርኩ።

ደስ ብሎኛል። ምናልባት ከድላይ ጋር ስለሆነኩ እንደሆነም እንጂ ብቻ የተፈጥሮው ውበት ስሜቴን ነካው። ጥላ የሚሰጠን ዛፍ እየተወዛወዘ አየሩን ያናፍስልናል። አልፎ አልፎ ደግሞ ቅጠሎቹን እያጎሳፈፈ ኩታይ ወደ እኛ ይለቃቸዋል። ለሙሽሮች እንደሚበተን አበባ ፍቅራችንን ለማድመቅ ሆነ ብሎ የሚያደርገው ነው ብዬ አሰብኩ። ከዛፉ ላይና በአካባቢው ካሉ ዛፎች ወዲህ ወዲያ የሚሉት አለዋፍም እንደየዝርያቸው የተለያዩና የሚማርኩ ዜማዎቻቸውን ወደ ጆሮዎቻችን እየላኩ ደስታችንን ጨምረውታል።

እኔ በዚህ ጊዜ የሀያ አመት ወጣት ነኝ። ድላይም ብትሆን እኩያዩ ብትሆን እንጂ የዕድሜ ልዩነት የለንም። ሁለታችንም በአፍላ ዕድሜ ውስጥ ነበርን። በጣም ተጠጋግተን ሰውነታችን ተነካክቶአል በእያንዳንዱ ትንንሽ እንቅስቃሴያችን እንተሻሻለን። በውስጤ የነበረው ሐሳብ ፈጥሮት ሊሆን ይችላል፤ ብቻ የሰውነቷ መቀት የተሰማኝ ስለመሰለኝ የእኔም ስሜት መነሣሣት ጀመረ። ሰውነቴ መቅቱን ጨመረና ጋላ፣ ራሴን ለመግታት አልቻልኩም። የቀኝ እጄን ዘረጋሁና አጠገቤ ያለውን የግራ እጄን ሳብ አድርጌ ሳምኩት።

“አማኑኤል በትግል ውስጥ እንዳለን አትርሳ፤ ስሜትህን ተቆጣጠር። እኔም እኮ እንደ አንተ ስሜት አለኝ። ያለነው ግን በትግል ውስጥ ስለሆነ ስሜቴን በግድም ቢሆን እየተቆጣጠርኩ ነው። አለበለዚያ ሁለታችንም ልንታገል አንችልም። ስለዚህ ትግልን ወይም ፍቅርን መምረጥ አለብን። የአቢሊያና ሰላምን ለብቻችን የላኩን እኮ እምነውን ነው። ስንታመን ደግሞ እምነታችንን ማጉደል አይገባንም አለችኝ።

“ድላይ...” ብዬ ገና መናገር ስጀምር አቋረጠችኝ።

“ምነው አማኑኤል አልተዋጠልህም እንዴ?” አለችና “አሁን እንድ ነገር ካደረግን እንዴት ብለን ወደጓዶች እንመለሳለን። ካልተመለስንስ ወደሌላ ወደ የት እንሄዳለን። ሕይወታችን በሙሉ ከድርጅቱና ከጓዶች ጋር የተያያዘ ነው። ስለዚህ መጽናት አለብን በማለት ሐዘን በተሞላው የሚጣፍጥ እንደበቷ ልትገታኝ ሞከረች።

“ድላይ፣ የምትናገረው በሙሉ ትክክል ነው። ነገር ግን እኔ ደጋግሜ እንደነገርኩሽ በሕይወቴ ውስጥ ወድጀም ተወድጀም አላውቅም። ወደ በረሐ የገባሁት ለፍቅር ሳይሆን ለትግልና ለመስዋዕትነት ነው። አሁን ግን ያጋጠመኝ ከቁጥጥር ውጪ የሆነ ነገር ነው ብዬ እውነቱን ነገርኳት።

“አማኑኤል፣ እኔ ሳውቅህ ዝምተኛና የዋህ ነህ። እንደዚህ ዓይነት ቃላቶች ካንተ የሚወጡ አይመስለኝም ነበር። ዛሬ ምን ነካህ? ብቻ አደራህን እንዳታሳስተኝ” ካለች በኋላ እንገቷን ደፋችና መተከዝ ጀመረች። ትንሽ ከቆየሁ በኋላ ደሜ እንደገና መሞቅ ጀመረ። ቀኝ እጄን በትከሻዋ አሳልፌ አንገቷን አቅፌ ሳስጠጋት ሰሞከር ግን ኮስተር ብላ ፈቷ ሲለዋወጥ ደንገጥኩና እጄን መለስኩ።

“አንተ ልጅ ተው እንጂ” ብላ መደንገጤን ስታይ እሷም ደንገጠችና ወዲያውኑ ቁጣውን ለውጣ በትንሹ ፈገግ አለች “አማኑኤል፣ እስቲ እንዴ ረጋ እንበል” በማለት አላሳለሰችኝና ነገሩን አበረደችው ስል ከዓይኖቿ የዕንባ ዘለላዎች ዱብ ዱብ አሉ። እኔም ሳላስበው ዕንባ በዕንባ ሆነኩ።

ሁለታችንም ለቅሷችንን ለማቆም እየሞከርን ነበርን። መነጋገር ስላልቻልን በምልከት ብቻ እንገሳ ተባብለን ከተቀመጥንበት ድንጋይ ላይ እየዘለልን ወረድኻና አጠገብ ለአጠገብ ቆምን። ሳናስበው በደመናፍስ ተቃቁፍኻና ጉንጮቼን ሳመችኝ። እኔም ጉንጮቼን ሳምኳቸው። ቀጠልኻና ግንባሮቻችንን ተሳሳምን። ተሳሰመን ስንጨርስ ሁለት እጆቿን ያዝኩና “ለመጀመሪያ ግዜ ፍቅርን ያወቅኳት

በአንቺ ነው። ከትግል በኋላ በሕይወት ከቆየን ከአንች በቀር ሌላ ሴት አላገባም። ይሄ የማልለውጠው ቃሌ ነው። አልኳት።

ዓይን ዓይኔን እያየች ዕንባባ በግራና በቀኝ ጉንጮቿ ኩልል እያለ ገማግሬን ስጨርሰ ጠብቃ በልቅሶ መሐል እንደምንም ፈገግ ለማለት እየሞከረች 'እንዴ! እግሬ እጄ ቢቆረጥስ! እይኔ ቢጠፋሰ' ስትል! ለመቀለድ እያስመሰለች ቃሌን በቁም ነገር ለማጣራት የፈለገች መሰለች።

'እኔ አንቺን በሕይወት አስካገኘሁ ድረስ ምንም ነገር ቢደርስብሽ የምፈልገው አንቺን ነው። እንጂ ሌላ አይደለም። ዛሬ የዋልነው ውሎ! ዛሬ የተነጋገርናቸው ቃላት ምንጊዜም አይረሱኝም። ብቻ ሁሉም ነገር አልፎ በሕይወት ለመገናኘት ያብቃን' አልኳት።

'እኔም ብሆን በቀደም እኮ ነግሬሀለሁ። ትዝ ካለህ ነበላት እያለን የማምንህና የምወድህ ጓዴ አንተ እንደሆንክ ነግሬሀለሁ። ባለምንህ ኖሮ የአንተን ቁምጣ ለብሼ አልውልም ነበር። ባልወድህ ኖሮ አንተን ለብቻዬ ይገዢ ለመምጣት አልሞከርም ነበር። ብቻ እንዳልከው በሕይወት ለመገናኘት ያብቃን እንጂ እኔም ካንተ በስተቀር ሌላ ወንድ አልፈልግም' አለች። ሳናስበው ተቃቅፈን በቃላት ሊገለጽ የማይችል ስሜት ውስጥ ሰመጥንና ለጥቂት ደቂዎች ቆየን። እኔም ሆንኩ አሷ ምን ያህል እንደምንዋደድ አረጋገጥን። ዕንባችንን ጠራርገን ለመሄድ ተዘገጃጀን።

አካባቢው ጸጥ አረጭ እንዳለ ነው። ጥላው ዞሮ ደስ የምትል ለሰስ ያለች የማታ ፀሐይ በመቀቷ እየዳበሰን ነው። ቀደም ብሎ ያየናቸው ፍየሎች ቀኑ እየመሸ ስለነበረ ሄደዋል። በዚያ ደስታና ልዩ የፍቅር ዓለም ውስጥ ሆነንና ማለቂያ የሌለው ፈተና ውስጥ ገብተን ነገር ዓለሙን ሁሉ ረሳነው። ቀኑ እንደመሸብን ዘንግተነዋል። እሁን ፀሐይቱ ለመግባት በስተምዕራብ በኩል በደማቅ ቀይና ብጫ ቀለም ተከባ ታምራለች። በጣም ዘግይተን ስለነበር በታውን ለቀን በፈጣን እርምጃ

የአሲምባ ፍቅር

መጓዝ ጀመርን። እጅ ለእጅ ተያይዘን ገደሉን መውረድ ስንጀምር 'አማኑኤል' አለችኝ ድላይ።

'ምንው?' አልኳት

'እንድ ልነግርህ የምፈልገው ነገር አለ!' 'ምንድነው?'

'ለማንኛውም እውነተኛ ስሜ ስመኝ እንደሚባል እንድታውቀው እፈልጋለሁ። እንዳንዴ ብቻችንን ስንሆን ስመኝ ብለህ ልትጠራኝ ትችላለህ' አለችኝ።

'ምንው ምን እሳስበሽ? በእኛ አሠራር እኮ እውነተኛ ስም መናገር እያስፈልግም?' አልኳት። ከሠራዊቱ በተቀላቀልኩበት ቀን ግደይ 'እውነተኛ ስምህን ለማገም እንዳትናገር! ካሕሳይ ቢሉህ ወይ እንዳትል! ካሕሳይ ነህ ቢሉህ እንኳ! አይደለሁም ነው ማለት ያለብህ! እኛ ሁላችንም የምንጠራው በሌላ ስም ነው።' ያለኝ ትዝ አለኝ። ከንግግሩ ትውስታ ቀጥሎ እሱ ራሱ ትዝ አለኝ። ግደይን ሳስታወስው ደግሞ እነሐዋዝና ዘላለም ትዝ አሉኝና ዓይኖቼ ዕንባ አቀረፋ።

'ምንው ምን ሆንከ? እኔ እኮ። ዝም ብዬ ለማንኛውም ብታውቀው ጥሩ ነው ብዬ ነው' አለችኝ።

'እሺ' አልኳትና ዝም ተባብሰን መንገዳችንን በመቀጠል የሰሜኑን አቅጣጫ ያዝን።

ጠዋት ሰንሳክ ጓዶቻችን ያሉበት አቅጣጫ ተነግሮናል። በትክክል ያሉበት ቦታ ግን አልተነገረንም። የተፈቀደልን ደርሰን እንድንመለስ እንጂ እንድናድር አይደለም። በትክክልም የተላከንበትን ጉዳይ ጨርሰን በዕለቱ መመለስ አንችል ነበር። ነገር ግን ትንሽ ብቻችንን ሆነን ለማውራት ተቀመጥንና በፍቅርና በትግል ስሜት ማእበል ውስጥ ሆነን ወዲያና ወዲህ የሚያላጋ ፈተና ውስጥ ገብተን ቀኑ ሳናውቀው መሸብን።

ትንሽ እንደተጓዘን ትልቅ ቤተ ክርስቲያን ያለበት ትንሽ መንደር ደረሰን። ኃይሏ ለአዳር የምታርፍበት መንደር ደግሞ ከቤተ ክርስቲያኑ ባሻገር በአድዋ በኩል ሆኖ ብዙም እንደማይርቅ እናውቃለን። መንደሩን ከመልቀቃችን በፊት እዚህ እንደር ወይስ እንሂድ ብለን ለመመከከር ተቀመጥን። ትንሽ ከተወያየን በኋላ ለብቻችን ለማደር ወሰንን። ነገር ግን ወደአሉበት አካባቢ ተጠግተን ለማደርና ጠዋት መንቀሳቀስ ሳይጀምሩ ሄደን ለመቀላቀል ተስማማን።

ቀኑ ሙሉ በሙሉ አልጨለመም፤ መንደሩን መጥተንበትም ስለማናውቅ የምናድርበትን ቦታ ሌላ ሰው እንዳያውቅ ጥንቃቄ ማድረግ ነበረብን። እስኪጨልም ቆይተን የምናድርበትን ቦታ መፈለግ ይቸላል ብለን እስኪጨልም ድረስ ወደ ቤተ ክርስቲያኑ ተጠግተን ቆየን። ሲጨልም ጓዶች ለሰፈሩበት መንደር ወደሚቀርቡት ቤቶች ሄደን እንዱ ጋ ለማደር ነበር የፈለግነው። እስኪደርስ በተጠንቀቅ ሆነን አካባቢያችንን በዓይናችን እየተቆጣጠርን ጠመንጃችንን አዘጋጅተን ከቤተ ክርስቲያኑ አጠገብ ተቀመጥን።

አካባቢያችን ችግር እንደሌለው በደንብ ካጣራን ጭላ፤ ድምፃችንን ዝቅ አድርገን ማውራት ጀመርን “ዓየህ አማኑኤል፤ ገና ምንም ሳንጀምር ከጓዶች ጋር መቀላቀል እየቻልን ከእነሱ ተደብቀን ለማደር ወሰንን። ብንጀምር ኖሮስ ምን ልናመጣ እንችል ነበር?” አለችኝ ድላይ።

እኔም በትግራኛ “ባላልኪ ትፈልጢ”(ግድ የለችም) ሰላት ድምፅ አውጥታ ሳቀች። “አንቺ ልጅ ተይ እንጂ፤ እዚህ የተደበቅነው አኮ ሰው ሳያየንና ሳይሰማን በምስጢር ለማደር ነበር” አልኳትና ሳቋን ለመቆጣጠር ሞከረች።

ለሁለት ሰዓታት ያህል ከቆየን በኋላ መንደሩ ውስጥ ይሰማ የነበረው ድምፅ እየጠፋና ጸጥ እያለ ሄደ። ከቤተ ክርስቲያኑ ፊት ለፊት ካለው ቤት ሄደን እንኳኳን። አንድ ወጣት ልጅ በሩን ከፈተልን፤ ተጋዳዮች መሆናችንንና ለማረፍ ስለፈልግን ፈቃድ ልንጠይቅ እንዳንኳኳን ሰንገግረው ደነገጠና

እናቱን ጠራ። እናትየውም ድምፃችን እየሰሙ ስለነበር ውስጥ እንዳሉ “ከፈተሎም መሲኢዮም ኢዩ” (ከፈትላቸው መሸቶባቸው ነው) አሉና ወደውስጥ ገባን። ለመተኛት እየተዘጋጁ ይመስላሉ፤ አሁን ደግሞ ለእኛ አራት ሊያዘጋጁ እሳቱን እየቆሰቆሱ ከኛ ጋር ወሬ ጀመሩ። ድላይ ለማርኛና ትግራኛ በደንብ ታውቃለች። የሚቀናት ግን አማርኛ ነው፤ በትግራኛ ስታወራ አነጋገሯ ደስ ይላል። ድምጿም ለሰለስ ስለሚል ለጆሮ ይጣፍጣል።

የሁለታችንም አለባበስ ተመሳሳይ ስለሆነ ይመስለኛል፤ ሴትየዋ ሲያናግሩን በትግራኛ እሷንም እኔንም አንተ እያሉ በወንድ ጾታ ይጠቀሙ ስለነበረ እኔ እየሰማሁ አስቃለሁ። ድላይም ችግራቸው ገብቷታል፤ ግን ጫወታቸውን ላለማደናቀፍ ዝም ብላ ታዋራቸዋለች። በጣም ሰደጋግመውት፤ እኔ ጣልቃ ገባሁና “አደይ እሳ ጓል ኢያ፤ ወዲ አይኮነትን”(አደይ፤ እርሷ እኮ ሴት ናት ወንድ አይደለችም) አልኳቸው።

“እዋይ፤ ወደይ አራጋ አልካ ዲኻ ትቸልደለይ? ግደፍባ” (ወይ ልጄ፤ እርጅታለች ብለህ ነው የምትቀልድብኝ፤ ተው እንጂ) አሉ። እኔ አሁንም አስቃለሁ።

“ቀልዲ አይኮነን ሐቀይ ኢዬ እሳ ጓል ኢያ” (በቀልድ አይደለም፤ እውነቱን ነው ሴት ነች) አልኳቸው። ሁኔታቸውን ስታይ ድላይም ቀጠል አድርጋ “አደይ እሱ እውነቱን ነው የነገረዎት። እኔ ወንድ አይደለሁም ሴት ነኝ፤ ስትላቸው ደንግጠው አዲስ እንደመጣ ሰው ትኩር ብለው አይተዋትም ለማመን ተቸግሩ።

እኔም ተጨመርኩና እንደገና “ሐቀይ እዬ፤ ጓል ኢያ፤ ወዲ ዝመሰለትከን ከም ተጋዳላይ ስለዝተከደነት ኢዩ” (እውነቱን ነው፤ ሴት ናት። ወንድ የመስለችዎ፤ እንደ ተጋዳላይ ስለለበሰች ይሆናል) አልኳቸው። እሳቸው ግን አሁንም ለማመን ከበዳቸው። ድላይ፤ ለመቀበል እንደከበዳቸው ስትመለከት እንዴት ለማሳመን እንደምትችል ጨነቃችና ቢቸግራት፤ ልብሷን በግራ በኩል ከፍታ ጡቷን አውጥታ እያሳየቻቸው “አደይ እነ ጓል ኢዩ፤ እንድሕር

ዘአይአመንከና፤ ጡብይ ርአይአ" (አይይ ከላመኑኝ ይኸው ጡቴን ይመልከቱ፤ እኔ ሴት ነኝ) አለቻቸው።

አውነት መሆኑን ሲረዱ፤ ደንግጠው "ውይ! ውይ! አደኼ ዳል ወሊዴ አላ ከምዚልኪ ሊንተትርእየኪ እንታይ ሞበለት? ዳለይ እንታይኮን ኮይና አላ እንድሓሰበት፤ አሰኼ ግና ከምዚይ ጫካ ንጫካ፤ በረኻ ንበረኻ ምስ አወዳት ከርተት እናበልኪ፤ እንዳገዛ ሰብ፤ በብሜድኡ ከሞትሐድሪ አደኼ እንታትሰምዕ እንታይኮን ምውሐጣ?" (ውይ ውይ፤ እናትሽ ሴት ልጅ ወለድኩ ብላ፤ እንደዚህ ብታይሽ ምን ትል ነበር? ልጄ እንዴት ሆና ይሆን ብላ ስታሰብ፤ አንቺ ግን እንዲህ ጫካ ለጫካ በረሐ ለበረሐ ከወንዶች ጋር አየተንከራተትሽ በየሰው ቤት፤ በየሜዳው እንደምታድሪ እናትሽ ብትሰማ ምን ይውጣት ነበር?) ብለው እንገታቸውን ደፋና በእንጉርጉርና በዜማ አድርገው ማልቀስ ጀመሩ።

እኔንም እናቴን ስላስታወሱኝ ሌላ ሐሳብ ውስጥ ገባሁና ቅዝዝ አልኩ። እንደገና ደግሞ ቀና አሉና፤ በሚቆራረጥ ድምፅ "ምጃኑ ቤተሰብኪ እንታይ በዲሎምኼ እየም ገዢ ገዲፍኪ ከምዚ ዝኸንኪ" (እረ ለመሆኑ ቤተሰቦችሽ ምን በድለውሽ ነው እንዲህ የሆነሽው?) ብለው መልሷንም ሳይጠብቁ ለቅሷቸውን ቀጠሉ።

እኛ እንዲህ ዓይነት ከፍተኛ ሐዘን ውስጥ ይገባሉ ብለን ስላልገመትን በትካዜ ተይዘን እንዴት እንደምናጽናቸው ግራ ገባን። እንዲተው እንደምንም እያባበልን ርአስ እየለዋወጥን በብዙ ጥረት ወደሌላ ጫወታ ከአስገናቸው በኋላ ራት አቅርበውልን በላንና ለመተኛት ስንዘጋጅ ጋቢ ሊያመጡልን ሄዱ።

"ከዚህ በላይ አይቸጉ አኛ ምንም ተጨማሪ ልብስ እያሰፈልገንም፤ የያዝነው ነጠላ ይበቃናል" አልናቸው።

"ንእኻ ከይኮነስ ንዓሉ እዩ፤ እስቲ ንሐንቲ ለይቲኳ፤ እነ አዶ ከኾነላ" (ላንተ ሳይሆን ለእርሷ ነው፤ እስቲ ለአንድ ለሊት እንኳ እኔ እናት ልሁንኳት?) አሉ።

አይሆንም ብንልም ሊቀበሉን ፈቃደኛ አልሆኑም። ቅር እያላቸው ጋቢውን አመጡ።

ተኝተን ብቻችን ስንሆን ሁኔታቸው በጣም ውስጤን ስለነካው "አንቺ ለምን እንዲህ ታደርጊያለሽ?" አልኳት።

"ማመን ስላቃታቸው፤ የግድ ማሳመን ስለነበረብኝ ነው። ይሄም እኮ አንዱ የትግል ዓይነት ነው። እኛ ሴቶችም ለራሳችንና ለሌሎችም መብት በእኩልነት መታገል እንደምንችልና መታገል እንዳለብንም ማሳወቅ ስላለብኝ ነው እንጂ ጡቴን ላሳያቸው፤ ወይም ለአንተ ላሳይህ ብዬ አይደለም" አለችኝ።

እዚህም እንደመጀመሪያው ቀን አቅፍቀፍ ብለን በፍቅር ስሜት የጋለው ሰውነታችን እንዴም ሳይላቀቅ እንደአሳት የሚፋጅ ትንፋሻችንን አየተለዋወጥን አደርን። ስሜታችን አይሉ ሊገነፍል አፋፍ ደርሶ ሌሊቱን ያሳለፍነው ያለእንቅልፍ ነበረ። የገባነው ከባድ ፈተና ውስጥ ቢሆንም፤ በተሰማማነው መሠረት ከፍቅር ትግል መቅደም እንዳለበት በማመን በጣም ተጠንቅቀን ስሜታችንን ተቆጣጠርነው።

ሊነጋ ሲል ተነሣን፤ ወደየጋንታችን ለመቀላቀል ዓዶች ያድሩብታል ብለን ወደገመትነው መንደር ሄድን። ወደ መንደሩ ከመግባታችን በፊት የሚጓዙበትን አቅጣጫ ተመለከትንና በሌላ አቅጣጫ አድርገን ከፊታቸው ቀደምንና ከሚመጡበት ገደላማ አፋፍ ደርሰን ጠበቅናቸው። በመጀመሪያ ከገደሉ የወጡት የእነድላይ ጋንታ አባላት ነበሩ። እኔ እዚያው እንደቆምኩ እየየኋት ሄዳ ተቀላቀለች። ከነበርኩበት ቦታ ሆኜ ድምፃቸው ይሰማኛል።

"የት ይዛው ጠፍታ ነበር" የሚሉ ቃላት ወደ ጀርዎቼ ሲደርሱ፤ መጀመሪያ አላመንኩም ነበር። በኋላ ግን ጥርጣሬ ውስጥ እየገባን መሆኑን ሳውቅ ደነገጥኩ። ጥርጣሬውም በብዙዎች እእምሮ ውስጥ የሚብላለና የሰፋ ሊሆን እንደሚችል ገመትኩ። ብዙዎቹ ራሳችንን ተቆጣጥረን፤ ፈተናችንን እንደተወጣንና

ለዓላማችንና ለትግል ተገዝተን በንጹሕነት አንዳለን ሊያምኑ አይችሉም ብዬ አስብኩ።

በሐሳብ ውስጥ ሆኜ ትንሽ እንደቆየሁ የእኔዋም ጋንታ አባላት ከገደሉ ብቅ ብቅ ሲሉ ከገባሁበት ሐሳብ ወጣሁና ተቀላቅዬ አብሬ መጓዝ ጀመርኩ።

የአሲምባ ፍቅር

ኃይል አምስት መቶ በምትገባቀሰባቸው ቦታዎች ከወያኔ ጋር ከፍተኛ ችግር ተፈጥሮ ለጦርነት የተቃረበው እዳጋ አርቢ ነበር። እዳጋ አርቢ የሚገኙት የወያኔ ሚሊሺያዎች በከፍላ ሕዝብ የሚሠሩ አባሎቻችንን ከወረዳው ውጡ ብለው አላስቀምጥ ከማለታቸውም በላይ የእኛ ሰዎች እንዳያልፉ መከላከል ጀመሩ። እነየአቢሊዮ ለምተው ከበላይ አመራሮች ጋር እየተነጋገሩ ቆይተው በሙጨረሽ እኔን ጨምሮ ከሶስት ጋንታ የተውጣጣን ስድስት ሰዎች ተላከን። እምቢ ካሉ አንድተኩስና የኃይል አርምጃ አንድወስድ ትእዛዝ ተሰጥቶኝ ነበር ወደዚያው ያመራነው።

እዳጋ አርቢ ወደ ተከዜ የምትላለፍበትና ከጸለምት ጋር የምገናኝበት ቁልፍ መገናኛ መስመር ስለሆነ ነበር ጠበቅ ያለ ትእዛዝ የተሰጠኝ። በዚያ መሠረት “ችግር ከተፈጠረ አንተ ቀድመህ ተኩስ መከፈት አይኖርብህም፤ እንዳትቀድም ተጠንቀቅ” ተብያለሁ። ከዚህም በተጨማሪ ኃይሏ ተዘጋጅታ እንደምትጠበቅና ልክ ተኩስ እንደተሰማ እንደምትደርስልንም ተነግሮኛል። ነገሩ ወደ ተኩስ ከደረሰ ከሚሊሺያዎቹ በተጨማሪ የወያኔም ኃይል ከችግሩ በስተጀርባ እንዳለ ስለተገመተ፤ ውጊያው በወያኔ ኃይልና በእኛ ኃይል መካከል እንደሚሆንና ውጤቱም ወደ አስከፊ አልቂት ሊሄድ እንደሚችልም ተገምቷል።

ስንደርስ ከተማዋ ወያኔ ባስታጠቀቻቸው ብዙ ሚሊሺያዎች ዙሪያዋን ተከባለች። የወረዳው የወያኔ ሚሊሻዎች መሪ ከፊታችን ትንሽ ራቅ ብሎ ከጥቂት ሰዎች ኋላ ቆሞአል። እኛን አትገቡም ብሎ አስቆመን። ማንነታችንን እንዲያውቅ አድርገን የወሰደው አርምጃ ትክክል እንዳልሆነና ሌላ ችግር ውስጥ እንዳንገባ ብንነግረውም ሊሰማን አልቻለም።

“ወደከተማ አትገቡም እዚህ ሕዝቡ እናንተን አይፈልጋችሁም” እያለ ይደነፋ ጀመር።

“እሁንም ይህንን አባባልህን ተውና ተነጋግረን በሰላም ብንፈታው ይሻላል” ብንለውም እምቢ ብሎ ያልሆነ ነገር መናገር ቀጠለ።

ከዚያ በኋላ አብረውኝ ያሉትን ጓዶች ቦታ እንዲይዙና መሣሪያቸውን እዘጋጅተው በተጠንቀቅ እንዲሆኑ ነግርኳቸው። ከሌላ ይዘን ተኩስ ከተጀመረ ለመመለስ መሣሪያዎን አነጣጥራ ጣቴን ቃታው ላይ አድርጌ በተጠንቀቅ እንደቆምኩ “ተው አትተኩስ!” የሚል ድምፅ ሰማሁ፤ ገብረ ሐዋርያ ነበረ።

“አማኑኤል ተው! መታኮስ የለብንም የእኑቴ ባል ነው! የእኑቴ ባል ነው!” እያለ በመጭህ ምሽግ ኪያዘበት ቦታ ወጣና እየሮጠ ወደ እነርሱ ሄደ። ሰውዬው አወቀውና ሰላም ተባባሉ።

“ለምን እንዲህ ታደርጋለህ?” አለው ገብረ ሐዋርያ ሰውየውን። በዚህ ሁኔታ እንድንገባ ተፈቀደልንና ያንን ጓድ ከእኑቴ ጋር ሊያገናኘው ወደ ቤቱ ሊወስደው ሲል ሁለት ጓዶች አብረውት እንዲሄዱ ሰጠሁት። አብረው ሄደው እኑቴንም አይቶ ተመለሰ።

ለናንተ ሁለት ወንድማማቾች የያዛችሁትን አፈመዝ እንድትገዳደሉበት ሳይሆን እንድትተቃቀሩበት ነው። (እንዲት ዘማች ተማር ባለታሪኩ እና የሕወሐት አባል የሆነ የትምህርት ቤት ጓደኞቿ ትገናኝተው በድንገት ሲተቃቀሩ እይታ የተናገረችው።)

“...እየፈለ ካልሰከነ

ትግል ምኑን ትግል ሆነ!”

(የኢሕአፓ ልጆች ግጥም)

በ1970 ዓ.ም. በታህሣሥ ወር ነበር ወደ አድና የተመለስነው። ነበሉት አካባቢ ስንደርስ የኃይሏ አባላት ተሰበሰቡ። አሰፋ ወደ በጌምድር ከሚሄዱ ጓዶች ጋር ስለተመደበ የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ ሰለሞን ሆኗል። ምክትል የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ ደግሞ ከሠተ ነው። ሁላችንም ከተሰበሰቡ በኋላ እንዳንድ መረጃዎች እንደሚነገሩን ተገለጸልን። በፓርቲው ውስጥ አንጃ እንደተፈጠረና ፓርቲው ለሁለት እንደተከፍለ ተነገረን። የአንጃውን ቡድን የሚመሩት “ሀ” እና “ለ” የሚባሉ መሆናቸውም ተገለጸልን። ብርሃነ መስቀል ከፓርቲው እንደተገለለ በሐሜት ስንሰማ ቆይተናል። ሰሞኑን በአነርሱው ቡድን መዘጋጀቱ የተወራለት፤ ‘ልዩነታችን’ የሚል ጽሑፍ የያዘ ወረቀት ተበትኖ ነበር። ወረቀቱ ከተበተነ በኋላ እንዳንድ ነገሮች መስማታቸው አይቀርም ብለው ይመስላል ሊነግሩን የፈለጉት።

“ሀ” እና “ለ” የሚባሉ ሰማቸው ያልተጠቀሱ የፓርቲው አመራር አባላት እንጃ በመፍጠራቸው ምክንያት ከድርጅቱ የተባረሩ መሆኑ ተገለጸ። የአንጃው ቡድን ፓርቲውን ለሁለት እንዲከፈል አያደረገና በከተማው መዋቅር ውስጥ በጓዶች ላይ ወንጀል እየፈጸመ መሆኑ ተነገረን። የሠራዊቱ አባላትም አፍራሽ ተልእኮ ካለው ከዚህ የአንጃ ቡድን ቅስቀሳ እንድንጠነቀቅ ማሳሰቢያ ተሰጠን። ከሰብሰባው በኋላ ከነበርንበት ቦታ ተንቀሳቅሰን ወደ ሀውዜን ስንሄድ እንደገና በሌሎች ስብሰባዎች ውይይቶች ቀጠሉ። በቡድን ሆነን መወያየት ጀመርን። በውይይቶቹ ከተነሡት ጥያቄዎችም ‘ለምንድነው የትጥቅ ትግል የሚያስፈልገው? ድርጅቱ ገበሬ ለመልመል ለምንድነው ፍላጎት ያነሰው? ገበሬ ያልተደባለቀበት የገጠር ሠራዊት

የያዝነው ለምንድነው? ዝበሬውን ሳናስታጥቅና ሳናደራጅ እንዴት አድርገን ነው በገጠር የምንታገለው? ፓርቲው የገጠሩን ትግል ነው ወይስ የከተማውን ትግል በቀዳሚነት የሚያየው? አሁን ፓርቲው ድል አድርጎ ሥልጣን በይዘና ሠራዊቱ ወደከተማ ግባ ቢባል ዝም ብሎ መግባት አለበት ወይስ የተራዘመ፣ ከገጠር ወደከተማ የሚደረግ ትግል የግድ ያስፈልጋል? የሚሉ ጥያቄዎች ይገኙባቸዋል።

ከዚያ በኋላ ቀስ በቀስ በቡድን የመከፋፈል ስሜት እየጎላ መጣ። ሁሉም በየጎራው ሆኖ አንድ ከሚያደርገን ዓላማ ይልቅ የሚለያዩንን ትናንሽ ነገሮች እየተያዙ የመከፋፈል ዝንባሌ ያላቸው ድርጊቶችና ወሬዎች ተሰፋፋ። እኔና እኔን መሰል የገበሬ ልጆች የሆንንና ገና የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ያልጨረሰን አባሎች በአንዳንዶች የመናቅ ዝንባሌ ባላቸው ምሁራን የንቀት ትችት ውስጥ ወደቅን።

አንድ ቀን መንገድ እየሄድን እያለን 'አንጻዳዳ' የሚል ጥያቄ ከኋላ መተላለፍ ጀመር። እኔ ደግሞ 'ከወደፊት ላሉ ጓዶች አንጻዳዳ' ይላሉ ብዬ ለእንግዳ ወርቅ አስተላለፍኩኝ።

እንግዳ ወርቅ ጋንታ መሪ ስለነበር 'ቆዩ በላቸው' አለኝ። 'ቆዩ ተብላችኋል' አልኳቸው።

ትንሽ ቆየት ብለው 'ለመቆየት ስለማንችል፣ መጻዳዳት አለብን። አስቸኳይ ነው' ብለው ከትእዛዙ ውጪ መጻዳዳት ጀመሩ። ስመለከት የተወሰኑ ጓዶች ከሰልፍ ተቆርጠዋል። እኔም ሁኔታውን አየሁና 'ለምንድን ነው ተጻዳዱ ሳትባሉ ከሰልፍ የወጣችሁት?' አልኳቸው።

'ታዲያ እናንተ ተጻዳዱ አስከምትሉን እንጠብቅ እንዴን! በጣም ተቸገርን እኮ!!' አለ የጋይሏ ምክትል የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊ።

'ጓድ፣ ይህ አናርኪዝም ነው' አልኩት። ዝም አለና ሄደ።

በጊዜው በየጋንታችን ራሳችን የምናወጣቸው ጽሑፎች ነበሩ። የእኛ ጋንታ የምታወጣው ጎትመት 'ጎሕ' የምትባል ነበረች። አንድ መንደር ላይ ቁጥ ስንል የተለያዩ ጽሑፎችን እናመጣና ተሰበስበን ማታ ማታ ይነበባል። የፓርቲው ኮሚቴ አባል ደግሞ ጥሩ የጽሑፍ ችሎታ ነበረው። ያን ማታ ታዲያ የጻፈው ስለአናርኪዝም ነበር።

በአናርኪዝም ላይ ብዙ ትንተና እና የብዙ ሀገሮች ልምድ ጨምሮበታል። የራሼያ፣ የእውሮፓ፣ የላቲን አሜሪካ፣ የቪትናም፣ የቻይና . . . ብቻ ያልተጠቀሰ ሀገርና አብዮት አልነበረም። 'ስለዚህ አናርኪስት ማለት' ብሎ፣ በየሀገሩ ትንታኔ ላይ የተጠቀሱ ቡድኖችና ግለሰቦችን አንሥቶአል። 'ስለአናርኪዝም ሳያውቁ፣ ለመጻዳዳት መስረዕ ያቋረጠውን ሰው ሁሉ አናርኪስት ለሚሉ የአናርኪስትን ትርጉም እኛ እናስተምራቸዋለን' ብሎ ደመደመ።

ይሄ ለእኔ ስድብ ነበር። አንተ 'የአናርኪዝምን' ትርጉም ሳታውቅ፣ አናርኪስት አልከኝ' ማለቱ ነበር 'ትልቁ ስሕተትህ የሠራሽው ሥራ ሳይሆን፣ የተናገርከው ንግግር ነው' ለማለት ስለሆነ ገረመኝ።

በአቀራረቡም አንዳንድ ጓዶች ተናደዱበት። የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊ አባላትም ጭምር በአካሄዱ ያልተደሰቱ ነበሩ። ብርሃኑና ሊበን 'እይዞህ ግዴላም አትበሳጭ፣ እርሱ ዝም ብሎ ነው' አሉኝ። እኔም ነገሩን ተውከት፣ ብስጭቴንና ቁጭቴን እንደያዝኩ ዝም አልኩ።

በሌላ ጊዜ የዋርድያ ምደባና ቁጥጥር ስናደርግ በአንድ ጊዜ ሁለት ዋርዲያዎች እንዲቆሙ የሚያስፈልጉበት ቦታና ጊዜ ነበረ። ሁለት ዋርድያዎች በአንድ ላይ ሆነው ለሁለት ሰዓት ይጠብቃሉ። አንድ ቀን ሁለት ዋርዲያዎች በምናስወጣበት ጊዜ አንድ የፓርቲ ኮሚቴ አባልና አንድ ሌላ ጓድ አብረው ዋርዲያ ተመደቡ። ሁለቱ የቅርብ ጓደኛዎች ነበሩ። ጓዱ በጣም ጥሩ ሰው ሲሆን ተጫዋች፣ ትግስተኛ፣ ሲናገር ረጋ ያለ ብሰለት ያለው ነበረ።

ታዲያ ሁለቱ በአንድ ላይ ነበር ዋርድያ የሚቆሙት። ጥበቃውን የሚረከቧቸው ተረኞች በሚቀያየሩበት ጊዜ አንዱን ብቻ በጥበቃ ላይ እንደሚያገኙት ነገሩን። በዋርድያ ላይ የሚመጣ ቸልተኝነትና ስህተት ሁሉንም ጓዶች እደጋ ውስጥ የሚከት ችግር ሊፈጥር ስለሚችል በቀላሉ የሚታለፍ አይሆንም። መረጃውን ይገፍ በደንብ አጠናቃና አነርሱ በሚወጡበት ጊዜ ከሚቀይሯቸው ዋርዲያዎች አንዱ እንዲቀሰቅሰኝ ነገርኩት። እንዳልኩትም ቀስቀሰኝ፤ ከማማሽ ሰዓት በኋላ ሰሄድ፤ አንደኛው ጓድ እየጠበቀ የፓርቲው ኮሚቴ አባል ግን ተኝቶ ደረሰኩ። 'የታለ ካንተ ጋር የተመደበው ጓድ በየተራ ሳይሆን ሁለታችሁም በአንዴ እንድትጠብቁ ነው የተመደባችሁት' ብዬ ጓዱ ላይ አፈጠጥኩበት።

'እኔ ተነሥቼ እየጠበቅኩኝ ነው፤ እሱ አልተነሣም ታዲያ እኔን ምን አድርግ ትለኛለህ?' አለኝ ጓዱ። ከዚያም እሱን ትቼ 'ያን ጓድ ሄጄ አንተ ለምንድ ነው ዋርዲያ ጠብቅ ተብለህ? ዝም ብለህ የምትተኛው? ለምን አልተነሣህም?' ብዬ ጠየቅሁት።

'ማንም አልቀሰቀሰኝም' አለኝ።

'ያም ሆነ ይህ ሁለት ሰዎች በአንድነት እንድትጠብቁ ተመድባችሁ አንተ ለብቻህ እሱ ለብቻው እየተቀያየራችሁ እንደምትጠብቁ በደንብ አውቀነዋል!!' አልኩት።

'እባክህ ዝም በል!' ጋኖች አለቀና ምንቸቶች ጋን ሆኑ' ብሎ ተረተብኝ። ግልጽ ስድብ ነበር።

ጠዋት ያንኑ ለሰለሞንና ለየአቢኢዮ ነገርኳቸው። ጌትነት በዳንግላት ተኩስ ላይ ስለተመታና ቁስለኛ ስለሆነ የአብኢዮ ኃይል መሪ ሆኗል። ሌላ ምክትል የኃይል መሪ ግን አልተመደበም። ማታ እንደምንጋገርበት ተነገረኝ። ማታ ሂሰና ግለ ሂሰ ይደረጋል ብዬ ስጠብቅ ምንም ነገር አልነበረም። በእዚህና በመሳሰሉት

የአሲምባ ፍቅር

በሁለታችን መካከል ትልቅ ቅራኔ ተፈጠረ። ሊያሸፍ ሲሞክር ብርሃነ ዓባይ (ብርሃነ ወልቃይት ላይ የኃይል አመራር ሆኖ በውጊያ ላይ ተሠውቷል) በጣም ተናደደና 'አሁንስ አበዛኸው!' ብሎ የከላሸኑን አፈመዝ አፍንጫው ላይ አድርሶ ሊሰካበት ምንም አልቀረውም፤ ሁለታችንም በጣም ተናደደን። ምክንያቱም ሂሰ እንኳ እንዲሰጠው አልተደረገም። ሌሎች ለምን ዝም እንዳሉ ወይም ለምን እንደፈሩ አልገባኝም። እኔን የበለጠ ያበሳጩኝ ይሄ ነበር። ምክንያቱም ህግና ደንብ የሚባለው ነገር በሁላችንም ላይ እኩል ነው መተግበር ያለበት፤ እያደር ግን ነገሮች መስመራቸውን ስተው እየወጡ መጥተዋል።

እንደዚያ ዓይነት የመናናቅ ችግር በእኔና በአርሱ መሀል ብቻ ሳይሆን በሌሎችም መካከል መታየቱ እየተዘወተረ ሄዷል። ችግሩ ተባብሶ በየጋንታው ስለተስፋፋ በኃይል አምስት መቶ ውስጥ ከፍተኛ መከፋፈል ተፈጠረ።

ለምሳሌ እንደዚያ ዓይነት ሁኔታ ከማያስደስታቸው ጓዶች መሃል ጸዳለ፤ አዳለ፤ እንግዳ ወርቅ፤ ሊበንና ብርሃኑ እባካችሁ ይሄ ትክክል አይደለም፤ ጓዶችን አትከፋፍሉ፤ አነርሱም ዕድል ቢያገኙ ኖሮ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ጨርሰው ዩኒቨርሲቲ ይገቡ ነበር፤ ነገር ግን ከትምህርት ቤት በቀጥታ ወደትግል ስለመጡ ነው፤ ስለዚህ አነርሱን ማግለል ትክክል አይደለም። በማለት የተሳሳተ አቅጣጫ የያዙትን የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎች ለማረም ይታገሉ ነበር። ይሄ ዝንባሌ በሌሎች ኃይሎችም የታየ ቢሆንም፤ በኃይል አምስት መቶ ግን በጣም ጎልቶ ወጣ። ቅራኔው በጣም እየከረረ ሲሄድ ችግሩ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎቹንም መከፋፈል ጀመረ።

ችግሩ እየከረረ በመጣበት ጊዜ እኛም እራሳችንን የማግለል ብቻ ሳይሆን ራሳችንን የማሰባሰብ እንቅስቃሴ የማድረግ አዝማሚያ ያዝን። ሁኔታዎች ጥሩ አልነበሩም፤ ድርጅቱ እንደፈለግነው አይንቀሳቀስም የከተማው ትግል ከፍተኛ ደረጃ ላይ መድረሱን እንሰማለን የገጠሩ ግን በጣም ተዳክሟል። ከገጠር ገጠር፤ ከመንደር መንደር እየሄድን መብላት ስልችቶናል። ትግል ካለ

መዋቅም መቁሰልም አለ፤ ጠላት ወደአለንበት ቦታ ካልመጣ እኛ መሄድ እንጂ አስከሚመጣ መጠበቅ ትክክል አይደለም። ስለዚህ “እስከመቼ ነው እንደዚህ የምንሆነው?” የሚል ማጉረምረም ነበረ ።

እንዲያ በትንሽ በትልቁ መከፋፈልና አለመግባባት እንዲሁም መፈራራት እያደገ ሲመጣ ተስፋ መቁረጥና ጭንቀት በብዙዎች ላይ የሚታይ ችግር ሆነ። “አልታዘዝም፤ መሀይም የጠር ልጅ፤ የደርግ ወታደር፤ የአመራር ተላላኪ...” እያለ ቅጽሉ ሌላ ቅጽል እየጨመረ ሲሄድ ሁሉም በትንሽ ቡድንና ሐሳብ ውስጥ መዋጥ ጀመረ። ይህ ስሜት ወደየክፍሉ ለመዛመት ጊዜ አልወሰደበትም። የከፍለ ህዝቢ ወይም ደግሞ የደገንነት ጓዶች በምናገኝበት ጊዜ “እናንተ ዝም ብላችሁ ነው እንጂ፤ ድርጅቱ ፈርሷል የከተማ መዋቅሩ ተበትኗል” ብለው የሚነግሩን ጓዶች ነበሩ።

የትግል ስሜታችን እየቀነሰ በሄደ ቁጥር እንዳንደቻችን የመሰናበት ጥያቄ ማንሳት ጀመርን። አንድ ቀን አንድ የእኛ ከፍለ ሕዝቢ ደክም ያለበት ቦታ ከወያኔ ጋር ስብሰባ በሚያደርጉበት ወቅት ከኃይል አምስት መቶ ለሕዝቡ ንግግር ለማድረግ አኔ፤ ሮምህና አሰፋ ተላክን። የሄደንበት ሥራ እንዳሰብነው ስላልተቃና የግድ ማደር ነበረብንና አደርን። ጋንታዎች የሶስት ቀን መንገዳቸውን ነግረውን ስለነበረ፤ በማግስቱ ረፈድፈድ እንዳለ ወደአሉበት ቦታ ሄድንና ተደባለቅን። እንደደረሰን ድላይ መጣችና “ና አስቲ” አለችንና “የት ነው ያደራችሁት?” ብላ ጠየቀችን።

“ውይይቱ በጣም ስለቆየና የሕዝቡ ሁኔታ ጥሩ አዝማሚያ ላይ ስላልነበረ፤ ሁኔታውን ለማረጋጋት የወያኔ ሰዎችም በመምጣታቸው ከአነርሱ ጋር መነጋገር ነበረብን፤ እዚያው አመሸን። ሲመሽ ደግሞ ገበሬዎች አድራችሁ ሂዱ ብለው አስገደዱን አልኳት።

‘ጠዋት’ ሦስቱም ከዱ ተብሎ ሹከሹከታው በዝቶ ነበረ። አሁን ስትመጡ እኩ፤ ሁሉም እፍሮ ዝም አለ። ስለማ በጣም ነበር ያዘንኩት። እንዴት አማኑኤል ሳይሰናበተን ዝምብሎን ይሄዳል ብዬ ግራ ገባኝ አለችን።

“ምነው እስከዚህ ድረስ፤ ዝም ብለው ይከዳሉ የሚሉን” አልኳት።

“ቦታ እየተበሳጫችሁ እንደሆነ ሁሉም ያውቃል፤ ለዚህ ነው” አለችን።

ከከፍለ ህዝቢ ጓዶችም “ይሄ ድርጅት ችግር ውስጥ ነው፤ ሊመራን የማይችል ከሆነ አንድ ነገር ለምን አናደርግም? ለምን የራሳችን ድርጅት ፈጥረን፤ እዚህ ትግራይ ውስጥ እንንቀሳቀስም?” የሚሉ ጥያቄዎች ማንሳት የጀመሩበት ሁኔታም ነበር። ለአንድ ቀን የተላከንበት ቦታ ለሁለት ለሦስት ቀን ቆይተን ምን ማድረግ እንዳለብን መነጋገር ጀመርን።

በዚያው ሰዎን በመንገድ ላይ እያለን፤ ጴጥሮስ የሚባል የብዙሀን ድርጅት አባል የነበረ ወደ ብዙት አካባቢ መጣና ለብቻዬ አነጋገረን። “ድርጅቱ እየፈረሰ ነው፤ ይህ ድርጅት እኛን መርቶ ወደ ድል ሊያደርሰን አይችልም እኛ አምስት፤ ስድስት ሆነን ለመከዳት አሰበናል። ሁሉም የብዙኃን ድርጅት አባሎች በሙሉ የትግራይ ልጆች ናቸውና ችግር የለብንም፤ አንተም አብረኸን ለመሄድ የምትፈልግ ከሆነ ብዬ ነው ላነጋግርህ የመጣሁት” አለች።

ብዙ ተነጋገርንና “እኔ በአሁን ጊዜ ድርጅቱን ለቅቄ ለመሄድ ገና አልወሰንኩም” አልኩት። ከጥቂት ቀናት በኋላ መጥፋታቸውን ሰማሁ።

ወደ አሲምባ ስንሄድም በጉሉ ማከዳ አካባቢ የነበሩ ጓዶችም እየጠፉ ነበር። ከፍለ ሕዝብ የነበሩ ጓዶችም ጠፍተዋል። ብቻ በሚታየው ነገር ሁሉ በጣም እየተበሳጩ በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ ብዙ የትግራይ ጓዶች እየከዱ ወደ ኤርትራ ሄዱ። የተደረገው የእርማት እንቅስቃሴ ግቡን አልመታም ተብሎ በብዙ የሠራዊት አባላት ጥያቄዎች ተነሥተው ነበር። በተለይ ኃይል አራት መቶ የአንጃ ሁኔታ ጎልቶ ወጥቷል። ኃይል አራት መቶ ማለት የፖለቲካና የወታደራዊ ትምህርት ሥልጠና የሚወሰዱ አባላት የያዙት ኃይል ነች። ሥራቸው ሁሉ

ውይይት ስለሆነ ሁሉንም ነገር ይወያዩበታል። “ድርጅቱ እንደሚፈለገው አይንቀሳቀስም፤ የተሳሳተ መንገድ እየተከተለ ነው፤ በዚህ ሁኔታ ደግሞ ድል ሊያደርግ አይችልም” የሚሉ ሐሳቦች አንስተዋል።

ታህሣሥ 1970 ዓ.ም ላይ በአመራሩ ጸጋዬ ደብተራው፤ አንበርብርብ፤ ፀሐይና ጌዲዎን ያሉበት፤ ኮሚሽን ተቋቁሞ፤ የኃይል አምስት መቶን ችግር ለመፍታት ወደ አድዋ መጡ። ችግሩን ለመፍታት ለተወሰኑ ቀናት ከእኛ ጋር ቆይተው ከጋንታ ጋንታ እየዘሩ ሁሉንም አነጋገሩና ያለንበትን ሁኔታ ጠይቀው ነገርናቸው። በመጨረሻም ችግሩ እንደሚፈታ ገልጸው፤ ይሁን እንጂ መፍትሔ ላይ እስኪደረስ ድረስ ሁላችንም በትዕግሥት መጠበቅ እንዳለብን ነገሩን።

በመካከል ለኔና አሰፋ ወደ አሲምባ ተላከን። ከመሄዳችን በፊት ጸጋዬ ደብተራው ለብቻዬ ጠራኝና “አሁን ሁሉንም ነገር እሻሽለሁል፤ ያላሻሻልካት ነገር አንድ ብቻ ነች። እሷም የጓደኝነትና የድርጅት ፍቅር አለመለየትህ ነው። ጓደኞችህን ትወዳለህ፤ ድርጅትህንም ትወዳለህ፤ ጓደኞችህ እየመጡ አብረኻቸው እንድትከዳ ይጠይቁሃል አንተ ግን “አልወጣም አልሄድም” ትላችሁለህ። እነርሱ ሲሄዱ ግን ዝም ትላለህ እንጂ አሳልፈህ አትሰጣቸውም። ስለዚህ ከድርጅቱና ከጓደኝነት ፍቅር ለየትኛው ቅድሚያ መስጠት እንዳለብህ ካሁን በኋላ እንድታስብበት አፈልጋለሁ። አንተን ለወደፊቱም በጣም እንፈልግሃለን” አለኝ።

“እሺ እንግዲህ እስብበታለሁ፤ ከአሁን በኋላ እስተካከላለሁ” አልኩት።

ጸጋዬ አላበቃም “በአንተና በፓርቲ ኮሚቴ አባሉ መካከል ያለው ቅራኔ በፍጹም መኖር የሌለበት ቅራኔ ነው። ሁላችሁም ያላችሁት በአንድ መስመር ውስጥ ነው። የሚያጣላ ነገርም የላችሁም። እርሱን አነጋግራዋለሁ፤ ችግራችሁ በጣም ቀላል ሲሆን የሚያስፈራም የሚያሰጋም ነገር የለበትም፤ ስለዚህ በእሱ

ላይ ያለህን ቅሬታ እንሣ። እርሱም ባንተ ላይ ቅሬታ የለውም። በሁላችሁ መካከል ምንም መሠረታዊ ልዩነት የለምና በዛ በኩል እንዳታሰብ” አለኝ።

በማግስቱ ወደአሲምባ ትሄዳለህ ተብሎ የማደርሰው ደብዳቤ ተሰጠኝ። ወደ አሲምባ ይገድው ከምሄደው ደብዳቤ ሌላም የተሰጠኝ ሐላፊነት ነበረ። እንደአጋጣሚ ሆኖ ከፈረስ ማይ ወረዳ የወያኔ ሚሊሻ ሐላፊ የነበረ አባዲ ደስታ የሚባል የወያኔ አመራር አስርት ነበረ። እሱ ግን ከአስር ቤት አምልጦ ሽፍቶ ቆይቶ ወደ እኛ መጣ። እርሱንም ወደ አሲምባ እንድናደርስ ነበር ሁለተኛው ሐላፊነት።

ወደ አሲምባ ለመሄድ እየተዘጋጀን እያለ ምክትል የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊው ብርሃኑ ደበጭ መጣ። አማኑኤል አንድ ጊዜ ሳነጋግርህ አለና ለብቻዩ ጠራኝ። “ነገ ወደ አሲምባ እንደምትሄድ ታውቃለህ?” አለኝ።

“አዎ አውቃለሁ”

“አባዲን ይዞ እንደምትሄድ ታውቃለህ?”

“አመራሩ የሚሰጥህ ደብዳቤም አለ እሱንም ይዞ ነው የምትሄደው”

“አዎ”

“ለነማን እንደምትሰጥ ታውቃለህ? እሱን እነሱ ይነግሩሃል። አሁን ግን እኔ አንድ ምስጢር እነግርሃለሁ። ይዞ የምትሄደው ሰው ወንጀለኛ ነው፤ ወንጀሉን እርሱ አያምንበትም። እኛ ግን ትክክል መሆኑን አውቀናል። ወያኔዎች እርሱን ያሰሩበት ምክንያት ባሏ የሞተባት፤ የቄስ ሚስት ስለደፈረ ነው። ሴትየዋ ሁለት ልጆች ታሳድጋለች፤ በሀገሩ ባህል የቄስ ሚስት ካላፈረሰች በስተቀር ለቄስ የሚሰጠው ግብርና መሬት ይሰጣታል፤ በዛ ልጆቿን ታሳድጋለች። ካመነዘረች ወይም ሌላ ባል ካገባች ግን እይሰጣትም። ስለዚህ እርሱ ጥቂት ሚሊሻዎችን አስከትሎ ሄዶ ቤቱን ከቦ ቢደፍራትም፤ ለአነርሱ ግን አልደፈረኝም ብላለች። ምክንያቱም ደፈረኝ ካለች መሬቷን ትነጠቃለች። አነርሱ ግን እንደ ደፈራት በደንብ ስላወቁ አስረውት ነው የሄዱት። ሴትየዋ ለእኛ እንደደፈራት ነግራናለች። ነገር ግን ለሰው ከተናገራችሁ መሬቱ ይወሰድብኛል፤ ልጆቼን እንዴት አሳድጋለሁ ብላ አለቀለች። ስለዚህ ይህ ይዘኸው የምትሄደው ሰው ወንጀለኛ ነው።

መንገድ ላይ ወያኔዎች ካገኙህና እርሱን እንወስደዋለን ካሉህ፤ ሰጣቸው፤ ይግደሉት። እንዲያውም አንተ ራስህ ግደለው። እኔ ድርጅቱ ለምን እንደተቀበለው አላውቅም፤ እና ለእርሱ ብለህ ከወያኔዎች ጋር ተጣልተህ አደጋ ውስጥ እንዳትገባ አለኝ።

በማግስቱ ደብዳቤዎቹ ተሰጡኝና ለፀሐዬ ወይም ደግሞ ለዳዊት እንድሰጥና በምንም ምክንያት ግን ለመዝሙር እንዳልሰጥ ተነገረኝ። ከአሰፋ ጋር ተጉዘን ብዘት ስንደርስ በገበያ ቀን የኃይል አራት መቶ ጓዶችን እገኘናቸው። ከእነሱ ጋር ሰላምታ ተለዋውጠን ወደ አጋሜ ስንሄድ ደግሞ፤ ሰግላት እንደደረሰን ከኃይል ሃምሳ ስምንት አባላት ጋር ተገናኘን። አነርሱ ጋ የአመራር አባል (የጠቅላይ ፓርቲ ኮሚቴ አባል) የሆነው፤ ዘለቀ እየጠበቀኝ ነበርና ጠርቶ “አማኑኤል አንተ ነህ?” ብሎ ጠየቀኝ። ከዘለቀ ጋር ከዚህ በፊት ተገናኝተን አናውቅም ነበር።

“አዎ አልኩት።

“አንድ ጊዜ ወደቤት እንሂድና ሳነጋግርህ እፈልጋለሁ” አለኝና ቤት ውስጥ ይዞኝ ገባ።

“ያመጣሃቸው ደብዳቤዎች አሉ?” ሲል ጠየቀኝ።

“አዎ”

“ሳነበው ፈልጌያለሁና ትሰጠኛለህ?”

“አንተ ማን እንደሆንክ አላውቅህም፤ እንዴት አሰጥሃለሁ?” አልኩት።

ሳቅ አለና “እኔ ዘለቀ አባላለሁ። የአመራር አባል ነኝ” በማለት ነገረኝ።

“እኔ ግን ለአንተ ስጥ አልተባልኩም”

“ግድየለም፤ ለእኔ ልትሰጠኝ ትችላለህ” ሲለኝ፤ እሺ ብዬ ሰጠሁት።

ደብዳቤዎቹን ቀዶ አነበበና እንደገና አሸነ መለሰልኝ። ከአነርሱ ጋር አድረገን በቀጣዩ ቀን ከኃይል ሃምሳ ስምንት ሦስት ጓዶች ተሰጡንና እርሱም ከኛ ጋር አብርን ሆኖ ወደ ዳህዋን ሄድን። በመንገዳችን ላይ ዘለቀ “የትግራይ ጓዶች ድርጅቱን እየለቀቁ ናቸው። እኛ በማናውቀው መንገድ ያስቀየምናቸው ነገር ይኖር ይሆን?” ብሎ ጠየቀኝ።

‘ያልተማረ የተማረ እየተባለ ነው ልዩነት የተፈጠረው’ አልኩት።

‘እንደሱ ከሆነ ግዴልም እናስተካከለዋለን፤ እይዟችሁ’ አለኝ

ዳህዋን እንደደረሰን፤ ዘለቀም ከእኔ ጋር እንዳለ “ራስህ ቀደህ እንዳነበብከው ንገራቸው” አልኩትና ለተባሉት አመራሮች በፊቱ ደብዳቤውን ሰጠኋቸው።

ደብዳቤውን ባደረሰኩ በማግስቱ ደግሞ መዝሙርን አገኘሁት። መዝሙር ወፈር ያለና ቁመቱ ረዥም ነው። ፈገግታ አይልየውም፤ በእነጋገሩም የመማርክ ችሎታ አለው። ‘ወንዝ እግራችንን ታጥቦን እንመሰሰለን’ ብሎኝ አብረን ሄድን። ወንዝ እግራችንን እየታጠብን በኃይል አምስት መቶ ውስጥ ሰላለው ሁኔታ ጠየቀኝና እንዳንድ ችግሮች እንዳሉ ነገርኩት። አርሱም ‘እኛም ጋ እንዳንድ ችግሮች አሉ፤ ችግሮችን ለመፍታት እናገኝም በየበኩላችሁ የየድርሻችሁን አስተዋጽኦ ማድረግ አለባችሁ’ አለኝ ብደፈናው። በዚህ ጊዜ ለመዝሙር ደብዳቤዎቼን እንዳትሰጠው ያሉኝን አስታውሼ፤ ከነገረኝ ነገር ጋር ሳዛምደው በመካከላቸው ትልቅ ችግር እንዳለ ገባኝ።

ወደ አሲምባ እንድናደርሰው የተሰጠንን አባዲ ደስታን ለአመራሩ ከአስረከብን በኋላ ከእኛ ድርጅት ጋር አልቆየም፤ ይልቁንም አመራሩ ሰውየውን ከእኛ ዓላማ ጋር ሊጣጣም የሚችል ሆኖ ስላላገኘው አካባቢውን ለቅቆ እንዲሄ ፈቃድ ሰጥቶታል።

ከትንሽ ጊዜ በኋላ ከአመራሩ አባላት አንዱ ጋይም (ገብረ እግዚአብሔር ኃ/ሚካኤል) አሊቴና አብረን እንድንሄድ እኔን እየጠበቀ ነበርና ስንገናኝ እዚያ ወደሚገኘው የልደታ ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ለመሄድ ተነሣን። ቤተ ክርስቲያን ከመድረሳችን ጋይምም ልክ ከመዝሙር ጋር እናወራ ስለነበረው ስለ ኃይል አምስት መቶ ችግርና እንቅስቃሴ ጠየቀኝ። በሠራዊቱ ጦር ሰፈር ውስጥ ከሚወራው መጥፎ ነገር እንድጠነቀቅ፤ ከአንጃ እንቅስቃሴና ከወሬ ራሴን እንድጠብቅ

የአሲምባ ፍቅር

አስጠነቀቀኝ። ጋይም የፈለገኝ ምናልባት ከመዝሙር ጋር አብረን እንደነበርን ስላወቀ ይሆናል ብዬ አሰብኩ።

ቤተ ክርስቲያን ከመድረሳችን በፊት ወደ አንድ ቤት እንደምንሄድ ነግሮኝ ወደዚያው አመራን። እኔ ጋይም እዚያ ቤት ውስጥ ምን እንደሚፈልግ አላወቅኩም። ከቤቱ ደጃፍ ላይ እንደቆምን፤ “የጾከተር ተስፋዩ ደበላይ ቤተሰቦች ቤት ነው” አለኝና፤ እዚህ ውስጥ የፓርቲው ከፍተኛ አመራር የሆነው ዘርኡ ከህሸን እንደሚኖርና ከእርሱ ጋር እንደሚያስተዋውቀኝ ነገረኝ። እኔም ከአንድ የፓርቲው ከፍተኛ አመራር ጋር ለመተዋወቅ ዕድል በማግኘቴ በጣም ደስ ብሎኝ አስከማየው ድረስ ቸኩልኩ።

የቤቱ ዋና በር በአለበት በሰሜን አቅጣጫ በኩል ነበር የሄድነው። ከመድረሳችን በፊት ትልቅ ጥቁር ፊት ያለውና ጸጉሩን ያጎፈረ ሰው አንገቱን በመስኮት አወጣና ተመለከተን። ከዚያም ዘርኡ ጋይምን አየውና ፈገግ ብሎ ሰላም ሊለው ወጣ። ዘርኡ እኛ ጋ ሲደርስ ጋይም ከእኔ ጋር አስተዋወቀው። በዚህ ጊዜ እኔ ለፓርቲያችን ከፍተኛ አመራር የሚገባውን በወታደራዊ ተጠንቀቅ አቋቋም ሆኜ ሰላምታ ሰጠሁት። በቀኝ እጄ የያዝኩትን ጠመንጃዬን በፍጥነት ወደ ግራ እጄ በማዞር ጨበጥኩት። ዘርኡ በቅልጥፍኔ መደሰቱን በሚያሳይ ማራኪ ፈገግታ ጋር ጨበጠኝ።

ከጋይም ጋር ለአጭር ጊዜ እስኪነጋገሩ እኔ ወደኋላ ትንሽ ራቅ አልኩና ጠበቅኳቸው። ሲጨርሱዘርኡ ሊሰናበተኝ ወደ እኔ ሲመጣ አሁንም ለመሪ በሚገባ አክብሮት ቀልጠፍ ብዬ ጨበጥኩትና በድጋሚ በተጠንቀቅ ቆምኩ። አሁንም ፈገግ አለ።

ጋይም ባሳየሁት ወታደራዊ ቅልጥፍናና አክብሮት እንደተደሰተ እየነገረኝ መንገዳችንን ቀጠልን። የመጣነው በቤተ ክርስቲያኑ ዋና ቄስ ራት ተጋብዞ እንደሆነ ጋይም ወደቤተክርስቲያኑ አካባቢ ስንደርስ አጫወተኝ። ከኦራት ግብጥው በኋላ የጸሎት ሥነሥርዓት እንደሚደረግ ነገረኝ።

ልደታ ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን የብዙ ዓመታት ዕድሜ ያላትና በኢትዮጵያ የመጀመሪያዋ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ናት። ስንደርስ ዋናው ቄስ ተቀብሎጽ ወደ ምግብ አዳራሹ እየመሩ ይዘውን ገቡ። አዳራሹ ውስጥ ሦስት በረኽም ቁመት የተደረደሩ ጠረጴዛዎች ይታያሉ። በግራና ቀኝ በኩል ካሉት ወንበሮቻቸው ላይ የደንብ ልብስ የለበሱ ወደ ሁለት መቶ የሚጠጉ ተማሪዎችና የቤተ ክርስቲያኑ አገልጋዮች ተቀምጠዋል። በአንድ ጥግ በኩል በየዓይነቱ ምግብ የተደረደረበት ጠረጴዛ አለ። ተረኛ አስተናጋጆቹም ዝግጅታቸውን ጨርሰው የእራት ሥነሥርዓት እስኪጀመር በአንድ በኩል ተሰልፈው ቆመዋል።

እኔና ጋይም ከዋናው ቄስ አጠገብ ስለተቀመጥን ብሬውን ለማጉሣት ከመጀመሪያዎቹ ውስጥ ሆነን ቁሱን ተከትለን ሄድን። ወደ ጠረጴዛው ጠጋ ብዬ የተደረደረውን ምግብ ሳይ ዓይኖቼን ማመን አቅቶኝ ነበር። እንኩዋን ምግብ ያረረበት አንድ ተራ ታጋይ ይቅርና በከተማ ያለ ሀብታም ቤት ሊገኝ የማይችል ዝግጅት እንደሆነ ምንም እያጠራጥርም። ከተወለድኩ ጀምሮ እንደዚያ ያለ ምግብ አይቼ አላውቅም። እንጀራው ከንጹህ ነጭ ጤፍ የተጋገረ ነው። ወጡ አጅግ ብዙ ዓይነት ነበረ። አትክልቱና ፍራፍሬው ተደርድሮ ለመብላት ብቻ ሳይሆን ለማየትም ያጓጓል። ምግብ ተነሥቶ ካለቀ በኋላ የምስጋና ጸሎት ተደርጎ መመገብ ተጀመረ። ሳህኔ የቻለውን ያህል አንሥቼ ብሄድም ገና ሁለቱ የጎረሰኩ ሳይመስለኝ አጣራሁት። ሁኔታዬን የሚከታተሉት ዋናው ቄስ እንዲጨመርልኝ አዝዘው ጨምረው ብብላም በደንብ ልረካና ሊወጣልኝ አልቻለም። ግን ከዚያ በኋላ ይሉኝታ ስለያዘኝ እንደበቃው ሰው ሆንኩ። የታዳሚው ዓይን በሙሉ አኔ ላይ እንደሆነ ተሰምቶኛል። በአበላሌ ብቻ ሳይሆን የለበስኩት ካኪ ጉርድ ጃኬትና ቁምጣ፣ የጎፈረው ጸጉራና የያዝኩት ጠመንጃ ከሁሉም የተለየሁ መሆኔን ይናገራሉ።

የራት ሥነሥርዓቱ ካበቃ በኋላ ጋይም ነግሮኝ የነበረው ረዥም የጸሎት ሥነሥርዓት ተጀመረ። እኔን የገረመኝ የጋይም ጠንቅቆ ማወቅ ነበር።

ምናልባት የዚያ ቤተ ክርስቲያን አባል እንደነበረ ተጠራጠርኩ። የሚባለውን አኩል ይላል፤ ዜማውን ከአነርሱ አኩል ያውቀዋል። ብቻ እያንዳንዱን ስነስርዓት እንድም ሳያዛባ ነበር ጸሎቱ ያበቃው። በመጨረሻ ዋናውን ቄስ አመስግንን ተሰናበትንና ወጣን። ቀኑ መሽቷል፤ ግን አሊቴና ለአሲምባ ቅርብ ነው በዚያ ላይ ነጻ የወጣ አካባቢ ስለሆነ ምንም አሰጊ ነገር የለም። ይሄንን ሳስብ ጋይም እኔን ይዞ የመጣው ለደጎንነት ሲል እንዳልሆነ ገምቻለሁ። ምናልባት መዝሙር ጠርቶ ይዞኝ እንደሄደና አብረን እንደቆየን ስላወቀ አንዳንድ ነገሮች ሊጠቁመኝና እንደጠነቀቅ ስለፈለገ ይመስለኛል። አሲምባ ደርሰን እስከንለያይ ድረስ ጋይም ስንሄድ ጠቆም ካረገኝ ነገር ሌላ አብሬው እንድሄድ የፈለገበትን ምክንያት አልነገረኝም። የእርሱ ምክንያት ምንም ይሁን ምን የዚያ ቀን አጋጣሚ ግን በሕይወቴ የማላገኘውና የማልረሳው፣ ትልቁ የጋይም ማስታወሻ ትዝታዬ ሆኖ ዕድሜ ልክ አብሮኝ ይኖራል።

እኔና አሰፋ አሲምባ ሁለት ቀን ዐረፍንና ወደ ሁለት አውላሎ ተላከን። ወደዚያ የምንሄድበት ምክንያት ግደይ ጨፃር ከኃይል አምስት መቶ ወደ ሁለት አውላሎ ለዕረፍት ብሎ እንደሄደ በዚያው ሰለቆየ እነጻጋዬ ደብተራው "ሄደህ አነጋግረውና እንዲመለስ አድርገው" ብለውኝ ነበር። "እኛ መጥተን ኃይል አምስት መቶ ውስጥ ያለውን ቸግር እንደፈታነው ንገረው።" እኛ ወደ እርሱ ስንሄድ ሳዕሲዕ ላይ ግደይን ከኃይል ስልሣ ስድስት ወደ አሲምባ እየመጣ አገኘነው። እርሱን ይዘን ወደ ብዙት ስንሄድ ታሪኩን አገኘነው።

ታሪኩን ስናናግረው በድርጅቱ ውስጥ ስለተፈጠረው ቸግር በግልጽ ነበረ ያስረዳን፤ የእርምት እርምጃ የማይወሰድ ከሆነ ግን የድርጅቱ መውደቅ አይቀሬ መሆኑንም አጠንክሮ ነገረን። "ኃይል አምስት መቶም ውስጥ የእኛ ሰዎች አሉ፤ ያነጋግሩሀል። ብዙ ቸግሮች አሉ ድርጅቱ ግን ትልቅ ትግል እያደረገ ነውና ይፈታል" ብዬ አግባባሁት። የታሪኩ ዕውነተኛ ስም ከድር ነበር፤ በኋላ ላይ በአንጃነት ምክንያት በሠራዊቱ ተገደለ። ብዙት እንደደረሰን ከኮሚሽን አመራሮች እና ከኃይል አምስት መቶ ጋር ተገናኘን። የጠጋክኮ አባል ከሆነው ከጌዲዎን ጋር እንድ ሻይ ቤት ገብተን ሁሉም ነገር እንደተፈታና ቸግሩ እንደተቃለለ ነግሮኝ የሰንብት ጥያቄዬን እንዳነሳ ጠይቆኝ ተሰማግሁ።

1970 ዓ.ም. የካቲት ወር መጀመሪያ ላይ የፖለቲካ ኮሚሳሩ ሰሎሞን በከተማው የፓርቲ ኮሚቴ ምስጢራዊ ስብሰባ ላይ ለመገኘት ነበለት ይሄድ ነበረ። እኔና ብርሃኑ ሰሎሞንን አጅበን እንድንሄድ ተመደብን። ወደ አመሻሹ ላይ ነበር የተነሣነው፤ እኔ ከፊት ሰሎሞን ከመሐል ብርሃኑ ደግሞ ከኋላ ሆኖ ነበር ጉዞ የጀመርነው። ሰሎሞን ስብሰባው ላይ ተሳትፎ በሰላም እስኪመለስ ድረስ ሐላፊነት ነበረብን። እኩለ ሌሊት ሊሆን ትንሽ ሲቀር ነበለት ደረሰንና ሰሎሞንን ስብሰባው የሚካሄድበት ቤት አስገብተነው እኛ በሁለት አቅጣጫ ቆመን አካባቢውን መጠበቅ ያገኘን። እኔና ብርሃኑ ወደቤቱ ውስጥ አልገባንም፤ ተሰባሳቢዎቹንም አላየናቸውም። ስብሰባው ረዘም ያለ ጊዜ ውስደባቸው ከሌሊቱ አስር ሰዓት አካባቢ ተጠናቀቀና ሰላሎሞንን አጅበን ተመለስን።

ከነበለት ስንመለስ አሲምባ ደርሶ የመጣውን አስፍሃን አግኝቼ ሳናግረው፤ ሠራዊት የመቀየጥ ምደባ እንደተደረገና ምድቡ እንደተነገረው ገልጾ "እንተም ወደ ሌላ ኃይል ተቀይረህል" ብሎ ነገረኝ። የተመደብኩበትን ኃይል እንዲነግረኝ ጠየቅሁት።

ጋንታ ሀያ ስድስት የምትባል ወደ በጌምድር በምትሔድ ጋንታ ውስጥ እንደተመደብኩ ነገረኝ። ደነገጥኩና "ለምንድነው ካለሁበት ኃይል ቀይረው ያውም ወደ ጎንደር ሊልኩኝ የፈለጉት?" የሚል ሐሳብ ገባኝ። ከኃይላችን የፖለቲካ ሐላፊ ከሰላሞን ጋር በጣም ሰላምንግባባና ሰላምንቀራረብ፤ የሰማሁትን ነገርኩትና ሐሳብ እንደገባኝና ነገሩም ደስ እንዳለለኝ ገልጼለት የሚያውቀው ነገር እንደአለ ስጠይቀው "ማን ነገረህ?" አለኝ።

"አስፍህ ከአሲምባ ሰዎቶ ነው የነገረኝ" አልኩት

"የአንተ ምደባ እውነት ከሆነም ለጥሩ ነው እንጂ፤ ለመጥፎ አይደለም። ስለዚህ ምንም አትሰጋ። ምክንያቱን ቀስ ብለህ ታውቀዋለህ፤ መቸኮል አያስፈልግም አለኝ። ይኼን ስሰማ ተረጋጋሁና ሄድኩ።

ሲድስት

ሰድስት

የውቅሮ ተልእኮ

አራት ኃይሎች በክልተ አውላሎ

«ንፁሕ ወርቅ አሳት አይፈራም!!»

ያልታወቀ ጸሐፊ - የቻይናዎች የጀግንነት ምሳሌ

ጥር 13 ቀን 1970 ዓ.ም. ኃይል አምስት መቶ በአመራሩ ተጠርታ ወደ ክልተ አውላሎ ተንቀሳቀሰች። ሌሊቱን የፍጥነት ጉዞ አድርገን ጥር 14 ቀን ክልተ አውላሎ ሰንደርስ ሌሎች ኃይሎችም ደርሰው አየጠበቁን አገኘናቸው። በጠቅላላው አራት ኃይሎች ሆነን እንድ ላይ ሰፈርን። የዚያን ቀን ሌሊቱን የኃይል አመራሮች ስብሰባ ተጠርተው፤ ሲነጋገሩ አደሩ።

በቀጣዩ ቀን ደግሞ የጋንታ አመራሮችንም የሚጨምር ሌላ ስብሰባ ተጠራ። ጋንታዎቻችንን በታ አስይዘን ሁላችንም ሰፊ አዳራሽ ወዳለው ቤት ውስጥ ገባንና ተሰበሰብን። ቆሎ እየበላን ወደ አመሸቡ ላይ ስብሰባው ተጀመረ። መጨለም ሲጀምር ሰለሞን የተለኮሰ ኩራዝ ይዞ መጣ። በስብሰባው ላይ በውቅሮ ጦር ካምፕ ላይ በማግስቱ ወረራ ለማድረግ እንደተወሰነ ተነገረን። የወረራው ዕቅድ በፓርቲውና በአመራሩ ብዙ ጥናትና ቅንጅት ተደርጎ በጥንቃቄ መዘጋጀቱንና ወረራውም የሚካሄደው በሚቀጥለው ቀን እንዲሆን የተወሰነ መሆኑንም ሰለሞን ገለጸልን።

ሰለሞን በሰጠው ማብራሪያ መሠረት፤ በውቅሮ ካምፕ ሁለት መቶ ሰማንያ አምስት የታጠቁ ወታደሮች ነበሩ። ካምፑን ለማጥቃት አራት ኃይሎች እንደተመደቡ ገልጾ “አጠቃላይ ወጊያውን እንዲመራ የተመደበው ወርቁ ሲሆን የፖለቲካ ሐላፊ ደግሞ እኔ ነኝ” በማለት ራሱን አስተዋወቀ።

የአቢምባ ፍቅር

በለጦርነቱ አጠቃላይ መረጃ ከተሰጠ በኋላ፤ የእያንዳንዳችን ምደባና ሐላፊነት ሲነገር፤ በመጀመሪያ ካምፑን በበምብና በቀላል መሣሪያ የሚያጠቃው ቡድን ዝርዝር፤ ቀጥሎ ደግሞ ከተማ የተመደቡ እንዲሁም ለጠላት ድጋፍ ሰጪ ኃይል እንዳይገባ መንገድ የሚዘጉ ከፍሎች ዝርዝር ተገለጸ።

የማጥቃቱ ዕቅድ የተነደፈው በአራት ቡድን በመከፋፈል በአራት አቅጣጫ ለመሰማራት ነበር። አንደኛው በየአቢሊዮ የሚመራ ቡድን ከከተማ ደጋፊ ኃይል እንዳይመጣ ለማገድ፤ ወደ ከተማው ወስጥ ገብቶ በከተማው ቁልፍ ዓላማዎችን በማጥቃት፤ እዚያ ያለው ኃይል በከተማው ችግር እንዲጠመድ በማድረግ እንዳይወጣ ባለበት የሚያስቀር ነበር። ሁለተኛው ቡድን ከመቀሌ አቅጣጫ ደጋፊ እንዳይመጣ ዘግቶ የሚከላከልና የሚያግድ ሲሆን፤ ሦስተኛው ቡድን ከአዳግራት ወደ ውቅሮ ረዳት እንዳይመጣ የሚያግድ በሲራጅ የሚመራ ቡድን ሆነ። አራተኛው ቡድን ግን በቀጥታ ወደ ካምፑ የሚገባና ዋናውን አላማ የሚፈጽም ነበር። የአጥቂው ቡድን እንዲገባ የታቀደው በሁለት አቅጣጫ ማለትም በደቡብና በምሥራቅ በኩል ሲሆን የደቡቡን አጥቂ ቡድን ሐብስቱ፤ በእደማሪያም ደግሞ የምስራቁን አጥቂ ቡድን እንዲመሩ ተመድበዋል።

በዚያ መሠረት ዋናውን ዓላማ የሚፈጽምና በቀጥታ ወደ ጦር ሰፈሩ ሄዶ ጦርነት ለሚከፍተው ቡድን በአዛዥነት የተመደበው የአየር ወለድ ጦር አባል የነበረውና የኃይል ሀያ ሰባት አዛዥ ሐብስቱ እንደሆነ ተነገረን። ወደ ከተማ የሚገባውን ቡድን የሚመራው ደግሞ የኛ ማለትም የኃይል አምስት መቶ አዛዥ የአቢሊዮ እንደሆነ፤ በተጨማሪ አንድ በድላይ የምትመራ ጋንታ በተወርዋሪነት ልትጠባበቅና የቆሰሉ አባላትን እንድታነሣና እንድታሸሽ ተመድባለች።

የአቢሊዮ በንዴት ፊቱ ተለዋውጦ ከተቀመጠበት ተነሣ። “የአቢሊዮ ፈሪ ነው፤ ያላችሁ ማነውና ነው ከተማ የተመደብኩት? ከተማ መግባት ማለት እኮ የቀበሌ ቢሮዎችን መፈተሽና መዝገብ ማቃጠል ማለት ነው። እኔ ተወልጄ ያደግሁት ውቅሮ ከተማ ውስጥ ነው፤ የውቅሮን መውጫያና መግቢያው ከእኔ

የበለጠ የሚያውቅ ማንም የለም። ስለዚህ እኔ ወደጦር ሰፈሩ ከሚገባው ቡድን ጋር ነው መመደብ ያለብኝ እንጂ ሌላ ቦታ ሊሆን አይችልም። በማለት ተቃውሞውን ገለጸና አኩርፎ ተቀመጠ።

የተወለደበትና ያደገበት ቦታ ስለሆነ አንድ አደጋ ቢያጋጥመው፤ ለቤተሰቦቹ፤ ለጓደኞቹም ሆነ ለሚያውቀው ሰው ሁሉ መጥፎ ሐዘን እንደሚሆንና ሌላም ጦስ ሊያስከትል እንደሚችል በመግለጽ፤ የተለያዩ ምክንያቶችን ዘርዘሮ ስለሞን በተቻለ መጠን ሊያስረዳውና ሊያግባባው ሞከረ። የአቢሊዮ ግን አልቀበልም ብሎ ድርቅ አለ። ስለሞን ነገሩን ለማብረድ ብሎ የአቢሊዮም ጊዜ ወስዶ ቢያስብበት ምናልባት ሐሳቡን ሊለውጥ ይችላል ብሎ ይመስላል ለትንሽ ጊዜ ለዕረፍት እንድንወጣና ስንመለስ ስብሰባው እንደሚቀጥል አስታውቆ አረፍት ሆነ።

ሁሉም በየፊናው ለዕረፍት በየቦታው ተሰማራ። እኔ፤ ድላይና ብርሃኑ ግን የአቢሊዮን በጣም ስለምንቀርበው ወደእርሱ ነበር የሄድነው። በሰብሰባው ላይ ያነሳውን ሐሳብ እንዲለውጥ ለማድረግ እየተፈራረቅን ስናናግረውና ስንለምነው ቆየን። በተለይ እኔና ድላይ በእርሷ ጉዳይም ሆነ፤ ከዚያ በፊት ከእርሱ ጋር በነበረን ግንኙንት ለእርሱ የተለየ የፍቅር ስሜትና ቅርብ ስለነበረን፤ በጣም ለመንነው። የአቢሊዮ ግን ልመናችንን አልሰማም።

ብዙ ጊዜ ለብቻችን ስንሆን ስለእርሱ ጥሩነት እያነሣን አውርተናል። በተለይ እኔ ፈገግ ብሎ “ወዲ ሐፍተይ” ሲለኝ የሚሰማኝ ደስታ ልዩ ነበር። ከድላይ ጋር ነበለት ስንዴም እንዴት እንደተጨነቀልንና የድላይ ችግር እንዴት እንደተሰማው አስታውሳለሁ። ስንዴ ደግሞ እንዴት መጠንቀቅ እንዳለብን ሲመክረን የነበረውን እያነሣንም ብዙ ጊዜ አውርተናል።

ስለየአቢሊዮ እንዳንድ የሰማሁትና ያየሁትን እንዲሁም ቅድመ ታሪኩንም መለስ ብዬ ሳለበው ለወደደው ሟች እንደሆነ ተረድቻለሁ።

የየአቢሊዮ አውነተኛ ስም ታፈረ ተድላ ነበር፤ እናቱ የወለዱት ሁለት ልጆች ነው፤ እርሱና እንዲት እጎቱ ማለት ነው። የአቢሊዮ እናቱንና እጎቱን በጣም ይወዳቸዋል። የሚወደውን ሰው የሚያቆላምጠው “የእጎቱ ልጅ” በማለት ሲሆን ሲምል ደግሞ በእናቱ ነበር። የአቢሊዮ እንዴ የእናቱን ስም ጠርቶ “ከለላ ትመት” ካለ ያ ጉዳይ ያለቀለት ነው ማለት ነው። እኔም ታዲያ “ወዲ ሐፍተይ” ሲለኝ ደስ የሚለኝ ለእናቱና ለእጎቱ ያለውን ልዩ ፍቅር ስለማውቅ ነበር።

ሦስታችንም ለእርሱ ካለን ፍቅር የተነሣ ነበር ሀሳቡን ለማስቀየር የምንታገለው። “ወደ ካምፑ ከሚገባው ቡድን ጋር ካልተመደብኩ” ማለቱ ትክክል እንዳልሆነ፤ ለሕይወት በጣም የማያስጋውን የአመራሩን አመዳደብ እምቢ ብሎ አሳት ውስጥ ካልገባሁ ማለቱ፤ በእርሱም ላይ ሆነ ከቤተሰቡ ጋር በተያያዘ ሊከተል የሚችለውን ችግር እንዲያስበው በማድረግ ለማሳመን ሞከርን። አመራሩ የእርሱን ምደባ ከዋናው ውጊያ ወደራቀ ቦታ ያደረገው ሆነ ብሎ እንደሆነ ሁላችንም እምነንበት ትክክለኛ ውሳኔነቱን ተቀብለናል። እርሱ ግን ምንም አልሰማ አለን። ብዙ ሞከርንና ስብሰባው ሊጀመር ሲቃረብ ተስፋ ቆርጠን ወደ ስብሰባው ተመልሰን ገባን። በተለይ ድላይ ድርቅ በማለቱ በጣም ነበር የተናደደችው። ወደ ስብሰባ ስንመለስ በጣም አዝና፤ ፊቷ ተቆጣጥሮና ተለዋውጦ ስሜቷ ይታወቅባት ነበር።

ስብሰባው እንደገና ሲጀመር እነሰሎሞንም የአቢሊዮን ሐሳብ ለማስለውጥ ሞከረው አልተሳካላቸውም። በመጨረሻው ሳኔው ተቀይሮ ድልድሉ ተለወጠና የአቢሊዮና ሐብስቱ ወደካምፕ በሁለት አቅጣጫ የሚገቡትን ቡድኖች እንዲመሩ ተደረገ።

የአጥቂው ቡድን እንዲገባ የታቀደው በሁለት አቅጣጫ ማለትም በደቡብና በምሥራቅ በኩል መሆኑ እንደተጠበቀ ነው። የደቡቡን አጥቂ ቡድን ሐብስቱ፤ የአቢሊዮ ደግሞ የምስራቁን አጥቂ ቡድን እንዲመሩ ተመደቡ። የየአቢሊዮን የቀድሞ ምድብ ማለትም ወደ ከተማ የሚገባውን ቡድን ደግሞ የአየር ወለድ

ጦር አባልና የጋደል ሰልፋ ስድስቱ ምክትል መሪ በአደ ማሪያም እንዲተካው ተደረገ።

በሰብሰባው ከነበርነው የጋንታ አመራሮች መካከል እኔ ግደይ ጨጓርና ብርሃኑ ወደካምፑ ከሚገባው ቡድን ውስጥ ተመደብን። ድላይ ደግሞ ተወርዋሪ ቡድን ይዛ ድጋፍ ሰጪ ሆኖ ተመደቦችና ሰብሰባው ተጠናቀቀ። በማግስቱ ጠዋት ለየጋንታችን አባላት ማብራሪያ እንድንሰጥ ይጠበቅብናል። ከሰዓት በኋላ ደግሞ ወደውቅሮ ጉዞ ይጀመራል።

ሰብሰባው ካበቃ በኋላ ለመተኛት ሁሉም ወዲያ ወዲህ ማለት ጀመረ። ቤት ውስጥ ያለነው የአመራር አባላት ብቻ ስለሆንን እንደፈለገን መተኛት እንችላለን። አስተኛኝታችን እንደተለመደው ሁለት - ሁለት ሰው እየሆንን ነበረ። ከሰብሰባው አዳራሽ ውጪ ከብቶች የሚያድሩበት ቤት አለ። እኔ ከየአቢሊዮና ከግደይ ጋር እያወራሁ ወደውጪ ስንወጣ ገና በሩን አለፍ እንዳልገን ድላይ ከኛ ቀድሞ ወጥታ ኖሮ ሁሉም እየሰሙ "እማኑኤል! ቦታ ይዣለሁ! ና አብረን ነው የምንተኛው!" ብላ ጠራችኝና ሄደኩ።

የያዘችው ቦታ ከሰብሰባው ከፍል በራፍ በስተምዕራብ በኩል ትንሽ ራቅ ብሎ በነበረው ጥግ ነበር። መኝታችንን አንጥፈን ከተኛን በኋላ ወሬ ለማውራት ከኛ ትንሽ ራቅ ብለው የተኙ ጓዶች እንዳይሰሙን ለትንሽ ጊዜ በዝምታ መጠበቅ ያስፈልገናል። በአቅራቢያችን የነበሩት ጓዶች እንቅልፍ ወስደውታል ብለን ስንገምት መነጋገር ጀመርን። ተደጋጋሚ ምሽቶችን በሥራ ማሳለፍና ድካም በሚደራረብን ወቅት የመኝታ ጊዜው ሲገኝ ወዲያው እንቅልፍ ጭልጥ እርጎ ይወስደናል። ከድላይ ጋር ብቻችንን የመተኛት አድል ባገኘን ቁጥር ግን ድካሙ ቢኖርም የእንቅልፍ ጊዜያችንን እየቀነሰን ስናወራ መቆየት ለምደብናል።

ቆየት እንዳልን ጠራችኝና እንዳልተኛሁ ስታረጋግጥ "የአቢሊዮ እንደዚህ ድርቅ ያለ መሆኑን አላውቅም ነበረ። እሺ ብሎ የተመደበበትን ቦታ እንደመቀበል

የአሊምባ ፍቅር

እምቢ ብሎ ይከራከራል እንዴ?! እኔ መቼም በጣም ነው የገረመኝ። ይሄ የአብደት ነው እንጂ የጤና አይመስለኝም ብላ ወሬ ጀመረች።

"እንግዲህ እኛ የቻልነውን ያህል ሞክረናል፤ ምንም ማድረግ አይቻልም አልኳት።

"በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታ ጦርነት ውስጥ መግባት ጥሩ አይደለም። እማኑኤል! እኔ በበኩሌ የአሁኑ ጦርነት ነገር አላማረኝም" አለች።

"ሁላችንም እኮ ለመንነው፤ ግን እምቢ አለ ምን ማድረግ ይቻላል?" አልኳት ወሬውን ለማሳጠርና ለመተኛት ፈልጌ።

"እኔ እንጂ! በውስጤ ግን መጥፎ ነገር ተሰምቶኛል። ይኼ የውቅሮ ጦርነት ምንም ደስ አላለኝም፤ ብዙ አልቂት የሚያስከትል ይመስለኛል። በተለይ አንተና የአቢሊዮ በሕይወት የምትመለሱ አይመስለኝም። ካንተም ጋር ዛሬ አብረን የምንተኛው ለመጨረሻ ጊዜ ይመስለኛል። በጣም ነው የፈራሁት!" አለችኝ።

"ተይ እንጂ ድላይ፤ ለምን እንደዚህ ትያለሽ? ልክ አይደለሽም። ደግሞስ ሁላችንም ትግል ውስጥ የገባነው ለመሠዋት አይደለም እንዴ?" ብዬ እንደመገሠጽም አድርጌ ላረጋጋት ሞክርኩ።

"እኔ እንጂ! ብቻ በተለይ እናንተ ጨበጣ እንድትገቡ ከተመደባችሁት፤ ማናችሁም የምትመለሱ አይመስለኝም። እንተም ራስህ አሁን ራሳሬሳ ነው የምትሸተኝ ብላ በለሆሳስና በሚያሳዝን ዜማ ተናግራ ዝም አለች።

"እኔ እንደሆነ ብዙ ጊዜ አላት ውስጥ ገብቼ የወጣሁ ነኝ። እናንተም እኮ እኛን ለመርዳት ስትመጡ በተኩስ ውስጥ ነው የምታልፉት። ሁላችንም አደጋ ሊገጥመን ይችላል። ጦርነት ላይ ደግሞ ለመሰዋት ተዘጋጅተን መሄድ አለብን። እኔ እንቺ ወይ የአቢሊዮም ሆነ ሌሎቻችንም ብንሠዋ፤ የቀረነው መቀበልና ትግሉን መቀጠል ብቻ ነው ያለብን። ይሄን እንቺም የምታውቁውና የኖርንበት እውነት ነው። ዝም ብለሽ ተጨነቄ ሲልሽ ነው እንጂ!" አልኳት።

“ሊሆን ይችላል። የእኛና የእናንተ ግን በጣም ይለያያል። እናንተ እኮ የጋለ እሳት ውስጥ ነው የምትገቡት!”

“ተይ እንጂ ድሳይ በእናትሽ! አሁን ምን አዲስ ነገር መጣና ነው እንዲህ የሆነሽው? እኔ መቼም አንቺ በጀግንነት ወደ ውጊያ ስትገቢ ነው እንጂ ፈራሁ ስትዩ ገና ዛሬ መስማቴ ነው። ለማንኛውም ተልእኮ ስንሄድ መሠዋት ሊኖር እንደሚችል የታወቀ ነው። ደግሞም እኔም አንቺም የምናውቃቸው ብዙ የተሠው ጓዶች ሕይወታቸውን ለትግሉ ሰጥተው አንዳለፉ አይተናል። ሁላችንም ተራቶን ከደረሰ ለመስዋዕትነት መዘጋጀት አለብን እንጂ፤ ለምን ይሄን የተለየ ነገር አድርገሽ ታይዋለሽ?” በማለት ብዬ ላረጋጋት ሞከርኩ።

“ይሄ መፍራት ወይም አለመፍራት አይደለም። እንዳንዴ ውስጥህ የሚነግርህ ነገር አለ። ብቻ የሆነ ነገር ይሰማኛል” አለችና አየደጋገመች አንተና የአቢሊዮ ... እያለች ስትደጋግም፤ ፍርሀቴ፤ አነጋገሯና የድምጿ ቅላጼ እያባባኝ ቀስ በቀስ ፍረሀት ሲወርረኝ ተሰማኝ።

እንዴ! ከድሳይ ጋር የመጨረሻ መኝታችን ሊሆን ነው ማለት ነው? ብዬ አሰብኩ። ድንገት እቅፍ አደረግኳትና “እይዘሽ ድሳይ፤ ምንም እንሆንም! በሕይወት እንመለሳለን! ድሉም የእኛ ይሆናል” ብዬ ከጀርባዋ በኩል ትከሻዋን ሳምኩት። እንደ እውነቱ ከሆነ ይህን የተናገርኩት እርሷን ለማጽናናት ሳይሆን በያዘኝ ፍርሀት ምክንያት ይመስለኛል።

የዚያን ዕለት አስተዳደራችን ከሌላው ጊዜ የተለየ ሆነብን። እንተቃቀፍ እንጂ የሁለታችንም ሐሳብ ከጦርነቱ ጋር ስለነበረ ምንም የተለየ ስሜት ሊፈጠር አልቻለም። ከሚጠብቀን ተልእኳችን በቀር ሌላ ነገር በፍጹም አልተሰማንም።

በተለምዶ ማናችንም እንደነገ ጦርነት ልንሄድ ማታውኑ ስንጫወትና ሰንሳሳቅ አምሸተን ነበር የምንተኛው። መሥዋዕትነቱን ተቀብለን ያለፍርሀት

የአሲምባ ፍቅር

ስለምንዘጋጅ ምንም አይሰማንም ነበር። ያን ቀን ግን ተለየብኝ። ፍቅር ይሆን ፍርሀት ያደረብኝን ስሜት ማወቅ ተሳነኝ።

ድሳይ የተኛችው በግድግዳው በኩል ነበር፤ እኔ ከጀርባዋ በኩል ነኝ። የቀኝ እጄን በቀኝ ትከሻዋ ላይ ጣል አድርጌዋለሁ። ሌላ ጊዜ ወሬ ጨርሰን ስትተኛ ወዲያው ነበር እንቅልፍ የሚወስዳት። በዚያን ማታ ግን አሁንም አሁንም መግለበጥ አበዛች። እንቅልፍ እምቢ እንዳላት ገባኝ። እኔ ትንሽ ሽሉብ አድርጎኝ ነበር፤ እየተገላበጠች ስታቃስት ያመማት መስሎኝ ቀና አልኩና “ምነው ድሳይ አመመሽ እንዴ?” ብዬ ጠየቅኳት።

“አይ አላመመኝም፤ ደኅና ነኝ። ብቻ የየአቢሊዮና የእንተ ነገር እያሳሳብኝ ነው” በሰንት መከራ ያስተውኳትን ርእስ እንደገና እነሣችው።

“አንቺ እኮ ልክ ትናንትና ወደ ትግል እንደገባና ለመጀመሪያ ጊዜ ወደውጊያ እንደሚሄድ ሰው ነው የሆነሽው። ደግሞም እርግጠኛ ነኝ በመጀመሪያ የውጊያ ውሎሽም ፍርሀት ያልነበረብሽ ቆራጥ ተዋጊ ነበርሽ። ዛሬ ግን ምን እንደነካሽ አልገባኝም። ቢቃ ተይው፤ ምንም ነገር እንሆንም አንቺም እኮ ያለንበት ቦታ ድረስ ትመጪልናለሽ። በዛሬው ዕለት እንለያያለን ብለሽ ተስፋ መቁረጥ የለብሽም” አልኳት። የእርሷም የጭንቀቷ መነሻ፤ ምናልባት የጀመርነውና ስር እየሰደደ የሄደው የፍቅር ግንኙነታችን ውጤት እንጂ ሌላ አልመሰለኝም።

“ለእናንተ ፈራሁላችሁ ስልህ እኮ ለራሴም ብቻዬን እንዳልቀር ፈርቼ ነው”

“የአቢሊዮም፤ እኔም አንቺም ብትሆኑ ለዓላማችን እስከ መሥዋዕትነት ለመታገል ቃለ መሀላ አድርገን የገባንበት ጉዳይ ነው። ከተሠዋንም የቀሩት ጓዶች የኛን ዓላማ ይዘው የከብር ሞት እስከሚሞቱ በመታገል ይቀጥላሉ” አልኳት ባለመታከት።

“እሺ ግን አማኑኤል” አለችና ወይ እስከላት ንግግሯን አቁማ ጠበቀችኝ።

“አቤት!” መለሰኩላት ምን ልትለኝ እንደነበር ለመገመት እየሞከርኩ።

“አንተ አንድ ነገር ከሆንክ ግን እኔ እንዴት እሆናለሁ?” አለች። አባባሏ አስደነገጠች። ብደነግጥም ግን ምንም የተለየ ስሜት እንዳልተሰማኝ ለመሆን እየሞከርኩ “እዚህ ያሉት ሁሉ ጓዶችሽ አይደሉም እንዴ? ከእነርሱ ጋር ትሆኛለሽ። ሁላችንም ለአንድ ዓላማ የቆምን፤ በዓላማ የተሳሰርን አይደለንም እንዴ? ከእኔስ የተዋወቅነው በዚህ ትግል አይደለም እንዴ? ቅርርባችንም እኮ የኢጋጣሚ ነገር ነው። እዚህ ያሉት ሁሉ የበለጠ የምትቀራረቢበት ኢጋጣሚና ምክንያት እስኪደርስ ነው እንጂ፤ አብዛኞቹ እንደእኔ ከእኔም የበለጠ የሚሆኑልሽ እውነተኛች ናቸው” አልኳት።

“እንደአንተ ለእኔ ጉዳይ የሚንገላታ። የወር አበባዬ ላይ ሆኜ፤ ጠረኔ ሳይሰማው አብሮኝ የሚተኛ ንጹሕ፤ ለሰው አሳቢ የትም የሚገኝ እንዳይመስልህ። እኔ እንተን አጥቼ፤ ከሌላ ወንድ ጋር ነጻ ሆኜ መኖር የምችል አይመስለኝም። ፈራሁ ስልህ ለእናንተ ብቻ አይደለም፤ ለአራሴም ነው የፈራሁት። እርግጥ እኔ አራሴ ብሞት ግድ የለኝም። እንተን አጥቼ መኖር ግን ያስፈራኛል። ሁሉም ነገር ጨለማ እየሆነብኝ ነው የጨነቀኝ”

“አየሽ ያ የፈራነው ነገር እየደረሰ ነው። ፍቅር ውስጥ መግባታችን ከመሥዋዕትነት እንድንሸሽ ሊያደርገን ነው። ፈሪ እያደረገን ነው ማለት ነው” ስላት ዝም አለች። ምናልባት ሐሳብ ውስጥ ገብታ ይሁን በፍቅራችን ጥያቄ ላይ ስለመጣሁባት አላውቅም። ብቻ ዝም አለች።

እኔም ኢጋጣሚውን በመጠቀም “በቃ አሁን ትንሽ እንተኛብዬ ነጠላውን ተከናኝብኩና ተኛሁ። እርሷም ለመተኛት የምታደርገው መከራ ይታወቅኛል። እንቅልፍ ይውሰዳት አይወስዳት አላውቅኩም። እኔ ግን ጋንታ መሪና ምክትል ጋንታ መሪዎች የሚያበራ ሰዓት ስለሚሰጠን በየመሐሉ ሰዓት እየተመለከትኩ

የጊዜው መድረስ አለመድረሱን አከታተላለሁ። እርሷም በተነሣሁ ቁጥር “ሰዓቱ ደረሰ?” አያለች እንደጠየቀችኝ ነጋ።

በማግስቱ ፐር 15 ቀን 1970 ዓ.ም. የአራቱም ኃይል አባላት በሙሉ አንድ ላይ ምሳ በላንና እዚያው ዋልን። ለጦርነት ወይም ለረዥም ጉዞ ለንዘጋጅ ሁልጊዜም እንደሚደረገው፤ በደንብ እንድንመግብ ለእያንዳንዱ ጋንታ ፍየሎች ተገዝተው ተሰጥተውናል። አጋጣሚ ሆኖ በዚያን ቀን የአቢሊዮ የዋለው ከእኛ ጋንታ ጋር ነበር። ከሌሎች የኃይል አመራሮች ጋር የሚገናኝበትን የመገናኛ ፊደሮ ከፊቱ አስቀምጦ እየተጫወተ ነው። ትኩር በዬ ሳኘው ድላይ ማታ የተናገረችው ትዝ ብሎኝ ትካዜ ተሰማኝ። እርሱም ፊቱን አንብቦ ነው መሰለኝ “አይዞህ አማኑኤል! ዛሬ ማታ ውቅሮ ያለውን ጦር እንደመሰሰዋለን፤ ድሉ የኛ ነው። እግረ መንገዳችንንም ከላላን ሰላም ብለናት እንመጣለን” እያለ እየሳቀ አወራኝ (ወይዘሮ ከላላ እናቱ ናቸው) ጥርሶቹ ነጭጭና የሚያምኑ ናቸው። በጥቁር መልኩ ላይ የጥርሶቹ ንጣት በጣም ይደምቃል።

ከየአቢሊዮ ጋር ያለን ትውውቅ ከመጀመሪያው ከሰንገዴ ሥልጠና አንስቶ ነው። ዘወትር ፈገግታ ስለማይለየው፤ ብዙ ጊዜ ሲስቅ አይቆዋለሁ። የዚያን ዕለት አሳሳቂ ግን በጣም የተለየ መሰለኝ። ።

ድላይ ማታ የተናገረችው እየረበሸኝ ስለነበረ የእርሱ ንግግር ስሜቴን አልቀየረውም። በተለይ የአቢሊዮ ወደ ጦር ሰፈር መድቡኝ ብሎ መግባቱ ደስ እንዳላሰኛት ደጋግማ የነገረችኝ እእምሮ የውስጥ እያስተጋባ አሰቸገረኝ። “ካሁን በኋላ ሁለታችሁንም በሕይወት የማያችሁ አይመስለኝም” እያለችና አኔንም ሬሳ ሬሳ ትሸተኛለህ እንዳለች ነበር ያደረገችው። የአቢሊዮን በጣም ስለምትወደው በአንድ ቀን በጣም የምትወዳቸውን ሁለት ጓዶቿ እንዳታጣ ፈርታለች። አሁንም የአቢሊዮ እንደገና “ምነው አማኑኤል? ዛሬ ልክ አይደለህም ተከዘህል። እንደማትመለስ አውቀህል መሰለኝ?” አለኝ። አሁንም ያንን የማይለየውን ፈገግታውን በግማሹ እያሳየኝ።

“የለም የአቢሊዮ ትንሽ ደክሞኝ ነው። ሌሊት ስብሰባ ነው ያደርኩት። ዛሬ ደግሞ ተረኛ መጋቢዎች ስለሆንን ድካም ተጫጭኖኝ ነው እንጂ ሌላ አይደለም” ብዬ ለመሸፋፈን ሞከርኩ።

ወደ ማምሻው ላይ የአራቱም ኃይሎች አባላት፤ በአንድ ላይ ተሰበሰብን። ጥይት ወደ ካዝና ለመሙላት ጊዜ ስለማይኖር ለእያንዳንዳችን ጥይት የተሞሉ ስድስት ካርታዎችና ሁለት ሁለት ቦንብ ተሰጥቶናል። (አንድ ካርታ ሰላሳ ጥይት ነው የሚይዘው።)

ሰሎሞንና ወርቁ አጠር ያለ ገለጻ አደረጉልን። ቀጥሎም የየምድቡ ወታደራዊ መሪዎች ድልድላችንን ለመግለጽ መጀመሪያ ሕብስቱ ስም ሊጠራ ወረቀት ይዞ ቆመ። አብዛኞቻችን በእንደዚህ ዓይነት አጋጣሚ ካልሆነ በስተቀር ለመገናኘት ስለማንችል በዚያ አጋጣሚ የተገናኘንና የምንተዋወቅ ጓዶች እርስ በእርስ መነጋገር ጀመርን። ለረዥም ጊዜ ተገናኝተን የማናወቅ ደጋግመን እየተቃቀፍን ስንሳሳምና ሰላም ስንባባል ጫጫታ ተፈጠረና ሁካታ ሆነ። በዚህ ጊዜ ሰሎሞን ተነሣና “ጓዶች!! እባካችሁ ምድብ ምድባችሁ ሊነገር ስለሆነ ጫጫታውን አቁሙና ስማችሁን አዳምጡ! “Remember we are at a war zone!” (ያለነው በጦር ቀጠና ውስጥ መሆኑን አስቡ!) ሲል ሁሉም ጸጥ አለ።

ጸጥታው እስኪመለስ ወረቀት እንደያዘ ይጠብቅ የነበረው ሕብስቱም ስም ዝርዝራችንን ማንበብ ጀምረ። በመጀመሪያ የኔ ስም ተጠራ። ብድግ ብዬ ሄድኩና ከበስተጀርባው ቆምኩ። ከእኔ ቀጥሎ ስማቸው የተጠሩት በሙሉ እየመጡ ከሕብስቱ ኋላ ተሰበሰብን። ከእኔ ጋንታ ውስጥ ወደ ካምፕ ጨበጣ ከሚገባው ቡድን ጋር የተመደበው አንዱም ብቻ ነው።

የተሰበሰብንበት ቦታ እንደቆምኩ፤ ረድአይ መጣና ጠራኝ። ረድአይ የኃይል ስልሣ ስድስት የፖለቲካ ሐላፊ ነበር። ኃይል ስልሳ ስድስት ደግሞ በውቅሮ አካባቢ የምትንቀሳቀስ ኃይል ነበረች። ወደ ረድአይ ስሄድ “ምድብህን አውቀኸዋል?” ብሎ ጠየቀኝ።

“አዎ ምነው?” አልኩት።

“በል ቀስ ብለህ ተከተለኝ” አለኝ።

ተከትሎው ሰሄድ ወደፊት ቀደም አለኝና ፍሱሕ ገብራይንም ጠራው። ሁለታችንን ነጥሎ ወስዶ “አስቀድመን የምንሄድበት ቦታ ስላለ አሁን እንነሣለን፤ ሠራዊቱም እኛን ተከትሎ ይመጣል” ሲል በአብሪነት የተመደበትን ለብቻቸው ክፊት ተሰልፈው በማየታችን፤ እኔና ፍሱሕ ግራ ተጋባን። ረድአይ ግራ እንደገባን አውቆ “እኛ አብሪዎች አይደለንም። ነገር ግን ቀድመን ወደውቅሮ የምንሄድበት ጉዳይ አለ” አለን።

እኔም ከመሄዴ በፊት ድላይን ፈቷን እንኳ አይቼ ብሄድ ተመኝቼ ወደ ኋላ ዞሬ በዓይኔ ፈለግኳት። ግን አላገኘኳትም። ምንም አማራጭ ስለአልነበረኝ ረድአይና ፍሱሕን ተከትሎ መንገዴን ቀጠልኩ።

ረድአይና ፍሱሕ የኃይል ስልሣ ስድስት አባላት ስለሆኑ ሁለቱም መንገዱን በደንብ ያውቁታል። ፍሱሕ ከፊት ረድአይ ከመሐል እኔ ከኋላ ሁኜ ለስምንት ሰአታት ያለማቋረጥ ከተጓዝን በኋላ እኩለ ለሊት አካባቢ፤ ከውቅሮ ከተማ በስተሰሜን ምስራቅ በኩል ያለው ተራራ ላይ ደረስን። የከተማው መብራት ይታየናል።

ረድአይ “እዚህ መረጃ የሚሰጡን ጓዶች ይጠብቁናል። ከእነርሱ መረጃውን ወስደን ስንመለስ፤ ሌሎቹን ጓዶች ወደዚህ እየመጡ ስለምናገኛቸው እናንተም ወደየምድባችሁ ትመለሳላችሁ” አለን።

ኃይል ስልሳ ስድስት በወቅቱ የምትገቅቀሰው በውቅሮ አካባቢ ስለሆነ ከውቅሮ የድርጅቱ የከተማ መዋቅር ጋር የሚገናኘው ረድአይ እንደነበረ እንምታለሁ። የነበርንበት ተራራ ስር አንድ ትልቅ ዋርካ አለ። እርሱን ተከትለን ዋርካው ጋ ስንደርስ ዋርካው ላይ ከነበሩ ሁለት ሰዎች ጋር

የአሲምባ ፍቅር

የምስጢር ቃል ተነጋገሩ። ትክክል መሆኑን ካረጋገጡ በኋላ ሁለት የከተማ ሰዎች ወረዱና መነጋገር ጀመሩ። እኔና ፍሱሕ ከረድአይ አጠገብ ቆመናል።

“ምን አዲስ መረጃ አላችሁ?” ብሎ ጠየቃቸው ረድአይ።

“በእኛ መረጃ መሠረት ደርግ ጥቃት ለማድረስ እንደምትመጡ ሰምቷል። ስለዚህ ከአሥራ ሁለት ሰዓት በኋላ ከተማ ውስጥ ያለው ወታደር በሙሉ ወደ ካምፕ እንዲገባ ታዟል። በካምፑም ዙሪያ ምሽግ ተቆፍሯል። ከዚህም በተጨማሪ ከአዲግራት ረዳት ኃይል መጥቷል እናም በደንብ ተዘጋጅተው እየጠበቁትሁ ነው። እኛ ያገኘነው መረጃ ይኸው ነው። ከዚህ በኋላ ያለው ውሳኔ የእናንተ ጉዳይ ነው” ብሎ እንደኛው ነገረውና ከጓደኛው ጋር ሄዱ። ከእነዚያ ሰዎች እንደኛውን ሌሊት ተመልሰን ጋራውን ስንወጣ አየሁት። ስለዚህ ሁለቱም ተመልሰው ከኛ ጋ ተቀላቅለዋል ብየ አስብኩ።

በሰማነው መረጃ እኔና ፍሱሕ ግራ ገብቶን ተያየን። ረድአይምሁኔታችን ገብቶት ወደ እኛ ዞር ብሎ “ይህ ተልእኮ የፓርቲውና የሠራዊቱ አመራሮች የወሰኑት ስለሆነ፤ በእኛ ሥልጣን ልንሸረው የምንችለው አይደለም። ስለዚህ የፈለገው ቢሆን መፈጸም አለበት። የሚጠይቀውን መሥዋዕትነት ከፍለንም ቢሆን መግባት አለብን። ስለዚህ አሁን የሰማችሁት ሚስጥር ስለሆነ ለማንም ሰው መናገር የለባችሁም” አለን። መቼም ድርጅታዊ ምስጢር ነው ብለን “አሺ” ብንልም እኔም ፍሱሕም ደስ አላለንም። ነገር ግን ከመታዘዝ ውጪ፤ በኛ አቅም ምንም የምናደርገው ነገር ስለሌለ “አይዞህ! አይዞህ!” ተባብልን ተቃቀፍንና እርስ በእርሳችን ለመበረታታት ሞከርን። ስንመለስ እኔ ድላይ የተናገረችው ነገር በሐሳቤ እየመጣ አስጨነቀኝ። “ያለችው አውነት ሊሆን ነው?” እያለኩ አሰላስላለሁ፤ ምክንያቱም ጠላት ቀድሞ ተዘጋጅቶ እየጠበቀን የግድ መፈጸም አለበት በመባሉ እደጋው ከፍተኛ እንደሚሆን ተሰምቶኛል።

ብዙም ርቀን ሳንሄድ ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ ከሠራዊቱ ጋር ተገናኘንና ሦስታችንም ወደየምድባችን ገባን። እኔና ፍሱሕ ምድባችን በሕብስቱ ከሚመራው

ዋናው አጥቂ ቡድን ውስጥ በመሆኑ አንድ ላይ ነው የገባነው። ዞር ብዬ ረድኳይን ሳየው ከሆኑ ሰዎች ጋር ይነጋገራል። ማንነታቸውን ግን ለመለየት አልቻልኩም፤ ለአመራሩ ወይም ለዚያ ጦርነት ዋና መሪ ለወርቁ መንገርና ያለመንገሩን አላወቅሁም። ፍሱሕ ገብራይ ዛሬም በሕይወት አለ፤ ከአመራሩ ብዙዎቹ ዛሬም በሕይወት መኖራቸውን አውቃለሁ። ረድኳይን ግን ከዚያ ጊዜ በኋላ አግኝቼው አላውቅም።

የአሲምባ ፍቅር

የአደገኛው ትልዕኮ ፍጻሜ

ወደካምፕ ከሚገቡት ሁለት ቡድኖች አንዱ በሕብስቱ የሚመራው እኔ የነበርኩበት ቡድን የመጀመሪያውን ተኩስ መክፈት ነበረበት። ጋራውን ተከትለን ከጦር ሰፈሩ በስተደቡብ በኩል አሸምቀን ወደ ካምፑ መጣጋት ጀመርን። በተሰጠን መመሪያ መሰረት የካምፑ ዘቦች አጥሩ ዙሪያ ባሉ የጥበቃ ቦታዎች አንደሚገኙ አውቀናል። ዕቅዳችን ወደ አጥሩ ተጠግተን በንቦች ወደውስጥ አንድንወረውርና አከታትለን በቀላል መሣሪያ ማጥቃት ነበር።

በየአቢሊዮ የሚመራው ቡድን ከካምፑ በቀኝ በኩል ይገባል። ከካምፑ በስተጀርባ በሚገኘው ጣሊያን በሠራው ግንብ ላይ ወጥተው በመትረየሶች ሽፋን የሚሰጡን የተወሰኑ መትረየስ ተኳሾች በሁለት በኩል ተመድበዋል።

ወደ ጦር ካምፑ ለመጣጋት ዳገቱን ወጥተን ሰንጨርስ ግን ከካምፕ ውጪ ሆኖ ወዲያና ወዲህ እያለ የሚጠብቅ አንድ ዘብ ተመለከትን። በነበርንበት ቦታ ተኛንና ለመተኮስ የሕብስቱን ትእዛዝ መጠባበቅ ያዘን፤ “ትንሽ እንጠጋ አሁን አትተኩሱ” አለን ሕብስቱ። ትንሽ ተጠጋን። በካምፑ መግቢያ ላይ ደግሞ ሌላ ጠባቂ አንዳለ አየን። ከዚያ በላይ ከተጠጋን ልንታይ አንችላለን በሚል በከፍተኛ ጥንቃቄ ነበር ጥቂት በጥቂት የምንጠጋው። ሕብስቱ የእጅ ቦንብ መወርወር እስከምንችልበት ርቀት ድረስ በጥንቃቄ አንድንጠጋ ነገረን።

በሌላ ጊዜ ዋርድያ የሚቆመው ካምፕ ውስጥ አጥር ላይ ባለ የጥበቃ ማማ ላይ ነበር። በዚያን ዕለት ግን መምጣታችንን ሰላውቄ ይመስላል ጥበቃው ወጥቶ ነበር የሚጠብቀው። ዋርካው ጋር ያገኘናቸው ሰዎች አውነታቸውን ነበር አልኩ በልቤ።

አንዳደፈጥን ወደ ዋርዲያው ትንሽ ጠጋ ብለናል “አንምታው?” በማለት በሹከሹከታ ጠየቅሁት።

“የለም የለም አትምቱት! ዝም ብላችሁ ተጠጉ፤ የእጁ ቦንብ ለመወርወር አንድንችል ትንሽ እንቅረብ” አለ ሕብስቱ።

እኛ ከአሁን አሁን ሊያየን ይችላል በሚል ልንቀድመው ነው የፈለግነው። ቢሆንም ሕብስቱ በፈለገው ርቀት ለመቅረብ ተዳርሰናል። ነገር ግን የቀረኝን ርቀት ለመጠጋት ስንሞክር ዘቡ አየን። ልክ እንዳየን በድንጋጤ እየጮኸ ወደ ኋላ በሩጫ ተመለሰ። እኛም እየሮጥን ተከተልነው፤ ልንደረሰበት ስንል ግን እነርሱ ቀድመው ተኩስ ከፈቱብን።

በመትረየሶች የለቀቁበን የተኩስ ዝናብ በአንድ ጊዜ አካባቢውን አናወጠው። የኃይል ሀያ ሰባት መትረየስ ተኳሾች ከበስተጀርባችን ሽፋን እየሰጡን ነበር። አጠገባችን የተከመሩ ድንጋዮችና የእንጨት ግድግዳ ያላቸው ጎጆዎች ስለነበሩ እኔና ሮምህ በአንዱ ጎጆ ተከለልን። ጎጆው የእነርሱ ዘብ ይጠብቅበት የነበረው ቦታ መሆኑ ነው። ያለነው ከእነሕብስቱና ከነየአቢሊዮ መካከል ነበር። የሚተኮሰብን ተኩስ በጣም ኃይለኛ ከመሆኑ የተነሳ በፍጹም መንቀሳቀስ አልቻልንም። ከእኛ በስተጀርባ አርፒጂ እና መትረየስ የያዙ ጓዶች ምሽግ ይዘዋል። አርፒጂውን የያዘው ብርሃን ነበር። መትረየስ ተኳሾ በተቻለው መጠን ሽፋን መስጠቱን ቀጥሏል።

በሁሉም አቅጣጫ ተኩስ ተከፍቷል። ከእነ የአቢሊዮ ጋር የተመደበው መትረየስ ተኳሽ ሲራራ ከፊት የሚተኮሰበት የወታደሮቹ መትረየስና ከባድ መሣሪያ በጣም ስለአየለበት ምንም ለማድረግ አልቻለም። እኛ ከሰላ ያደረግነውን ጎጆ በባዙቃ ሳቱት። ከእኛ በታች ያሉት ሕብስቱና ጌታሁን የተከለሉበት ቤት በባዙቃ ተመትቶ መንደድ ጀምሯል።

በዚህ መሀል አንድ ጓደኛ ጎንበስ ብሎ በአጠገባችን ውልብ ሲል አየሁ። ለምን እንደሆነና ወዴት እንደሚሄድ አሰብ አድርጌ ገርሞኛል፤ ነገር ግን የጦፈ ውጊያ ውስጥ ስለገባን ፋታ አላገኘሁም። ወዲያው ደግሞ ወታደሮቹ “ወደ ማን ላይ ነው የምትተኩሰው?” ሲባባሉ ተሰማኝ። ከትንሽ ጊዜ በኋላ ደግሞ የካምፑን በር ከፈቀና “ጎትተህ አስገባው፤ ጎትተህ አስገባው!” ሲባባሉ ሰማሁ።

ነገር ግን የሚናገሩትም ሆነ የሚያደርጉት ነገር አልገብኝም። ምናልባት ተመትቶ የወደቀ የእነርሱ ሰው እንዳለ ነበር የገመትኩት። በበሩ ለወጡት የሽፋን ተኩስ ለመስጠት ፈልገው ነው መሰለኝ ኃይለኛ ተኩስ አከታተሉ።

እኔና ሮምህ በቀኝና በግራ በኩል ሆነን ስንታኮስበት የነበረ ጎጆ ቤት በብዙ ጥይቶች ተመታ። የተደገፍኩበት እንጨት በጥይት ተመትቶ ሲሰነጠቅ እኔ የተመታሁ መስሎኝ “ተመትቻለሁ” አልኩት ለሮምህ።

“ምንሆን ነው የተመታኸው?” አለኝ።

አልፍ ብዬ በጨረቃ ሳይ ያለመመታቴን አወቅሁ እና “እንጨቱ ሲመታ የተመታሁ መስሎኝ ነው እንጂ አልተመታሁም እይዞህ” አልኩት

ከነበርንበት ቦታ ወደ ፊት ለመግፋት ብናስብም ለመንቀሳቀስ ስላልቻልን የግድ ቦታ ቀይረን የተሻለ ምሽግ መያዝ ነበረብን። በጎናችን በኩል በነበሩት የተከመሩ ድንጋዮች ጀርባ መሸገንለመታኮስ ወሰንን።

“መጀመሪያ እኔ ልሂድና አንተ ሽፋን ሰጠኝ” አልኩት።

ሮምህ ግን “ቦታው ለእኔ ስለሚቀርብ፤ መጀመሪያ እኔ እሄዳለሁ አንተ ሽፋን ሰጠኝ” አለና ለመሄድ ተዘጋጀ። እሺ ብዬ ሽፋን ሰጠሁት። ድንጋይ ጀርባ መሸጎ እኔ ወደ እርሱ ልሄድ ስዘጋጅ ሽፋን ሊሰጠኝ ቀና ብሎ ሲተኩስ ወደ አፋ አካባቢ ተመታና “አ!!” ብሎ አንዴ ብቻ ድምፅ አሰምቶ ወደቀ። (ሮምህ እውነተኛ ስሙ ሀድጉ ለማ ነበር)። ሮምህ! ሮምህ! እያልኩ ደርሼ ሳየው ሕይወቱ አልፋለች። እኔ በግራ በኩል ሆኜ የእርሱ ሬሳ በቀኝ ወድቆ የሚዘንብብኝን ተኩስ ለማሳለፍ ጎንበስ ብዬ አጠብቃለሁ። መሞቱን ልቤ መቀበል አልቻለሁም፤ እየተኮስኩ በየመሃሉ በእጄ እየነቀነቅኩት “ሮምህ! ሮምህ!” አላለሁ እርሱ ግን አይመልስልኝም። ወዲያውኑ ነበር የተሠዋው።

የሚዘንብብኝን ተኩስ ለማሳለፍ ጎንበስ ብዬ ሰጠብቅ ብርሃን የያዘውን አርፒጂ አነጣጥሮ ሲተኩስ ሳተ። ለሁለተኛ ጊዜ አነጣጥሮ ሲተኩስ ደግሞ ግንቡን መታው። አርፒጂ ከባድ መሣሪያ ስለሆነ ግንቡን ሲመታው ደንግጠው

ለትንሽ ጊዜ ተኩሳቸውን አቆሙ። ብርሃነ የተሰጠው አራት የእርግጫ ጥይት ሲሆን የምትጠቀምበት ሁለቱን ጥይት ብቻ ነው ተበሏል፤ እናም ከሁለተኛው በኋላ አልተከሰም። ስለዚህ እርግጫውን ለረዳቱ ሰጥቶ የሮምሆን ከላሽ አንስቶ መታኮስ ጀመረ።

መኮንንን ጠራሁና እርዳታ እንዲሰጡን ወደ ኋላ ተመልሶ ለአንድላይና ለአንድርቁ እንዲነግር ላከሁት። ከእርሱ ጋር የነበረው ህጎስ ማንጃስ አብሮኝ መከላከል ጀመረ። ህጎስ ማንጃስ የአዲግራት ልጅ ነው። በጣም ጎበዝ ተዋጊ ሲሆን፤ በእኔ ቦታ ኃይል አምስት መቶ ተመድቦ ከሌላ ኃይል የመጣው የውቅሮን ካምፕ ለማጥቃት ስንዘጋጅ ነበር። ከእኔም ጋር የተገናኘው ያን ቀን ነው። በመጨረሻ ወደ በጌምድር ተመድቦ ሄዶ ድብ ባሕር ላይ ተሰዋ።

ካምፕ ውስጥ ያሉት ወታደሮች ከካምፑ ወጥተው ለማጥቃት መሞከር ጀመሩ። በነበርንበት ቦታ ሆነን በጣም ስለተከሰንባቸው መውጣት አቃታቸው። የመኮንን መልእክት ምላሽ ስለዘገየብን ሌላ ሰው እንደገና ወደ እነወርቁ ላከን።

እርግጫውን ልንጠቀምበት ስለማንችል፤ ብርሃነ ወደ ኋላ ይዞት ሄደ። አንድም ደግሞ ከእኛ በስተግራ ወደነበሩት ወደ እነግደይ ጨዳር ጋ ሲሄድ ሲል አንገቱን በጥይት ተመታና ወደቀ፤ ግን አልሞተም። ጌታሁን የግራ እጁን በከባድ መሣሪያ ጥይት ተመትቶ እጁ ተንጠልጥሎ ሊወድቅ ምንም አልቀረውም። በዚህ ተኩስ መካከል ከመግቢያው አጥር ላይ መትረየስ የሚተኩሰው ወታደር ምንም አላንቀሳቅስ አለንና በጣም አስቸገረን። እኛ በዚህም በዚያም ብንል ምንም ልናደርግ አልቻልንም።

እነ ሕብስቱ የተከለሉበት ቤት በባዙቃ ተመትቶ እንደተቃጠለ፤ ሕብስቱን ከቃጠሎው ቦታ ወደፊት ሲሄድ አይቆዋለሁ፤ ነገር ግን በዚያው እንደሄደ ቀርቷል። አብረውት የነበሩት ጌታሁንና አንድም ተመትተው ቆሰለዋል። ግደይ ጨዳርና

ፍሱሕ የቆሰሉትንና ራሳቸውን እየተከላከሉ እየተታኮሱ ናቸው። ብርሃነ የሮምሆን ከላሽ ይዞ ሊረዳቸው ወደ አነርሱ ሄደ።

የተመቱና የተሠውትን ለማውጣት አንድላይን እንዲጠራ የተላከው ጓድ “አልቀዋል” ብሎ ሳያስደነግጣቸው አልቀረም መሰለኝ፤ አንድላይ ከበስተኋላችን ኃይለኛ ተኩስ እየተኮሱ መጡ። ተኩሱ ኃይለኛ ከመሆኑ የተነሣ እኛ እንኳ ቀና ለማለት ሳንችል እንዳንነበስን ነበር አጠገባችን የደረሱት። ድላይ እየበረረች ወደእኔ መጣችና “አንተ ደኅና ነህ? ተርፈህል? ምንም አልሆንክም?” ብላ ጠየቀችኝ።

“እኔ ደኅና ነኝ። ሮምሆን፤ ጌታሁንና አንዳንድ የቆሰሉ ጓዶችን እንድናወጣ ነው ያስጠራሁሽ” አልኳትና እኔ የሮምሆን አሬሳ ተሽከሜ ለመሄድ ተነሣሁ። ሮምሆ ስሸከመው በአፍና በአፍንጫው ብዙ ደም ፈሰሰውና ከጸጉር እስከላግሬ ደም በደም ሆንኩ። ተሽከሜው ትንሽ እንደሄድኩ ብርሐነ አየኝና ተቀበለኝ።

የሮምሆን አስከሬን ለብርክላ እንደሰጠሁ ቢራራን አየሁትና ወደ እርሱ ሄድኩ። ትንሽ ቆይቶ በአጠጋባችን ውልብ ብሎ ያለፈው ሕብስቱ እንደነበረ ሰማሁ። ሕብስቱ በስር በኩል አንጎብሶ ወደፊት ሄዶ በሃምሳ ካሊበር እየተኮሰ አላፈናፍን ያለንን ወታደር ባለበት ቦታ ላይ ወጥቶ ዘረረው። ከዚያም የሃምሳ ካሊበሩን ወደአነርሱ አዙሮ ሊተኩስ ሲል ተመትቶ ከአጥሩ ስር በሩ አጠገብ እንደወደቀ ሰማሁ። ቀደም ብሎ ሲነጋገሩ የሰማኋቸው ቃላት ትርጉማቸው ገባኝ። ጎትተው ያስገቡት የሕብስቱን አስከሬን ነበር ማለት ነው።

ከእኔና ከቢራራ ፊት ሁለት ጓዶች አንድ አስከሬን በቃሬዛ ይዘው እያለፉ ነው። ቢራራም “አማኑኤል” አለኝና “ይሄ በቃሬዛ የሚሄደው የማን አስከሬን እንደሆነ ታውቃለህ?” አለኝ፤ በጣም አዝናል።

አልመለስኩለትም፤ የአቢሊዮና ቢራራ አንድ ቡድን ውስጥ እንደነበሩ ትዝ አለኝ፤ ምን እያለን እንደነበረ ተረድቻለሁ፤ ሰውነቴ የባሰውን ሲግል ተሰማኝ ጭንቅላቴ ሊፈነዳ ደረሰ። ግን በተቻለኝ መጠን የሆነውን ላለማመንና ከራሴ ጋር

ለመታገል ፈለግሁ። ጠጋ ብዬ 'ቢራራ! የአብሊዮ ነው?' ብዬ ጠየቅኩት፤ 'አይደለም' የሚል መልስ እንዲሰጠኝ አምላክን እየተማጸንኩ ነበር።

ዝቅ በላ ድምፅና ጉትት ባለ አነጋገር 'ኢሊዎዎ' አለኝ። የፈራሁትን ቃል ስለማ ጆሮዬ ስር እንደፈነዳ የቦንብ ድምፅ ጭንቅላቴን በጠበጠው። በቆምኩበት ቦታ ራሴን ይዜ ቀጭ አልኩና ድንዝዝ ብዬ ለአፍታ ቆየሁ። ቀስ እያሉ እምባዎቼ ዱብ ዱብ አሉ፤ በተቀመጥኩበት አንገቴን ወደ መሬት ደፍቼ አለቀሰኩ። ቢራራ እንደነገረኝ የአብሊዮ ሁለት የእጅ ቦንብ ወርውሮ ከባድ ጉዳት አድርሰባቸው ለሶስተኛ ጊዜ ለመወረውር ሲሄድ ነበር የተመታው።

እንባዬን እንደምንም ገትቼ ቀና ስል ድላይና ፍሱሽ፤ ጌታሁንንና እንደምን ተሸከመው ሲወጡ አየኋቸው። ድላይ እያለቀሰኝ ጌታሁንንተሸከማ እየወሰደችው ነበር። በኋላ የራሱን ስቃይ ትቶ 'አይዘሽ ዳዲት፤ በርቼ አይዘሽ!' እያለ አንጀት በሚበላ ንግግር በማበረታታት እርሷን ለማጽናናት ይሞከር እንደነበር ነገረችኝ።

በመጀመሪያ ሁለቱም አልሞቱም ነበር፤ ጥቂት ሄደት እንዳልን ግን ጌታሁን አበቃለት፤ ሕይወቱ አለፈች። አንደምን ግን ቃሬዛ ሠርተን ይዘነው ሄድን። የየአብሊዮን አስከሬን ከውጊያው ቦታ አውጥተናል። የሕብስቱን አስከሬን፤ ጎትተው ወደካምፕ ውስጥ ስላስገቡት ምንም ማድረግ አልቻልንም።

ሮምሆን የቀበርነው ራቅ ብለን ወደ ተራራው ከመድረሳችን በፊት ባለው ለጥ ያለ ሜዳ ላይ ቢሆንም ለወታደሮቹ ስለምንታያቸው እየተኮሰብን ነበርና በደንብ እንኳ መቆም ተቸግረን ነበር። ራሳችንን አገንብሰንና ፈጠን ፈጠን እያልን ለዳዶች የሚደረገውን የሰንብት መዝሙር እንደነገሩ ዘምረን ቀበርነው።

ከዚያም ወደምሥራቅ በኩል የበረሐውን አቅጣጫ ይዘን ስንሄድ ሌሎች ዳዶችን ሰብሰብ ብለው ቆመው አገኘንና 'አንተን እየጠበቅን ነበር' አሉኝ።

አጠገባቸው ጉድጓድ ቆፍረው ገን ላይ የየአብሊዮ አስከሬን ለቀበር ተዘጋጅቶ ተመለከትኩና 'ምነው ምንሆናችሁ?' አልኳቸው።

'አንተን እየጠበቅን ነበር' አለኝ አንዱ ዳድ።

'የአብሊዮ የውቅሮ ልጅ ነው። አስከሬኑን ከዚህ በላይ ርቀት ይዘን ልንሄድ አንችልም። ጉድጓድ ቆፍረናል፤ እዚህ ከቀበርነው ግን በውቅሮ የደርግ ሰዎች ማንነቱ ስለሚታወቅ አስከሬኑን ሊያወጡት ይችላሉ ብለን ሰጋን። ከዚያም በላይ ሌላም መዝዝ ሊያስከትል ይችላል። ይህ ደግሞ ለቤተሰቦቹ፤ ለዘመዶቹና ለሚያውቁት ሁሉ ጥሩ አይሆንም። ስለዚህ ምን እንደምናድርግ ችግሮናል' አለ ቀጠለና፤ 'አስከሬኑ እንዳይታወቅ አንገቱን ቆርጠን እንውሰደው የሚል ሐሳብ መጥቶ ነበር። ከበደን፤ መስማማትም አቃተን። 'አማኑኤል በቅርብ ስለሚያውቀውና የኃይል መሪውም ስለሆነ እርሱን ብናማከር ይሻላል በማለት ነው የፈለግንህ' አለኝ።

የየአብሊዮ እናትና እጎት ትዝ አሉኝ። እናቱ አንዳች ነገር ቢሰሙ ወይም ቢያዩ የሚከተለውን አስቤዋለሁ። ነገር ግን ዓይናችን እያየ በዝ እጃችን አንገቱን መቁረጥ ... ውስጤ እንቢ አለኝ። እናቱን ሳስብ ደግሞ ግራ ገባኝ፤ ጭንቅላቴ ጭው አለብኝ። መጀመሪያ መሞቱን ስለማ የተሰማኝ ስሜት አሁንም እየሞከረኝ ነው። የፈለገው ይምጣ ብዬ 'በፍጹም አንገት መቁረጥ አይደረግም! እንዲሁ እንዳለ ቀብረነው ብንሄድ ነው የሚሻለው' አልኩና ከስሬ ወደተገጋለለው የየአብሊዮ አስከሬን በርከክ አልኩና ተመለከትኩት።

የተመታው በስተግራ በኩል ከአይኑ ትንሽ ዝቅ ብሎ ነበር። ትንሽ የደረቀ ደም ፊቱ ላይ ከመታየቱ በስተቀር ሰውነቱ በሙሉ ደም የለበትም። የግራ እጄን በአንገቱ በኩል አስገብቼ አንገቱን ቀና አደረግኩና ግንባሩን ሳምኩት። አይኖቹ እንደሞተ ሰው ሳይሆን እንቅልፍ እንደወሰደው ሰው ተከድነው ፊቱ ላይ የጸጥታ መንፈስ ሰፍሯል። ማስታወሻእንዲሆነኝ ብዬ ቀበቶውን አውጥቼ ወሰድኩ። አሁንም እንደገና አየሁትና ቀኝ ጉንጨን ጎንበስ ብዬ ስለመው 'ወዲ

ሐፍተይ፤ ወዲ ሐፍተይ፤ የሚል ድምጽ ጀርድ ላይ ይጮህብኝ ጀመር። ዕንባ በአይኖቼ ሞላ። የልቤ ምት ጨመረ፤ ሆኔ ተንሰፈሰፈ። ራሴን መቆጣጠር አልቻልኩም። አስከሬኑን እንዳቀፍኩ ስቅስቅ ብዬ ማልቀስ ጀመርኩ። የቆሙት ጓዶች ምን እንደሚያደርጉኝ ግራ ገብቷቸዋል፤ ቢጠብቁኝም አልነሣ ብያቸዋለሁ።

በኋላ ቢራራ ጎንበስ ብሎ ትከሻዬን ያዘና “በቃ፤ በቃ ተነሥ” አለኝ፤ እሺ አላልኩትም። በሁለት አጀቼ ግራና ቀኝ ትከሻዬን ይዞ ሊያነሣኝ ሞከረ፤ አልተነሣሁም። በመጨረሻ ከአንድ ጓድ ጋር ተጋግዘው በግድ እየነተቱ አነሡኝና ወደ ኋላ አድርገውኝ አስከሬኑን መቅበር ጀመሩ። አስከሬኑን ወደ ጉድጓድ ጨመሩና አፈር አለበሱት። ሁላችንም በተጠንቀቅ ቆመን የኢሕአሠን የስንበት መዝሙር በአንድ ድምፅ ዘመርን።

የአቢዮን ቀብረን ስንሄድ በፍጥነት እንድንደርስ ስለተነገረን እየሮጥን የቀደሙትን ጓዶች ደረሰንባቸው። ስንደርስ አንዱም በሕይወት ነበረ፤ ይነጋገራል። የተመታበትን ቦታ በጨርቅ አሰረን በተቻለን መጠን ደሙን ለማቆም ሞከርን። ያፈገፈግንበት ቦታ ከውቅሮ በስተምሥራቅ በኩል የሚገኘው አጽቦ ደራ ወረዳ ይባላል። ተራራዎቹን ከወጣን በኋላ ሜዳ ነው። ከሜዳው በስተምሥራቅ በኩል ያሉት ዳሎልና የደንከል በረሐ ናቸው።

እኔ ሮምሆን ስሸከመው በአፋና በአፍንጫው የፈሰሰው ደም ከላይ እስኪታች ድረስ አልብሶኛል። ሮምሆን ተሸከሜ ትጥቄን ለመያዝ ስላልተመቸኝ ለአንድ ጓድ ሰጥቼው ይዞ ቀድሞ ሄዶ ነበር። ድላይና ፍሱሕ ገብራይ ደግሞ ጌታሁንን ሲሸከሙ ሰውነታቸውም ልብሳቸውም እንደኔ በደም ተነክሯል። አነርሱ ከእኔ በፊት ተራራውን ወጥተዋል። እኔና ብርሃኑ ምክትል ጋንታ መሪዎች ስለሆንን የተወሰኑ ጓዶችን አሰባስቦን እየተጓዝን ነበር።

«ለጓድ ሞት አያለቅሱም፤ አርማውን ያነሷል እንጂ»

ተራራውን ወጥተን አጽቢ ከተማ ስንደርስ ጸጋይ ጮራዋን መፈንጠቅ ጀመረች። በህይወት የተረፉት የአመራር አባላት ቀድመው የመጡትን በየጋንታቸው እያሰባሰቡ ደረሰን። የእኛ ጋንታ መሪ እንግዳወርቅም የሚመራውን ጋንታ አባላት እያሰባሰበ ነበር። ስንደርስ እነእንግዳ ወርቅ እኔን ሲያዩ ድንጋጤአቸውን መሸፈን ሳይችሉ ሁሉም ወደ እኔ ዞሩ። ሁኔታቸውን ስመለከት ምን ተፈጠረ ብዬ ግራ ገብቶኛል። ለካስ ትጥቄን የሰጠሁት ጓድ የኔን መሳሪያ ሲሰጣቸው አማኑኤልም ተሰውቷል ብለው ተጠራጥረው ነበር። ትንሽ ከተረጋጉ በኋላ መሣሪያየን የሰጠሁበት ምክንያት ተነግሯቸዋል፤ ስደርስ ግን የመጀመሪያው ድንጋጤያቸው አልለቀቃቸው ኖሮ ሁሉም አፍጥጠው ተመለከቱኝ።

አንዱምን ይዘነው ስንደርስ ሀኪሞች እየጠበቁን ነበር። አንዱምን ለሀኪሞቹ ሰጥተን እኔም ወደ ጋንታዬ ገባሁና ትንሽ እንደሄድን ከአመራሩ መልእክት መጣ። እንግዳ ወርቅ መልእክቱ እንደደረሰው፤ ወደእኔ መጣና ትጥቄን ሰትጥቶኝ ‘አማኑኤል፤ ዛሬ በጣም የምትወዳቸውን ጓዶችህን አጥተህል። አንትም ከእነርሱ ጋር ብትቀር ይሻልህ ነበር። ከአሁን በኋላ ምን ህይወት ትኖራለህ?’ አለኝ ፊቱ በሀዘን እንደተጨፈገገ። ‘ለማንኛውም አሁን ፍሱሕና ድላይ ስለሚጠብቁህ ከእኛ ጋር ሳይሆን ከእነሱ ጋር እንድትሄድ ከአመራሩ መልእክት ደርሷል’ አለኝ።

ትንሽ ወደፊት እንደሄድኩ ነበር ፍሱሕንና ድላይን ያገኘኋቸው። አልተነጋገርንም፤ በፍሱሕ መሪነት ወደ ወንዝ ወረድን። ቦታውን እኔና ድላይ እናውቀውም። ፍሱሕ የነበረበት ኃይል ስልላ ስድስት በዚያው አካባቢ ትንቅሳቀስ

ሰለነበረ አካባቢውን በሚገባ ያውቀዋል። ወንዙ ከከተማው በስተሰሜን ይነሳና ጥቂት ወደ ደቡብ ከወረደ በኋላ ወደ ቆላ ይፈሳል፤ እኛም ፍሱሕን ተከትለን እንሄዳለን።

በመጀመሪያ ጥሻ ውስጥ ገባንና ወደ ወንዙ የሚያወርደውን ቁልቁለት ያዘን። በምንሄድበት በኩል ምንም የእግር መንገድ ምልክት አይታይም። ሰው ሄዶበት የሚያውቅም አይመስልም። ቦታው በዛፎችና በትናንሽ ቁጥቁጦዎች የተሞላነው። ቁልቁለቱን ወርደን ሰንጨርስ የወራጅ ወንዝ ድምጽ ይሰማ ጀመር። ትንሽ ከሄድን በኋላ ቁልቁለቱን ጨርሰን ጥሻውን አለፍንና ወደ ወንዙ አፋፍ ካለው ገላጣ ቦታ ላይ ደርሰን። አይታው መንፈስን ይሰርቃል፤ እኔና ድላይ በአድናቆት ፈዘን ቆምን።

ሁለታችንም አይኖቻችን ማመን እስኪያቅተን ድረስ በአግራሞት ተውጠን አድናቆታችንን በእንደበታችን መግለጽ ተስኖን እንተያያለን። ፍሱሕ ሁኔታችን ፈገግ አሰኝቶት አድናቆታችንን እስከንጨርስ የሚጠብቀን ይመስላል። እኛ ከነበርንበት አልፍ ብሎ በከተማውና በወንዙ መካከል አንድ ትንሽ ኮረብታ አለ። ወንዙ ማይ መሳካት ኮረብታው ደግሞ ባርካ እንደሚባል ፍሱሕ ነገረን። ማይ መሳካት ማለት የመስኖ ውሀ ማለት ሲሆን ባርካ ማለት ደግሞ አካባቢውን ማሳየት የሚችል ከፍተኛ ቦታ እንደማለት ነው።

ሰአቱ ከጠዋቱ ሁለት ወይም ሶስት ሰአት አካባቢ ይሆናል። “ወደ ወንዝ እንድንወርድ የተደረገው የሶስታችንም ገላና ልብስ በደም ስለተበላሸ እንድንታጠብ ነው” አለ ፍሱሕ። ነጠላውን ነጥሎ የልብሱን ደም እንዲሸፍንለት አርጎ ከለበሰ በኋላ ሳሙና ሊያመጣ እኔና ድላይን ብቻችንን ትቶን ወደ ከተማ ሄደ። ሳሙና ካመጣልን በኋላ ሰውነቱን ታጥቦ ትንሽ ቆየና ምላ ሊያመጣ እንደገና ወደከተማ ተመለሰ።

እኔና ድላይ ጸሀይ ለመሞቅ ብለን ወደ ኮረብታው ላይ ወጣንና ተቀመጥን። ከሁለቱም የበለጠ የእኔ ሰውነትና ልብስ፤ ጸጉሬም ጭምር በሮምሀ

ደምና ከሆዱ በወጣ ነገር ከላይ እስከታች ተበላሽቷል። ድላይ ፍዝዝ ብላ ስታየኝ ቆይታ አይኖቿ እንባ እያቀረሩ “እንዴት ሆነህ ከዚህ ሁሉ መጣህ?” አሰኝኝ።

“በሀይወት አተርፋለሁ የሚል ግምት አልነበረኝም። ግን መኖርስ ምን ዋጋ አለው? ብሰዋ ይሻለኝ ነበር!” ብዬ ደምጼ ተቆራረጠና ራሴን ታግዬ መቆጣጠር አቃተኝ። አገገቴን ወደ መሬት ደፍቼ ስቅለቅ ብዬ አለቀስኩ። ጥቂት ቆይቼ ደግሞ ላወራላት ጀመርኩ “በወሎ የእንጃሊያኖን አሟሟት አይቻለሁ። በ1969 ዓ.ም. ደግሞ ጎንደር በለሳ ላይ እንደደቴ፤ ምትኩ፤ አለማየሁ ሊቀናክብር አደጌ ዳዊትና ብርሐነ በርሔ ሕይወታቸው ሲያልፍ አይቼ ጥያቄው መጥቻለሁ። ከበለሳ ስንመለስ ለመጸዳዳት የሚወጣ በመምሰል እንዳዊትንና መቶ አለቃ ፍጹምን እያስታወስኩ ብዙ ግዜ ለብቻዬ አለቅስ ነበር። አሁን ደግሞ የአቢኢዮን ሞት ተመለከትኩ። ትናንት አብረን ነበርን እኔ ስተክዝ አይቶ እየሳቀ ሲያበረታታኝና ሊያጫውተኝ ሲሞከር ነበር። ዛሬ ግን ሜዳ ላይ ቀብሬው መጣሁ። ሮምሀ አጠገቤ ሆኖ እየተመካከርን ስንትኩስ ቆይተን በደቂቃ ውስጥ አንዲት ቃል አንኳ ማውጣት ተስኖት፤ አይዞህ ጓዴ አጠገብህ ነኝ በርታ እንኳ ለማለት አድል አጥቼ...” ንግግሬን ልጨርስላት አልቻልኩም፤ የሆዴን መተረማመስ ማቆም አቃተኝ፤ የጀገኑት ዓይኖቼ ብቻ ነበሩና እንባቸውን በመንታ አወረዱት። ድላይ መጀመሪያ ልታባብለኝ ሞከረችና ከዚያ በኋላ ግን እርሷም ባሰችና ማልቀስ ጀመረች።

ድላይ “እንዴት ከዚያ መጣህ?” ማለቷ ወደ ውቅሮ ከመሰማራታችን በፊት “እንተና የአቢኢዮን በሕይወት የማገኛችሁ አይመስለኝም” ያለችውን ስጋት አስታውሳ ነበር። በጦርነቱም ውስጥ እያለን ቀድሞ ወደ እኔ የደረሰችው ከዚያው ስጋቷ ጋር ተያይዞ በተሰማት ጥርጣሬ ነበር።

በእርሷ ጋንታ ውስጥ በተጠባባቂ የነበሩ ጓዶችን ይዛ፤ አዋጊ ሆና ስትመጣ፤ ከኋላችን የነበረ አንድ ጓድ ተኩስ በዝቶበት፤ አቀርቅሮ ጠመንጃውን ወደታች ሲተኩስ አይታው ተናደደችበት። “ጓድ ቀና በል እንጂ፤

የምትተኩሰው ጥይት ወዴት መሆኑን ማወቅ አለብህ ብላ ጠመንጃውን ከእጁ ነጥቃ እንዴት እንደሚተኮስ አሳይታው መልሳ ጠቸው። መቼምጀግንቷ ለዩ ነበር።

እንደምንም ለቅሷችንን አቆምንና ተነስተን ወደ ወንዙ ዳርቻ ወርደን ድንጋይ ላይ ቁጭ እንዳልን 'አማኑኤልን ራሳውን እንጂ በሕይወት አላገኘውም እያልኩ ነበር የመጣሁት' አለች።

'አዎ እኔም አወጣለሁ የሚል ግምት አልነበረኝም። ርኩሱ ከጠበቅነው በላይ ነበር። እናንተ መጥታችሁ ባትረዱን ኖሮ እኛም በሕይወት እንወጣም ነበር' አልኳት። የምናወራው አይን ለአይን እየተያየን እጆቻችንን በወንዙ ውሀ ውስጥ ከትተን ከውሀውም ጋር እየተጫወትን ነበር።

'እና ወደ በጌምድር የምትሄደው መቼ ነው?' አለችኝ ደግሞ። ቀስ ብላ አርአስት መለወጥ እንደፈለገች ገባች።

'መቼ እንደሆነ ገና አላወቅኩም። የጋንታ ሀያ ስድስት አባሎች፣ ምክትል የጋንታ መሪው ይዟቸው መጥቶ ጦርነቱ ላይ ተካፍለዋል። ነገ ወይንም ከነገ ወዲያ ከእነርሱ ጋር ወይንም ለብቻዬ ወደ አሲምባ እወርዳለሁ' አልኳት።

'አሁንስ ኃይል አምስት መቶ አስጠላች። እኔም ብሆን ወደ ሌላ ኃይል ቢቀይሩኝ ደስ ይለኝ ነበር። ጌትነት የለም፤ አሁን ደግሞ የአቢሊዮና ሮምህ ተሰውተዋል። እንተ ብርሀኑና ግደይ ጨዋር ደግሞ ወደሌላ ቦታ ተመድባችኋል። የቀረነው እኔ ቴዎድሮስ ባሪያውና እንግዳ ወርቅ ብቻ ነን' አለችና በሀዘን ተዋጠች።

'እኔም እኮ ትእዛዝ ሆኖብኝ ነው እንጂ፤ ከእናንተ ለመለየት አልፈልግም ነበር። በተለይ እኔና አንቺ ሁልጊዜ አንድ ኃይል ውስጥ ብንሆን ደስ ይለኝ ነበር' አልኳት።

'አይ አማኑኤል፤ እንደዚያማ አይሆንም። ግን ትግራይና በጌምድር ሆኖ መለያየቱ በጣም ደስ አይልም...' ተናግራም ሳትጨርስ እኔም መልስ

ሳልሰጣት የከባድ መሳሪያ ድምጽ ሰማሁኝና ከተቀመጥኩበት ፍንጥር ብዬ ተነስቼ ጠመንጃዬን አንስቼ ግራ ቀኝ ስል፤ እርሷ በጣም ሳቀች። እንደዚያ ስትሰቅ አይቻት አላውቅም፤ በጣም ሳቀች። 'ምን ያስቅሻል? ጠመንጃሽን ያገርና ተነሺ እነጂ' አልኳት። ያሳቃት የግልድም አለባበሴና ከእነ ብረቴ መነሳቴ ነበር። "ግልድም አለባበሱን በደንብ አውቀህበታል። ከግልድምህ ጋር ደግሞ ጠመንጃ እያያዝ ያምርብህል፤ ልክ ያገሬን ሰዎች መሰልክኝ' አለችኝ።

'አለባበስ እኮ በደንብ አስተምረውኛል። ከሁለት አመታት በፊት ከወሎ ሮቢት አሲምባ ድረስ አገልድም ለብሼ ነበር የተጓዝኩት' አልኳት።

'አዎ፤ ሰምቻለሁ። ታዲያ እንዴት አልረሳሽውም?' 'እንዴት ይረሳኛል?'

'እሺ ዘለህ የተነሳሽው ምን ሆነህ ነው?'

'የከባድ መሳሪያ ድምፅ!'

'የከባድ መሳሪያ ድምፅማ አልሰማህም' አለችና ጥቂት ዝም አለች።

'የለም አልሰማህም። እንተ ብትሰማ ኖሮማ እኔም አሰማኝ ነበር' አለችኝ በማረጋገጥ። እንግዲያውስ የሌሊቱ የተኩስ ድምጽ ጭንቅላቴ ውስጥ ተቀርጾ ይሆናል ብዬ አሰብኩና ገረመኝ።

'በል እሱን ተወውና ና ተቀመጥ' አለችኝ ደግሞ። ከፊት ለፊቷ ድንጋይ ላይ ተቀመጥኩ። ስቀመጥ እያየችኝ ሳቋን እንደገና ጀመረች። 'ምነው?' ሰላት

'አሁንስ ሚዶና ቂቤ ብቻ ነው የቀረህ እንጂ እሱ ቢጨመርልህ ደንበኛ ራያ፤ እንዲያውም የወሎ ራያ ትመስላለህ' አለችና ሳቋን ለቀቀችው።

ፊት ለፊት ተቀምጠን ዓይን ለዓይን እየተያየን ለሰነበር ገጽታዋ ብሩህ ሆኖ ይታየኛል። ጥርሶቿ ተከርከመው እንደተስተካከሉ ሁሉ መስመር ይዘው የተደረደሩ ናቸው። ጉንጮቿ ወጣ ወጣ ብለው ዓይኖቿ ወደ ውስጥ ገባ ገባ በለዋል። ገላዋን በሳሙና ስለታጠበች ፊቷ ያንጸባርቃል። አጠር ያለ ሉጫ ጸጉሯ በነፋሱ ወዲህ ወዲያ እያለ ይወዛወዛል። ሰውነቷ በሙሉ የተስተካከለ ነው።

ሁሉ ነገሩ አምሯል። ትክክለኛ የሴትነት ውበቷን ያየሁት ያን ቀን ይመስለኛል።

በሌላ ጊዜ በደልዳላ አቋሟ ጠመንጃ ይዛ፤ በተለይ ደግሞ ኮፍያ አርጋ ስትሄድ ወንድ ነው የምትመስለው። ፊቷን ኮስተር ስታደርገው ደግሞ ታስፈራለች። በዚያ ቀን ግን ተጣጥባ፤ መናፈሻ ውስጥ ሆና ንጹሕ አየር አየተነፈሰችና ነጻ ሆና ስትሰቅ ሳያት ድላይ መሰላ ታየች። “አሁንስ በእውነት መሸራ መሰለኛል፤ ዛሬ በጣም ነው ያማረብሽ፤ አብረውኝ ያደጉ የአዲግራት ልጃገረዶችን መሰለኛል። እንዲህ ከሆነ ሁልጊዜ ወንዝ እየወረደሽ በሳሙና መታጠብ አለብሽ ብዬ ቀለድኩባት።

“አንተ ‘አናርኪስት’ ሥነሥርዓት፤ የአዲግራት ልጃገረዶች ቆንጆዎች እንደሆኑ አውቃለሁ” አለችና እንደገና መሳቅ ጀመረች። ማራኪ ውበትና የሚያምር ሰውነት እንዳላት በዚያ ቀን ዓይኖች ምስክር ለመሆን በመቻሌ ትልቅ ደስታ ተሰማኝ።

የአሲምባ ፍቅር

ጠዋት ስናለቅስ ቆይተን አሁን ደግሞ በሳቅ ልንሞት ደርሰናል። እንደገና ወደዚያ ሀሳብ ስገባ ፊቴ ተለዋውጦ በሐዘን ጨለመ። እርሷም ወዲያውኑ መለወጤን አይታ “ምን ሆንከ፤ አማኑኤል?” አለችኝ፤ የእርሷም ፊት እንደኔው መለወጥ እየጀመረ ሲሄድ ይታየኛል። “ምንም አይደለም፤ ግን እኮ ድላይ፤ እኔና አንቺም ከዛሬ በኋላ ሳንገናኝ እንችላለን። እንዲህ ዓይነት ዕድልም ሁለተኛ ሳያጋጥመን ይችላል” አልኩ ሐዘን የበለጠ ልቤን እየሰበረው።

“አዎን ሊሆን ይችላል። እኔ፤ ዛሬ በሕይወት እንደማላገኝህ ነበር ትናንት ማታ ያሰብኩት። አጋጣሚ ሆኖ ግን ዛሬ አብረን ውለናል። የሚቀጥለው ጊዜ ደግሞ ምን እንደሚመጣ ምን ይታወቃል” አለችና እርሷም አንገቷን ወደመሬት ደፋችው።

የሚወረደውን የወንዝ ውኃ እየተመለከትኩ ቅዝዝ ብዬ ቀረሁ። ቀና አለችና “ምንው አማኑኤል ምን እያሰብክ ነው?” አለችኝ።

“ምንም ብቻ የምንወዳቸውን ጓዶች ቀብረን ዳግም ሳናገኛቸው መለያየታችንን ሳስበው ውስጤ ይረበሻል። በተለይ ሮምህ አጠገቤ እንደተመታ ወዲያውኑ ነበር የሞተው። ትናንትና መጀመሪያ የተሠዋው እሱ ይመስለኛል። እንደተመታበዚያው ወድቆቀረ። እንዲት ቃል እንኳ ለመተንፈስ ዕድል አላገኝም። እኔ ግን ነፍሱ ሳትወጣ አንድ ቃል እንኳን ይናገር እንደሆነ ብዬ ስሙን እየጠራሁ ትከሻውን አንቀንቀው ነበር። እሱ ግን እስከወዲያኛው ሄዷል፤ አልሰማኝም። የሆነ ነገር ተናግሮ ቢሞት ይሻለኝ ነበር። ምንም ቢሆን ሐዘኑ የሚወጣልኝ አይመስለኝም። እርሱ አንድቃል ለመተንፈስ ዕድሉን አጣ። እኔና አንቺ ደግሞ እዚህ ልዩ የተፈጥሮ ውበት በታደለ በአበቦች በተንቆጠቆጠ፤ በአለዋፍ ዝማሬ በደመቀ፤ ንጹሕ አየር፤ ጥርት ያለ የወንዝ ውኃ ባለበት ቦታ ላይ ገላችንን ታጥበን፤ በነጻነት ሆነን እየሳቅን ለማውራት የማይታለም ዕድል አገኘን። ዓለም ምንድናት? እንዲህ የሰማይና ምድርን ያህል የሰውን ልጅ እየለየች የማይገናኝ

ኢጋጣሚ የምትሰጠው፡ ዕድልሰ የሚወሰነው እንዴት ነው? እያልኩ ራሴን እየጠየቅሁ ሁሉም ነገር ግራ ይገባኛል" አልኳት።

“ደግሞ ትናንት በጣም ያሳዘነኝ ነገር ምን እንደነበር ታውቃለህ? ጌታሁንን ተሸከሜው ሰሄድ እኔ እንደሆነኩ አውቋል። የተመታው በከባድ መሣሪያ ግራ ደረቀ ላይ ስለነበረ በጣም ተጎድቷል። የግራ አጁ ተበጥሶ ልትወድቅ ደርጎ እንድ ዳድ የግራ አጁን እየደገፈልኝ ነበር የምሄደው። እኔ ስለእርሱ መትረፍና አለመትረፍ ነበር የምጨነቀው። እርሱ ግን እንዲያ ሆኖ የራሱን ሁኔታ ትቶ እኔን ሊያበረታታ “አይዘሽ ዳዲት! አይዘሽ ዳዲት!” ይለኝ ነበር፤ ከሞት ጋር እየታገለ። ትከሻዬ ላይ እንዳለ መተንፈስ እየቃተው ሲታገል ይሰማኝ ነበር። እርሱ ሞት አፋፍ ላይ መሆኑን እየወቀ እኔን አይዘሽ ሲለኝ እንጀቴ አልቸል ብሎ ይንሰራለኛል ነበር። እንደዚህ ዓይነት ሰቆቃ ማሳለፍ አንኳን በምትወደው ሰው በጠላትም ላይ ቢታይ ከባድ ነው። ግን ትግል ስለሆነ ለመርሳት መሞከር ነው እንጂ ምንም ማድረግ አይቻልም” ብላ በሐዘን ስትዋጥ የኔን ሐዘን ትቼ አሷን ማጽናናት ጀመርኩ።

የአሊምባ ፍቅር

ድላይ ተወርዋሪውን ኃይል ይዛ ወደ ጦርነቱ ስትገባ መጀመሪያ የመጡት እኔ ወደ ነበርኩበት ምሽግ ነበር። ከወታደሮቹ ፊት ለፊት ስለነበርን በጣም የተጠቃነው እኛ ነን። የእነርሱን ዘብ ቦታ አስለቅቀን ነበር የምንታኮሰው። ወደ ግምቡ አጥር ለመጠጋት ግን አልቻልንም። እንደመጣች የተገናኘችው መጀመሪያ ከእኔና ከሀገስ ማገጃስ ጋር ነው ። ሁኔታውን በደንብ ገለጽኩላት። ከእኛ በስተግራ በኩል ምሽግ ይዘው የሚታኮሱት ሕብስቱና ጌታሁን ላይ በከፍተኛ ሁኔታ ይተኮሳቸው ስለነበረ እነርሱ ወደአሉበት ቦታ እንድትሄድ ነገርኳት። እነርሱ ወደእነሕብስቱ ሲሄዱ እኛ ሽፋን እየሰጠናቸው ነበር።

ድላይ ይህንን አስታውሳ፤ “እኛ ወደታች ስንወርድ እናንተ ከፍተኛ ተኩስ ከፍታችሁ ሽፋን ባትሰጡን ችግር ላይ መውደቃችን አይቀርም ነበር። እነፍሱሕና እነግደይ በጣም ገረማቸው። እንደምና ጌታሁን ቆስለው ወድቀዋል። ሕብስቱ ብቻውን ተነሥቶ ወደፊት ሄዶ በዚያው ቀረ። ሕብስቱ አጥፋ ስር እንደተመታ ከተረዱ በኋላ ወደፊት ሄደው ሕብስቱን ለማውጣት ሞክረው ነበር። ነገር ግን ወታደሮቹ የሕብስቱን ሬሳ ወደ ውስጥ ጎትተው እስገብተውታል። በመጨረሻ የነበረን አማራጭ በሕይወት ያሉትን ቁስላኞች ማስወጣት ነበር። እንደም በሕይወት ተርፏል። ጌታሁንን ግን በትከሻዬ ተሸከሜው እየሄድኩ በላይ ላይ ሆና፤ “አይዘሽ” ሲለኝ ቆይቶ ነበር ያረፈው። በአሰብኩት ቁጥር ድምፁ ጀርዮ ላይ ይደውላል፤ እስካሁን ድረስ ትከሻዬ ላይ ያለ ይመስለኛል፤ ሐዘኑ የቱን ያህል ልቤን እንደሰበረው ልነግርህ አልቻልንም። ነገር ግን ትግል ስለሆነ እኛም እንከተላቸዋለን።

“አሁን ያለን አማራጭ መጠንከር ብቻ ነው እንጂ የአቢሊዮ፣ ሮምህ፣ ሕብስቱ፣ ጌታሁን፣ የሰፍ ሌሎችም አይመለሱም። በሕይወት እስከአለን ድረስ በጀግንነታቸው እንከራለን። መሥዋዕትነት ሁላችንም ወደ ትግል ስንገባ የተቀበልነው ነገር ነው። ሁላችንም ወደፊት በመታገል መቀጠል ብቻ ነው ያለብን። ትግል እኮ ለተሠውትም ላለነውም መራራ ነው። ይህን ሐዘናችንን ልንረሳው ካልቻልን ወደፊት ለመራመድ እንቸገራለን። ስለዚህ እሱን ረስተን

ሰለወደፊቱ ዓላማችንና ትግላችን እናውራ፤ ድላችንን በተስፋ የሚጠበቀውን የትግራይንና የመላው ኢትዮጵያን ሕዝብ ስናስብ ብቻ ነው ሐዘናችንን መርሣት የምንችለው አለች በተመስጦ።

ሁለታችንም ስናወራ ወደ ወንዙ ጎንበስ ብለን ወራጁን ውኃ እያየን ስለነበር፤ ዕንባችን ወደ ወንዙ እየተገጠበጠበ ካወንዙ ከውኃው ጋር ተቀላቅሎ ይወርዳል። ትካዜና ሐዘናችን ከብዶ ከቁጥጥራችን ውጪ ነበር።

ፍሱሕ ገብራይ ምሳ ሊያመጣልን እንደሄደ አልተመለሰም። የሄደበት ከተማ ካለንበት ቅርብ ነው። ነጻ የወጣ አካባቢ ስለሆነ የሚጠበቀው በእኛ ሚሊሺያዎች ነበር። በአካባቢው የምትንቀሳቀሰው ኃይል ስልሣ ሰድስት ብዙ ሰለሠራችበት በርካታ ደጋፊዎች ያሉበት ከተማ ነች።

ከትንሽ ጊዜ በኋላ ፍሱሕ ገብራይና ሁለት ሚሊሻዎች ዳቦ እመጡልን፤ በልተን ከወንዙ ውኃ በእጃችን እየጨለፍን ጠጣን። ፍሱሕ ገብራይ “እመጣለሁ” ብሎ ከሚሊሻዎቹ ጋር ተመልሶ ሲሄድ እኔና ድላይ እንደገና ለብቻችን ቀረን። ያለንበት ቦታ ከከተማው ቅርብ ሲሆን የሚከልለን አንድ መለስተኛ ኮረብታ ነው። ወደ ወንዙ መውረጃ ገደላማ እየሆነ ይሄዳል። ትላልቅ ዛፎችም ይገኙበታል። ቀሪዎቹ ጓዶች ያሉበትን ቦታ በግምት ነው እንጂ በደንብ አናውቅም። ከነበርንበት ቦታ በምን ያህል ርቀት ላይ እንዳሉ መገመትም ከባድ ነው። “የምትሄዱበት ቦታ ለጸጥታ አስጊ አይደለም በእኛ ሰዎች ቁጥጥር ውስጥ ነው” ብቻ ነው የተባለው።

ሁለታችንም አገልድምለብሰን መሣሪያችንን ከነሙሉ ትጥቁ ይዘን ልብሳችንን እያደረቅን ነበርን። ከምሳ በኋላ አገልድም እንደለበስኩ ድንጋይ ላይ ቁጭ አልኩ። ከወገቤ በላይ ራቁቴን ነበርኩ። ድላይ ግማሽ ራቁቴን ስታዮኝ የመጀመሪያዋ ነው። ቀና ብላ ተመለከተችኝና “እማኑኤል ለካስ በጣም ቀጭን ነህ። አጥንቶችህ ይታያሉ” አለችኝ።

“አዎ” እኔ እኮ በድህነት ነው ያደግኩት። አሁን ደግሞ ትግል ላይ ስለሆንን የተገኘውን ነው የምንበላው፤ ጣም ውሎ ጣም ማደርም የተለመደ ነገር ነው። በፊትም በችግር አሁንም በባስ ሁኔታ በመኖሪ የነበረው ይብላል” አልኳት።

“እይዞህ ምንም አይደለም። ሁላችንም በድህነት ነው ያደግነው” ስትል እኔን ለማጽናናት መስሎኝ ነበር።

“እኔ በድህነት ማደጌን መደበቅ አልፈልግም። አንዳንድ እንዲታወቅባቸው የማይፈልጉም እንዳሉ አይቻለሁ” አልኩ በመቀጠል።

“ልክ ነህ! ሁሉም እንዳንተ ንጹሕ መሰለህ እንዴ? ለዚህ እኮ ነው ትግሉ ከውስጥም ከውጪም ነው የሚባለው” በማለት ድህነት የሚያሳፍር እንዳልሆነ በሚማርክ አነጋገር ገለጸችልኝ።

ልብሳችን መድረቁን ለማየት ወደ ኮረብታው ላይ ወጣሁ። ባልደረቀው በኩል ፀሐይ እንዲመታው ልብ ሳችንን ለበጥኩና ተመሼ ከፈቷ ተቀመጥኩና እየተያየን ማውራት ጀመርን። “ዛሬ ታዲያ የመጨረሻችን ቀን ነው ማለት ነው?” አለችኝ፤ ድላይ የተናገረችው አስባ አይመስልም።

“አዎ፤ ከየአቢዲዮና ከሮምህ ጋር በሞት ተለያየን። እኔና አንቺ ደግሞ በሕይወት ልንለያይ ነው። ለምን እኔን ብቻ ከኃይል አምስት መቶ ነቅለው ወደ ጎንደር እንደመደቡኝ አላውቅም። ትግራይ ውስጥ ካሉት ሌሎች ኃይሎች ውስጥ ቢመድቡኝ እንኳ በእንደዚህ ዓይነት ጦርነት ጊዜ ወይም ሠራዊት በሚቀየጥበት ምደባ ልንገናኝ አንችል ነበር። በጌምድር ከሄድኩ ግን ላልመለስም እችላለሁ። ብመለስም በጣም ቆይቼ ነው የሚሆነው። ምንም ማድረግ አንችልም፤ ብቻ በያለንበት በትግል መጽናት ነው” አልኩዋት።

“አዎ፤ አንተ ግን ህመሜንና ስቃዬን መካፈልህን አልረሳውም። ወደማይ ምሻም ተራራ ሄደን በፍቅር ያሳለፍናቸውን ቀናትም አልረሳቸውም። ጠመንጃው እኮ የባረቀብኝ ልቤ ተደፍኖ ነበር። እንዴት ሳላስበው ቃታውን እንደሳብኩትም አላውቅም። ጥይቱ እኮ በሁለታችን መካከል ነው ወደ ጣራው

የጌደው። ጠመንጃው ዘንበል ብሎ ቢሆን ኖሮ ጉድ ሆነን ነበር" አለችና ፈጣ ብላ ሐሳብ ውስጥ ገባች።

"ያን ቀን ግን የጠረጠሩን ይመስልኛል" "ለምን እንደዚህ አልከ?"

"ታዲያ እኔን ብቻ ለይተው ወደ በጌምድር ለምን ይልኩኛል? አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ግደይ ጨጓር ብቻችንን ስንሆን ቺኮዝ ብሎ ይጠራኛል"

"ቸኮዝ ማለት ምን ማለት ነው?"

"ቺኮዝ የጠመንጃ አይነት ነው። ነገር ግን በድርጅታችን ሰላይ ተብሎ ሞት የተፈረደበት ሰው የተገደለው በቺኮዝ ጠመንጃ ስለነበር "ሞት አዳይፈረድብህ" ብለን ስንቀላለድ "ቺኮዝ" እንባባላለን። እንግዲህ ግደይም በጾታ ግንኙነት ተከሰህ ሞት እንዳይፈረድብህ ብሎ መቀለዱ ይሆናል" ስላት ሆዷን ይዛ ከት ብላ ሳቀች።

"ግደይ እኮ የመሰለውን ከመናገር ወደኋላ አይልም። እኔን ግን የአቢኢዮም ሆነ ሰሎሞን ምንም የተናገሩኝ ነገር የለም"

ግደይ ቀልደኛ ነው። ከዚህ በፊትም ኃይል ስምንት ውስጥ ሆኖ ወደ ራስ ዳሽን አካባቢ ሲወጡ የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊው በከር ዳገቱን ለመውጣት በጣም ደከሞት እየውጣ ግደይ ጨጓር ከላይ ሆኖ "ጓድ በከር አይዞህ ሳብ ሳብ አድርግ፤ ዳገት መውጣት እንደ ፖለቲካ ውይይት አይደለም" ብሎ ቀለደበት። በዚህ የተነሳ መንገድ የደከመው የፖለቲካ ሐላፊ እንደ በከር አትሁን ይባል ጀመር። የከተማ ልጆች መናገር እንጂ ዳገት አይሆናችሁም ማለቱ ነው።

"መሰሎህል! ድርጅቱ እኮ ውስጥ ለውስጥ ነው የሚሠራው። ጠርጥረውንም ሊሆን ይችላል። የለያዩንም በዚሁ ምክንያት ይሆናል። ከእንግዲህ መለያየቱ አልቀረልም። ከአሁን በኋላ ፍቅራችንን መቀጠል የምንችለው በሕይወት ተርፈን ለመገናኘት ከበቃን ብቻ ነው። ከአሁን በኋላ ተራርቀን ነው የምንኖረው" አለች ትካዜ በገጽታዋ ላይ እያንዣበበ።

"ብንራራቅም እስከምንጊዜውም ድረስ እንደምወድሽ እንድታውቁልኝ አፈልጋለሁ። ሕይወታችን በፍቅር ተሳስሯል። ትናንት ሌሊት ጦርነት ላይ ያ ሁሉ ጥይት እየዘነበ፤ 'አማኑኤል የት አለ?' እያልሽ በቀጥታ ወደእኔ ስትመጪ ምን ያህል እንደምትወጃኝ አወቅሁ። ይሄን ደግሞምንጊዜም አልረሳውም። ከዚህም በተጨማሪ በእድዋ በረሐ በማይ ምሽም ተራራ ለብቻችን ያሳለፍነውና የተነጋገርነው ሁሉ ትዝታው እስከሕይወቴ ፍጻሜ አብሮኝ ይኖራል። ለፍቅር እንግዳ መሆኔንና ምንም እንደማላውቅ እያወቅሽ ሁሉንም ነገሪን በትዕግሥትና በፍቅር እያየሽ ተቀብለሽኛል" በማለት ለአሷ ያለኝንም ፍቅርና ክብር ምንም ሳልደብቅ በግልጽ ነገርኳት።

"አንተ ልጅ አባክህ ተወኝ፤ አታሰለቅሰኝ። ዛሬ ግን ምን ሆነህል? አነጋገርህ ሁሉ ተለይቶብኛል፤ ኑዛዜ እስመሰልከው እኮ" አለች።

"ከአሁን በኋላ የምንገናኝ አይመስለኝም፤ ከየአቢኢዮና ከሕብሰቱ የበለጠ ጀግና የለንም። እየሽ ትናንት አብረን ነበርን ዛሬ ተለይተውናል። የእኛም መገናኘት የመጨረሻው ይመስለኛል። የአዲሱ ጋንታ መሪ ከምሆን እዚሁ ምክትል ጋንታ መሪ ሆኜ ብቀመጥ ይሻለኝ ነበር" ብዬ መሬት መሬቱን እያየሁ ዝም አልኩ። አሷም በኃሳብ ተውጣ ዝም አለች። ለትንሽ ጊዜ በመካከላችን ጸጥታ ነገሰ። የሁለታችንም አእምሮ የመጨረሻ ቀናችን መሆኑን የተቀበለ መሰለኝ።

ቀድሞ ጸጥታውን የሰበረችው አሷ ነበረች። ምንክልባት ወሬ ለመቀየር ብላ ይሆናል። 'አማኑኤል! እስቲ ኮረብታው ላይ ውጣና የከተማውን ርቀት እየው። ደግሞም አካባቢውንም መቃኘት ጥሩ ነው። የኢሕአፓ ነገር እኮ አይታወቅም፤ ተደብቀው ሊሰልሉንም ይችላሉ' አለች።

እኔም ደንገጥኩና ወዲያው ከላሽኔን አንሥቼ ኮረብታው ላይ ወጣሁና ዙሪያውን መመልከት ጀመርኩ። ከተማው እኔ ከገመትኩት በላይ ትንሽ ራቅ ብሎ ይታያል። ካለንበት ቦታ በቅርበት የሚታይ ምንም መንደር የለም። የሚታዩት መንደሮች ሁሉም ራቅ ያሉ ናቸው። የሚሰልልም የሚመለከትም የለም። ከኮረብታው ላይ ሆኜ የከተማውንና የመንደሮችን መሬቅ ነገርኳት። በዙሪያችን

የሚንቀሳቀስ የሰው ፍጡር የሚባል ነገር ምንም እንደሌለ አረጋግጥላትና ተመልሼ ወደ እርሷ ሄድኩ። ሙሉ ፈገግታ እየሰጠችኝ በዝምታ ታየኛለች።

ሰሙን የማላውቀው አንድ አበባ አለ፤ ፀሐይ ሲያገኝ ይፈካል። ድላይም ከእኔ ጋር ነጻ ሆነን ከተገናኘን እንደዚህ አበባ ነው ፊቷ የሚፈካው ብዬ አሰብኩ። ደስታዋና ሳቋ በጣም ያምራል። ልብሶቻችንን እንደገና አገላበጥንና ቅማሎቹን አራግፈን፤ የቅማል መሸሸጊያ በታዎችን ከፋፍተን ፀሐይ እንዲመታቸው መልሰን አሰጣናቸው። ከዚያም ከወንዙ በስተቀኝ በኩል የወንዙን መውረጃ አቅጣጫ ተከትለን፤ ወደታች ወረድን።

በግራና በቀኝ በኩል ትላልቅ ዛፎች አሉ። በለምለም ቄጠማ የተዋበውን አካባቢ ልዩ ልዩ ቀለማት ያላቸው አበቦች አፍከትውታል። ቄጤማዎችም በርካታ ናቸው። ውሃው እኛ ከነበርንበት ቦታ ላይ ይጠራቀምና ታች ሲደርስ ፏፏቴ ሆኖ እየዘለለና ድምፅ እያሰማ ይወርዳል። ትንሽ ራቅ ሲል ደግሞ ጥቅጠቅ ያለው ደን ወደገደሉ ይዘልቃል። ከዚያ በኋላ ብዙ ርቀን እንዳንሄድ ሰግተን በፏፏቴው አጠገብ ጎን ለጎን ተቀመጥን።

ስለጉዟችን መነጋገር ጀመርን። “ጎንደር መሄድህ ጥሩ ስሜት አልፈጠረብህም?” አለች።

“በአንድ በኩል ድርጅቱ በእኔ ላይ ትልቅ እምነት አሳድሮብኝ ነው፤ ለብቻዬ ጋንታ ይገድ እየመራሁ እንድሄድ የወሰነው፤ ብዬ ሳስብ ደስ ይለኛል። ደግሞ ሮባና ጌራም እዚያ ስላሉ እነሱን እንደማገኝ ሳስብም ደስ ይለኛል። በጣም ቅር የሚለኝ ግን ከአንቺ መለያየቱን ሳስበው ነው”

“እንዴት?”

“እንዴት፤ እንዴት ትይኛለሽ? የእኔና አንቺ እምነትና አንድነታችን እኩ ከትግል በላይ ሆኗል። እንደዚህ ከቀረቡት ሰው ጋር ደግሞ መለያየት ስሜትን ይነካል” አልኳት። ቆጣ ማለቴ ታውቆኛል።

የእሴምባ ፍቅር

“አሁንስ እንደ ፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊዎቹ ለፍላፊና ፖለቲከኛ ሆነህል” አለችና መሳቅ ጀመረች።

“እኔ የምለፈልፈው አንቺ ፊት ስሆን ነው እንጂ፤ እነሱ ጋማምም አልናገርም፤ አፌን ዘግቼ ጸጥ ነው የምለው። እኔ እንዲያውም ውይይት ሲጀምሩ ጥበቃ ወይም ዋርድያ መውጣት ነው የምመርጠው። ሁሌም ከነገራቸው መራቅ ነው የምፈልገው” አልኩ ቀልዲን በቀልድ ለመመለስ።

“ለመሆኑ በየት በኩል ነው የምትሄዱት?”

“ሁለቱንም መንገዶች አውቃቸዋለሁ። በለቆጣና በተንቤን በኩል ያለ ችግር መሄድ ይቻላል። ነገር ግን አመራሩ በሚወስነው መንገድ ነው የምንሄደው”

አሁን ጥያቄዋን አቁማ ዝም አለች። ሳያት ገፅታዋ ተረጋግቶ ዓይኖቿ ፍዝዝ ብለው በዝምታ ቆየች። እንደገና ወደእኔ እየተመለከተች ለመናገር የፈለገችው የጠፋባት ወይም የጨነቃት በሚመስል ሁኔታ በረዥሙ ተነፈሰች። “ብዙ ነገር ስላስለመድከኝ መለያየቱ ለእኔ የሚከብደኝ ይመስለኛል። ትግል ውስጥ ከገባሁ ጀምሮ እንደአንተ ያመንኩትና የወደድኩት ሰው የለም”

“ናፍቆትና ትዝታውማ ካንቺ የባሰጠ ለእኔ ይከብደኛል”

“ለእኔ የበለጠ የሚከብድብኝ ይመስለኛል”

“እኔ እኮ በሕይወቴ ለመጀመሪያ ጊዜ ያፈቀርኩሽ አንቺ ብቻ ነሽ። በፍቅር፣ ሌላ ሴት አላውቅም። ሴት ልጅ ትወደኛለች የሚል እምነትም አመለካከትም አልነበረኝም። ራሴን ከሰው በታች አድርጌ ነበር የምገምተው...” ብዬ ንግግሬን ሳልጨርስ ተቆጥታ ፊቷ ተለዋወጠ።

“አማኑኤል! እንዲህ ዓይነት አመለካከትማ ኋላ ቀር ነው። አንተ ምን ይጎድልህልና ነው? በድህነት ማደግህ ከሆነ እሱ ወንጀል አይደለም። ድህነት ሥርዓቱ ያመጣብን ችግር ነው። አብዛኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ ደህ መሆኑን መርሳት የለብህም። ደግሞስ ወደትግል የወጣንበት ዋናው ምክንያት በሥርዓቱ

ምክንያት አልላቀቅ ያለንን የሀገራችንን ድህነት በመቃወም አይደል። ትናንት ባደረግነው ጦርነት፤ የተሠውት ጀግኖች በሙሉ እኮ ለድህነታችን ተጠያቂ ከሆነው የመንግሥት ሥርዓት ጋር በመፋለም ነው። ስለዚህ አንደዚህ ዓይነት ሥርዓቱ የጣለብህን የአስተሳሰብ በሽታ ከጭንቅላትህ አውጥተህ መጣል አለብህ። በድህነትህ እንድታፍር ያደረገህ እኮ ያደግከበትና ዛሬም ያለው አስተሳሰብ በተዘዋዋሪ መንገድ ለድህነትህ እኔ ሳልሆን አንተ ነህ ተጠያቂ ብሎ ለማሳመን የፈጠረው የሰነ ልቦና ጦርነት ከፍል ነው። ስለዚህ ሁለተኛ አንዲህ ዓይነቱን አስተሳሰብ መተውና ከሌሎችም ላይ እንዲጠፋ መታገል ነው ያለብን” በማለት ስለድህነት ተንትና አዲስ አስተሳሰብ እንድይዝ መስመሩን አሳየች።

ከተቀመጥንበት ተነሣንና እጅ ለእጅ ተያይዘን ወደ ኮረብታው ሄድን። ልብሰቻችንን አነሣንና መለባበስ ጀመርን። አሁን በጣም ስለተለማመድን ልብሷን ለመቀየር ከሰላ አልፈለንችም። ዘና ብላ ምንም ሳይመስላት ሰውነቷ እያየሁት አጠገቤ ሆና መለባበስ ጀመረች። ሰውነቷን ስመለከተው ልቤ ስትመታ ይሰማኛል። አከላቷ በጣም ይማርካል።

ከለበስን በኋላ እጅ ለእጅ ተያይዘን ስንወርድ የሰውነቷ መቀት በእጇ በኩል አልፎ ወደ ሰውነቴን የተለየ መቀት ዘራበት። ጎተት ሳይርጋት ተጠጋችኝ፤ ሳቅፋትም አቀፈችኝና በጣም ተጠጋግተን ቆምን። በመካከላችን ምንም ያህል የበታ ርቀት ቢኖር እንደማንረሳሳ ተማማልን። ጉንጫን ሳምኳትና ያሳለፍናቸውን ሁኔታዎች እያስታወስን አወራን።

“በጣም ነው የማፈቅሽ፤ ከአሁን በኋላ በሕይወት ባንገናኝ እንኳ እስከ ዕለተ ሞቴ እስታውስሻለሁ፤ ፍቅርሽም እስከመጨረሻው አብሮኝ ይኖራል” ስላት እንደማፈር አይነት ሳቅ አለች። እይን አይኔን ስታይ የእኔ አይኖች ወደ ከንፈሮቿ ወረዱ። ጠጋ አልኩና ሳምኳት። ለደቂቃዎች ያህል ወደ መንግሥተ ሰማያት የገባሁ እስከመስለኝ ድረስ የት እንዳለሁ ዘንጋሁት ሌላውን ዓለም

የአሲምባ ፍቅር

ትቼ ከከንፈሮቿ የሚመጣልኝን ልዩ መልእክት በሰሜት እያጣጣምኩ በፍቅር ጥልቅ ሰሜት ወስጥ ሰመጥኩ።

“አማን! በጣም ነው የምወድህ!! ፍቅርህ በሕይወት ዘመኔ ሁሉ ምንም ነገር ሳይሸረው ልቤ ውስጥ ታትሟል” ብላ ልዩ ስልት ባለው የፍቅር ቋንቋ ቀስ እርጋ ከሄድኩበት መለሰችኝ “ከዚህ በላይ ለአንተ ያለኝን ከባድ ፍቅር እንዴት ልገልጽልህ እንደምችል አላውቅም” አለች በሹክሹክታ። እኔን ጀሮዬ ስር አስጠግታ የተሰለመለሙትን ዓይኖቿን ለመመለስ እየሞከረች።

“ድላይ! ምን መግለጽ ያስፈልጋል?! ይኸው በተግባር እያየሁት አይደለም እንዴ!! በድላይ ምንም ጥርጣሬ የለኝም። ብቻ በሕይወት ለመገናኘት ያብቃንና መጨረሻችንን ያሳምረው እንጂ!” አልኳት።

ቀድመን ደጋግመን ያነሣነውን ፍርሃታችንን አሁንም ደገመችውና “ከአሁን በኋላ እኮ ላንገናኝ እንችላለን” አለችና መልሴን ሳትጠብቅ “ከአሁን በኋላ ባንገናኝም እንኳ! እኔና አንተ በዚህ ትግል ውስጥ የማይረሳ ታሪክ አሳልፈናል። ለፍቅራችንም በመጠኑም ቢሆን ቦታ አግኝተንለታል። አብሮ መዋል፤ አብሮ ማደር፤ አብሮ በፍቅር ማሳለፍ፤ አብሮ ጦርነት መዋል፤ አብሮ መሳቅ፤ አብሮ ማልቀስ፤ ልብ ለልብ መቀራረብና መተማመንን ይህን ሁሉ ሌሎች ጓዶች ለማግኘት ያልቻሉትን ዕድል ነው ያገኘነው።

“የዛሬውም ዕድል እኔና አንተ ሆነ ብለን የፈጠርነው አይደለም። ጓዶቻችን ለማዳንና ሬሳቸውን በጠላት እጅ እንዳይወድቅ ስንል ተሽከመን ከሌሎች በተለየ ሁኔታ ስለማስንገና ደም በደም በመሆናችን የተሠውት ጓዶች የሰጡን ልዩ ስጦታ አርገን ነው መውሰድ ያለብን።

“የነበለትም ቢሆን የታወቀው የሴትነት ተፈጥሮ ያስከተለው ሁኔታ ነበር ዕድሉን የሰጠን እንጂ ሆነ ብለን ያደረግነው አልነበረም። ጓዳዊ መተሳሰቡ ከፍተኛ ደረጃ ደርሶ በፍቅር አጀበን። ይህ ደግሞ የበለጠ የምንተሳሰብና

የምንተማመን አደረገን። የጀመርነው ፍቅር የተመሠረተው ትግሉና ለትግሉ ባለን ፍቅር ላይ ስለሆነ ደስ ሊለንና ሊያበረታን ይገባል።

“ስለዚህ ብንገናኝም ባንገናኝም እኔ እንደማልረሳህና አንተም እንደማትረሳኝ አምናለሁ። በያለንበት ሆነን መጠንከር ይገባናል። እኔ አማኑኤል ተሠውቷል ካልተባለ በስተቀር ካንተ ሌላ ማንንም አላስብም በማለት እየተናገረች እንደገና ሐዘን ውስጥ ገባችና ዓይኖቿ ዕንባ ቋጠሩ።

“አይዘሽ” አልኩና አቀፍኳት

“አማኑኤል ጀግና ነው ሲሉ እሰማ ነበር። በደንብ ያረጋገረጥኩት ትናንት በዓይኔ አይቼ ነው። አንተና ሀገሽ ማንጁስ ጦር ሰፈሩ አፍንጫ ስር ሆናችሁ፤ የሮምሆን ሬሳ ላለማስነካት እኛ እስከምንደርስ ድረስ ጥይት እንደዝናብ እየወረደባችሁ ስትታኮሱ ቆይታችሁ ጠላትን አላፈናፍን ብላችሁ ሳታስጠጉ ነበር እስከመጨረሻው የተጋፈጣችሁት። አሁን ደግሞ ለብቻህ ጋንታ እየመራህ ጸለምት ድረስ መሄድ ቀላል አይደለም። ድርጅቱ ይህን ሐላፊነት የሰጠህ ጀግንነትህንና ጽናትህን አምኖ እንደሆነ ምንም አያጠራጥርም። ለኔ ይሄም ሌላ የጀግናነትህ ምስክር ሆኖኛል። ስለዚህ ጀግና በማፍቀሬ ትልቅ ኩራት ይሰማኛል” አለች።

“አሁን ደግሞ እንቺ የቁም ኑዛዜ እያደረግሽ ትመስያለሽ። ሞት ማንን እንደሚያስቀድም፤ ማንን እንደሚያስከትል፤ አናውቅም። ቢሆንም ግን እኔ የአንቺን መሠዋት መስማት አልፈልግም። በተለይ ይህቺ ቀን የመጨረሻችን ከሆነችና “ድላይ ተሠዋች” የሚል ወሬ ከሰማሁ ሐዘኑን አልችለውም። በሕይወቴ ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ እንደወገድ እንድኮራ ያደረግሺኝ አንቺ ነሽ። ፍጹም የሆነ እውነተኛ የጾታ ፍቅር ባንቺ አይቻለሁ። ነገር ግን ሕይወታችን በሙሉ ከድርጅታችንና ከጓዶቻችን ጋር የተሳሰረ ነው ያልሸኝ እውነት ነው። ዓላማችንን ባናስቀድም ኖሮ እንዲህ ዓይኖችን እያየ በዚህ ቦታ ለመጨረሻ ግዜ አብረን ሆነን ለመለያየት እንፈቅድም ነበር” አልኳት። ቢሆንም ግን ላለመላቀቅና ቢቻል

የዛሬዋን ግንኙነት ለማራዘም መሞከር ፈልገናል። ስለዚህ ከቻልን የዛሬን ማታ አብረን አድረን በማግስቱ ወደጓዶች ለመሄድ የሚቻልበትን መንገድ ለመሞከር ወሰንን።

ቀኑ ሊመሽ ፀሐይ መጥለቅ ጀምራለች፤ ፍሱሕም ተመልሶ አልመጣም። ለማንኛውም ወደ ኮረብታው ወጥተን የአካባቢውን እንቅስቃሴ እንይ ብለን ኮረብታውን መውጣት ስንጀምር ሁለት የአኛ ሚሊሻዎች መጡ። ፍሱሕ አልነበረም። አንደኛው ሚሊሺያ ቀን ምሳ ሲያመጡልን ከፍሱሕ ጋር አብሮ ነበረ። ቀረብ አለና “መልእክት ይዘን ነው የመጣነው” አለ።

“ምን መልእክት ነው?” አልኩት።

“ሠራዊቱ ወደሰሜን እየተንቀሳቀሰ ስለሆነ፤ ቶሎ ብላችሁ ወደአሉበት መንደር እንድትደርሱ ተብላችኋል”

“አሁን በቶሎ ካልተነሣችሁ ሠራዊቱ ስለተንቀሳቀሰ ያላችሁበት ቦታ ጸጥታው እስተማማኝ አይሆንም” አሉን።

መልእክተን ተቀብለን ከተማ ውስጥ ሳንገባ ወደሠራዊቱ ለመሄድ ያለንን አማራጭ ለማወቅ ፈለግን። ከሚሊሺያዎቹ አስፈላጊውን መረጃ ወስድንና እንደምንሄድ ነግረን እስናበትናቸው። እኛ ግን ያ ዕለት የመጨረሻችን ነው ብለን ስለአሰብን አብረን አድረን ለመሄድ ወስነናል። ጓዶቻችንም ከዚህ በፊት ጠፍተን አድረን እንደተመለሰን ያወቃሉና ብዙም እንደማይረበሹ ገመትን። ወደ ሰሜን በኩል ከሄድን ከሠራዊቱ ጋር እንገናኛለን፤ ስለዚህ ትንሽ መሸት አድርገን ጨለማው ሲጀምር ወደ ምሥራቅ በኩል ሄደን ባገኘነው መንደር እንድናድር ተስማማን። እስኪመሽ ድረስ ሙሉ ትጥቃችንን ይዘን ተዘጋጅንና ኮረብታው ላይ ወጥተን ተቀመጥን። ከዚህ በፊት አብረን ያደርንባቸውን ለሊቶች እያሰታወስንና፤ በናፍቆት የተሞሉ ወሬዎችን እያወራን ቀኑ እስከሚጨልም ጠበቅን።

“ዛሬ በመጨረሻው ቀናችን አብረን ስናድር እንቅልፍ ይወስደን ይሆን?” አልኳት።

“እኔ እንጃ! እኔ ግን የሚወስደኝ አይመስለኝም። እንዲያውም ቶሎ የሚነጋብን ይመስለኛል። አማኑኤል! ዛሬ ግን በደንብ አቅፈኸኝ ነው የምናድረው አለችኝ።

“እኔም አቅፌሽ የሚወጣልኝ፤ እንቅልፍም የሚወስደኝ አይመስለኝም። እኔ እንደሆንኩ እዚህ ያለንበት ኮረብታ ላይ ብናድርም ምንም አይመስለኝም ስላት የሚያማምሩ ትናንሽ ጥርሶቿ ተፈልቅቀው በፍቅር ፈገግታ ፈካች። ዓይኖቿ ከብለል ከብለል እያሉ በሰሰት ይመለከቱኝ ነበር። ቀኑ አልጨልም ብሎን ትንሽ እየመሸ በሄደ ቁጥር ልባችን ትር ትር እያለ፤ አይን ለአይን በሰሰት እየተያየን፤ ኮረብታው አናት ላይ ተቃቅፈን እንደቆምን ከኛ ጋር እልህ የተጋባውን እንደ ኤሊ የሚተት ምሽት እንጠብቃለን። ለእኛ መጪው ሌሊት የመጨረሻ የናፍቆቻችን ምሽት ነበር ብቻችንን አብረን ሆነን ለማሳለፍ በጉጉት የምንጠብቀው ልዩ ጊዜ ሆኖብናል።

ኮረብታው ላይ ሆነን ተቃቅፈን እየተላፋንና እያወራን ግማሽ ሰዓት ያህል እንደቆየን ፍሱሕ ገብራይ መጣ። የመጣበትም ምክንያት ቶሎ ተጉቀሳቀሱ ተብለን መልእክት ተልኩበን ስላልሄድንላቸው ሁኔታችንን ለማረጋገጥ ነበር።

መልእክቱ እንደደረሰን አረጋግጠንለት፤ ዛሬ ግን ለመለያየት የመጨረሻ ቀናችን ስለሆነ አብረን እየተጫወትን ለማደር እንደፈለግንም ነገርነው። “እሺ” ብሎ ተስማማና “እኔም እኮ የእኛ ሚሊሺያ ጓዶች ራት ጠርተውኝ፤ አብረውኝ የዋሉ ሁለት ጓዶች እንዳሉ ስነግራቸው ይዣችሁ እንድሄድ ነግረውኛል” ብሎን በሃሳቡ ተስማማን። በምሥራቅ በኩል አድርገን ወደ ሰሜን በመሄድ ወደከተማ ለመግባት ተነሣን። “እራት ከበላን በኋላ ወደ ለብቻችን እናድራለን ወይም ወደ ጓዶች

እንሄዳለን” አለን። ፍሱሕ ከፊት ድላይ ከመካከል እኔ ደግሞ ከኋላ ሆነን እንደተጋዳይ በተፈናተት ሆነን መገድ ጀመርን።

ፍሱሕ ገብራይ ኃይሎች የነበሩበትን ቦታ ያውቃል። በጸጥታው በኩል ምንም የሚያስጋ ነገር እንደሌለ ተረድተናል። ትንሽ እንደተጓዝን ምሽቱ በደንብ ጨለመ። አንድ ሰአት ላይ ነበር። በቅርብ ካልሆነ በስተቀር ሰውን ለማየት ያስቸግራል።

አሁን የሰዎች የኩቴ ድምጽ የሰማሁ መሰለኝ። በእኛ ግምት ጓዶች ቀድመው ወደ ሰሜን አቅጣጫ አልፈዋል። ነገር ግን አንድ ጋንታ ወደ ኋላ ቀርታ እየተጓዙ ነበር። እኛ ወደ ምሥራቅ ስንሄድ እነሱ ወደሰሜን እየሄዱ እያሉ ፊት ለፊት ተገናኘን። ይቺ በመጨረሻ ላይ በመጓዝ ላይ የነበረችው የእነ ድላይ ጋንታ ነበረች። የገባንበት መስመርም በቀጥታ ወደ ጋንታ መሪው ወደ ቴዎድሮስ ባሪያው ጋ አደረሰን።

ቴዎድሮስ ባሪያውም ወደአለንበት ወደ ግራው ዞር ብሎ ድላይን “ወደጋንታሽ ግቢ” አላት። በጣም ደነገጥኩኝ። ምክንያቱም ባላሰብንበት ወቅትና ባልገመትነው ሁኔታ ነበር ያገኘናቸው።

ድላይም እንደኔው ደንግጣ ቴዎድሮስ ያለውን ሰማችና “እናንተ ሂዱ፤ እኔ ከአማኑኤልና ከፍሱሕ ጋር አብረን ስለዋልን አብረን እንመጣለን” አለችው።

“ቀን አብራችሁ ውላችኋል፤ አሁን ግን መሽቷልና ወደጋንታሽ ግቢ፤ ካሁን በኋላ ከእነሱ ጋር የምትሄጃበት ጉዳይ የለሽም ብሎ ጥያቄን በትእዛዝ ገታው።

ምንም ማድረግ ስለማትችል ወደ ጋንታዋ እየገባች ወደ ኋላ መለስ ብላ የግራ እጇን እያወዛወዘች ምንም ቃል ሳትናገር በምልክት ብቻ ተሰናበተችና ፊቷን በንዴት ኮስተር አድርጋ ወደ ጋንታዋ ተቀላቀለች።

እኔ ምንም ሳልንቀሳቀስ ባለሁበት ቦታ በድን ሆኜ ፍዝዝ ብዬ አያታለሁ። ምንም ቃል አልተናገርኩም። ከቴዎድሮስ ጋር በቀጥታ ባትገናኝ

ኖሮ ምክትል ጋንታ መሪ ስለሆነች ሌላ አባል ትእዛዝ ሊሰጣት አይችልም ነበር። ፍሱሕ ገብራይ ቀጥታ ወደ ጋንታዋ ቀጥሎም ቴዎድሮስ በነበረበት ቦታ ላይ የወሰደን አውቆ ይሁን በአጋጣሚ አሱና ቴዎድሮስ ባሪያው ብቻ ናቸው የሚያውቁት። ቴዎድሮስ ባሪያውና ፍሱሕ ገብራይ ዛሬም በሕይወት አሉ።

ቀኑን ሙሉ አብረን ውለን የመጨረሻውን ሌሊታችንን አብረን ለማሳለፍ ብዙ ተመኝተን ነበር። ጉታታችን እንደዋዛ በአፍታ ውስጥ፣ ባላሰብነው ሰዓትና ቦታ ውኃ በላውና የህልም እንጀራ ሆነ። ከውቅሮ ከተማ በሰተምሥራቅ በኩል ያሉ ተራራዎችን አልፎ የሚገኘው አጽቢ የሚባለው ትንሽ መንደር ከድላይ ጋር ዱብ እዳ የወረደብን ቦታ ስለሆነ በሕይወቴ ሁሉ አልረሳውም።

ድላይ ከጋንታዋ ጋር ተቀላቅላ ስትሄድ ከዓይኔ እስኪጠፋ ድረስ ተመለከትኳቸው። ፍሱሕ ሁኔታዬን ስለተረዳ አጠገቤ ቆሞ ምንም ሳይናገር ይጠብቀኛል። እስከሚታዩኝ ድረስ በአይኔ ሽኝቼያቸው ሳበቃ ወደ ፍሱሕ ዞሬ ለመሄድ ተዘጋጀሁ።

ምሽቱ በጣም ጨልሞ ነበር፤ ከተማ እንደደረሰን ተኩስ ሰማን። ፍሱሕን የከተማው ሰዎች ስለሚያውቁት፤ ተደናግጦን ተኩስ ወደሰማንበት ቦታ ሄድንና ሁኔታውን አረጋግጠን እራት ወደተጋበዝንበት ቤት ሄድን። እንደገባንም በአገሩ ባህል ጥሩ የሚባል ምግብ ተዘጋጅቶ ነበረና ቀረበልን። እኔ ግን ከድላይ ጋር ባልፈለግንበት ቦታና ጊዜ ስለተለያየን በጣም አዝኜ ስለነበረ የምግብ ፍላጎቴ ተዘግቷል። በሐዘን ላይ ሌላ ሐዘን ተጨምሮብኝ ከፍቶኛል፤ ያን ስሜቴን ሁሉም ከፊቴ ላይ እንብበዋል። እንደምንም ብዬ ትንሽ ጎራረስኩና ኃይሎች ያሉበትን ቦታ ፈልገን ከእነርሱ ጋር ለማደር ተነሥተን ወጣን።

ከከተማው የአንድ ሰዓት መንገድ እንደተጓዘን አንድ ጋንታ አገኘን። የኃይል ስልሣ ስድስት ጋንታ ነበረች። ስንደርስ ምሽቱ ገፍቶ ከእኩለ ለሊት

አልቷል። ከጋንታዋ ጋር ለሊቱን አሳልፈን፤ በነጋታው ጠዋት ወደኃይል እምስት መቶ ሄጀ ከጋንታዬ ጋር ተቀላቀልኩ።

ጋንታ ሀያ ስድስት

ወደ ኃይል አምስት መቶ ተመልሼ ወደ ጋንታዬ በሄድኩ በማግሥቱ የኃይል የፖለቲካ ሐላፊ ሰሎሞን መጣና "ወደ ጎንደር ከምትሄደው ጋንታ ስለምትገባ፣ ትጥቅህን ለነበርክበት ጋንታ አስረክብ" አለኝና በእኔ ቦታ ለተመደበው ለሀገስ ማንጃስ አስረክብኩ። የግደይ ጋንታ ምክትል መሪ የነበረው ብርሃኑም በጋንታ መሪነት ተመድቦ ወደ ኃይል አርባ አምስት መሄድ ነበረበት። የኃይል አምስት መቶ ምክትል የፖለቲካ ሐላፊ የነበረው ከሠተ ደግሞ ወደ አሲምባ የሚሄድበት ጉዳይ ነበረው። እኔም ጋንታ ሀያ ስድስትን ለመቀላቀል አሲምባ መድረስ ነበረብኝ።

ስለዚህ ሦስታችንም ከኃይል አምስት መቶ ወጥተን አብረን ተጉዘን ከሁለት ቀናት በኋላ አሲምባ ደረስን። አሲምባ ሰንደርስ አመራሩ ዳህዋን ስለነበረ እኔ ወደ ዳህዋን ሄድኩ። የጋንታ ሀያ ስድስት አባላት ብዙዎቹ በውቅሮ ተልእኮ ተካፍለው ስለነበር ከልአሳ ላይ እየተሰባሰቡ እንደሆኑ ተገረኝ። የተሰባሰቡትንና የቀሩትንም ጨምሮ ይካቸው እንድመጣ ታዘዝኩና ከዳህዋን ወደ ከልአሳ ተጓዝኩ። ከልአሳ የጋንታ ምክትል መሪ አንተክህንና እንዲሁም ከቡልጋሪያ መጥቶ ሠራዊቱን የተቀላቀለውን የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊውን ሸርሳዊን አገኝኋቸው። እነርሱም የሚጠብቁት እኔ ከኃይል አምስት መቶ አስከመጣ ነበርና ጥር 20 ቀን ከአዲሷ ጋንታ ሀያ ስድስት ጋር ተቀላቀልኩ።

ከሦስት ቀናት በኋላ ከልአሳ ሕክምና ከሚሰጥበት ጣቢያ ወደ አቦይ ምስግና ቤት ጌትነትን ለመጠየቅ ሄድኩ። ጌትነት እኔ የነበርኩበት የኃይል አምስት መቶ ኃይል መሪ ነበረ። እንዲሁም ከኃይል ሦስት ጋር ወደ ጎንደር ስንሄድ፣ ጌትነት ምክትል ኃይል መሪና እኔ የነበርኩበት ጋንታ መሪ ሆኖ እኔ ምክትሉ ነበርኩ። በውጊያ ላይ ቆሰሎ ሕክምና ሲደረግለት ቢቆይም ህመሙ በጣም እንደጸናበት ስለሰማሁ ነበር ልጠይቀው የሄድኩት።

ከዳውሃን ወደ ከልአሳ ብቻዬን እንዳልሄድ ብዬ የእኔ ጋንታ አባል የሆነውን አዋሽ ኃይለ ማርያምን ይዜ ሄድኩ። አቦይ ምስግና ቤት ሄጀ ህመምተኞቹ መሐል ብፈልገው አጣሁት። 'የት ሄደ! ሞተ እንዴ?' ብዬ ስጠይቅ በሕይወት መኖሩን ተረዳሁ። ነገር ግን በጣም ስለደከመ ወደታችኛው ቤት እንደተዘዋረና ማንም ወደ እሱ እንዳይገባ መከልከሉን ነገሩኝ። ወደነበረበት ቤት ስሄድ ከልካይ የሚባል ነርስ ሲያስታምመው ደረስኩ። ከልካይን አላውቀውም ለመጀመሪያ ጊዜ ነበር ያየሁት። 'መግባት ከልካል ነው' አለኝ ከልካይ።

'ከእኔ ጋር አብሮ የነበረ ጓዴ ነው! አጠገቤ ሆኖ ነው የቆሰለው! ለምንድነው ለማየት የማልችለው?' ብዬ ሰቆጣ፣ ዝም አለ። እኔም አልፌው ገባሁ።

ወደተኛበት ፍራሽ ጠጋ ብዬ ጌትነትን ሳየው ሰውነቱ አልቆ በአጽም ቀርቷል። እርሱ መሆኑን የሚናገረው መልክ መልካም የፊቱ ገጽታ ብቻ ነበር። በግማሽ እንደሚሰቅ ሰው አፋ ከፊት ብሏል። ጎፈሬ የነበረ ጸጉሩ ተላጭቷል። ቁስሉ በጣም በርትቶበት ሊቋቋመው አልቻለም። በድንጋጤ ፈዝዜ እያየሁት የበፊቱ ጌትነት ፊቴ ላይ ድቅን ሲል ዓይኖቹ ዕንገላ አቀረሩ። ያ ጥይት የማይፈራው ጀግናው ጌትነት! አስተዋይ! ረጋ ያለና በሳል የአመራር ችሎታ የነበረው ጌትነት! ከእባብና ከዘንዶ ጋር እየተረረጠ ድብብቆሽ መጫወት የሚወደው ጌትነት ታየኝ።

የማየው ጌትነት ደግሞ ከስምኖ፣ ከሰውነት ጎዳና ወጥቶ በሰው እጅ እየተገላበጠ ለመሞት ደቂቃዎችን የሚቆጥር ጌትነትን ነበር። ግንባሩን ለመሳም ጎንበስ አልኩ፣ ከንፈሮቹ ግንባሩ ላይ ሲያርፉ የዕንባዬ ጡብታዎች የበሽተኛ ልብሱ ላይ ዱብ ዱብ አሉ፤ ከዚያም የሚተናነቀኝ ሲቃ ጥሶ ወጣና ሰቅሰቅ ብዬ አለቀሰኩ።

ከልካይም ሁኔታዬን እንደተመለከተ 'ጓድ ማልቀስ አይፈቀድም!' ብሎ ለመኮሳተር እየሞከረ፣ ከንዴን ይዞ አስወጣኝ።

ያን ቀንና ሌሊት ጌትነት ዓይኔ አልጠፋ ብሎ ስለርሱ ሳስብና ስጩነት ውዬ አደርኩ። ጌትነት ወደ አሲምባ የመጣው ከአየር ወለድ ጓደኞቹ ጋር ነበር። በ1969 ዓ.ም. መጀመሪያ ላይ ጌትነት የኃይል ሦስት የኃይሌ ቀጭኑ ምክትልና በተጨማሪም እኔ የነበርኩበት ጋንታም መሪ ስለነበረ በቅርቡት አውቀዋለሁ። በአርባያ ውጊያ ላይ ብዙ ትርምስ ሲከሠት በጌትነት የምትመራው ቡድን እንድም ጓድ ሳይሠዋባት ግዴታዋን ፈጽማ ለመውጣት የቻለችው በጌትነት ብቃት ነበር።

ጌትነት ለተሠዉ ጓዶች ያዘንና ይተክዝ የነበረባቸውን ጊዜያት ለስታወሰኩና አሁን እርሱ ያለበትን ሁኔታ ሳስበው ሆዴን በላኝ። ምነው እንዲህ እየተሰቃዩ ከማየው እዚያው ውጊያ ላይ በተገላገለ ኖሮ! ብዬ አሰብኩ። ለጌትነት ያለኝ ትዝታ ብዙ ነው። እኔን ከድላይ ጋር የበለጠ እንድቀራረብ ያደረገኝ አሱና የአቢሊዮ ነበሩ። ዛሬ የአቢሊዮ በሕይወት የለም፤ ጌትነትም ያለበት ሁኔታ ከመኖር አይቆጠርም። የአቢሊዮ ዳንግላት ላይ ተርፎ ውቅሮ ላይ ተሠዋ። ጌትነት ግን ዳንግላት ላይ እንደቆሰለ ታምሞ ቆይቶ አሁን ሕይወቱ መጨረሻ አፋፍ ላይ ነች። ከዚያ ከዳንግላት ጦርነት በኋላ ሕክምና ላይ እንዳለ ሰማሁ እንጂ ላየው ባለመቻሌ ቅር ተሰኝቼ ነበር። ዛሬ በዚህ አጋጣሚ ሳየው ደግሞ “ምነው ባላየሁት” አሰኝኝ። በጭራሽ የሚተርፍ አይመስልም፤ መትረፍ አይደለም አንድ ቀንም የሚያድር አይመስልም። በመጨረሻም ከሦስት ቀናት በኋላ ጥር 26 ቀን ከዚህ ዓለም በሞት ተለየ።

እንግዲህ የምወዳቸውን ጓዶቼን መሥዋዕትነት ነጥቆኛል፤ ዛሬ በሕይወት ብንኖርም ከድላይም ጋር ተለያይተናል፤ ነገ ለመገናኘትም ዋስትና የለንም፤ እንዲያውም የሚያመዝነው ተለያይተን መቅረታችን ነው። ልቤን ሐዘን አሰቃየው።

በማግስቱ የጋንታ ሀያ ስድስትን የጎንደር ጉዞ አስመልክቶ አፎ፤ አብደላ፤ ጸጋዬ ደብተራውና ጌዲዎን ሆነን ስብሰባ ተቀመጥን። ጌዲዎን ስለጋንታ ሀያ ስድስት ተልእኮና ስለምትሄድበት ቦታ ነገረን። ጋንታዋ የምትሄደው የፓርቲ ሰነዶች (ዶክመንቶች)፤ የክላሽን ጥይቶች እንዲሁም ከጀብህ እጃቸውን ሰጥተው የመጡ ዘጠኝ ሰዎችን ይዛ ጎንደር ለማድረስ ነው። ዘጠኙ ሰዎች በጎንደር አድርገው ከሀገር ውጪ የሚሸኙ ናቸው። በተጨማሪ በተለያዩ ምክንያቶች ወደ በጌምድር የተመደቡ ጓዶችም ስላሉ እነርሱም ከእኛ ጋር ወደ በጌምድር ይሄዳሉ። ስንቅና ትጥቅን በሚመለከት ደግሞ ለምለምናዳዊት እንደሚያደራጁልንና እኛም ተዘጋጅተን እንድንቆይ ተነገረን።

ከዚያም ጸጋዬ ጠራኝና የጋንታ ሀያ ስድስት አባላትን ዝርዝር ሰጠኝ። ሳየው የእያንዳንዱ አባል የፖለቲካ ሐላፊነትና የአባልነት ዝርዝር አለው። ስለእያንዳንዱ አባል ዝርዝር የፖለቲካ ድርሻ ሳይቀር የሚያትተውን ሰነድ ሳነብ ደነገጥኩኝ። ወደ ጸጋዬ ደብተራው ሄጄ “ይሄ መረጃ ለፖለቲካ ሐላፊ የሚሰጥ ነው፤ ለኔ የሰጠኸኝ ተሳስተህ ነው?” አልኩት። እኔ እንደዚህ ማለቴ በአሠራራችን እኔ የሠራዊት አባል እንጂ የፓርቲ አባል ስላልሆንኩ፤ የፓርቲ አባላትን ማወቅ ስለሌለብኝ ነበር። እርሱ ግን “ይሁን አውቄ ነው የሰጠሁህ። ግዴላም አንተ ያዘውና ለሽርሳዊ ትስጠዋለህ” አለ።

አብደላም ከእኛ ጋር የተሰበሰበበት ምክንያት፤ ለየት ያለ ተልእኮ ተሰጥቶት አብሮን ስለሚሄድ መሆኑን ጸጋዬ ከሰብሰባው በኋላ ነገረኝ። “አብደላ ለየት ያለ የፓርቲ ተልእኮ አለው፤ መንገዱንም በደንብ ያውቃል፤ የፓርቲ ግንኙነቱም ስለነበረው በመንገድ የሚረዷችሁን ሰዎችም ሊያገኝ ይችላልና ከእናንተ ጋር እንዲሄድ የተደረገውም በዚህ ምክንያት ነው” አለኝ። አብደላ ከኃይል ሦስት ጋር ወደ በጌምድር ስንሄድ ከእኔ ጋር በፊታውራሪ ጣሰው የተነሣ የተጣለውና የፖለቲካ ጉዳይ ሀላፊዬ የነበረው ነው።

"አሁን ግን አንተን ጦርተን ያነጋገርንህ፤ እስከአሁን ድረስ አንዳንድ ድክመቶች ነበሩብህ። የፓርቲ አባል ያልሆንከው በእነዚህ ድክመቶችህ ምክንያት ነበረ። ከአሁን በኋላ ግን በፓርቲ አባልነት እንድትመለመል ተወስኗል እና በጌምድር ከመድረስህ በፊት የፓርቲ አባል ትሆናለህ።

"በመጀመሪያ በተሰጠህ ምድብ ወደበለሳ ከሚሄዱት ጓዶች ጋር ወደዚያው ትሄዳለህ። አንተ በለሳን ታውቀዋለህ እንዲሁም ከበለሳ ወደሌላ አዳዲስ ቦታዎችም ለመሄድ ይታስባል። ምናልባት ከገበሬዎች ጋር ጦርነት ሊያጋጥም ስለሚችል አንተ ያለህ ልምድ እንደሚጠቅም ስለታመነበት ነው። በለሳን ዋና የጦር ሰፈር ለማድረግ ስለታሰበ ነው ለዚህ ተልእኮ የፈለግንህ" አለኝ።

ጸጋዬ ደብተራውን በጣም ስለምወደው "አሁን ገንደር ከሄድኩ ላንገናኝ እንችላለንና አንተን ማስታወሻ የሚሆነኝ አንድ ነገር ሰጠኝ" አልኩት። እሱም ሳቅ አለና ትንሽ ካሰበ በኋላ "እንካ ጠመንጃዬን ልቀይርህና ማስታወሻ ይሆንህል" ብሎ ሰጠኝ። የእርሱን ወስጄ የእኔን ሰጠሁትና ተቃቅፈን ተሳሳምን። ሁለቱም የክላሽን ኮቭ ጠመንጃዎች ነበሩ፤ ምንም ልዩነት የላቸውም። ቢያንስ አንዳንዴ ጠመንጃዬን ሳይ ግን እሱን ያስታውሰኛል ብዬ በጣም ደስ አለኝ።

ጋንታ ሀያ ስድስት ከከልአሳ ዳህዋን መጥታ አመራሩን ለመጠበቅ እነርሱ ካሉበት ቤት ፊት ለፊት እንድትሰፍር ተደርጋለች። ከትንሽ ቀናት በኋላ በወርቁ የምትመራው ኃይል ወደ ከልአሳ መጣች። ወርቁ የውቅሮ ውጊያ ጠቅላይ መሪ የነበረ ነው። ከልአሳና ዳውሃን የሚለያዩት በመካከላቸው በሚያልፍ ወንዝ ነው። ከወንዙ በስተሰሜን በኩል ከልአሳ ሲሆን፤ በስተደቡብ ያለው ደግሞ ዳህዋን ነው። ስንቅና ትጥቅን በሚመለከት ከለምለም ጋር ተነጋገሩ ተብዬ ስለነበር ከዳህዋን ወደ ከልአሳ ሄድኩ። ከልአሳ እያለሁ ከአመራር አባሎች በአንዱ "ስለውቅሮ ውጊያ ሂሰና ግለሂስ ይደረጋልና እንተም ውጊያው ላይ ስለነበርክ ለብሰባው ላይ መካፈል አለብህ" ተብዬ ወደ ስብሰባው ቦታ ሄድኩ።

ስብሰባው የተደረገው ከልአሳ ከአቦይ ገብራይ ቤት ፊት ለፊት በሚገኘው ትልቅ ቤት ውስጥ ነበር። ስብሰባውን የመሩት የአመራር አባሎች፤ አበጄ፤ ዳዊት ስዩምና ጋይም ነበሩ። በውጊያው ላይ በወገንም በጠላትም በኩል የነበሩት ጠንካራ ጎኖች ተዘረዘሩ። ወደ መጨረሻ እካባቢ የውጊያው ጠቅላይ ዋና መሪ ወርቁ መናገር ጀመረና በውጊያው ቅር እንደተሰኘ ተናገረ።

ወርቁ ምን ለማለት እንደፈለገ አልገባኝም። ጦርነቱ በጣም አስከፊ ነበር። ወደጦር ሰፈር በቀጥታ እንዲገቡ ከተመደቡት ጓዶች ወደ ኋላ ያፈገፈገ አልነበረም። ሁላችንም ፊት ለፊት ካለው እስከ ጦር ካምፑ ግንብ እፍንጫ ድረስ ደርሰናል። የተሰውት ጓዶች በሙሉ በደፈጣ ላይ ከእኛው ጋር ሆነው ነበር የወደቁት። የሞቱት ሞቱ የቆሰሉት ቆሰሉ፤ የቀረነው ደግሞ ደፈጣችንን ይዞን ያለምንም ፍርሀት እስከመጨረሻ፤ እስኪነጋ ድረስ ስንከላከል ቆይተናል። የጠላት ኃይሉ ከጦር ሰፈሩ ወጥቶ ለማጥቃት ብዙ ሙከራ ቢያደርግም በተኩስ ፋታ ሳንሰጣቸው ገትረን ስላስጨነቅናቸው ማጥቃት ሳይችሉ ቀርተዋል። ከጦር ሰፈሩ ሊወጡ ቢችሉ ኖሮ፤ እኛን ጨርሰው ወይም አሳደው ከተማ የገባውንም ሠራዊት ይፈጁት ነበር።

እንደ ኃይል መሪና እንደ አጠቃላይ አዋጊ የነበረውን ተኩስ አይቶታል። በመጨረሻም ራሱ ወርቁ አፈግፍጉ የሚል ትእዛዝ ሰጠ ከተባለ በኋላ ነበር መመለስ የጀመርነው። እስኪነጋና የቆሰሉና የተሰውት ጓዶች እስከሬን በጠቅላላው እስኪወጣ ድረስ ጠላትን ሳናነቃንቅ ተዋግተናል።

በዚህ አነጋገሩ ብዙዎቻችን ቅር አለን። ቅር መሰኘቴን ሲመለከቱ ሐሳቤን እንዳቀርብ ተጠይቄ ነበረ። ምንም ሐሳብ አለሰጠሁም፤ አውነቱን ለመናገር ቢፈልግ የወገንና የጠላት ኃይል ጠንካራና ደካማ ጎን ሲዘረዘር ጠላት ተዘጋጅቶ እየጠበቀን እንደነበረ መነገር ነበረበት። መቼም ረድአይ ለአኛ “ምስጢር ነው” ያለንን ጉዳይ ለአመራሩና ለጠቅላይ የውጊያው ዋና መሪም የሚደብቀው ምስጢር ይሆናል ተብሎ አይገመትም። ስለዚህ ትክክል ያልሆነና ድብብቆሽ ያለበት ነገር እንደነበረ ስለተሰማኝ መናገር አስፈላጊ ሆኖ አልታየኝም። ብናገርም ረድአይ፤ “ምስጢር ነው” ያለንን ነገር እዚያ መናገር እንደማልችል አውቃለሁ። እነኚህ ዝም አልኩ።

ጥይት እንደዝናብ እየወረደብን፤ ተዘጋጅቶ ከሚጠብቀንና በሰው ቁጥር፤ በመሣሪያ ዓይነትና ብዛት፤ ከአኛ ከሚበልጥ ኃይል ጋር ተጋፍጥን ሳናልቅ መመለሳችን ራሱ ተአምር ነበር። ለሦስት መቶ የጠላት ወታደሮች በጠቅላላው የተመደብነው እንድ ኃይል ማለትም በቁጥር ሀምሳ ወይም ስልሣ ብቻ ብንሆን ነበር። የተቀሩት ኃይሎች ወደ ከተማ የተላኩትና በሁለት አቅጣጫ ያሉ መንገዶችን ዘግተው የሚይዙ ነበሩ።

ወደጦር ካምፕ እንድንገባ ከተመደብነው ውስጥ ደግሞ በተለይ እኔ የነበርኩበት መካከለኛው ቡድን፤ ከሁሉም የበለጠ ለጦር ካምፑ ቅርብ ነበርን። በጣም ከመቅረባችን የተነሳ መጀመሪያ ላይ ንግግራቸውና ጨዋታቸውን ሁሉ ይሰማን ነበር። ከዚህ የበለጠ ሁሉ ለመቅረብ ሞክረን ተኩስ ስለተከፈተ አልቻልንም። ግን እስከመጨረሻው ድረስ ጥይት

እንደዝናብ ቢያወርዱብንም ቦታችንን ሳንለቅ ነበር የተዋጋነው። እናም ወርቁን ቅር ያሰኘው ምን እንደነበረ አልገባኝም። ወርቁ በጣም የማደንቀው አዋጊና ተዋጊ ነበር፤ በዚያ ቀን የተናገረው ግን የሆነ የማላውቀው ምክንያት አሳስቶት ይሆናል ብዬ እንዳሰብ አድርገኛል። ምናልባትም ጠላት አስቀድሞ መምጣታችንን ማወቁን ረዳሊ ላይነግረው ይችላል ብዬ ገመትኩ።

ጋንታ ሀያ ስድስት ከዛሬ ነገ በጌምደር ትሄዳለች ተብለን እየጠበቅን እያለን ካለንበት ቦታ በቅርበት ባለው በሰበያ አካባቢ በወያኔና በሠራዊታችን መካከል ጦርነት መጀመሩን ሰማን። ጦርነት እንደተጀመረ ያወቅነው አንድ የሌሊት ዋርዲያ ቀስቅሶን የከባድ መሣሪያ ተኩስ እንደሚሰማ ሲነግረን ነበር። ተኩሱን ስንሰማ አዲ አውሊዕ ይሆናል ብለን አሰብን፤ ብዙ ጊዜ የደርግ ጦር በዚያ አካባቢ ሲመጣ ስለሚተኮስ እንደዚያው መሰሉን ነበር። ከግማሽ ሰአት በኋላ ግን የተኩሱ ድምፅ እየቀረበ የከባድ መሣሪያዎች ብቻ ሳይሆን የቀላል መሣሪያዎችም ድምፅ መሰማት ጀመረ። “ተኩሱ ወደዚህ እየቀረበ ነው፤ ምንድነው?” እየተባባልን መጠያየቅ ጀመርን።

ረፋዱ ላይ አንድ ጓድ በፈረስ እየጋለበ መጥቶ ጦርነቱ ሰበየ ላይ በወያኔ መጀመሩንና እየተካሄደ መሆኑን ለመሪዎቻችን ነገረ። በጦርነቱ መጀመር መሪዎች አልተደሰቱም፤ አላስፈላጊ ደም መፋሰስ እንዳይደርስ ከፍተኛ ፍላጎት ነበራቸው። በዚህ ሁኔታ ላይ እንደነበርን በግምት ከአንድ ሰዓት በኋላ ደግሞ ጦርነቱ ቦታ ላይ ከነበሩት ወያኔዎች ደብዳቤ የያዘ አንድ ገበሬ ዳህዋን ደረሰ። መሪዎቹ ከነበሩበት ቤት ወጣ ገባ እያልኩ ስለነበረ ገበሬው ያመጣውን ደብዳቤ ይዘት ለመረዳት ችያለሁ። ወያኔዎቹ በዛን ወቅት ጦርነቱን ለማካሄድ የማይፈልጉ መሆናቸውንና በሁለቱም ወገን የሚደርሰውን ጉዳት ለመቀነስ በጦርነቱ ግንባር ላሉት የሠራዊት አባላት ጦርነቱን እንዲያቆሙ መመሪያ እንዲሰጥ የሚጠይቅ ነበረ። መሪዎቹም ሠራዊቱ ጦርነቱን አቁሞ እንዲያፈገፍግ ተእዛዝ አስተላለፉ። ጦርነቱ የተካሄደው ለእኛ ቤዝ ቅርብ የሆነ ቦታ ላይ ስለነበረ የእኛ ሠራዊት የወያኔን ጦር በቀላሉ መከበብና ማጥቃት እንደሚችል ይታወቃል። ሆኖም ጦርነቱን ለማካሄድ በሁለቱም በኩል ፍላጎት ስላልነበረ ከሰዓት በኋላ ላይ ጦርነቱ ቆመ። በዚያም መሠረት የወያኔ ጦር ወደ ደቡብ ሲያፈገፍግ የእኛ ደግሞ ወደ ምሥራቅ አፈገፈጉ። በዚያ ጊዜ አመራሩ ተነጋግሮ ዳዊትና ፀሐዬ ወደ ሰበያ ሄዱ። ጦርነቱ ያልታሰበ

ስለነበር እኛም ለከባድ ጥበቃ እንድንሰማራ ታዘዝንና የጎንደሩ ጉዞ በዚያም ሳምንት ሳይላካ ቀረ።

እኔ የምመራት ጋንታ ሃያ ስድስት ዳህዋን ውስጥ ስለነበረች በየትኛውም ደቂቃ ትእዛዝ ለመቀበል ዝግጁ ነበርን። በሚቀጥለው ቀን የእኛ ኃይል አይጋ ውስጥ የምትገኘውን ትንሽ የወያኔ ቤዝ በቁጥጥር ስር ማዋሉ ተሰማ። ያ የወያኔ የጦር ቤዝ እንዲያዝ የተደረገው ለእኛ በጣም ቅርብ ስለነበረ ቦታውን ለመቆጣጠር ሲባል ነበር። የነበሩት ጥቂት የወያኔ ጦር አባላት ወዲያውኑ በማፈግፈጋቸው ምንም ዓይነት ጉዳት አልደረሰም። ከዚያ በኋላ ሁኔታዎች ከቁጥጥር ውጭ ሆነው ከወያኔ ጋር የነበረው ጦርነት ወደ ነበሉት ተዛመተ።

ከዘጠኝ ቀናት በኋላ ደግሞ ነበሉት ላይ በኃይል ሰባ አራት እና በወያኔ መካከል ሌላ ጦርነት ተጀመረ። የኃይል አባላቱ ሰበየ ላይ ስለተካሄደው ጦርነት ምንም መረጃ አልነበራቸውም። ከኃይሏ ሦስቱ ጋንታዎች አንዷ ተከባ አራት አባላት ብቻ ሲወጡ ሌሎቹ በዚያው ቀን። ሁለቱ ጋንታዎች ግን እስከሚመለሱ ድረስ ደገና ምሽግ ይዘው ሲከላከሉ ዋሉና በመጨረሻ ተመልሰው መጡ። ጦርነቱ ነበሉት ላይ አላቆመም ወደ ብዙትና አጋሜም ቀጥሎ ነበር።

ጋንታ ሀያ ስድስት ዳውሃን እያለች፤ ከአንጃ ችግር ጋር በተያያዘ እዚህም እዚያም ጎልቶ የወጣ ችግር ይታይ ነበረ። የታሰሩ ጓዶች ነበሩ፤ በጋንታ ሀያ ስድስት ስር ሁለት አስረኞች ነበሩ። ሌሎች ሁለት ደግሞ በዓይነ ቁራኛ የሚጠበቁ ነበሩ። ከእነርሱም አንደኛው ታዬ የሚባል ነበረ። ቀን ቀን እንደ አመራር አባል ተሰብስቦ ይውላል፤ ማታ ማታ ግን ለብቻው ያድራል። በዓይነ ቁራኛ እንድንጠብቀውና ከእርሱ የሚገናኙ ሰዎችን ማሳወቅ እንዳለብን ከአመራሩ ተነግሮኛል። እርሱ ግን እንደምከታተለው አያውቅም፤ ወደ እርሱ የሚሄድ ሰው ሁሉ፤ ማንን ፈልጎ እንደገባ? ማን እንደጠራው? ጭምር እያጣራን ሪፖርት እንድናደርግ ታዘን ነበር። ለምን

ቀን ከአነርሱ ጋር ተሰብስቦ እንደሚውል ግን አላውቅም፤ ብቻ ለተወሰነ ጊዜ ይሄ ሥራ የኔ ድርሻ ሆኖ ነበረ። ከተወሰኑ ቀናት በኋላ ከእኛ ጋር ሄደ፤ የት እንደሄደ ግን አላውቅም። ታዩ በጣም ረዥም ጸጉረ ሎሜ ጥቁር ህንድ የሚመስል ነበረ።

ሁለተኛው አስረኛ ደግሞ በአንጃ ተጠርጥሮ ለብቻው እንዲቀመጥ ተደርጎ እኛ ምግብ እንድንሰጠው ታዘን እንሰጠው ነበረ። አንድ ቀን ከአዳል ጋር ሰናወራ 'ይሄ እኮ ወንድሜ ነው' ብሎ ነገረኝ። በጣም ደነገጥኩና 'አዳል! ምንድነው የምትለው? እውነትህን ነው እንዴ?' ስለው።

'አዎ እውነቱን ነው። ወንድሜ ነው' አለኝ።

'የአንተ ወንድም ከሆነ ታዲያ በዓይነ ቁራኛ ይሚጠበቀው ምን አድርጎ ነው?'

'ከተማ እያለ፤ አንጃ ተብሎ ስለተጠረጠረ 'የፈለጋችሁትን አድርጉኝ እንጂ! እኔ ግን አንጃ አይደለሁም' ብሎ አራሱ ነው የመጣው። አስከሚያጣሩ ድረስ ነው እንጂ አንጃ አይደለም' አለኝ።

በጣም ያሳዝናል በአባትም በእናትም ወንድሜ ነው ሲለኝ በጣም ገርሞኝ 'ምን ዓይነት ነገር መጣ?' እያልኩ አስብ ነበር። ሆኖም ከትንሽ ቀናት በኋላ ወጣና ወደ ወታደራዊ ሥልጠና ገብቶ ሠራዊቱን እንዲቀላቀል ተደረገ። እንዲህ ዓይነት ነገሮች ሁኔታዎች ወደ መጥፎ አቅጣጫ እየሄዱ መሆናቸውን በደንብ ያመለከቱ ነበረ።

ለምሳሌ ገረይና ኃይለ ማሪያም ከሠራዊት ከድተው እዚያው አዲ አሮብ ውስጥ ለብቻቸው ሸፍተው ነበር። የዚያው አካባቢ ተወላጅ ስለነበሩ የአዲ አሮብ

ሕዝብ አሳልፎ እንደማይሰጣቸው የታወቀ ነው። በምን እንዳኮረፉ ባላውቅም፤ ከፀሐዬ ጋር ውስጥ ለውስጥ ይገኛኝ ነበርና ተነጋግረውና ተማምነው እንደገና ወደ ድርጅቱ ተመለሱ። "ፎርማሊቲ ስለሆነ ተነጋግራችሁ ነገ ይመለስላችኋል" ብላችሁ ብረታቸውን እስመርዷቸው አሉን። ሲመጡ እኔና አበጆ ብረታቸውን እንዲያወርዱ አደረግናቸውና በማግስቱ ተመልሶ ተሰጣቸው። አንዳንዶቹን ለመመለስ ቢታገሉም፤ ከሠራዊቱ የሚከዱ አባላት ቁጥር እየጨመረ ሄደ። በሌላ በኩል ደግሞ ከሕዋሐት ጋር የሚደረጉ ጦርነቶችም እየተባባሱ ሄደዋል።

ለሁለተኛ ጊዜ ለመሄድ ተዘጋጁ ተብለን ተዘጋጅተን እየጠበቅን እያለ ዘውዴ መጣ። ዘውዴ የኃይል አሥራ አራት መሪ የነበረ የአየር ወለድ አባል ነበረ። እኔ፤ ዘውዴና አመራሮቹ በየትኛው መንገድ እንደምንሄድ ለመምረጥ ተቀመጥንና ተወያየን። ከዚያም በብዙት በኩል እንድንሄድ ተወሰነ። ነገር ግን ከወያኔዎች ጋር ጦርነት ስለነበረ፤ ሁለት ኃይሎች እስከተወሰነ ርቀት እንዲሸኙን ሆነ። ከዚያም መጀመሪያ ከኃይል አሥራ አራት እኛን ለመውሰድ አንድ ጋንታ ስለምትመጣ እንድንጠብቅ ተነገረን።

የተባለችውን ጋንታ በመጠበቅ ላይ እያለን ደግሞ ሌላ ችግር ተከሠተ። በመረጃ ከፍል ይሠራ የነበረው ኪዳነ ኪሮስን ሳገኘው 'ከየት መጣህ?' አልኩት።

'አልሰማችሁም እንዴ?' አለኝ

'ምኑን?' አልኩት

'የብዙትን ወሬ አልሰማችሁም?'

'ምንም አልሰማንም'

'ብዙት ላይ እኮ ተደበደብን'

“መቼ?”

“ዛሬ የመጣሁት እኮ፤ እዚያ አድራገው። ሆኖ አራት ሰዓት ሙሉ ጦርነት ላይ ነበርን። አሁንም ከዚያ አምልጬ ነው የመጣሁት። እና ይሄ ሁሉ ሲሆን አመራሮች አላወቁም ማለት ነው!”

“አዎ፤ አላወቁም። በል ግባና ንገራቸው አልኩትና ሊነግራቸው ሄደ።

በአንድ በኩል የአንጃ ችግር የሚባለው ከመፈታት ይልቅ በአባላት ላይ የፈጠረው ውጥረትና አለመተማመን ተባባሰ። በሌላ በኩል አመራሩ ከሕወሐት ጋር የነበረውን ችግር በሰላም አልፈታውም ወይም የመከላከልም ሆነ ሌላ አማራጭ መፍትሔ አላደረገላቸውም። የአመራሩ አባላት ከወያኔ ጋር ደም ባንፋሰስና ቢቀዘቅዝ ጥሩ ነበር፤ ሲሉ ብቻ ነው የሚሰሙት። በሁለቱ ድርጅቶች መካከል የነበረው ግንኙነት ከቀን ወደቀን እየተበላሸ መሄዱ ለሁሉም ግልጽ ነበር። ሊያስከትል የሚችለውን መዘዝም መግመት አስቸጋሪ አይደለም፤ ሆኖም አመራሩ ሁኔታውን በማጤን ምንም ዓይነት ርምጃ አልወሰደም። ሠራዊቱ ቦታውን አስቀድሞ እንዲለቅ አለያም አራሱን እንዲከላከል ከመሪዎቹ መመርያ አልተሰጠውም። አመራሩ ለምን ችላ እንዳለ ግራ የሚያጋባ ነበረ። በመሆኑም በውጪም በውስጥም ባልተፈቱ ሁለት ትልልቅ ችግሮች ስለተተበተበ የሠራዊቱ አምነት እየተሸረሸረ ሄደ ተስፋ መቁረጥ ነገሠ። ሠራዊቱ በአመራሩ ላይ የነበረው አምነት እየተሸረሸረ ሄደ። በቅርብ የሚተዋወቁና የሚተማመኑ አባላት ሲገናኙ የሚማከሩት ስለመከዳት እንደሆነ ያስታውቅ ነበር። እኔም በቅርብ የማውቃቸው ጓደኞቼን ባገኘሁ ቁጥር ከበፊቱ በበለጠ ሁኔታ፤ አብረን እንጥፋ የሚሉ ወይም ሠራዊቱን ትቼ እንድናወጣ በራሴ እንድናወስን የሚመክሩኝ እየበዙ ሄዱ።

ኤልያስ አንድ ቀን መጣና “ምን ታደርጋለህ?” አለኝ።

“ምነው?” አልኩት።

“ድርጅቱ ፈርሷል፤ ድርም ነግረንሃል፤ ፓርቲው ቀድሞም ፈርሷል። አሁን ደግሞ ሠራዊቱ እየፈረሰ ነው። እዚህ እንተ የእነርሱ አሸከር ነህ እየተባልክ ትታማለህ። ከዚህ ቦታ ውጣና አብረን እንሂድ” አለኝ።

“እኔ ለመሄድ ዝግጁ አይደለሁም። እንዴት ዝም ብዬ ተነሥቼ እሄዳለሁ? እንደምታውቀው ግን የአንተን ምስጢር አጠብቅልሁለሁ” አልኩት።

ቀስ ብሎ ተነሣና ሄደ። ብዙም አልቆየም ከዓለም መስፍን ጋር ሆነው ለብቻቸው ሸፈቱ ተባለ። ሁለቱም የመረጃ ክፍል አባላት የነበሩ ናቸው።

ከኤልያስ በኋላ ብርሃነ ዓባይም አነጋግሮኝ ነበር። በል እንዳያሳስቱህ ተጠንቀቅ አለኝ። ሌላ ፍጹም የማልረሳው ጋንታ ሆኖ ስድስትን ለመውሰድ ወደ ከልአሳ እንደሄድኩ ኃይል አምስት መቶ ከልአሳ መጥታ በነበረ ጊዜ ያጋጠመኝን ነው። ያን ጊዜ ኃይል መሪም አልነበራትም የአቢሊዮ ከተሠዋ በኋላ ፍሰሕ ገብራይ ኃይሏን እንዲመራ ተጠይቆ እንቢ ብሎ ተቀምጧል። መስፍን ኃይል መሪ ተደረገ። መስፍን ብቃት ያለው ኃይል መሪ ነበረ። ከነበሩ ጓደኞች ሁሉ በመትረየስ አተኳኮስ ይታወቃል። ሲተኩሱ ድምፁን እንደ መዝቃ ይቃኙ ከነበሩ ሰዎች በጣም የሚታወቁት መስፍን፤ ቢራራና ግደይ ጨጓር ነበሩ። ተኩሱን ስንሰማ ሁላችንም የማን እንደሆነ በዜማው ብቻ እንለየው ነበር።

ኃይል አምስት መቶ እያለሁኝ ሊበን የጋንታ አምስት መቶ ስድስት የፖለቲካ ሐላፊ፤ ብርሃኑ ደቦጭ ደግሞ የሊበን ምክትል የፖለቲካ ሐላፊ ነበር። በጣም የምንግባባና የምንዋደድ ነበርን። ታዲያ ኃይል አምስት መቶ ወደ ከልአሳ መጥታ በነበረ ጊዜ ብርሃኑ ደቦጭ አገኘኝና “አንድ ጊዜ ላነጋግርህ አልፈጋለሁ” አለኝ። ብርሀኑ ደቦጭ ኃይል አምስት መቶ ስድስት እያለን የእኔ ጋንታ ምክትል

የፖለቲካ ሀላፊም የነበረ ነው። 'እንግዲህ አማካኝነት አይኖርም' አለች።

'ምነው?' የኔ ጥያቄ ነበረ።

'አሁን እንግዲህ እንደምታየው ድርጅቱ የተሳሳተ መስመር ይዟል። እንጂ ግራንጃ እያለ ጓዶችን በመደዳ አስሯል። አሁንም ገና ለማሰር እየተዘጋጀ ነው። ይሄን እኔ እላምንበትም፤ ትክክል አይደለም። ድርጅቱ ስሕተት አለው ብሎ ስሕተቱን የጠቆመ ሁሉ እንጂ እየተባለ ነው። ስለዚህ አንተ ያለህን የወታደራዊ ችሎታና የትግል ፍቅር ለዚህ ድርጅት ሳይሆን ለሚመጣው ሀቀኛ የላብ አደር ፓርቲ፣ ሕዝቡን ለሚወክል፣ ሕዝቡን ሊመራ ለሚችል ድርጅት ማድረግ አለብህ እንጂ፤ ለዚህ ድርጅት መሥዋዕትነት እንድትከፍል አልፈልግም' አለች። 'ስለዚህ እኔና አንተ ምናልባት ላንገናኝ እንችላለንና ይኼን ግን ልነግርህ አልፈጋለሁ' አለች።

'እሺ እኔም አስብበታለሁ' አልኩትና ተቃቅፍን ተሳስመን ተሰነባበትን። ከብርሃኑ ጋር እንደተለያየን እኔም ወደ ጋንታዬ ተመለስኩ። በማግስቱ ብርሃኑ ደቡቅና ሊበን ተያይዘው ከሰግላት ጠፍተው አዲግራት ለሚገኘው የደርግ ጦር አጃቸውን መስጠታቸውን ሰማሁ። ጋይሳ አምስት መቶ አብርን የነበረው ጎይቶም መጥፋታቸውን ሊናግር ረፋድ ላይ ወደ አመራሩ ሲመጣ ከእኔ ጋር ተገናኝንና ለእኔም ነገረች።

'የፖለቲካ ጉዳይ ሐላፊና ምክትሉ፤ ሊበንና ብርሃኑ ሌሊት ጠፍተው ወደ አዲግራት ሳይሄዱ አይቀሩም። ምክንያቱም አቅጣጫቸው ወደ እዚያ በኩል ነበረ። ተከታትለናቸው ነበር፤ ሆኖም ልንደርስባቸው አልቻልንም' አለች።

'በል እንግዲህ አንተ ራስህ ሄደህ ንገራቸው' አልኩትና ሄዶ ነገራቸው።

እኔ ብዙ ጊዜ ነበር የምወቀሰው። 'አሁን ደግሞ ከልላሳ ከብርሃኑ ጋር መነጋገሪያ ያየ ሰው ካለ' እያልኩኝ በጣም ነበር ተጨንቄ ያደርኩት። ብርሃኑ

በጣም የማምነው ሰው ነበር፤ ሁለቱም ጥሩ ጓዳዊ ፍቅር ነበራቸው። በተለይ እኛ ጋይሳ አምስት መቶ ከአንዳንድ ጓዶች ጋር በነበረን ቅራኔ እኔን በደንብ ነበር የሚያበረታቱኝ።

በዚያው ሰዓት በአንዱ ቀን ዳህዋን እያለሁ አንድ ድንደተኛ ነገር አጋጠመን። አንድ ቀን ጸጋዬ ደብተራው መጣና 'ጸሎተና ደጀኔ ወደ ወንዝ ልብስ ለማጣብ ሄደዋልና ዋርዲያ ቦታውን እንዲያይ አድርግ' አለኝ።

"አሺ" አልኩት። ቦታውን ሁልጊዜ ሁለት ዘቦች ከላይና ከታች አቁመን የምንቆጣጠረው ቦታ ነበረ። እንደገና ደግሞ ትንሽ ቆየት ብሎ ተመልሶ መጣና 'እኔና ዳዊት እናንተ ከሄዳችሁ ብለን ቤት ለመቀየር እያሰረን ነው። ስለዚህ አሁን ከፊታችን ባለው ጋራ ላይ የሚገኘውን ቤት አይተን ለመመለስ ልንሄድ ነውና ጥበቃዎች እንዲከተሉን አድርግልን' አለኝና ሄደ።

በዚህ መካከል፣ ከቀኑ አሥር ሰዓት አካባቢ ሲሆን ከወንዙ አቅጣጫ በማከታተል የሁለት አውቶማቲክ መሣሪያ ድምፅ ሰማሁ። ወደ ወንዙ በኩል ርጠን ወጣንና ተኩሱ ይቀጥላል ብለን ብንጠብቅ አልቀጠለንም። ጋንታችን የሰው ብዛት ከሌሎች ጋንታዎች በላይ ነበረችና በሦስት በአራት ተከፋፍለው ቦታ እንደያዙ፣ እኔ ተኩሱ ወደነበረበት ወደ ወንዙ አቅጣጫ አንድ ስድስት ዓይነት ይገኝ ሄድኩ። ስድርስ ጸጋዬ ደብተራው ከወንዝ እየወጣ ሽጉጥ ወደ ሰማይ ሲተኩስ አየሁት። በጣም ስለምወደው እያሳደዱት ስለመሰለኝ በድንጋጤ ከያዝኩት ከላለ ወጥቼአርሱን ለማዳን እየሮጥኩ ወደ ነበረበት ሄድኩ።

ጸጋዬ ደብተራውን ሳየው እንጽሎትም እዚያው ነበሩና የሆነ ሰው እነርሱን ገድሏል ብየ አስብኩ። መጀመሪያ ዳዊት ከጸጋዬ ደብተራው ጋር ነበረ። አሁን ጸጋዬ ደብተራውን ብቻውን ሳየው ምንክልባት ዳዊትም ተገድሎ ጸጋዬ ደብተራውን እያሳደዱት ይሆናል ብቻውን የሆነው ብዬ፤ 'ጸጋዬን የሚከተል ሰው ካያችሁ አነጣጥራችሁ ምቹ' ብዬ ትእዛዝ ሰጠሁ። ከዚያም ጸጋዬ ደብተራው ወደ ነበረበት ወደታች ወረድኩና ምን እንደተፈጠረ ስጠይቀው 'ደጀኔ ጸሎተን ገደለው፣ እኛ ደግሞ ደጀኔን ገደልነው' አለኝ።

በሩጫ ወደ ወንዙ ሄጄ ስመለከት፣ ደጀኔ ከግራ አይኑ በታች አፍንጫው ላይ ተመትቶ ሞቷል። ጸሎተ ደግሞ የግራ ደረቱ ላይ ነው ተመትቶ የወደቀው። ጸሎተ-አጠር ያለ በጣም ቀይና ጢማም ነበረ። አጠገቡ ዳዊት ቆሞ 'ወንድሜ! ወንድሜ! ዓይ! ዓይ!' እያለ እየጮሽ ያለቅሳል። እኔ ስድርስ ጸሎተ ነፍሱ አልወጣችም ነበርና ተሸከመን ከፀሐይ ወደ ጥላ ወሰድነው። ትንሽ ቆይቶ የሆነ ነገር ለመናገር ሞከረ። መናገር አቃተውና ወዲያው ስሩ ተገታትሮ ምንም ቃል ሳያወጣ በዛው ሕይወቱ አለፈች።

ከእኔ በኋላ ተከትሎ የደረሰው አበጀ ነበረ። ከዚያም በቅርብ ያሉ ገበሬዎች ሰምተው መጡ። ገበሬዎቹ ሬሳውን ገዙት። ነጠላ አልነበረውምና የእኔን ነጠላ አውጥቼ ሰጠኋቸውና ገንዘው ይዘውት ሄዱ።

የጸሎተና የዳዊት ጠመንጃዎች እንደተከሰባቸው አሸተትንና አወቅን። ከልላሳ ሕክምና ላይ የነበሩ ዓይኖች የጸሎተን መሞት እንዳወቁ መጡ። እነ አምዴም አለቀሱ። ጸጋዬ ደብተራው መጣና 'ወደዘርኡ ከህሽን ሰዎች ልከን ጸሎተ መሞቱን እንድንገባር ሁለት ዓይኖች ሰጠኝ' አለኝ። ሁለት ዓይኖች መደብኩለት። እንደገና ቆየት ብሎ ሐሳቡን ቀየረና 'አንተ ራስህ ሂድና ገዢው' አለኝ።

አንተነህን ጠራሁትና እኔ ከአንድ ሰው ጋር ለዘርኡ ከህሽን የጸሎተን መሞት ለመገንር ወደሚኖርበት ወደ ዶክተር ተስፋዬ ደበሳይ ቤተሰቦች ቤት ልሄድ እንደሆነና እርሱ የቦታውን ጸጥታ እንዲቆጣጠር ነግሬው ተነሣሁ። ወዲያው ግን ለምለም እየሮጠች መጣችና 'ቦታ አማኑኤል እዚሁ ቆይራሴ ሄጄ እነግረዋለሁ' አለችና ሄደች።

ሰባት

የመጨረሻዎቹ ቀናት

ማአቢኖን

«ከምሮ እየናደ፣ ንጹ እየከመረ

ዘመንና ዘመን እየተባረረ

ይኸው ጅምሩ አልቆ ማለቂያው ጀመረ!»

(ጌትነት እንዴው)

በብዙት በኩል ጦርነቱ እየቀጠለ ነው ወያኔም ወደአጋሜ መንቀሳቀስ ጀምራለች፤ የእኛም ጋንታ ወደ ጦርነቱ እንድትሄድ ተወስነና ወደ ማአቢኖን ልታቀና ሆነ። ያኔ ፍሱሕ ገብራይ “በቃኝ” ብሎ ከኃይል ስልጣን ስድስት ተሰናብቶ ወደ ቤተሰቦቹ ሄዶ ነበር። አሁን ግን አግባብተውት ተመለሰና ከእኛ ጋር እንዲሄድ ተደረገ፤ ከእኔ በላይ እርሱ ወታደራዊ አዛዥ እንዲሆንና እኔ ምክትል ሆኜ ማአቢኖን እንድንከላከል ተላከን።

ከፍሱሕ ገብራይ ጋር አብረን ብዙ ችግሮችን አሳልፈናል። በሠራዊቱ ውስጥ ሆነን ስለሚደርሱብን ችግሮችም በተደጋጋሚ ሰንወያይ ቆይተናል። የተለያዩ ምስጢሮችን ተጋርተናል። በውቅሮ ተልእኮ ጊዜ የደርግ ኃይል ስለእኛ ዕቅድ መረጃ ማግኘቱን አመራሩ አያወቀ ወደ ውጊያ እንዳስገባን እኔ፣ እርሱና ረድአይ ብቻ ነበርን የምናውቀው። ፍሱሕ ሠራዊቱን ጥሎ ወደ ቤተሰቦቹ የሄደበትም ምክንያት በውቅሮ ጦርነት ላይ በሆነው ነገር መቀየሙ ነበር። ቤተሰቦቹ ያሉት አዲ አሮብ ውስጥ ስለሆነና አካባቢው ከደርግ ነጻ የሆነ ስለነበረ ወደ ቤተሰቦቹ ለመመለስ ምንም ችግር አልነበረበትም።

የአሲምባ ፍቅር

እኔ ግን የቱንም ያህል ብናደድ ምንም እርምጃ አልወሰድኩም። እንደ እርሱ ወደ ቤተሰቦቹ ልሂድም ብል አልቻልኩም። ምክንያቱም የዛላ እንባሳ አካባቢ በደርግ ቁጥጥር ስር ነበረ። ተመልሼ ወደ ቤተሰቦቹ ከሄድኩኝ ለደርግ እጄን መስጠት ይኖርብኛል። ያንን ማድረግ ደግሞ በፍጹም አልፈልግም።

እነሕብስቱን የመሰሉ “ካልተሠዋሁ” እያሉ በጨባጭ የጠላትን መትረየስ በእጃቸው ለመንጠቅ የሚሸቀዳደሙ ምትክ የማይገኝላቸው የጦር መሪዎችን ያጣነው በውቅሮ ተልእኮ ነበር። እነየአቢሊዮን የመሰሉ ግንባር ካልተመደብኩና ካልተሠዋሁ እያሉ “ኡኡ!” የሚሉ መሪዎችን አጥተናል። እንዲሁም እነጌታሁን ለመሞት አያጣጣሩ እንኳን የራሳቸው ሕይወት ሳይሆን ተሽከመው የሚያሸሹዋቸው ጓዶቻቸው ጭንቀት ይበልጥ የሚሰማቸው ጀግኖች ውቅሮ ላይ ያለአግባብ መሠዋታቸው ያንበግበኝ ነበር። እነርሱን ሳስብ ሁልጊዜ ሞራሌ እንከትከት እያለብኝ እምነቴ እየተሸረሸረ ሲፈታተኝ ቆይቷል።

በዚህ ሥነ አእምሮአዊ ችግር ውስጥ እያለሁ ነበር ከብርሃኑ ደቦጭ ጋር የተገናኘሁት። ከልሳሳ እያለሁ ብርሃኑ ደቦጭን አግኝቼው የተናገረኝ ነገር ከዚህ ቀስሎ ጋር ተያይዞ ውስጤን ነካው። “በምንም ተአምር ከአሁን በኋላ ለዚህ ድርጅት መሥዋዕትነት እንዳትከፍል! ይህ ድርጅት የያዘው አካሄድ እየተባሸ ነው። በአሁኑ ጊዜ አንጃ ግራንጃ እያሉ ጓዶችን እየፈረጁ ነው፤ ያመኑበትን የሚናገሩ ታጋዮችን በየምክንያቱ እያሰሩ ነው ! ...”

ኃይል አምስት መቶ እያለንም እኛ የአሥራ ሁለተኛ ከፍል ትምህርት ሳንጨርስ ሜዳ የገባን ልጆች፤ በአንዳንድ ምሁር ነን በሚሉ አባላት የማግለል፤ የንቀትና የማንጓጠጥ በትር ይሰነዘርብን ነበር። የደረሰብን የሥነልቦና ተጽእኖ ሲጨመርበት ውስጤ በጣም እየተጎዳ ስለሄደ ምን ማድረግ እንዳለብኝ ማሰብ ጀመርኩ።

መጀመሪያ እንዳንዶች በዚያ የተነሳ ሠራዊቱን ጥለው ለመሄድ እንደተነሣሱ እየነገሩኝ ጠፍተው ሲሄዱ አብሬ መሄድ ትክክለኛ መንገድ ነው

ብዬ አልተቀበልኩም ነበር። ምክንያቱም አመራሩ ችግሩ ትልቅ መሆኑን ካወቀ መፍታት እያቅተውም ብዬ አስብ ነበረና ነው። ስለዚህ ብዙዎች የዚህ ዓይነት ችግር ያስመረራቸው ጓዶች ሁለት ሦስት ሆነው እየተማከሩ ጥለው ለመሄድ ሲወሰኑ አብሬያቸው እንድሄድ ጠይቀውኝ እምቢ እያልኩ ስመልሳቸው ቆይቻለሁ።

አሁን ግን የማየው ነገር ሁሉ ተስፋ የሚሰጥ ሳይሆን በአንዱ ችግር ላይ ሌላ ችግር እየተጨመረ፤ ከመሻሻል ይልቅ ከቀን ቀን እየባሰበት ነው። በአመራሩም ላይ የነበረኝ እምነትም እየቀነሰ ሄዷል። ሳውቃቸው የአመራሩ አባላት ብዙ ነገሮችን ቀድመው የሚያስቡ፤ በራሳቸው የሚተማመኑ፤ ለሚፈጠሩ ነገሮች ቀድመው ተዘጋጅተው እርምጃ ለመውሰድ የሚችሉ ነበሩ። ወደ ኋላ ግን ሁሉም ነገር የተገላበጠ ሆነ። በጊዜው በአካባቢው በቅርብ የነበረ ኃይል እንደሌለ ስለማ ተናደድኩ። በዚህ አጋጣሚ የተረዳሁት ነገር የአመራሩ ችግር ከባድ እንደሆነና ሊፈቱትም መቻላቸው በጣም አጣራጣሪ መሆኑን ነው። በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታ ውስጥ መቆየትም ሆነ መሥዋዕትነት ለመከፈል መዘጋጀት ምንም ጥቅም የለውም ብዬ የመጨረሻ ውሳኔ አደረግኩና ድርጅቱን ጥዬ ለመውጣት ወሰንኩ።

ከወያኔ ጋር የነበረው ግንኙነት እየተበላሸ አንጅ እየተሻሻለ እንደማይሄድ ይታይ ነበርና በማንኛውም ጊዜ ጦርነት ሊጀመር እንደሚችል መገመት ይቻላል። በእኛ በኩል የሚታየው ነገር ግን አመራሩ ሁኔታውን ያገናዘበ ምንም ዓይነት ዝግጅት እያደረገ ያለመሆኑን የሚያመለክት ነው። የሠራዊቱ አመራርም ሆነ ሠራዊቱ ባዶ ሜዳ ላይ ለአደጋ እንደተጋለጠ የሚጠቁም ነበር። ይሄንን ላይ የድርጅቱ ነገር እያበቃለት እንደሆነ ተሰማኝ።

በአካባቢው በጊዜው የነበረው አማራጭ እንደ ብቻ ነው። እኔ የምመራትና ጎንደር እስከትሄድ ለአመራር አባላት ጥበቃ በማድረግ ላይ የነበረችውን ጋንታ ሀያ ስድስትን ማንቀሳቀስና ማእቢኖን እንድትሄድ ማዘዝ። ፍሱሕ ከሄደበት

ጋንታ ሀያ ስድስትንና በኋላም ለማጠናከር የሚላኩትን ጋንታዎች ጭምር እንዲመራ ተመድቦ አብረን ወደ ማእቢኖን ሄድን።

በሌሊት ተነሥተን ዳውሃንና የአዎን ተራሮችን ወጣንና ጋራቢኖ ደረስን። እዚያ እርሱ የሚያውቃቸው ሰዎች ነበሩና ማእቢኖን መያዙንና አለመያዙን ስልለው እንዲመጡ ላካቸው። ምክንያቱም መጀመሪያ በነበረው ግርግር ማን የት እንዳለ ምንም አይታውቅም ነበርና ነው። ሰዎቹ ማእቢኖን እንዳልተያዙ አረጋግጠው ተመለሱ። ስለዚህ ከሻፊዎች እንላክ አለኝና መጀመሪያ ስድስት ጓዶች ልከን በታውን እንዲይዙት አደረግን። ሥፍራውን ከተቆጣጠሩት በኋላ ጋንታችን ሄዳ በታ ያዘች። በዚያን ወቅት የወያኔ ኃይል ከጎለተሎ አልተንቀሳቀሰም ነበር። በማግስቱም ሌላ ሰላይ ስንልክ ወያኔዎች ከሁለት ቀን በኋላ እንደገና መንቀሳቀሳቸውን ነገሩን።

በየቀኑ ሁለትና ሦስት ጊዜ የወያኔዎችን እንቅስቃሴ ሰላዮችን እየላከን እየተከታተልን ቆየን። ጦርነቱ በሰበያም በምድረባም በኩል በሁለት አቅጣጫ ቀጠለና ሰበያንም መልቀቅ ተጀመረ። ሰበያ ሲለቀቅ ብዙ ጓዶች ወደ ቆሎምሸላ ምሽግ እንዲይዙ ተደረገ። የተወሰኑት ደግሞ ወደ ማእቢኖን እኛጋ እንዲመጡ ሆነ። አሁን ማእቢኖን ላይ ሠራዊት እየተጨመረ እየደረሰልን ነው። ከኃይል ስልሣ ስድስትና ከኃይል ሰባ አራት የመጡ የተወሰኑ ጋንታዎችም ማእቢኖን ደረሱ። ወደ ማእቢኖን ስንላክ ምንም ዝግጅት እንዳልነበረ ያዩና እንደኔ ስሜታቸው የተነካ ብዙ መሆናቸውን ታዝቤአለሁ። አርግጥ ሁሉም ከሚቀርበው ጋር ነበረ ስሜቱን የሚገላለጸው። ፍሱሕ ከማንም በላይ የማምነው ሰው ነበረ፤ ስለዚህ ከሚታየው ሁኔታ ድርጅቱ ምንም ተስፋ እንደሌለውና በዚህ ዓይነት መቀጠል ስለማይቻል እኔ ለቅፄ ለመሄድ እንደወሰንኩ ነገርኩትና እርሱም በሐሳቤ ተሰማማ። ከእኔ ጋር ለመሄድ መወሰኑን ነገረኝ። እዚያ ወሳኝ ቦታ ላይ እርሱን ማግኘቴ ለእኔ እንደልዩ ልድል የሚቆጠር ነበር። ፍሱሕን ከሄደበት አግባብተው እንዲመለስ ያደረጉትና

ያመጡት በመጨረሻው ሰዓት ላይ ነበር። ያመጡትም አካባቢውን ስለሚያውቅ፣ ልምድ ስላለውና ከአካባቢውም ንብረተሰብ ጋር የቅርብ ግንኙነት ስለነበረው ነው።

በአንድ ሐሳብ ከተስማማን በኋላ፣ የእኛን ጋንታዎች ቦታ ቦታ አስይዘን ለከፉም ለደጉ መሸሸጊያ የሚሆንን ቦታ ለማየት አብረን ከጋራው ወደታች ወረድን። አንድ እርሱ የሚያውቀው በዱር የተሸፈነ ቦታ ነበረና እዚያ ስንደርስ በቦታው ከነበሩ ሰዎች ጋር በሁኔታው ላይ ተነጋገር ወደ ምሽጋችን ተመለስን።

በማግስቱ ከኃይል ስልሣ ስድስት ጋር የእነግደይ ጨጓር ጋንታ መጣች። ይህች ጋንታ በኃይል ስልሣ ስድስት ውስጥ ሆና ከወያኔ ጋር ብዙት ላይ በመጀመሪያው ጦርነት የተዋጋች ጋንታ ነበረች። ከግደይ ጨጓር ጋራ ኃይል አምስት መቶ ውስጥ አብረን ስለነበርን በደንብ ነው የምንግባባው። ግደይም ራሱ በአመራሩ ቅሬታ ተሰምቶትና ተበሳጭቶ ስንብት ጠይቆ ከሄደ በኋላ ነበረ እንደገና አግባብተው የመለሱት። ስለዚህ እርሱም ያሰብነውን ልንገባው የምንችለው ታማኝና ያለውንም ችግር የሚያውቅ ስለሆነ በመምጣቱ እኔና ፍሱሕ ደስ አለን። ከእርሱ ጋር ለመነጋገር ችግር ስላልነበረብን ያሰብነውን በቀላሉ ነገርነው። በሐሳባችን መስማማቱን ስናረጋግጥ መፍትሔ ለመፈለግ ሦስታችንም መመካከር ጀመርን።

በመጀመሪያ ፍሱሕ ገብራይ አዲ አሮብ ወደታች በኩል ባለው አካባቢ ለተወሰነ ጊዜ ሸፍተን ለመቆየት እንችላለን ስላለ በዚሁ ተስማማን። ከዚህ በኋላ ፍሱሕ ከአንድ ገበሬ ጋር ሆኖ ፊት ለፊታችን ያለው ተራራ በወያኔ ኃይል መያዝ አለመያዙን ለማጣራት ሊሄድ ስለሆነ ከዚያ ሲመለስ ወደምንሸፍትበት ቦታ ጠፍተን እንሄዳለን ብለን ወሰንን።

ፍሱሕ ከሄደ በኋላ አስኪመለስ ድረስ እኛ ተዘጋጅተን ጠበቅነው። መንገድ ላይ ምን እንደአጋጠማቸው ባናውቅም ሳይመለስ ሙሉ ቀን ቆየ። በዚያ መካከል በነጋታው ጠዋት ከኃይል ሰባ አራት አድሀኖም (አውነተኛ ሥሙ ፍስሐየ ሃንስ ይባላል) መጣ። እርሱንም በደንብ ስለምናውቀውና ስለምናምነው ልናማከረው ተስማማን። አድሀኖም የብዙትና የነበለት ጦርነት ላይ የተሳተፈችው ጋንታ መሪ ነበረ። እኔና ግደይ ስለዕቅዳችን ለአድሀኖም ነገርነውና መስማማቱን ገለጻልን። ዐቅደን የነበረውንና ፍሱሕ ሄዶ በመቅረቱ ግራ መጋባታችንን እንዲሁም ከዚያ በኋላ እዚያ ቦታ መቆየቱ አደጋ እንደሚሆን ለአድሀኖም ነገርነው።

በመጨረሻ አውጥተን አውርደን፣ 'ወደደርግ መግባት አገፈልገም፣ ያለን አማራጭ ወደ ኤርትራ መጥፋት ነው' የሚል ውሳኔ ላይ ደርስናል። ስለዚህ ፍሱሕ በዚያኑ ዕለት ካልመጣ በሚቀጥለው ቀን ወደ ኤርትራ ለመሄድ ውሳኔ አደረግንና ወደየጋንታችን ተመልስን ሄድን።

በስልሳ ስምንት ዓመተ ምሕረት ወደ ሜዳ ስገባ ከማእቢኖን መቶ ሜትር በምትርቀው በጋራቢኖ በኩል ነበር። ስወጣም በዚያው በኩል ልወጣ መሆኑን አስቤ በአጋጣሚው እየተገረምኩ በጣም ተከንከኩ። እነዚያ በአዲሲኖብ የሚገኙ አሲምባ፣ ወረአትሌ፣ ሰገዴ፣ ዳያ፣ ከልአሳና ሌሎቹም ሁሉ ቦታዎች እንዳደግንበት ቦታ የሚቆጠሩ፣ ጥዋት ማታ የምንመላለስባቸው፣ የምንውልባቸውና የምናድርባቸው፣ ብዙ ትዝታ የጣሉብንን ቦታዎች ሁሉ ትተን መሄዳችንን አሰብኩና ውስጤ ተሸበረ። ሰው የሚወደውንና ተወልዶ ያደገበትን ቀዬ ለቆ ሲሰደድ የሚሰማው ጭንቀት ስለተፈጠረብኝ ሆዴ አልችል አለኝ።

ከእነዚያ ቦታዎች ጋር ተያይዞ አብረን ብዙ ያሳለፍን ጓዶቻችንንም ትተን መሄዳችንን ሳስብ ጨነቀኝ። በሕይወት ያሉ ጓዶቻችንን ወደፊት የሚያጋጥማቸውን አናውቅም። ምናልባት እንገናኝ ይሆናል፤ የሞቱትን ጓዶች አደራ በልተን ልንሄድ ነው፤ የተሠዉ ጓዶቻችንን "እንከተላችኋለን" እያልን የገባነውን ቃል ልናፈርስ ነው፤ እንግዲህ እነሱን ከድተናቸዋል፤ ትግል ሲባል ለካስ እንደዚህም አለ? እኛም

ተሠውተን ቢሆን ኖሮ እንደዚህ መጨረሻ ለማይደርስ ዓላማ ቀልጦ መቅረትም አለ ለካ? እያልኩ ብቻዬን እያሰብኩ ውስጤ መረጋጋት አቃተው። የሞት ጓዶች ሁሉ አንድ በአንድ መልካቸው ፊቴ እየመጣ ድቅን ይልብኝ ጀመር። እንደገና ሀገሩ፣ ሕዝቡ፣ አካባቢው፣ የበታው አቀማመጥ፣ ቤቶቼ ሁሉ ይታዩኛል። ከዚያም አልፎ የአድዋው፣ የወሎው፣ የበለሳው፣ የጸለምት... ብቻ የሁሉም ትዝታ እየመጣ ዕረፍት ከለከለኝ።

ከአባት ከእናቴ ተለይቼ ሰወጣ ከቤተሰቦቼ፣ ከእኛት ወንድሞቼና ዘመዶቼ ተለይቼ መሄዴን ባሰብኩበት ወቅት እንደዚያ ዓይነት አስጨናቂ ስሜት አልነበረኝም። ድርጅቱን ጥቁ ወደ ኤርትራ ለመሄድ ሰወስን ግን የሀገሩና የጓዶች ናፍቆት በጣም ያንገበገበኝ ጀመረ። እንግዲህ ብዙ ችግሮች መጨረሻ ውሳኔ ላይ ስለደረሰኩ መቁረጥ እንደአለብኝና ሌላ አማራጭም እንደሌለ ውስጤን ታግዬ በማሳመን ለመረጋጋት ሞከርኩ።

በትግሉ ውስጥ በቆየሁባቸው ጊዜያት ሁሉ ድርጅቱ እዚያ ደረጃ ላይ ይደርሳል፤ እኔም ጥያቄ አቀርባለሁ ብዬ በፍጹም አስቤ አላውቅም ነበር። እያደር አየተፈጠረ የነበረውን ሁኔታ ስመለከት ግን “ለምን?” እና “እንዴት?” የሚሉ ጥያቄዎች ሁልጊዜም በእእምሮ የውስጥ መንግሥታቸው አልቀረም። እነዚህን ጥያቄዎች ባንሣሁ ቁጥር ደግሞ ወደ እእምሮ የሚመጣው ወታደራዊ መሪዎቻችን በአካባቢው አለመኖራቸው ነበረ። መሪዎቻችን ጠንካራና ጀግና ነበሩ፤ እነየአቢአያን፣ ጌታሁንን፣ ሕብስቱን፣ ጌትነትን፣ ሲራጅን፣ መ/አ ብርሃኑን፣ ዘውዴና በአደን የመሳሰሉ አዋጊና ተዋጊ መሪዎቻችን በአጭር ጊዜ በመሥዋዕትነት አለፉ። ከፍተኛ ወታደራዊ ተግባርና ችሎታ እንደህሁ የአመራር ልምድ ያላቸው፤ ሠራዊቱን ኮትኩተው ያሳደጉ የሠራዊቱ የበላይ ወታደራዊ መሪዎች እነርባ፣ ጅግሳና ጌራ በዚያ ቀውጢ ሰዓት አሲምባ አልነበሩም። እናም ለድርጅቱ መዳከምና ለአሠራሩ ወደ አልተጠበቀ አትጣጫ መሄድ ብሎም ለአባላቱ እየከዱ መውጣት

ልምዱንና ዕውቀቱን ለሠራዊቱ የሚያከፍልና የሚያስተባብር ወታደራዊ መሪ አጠቅ ትልቅ አስተዋጽኦ ማበርከቱን ብዙዎች እንስማማበታለን።

እስከ ማታ ድረስ ፍሱሕን ጠበቅነው፤ አልመጣም። ስለዚህ ሦስታችንም የጋንታ መሪዎች ስለሆንን፤ ጋንታዎቻችን ወደነበሩበት ቦታ ሄደን ለየምክትል ጋንታ መሪዎቹ ምን ማድረግ እንዳለባቸው ትእዛዝ ሰጥተን፤ እኛ አንድ ቦታ ደርሰን እንደምንመለስ ነግረናቸው እንደገና ተገናኘን።

በውሳኔያችንም መሠረት የሰሜን ምዕራብን አቅጣጫ ይዘን ወደ መንሶ ቦሎ ጉዞ ጀመርን። መንሶቦሎ እንደደረሰን፤ የኪንኪታን ወንዝ ተሻገርንና በቆሎ ምሽለ በኩል አድርገን ሌሊቱን ሙሉ ስንሄድ አድርገን። ሊነጋጋ ሲል ኤርትራ ውስጥ የምትገኘው መነኩሲቶ ገባን።

ልክ የኤርትራን መሬት ስንረግጥ ፊታችንን ወደ ደቡብ ምሥራቅ አዞርን። የአዲ ኢሮብ ሶስቱ ታላላቅ ተራራዎች አሲምባ፤ አይጋና ማእቢኖን ናቸው። አይጋ፤ ከአሲምባ ተራራ በስተሰሜን፤ ማእቢኖን ደግሞ በስተምዕራብ በኩል ይገኛሉ። የአሲምባን ተራራ ሐዘንና ሰቀቀን በተሞላበት ስሜት ውስጥ ሆነን ለመጨረሻ ጊዜ በወታደራዊ ሰላምታ ልንሰናበት ነው።

በዚያ ጊዜ ስሜቴ በጣም ተነካና መሪሪ ሐዘን ወደቀብኝ። ከዓይኖቼ የሚመነጩ የዕንባ ዘለላዎች ጉንጮቼን እየዳበሱ ሲወርዱ ተሰማኝ። ጩህ - ጩህ አለኝ። ዞር ስል ግደይና አድሀኖም ወታደራዊ የሰንበት ሰላምታውን ቀድመውኝ ጨርሰው ፈንጠር ብለው እየጠበቁኝ ነበር። እንደተረበሸኩ ገብቷቸዋል። እነርሱም ቢሆኑ ከእኔ ባልተናነሰ ሁኔታ ተረብሸው ስለነበር ማንም ማንንም ሊያጽናና አልሞከረም። አጠገባቸው ስደርስ ዞር ብለው መንገድ ጀመሩ። ሦስታችንም አገገታችንን እንደደፋን ሳንነጋገር፤ ሳንተያይ ዝም ብለን መራመድ ብቻ ሆነ። ያ ዝምታችን የት ስንደርስና እንዴት እንደተሰበረ እስከዛሬም አላስታውስም። ልቤ ሁሉን ነገር ትቶ አሲምባ ቀርቷል። የዚያ ጽኑ ዓላማ ምንጭ፤ የቃል ኪዳናችን መሠረት፤ የልቤ ከፋይ በዚያው በአሲምባ ምድር ተቀብሮ ትቼው የምሄድ መሰለኝ፤ አሲምባን ብቻ ነበረ የማሰላስለው።

መነኩሲቶ ተጋድሎ ሀርነት ኤርትራ ወይም ጀቢህ በመባል የሚታወቀው ድርጅት የሚቆጣጠረው ቦታ ነው። ሦስታችንም ወደ ጀቢህዎች ሄደን አጃችንን ሰጠንና ተቀበሉን። መነኩሲቶ ከመግባታችን በፊት ቀድመው የገቡ ብዙ የእኛ ልጆች ነበሩ። ኤርትራ ከገባን በኋላ በሦስተኛው ቀን ቅናፍና የሚባል አክለ ጉዛይ አልፈን ሰራዬ እንደደረሰን የአካባቢው የጀቢህ አስተዳዳሪ መጣ። "ሠራዊታችሁ በአጠቃላይ ከአሲምባ ወጥቶ ኤርትራ ገብቷል፤ ጥገኝነት እንድንሰጠውም ጠይቋል" ብሎ ነገረን።

ኤርትራ ገብተን ከጀቢህ ወታደሮች ጋር ወደ መጠለያ ቦታ በመሄድ ላይ እያለን እኔና መቶ አለቃ በሪሁን በወባ ትንሻ ተነደፍንና ታመምን። እኔ እንደምንም እየታገልኩ ባገግምም በሪሁን ግን በጣም ስለባሰበት በጀቢህዎች ሕክምና ወደሚገኝበት ቦታ ተላከ። የቀረነው ጉዟችንን ቀጥለን ለመቆያ ወደተዘጋጀልን ቦታ እንደደረሰን መቶ አለቃ በሪሁን እንደሞተ አረዱን። ከዚህ በኋላ በኤርትራ ቆይታችን ጊዜ የወባ በሽታ እየተነሣችብኝ አልፎ አልፎ ታስቸግረኝ ነበር።

ኤርትራ መጠለያ ሰፈር ከደረሰን በኋላ ከእኛ በፊት ቀድመው ወደ ጀቢህ መጥተው ከነበሩትም ጋር ተገናኘን። ከእኛ በኋላ የመጡም እየተጨመሩ፤ በአጠቃላይ ወደሰባ አምስት ደርሰናል። በደንብ የምንተዋወቀው በሠራዊቱ ውስጥ ስለነበረን ሕይወት፤ በሠራዊቱና በድርጅታችን ውስጥ መጨረሻ ላይ ስለተፈጠረው ችግር መነጋገር ጀመርን።

ከጥቂት ቀናት በኋላ ድላይ እግሯ ላይ ተመትታ እንደቆሰለች አብሯት የነበረው የማነ የነገረኝ መንደሬራ ስንገናኝ ነው። የማነ ከድላይ ጋር አብሮ ሕክምና ላይ ነበረ። እርሱ ትንሽ ቆስሎ ሕክምናውን ጨርሶ መምጣቱ ነው። መቆሰሏን ከሰማሁ ጀምሮ ስለድላይ ምንም ወሬ አላገኘሁም ነበርና የማነ 'እኔና ድላይ ሕክምና ላይ አንድ ላይ ነበርን' ብሎ ሁኔታውን ሲነግረኝ በጣም ደስ አለኝ።

“እንዴት ነች? በጣም ተጎድታ ነበር?” ብዬ ጠየቅኩት።

“ደኅና ናት፤ የተመታቸው አግሯ ላይ ነው። በጣም አልተጎዳችም” አለኝና ቅዠዝ አለ።

“ምነው?” አልኩት

“ምንም አይደለም። ግን እሷ ሁሌ የምታወራው ስለአንተ ብቻ ነበር።

‘አማኑኤል ከድርጅቱ ከድቶ ሄዷል’ ሲባል ስምታ ‘አማኑኤል በፍጹም ድርጅቱን አይከዳም። ምናልባት ድርጅቱ በምስጢር ለሌላ ሥራ ልኮት ይሆናል። እኔ ግን እንደሚመለስ አርግጠኛ ነኝ፤ እያለች ሁሌ ስለአንተ ነበረ የምታወራው። ሁልጊዜ እያስታወሰች ታነሣህ ነበር” ብሎ ነገረኝ።

የማነ ይሄንን ሲነግረኝ ድላይ ለምን እንደዚህ እንዳሰበች ገብቶኛል። በሌላ አነጋገር “አማኑኤል እኔን ሳያማከር ለቅቆ አይሄድም” ማለቷ ነበር። እውነት ነበራት፤ ምክንያቱም ዳሞ ወረዳ ላይ እንደተገናኘን “እኔን ሳታማከር ምንም ዓይነት ውሳኔ እንዳትወስን” ስትለኝ “እሺ” ብዬ ቃል ገብቼለት ነበር። እኔ ግን እርሷን ለማማከር ጊዜውና ሁኔታው ያልተመቸኝ ቢሆንም አሁን ግን እንደገና ከሰው ስለማው ትልቅ ጸጸት ሆነብኝ።

ከአረፋይነ ጋርም ለመጀመሪያ ጊዜ ከድላይ ጋር ስለነበረን ግንኙነት ያወራነው ኤርትራ ውስጥ ከገባን በኋላ ነው። አረፋይነ ከድላይ ጋር ስለነበረን ግንኙነት እንሥቶ እርሱና ቢጋንታዋ ውስጥ ያሉት ጓደኞቹ በጣም ይጠረጥሩን እንደነበረ ነገረኝ።

አረፋይነ የእርሷ ጋንታ የፓርቲ ኮሚቴ አባል ስለነበረ ሁኔታውን በደንብ ተከታትሏል። “አሁን ሁሉም ነገር አልፏል። ከድላይ ጋር ስለነበረህ ግንኙነት እናማችሁ ነበር። በድርጅቱ ምበኩል ይሁን በግል ስለ ግንኙነታችሁ በደንብ ነበር የምናውቀው። አሁን እስቲ እወነቱን ራሱህ ንገረኝ” አለኝና ሐቁን ስነግረው በጣም ተደነቀ።

የአሲምባ ፍቅር

“በፍጹም እናምናችሁም ነበር። ምክንያቱም የምታደርጉት ነገር ሁሉ የፍቅር እንደሆነ ከሁኔታችሁ ያስታወቅ ነበር። እጅ ከፍንጅ ስለአልተዳዘችሁ ምንም ልንላችሁ አልቻልንም እንጂ ሁለታችሁም በፍቅር ከንፍ ብላችሁ እንደነበረ ሁሉም ሰው አውቋል። በተለይ ጠፍታችሁ እድራችሁ የመጣችሁ ጊዜማ የሁሉም ሹክሹክታ ስለናንተ ብቻ ሆኖ ነበር።

‘አሁን እንግዲህ ከሠራዊቱ ወጥተናል’ ምንም የምትፈራው ነገር የለህም፤ ነጻ ሆነህ፤ ምንም ዓይነት የወሲብ ግንኙነት አልፈጸምንም ብለህ ስትነግረኝ አመንኩህ። ምክንያቱም አሁን የሚያስደብቅህ ምንም ምክንያት የለምና። ደግሞም ሁለታችሁም ወጣቶች ስለነበራችሁ ምንም ነገር ብታደርጉ የሚያሳፍር ነገር እንደሌለው አውቃለሁ። እንተ፤ እውነቱን የምትናገር፤ ንጹሕና ሐቀኛ እንደሆንክ አወቃለሁ፤ ስለዚህ እምንሀለሁ። ማመን ብቻ አይደለም ዓላማችሁን አስቀድማችሁ የወጣትነት ስሜታችሁን ተቆጣጥራችሁ በማሳለፋችሁ፤ ስለሁለታችሁም የተሰማኝን ትልቅ ከብርና እድናቆት ልነግርህ አፈልጋለሁ” አለኝ። ኤርትራ ውስጥ በነበርንበት ጊዜ ከድርጅቱም ጋር በተያያዘ እንዳንድ ውይይቶችን እናደርግ ነበረ። እኛን ያልተማርነውን ልጆች ዝቅ እድርን በመመልከት ስለተፈጠረው ችግር ‘እገለሉን’ የሚል ስሜት ያደረገባቸው ልጆች አጋጥመውኝ ከእነርሱ ጋር ተወያይቻለሁ።

እኔ ችግሩን እንዴት እንደምመለከተው ነግራቸው ከብዙዎቹ ጋር ተስማምተናል። “እንደ እኔ አመለካከት፤ ድርጅቱ በኅብረ ብሔራዊ ትግል የሚያምን ስለሆነ የሁሉንም ብሔር አባላት በእኩል የሚመለከትና የሚቀበል ዓላማ ይዞ የሚራመድ ነበር። ሠራዊቱም፤ ከሁሉም የኢትዮጵያ ብሔረሰቦች የተውጣጣ ሠራዊት ሆኖ ነው የተደራጀው። የተለያዩ ቋንቋዎች የምንናገር ግን በጓዳዊ ፍቅርና ስሜት እንድንት ያለን ነበርን። በብሔር፤ በቋንቋ፤ በባህል ወይም በሃይማኖት ምክንያት እርስ በእርሳችን ተጣልተን አናውቅም። ልክ ከእንድ ቤተሰብ እንደተወለድን ሆነን ነበር እርስ በእርሳችን የምንተላለበው።

የአካሄድ ልዩነት እየተፈጠረ ሲመጣ ግን በርእዮተ ዓለማዊ ጥያቄዎች ላይ ሲጨቃጨቁ አንደነበረ አናውቃለን። እኛ ኢፍትሐዊነትንና ጭቆናን በማስወገድ ሕዝብን ነጻ ማውጣትን ዓላማችን አድርገን የደርግን ግፊት መንግስት ከማስወገድ ተልእኮአችን በቀር ብዙ የምናውቀው ነገር አልነበረንም። በእርማት እንቅስቃሴው ከተገለጸው በቀር በድርጅቱ ውስጥ የተፈጠረውን መሠረታዊ ልዩነት፤ በተለይ ልዩ ሐሳብ ይዘው የሚንቀሳቀሱ ሰዎችን ዓላማ ጠልቀን አናውቅም። በዚህ ምክንያት አንዱ አንዱን ሲከታተል፤ አንዱ ከሌላው ሲጠነቀቅ፤ በኋላም ማሰር ሲመጣ በድርጊት ብቻ ነበር የልዩነቱን ነገር ያየው።

ብዙ የምናምናቸውና ተሰሚ የነበሩ ልጆች ሲታሰሩ ብዙዎቻችን ደስ አላለንም። እኛ ደግሞ ከበሬትም አመራሩ የሚያዘንን ሰለምናደርግና ስለእነሱ ልዩነት አንደማናውቅ ስለሚያውቁ እኛን ነበር የሚያምኑን። በአመራሩ ላይ ቅሬታ ያላቸው ደግሞ በዚህ የተነሣ በእኛ ላይ ቅሬታ ስለተሰማቸው በነበረብን ድክመት ገብተው ሞራላችንን በመንካት ስሜታቸውን ለመግለጽ ይሞክሩ እንጂ በትምህርታችን ቢሆን ኖሮ ድሮውንስ ለምን እንደዚያ ዓይነት አመለካከት አልተንጸባረቀም ነበር? ብዬ አስባለሁ።

“እኛን የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ስላልጨረሰን “እነኚህ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ያልጨረሱ፤ ወታደራዊ ካልሆነ በስተቀር ፖለቲካዊ ብስለት የሌላቸው፤ ያልነቁ፤ የድሮ አመራሮች የሚሉዋቸውን ብቻ የሚሰሙ፤ የድሮ አመራር ቡቹሎች” እያሉ የሚተቹንና የሚነቅፉን በዚሁ ምክንያት እንጂ በሌላ አልነበረም ብዬ ነው የማምነው። ስለዚህ በድርጅቱ የአካሄድ ልዩነት ከተፈጠረ በኋላ የመጣ ከራሳቸው ልዩነት ጋራ የተያያዘ እንጂ ከብሔር ጋር የተያያዘ መሠረት አልነበረውም ባይ ነኝ።

“ከዚህም በተጨማሪ የማግለል ዝንባሌው በእኛ ላይ ብቻ የመጣ ሳይሆን በአየር ወለዶችም ላይ ይሰነዘር እንደነበረ እናውቃለን። አየር ወለዶችንም አንዳንድ

ጊዜ “እነኚህ ነጭ ሠራዊት ያሠለጠናቸው ናቸው፤ ቀይ ሰራዊት አይደለም” እያሉ የሚተቹ ነበሩ። አየር ወለዶች ግን በወታደራዊም ሆነ በፖለቲካዊ አስተሳሰብ በጣም የበሰሉና ለድርጅቱ ትልቅ ጉልበት የሰጡ እንደነበሩ ማንም አይከድም። በማሠልጠን፤ በመዋጋትና በማዋጋትም፤ በሁሉም በኩል ትልቅ ድርሻ የነበራቸው እንደሆኑ ማንም አይዘነጋም። ስለዚህ አየር ወለዶችም እንደእኛ ሁሉ የመወቀስና የመግለል ሙከራ ተደርጎባቸው ነበር። ይሄ በስተኋላ በመካከላችን የተከሠተ እነስተኛ መራራቅ የነበረውን ፍቅርና መተሳሰብ በምንም ተአምር ሊሸር የሚችል መሠረታዊ ጉዳይ ሆኖ መታየት የሚገባው አይደለም ብዬ ስሜቴን ገለጽኩላቸው።

በዚህ ዓይነት ስንወያይ ያጋጠሙኝ በሙሉ በሠራዊቱ ውስጥ እያሉ ስለአሳለፉት የትግል ሕይወት ፍቅርና አንድነት እያነሱ የሚከሩ ነበሩ። እንዲያውም ያሳለፏቸውን ውጊያዎች፤ የሞቱትን ጓዶች እያስታወሱ የሚያለቅሱም ነበሩ። አንዳንዴ እንዲህ ዓይነት ውይይቶችን እያደረግኝ በተለያዩ መንገዶችም ጊዜያችንን ለማሳለፍ እየሞከርን መጨረሻችን ምን ይሆን? እያልን ቀናትን፤ ሳምንታትንና ወራት መቁጠር ጀመርን።

ጀብሀዎች ይቀበሉን እንጂ መጨረሻችን ምን እንደሆነ አላወቅንም። ድርጅቱ ከጀብሀም ሆነ ከሻቢያ ጋር ያለው ግንኙነት እንደተበላሸ አናውቃለን። ከኤርትራ ድርጅቶች ጋር ያለው ግንኙነት በጣም ከመበላሸቱ የተነሣ፤ ኤርትራ ውስጥ የነበሩ ጓዶች እከባቢውን ለቅቀው እንዲወጡ ተደርገው እንደነበር ብዙዎቻችን ሰምተናል። ጌትነት እንደተመታ “እባካችሁ አሳከሙልን” ተብለው ፈቃደኛ ሳይሆኑ ቀርተዋል። ከልላም እንደዚሁ ሰላስ (የዘርኡ ከሀሸን ሚስት) ከፍተኛ ሕክምና አስፈልጓት በሽክም ወደ ኤርትራ፤ ጾሮና ተወስዳ “አናከምም ቦታ የለንም” ብለው መልሰዋታል። ይሁን እንጂ እስከ አሁን እኛን ከፋ ፊት አላሳዩንም። ደግሞም ከድተን የመጣን ስለሆነ በጥላቻ አይተው ከፋ ነገር ሊያመጡብን ይችላሉ የሚል ግምት የለንም።

ከዛሬ ነገ ሱዳን እንዲሁ ብለን በመጠበቅ ሦስት ወራት እየሆነን ነው። ቸግር ይኖር ይሆናል ብለን መጠራጠራችን ግን አልቀረም። እንዳንደ ጭንቀት የማይቀር ቢሆንም በምናደርጋቸው የቡድን ውይይቶችና በነበረን ጓዳዊ ፍቅር እንደምንም ጊዜውን ለመግፋት እንግዳክ ነበረ። ሌላው የሚያሳስብን ነገር ደግሞ የቀሩት ጓዶቻችን ጉዳይ ነበር። መጨረሻቸው ምን ሊሆን እንደሚችል እያሰብን ከመጨነቅ አልተቆጠብንም። ከዚያ ውጭ ብዙዎቻችን በድርጅቱም ሆነ በአመራሩ ላይ ከቅሬታ ሌላ ጥላቻ አልነበረብንም።

በአንደዚያ ያለ ሁኔታ ለአራት ወራት ያህል አሊጊደርና ባርካ አካባቢ በጀብህ ስር ሆነን ቆየን። በኋላ የጀብህ ሰዎች ወደ ሱዳን የምንሻገርበትን ሁኔታ ተነጋግረው አመቺ ሁኔታና ጊዜ እየጠብቁ እንደሆነ ነገሩን። ከትንሽ ጊዜ በኋላም የሚጠበቀው ቀን ደረሰ። ሁላችንም በአንድ ጊዜ ከጀብህ ወታደሮች ጋር ወደ ሱዳን ጠረፍ ተጉዞን ኤርትራና ሱዳን ድንበር ወደምትገኘው፤ ከሰላ ከተማ ደርሰን።

ከሰላ እንደገባን የከተማዋ የጸጥታ ክፍል ሐላፊዎች ተረከቡንና በስደተኝነት ተመዘገብን። የወረዳው ሐላፊዎች አስቀድመው ለእኛ የሚሆን ልዩ መጠለያ አዘጋጅተው ስለነበር ብዙም ሳንቆይ የስደተኛ መታወቂያ ወረቀት ተሰጥቶን ከታጋይነት ወደ ሕጋዊ ስደተኝነት ተለውጠን በባቡር ወደ ገዳሪፍ ተላከን።

«ያለፈ ጥረታችንን፤ ሳስታምመው ትዝ ሲለኝ

ከሞከርነው ነገር ይልቅ፤ ያልሞከርነው ነው 'ሚቆጩኝ'»

ጸጋዬ ገ/መድህን፤ የቴዎድሮስ ሰንበት ከመቅደላ

ገዳሪፍ ስንሄድ ትንሽ ሆድ ብለኝ ነበር። እንደደርሰን ግን የማውቃቸውና ከእኛ ጋር የነበሩ ሌሎች ጓደኞቻችንን ሳንገኝ ተጽናኗል። በሱዳን ቆይታችን ሁላችንም በተለያዩ መንገዶች ወደተለያዩ ቦታዎች ለመሄድ፤ ለመሥራትና ለመማር እንግዳክ ነበር። እኔ እማራለሁ ብዬ በተባበሩት መንግሥታት የስደተኞች ጉዳይ መሥሪያ ቤት በኩል አንድ የቴክኒክ ትምህርት ቤት ገብቼ የአንድ ዓመት ኮርስ መከታተል ጀመርኩ።

እርስ በእርስ በምናደርገው ግንኙነታችን ከሠራዊቱ ጋር የተያያዙ አዳዲስ ወሬዎች መስማት ጀመርን። ወሬዎቹ በመካከላችን የነበሩ ነገር ግን በድርጅቱ የዲሲፕሊን ሕግ ምክንያት ያልሰማናቸው ምስጢርነት ያላቸውና የሌላቸውም ሲሆኑ እንዳንገደብ የሚያስቁ እንዳንገደብ ደግሞ የሚያሳዝኑ ወሬዎች ነበሩ።

አንድ ቀን እጅግ ልብ የሚሰብርና ከእኔ ጋር በቀጥታ የሚያያዝ አንድ ወሬ ሰማሁ። ወሬው የመጣው የውቅሮ የማጥቃት ተልእኮ ጊዜ በውቅሮ ከተማ ውስጥ ከነበረ ሰው ነው። ከውቅሮ ወጊያ ስንመለስ ጠላት የየአቢዩን አስከሬን ሊያወጣው ይችላል ብለው የሰጡ ጓዶች አስከሬኑን አስቀምጠው "እንዳለ እንቅበረው ወይስ እንገቱን እንቁረጥና እንውሰድ" በሚል ግራ ተጋበተው እኔን ጠብቀው ሐሳቤን ጠይቀውኝ እንደነበር ይታወቃል። እኔም እንገት መቁረጡን ተቃውሜ በሥርዓት ቀበረኝው ነበር የሄድኝው። ገዳሪፍ ከገባሁ በኋላ ግን የደርግ ሰዎች አስከሬኑን ከተቀበረበት አውጥተው ከሕብስቱ አስከሬን ጋር ውቅሮ ከተማ መንገድ ላይ ጥለው ሕዝቡን እንዳስፈራሩበት ሰማሁ።

ከዚያም በላይ ቆሽቴን ያሳረረውና ያንገጠጠኝ፤ የየአቢዩን እናት የልጃቸውን አስከሬን ዓይተው እእምሯቸውን እንደላቱና በሽታ ላይ

መውደቃቸውን መስማቴ ነበር። “ምነው አንተን ቆርጠን በቀበርነው ኖሮ” ብዬም አስከ መጸጸት ደረስኩ። ወሬውን ከሰማሁበት ቀን ጀምሮም ከራሴ ጋር ቀን ከሌት በመሟገት የኅሊና ዕረፍት አጣሁ። አሁንም ግን ራሴን ስፈትሽው የምወደውን ጓዴን አንገት ተቆርጦ ማየት ለመቻሌ እርግጠኛ አይደለሁም። በሌላ በኩል “ምነው አርሱ እምቢ ባይልና መጀመሪያ በተመደበበት ቡድን በቆየ ኖሮ” አላለሁ። እንደዚያ ቢሆን አርሱም እናቴም ይተርፉ ነበር የሚል ባዶ ሐሳብ ይመጣብኛል። በሌላ በኩል እኔ ከመድረሴ በፊት የነበሩት ጓዶች በራሳቸው ውሳኔ እንዳሉት ቢፈጽሙት ምን ነበረበት? እንዲያ ተደርጎ ቢሆን ኖሮ ቢያንስ እናቴን እለምሮአቸውን ከማጣት ማትረፍ ይቻል ነበረ እያልኩ ፋይዳ በሌለው ሐሳብ ሰዋልል ከርሜክለሁ። በዚያ ሰዎች ስለ የአቢይቶና ስለ እናቴ እያሰብኩ ለብዙ ቀናት እንቅልፍ ለጥቼ እያለቀስኩ ቀን ከሌት በጭንቀት ማሳለፍ አልለቅህ ብሎኝ ስቸገር ከረምኩ። አዎ! ሁሉም አለፈ - ከእኔ ጸጸት በስተቀር።

ገዳሪፍ ወሬ የሚመጣው ከዚህም ከዚያም ነው። ገዳሪፍ ከሚመለሰው ነጋዴዎች ጋር ከሚተዋወቁት ሰዎች ሊሆን ይችላል። እነርሱ ከአካባቢያቸው፣ ከእኛና ከቤተሰብ ጋር የተያያዘ ወሬ አግኝተው ሲያመጡ ወደ እኛ ይደርሳል። በሌላ በኩል በየጊዜው ከሠራዊቱ እየከዱ በሚመጡ አባላትም በኩል የሚደርሱን ወሬዎች ነበሩ። ከሠራዊቱና ከፓርቲ ሥራ ጋር በተያያዘ ወደ ገዳሪ የሚመጡና ሱዳን ውስጥ የሚቀመጡ የድርጅት ሰዎች በየጊዜው እኛ ወደአለንበት ብቅ እያሉ ያነጋግሩን ነበር።

ተስፋዬ ሊዲያ፣ ሱዳን ውስጥ ለድርጅቱ ሥራ ከተቀመጡ የድርጅት ሰዎች አንዱ ስለነበር፣ እንዳንዴ እየመጣ ስለአለብን ቸግርና በድርጅቱ ላይ ስለነበረን ቅሬታ እየጠየቀን ወደ ድርጅቱ እንደገና እንደገመለስ ለማሳመንና በሌላም ጉዳይ እኛ ዘንድ ይመላለስ ነበር። አንድ ቀን ምን እንደሰማ አላውቅም መጣና ‘ሊድላይ ደብዳቤ መላክ ከፈለግክ ጸፍና እኛ እናደርስልህለን’ አለኝ። የምጽፈውን

የአሲምባ ፍቅር

ደብዳቤ ድርጅቱ ሊያነበው ስለሚችል፣ ምንም ጥቅም የለውም ብዬ ደብዳቤ ለመላክ እንደማልፈልግ ነገርኩትና ከእሱ ጋር ያለን ግንኙነትም በዚሁ አባቃ።

በሱዳን ቆይታችን ከነበረበኝ የጤና ቸግር አንዱ አርትራ የያዘኝ ወባ አልፎ አልፎ እየተነሣብኝ መቸገራ ነው። እንደምንም በመድኃኒት ኃይል እየተሻለኝ ደኅና እሆንና ትንሽ ወራት ቆይቶ እያገረሽ ይመለሰብኝ ነበር። በዚያን ጊዜ ሜዳ እያለን በሐኪምነት ስትሠራ የነበረችው ጆዝ በሕክምናውም በመድኃኒቱም እየተባበረችና ትረዳኝ ነበር።

አንድ ቀን ለድርጅት ሥራ ሱዳን ካሉና ከሜዳ ከሚመጡት መካከል አንድ ከንፋሮሚባል የሠራዊት አባል ለድርጅት ሥራ መጥቶ ተዋውቀን ‘አማኑኤል አባላለሁ’ ስለው ደነገጠና ትክ ብሎ አይቶኝ

“አንተነህ እንዴ አማኑኤል፣ ስለአንተ ብዙ ነገር ሰምቻለሁ” አለኝ።

“ሳቅ አልኩና ከማነው የሰማሽው?” ብዬ ጠየቅኩት። ምናልባት ከድላይ ወይም ደግሞ ከሌሎች ከድላይ ጋር ስለነበረን ግንኙነት ሰምቶ ይሆናል ብዬ አሰብኩ።

“ጸጋዬ ደብተራው ሁል ጊዜ ነው የሚያነሣህ። በጣም ነው የሚወድህ። በጣምም ነበር የሚተማመንብህ” አለና እንደገና በደንብ አጥንቶ ተመለከተኝ።

ጸጋዬ ደብተራውን በጣም እንደምወደውና አሁም ለእኔ ጥሩ አመለካከት እንደነበረው ባውቅም ያን ያህል ያስታውሰኛል ብዬ ገምጽ አላውቅም። ከከንፉ አፍ ያን በመስማቴ ደስ አለኝ። “ደኅና ነው ጸጋዬ?” ብዬ ጠየቅኩት።

“ደኅና ነው” ብሎ መለሰልኝና የጀመረውን በመቀጠል ‘ወሎ፣ ጎንደር፣ ብዙ ቸግር እንዳሳለፍክ፣ በውጊያም ላይ ብዙ ቦታ እንደተካፈልክና ብዙ ልምድ እንዳለህ ይናገር ነበር። በዓላማህ ጠንካራ እንደነበርክና ለሠራዊቱ የነበረህን ፍቅር፣ ሌላም ሌላም ሲናገር ሰምቸው፣ ‘አማኑኤል ምን ዓይነት ልጅ ነው?’ አል ነበር። ዛሬ ላገኝህና ልተዋወቅህ ዕድል ስላገኘሁ በጣም ደስ ብሎኛል። ከተመለስኩና ጸጋዬን

ካገኘሁት መቼም ስለአንተ ስነግረው በጣም ደስ እንደሚለው እርግጠኛ ነኝ። አለኝ - ፈግግ ብሎ።

የድርጅት ሰዎች አግኝቼ ባወራሁ ቁጥር ሁኔታዎች እየተሻሻሉ እንደሆነ ይነግሩኛል። ወደ ትግል ዓለም እንድመለስም ለማሳመን ሲጥሩ ቆይተዋል። ቀስ በቀስም ወደሠራዊቱ የመመለሱ ነገር በእእምሮዬ መጉላላት ጀመረ። ሁኔታዎች እየተሻሻሉ ናቸው ወደሚል አመለካከት አዘንብዬ ከአራሴ ጋር መነጋገርም ጀመርኩ። ለማናቸውም ግን “እሺ! ጊዜ ስጡኝና ላስብበት” ከማለት ያለፈ ሌላ ፍንጭ ልስጣቸው አልፈለግሁም።

ከእነርሱ ጋር ሳወራ እነዚያ ያለፉ የሚያስቆጩኝና የሚያቃጥሉኝ ነገሮች ቀስ እያሉ እየደበዘዙ ሲሄዱ ይሰማኛል። አሁን ደግሞ ስለጸጋዬ ደብተራው ስለማ ለመመለስ ውስጤ የሚገፋፋበት ተጨማሪ ምክንያት አገኘ። ስለጸጋዬ ደብተራው ሳስብ “ምነው ሄጄ አጠገቡ በሆንኩ። ምነው እንደበፊቱ በቀመለኝና ሲጨርስ ፊቱ ላይ የሚነበበውን የእናትነት ስሜት ባየሁ። ምነው አጠገቡ ሆኜ ከፋ እንዳይነካው በጠበቅኩት” አላለሁ። በዚያ ላይ ሳልሰናበታትና ሳላገኛት በድንገት የተለየኋት ድላይ እዚያ አለች። ዓይኗን እንኳ ባየሁ የሚል ጉጉት ደግሞ በውስጤ ይብላላል። ስውል ሳድር ውስጤ የበለጠ እየተገፋፋ በየቀኑ መነሣሣቱ እየጨመረብኝ ሄደ።

ከእውነቱ ጋር ላለመፋጠጥ ነው እንጂ እኔ በወጣሁበት ጊዜ ድርጅቱ የነበረበት ውጪያዊም ሆነ ውስጣዊ ችግር እንዲህ በዋዛ የሚሻሻል እንዳልሆነ ልቦናዬ ይነግረኛል። ልቦናዬ የሚነግረኝን መስማት አልፈለግኩም። እንዲያውም ሳባብለው ቆይቼ “እምቢ አልሰማህም! አመለሳለሁ!” በማለት በልቦናዬ ማመጽ ጀምረዋለሁ።

ከሠራዊቱ ተሰናብተውና ወይም ጠፍተው የሚመጡ አባላትን ሳገኝ ስለሁኔታው ሳልጠይቅ አላልፍም። ሁሉም የድርጅቱ ሁኔታ ጥሩ እንዳልሆነ

እንዲያውም

እየባሰበት በመሆኑ በፍጹም

እንዳልመለስ ነበር የሚነግሩኝ። አንዳንድ በአመራሩ ያልተደሰቱ ጓዶች ቅሬታቸውን እንዳቀረቡና ከአመራሩ ጋር እየተፋጠጡ እንደሆነም ሰምቻለሁ። እንዲያውም በከፉ መተያየት እንደበዛና ውጥረት እንደነገሠ ሲነግሩኝ ግራ ገባኝ። ሆኖም ግን ላለማመን ሰብብ እየፈለግሁ ከራሴ ጋር አታገላለሁ። ከከዱ አባላት መቼም ብዙ አዎንታዊ መረጃ መጠበቅ እንደማይቻል አውቃለሁ። በሚናገሩት ውስጥ ግን ብዙ እውነታ እንደነበረ ተሰምቶኛል። ውስጤን ግን “እምቢ” አልኩት።

በዚያ መወላወል ላይ ሆኜ ሐዲሽ በየገዳሪፍ መጣና ተገናኘን። ከሐዲሽ ጋር የምንተዋወቀው አሲምባ አያለሁ ሲሆን ያኔ ከፍተኛ የመረጃ ክፍል ባለሥልጣን እንደነበረ አውቃለሁ። ሐዲሽ ገዳሪፍ የመጣው ድርጅቱን ከድቶ ሳይሆን ለድርጅቱ ሥራ ነበር። “አማኑኤል እንኳን አገኘሁህ” አለኝ ሐዲሽ ከሰላምታ በኋላ። በመገናኘታችን ደስ መሰኘቱን ፊቱ ይናገራል። ሞቅ ያለ ሰላምታ ከተሰዋወጥን በኋላ ስለገዳሪፍ ኑሮ፤ አሁን በምን ሁኔታ ላይ እንዳለሁና ስለጤንነቱ ጠየቀኝ። ስለጤንነቱም ሆነ ስለጀመርኩት ትምህርት በጠቅላላ ስለሕይወቴ ሁሉንም ነገር ነገርኩት። ስለጤንነቱ ማድረግ ያለብኝን ጥንቃቄ መከሮኝ ትምህርት በመማሪ ደግሞ በጣም መደሰቱን ነገረኝ።

እኔም በተራዬ ወደ ድርጅቱ ለመመለስ መፈለጌን ሳልነግረው፤ ሁልጊዜ ከድርጅቱ ጠፍተውም ሆነ ለሥራ ሲመጡ ለማንኛውም የማቀርባቸውን ጥያቄዎች በደፈናው፤ ጠየቅሁት። ከዚያም የበለሳ ሁኔታ እንዴት እንደነበረ ጠየቅሁት።

“ሁኔታዎች ጥሩ አይደሉም፤ ነገሮች ሁሉ የባሰ እየተበላሹ ነው” ብሎ ሲመልስልኝ ጆሮዬን ማመን አቅቶኝ፤ በጣም ደነገጥኩ። እኔ እንደዚያ ዓይነት መልስ የምጠብቀው ከድተው ከመጡ አባላት እንጂ እንደእርሱ በድርጅት ሥራ ላይ ካሉት አልነበረም። ከዚያ ቀደም ካነጋገርኳቸው መካከል

እንደዚያ ዓይነት ያልተጠበቀ ምላሽ አላገኘሁም። የሀዲሽ ምላሽ ግን የመጀመሪያዬ ነበረ።

“ታዲያ መጨረሻው ምንድነው። ሁሉም ነገር አበቃለት? ድርጅቱ ከፈረሰ ሠራዊቱም ሊበተን ነው ማለት ነው?” አልኩት ድንጋጤዬ እያስታወቀብኝ። ዝርዝሩን እንዲነግረኝ እየጠየቅኩት ነበር።

“አይታወቅም፤ ምናልባት እንዳንድ ነገሮች ከተለወጡ እንደገና መስመር ለማስያዝ የሚቻልበት ሁኔታም አለ። ቢሆንም በቅርቡ ሳይሆን ጊዜ የሚጠይቅ ይመስለኛል” አለኝ ገጽታው ላይ ተስፋ መቁረጥ እየታየበት። ብዙ ካወራን በኋላ እሱን ባላገኝ ኖሮ ልመለስ እያሰብኩ እንደነበረ ገለጽኩለት።

“በጭራሽ! አሁን ለመመለስ እንዳታሰብ! አንተ ብዙ አስተዋጽኦ ያደረግክና ብዙ ልምድ ያለህ ነህ። ሁኔታዎች እስኪሻሻሉ ትምህርትን ተማር በኋላ ብዙ ልትጠቅመን ትችላለህ። እንደእኔ! እዚህ በተቻለህ መጠን በርትተህ ብትማርልን አመርጣለሁ” አለኝ።

“እንዲህ መጥፎ ከሆነ አንተስ ለምን በዚህ አትቀርም?” ብዬ ጠየቅኩት።

“እኔ ዕድሜዬም ገፍቷል! ካሁን በኋላ የከተማ ኑሮ እንደ አዲስ መጀመር አልችልም። እዚህ ብሞት ነው የሚሻለኝ። ሁሉ ነገር ተበላሽቶ ድርጅቱ ቢበተንና ብቻዬን ብቀር እንኳ ጫካ ገብቼ ቀሪ ዕድሜዬን እገፋለሁ እንጂ የከተማ ኑሮን አልሞክረውም” ሲለኝ በጣም አሳዘነኝ።

ሐዲሽን ካገኘሁ በኋላ የመመለስ ሐሳቤን እርግፍ አድርጌ ተወኩትና ስለወደፊቱ መደበኛ ሕይወቴ ማሰብና ማቀድ ጀመርኩ። ማታ ወደ መኝታዬ ስሄድ ቀን ከሰማሁት ተነሥቼ የማስታውሳቸውን ነገሮች ወደ እእምሮዬ እያመጣሁ አብላለሁ። ድርጅቱ በአመራሩ ውስጣዊ ችግር የተነሣ ከማይወጣበት ችግር ውስጥ ገብቶ ከፊቱ ያለውን አደጋ እንኳ ለማየት እያቃተው ነበር። በዚህም ራሱን ጠልፎ የጣለው ራሱ እንደሆነ አስባለሁ። በዚያን ጊዜ ቅሬታ የነበረው

የአሲምባ ፍቅር

ከወያኔ ጋር በተነሣው ጦርነት ብቻ ሳይሆን በፊትም የነበረ ነው። ለምሳሌ እርማት እንቅስቃሴ ግቡን አልመታም። ሁኔታዎች እየተበላሹ ለመምጣታቸው እንዱ ምልክት ወታደራዊ ዲሲፕሊን ጭምር እየላለ መሄዱ ነበር። ወታደራዊ ዲሲፕሊንና ሞራል ከሌለና ከተበላሸ ጦርነትን በጀብደኝነት ብቻ ለመዋጋት አይቻልም።

በዚያን ጊዜ ከከተማ ወደ ሠራዊቱ ሲገቡ የነበሩ ጓዶች ከተማ ለቀይ ሽብር የተጋለጡ አለያም ከደርግ ሠራዊት ከድተው የሚመጡ አባላት ነበሩ። ከዚያ ውጭ እርሶ እደሩን ለሠራዊት አባልነት አልመለመለም። እርሶ እደሩ ደግሞ ከእኛ ጋር ለመሰለፍ ብዙ ፍላጎት ነበረው፤ እኛ ግን በደንብ አልቀረብነውም። እናም ድርጅቱ የምሁራንብቻ ሆነ። እንደዚያ ዓይነቱን አካሄድ ይመስለኛል ብዙዎቹ የተቃወሙት። የውስጥ ችግሮቹ ሲባባሱ ደግሞ በተለያየ መልክ ይገለጹ ነበረ። ለምሳሌ የውቅሮ ተልእኮ አለመሳካቱ ጠላት ቀድሞ መረጃው ስለደረሰው ነበር። ጠላት መረጃ ሊያገኝ የቻለው ደግሞ ፓርቲው በወታደራዊ ተልእኮው ተሳትፎ ስለነበረው ከፓርቲው ውስጣዊ ልዩነት ጋር በተያያዘ መረጃ አሳልፎ የሰጠ አካል በመኖሩ እንደሆነ ይገመታል። ሠራዊቱን ለማስመታት ወይም ማጥቃቱን እንዲተው የፈለገ ወገን ያደረገው ነገር ነበረ። አለበለዚያ ግን ምስጢሩን የሚያውቁት የተወሰኑ ሰዎች ብቻ ስለነበሩ መረጃው በሰፊው የተዳረሰ ባለመሆኑ ሊወጣ አይችልም።

መረጃውን ያወጡት የሠራዊቱ አባላት ነበሩ ለማለት በፍጹም አይቻልም። መረጃ ለጠላት በመንገር ሕይወታቸውን ለጠላት አጋልጠው ሰጥተው ከእኛ ጋር ጦርነት ውስጥ እንዴት ይገባሉ? ነገር ግን መረጃውን ጠላት እንዳወቀ ሲሰሙ ዕቅዱን ይሰርዙታል ብለው የከተማው ሰዎች አሰበው ይሆናል። አሁንም ድረስ ብዙዎቹ አባላት የሠራዊቱ አመራር መረጃው መውጣቱን ጦርነቱ ከመጀመሩ በፊት ሰምተው እንደነበረ እያውቁም። እኔም ይሄንን ምስጢር አስከ አሁንም ድረስ ለማንም አልተናገርኩም።

በ1972 ዓ.ም. የመጀመሪያ ወራት ውስጥ መሐመድ እንደሚፈልገኝ ነግሮኝ እንደ ሻይ ቤት ለመገናኘት ቀጠሮ ያዘን። በቀጠሮው ሰዓት መሐመድ የመጣው ከገብረ ጻድቃን ነጋሽ ጋር ነበር ። ከተቀመጥኩበት ተነሥቼ ተቀበልኳቸው። ሁሉምም ከባድ የሐዘን ሰሜት ይታይባቸዋል፤ የተፈጠረ ችግር እንዳለ ተሰማኝ። እንደተቀመጡ ተጨማሪ ጊዜ ሳልሰጣቸው “ምንው፤ ደኅና አይደላችሁም እንዴ?” ብዬ ጠየቅሁ። “እኛ እንኳን ደኅና ነን። አንድ የሚያሳዘን ነገር ገብረ ጻድቃን ሰምቶ ነገረኝና እሱን ልንነግርህ መጣኝ አለ መሐመድ።

“ሰሞኑን ከበለሳ የመጣ ሰው በአጋጣሚ ስለ ድላይ አንድ ወሬ ነገረኝና...” አለና ገብረ ጻድቃን ዐረፍተ ነገሩን ሳይጨርሰው፤ አንገቱን ወደመሬት ደፋና ዝም አለ።

ግራ ገብቶኝ ወደ መሐመድ ዞር ስል እርሱም ፊቴን ማየት የፈራ ይመስል አንገቱን ወደታች አቀርቀረና ዝም አለ።

“ምንድነው የሰማኸው? ድላይ ምን? ድላይ ምን ሆነች አሉህ?” ብዬ ገብረ ጻድቃን ላይ አፈጠጠኩበት። እርሱ ግን አንገቱን ወደታች እንዳቀረቀረ ዝምታውን ቀጠለ።

“ምን ሆናችኋል?! ምንድነው የሰማችሁት?! ድላይ ምን ሆነች? ንጉሻ እንጂ! ድላይ ምን ሆነች? ታመመች? ቆሰለች? ብቻ ሞተች እንዳትሉኝ?” ትዕግሥት አጥቼ በጥያቄ አጣደፍኳቸው። ልሰማ የመረጥኩትን ማስቀደሜና ልሰማ የማልፈልገውን ማራቂ ነበር። ውስጤ ግን እውነተኛው በመጨረሻ የተናገርኩት እንደሆነ ነግሮኛል። ብቻ ላለመቀበል እየታገልኩ መልሳቸውን መጠበቅ ጀመርኩ።

መሐመድ ቀና አለና አንገቱን በአዎንታ ነቀነቀ። ገብረ ጻድቃንም ተከተለና ቀና ብሎ በትካዜ እየተመለከተኝ እርሱም አንገቱን በአዎንታ ነቀነቀ። “ትናንት

ነው የነገሩኝ። ኃይሏ ከነበረችበት ቦታ ወደሌላ መንደር ስትሄድ ያደቡ ሽፍቶች ሳታያቸው ተኩሰው እንደመቷት ነው የነገሩኝ አለ።

“እና ማንም አልደረሰላትም!”

“እንደነገሩኝ ከሆነ ተኩሱ እንደተሰማበቅርብ የነበሩ ዓይኖች ደርሰውላት ነበር። ግን የተመታችው መጥፎ ቦታ ላይ ስለነበረ ልትተርፍ አልቻለችም” አለ።

የምናገረውና የምሆነው ነገር ጠፋኝ። ከንዶቼን ጠረጴዛ ላይ ተከልኳቸውና፤ ጉንጮቼን በመዳፎቼ ይገፍ እንገቱን ወደታች ደፋሁና ጸጥ አልኩ። እነርሱ ቀና ብለው በሰቀቀን እየተመለከቱኝ ነበር፤ አንገት የመድፋቱ ተራ ደግሞ የኔ ሆነ። ከሰውነቴ አንድ አካሌ ተቆርጦ እንደተወሰደ ያህል የሆነ ጎዶሎነት ተሰማኝ።

“ከአሁን በኋላ አንገናኝም ዛሬ የመጨረሻ ቀናችን ነው” ብላ የተናገረችበት ድምፅና ፊቷ ላይ የነበረው ሰሜት ዓይኔ ላይ መጣ። ራሴን መቆጣጠር ሊያቅተኝ ደረሰ። ሰውነቴ እንደመንቀጥቀጥ አደረገው፤ ሆኖ ውስጥ የሚተረማመስ ነገር ተሰማኝ። ዕንባዩ ገደቡን ጥሶ መውረድ እንደጀመረ የታወቀኝ በጉንጮቼ ላይ በተሰማኝ ለስ ያለ ሙቀት ነበር። ድንዝዝ ብዬ ለምን ያህል ጊዜ እንደቆየሁ አላውቅም፤ ሁለት እጆች የግራና ቀኝ ትከሻዬን ሲዳብሱኝ፤ የመሐመድና የገብረ ጻድቃን የማጽናናት ቃላት ወደጀርዎቼ ሲፈሱ ከፍቅ ይሰማኛል። “በቃ ምንም ማድረግ አይቻልም፤ ሞት ያለ ነገር ነው። አንተ ደግሞ ብዙ ክፉ ነገር ያየህ ሰው ነህ፤ ቻል አድርገው ...” የተለመዱ የማጽናኛ አረፍተ ነገሮች ነበሩ። ቢሆንም ግን በቅርቤ ስረዳና ውስጤ ድረስ ሲዘልቁ የማበረታታት አቅም ነበራቸው። የተለመዱ ቢሆኑም ቃላቱ በተወረወሩ ቁጥር ውስጤ “አዎ! አዎ!” እያለ እንድቀበል ሲታገል ታወቀኝ። በእውነትም በተወሰነ ደረጃ ቀስ በቀስ ራሴን ለመመለስና ቀና ለማለት አገዝኝ።

ከዚያ በኋላ በቀዝቀዝ ሰሜትም ቢሆን ፊት ለፊት እየተያየን ማውራት ጀመርን። መሐመድ፤ እኛ በነበርንበት ኃይል ሐኪም ሆኖ ሲሠራ የአኔንና

የድላይን የቅርብ ግንኙነት በሚገባ ያውቃል። በቴዎድሮስ ባሪያው የሚመራው የእነ ድላይ ጋንታ አባልም ስለነበረ፤ ድላይ ከጋንታዋ ተለይታ በተለያየ ጊዜ ከእኔ ጋር ስንጻድ አይቷል። ከሁኔታችን ግንኙነታችን ምን ያህል እንደነበረ እንኳን እንደ መሐመድ ቀርቦ ያየበወሬ የሰማሁሉ የሚያውቀው ነበረ። ሱዳን ከመጣን በኋላ ከእርሱ ጋር በጣም ተቀራርቦ ምናልባትም ሱዳን ከእርሱ በላይ ድላይን የሚያውቃት ሰው ስላልነበረ ስለድላይ ለማውራት በነበረኝ ፍላጎት ሳይሆን አይቀርም። መሐመድ በሱዳን የምስጢር ጓደኛዬ ሆኗል፤ ሁሉንም ነገር የማማከረውም ለእርሱ ብቻ ነበር። ስለኃይላችን ስናወራ ድላይ ሳትነሣ ቀርታ አታውቅም። በዚያ ላይ ከድላይ ጋር ብቻችን ስላሳለፍናቸው ጊዜያትም የነገርኩት እነግረው ነበረ። ከበለሳ ብዙ አባላት እየጠፉ ሲመጡ ድላይም ትመጣና እንገናኝ ይሆናል ብዬ እንዴት በጉጉትና በተስፋ አጠብቃት እንደነበርም ያውቃል። ገብረ ጻድቃን ወሬውን እንደሰማ መሐመድን የፈለገው ይህንን ጥብቅ ግንኙነታችንን ስለሚያውቅ ይመስለኛል።

ወደ ገብረ ጻድቅን ዞር አልኩና ወሬው ምን ያህል እርግጠኛ እንደነበር ጠየቅኩት። በበታው የነበረ፤ በደንብ የሚያውቀውና የሚያምነው ሠራዊቱን ለቆ የመጣ አባል እንደነገረውና ሱዳን ለድርጅቱ ሥራ ከሚመለሱ ሰዎችም ማረጋገጫ እንዳገኘ ነገረኝ። ገብረ ጻድቃን ዝም ብሎ ያልተረጋገጠ ወሬ የሚቀበል አይነት ሰው እንዳልሆነም አውቃለሁ። የድላይ መርዶ ግን በጣም ስለከበደብኝ በቀላሉ ልቀበለው የምችለው ስላልሆነ ነበር እርግጠኛነቱን ልጠይቀው የተገፋፋሁት።

ከእነመሐመድ ጋር ከተለያየሁ በኋላ ለብቻዬ ከድላይ ጋር ያሳለፍናቸውን ጊዜያት እያሰብኩ መንገድ ለመንገድ ዕንባዬን እያዘራሁ ወደ መኖሪያዬ በታ ደረስኩ። ማንንም ሰው ማናገር አልፈለገኩም፤ ሰው የሚባል ፍጡር አስጠላኝ። ፍላጎቴ ብቻዬን መሆን ነበርና ከሰው ሁሉ ሸሸሁ። ለወራት

ያህል እንዲሁ ከሰው ጋር መነጋገር እንዳቃተኝ፤ ከድላይ ጋር ስላሳለፍናቸው ጊዜያት ብቻ እያሰብኩ በሀዘን አረንቋ ውስጥ እንደሰመጥኩ ሰነበትኩ።

ሌላው የማልረሳው ሱዳን ውስጥ ያገኘሁት አንተነህን ነበር። አንተነህ ቀይ ጸጉረ ሎጄ ዓይኖቼ በጣም የሚያምሩ መልክ መልካም፤ በጠባዩም በጣም ጥሩ ልጅ ነው። ተዋውቀን ብዙ ጊዜ አብረን ባንቆይም፤ በዚያች አጭር ጊዜ ውስጥ ተግባብተን ልብ ልልብ ተገናኝተን ነበር። ከአንተነህ ጋር የተዋወቅነው ወደ ጎንደር ትሄዳለች የተባለችውና መጨረሻ ላይ መሪ ሆኜ የተመደብኩባት ጋንታ ህያ ሰድሥት ውስጥ ነው። አርሱ በምክትል ጋንታ መሪነት ነበር የተመደበው። አጋጣሚ ሆኖ ሱዳን ከገባሁ በኋላ ካርቱም ውስጥ በሩቅ አየኝና እየሮጠ መጥቶ “አማኑኤል! አማኑኤል!” ብሎ ጠራኝ። የጠራኝን ሰው ለማረጋገጥዘር ብዬ ስመለከት አንተነህን እየሁት። እየሮጠ መጥቶ አቅፎ ሳመኝና ሻይ ቡና እንጠጣ ተባብለን፤ ካዛብላንካ የሚባል ካፍቴሪያ ገባንና አይስክሬም እየበላን መጫወት ጀመርን።

ልንላያይ ሰንል “እንግዲህ መቼ እናደምንገናኝ ቀጠሮ እናድርግ” አልኩት።
 “እንኳን ዛሬ አገኘሁህ እንጂ፤ እኔማ መሄዴ ነው” አለኝ።

“እንዴ! መቼ መጥተህ ነው መሄዴ ነው የምትለኝ?”

“ከመጣሁማ አንድ ወር ይሆነኛል”

“እንዴት በአንድ ወር አለቀልህ? ደግሞስ ወዴት ሀገር ነው የምትሄደው?”

“ወደ እንግሊዝ ሀገር ነው የምሄደው”

“ያውም እንግሊዝ? እንዴት ነው በአንድ ወር ሊያልቅልህ የቻለው?”

“አይ እዚህ እንደገባሁ ለቤተሰቦቼ ደውዬላቸው ፓስፖርትና ትኬት ይዘውልኝ ስለመጡ ነው”

“እንዴ አንተ የእነዚያ የቤተ መንግሥቶች የአምስት መቶዎቹ ዘር ነህ እንዴ?” ስለው ከት ብሎ ሳቀና አቀፈኝ፤ በዚያው ተለያየን።

ቀስ በቀስ ጊዜው ሲደርስ ለእኛም ወደ ውጪ የመሄድ ዕድል ስለመምጣቱ ወሬ መናፈስ ጀመረ። በዚያ ጊዜ የወባ በሽታ ተቀስቅሳብኝ ስተኛ ስነሣ ነበረ የከረምኩት። እንዲያውም በየጊዜው እየተመለሰሰች የሕክምና እርዳታ ያደረገችልኝ ጆዝ ባትኖር ኖሮ አጎዳ ነበር። በተለይ የአሜሪካ ዕድል ከመጣልኝ በኋላ በሕመሜ ምክንያት ዕድሉን እንዳላጣ ስትል በቶሎ እንዳገግምና ለበረራ እንድዘጋጅ በጣም ተጨንቃ ነበር ጤናዬን የምትከታተለው። በመጨረሻም ሁሉም ነገር ሲሳካ ምን ያህል እንደተደሰተች አልረሳውም፤ ውለታዋን ሁሌ አስታውሰዋለሁ።

የአየርላንድ የበጎ አደራጎት ድርጅት ሠራተኛ የነበረችውን አልማዝንም በፍጹም አልረሳትም። ልዩ ድጋፍ እንድናገኝ ለተባበሩት መንግሥታት የሰደተኞችና መልሶ ማቋቋም መሥሪያ ቤት ደብዳቤ እያጻፈች እኔንም ጨምሮ ብዙ ጓደኞቻችን እንድንመዘገብና ተቀባይነትም እንድናገኝ ብዙ አግዛናለች። አልማዝን ለሜሪካ ከገባሁ በኋላ የሕክምና ባለሙያ ሆና ካናዳ ውስጥ አግኝታለሁ።

አሜሪካ

“ስለሞቱት ማዘን ስለኖሩት አለማዘንና አለማወደስ አይደለም። ሁሉንም ታሪክ ያስተሳስራቸዋልና”

ያገሬ ፀሐፊ

አሲምባ፣ በለሳም፣ የኢሕአፓ የገጠር ሠራዊት በሆነው፣ በኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ሠራዊት (ኢሕአሠ) አማካይነት፣ ስንዋጋና ስንፋለም ቆይተን፣ በመጨረሻ ወደ ሱዳን መሄድ ግድ ሆነና ሱዳን ገባን።

ሱዳን ለሁለት ዓመታት ያህል እንደቆየሁ፣ በተባበሩት መንግሥታት የስደተኞች ጉዳይ ቢሮ የመልሶ ማሰፈር ፕሮግራም አማካኝነት እንቀበላለን ወደሚሉ ሀገሮች ስደተኞችን መላክ ተጀመረ። በተለይ ወደ አሜሪካ፣ ካናዳና ጀርመን ለመሄድ እንዳንድ ዕድሎች እየተመቻቹ ነበር። እኔም አንቴ ዶክተር ከንፈረዳ ፖርተሪኮ በሚባለው የአሜሪካ ግዛት ይኖር ነበር። በእርሱ በኩል ይህን ዕድል አገኘሁና የዩናይትድ ስቴትስ የካቶሊክ ኮንፈረስ የሚባል ድርጅት በዋነኝነት ስፖንሰር አድርጎኝ ኅዳር 14 ቀን 1973 ዓ.ም. አሜሪካ ገባሁ።

ፖርተሪኮ ስደርስ አንቴ ተቀበለኝ። ፖርተሪኮ በጣም ውብ ደሴት ናት። ከተማዋ ሳንዋን ይባላል። ለብዙ ዓመታት በአስፓኒሽ ቅኝ ግዛት ተይዛ ስለነበረ አብዛኛው ነዋሪዎቿ የስፓኒሽ ቋንቋ ተናጋሪዎች ናቸው። ፖርተሪኮ፣ ከሚያሚ አልፎ፣ ከባን አልፎ ወደ ታችኛው የአሜሪካ ክፍል የምትገኝ ሀገር ናት።

ከአንቴ ጋር ከተገናኘሁ በኋላ “ምንድነው ዓላማህ? ምንድነው የምትፈልገው?” ብሎ ጠየቀኝ። “እኔ የምፈልገው መማር ነው” አልኩት። በረሐ እያለሁ ባለመማሪ ይደርስብኝ የነበረው መንኳሰስ ያሳደረብኝ የቁጭት ስሜት በአእምሮዬ ውስጥ ትልቅ ሥፍራ እንደያዘ ነበረ። ስለዚህ “አማራሳሁ” አልኩና እዛ በከተማው በሚገኘው ወርልድ ዩኒቨርሲቲ አመልኮቼ የመጀመሪያ ፈተና ወሰድኩ።

የአሲምባ ፍቅር

የዩኒቨርሲቲውም ሰዎች ውጤቴን አይተው መውሰድ ያለብኝን ኮርሶች ነገሩኝ፤ በሚገባ ተከታትቶ በጥሩ ውጤት አለፍኩ።

ያመጣሁት ከፍተኛ ውጤት የዕድል በሮችን ይከፍትልኝ ጀመር፤ መልካም አጋጣሚዎቼም ተበራከቱ። ቢሆንም ደሴቷ የስፓኒሽ ተናጋሪዎች የሚበዙባት ስለሆነች የቋንቋ ችግር ነበረብኝ። ጥረትና ዕድል ከጎኔ ነበሩና ውጤቴ ነጻ የትምህርት ዕድል እንዳገኝ ረዳኝ። በእንግሊዝኛ መማር ወደምችልበት ዋሽንግተን ዲሲ ውስጥ ወዳለው የዚሁ ዩኒቨርሲቲ ቅርንጫፍ ተላኩሁ። ዋሺንግተን ዲሲ የሚገኘው ኮሌጅ ትንሽ እንደቆሁ እንደ ናይጄሪያዊ ፕሮፌሰር ተዋወቅሁ። እንደ ቀን ፕሮፌሰሩ ወደ መሥሪያ ቤቱ ጠራኝና “እዚህ ምን ለማድረግ ነው የመጣኸው?” አለኝ።

“እዚህ የመጣሁት በእንግሊዝኛ ለመማር ፈልጌ ነው። የነበርኩበት ትምህርት ቤት አብዛኞቹ ስፓኒሽ ናቸው፤ መጠቀሚያ ቋንቋቸውም ስፓኒሽ ነው። ዲት ዶክተር ባወር ጥሩ ውጤት እንዳመጣሁ አይቶ፤ በእንግሊዝኛ ቋንቋ ብማር የተሻለ እንደሚሆን በማሰብ ነጻ የትምህርት ዕድል እንዲሰጠኝ በማድረግ ነው ወደዚህ የላከኝ” አልኩት።

“በጣም ጥሩ አድርጓል። የትምህርት ማስረጃህንም አይቼዋለሁ፤ ጥሩ ውጤት አለህ። ግን ይህ ትምህርት ቤት አዲስ ትምህርት ቤት ነው። ከተከፈተ ገና ሦስት ዓመቱ በመሆኑ እውቅና አላገኘንም። እንተን የመሰለ ጥሩ ተማሪ ደግሞ እውቅና የሌለው ትምህርት ቤት መግባት የለበትም። ስለዚህ ከዚህ ትምህርት ቤት ማስረጃህን ይዞህ ወጥተህ ሌላ እውቅና ያለው ትምህርት ቤት ብትሞክር ይሻልህል” ብሎ መከረኝ።

ለስድስት ወራት ተምራ ከዎርልድ ዩኒቨርሲቲ የምሥክር ወረቀቴን (ሰርተፍኬቴን) ይገዢ ወደ አሌክሳንድሪያ፣ ቨርጂኒያ ሄድኩ። አሌክሳንድሪያ ዝነኛው የጆርጅ ዋሺንግተን መታሰቢያ ማእከል የሚገኝበት ቦታ ነው። በማግስቱ የምሰክር ወረቀቴን ይገዢ ቨርጂኒያ፣ አሌክሳንድሪያ የሚገኝ ኖቫ ወደሚባል የማኅበረሰብ ኮሌጅ ሄድኩና አመለከትኩ። ተቀበሉኝና መማር ጀመርኩ።

እንደ ኢትዮጵያ አቆጣጠር በ1974 ዓ.ም የፈረንጆች የገና በዓል ነበር። ቨርጂኒያ ውስጥ የእነ ከፍሌ ዳደኞች ቤት ዝግጅት ተደርጎ በአሉን እዚያ ለማክበር ተሰባስቦን። ከዋሺንግተን በስተደቡብ በኩል ፖቶማክ የሚባል ወንዝ አለ፤ ይህንን ወንዝ ተሻግሮ ቨርጂኒያ ስቴት ይገኛል። ከወንዙ ባሻገር ወደ ቀኝ በኩል ከሪስታል ሲቲ የምትባል ትንሽ ከተማ አለች። በዓሉን ለማክበር ዝግጅት የተደረገበት ቦታ እዚህች ከተማ ውስጥ በሚገኝ ቤት ነበር። በአሜሪካ ባህል ቤተሰብና ዳደኞች ተሰባስበው የደስታ ጊዜ ከሚያሳልፉባቸው ትላልቅ በዓላት አንዱ ገና ነው።

እኔና ከንፉ የምንኖረው አሌክሳንድርያ ውስጥ ነበር ። ከንፉ ሜዳ የነበረ ቢሆንም ከእርሱ ጋር ለመጀመሪያ ጊዜ የተገናኘው ሱዳን ውስጥ ነው። ከንፉ ቨርጂኒያ ውስጥ ከታናሽ እጉቱ ከአሌኒ ጋር ይኖራል። እሌኒ ሜዳ አልነበረችም፤ ነገር ግን በከተማው ትግል ውስጥ ተሳታፊ ስለነበረች የምታወራቸው ከትግል ጋር የተያያዘ ነገር ሁሉ ያስደሰተናል። እርሷም እኛ ስለሜዳ የምናወራውን የመስማት ፍላጎቷ ከፍ ያለ ስለነበር በጣም ተቀራረብን።

በዚያ የገና በዓል አንጀሎ የሚባል ዳደኛችን መኪና ይዞ መጥቶ እኔን፣ ከንፉንና የከንፉን ታናሽ እጉት አሌኒን ይዞ ወደ ዝግጅቱ ቦታ ሄድን። በደግሎ ላይ ወደ ሃያ የምንሆን ኢትዮጵያውያን ተሰባስቦን። ከምናውቃቸው ውስጥ ከፍሌና ጌድዮን ነበሩ። ሌሎች ሜዳ ያልነበሩ ወንዶችም ሴቶችም በደግሎ ላይ ተገኝተዋል። የደግሎ ሥነሥርዓት ተጀምሮ የሚበላውና የሚጠጣው በየዓይነቱ ቀርቦ ፤ መዘቃው ተለቆ ቤቱ ሞቅ አለ።

አንዲት ቆንጆ ልጅ አጠገቤ መጥታ “ምሥራቅ አባላለሁ” ብላ ተዋወቀችና አብረን መጫወት ጀመርን። ምሥራቅ ረዥምና ጠይም ቆንጆ ነች። ዓይኖቿ በጣም ትላልቅ፤ ፕሮሶጅ ንጫም ናቸው። ስታወራ ለዛ ያላትና ጨዋታ አዋቂ ናት። አሳሳቂ ሁሉ በጣም ደስ ይላል። ቅርጿ ድንቅ ነው። አለባበሷም በጣም የተስማማ ነበር፤ ብቻ ሁሉ ነገሯ ይማርካል።

ደግሎ አየተሟሟቀ ሲሄድ ሳላስበው መጠጥ አበዛሁና ሞቅ አለኝ። ከሞቅታም አልፎ ሰከርኩ። ሰከር መንፈስ ውስጥ ከገባሁ በኋላ ግን በድንገት ድላይ ትዝ አለችኝ፤ ወዲያው ሁሉም ነገር አስጠላኝ። ብቻዬን ቁጭ ብዬ መተከዝ ጀመርኩ። ምሥራቅ ሁኔታዬን አይታ «ካሕሳይ፤ ምነው ተከዝክ? ና ተጫወት» ብላ እጄን ይዛ ትጎትተኝ ጀመር።

እኔም «ሰሚ፤ ድሮ የማውቀው የአንቀጸ ብርሃን ግእዝ ላይ ማርያም የምትወደስበት አባባል ምን ይላል መሰለሽ “ወትወልዲ ኮከበ ወታጽግቢ ርሀብ ወትመስሊ ምሥራቅ» ይላል ብዬ ጠቀስኩለት። “እንቺ ልጅ ስምሽ ምሥራቅ ነው። ፊትሽም ምሥራቅ ነው። ነገር ግን ዛሬ ማታ ተዋውቀናል፤ ተግባብተናል፤ ተጨዋውተናል ብለሽ፤ ሌላ ነገር እንዳታስቢ። በጣም የማፈቅራት ድላይ የምትባል ልጅ አለች። ዛሬ ግን አጠገቤ የለችም። ይቅርታ እድርጊልኝና ከድላይ በኋላ ሌላ ሲት የማፈቅርበት ልብ ስለሌለኝ ቅር እንዳይልሽ» በማለት ቆንጆዋንና ተግባቢዋን ልጅ በማታውቀው ነገር ወረድኩባት።

እነ ከንፉ፣ አሌኒ፣ ጌዲዎንና ከፍሉ የድላይ ስም ከንደበቴ ሲወጣ ስምተው በያሉበት ደንግጠው በሐዘኔታ ያዩኝ ጀመር። የበዓሉን የደስታ ስሜታቸውን እንደ አበላሽሁባቸው ፕሮፕር የለውም። ጌዲዎን ወደእኔ መጥቶ «አይዞህ አማኑኤል፤ አይዞህ» ሲለኝ በድብርትና በሰከር መንፈስ ውስጥ ሆኜ ነበር የማዳምጠው።

ልጅቱ በሁኔታዬ በጣም ስለተደናገጠች እነአሌኒ ተሰብስበው ምክንያቱን ሊያስረዷት ሲሞከሩ ይታዩኛል። ከትንሽ ጊዜ በኋላ መጠጣቴን እንዳቆም አደረጉና ሁላችንም ወደቤት ተመለስን። ወደቤት እየሄድን ትዕግሥቱ፤ ከፍሉና ሌሎቹም መከሩኝ። አልኮል መጠጥ መጠጣት መጥፎ ሁኔታ ውስጥ ሊያስገባኝ እንደሚችል አስረድተውኝ ከዚያ በኋላ ርግፍ አድርጌ እንድተው አስጠነቀቁኝ። «ሆድ ያባውን ብቅል ያወጣዋል» እንደሚባለው ነው፤ ስትጠጣ ሐዘንህ ይቀሰቀሳል፤ እናም ሁለተኛ ባትጠጣ ይሻልሃል አሉኝ። ምክራቸውን ተቀበልኩና ከዚያን ቀን በኋላ ከመጠጥ መቆጠብ ጀመርኩ።

ስለ ድላይ ማሰቤንና መረጃ የማግኘት ጥረቴን ግን በጭራሽ አቋርጬ አላውቅም። በቅርብ ከማውቃቸው አንዳንድ የሜዳ ጓደኞቼ ጋር የሚያገናኘን አጋጣሚ በተፈጠረ ቁጥር ሆነ ብዬም ይሁን ሳላስበው የእርሷን ስም ሳላነሣ ያሳለፍኩትን ጊዜ አላስታውስም። ስለእኔ የሜዳ ሕይወት ከሚያውቁት አብዛኞቹ ወይ ከእርሷ ጋር ስለነበረን ግንኙነት ያውቃሉ አለያም ታሪካችንን ስምተዋል። ስለዚህ አንዳንዴ ሳወራና ስተክዝ ስለሚያዩኝ በተቻላቸው መጠን የምረሳበትን ዘዴ ለማመላከት ይሞክራሉ። በዚያ ከቀጠልኩ ግን በጤንነቴ ላይ ጉዳት ሊፈጥርብኝ እንደሚችልም ያስጠነቅቁኝ ነበረ።

ብዙዎቻችን ሜዳ የነበርን ጓደኞች ከአሲምባ በኋላ አሜሪካ ተገናኝተናል፤ የጌራ ሰርግ ደግሞ ብዙዎቻችን የተገናኘንበት አንዱ አጋጣሚ ነበር። ሰርጉ በ1983 ዓ.ም. የደርግ መንግሥት በወደቀ በሦስተኛው ቀን መዋሉ ደግሞ አጋጣሚውን ልዩ ያደርገዋል።

ስንገናኝ ወሬያችን በሙሉ ካለፈው ሕይወታችን ጋር የተያያዘ ይሆንና ሁሉን እንረሳለን፤ ያን ሁሉ አልፈን በሕወት መገናኘታችን ይገርመናል። ጌራ ራሱ ለዚያ መብቃቱ ተለምዶ ነው። ከሱማሌ የአስር ቤት ሰቆቃ ተርፎ፤ ከኤርትራ ተዋጊዎች ጋር አብሮ የእነርሱን ጦርነት ተዋግቶ፤ አሲምባ ብዙ ዓመት ቆይቶ ስንቱን ከፉ ነገር አሳልፏል። እርሱ ሞት አልፈልግህም ብሎ የተፋው ጉድ ነው።

አይ ጌራ! መቼም ያኔ ሕክምና ሲያሠለጥን መለማመጃ መርፌ ሲያስጠቀጥቅብን የነበረው አይረሳኝም። ሌላም የማልረሳው የጌራ ትዝታ አለብኝ። ሳንባ ታመሀል ተብዬ ብቻዬን ስገለል፤ "አይዞህ ምንም አትሳቀቅ፤ የሚያሰጋ ነገር አይደለም" እያለ ያበረታታኝ የነበረውን መቼም አልረሳውም።

በጌራ ሰርግ ላይ ካገኘኋቸው መካከል አንዱ ጀማል ነበር፤ ጀማል ትዝታው ባይለየኝም መልኩ ጠፍቶብኝ ነበር። የጌራ ሰርግ ጀማልን ብቻ ሳይሆን አግኝቻቸው የማላውቅ ብዙ የአሲምባ ጓደኞቼን ያገኘሁበት ልዩ አጋጣሚ ነበር።

ቴዎድሮስ ባሪያው፣ ሮባ፣ ለምለም፣ አምበርብር፣ አድማሱ፣ ጥበባ፣ አበጀ፣ ሰለሞን፣ ጸዳለ ...

ከጌራ ሰርግ በፊት ስለጀማል ስምቼ ስለማላውቅ በሕይወት ይኑር አይኑር፤ አላውቅም ነበር። በአጋጣሚ ያን ቀን ሲመጣና ከሩቅ ሳየው አይኔን ማመን አቃተኝ። እየተጠራጠርኩ አጠገቡ ሄጄ ሰላም አልኩት፤ አላወቀኝም። "ማነኝ? ታስታወኛለህ?" ስለው ለደቂቃ ያህል ግር ብሎት ሲመለከተኝ ቆየና "እንዴ፣ አማኑኤል!" ብሎ በመጮህ እንገቴ ላይ ተጠመጠመ።

"የእርባያው ጉዳችን ትዝ ይልሀል" ብዬ ጠየቅኩት በጨዋታችን መሃል።

"እንዴ! እንዴት አረሳዋለሁ" ብሎ ታሪኩን ራሱ መተረክ ጀመረ። እሱ ወድቆ ሌሎቹ ታዘው ጥለውት ሄደው እንደነበረና እኔ ተሸከሜው እንዳወጣሁት ተናግሮ "አማኑኤል እኮ ነው ነፍሴን ያዳናት። እሱ ባያወጣኝ ዛሬ በሕይወት አታገኛኝም ነበር" አለና ስሜትቱ ገጽታው እያሳየበት።

ዴንቨር ኩሎራዶ

አንድ ዓመት አሌክሳንድርያ ከቆየሁ በኋላ ትምህርቱም ሆነ ሥራው አላስደሰት አለኝ። ኖቭ የማኅበረሰብ ኮሌጅ ሁለት ሰሜስተር ከተማርኩ በኋላ ከአሌክሳንድርያ፣ እንደገና ሀገር በመቀየር ወደ ዴንቨር ኩሎራዶ ሄድኩ።

ዴንቨር፣ በጣም የምትታወቀው እንደሰንሰለት በተያያዙት ድንጋያማ ተራራዎቿ ነው። ተራራዎቹ ተያይዘው አስከካናዳ የሚዘልቁ ናቸው። እየሩ በጣም የሚሰማማና ደስ የሚል ሆኖ አገኘሁት። ተራሮቹን ሳይ ደግሞ የበለጠ ደስ አለኝ። አንዳንዴ ጊዜ ሳገኝ ወደ ተራራሮቹ ሄጄ ስንሸራሸር ልክ አገር ቤት ያለሁ ይመስለኛል። ዴንቨርን በጣም ወደድኩት። ተራሮቹን አሲምባ እያለሁ ከማውቃቸው ተራሮች ጋር እያመሰሰልኩ “ይሄ ዳያን ይመስላል፤ ይሄ አሲምባን ይመስላል፤ ይሄ ደግሞ ጸላምት ያለውን የሰሜን ተራራ ይመስላል” እያልኩ አመሰሰላቸዋለሁ። በሌላ ጊዜ ደግሞ ወደሌላኛው ሰፈር እሄድና ይሄ ቃሌምን ይመስላል፤ ያ አገሌን ይመስላል እያልኩ ኢትዮጵያ በትግል ውስጥ እያለሁ በማውቃቸው በታዎች አስይማቸዋለሁ።

ዴንቨርን አገሬ ብዬ ሰፈርኩና ኩሎራዶ የኒቨርስቲ ተመዝግቤ ትምህርቴን ቀጠልኩ። ያኔ አሲምባ እያለሁ ኮሌጅ ተምረው የጨረሱት ብቻ ሳይሆኑ ደጁን የረገጡት ሁሉ የኒቨርስቲ ባልገባው ላይ የበላይነት ስሜት ሲያንጸባርቁ መመልከቴ ቁጭት አሳድሮብኛል። በምንም ተአምር ትምህርቴን ሳልጨርስ እንደማላቋርጥ ለራሴ ቃል ገብቻለሁ። ትምህርቴን ጨረስኩኝና ከኩሎራዶ የኒቨርስቲ አንደ አውሮፓ አቆጣጠር በ1995 በፋርማሲ ትምህርት በዲግሪ ተመረቅኩ።

ዴንቨር ውስጥ ቅርንጫፍ ያለው ከሮገር የሚባል ኩባንያ ገና ከመመረቄ ከሁለት ዓመት በፊትም ቀጥሮኝ ነበርና በዚሁ ኩባንያ ውስጥ በፋርማሲ ዲፓርትመንት ሥራ አስኪያጅነት መሥራቴን ቀጠልኩ።

ስምንት

ከአሥራ አራት ዓመታት በኋላ

ከዴንቨር ለዲስ አበባ

1984 ዓ.ም. የደርግ መንግሥት ከወደቀ ከአንድ ዓመትና እኔ ከሀገሬ ከወጣሁ ደግሞ ከአሥራ ሦስት ዓመታት በኋላ ወደ ኢትዮጵያ ለመመለስ ተነሣሁ። ከአሜሪካ ወደ እንግሊዝ በአሜሪካ አየር መንገድ በርሬ፤ ከለንደን ደግሞ የኢትዮጵያን አየር መንገድ ይገፍ ወደ ሀገሬ ለመግባት ቸኩያለሁ።

ከሱዳን ወደ አሜሪካ ሄጄ ኑሮ ከጀመርኩ በኋላም የአሲምባ ትዝታዬን የሚቀሰቅሱበኝ አጋጣሚዎች ነበሩ። ወደ ኢትዮጵያ ለመመለስ ሰወስን ደግሞ ትዝታና ናፍቆት ጠናብኝ። ሀገሬ፣ ከዚያም ከአሲምባ ሕይወቴ ጋር የተያያዙ አጋጣሚዎቼ ተራ በተራ እየመጡ በሐሳብ ያዋልሉኝ ጀመር።

እነዚያ አጋጣሚዎች ወይ ከቦታ ወይ ከሰዎች ጋር የተያያዙ ናቸው። ዴንቨር ውስጥ ያሉት ጠዋት ማታ የማያቸው ሰንሰለታማ ተራራዎች እንዱ የትዝታዬ ቀስቃሽ ናቸው። ምናልባት ኑሮዬን በዴንቨር አድርጌ እንድረጋጋና ሀገሩን እንድወደው ያደረገኝ የእነዚህ ሰንሰለታማ ተራራዎች መኖር ሊሆን ይችላል። ሀገሬ የትግል ሕይወቴን ያሳለፍኩባቸው የአሲምባ ዙሪያ ተራሮች ከዴንቨር ጋር መመሳሰል የፈጠረብኝ ፍቅር ሳላለበው ዴንቨርን መጥኝ ብዬ ለመቅረቴ ምክንያት እንደሆነ አስባለሁ።

ለንደን ደርሼ የኢትዮጵያ አየር መንገድ አውሮፕላን ውስጥ ስገባ፤ የማየው፤ የምሰማው፤ የማነበው እያንዳንዱ ነገር በውስጤ ተቀብሮ የኖረውን ትዝታ የሚቀሰቅስ ሆኖ አስቸገረኝ። ተፈታተነኝ። የኢትዮጵያ አየር መንገድ ውስጥ ከሆንኩ፤

አእምሮዬን ላሳርፍ ብዬ ለመተኛት ብሞክርም ገና ሽለብ ሲያደርገኝ ያው ህመሜን የሚቀሰቅሰብኝ አንድ ነገር አይጠፋም።

ሰላምታ የሚለውን የአየር መንገድ መጽሔት ብድግ አድርጌ ለማንበብ ሞክርኩ። የአፋር የባህል ልብስ የለበሱ ሰዎች ፎቶግራፍ ስመለከት የዳሎል ጉዞ ትዝ ብሎኝ በሐሳብ አስመጠኝ። ከዚያ እንደምንም ሐሳቤን ጎትቼ አወጣሁና ገለጥ ሳደርግ ስለወሎው ላሊበላ የሚያወራ ነገር ያለበት ጽሑፍ አየሁ። ለእኔ ወሎ ማለት ውድቆ፣ ቃሌም፣ ቆቦ፣ ናቸው። እነሱ ትዝ አሉኝ። የወሎ ተልእኮ፣ ጦርነቱ ሰቆቃው... “አፍ!” አልኩና መጽሔቱን አስቀምጬ ሌላ ነገር ለማንበብ ሞክርኩ።

አጠገቤ ያለው ሰው እንቅልፍ ሽለብ አድርጎታል። ከፊት ለፊቱ አንድ ሰው ከመጸዳጃ ቤት ተመልሶ ወደ መቀመጫው ሲሄድ በአጠገቤ አለፈ፤ ቀና ብዬ አየሁትና ልቤ ደነገጠብኝ። «የት ነው የማውቀው» ሳስተውለው ልክ ጀማልን ነው የሚመስለው። አንዳንዴ የሰው መመሳሰል ይገርማል። ከዚያ ሌሎቹ የሜዳ ጓዶቼ አንድ በአንድ መጡብኝ። ድላይ ትዝ ስትለኝ ደግሞ ዓይኖቼም ጨለሙብኝ።

ድላይ በጣም ዝነኛ ከመሆኗ የተነሣ እዚህ ለሜሪካ ያሉ አንዳንድ የቀድሞ ጓዶች ለሌት ልጆቻቸው ድላይ ብለው ስም እንደሚያወጡ አውቃለሁ። በለሳ ውስጥም በሰሟ የተሰየመ ተራራ መኖሩን አንዳንድ ጓዶች አጫውቀኛል።

ይህን ታሪክ በመጽሐፍ መልክ ለመጻፍ ስጀምር በታሪኩ ውስጥ ድላይ ብዙ ቦታ ስለነበራት እንደገና ትዝታ እየተቀሰቀሰብኝ ችግር ላይ ወድቄ ነበር። ሆኖም ላንዴ ስለወሰንኩ ወደ ኋላ ለመመለስ አልፈለግኩም። በመሐል አንዳንድ መረጃዎችን ለማሟላትና አንዳንዶቹን ደግሞ ማረጋገጥ ስለነበረብኝ ከሚመለከታቸውና ላገኛቸው ከምችላቸው የሜዳ ጓደኞቼ ጋር ያለኝ ግንኙነት እየጠበቀ መጣ። እነርሱም ቢሆኑ መጽሐፍ ለማውጣት ሥራ እንደጀመርኩ ስነግራቸው በጣም ደስ ብሏቸው ባላቸው አቅም ይተባበሩኝ ጀመር።

ነገሮች እየተስተካከሉ ቀስ በቀስ መልክ እየያዙ መሄድ ጀመሩ። ነገር ግን አንድ በጣም አስፈላጊ የሆነ መረጃ ቀርቶኛል። የድላይን መጨረሻ፣ ትክክለኛ የአሟሟቷን ሁኔታ በቦታው ከነበረ የዓይን ምስክር መረጃ ማግኘት አለብኝ።

የድላይ መሠዋት የተረጋገጠ ነገር ቢሆንም በመጨረሻው ሰዓት ቦታው ከነበረና ካየ ሰው መስማት በጣም የምመኘው ነገር ነበረ። አስካሁን ግን አንድም በቦታው የነበረ ወይም የነበረን ሰው የሚጠቁመኝ አላገኘሁም፤ ቢሆንም ስለድላይ መጠየቄን አላቋረጥኩም። ድንገት የሚገኝ ጫፍ ቢኖር በሚል ተስፋ አጠይቃለሁ። “የድላይን መጨረሻ አይቻለሁ” የሚለኝ ሰው አግኝቼ ለገሊናዬ ዕረፍት ለማግኘት እጓጓለሁ። ሜዳ የነበሩ ሰዎችን ባገኘሁ ቁጥር ስለድላይ መጠየቄን ልምዴ አድርጌዋለሁ። ግን ምንም አተለየ መረጃ አላገኘሁም። ምናልባትም ያለሁበት አካባቢ ወጣ ያለ መሆን የግንኙነቴን አድማስ አጥብቦት የእርሷን መጨረሻ እንዳላወቅ አድርጎኛል ብዬ እገምታለሁ።

ዴንቨር ከገባሁ ከሁለት ዓመት በኋላ ይፍጠር ከሚባል የኢሕአወ አባል ከነበረ ጓድ ጋር በአጋጣሚ ተገናኘን፤ በጨዋታ መካከል በለሳ እንደነበረ ነገረኝ። እኔም በ1969 ዓ.ም በለሳ ሄጄ እንደነበረና ቦታውን እንደማውቀው አጫወትኩት። የተለመደ ጥያቄየን ለእርሱም አቀረብኩ።

ይፍጠር ድላይን እንደሚያውቃት አልተጠራጠርኩም፤ ምክንያቱም እንኳን በለሳ የነበሩ ያልነበሩትም በዝና ያውቋታልና ነው። ድላይ በለሳ እንደተሠዋች ማወቄን ነገርኩትና ስለእሷ አሟሟት የሰማው ወይ የሚያውቀው ነገር እንዳለ ጠየቅኩት -ምን ይታወቃል ልምክር ብዬ። ይፍጠርን ስለድላይ ከጠየቅኩት በኋላ ሐሳብ ውስጥ ሰምጩና ፊቴ ጠቁሮ ሲያይ ነው መሰለኝ ሁኔታዬን ገምቶ ከሄድኩበት እስከመለስ በትዕግሥት እየጠበቀኝ ነበረ። ቆይቼ ወደራሴ ስመለስ ይቅርታ ጠየቅኩት።

«ድላይ ሕይወቴ ሲያልፍ» አለና ትንሽ ዝም አለ፤ እንደማመንታት ብሎ።

“እኔ!” አልኩት የጓጓሁለትን ወሬ ሲነግረኝ እንደሆነ ገምቼ።

«ድላይ ሕይወቷ ሲያልፍ ቦታው ላይ ነበርኩ»

«እውነትህን ነው» አልኩ በርግጤ።

«እውነቱን ነው። በእርሷ መሞት ሠራዊቱ በሙሉ ነበረ ያዘነው። በአካባቢው በጣም ታዋቂ ስለነበረች የአካባቢው ገበሬዎች ጭምር ነበሩ ያዘኑት።» አለና ምን ያህል እውዳት እንደነበረ ከሁኔታዬ ተገንዝቦ ይመስለኛል ወሬውን አሳጥሮ እኔን ማጽናናት ቀጠለ። በዚያው ተለያየን።

በዚህ መጽሐፍ መረጃ ማጠናቀር ስጀምር ይፍጠርን በድጋሚ እግኝቼው ዝርዝሩን ይነግረኛል የሚል እምነት ነበረኝ። እርሱን ግን በአድራሻው ለማግኘት ሞከረ እቃተኝ። በመጨረሻም ምንም እንኳን ዕድሉ ጠባብ ቢሆንም ሌላ አማራጭ ልሞከር ብዬ ድላይ ስትሠዋ አጠገቧ የነበረ ሌላ ሰው ማፈለግ ጀመርኩ።

ይህን ችግሪን ለሽፈራው አማክርኩት። ሽፈራው ሜዳም እያለን በከፉ ጊዜ መከራዬና ቁምነገረኛ ወዳጄ ነበር። ሌላ አማራጭ ለመመከር እንደሚጥር ቃል ገባልኝ። ቀናት፣ ሳምንታት፣ ወራትም አለፉ፤ ሽፈራው የቻለውን እየሞከረ ቢሆንም ከተስፋ በቀር ምንም የተጨበጠ ነገር ሳይገኝ ቀረ። እርግጥ ከሰላሳ ዓመት በፊት የሆነን ታሪክ ያውም ከሩቁ አገር ከአሜሪካ በመልእክትና በሰማ በለው መፈለግ ከባድ እንደሆነ ለመረዳት አይከብደም። ነገር ግን ውስጤ እንደገና ስለተነሣሣብኝ ትዕግሥት አጣሁ።

በዚህ ሁኔታ ውስጥ እያለሁ አንድ ቀን ስልክ ተደወለ፤ ሽፈራው ነበረ። ያን ቀን ድምፁ ለወጥ ብሎብኛል፤ ወይም ተለውጧል ብዬ አሰቤ ይሆናል። ስላምታ ከተለዋወጥን በኋላ «ምን አዲስ ነገር አለን» ብዬ ጠየቅኩት።

«ምንም አዲስ ነገር የለም ምናልባት አንድ ፍንጭ ሊሰጥ የሚችል ጥቆማ እግኝቻለሁ። እውነት ከሆነ አረጋግጬ እነግርሃለሁ» አለኝ። ሽፈራውን ለመከራው አመሰግንኩትና ስልኩን ዘጋሁት። ምንም እንኳን የአሜሪካ ኑሮ ፋታ የሚሰጥ ባይሆንም እርሱ ግን ከጠበቅኩት በላይ እየታገለ ነበረ። ከተለያየንም በኋላ

የአሲምባ ፍቅር

ለሚያውቃቸው ሁሉ እየነገረ ደውለው የጠየቁኝም ነበሩና ሙከራዬን በጣም ትልቅ ቁም ነገር አድርጎ እንደያዘው ተረዳሁ።

ከጥቂት ቀናት በኋላ እንደገና ደውሎ ድላይ ሕይወቷ ሲያልፍ አብራት የነበረች የቅርብ ጓደኛዋን ማግኘቱን ነገረኝ።

«ማን ትባላለች? የት ነች?» ብዬ በጥያቄ አጣደፍኩት።

«ማስረሻ ትባላለች፤ የምትኖረው አዚሁ አሜሪካ ነው» አለኝ።

ጉዳዩን በዝርዝር እንደነገራትና ከእኔ ጋር ለመገናኘትም ፈቃደኛ መሆኗን አስረድቶኝ የሰልከ ቁጥሯን ሰጠኝ። ደወልኩና ማስረሻን አገኘኋት። እውነት ነበር፤ ማስረሻ ድላይ በከንጌ ላይ ማረፋትና በጊዜው የነበረውን ሁኔታ አስታውሳ ነገረችኝ።

በ1972 ዓመተ ምሕረት ድላይ ምክትል ኃይል መሪ ሆና በሌላ በነበረችበት ጊዜ ድርጅቱ በውስጥና በውጪ ችግር ተጠምዶ ውጥረት ላይ ነበር። ወቅቱ ከውጪ ከደርግ ጋር ኃይለኛ ጦርነት ተደርጎ ጉዳት የደረሰበት ጊዜ ሲሆን፤ በውስጥ ደግሞ እርማት እንዲደረግ የሚፈልጉ አባላት በድርጅቱ አመራር ላይ ሂስ በማቅረባቸው አለመግባባት ነግሦ አጣብቂኝ ውስጥ የተገባበት ጊዜ ነበር። ሌሎች ጥቂት የማይባሉ አባላት እየከዱ መሄድ ቀጥለዋል። እንዲሁ የሠራዊቱን መዳከም የተመለከቱ አባላት በተናጠል በሚሄዱበት ጊዜ አንዳንድ የታጠቁ የአካባቢው ሽፍቶች ግለሰቦችና የደርግ ሚሊሻዎች ተኩስ እየከፈቱባቸው ጥቃት ያደርሱ ነበረና በሁሉም አቅጣጫ ውጥረቱ ተባብሷል። በዚህ መካከል የኃይል አመራሮች ተሰባስበው በአመራሩ ላይ አሉ ስላሏቸው ግድፈቶችና ጉድለቶች በመነጋገር ምን ማድረግ እንዳለባቸው መወያየት ጀምረው ነበር።

ድላይም በአመራሩ ላይ ቅሬታ ካላቸው ውስጥ አንዷ ስለነበረች በድርጅቱም ላይ እምነቷ እየመነመነ መሄድ ጀምሯል። በዚያው መካከል የነበረችበት ኃይል ከሰፈረበት ቦታ ተነሥታ ወደሌላ ኃይል ሄደች። በመንገድ ላይ እያለች በእጋጣሚ በአካባቢው የነበሩ የደርግ ሚሊሺያ አባላት ባልታሰበ ሰዓት ተኩሰው አንገቷ ላይ በጥይት መቁዋት። ወደቀች። ብዙም ሳትቆይ በአካባቢው ከነበሩ ጓዶቿ አንድ

የሠራዊቱ ሐኪምና ሌላ የሠራዊቱ አባል የሆኑት ማስረሻ የምትባል ጓዲት ደረሱ። ጓዲቷ የድላይ የቅርብ ጓደኛዋም ጭምር የነበረች ናት።

እነርሱ በወደቀችበት ቦታ እንደደረሱ ከአንገቷ ቀና አድርገው ደግፈው የተመታችበትን ቦታ በመለየት ለመርዳት ጥረት አደረጉ። የተመታችበት ቦታ ለሕይወቷ አስጊ ነበር፤ እነርሱም ምንም ለማድረግ ሳይችሉ ግራ ተጋብተዋል። ድላይ ከአንገቷ ቀና አድርጋ ለያዘቻት ጓደኛዋ “ውኃ ስጪኝ! ውኃ! ውኃ!” የሚሉ ቃላት ካሰማች በኋላ በከንጌ ላይ እንዳለች ሕይወቷ በበለሳ ወረዳ ውስጥ እንዳለፈች ማስረሻ ዝርዝር ታሪኩን ነገረች።

አስከሬኗን አንሥተው ሲወስዱ በቦታው የነበሩት ጓዶቹዋ የቱን ያህል በሐዘን ተውጠው እንደነበር ስትነግረኝ ሰሜቷ ድምጿን እየቆራረጠው ነበረ። በአካባቢውም በጣም ትታወቅ ነበረ። የመሞቷ ወሬ ወዲያውኑ ተዳርሶ ከጓዶቿ በተጨማሪ ብዙ የአካባቢው ነዋሪዎች በቀበሯ ሥነሥርዓት ላይ እንደተገኙም ገለጸችልኝ።

ዋ ድላይ!

አድዋ ማይ ምሻም ተራራ ላይ ብቻችንን ሆነን፤ «ስመኝ ብለህ ልትጠራኝ ትችላለህ» ያለችንን አስታውሼ ማስረሻን «እውነተኛ ስሟንስ ታውቂያለሽ?» ብዬ ጠየቅኳት።

«እውነተኛ ስሟን አንኩዋን አላስታውስም። አብሮ አደገኛን አስጠይቄ አነግርህለሁ» አለችኝ። «ለእኔ ግን አንድ ቀን ብቻችንን ስንሆን 'ስመኝ ብለህ ልትጠራኝ ትችላለህ' ብላኝ ነበር፤ እውነተኛ ስሟ ከሆነ እስኪ አግራ» አልኳትና ተለያየን።

ከማስረሻ ጋር እንደገና በስልክ ተገናኘን።

«አምን! ስመኝ እውነተኛ ስሟ ነበር» አለችኝ።

«የአባቷስ ስም? ማለቴ ምናልባት ከጠየቅሽ» አልኳት።

የአባታቸው ፍቅር

«የአባቷ ስም፤ ምንአለ ነው። ስመኝ ምንአለ ነው የምትባለው» አለችኝ።

ከልቤ አመሰግንኩዋት።

ይህን ስትነግረኝ የተሰማኝን ደስታ በቃላት መግለጽ ይከብደኛል። በደስታ እንደተሞላሁ ማስረሻ ስለግል ሕይወቴም ተጨማሪ መረጃ እንደምታውቅ ገምጽ፤ «የተወለደችው የት ነው? ስለተወለደችበትና ስለደገችበት ሀገር የነገሩሽ ነገር ካለም ብትነግራኝ በጣም ይጠቅመኛል» አልኳት።

“ብዙ ዝርዝር ባላውቅም፤ የተወለደችው ቆቦ እንደሆነና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርቷን የተከታተለችው ወልዲያ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት እንደነበረ አውርታኛለች። የእድገት በሀብረት ዘማች ተማሪ የሆነችውም ከዚህ ትምህርት ቤት ይመሰለኛል።» አለች።

«አሁን እንግዲህ የድላይን ታሪክ ከሞላ ጎደል የሚገልጹ መረጃዎች አግኝቻለሁና ስለማንነቷ፤ ታጋይነቷ፤ መሥዋዕትነቷ፤ ለእኔም ውድና የመጀመሪያ ፍቅረኛዬ ስለመሆኗ የተሟላ ነገር ማቅረብ እችላለሁ። የመጽሐፌ ሥራ በግማሽ ወደፊት እንደተራመደ እቆጥረዋለሁ» አልኩና ማስረሻን በጣም አመሰግኛት ተሰነባበትን።

ሀሳቤ ወደ ድላይ ትዝታ የኋሊት ሽምጥ ጋለበ።

«አማኑኤል፤ ካሁን በኋላ አንገናኝም። ያሳለፍናቸው ጊዜያት ግን የማይረሱ ናቸው፤ ሁል ጊዜ አስታውሰህለሁ! እንተም እንዳትረሳኝ!»

መጀመሪያም ከሆዴ አልወጣ ብሎ ያስቸገረኝ ንግግሯ ነበር። አሁንም ትዝ እያለኝ ይረብሽኛል። አሁን ግን ድላይን እስከ መጨረሻው እንዳስታውሳት የሚያደርገኝ ነገር ላገኝ ነው። ይህ ሥራዬ እውን ሲሆን አእምሮዬ፤ ምናልባትም ከሠላሳ ዓመት በኋላ ስለድላይ ከሚመለሰበኝ ሐሳብ በመጠኑም ቢሆን ዕረፍት ሊያገኝና እውነቱን ለመቀበል ይችል ይሆናል ብዬ ተስፋ አደረግሁ።

ከሰንደን አዲስ አበባ የምናደርገው ጉዞ አላለቀም፤ አለምሮየን ከሐሳቤና ከድካም ለማሳረፍ የተለየ ሙዚቃ እየሰማሁ ጋደም ለማለት ፈለግሁ። የጥላሁን ገሰሰን ዘፈኖች መርጫ፤ ማዳመጫውን ጀርምቼ ላይ ሰካሁና ጋሰል በዬ ዓይኖቼን ከደን እደረግኳቸው። ለሰለስ ያለው የጥላሁን ዜማ በጣም ደስ ብሎኛል። የጥላሁን ልዩ ድምፅና ችሎታ። የዜማው፣ የግጥሙ ይዘትና የአጃቢው ሙዚቃ ውሕደት በጣም የተሰማማ መሆኑ እየገረመኝ ነው የማዳምጠው። “«በምሽት ጨረቃ በገጋት ፀሐይ ጮራ» ብሎ ይጀምርና ይቀጥላል ጥላሁን።

“...እኔና እንቺ፣ ሆነን፣ ፍቅርን ቀመስናት

በዓለም ተሸከርከረን፣ ውበትን አየናት...

.... በየተራራው ላይ፣ በየሽንተረሩ.....»)

የጥላሁን ዘፈን እንደገና ወደ ድላይ ትዝታ ይዞኝ ጭልጥ አለ። ሙዚቃውና የትውስታዬ ሥዕል ተደበላለቁብኝ።

... ፊት ለፊታችን የአከሱም ሜዳ ተዘርግቷል። ከላይ በኩል የጸለምትና የሰሜን ተራራዎች ይታያሉ።

... ጎን ለጎን ተጠጋግተን ነው የተቀመጥነው። የተቀመጥንበት ቦታ ደስ ይላል፤ ጸጥ ያለ ቦታ ነው። የሚሰማ ቢኖር የወፎች ጫጫታና ራቅ ብለው ቅጠላ ቅጠል እየበጠሱ የሚበሉ ፍየሎች ጩኸት ብቻ ነው። ሰማዩ አልፎ አልፎ ዳመና አዝሏል። ከበድ ያሉ ደመናዎች ከራስ ዳሽን ወደ ድልበዛና ወደ ቡህይት ተራራ ይጓዛሉ። በስተግራ በኩል፣ የተንቤን ተራራዎችና በረሐ፣ እንዲሁም በቀኝ በኩል የአድዋ ተራራና እምባ ሶሎዳ

ይታያሉ። ቁጭ እንዳልን እነዚህን በሩቅና በቅርብ የሚታዩ የተፈጥሮ ጸጋዎችን እያየን ትንሽ ትንፋሽ ወስድን።

“... በእዚህ በአድዋ በረሐ በማይ ምሽም ተራራ ለብቻችን ያሳለፍነውና የተነጋገርነው ሁሉ ትዝታው እስከሕይወቴ ፍጻሜ አብሮኝ ይኖራል። «ለፍቅር እንግዳ መሆኔንና ምንም እንደማላውቅ እያወቅሽ ሁሉንም ነገሪን በትዕግሥትና በፍቅር እያየሽ ተቀብለሽኛል»

«እንተ ልጅ እባክህ ተወኝ፣ አታስለቅሰኝ። ዛሬ ግን ምን ሆነህልን? አነጋገርህ ሁሉ ተለይቶብኛል፤ ኑዛዜ ነው እኮ የሚመስለው»...

ዕዝባ ዓይኖቼን አቃጠላቸው፣ ትናንትን በትዝታዬ ምስል ውስጥ ስመለከት የምቋቋምበት አቅም አጣሁ፤ ሆይንም ባር ባር አለኝ። እኔ የራሴን ትዝታ ለራሴ እነግረዋለሁ። ጥላሁንም ለእኔና ለኢትዮጵያ ሕዝብ በዜማው የራሴን ድርሰት ያንቀረቁረዋል። ሁለቱ ለእኔ በጣም የሚመላለሱና አንድ ታሪክ ሆኑብኝ። እንዲያውም ለኔ የዘፈነው ሁሉ መሰለኝ።

«ብዙ ተጫውተናል፣ ፍቅር

ልባችንን ገልጸን፣ ተስማምቶን እየሩ

አንቺን በማግኘቴ፣

ታደሰች ሕይወቴ።.....»

ስለድላይ ማሰብ እጅምርና ደግሞ ሌሎችም ጓዶች ይመጡብኛል። ይገርማል! ወደበረሐ ለመግባት አብሮኝ ተነሥቶ ከመነኩሲቶ የተመለሰው ታደሰ አጽብሃ ከየት መጣ ላልለው ተደቀኑብኝ። እውነት የት ደርሶ ይሆን? ታደሰ አጽብሃን ሳስብ የአዲግራት ልጆችና አብረን ያነበብናቸው ጽሑፎች ሳይቀሩ መጡብኝ። ስንቶቹ

ይሆኑ በሕይወት ያሉት? ታደሰን ባገኘውና ስለሁሉም ብጠይቀው ተመኘሁ። ፍሱሕና ጉጉሜ እንዲሁም ግደይ ተራ በተራ በዓይኑ ጎሊናየ ታዩኝ። ከኢሕአወ ጋር የተቀላቀልኩበት የመጀመሪያው ቀን... ሥልጠና፣ ጉዞ፣ ጦርነት፣ ጅግንነት፣ መሥዋዕትነት፣ ጁሊያና፣ ሐዋዝ፣ እነየአቢኢዮ፣ አእምሮ የሲፊንዳ ደረሰ። ደግሞ የጓዶች የሚገርም መተሳሰብና ፍቅር፣ ማንም ለሕይወቱ የማይሳሳበት ጊዜ፤ ያ ወቅት አንድ እንኳ የሚረሳ ነገር የለውም። በየመሐሉ ግን ድላይ ጎልታ ወደሐሳቤ መምጣቷ የማይቀር ነው፤ እይ ድላይ!

.....ፏፏቴው አጠገብ፤ የወፎቹን ዜማና የፏፏቴው ሸሽታ በጀሮዬ እየተሰማኝ ነው።

.....ከወንዙ በስተቀኝ በኩል የወንዙን መውረጃ አቅጣጫ ተከትለን፤ ወደታች ወረድን። በግራና በቀኝ በኩል ትላልቅ ዛፎች ልዩ ልዩ ቀለም ያላቸው አበባዎችና ለምለም ቁጠማዎች አካባቢውን አስውበውታል። ወንዙ ካለንበት ቦታ ላይ ይጠራቀምና ታች ሲደርስ ፏፏቴ ሆኖ እየዘለለና እየደነፋ ይወርዳል። ትንሽ ራቅ ሲል ደግሞ ደኑ ጥቅጠቅ እያለ ወደገደል ይሄዳል። ከዚያ በኋላ ብዙ ርቀን እንዳንሄድ እንመለስ ተባባልንና ፏፏቴው አጠገብ ጎን ለጎን ሆነን ተቀምጠን ማውራት ጀመርን።

እርሷ ከፊቴ ድንጋይ ላይ ቁጭ ብላለች። እኔም ከፊቷ ያለው ድንጋይ ላይ ቁጭ ብዬ ዓይን ዓይኗን እያታለሁ። እኔ ለመጀመሪያ ጊዜ የሴት ልጅን ፍቅር ያየሁት በእርሷ ነው። ከፊቴ ግጽታዋ መልኳ ፈክቶ ይታየኛል። ጥርሶቿ ተከርክመው እንደተስተካከሉ መስመር ይዘው ተደርድረዋል። ጉንጮቿ ወጣ ወጣ ብለው ዓይኖቿ ወደውስጥ ገባ ገባ ብለዋል። ያን ቀን ገላዋን በሳሙና ስለታጠበች ፊቷ ያንጸባርቃል። አጠር ያለ ሎጫ፤ አፍሮ ጸጉሯ በነፋሱ ወዲያ ወዲህ ይወዛወዛል። ሰውነቷ በሙሉ የተስተካከለ ነው። ሁሉም ነገሯ ይማርካል። ትክክለኛ የሴትነት ውበቷን ያየሁት ያን ቀን ነው።

በዚያን ቀን ተጣጥባ፤ ገጹሐ አየር እየተነፈሰች፤ ነጻ ሆና ስትሰቅ ሳያት ሌላ ድላይ መሰለችኝ። «አሁንስ በእውነት ደንበኛ መሽራ መስለሻል። ዛሬ በጣም ነው ያማረብሽ፤ አብረውኝ ያደጉ የአዲግራት ልጃገረዶችን መስለሻል፤ እንዲህ ከሆነ ሁልጊዜ ወንዝ እየወረደሽ በሳሙና መታጠብ አለብሽ» ብዬ ቀለድኩባት።

«አንተ አናርኪስት ሥነሥርዓት!! የአዲግራት ልጃገረዶች ቆንጆዎች እንደሆኑ አውቃለሁ» አለችና እንደገና መሳቅ ጀመረች። እውነትም ማራኪ ውበትና የሚያምር ሰውነት እንዳላት በዚህ ቀን በማየት ምስክር ለመሆን በመቻሌ ትልቅ ደስታ ተሰማኝ።

« ከአሁን በኋላ ተራርቀን ነው የምንኖረው። ብንራራቅም ግን እስከ ምን ጊዜውም ድረስ እንደምወድሽ እንድታውቂልኝ አፈልጋለሁ። ሕይወታችን በፍቅር ተሳስሯል። ልቦቻችን ተጣምረዋል። ትናንት ሌሊት ጦርነት ላይ ያ ሁሉ ጥይት እየዘነበ፤ አማኑኤል የታለ እያልሽ በቀጥታ ወደእኔ ስትመጪ ምን ያህል እንደምትወጂኝ አወቅኩኝ። ይሄን ደግሞ ምንጊዜም አልረሳውም። »

.....በአድዋ በረሐ በማይ ምሻም ተራራ ለብቻችን ያሳለፍነውና የተነጋገርነው ሁሉ ትዝታው እስከሕይወቴ ፍጻሜ አብሮኝ ይኖራል።

«....."አሁንስ እንደፖለቲካ ጉዳይ ሐሳፊዎቹ ለፍላፊና ፖለቲከኛ ሆነሃል» አለችኝና መሳቅ ጀመረች።

«እኔ የምለፈልፈው አንቺ ፊት ስሆን ነው እንጂ አነርሱ ጋማ ምዝም አልናገርም፤ አፈን ዘግቼ ጸጥ ነው የምለው። እኔ እንዲያውም ውደይት ሲጀምሩ ጥበቃ ወይም ዋርድያ መውጣት ነው የምመርጠው። ሁሌም ከነገራቸው መራቅ ነው የምፈልገው»

አሁን ጥያቄዋን አቁማ ዝም አለች። ሳያት ፊቷ በተረጋጋ ሁኔታ ዓይኖቿ ፍዝዝ ብለው ቆዩና እንደገና ወደእኔ እየተመለከተች ለመናገር የፈለገችው የጠፋባት ወይም ለመናገር የጨነቃት በሚመስል ሁኔታ በረዥሙ ተነፈሰች። «ብዙ ነገር

ሰላሰለመድከኝ መለያየቱ በጣም የሚከብደኝ ይመስለኛል። ትግል ውስጥ ከገባሁ ጀምሮ እንዳንተ ያመንኩትና የወደድኩት ሰው የለም።

«ናፍቆትና ትዝታውማ ካንቺ የባሰ ለእኔ የሚከብድ ይመስለኛል»

«እኔ ደግሞ የበለጠ የሚከብድብኝ ይመስለኛል»

«እኔ እኮ በሕይወቴ ለመጀመሪያ ያፈቀርኩሽና ያፈቀርሽኝ አንቺ ብቻ ነሽ፤ በፍቅር፤ ሌላ ሴት አላውቅም። ሴት ልጅ ትወደኛለች የሚል እምነትም፤ አመለካከትም አልነበረኝም። ራሴን ከሰው ቢታች አድርጌ ነበር የምገምተው» ብዬ ንግግሬን ሳልጨርስ ተቆጥታ ፈቷ ተለዋወጠ።

«አማኑ፤ እንዲህ ዓይነት አመለካከትማ ኋላ ቀር ነው። እንተ ምን ይጎድልህልና ነው። በድህነት ማደግህ ከሆነ እሱ ወንጀል አይደለም። ድህነት ሥርዓቱ ያመጣብን ትግር ነው። አብዛኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ ደህ መሆኑን መርሳት የለብህም። ደግሞም ወደትግል የወጣንበት አንዱ ምክንያት በሥርዓቱ የተነሳ አልላቀቅ ያለንን የሀገራችንን ድህነት ለማስወገድ ነው።ሁለተኛ እንዲህ ዓይነቱን አስተሳሰብ መተውና ከሌሎችም ላይ እንዲጠፋ መታገል ነው ያለብን» በማለት ስለድህነት ተንትና በአዲስ አስተሳሰብ እንድሄድ መስመሩን አሳይታኛለች።

ከተቀመጥንበት ተነሥተን እጅ ለእጅ ተያይዘን ወደኮረባታው ላይ ሄደን የተሰጡትን ልብሶቻችንን አነሣና መለባበስ ጀመርን። አሁን በጣም ስለተለማመድን ልብሷን ለመቀየር ከለላ አልፈለንችም። ዘና ብላ ምንም ሳይመስላት ውብ ገላዋ እየታየኝ አጠገቤ ሆኖ መለገበስ ጀመረች። ሰውነቷን ስመለከተው ልቤ በጥድፈያ ደ... ደ... አያለ መታ። አካላቷ በጣም ይማርካል። ከለበሰን በኋላም እጅ ለእጅ ተያይዘን ስንወርድ ልምን እንደሆነ ባላውቅም የሰውነቷ መቀት በእጇ በኩል ተላለፈና በሰውነቴ ውስጥ የተለየ መቀት ዘራበት።

የጥላሁን ዜማ ከሩቅ ቦታ እንደሚመጣ ድምፅ በጆሮዎቼ እየተንቀረቀረ ልዩ እንግዳ ነገር ሆኖ ይሰማኛል። በሰውነቴ የተለየ መቀት ኢሳረስ የተሰማኝ መሰለኝ።

የእሴግባ ፍቅር

ልክ ያን ቀን ድላይን ሳብ አድርጌ ስንትታት ወደእኔ ስትጠጋ የተሰማኝን ዓይነት ስሜት። ያቀፍኳትና ያቀፈችኝ መሰለኝ። ጉንጫን የሳምኳትና፤ በመካከላችን ምንም ያህል የቦታ ረቀት ቢኖርም እንደማንረሳሳ የተማማልነው ሁሉ በእዝነ ልቡናየ ናኝብኝ። የማወራትም መሰለኝ “...በጣም ነው የማፈቅሽ ከአሁን በኋላ በሕይወት ባንገናኝ እንኳ እስከሰለተ ሞቱ እስታውስሻለሁ ፍቅርሽም እስከመጨረሻው አብሮኝ ይኖራል» አልኩዋት። እኔ ግን እነሆ ኑሮየን እየኖርኩ ነው።

ጥላሁን ዜማውን ጨረሰ... ከሄድኩበት የሰመመን ጉዞ ተመልሼ ግራና ቀኝን ተመለከትኩና ያለሁበትን ቦታ አስታወስኩ።

አሁንም ወደኢትዮጵያ በመብረር ላይ ባለው የኢትዮጵያ አየር መንገድ ውስጥ ነኝ። በሐሳብ የሚያንገላታኝ፤ ከዕንባዬ ጋር የሚያታግለኝ የትዝታዎቼ ሁሉ ምንጭ የተሳፈርኩበት አውሮፕላን ይመስለኛል። ለደቂቃ እንኳ እእምሮዬ ሌላ ነገር ማሰብ አልቻለም፤ ድላይና ያሳለፍኩት የትግል ሕይወት፤ የምወዳቸው ጓዶቼ፤ ሕዝቡና የእሴግባ ተራራዎች...እእምሮዬን እንዳተራመሱት ናቸው፤ ልክ ትላንት እንደሆን ሁሉ ያልደበዘዘ ትውስታ፤ ይገርመኛል።

አውሮፕላኑ፤ የሰዓትን የአየር ከልል አልፎ ወደኢትዮጵያ ሲገባ፤ የራስ ዳሽን ተራራ በስተግራችን በኩል የሚታየው ተራራ እንደሆነ አብራራው ተናገረ። በዚህ ጊዜ በለሳ የሚገኘው ከራስ ዳሽን በስተቀኝ በኩል እንደሆነ ትዝ አለኝ። በለሳ ደግሞ ድላይ የተሠዋችበትና የተቀበረችበት ቦታ ነው። እንዲሁም ሌሎች በለሳ የተሠዉ ጓዶቼን አስታወስኩና ሐዘን ገባኝ።

የወደቁበት ተራራ በስማቸው የተሰየመላቸው አንዳንድ ጓዶች እንዳሉ ስምቻለሁ። ዳዊት ተራራ፤ ጃራ ተራራ፤ ግደይ ተራራ፤ ድላይ ተራራ። “በድላይ ስም የሚጠራው ተራራ የትኛው ይሆን?” አያልኩ እኔ ከሰማይ ላይ ሆኜ ዓይኖቼ ጓዶች የተቀበሩባቸውን ተራሮች ቁልቁል ለማየት እየሞከሩ ሳለ ድንገት ነበረኝና ደም ከአፍንጫዬ ሲጎርፍ ደንግጫ ከገባሁበት ሐሳብ ወጣሁ። የአፍንጫዬን ደም

በፊት ማበሻ ወረቀት እየጠረጣሁ፤ ተነሥቼ ወደመጸዳጃ ቤት ሄድኩ። ደሙ እስኪቆምልኝ ጠብቄ ተጣጥቤ ወደበታዬ ተመለስኩና ቁጭ አልኩ።

ትንሽ ዐረፍ ካልኩ በኋላ የጀሮ ማዳመጫውን እነሣሁና እንደገና የሀገር ባህል ሙዚቃ ማዳመጥ ጀመርኩ። ሁለት ዘፈኖች ካለፉ በኋላ በሦስተኛው ዘፈን ላይ የሰማሁት እንደ ስንኝ ቀልቤን ያዘው።

«ምን ያለው ጉሬዛ ከዛፍ ይሟገታል፤

ከሚወዱት ጋራ ማን ሲኖር አይቶታል»

ድላይን እያስታወስኩ “ከሚወዱት ጋራ ማን ሲሞት አይቶታል!” ቢባልም እኮ ያስኬዳል አልኩኝ በሆዴ።

የአውሮፕላኑ አብራራ አዲስ አበባ መድረሳችንን ነግሮን ቀበረኝሁን አሰሩ የሚል መልእክት አስተላለፈ። አዲስ አበባ ከስራችን ተዘርግታ ወደመሬት እስከምንወርድ ትጠብቃለች። እኔ አዲስ አበባን የማያት ለመጀመሪያ ጊዜ ነው፤ ከተወለድኩበት ከዛላ አንበሳና ከተማርኩባት አዲግራት ከተማ በስተቀር፤ ሌሎች ቦታዎች በሙሉ ከኢሕአፓ ጋር በተያያዘ የማውቃቸው ናቸው። እነርሱም ቢሆኑ ለሕዝብና ከሄድኩበት የንጎደር ከተማ በስተቀር ሁሉም ገጠርና የገጠር ከተሞች ሲሆኑ፤ አብዛኞቹ ትግራይ ውስጥ የሚገኙ ቦታዎች ናቸው።

አዲስ አበባ ብዙም አልቆየሁም፤ ቤተሰቦቼንና የትውልድ ሥፍራዬን እንዲሁም ያችን የወጣትነት ዕድሜዬን በትግል ያሳለፍኩባትን አሲምባንና አካባቢዋን ለማየት ፈጥኜ ሄድኩ። የተሰዉ ዳዶቼ ትዝታ ሲያንገላታኝ ሰነበተ፤ እእምሮዬ ማረፍ ተሳነው፤ ማልቀስና መተከዝ ከቆውንም ርካታ ሊሰጡኝ አልቻሉም። ስለእነዚያ በንጹሕ የአገር ፍቅር ስሜት መሥዋዕትነት ስለከፈሉ ጀግኖች እንደ ነገር ማድረግ እንዳለብኝ ንሊናዩ ንተጎተኝ። ቢያንስ ታሪካቸውን መናገር እንዳለብኝ አሰብኩ፤ መጽሐፍ ለመጻፍ የነበረኝን ውጥን አጠነከርኩ። ታሪካቸውን ለመጻፍ ቁርጥ ውሳኔ

ላይ ስደርስ ማረፍ አቃተኝ፤ ሥራው ግን ቀላል እንደማይሆን አውቄዋለሁ። ቢሆንም እነዚያ ዛሬም አጠገቤ ያሉ የሚመስሉኝ፤ ለሕዝብ ሲሉ ደማቸውን ላፈሰሱና አጥንታቸውን ለከሰከሱ፤ እኔ በሕይወት ቆይቼ ከቆምኩበት ምድር በታች ለቀሩት ለምወዳቸው ዳደኞቼ ታሪካቸውን መጻፍ በትዝታ የሚያዋልል ቢሆንም ለእኔ ክብር ሆኖ ተሰማኝ።

እንደገና አሲምባ

«እናንተ ኢሕአፓዎች ይሄንን አሲምባን እንዴት አትረቡትም?»

« ወዳጄ! የልጅነት ፍቅር ይረሳልን!»

እንደ የኢሕአፓ ሰው የመለሰው መልስ

ማንንም ያልፈራ፣ ማንንም ያላታለለ

እዚህ ወድቋል፣ የታደለ!!

ጀምስ ዳግላስ - የመቃብር ላይ ፅሁፍ

እነሆ ከገዳፍ አሜሪካ ከገባሁ ከ29 ዓመታት በኋላ በ2002 ዓ.ም ለሦስተኛ ጊዜ ወደ ኢትዮጵያ ተጓዝኩ። እንደተለመደው ሁሉ ከዋሽንግተን ዲሲ በኢትዮጵያ አየር መንገድ አውሮፕላን ነው የምበረው። የጉዞው ዓላማ ወደዚያ ወደ ልጅነቴ ዓለም፣ ወደምወዳቸው ሰማእታት ጓዶቼ ዘላለማዊ የዕረፍት ሥፍራ አሲምባ! መሄድ ነው። አሲምባ! ለአንደበቴ ልዩ ዜማ፣ ለጆሮዎቼ ልዩ ቃና ያለው ቃል ነው። ገጹሕ የሀገርና የሕዝብ ፍቅር ሲገለጽ የተመለከትኩበት፣ ለዓላማ የመኖርን “ሀ ሁ” የቆጠርኩበት፣ ራስን ለሌሎች መሥዋዕት የማድረግን ቁርጠኝነት በተግባር ያየሁበት፣ የብርቅና ድንቅ ጓዶችን ሞት ለሕዝብ ሲባል በጸጋ መቀበልን የተማርኩበት፣ አሲምባ! የፍቅሬና የሰብእና መሠረትና መታሰቢያ የሁለንተናዩ ሥፍራ!! እናም የዚያ ጉዞዬ ዓላማ እንደገና አሲምባየን ማየት ሆነና ከጉዞዬ ዕለት በጣም ቀደም ብዩ በሐሳብ መጓዝ ጀመርኩ።

ዕለቱ ደረሰና ገና ወደ አየር መንገዱ ሳመራ ሐሳቤ መተረማመስ ጀመረ፤

የአሲምባ ፍቅር

ልቤም ምቷን ጨምራለች፤ ትንፋሼም ፈጠን ብሏል፤ አእምሮም ሥራ በዝቅብታል። ታዲያ በምናቤ የሚመጡት፣ በዓይነ ጎሊናየ የሚታዩት፣ እዝነ ልቡናየም የሚያዳምጠው እነኝኑ ሁልጊዜ አብረውኝ ያሉ የሚመስሉኝን ጓዶቼን ነበር። በሐሳብና በትዝታ ሠላሳ ዓመታት ወደኋላ የምመለስ ሳይሆን ትናንት አብሬአቸው የነበርኩ ያህል ይሰማኛል። በሐሳብ ማለብ እንደተገለታሁ፣ እንዳንዴም ከዕንጣዩ እንደታገልኩ ረጂሙን በረራ ተወጣሁት።

አዲስ አበባ አየር ማረፊያ ዘመዶቼ ይጠብቁኝ ስለነበር አገኘኋቸው። ከዘመዶቼ ጋር ለእንድ ሳምንት ያህል ከቆየሁ በኋላ በመኪና ወደ ትግራይ ሄድኩ። ትግራይ ከመቀሌ በቀጥታ ወደ ወቅሮ ነበር የሄድኩት። አቤት! እንዴት ያለ ስቃይ ነበር! እንዲያ እሆናለሁ ብዩ በፍጹም

አላሰብኩም። ሁልጊዜም ባሰብኩት ቁጥር ልቤ በሐዘን እንደሚሰበር ባወቅም፤ ያን ዕለት ወደ ወቅሮ ስሄድ የተሰማኝን ዓይነት ሐዘን፣ በፍጹም ቃላት ሊገልጹት የማይችሉት ሰሜት ግን አልጠበቅሁም። ወቅሮ ከተማ ስንደርስ መኪናውን አስቆምኩና ወደ ወቅሮ የጦር ሰፈር በአግሬ ወጣሁ።

ወቅሮ የሚገኘው የጦር ካምፕ እንዳለ ነው። ያኔ ከላላ አድርገን ስንዋጋባቸው የነበሩት ቤቶች ፈረርሰዋል። ምሽግ አድርገን የተጠቀምንባቸው ድንጋዮች ግን እንዳሉ ናቸው። ሮምህ የወደቀበት ቦታ ላይ ቆሜ ለደቂቃዎች አስታወስኩት፤ ሮምህና የአቢሊዩ የተቀበሩበትን ቦታ ለማየት ሄድኩ። ሮምህ የተቀበረባት ቦታ ከጦር ካምፑ ወደ ምስራቅ በኩል አልፍ ብላ የምትገኝ ኮረብታ ላይ ወጣሁና አየሁት። የአቢሊዩ የተቀበረበት ሜዳ ግን ቤቶች ተሰርተውበት ከተማ ሆኗል። ጌታሁን የተቀበረበት ወደ ምሥራቅ በኩል ያለውንም ሸለቆ ቃኘሁት።

በዚሁ በምሥራቅ በኩል ያለውን ተራራ አልፎ የሚገኝ አጽቢ የሚባል ከተማ አለ። እዚህ ከተማ ነበር እኔና ድላይ ለመጨረሻ ግዜ

የተለያየው። ወደ ላይ ለመውጣት አልቻልኩም። ስለዚህ ወደ መኪናችን ተመለስኩና ለአዳር ወደ አዲግራት ሄድኩ።

በማግስቱ ከአዲግራት በጠዋት ተነስተን በስተሰሜን አቅጣጫ ወደምትገኘው ወደዛላ አንበሳ ጉዟችንን ቀጠልን። ከአዲግራት ለስር ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የጉሎ ማክዳ ወረዳ ውስጥ የሚገኙት ተራራዎች አጠገብ ደረሰን። መኪናውን ለስቆሜ ወረድኩና ወደ ምሥራቅ በኩል ዞሬ ተመለከትኩ፤ የአሲምባን ተራራና የአዲ ሊርብን በረሐ አንዲሁም የጎለቶሎ፤ የደገይቱና የማእቢኖን ተራራዎችን አየኋቸው። በእነዚህ ተራራዎችና በአካባቢያቸው ዳዶች ሲንቀሳቀሱና ሲታኮሱ በሐሳቤ ታዩኝ። ትዝታቸው እንደገና ወደኋላ ወሰደኝ፤ ያሳለፍነው ሕይወትና ሥራችን ሁሉ ድቅን አላብኝ። ወደመኪናው ተመለስኩ፤ ቅድም ከወረድኩበት ቦታ ለምስት ኪሎ ሜትር እንዳለፍኩ ደግሞ በስተግራ በኩል የዳሞና የአድዋ ተራሮች ታዩኝ። እነዚህ ተራራዎች ኃይል ለምስት መቶ ውስጥ ሆኜ ብዙ የተመላለሱባቸው፤ ከድላይ ጋር ሆነን በችግር፤ በደስታና በፍቅር ሐሳብ ለሐሳብ ተዋሕደን፤ ልብ ለልብ ተጣምረን ልዩ ታሪክ ያሳለፍልንባቸው ተራራዎች ናቸው። በነበለትና በእምባሴነት ተራሮች ሳስታምማትና በማይ ምሻም አካባቢ ልብ ለልብ የተነጋገርንባቸውን ጊዜያት በሙሉ አስታወስኳቸውና ትካሌና ሐዘን ተሰማኝ።

ቤተሰቦቼን ለአሥራ ስድስት ዓመታት ሳላያቸው ቆይቻለሁ፤ ለእኔ ግን ከማንም በላይ የሚናፍቁኝ ዳዶቼ ነበሩ። አብረን ቀን ከሌት፤ ተጉዞን በድካም ሳንሸነፍ ዓላማችንን ለመሙላት የነበረን ስሜት፤ አብረን ስንራብ፤ ስንጠማ፤ ስንሰበሰብ፤ ስንዋጋ። የነበረን የእርስ በእርስ ፍቅር፤ መተሳሰብና ዳዳዊ አመለካከት በቀላሉ ከጭነትላት ሊወጣ የሚችል ስላልሆነ ከእኔም ጋር

ለስኬሕይወቴ ፍጻሜ አብሮኝ ይኖራል።

መንገዳችንን በመቀጠል ትንሽ እንደተጓዝን ከዛላ አንበሳ በስተምሥራቅ በኩል የተዘረጋውን የመኪና መንገድ ይዘን በአሲምባ መንገድ ምድርባ የሚባል መንደር ደረሰን። ይህ መንደር ሁለት ነገሮችን ያስታውሳል። እንደኛው ትውስታየ የዚህ መንደር ተወላጆች የነበሩ ሁለት የተሠው ጠንካራ ታጋዮች ስሙር ተስፋ ሚካኤል እና ብርሃነ መስቀል ሐጎስ ናቸው። ብርሃነ መስቀል የመረጃና ደገነት ከፍል አባል የነበረ ነው። ከአላምሮየ የማይጠፋው ሌላ ትውስታ ደግሞ ዛላ አንበሳን ከጠላት ኃይል በመጠበቅ ላይ እያለ፤ የተበላሸ ጠመንጃ ለመጠገን ሲሞክር እራሱን በስሕተት የገደለው ሰለሞን ታፈሰ ነበር። የምድርባ ሕዝብም በጥሩ የቀብር ሥነሥርዓት እዚያ በሚገኝ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ቀበረው።

ከምድርባ ተነሥተን ሰበያን በማቋረጥ ሊርብ ለመግባት ኪኒኪንታ በር ላይ ደረሰን። ኪኒኪንታ ላይ ሆኖ ሊርብ ሙሉ በሙሉ ይታያል። የመንሰብሎን፤ የአሰፋይቱን፤ እንዲሁም የአይጋን ተራራ ተመለከትኩ። ከዚያም አሁን ድልድይ የተሠራላትን የኪኒኪንታን ወንዝ ተሻግረን ወደ ዳህዋን ገባን። ዳህዋን አሁን ከተማ ሆኖ ትምህርት ቤት ተከፍቶባታል። የአሲምባው ዳዶ ፍሉሕ ገብራይ የዚያ ትምህርት ቤት ዳይሬክተር ሆኗል ሲባል ሰምቼ በጣም ደስ አለኝ። ለማግኘት ብዙ ብሞክርም ከከተማ ወጥቶ ስለነበረ ላገኘው አልቻልኩም።

ዳውሃን የአመራሩ መኖሪያ የነበረበትና እኔ ጋንታ ሃያ ስድስት እያሁ ጋንታዋ የሰፈረችበት ቦታ መካከል ላይ የአውቶብስ መቆሚያ ሆኗል። እዚህ ቦታ ላይ ቆሜክል አሳን፤ ዳውሃን፤ ዳያን ስመለከት ዳዶች በሥራ፤ በወታደራዊ

ሰልጠና፣ በከፍላ ሕዝብ፣ በሰንቅና ትጥቅ ሲንቀሳቀሱና ወዲያ ወዲህ ሲሉ በዓይነ ጎሊናየ ታዩኝ። ዳህዋን እመራሩና የተለያዩ ክፍሎች የሚቀመጡበት በተለያዩ ምክንያቶች የሚመጡ የሠራዊት አባላትና ሌሎችም የሚገኙበት ቦታ ስለነበረ ሁልጊዜም በእንቅስቃሴ የተሞላ ሥፍራ ነበር።

በመጨረሻ በቆምኩበት ቦታ ሆኜ በአሲምባና በዙሪያዋ ላሉ ተራራዎች፣ እንዲሁም በውስጣቸው ለተደረገው ሕዝባዊና ሀገራዊ ትግል ሲሉ ለረገፉትና እነዚያ ተራራዎች በከርሳቸው ለያዟቸው የሰማኢታት አጽም ክብር ወታደራዊ ሰላምታ ሰጠሁ። በዚያን ዕለት ሰላምታ የሚሰጠው ሰው ግን ያ ከላሽን ኩቭ ጠብመንጃ ያነገበ፣ ቁምጣና የነተበ የሠራዊት ልብስ የለበሰ፣ ያልተበጠረ ጎፈሬ ያጎፈረ፣ ቀጭንና ረዥሙ፣ በወታደራዊ ቅልጥፍናውና ፍጥነቱ የታወቀና በረሐ ለበረሐ ሲሮጥ የነበረው አማኑኤል ሳይሆን፣ አጠገቡ ላንድ ከሩዘር መኪና አቁሞ የአሜሪካ ጂንስ ሱፊ፣ ቲ ሸርትና ምቹ ስኒከር ጫማ ያደረገ፣ ውፍረቱ ከመደበኛ መጠኑ አልፎ ለመቀነስ የሚታገለው ካሕሳይ ነው።

መቼም አልረሳሁም

“በደል ህቅ ሀቅ ይላል፣ ግፍ ለአመጽ ያስነሳል የታገለ ሁሉ፣ ላለመው ይደርሳል ተባብለን ነበር ሆነን ከዛኛው ዳር።

እስከ ወደቅንበት፣ መሀል መንገድ ድረስ በጋራ ነበረ የጋሉበነው ፈረስ። አንተ በመውደቅህ፣ እኔ በመትረፈ ወዲያ ወዲህ ሰላልኩ፣ አንድ ሁለት ሶስት ጊዜ ውስጤን ሲጋት ሞላው፣ ጠረጠረ ልቤ። ስለዚህ ነገረኝ ካድኩህ ወይ ታመንኩህ ዳር የሌለው ዳር ባይ ቢያምታታኝ ጠየኩህ።

መቃብርህ ስደርስ፣ ውብ አበባ ይገፍ ጎሊናዬ እንዳይፈርስ፣ ሐዘንክን ዓይኛ የሰላም እንቅልፍህን፣ እንዳልረብሽብህ ከሩቅ እንደሸሸው፣ ግሳጼ ትችትክን ላከሁብህ ጥያቄ ከዚያኛው ዳር ሆኜ። ስለዚህ ነገረኝ ካድኩህ ወይ ታመንኩህ ዳር የሌለው ዳር ባይ ቢያምታታኝ ጠየቅኩህ።

(መዝገበ ጥላውን፣ ሳሌም መጽሔት፣ 1985 ዓ. ም.)

የቃላት ትርጉምና ምሳሌ - ቃላት

በወቅቱ ይነገሩ የነበሩና በሁሉም አንባቢያን ላይታወቁ የሚችሉ ቃላት ትርጉም

ተአሊም ----- ወታደራዊ ሥልጣን

ኢንተለጀንስ ክፍል ----- የመረጃ ክፍል

ኩሽክ ----- የአቡጀዴ ንጠላ

አብሩክ ----- የአሳርፍ ትእዛዝ

ተቅሊጥ ----- ሠራዊት የመቀየጥ ምደባ--

ኮሚሳር ----- የጋንታ! የጋይል! የሠራዊት የፖለቲካ ሐላፊ

ኮማንድ ----- ከፍተኛ ወታደራዊ አመራር

ትሪቢየናል ----- የሠራዊቱ ወታደራዊ ፍርድ ቤት

ክፍለ ሕዝቢ ----- የሕዝባዊ ድርጅት ሥራ ክፍል

ከሻፈ (አብሪ) ----- ከሠራዊቱ ፊት ፊት አካባቢዉን እያጣራ ቀድሞ

የሚሄድ ቡድን (ቃኝ)።

ተሸኪል ----- ምሽግ መያዝ

ተበገሰ ----- ተንቀሳቀሰ

ተዳሎ ----- ተጠንቀቅ

ምሳሌ ቃላት

ኢ.ሕ.አ.ፓ. -----

የኢትዮጵያ ሕዝብ አብዮታዊ ፓርቲ

ኢ.ሕ.አ.ሠ. -----

የኢትዮጵያ ሕዝብ አብዮታዊ ሠራዊት

ግ.ጊ.ት. -----

ግንባር ገድሊ ትግራይ

ሕወሐት -----

ሕዝባዊ ወያኔ ሐርነት ትግራይ

ኢ.ፒ. ኤል.ኤፍ. (ሻቢያ) -----

የኤርትራ ሕዝብ ነጻ አዉጪ ድርጅት

ኢ.ኤል.ኤፍ. (ጀብሀ) -----

የኤርትራ ነጻ አዉጪ ድርጅት

ኢ. ዲ.ዩ. -----

የኢትዮጵያ ዲሞክራቲክ ዩኒየን

ጠ.ፓ.አ.ኮ. -----

ጠቅላይ የፓርቲ አመራር ኮሚቴ

ጠ.አ.ኮ. -----

ጠቅላይ አመራር ኮሚቴ

የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ፓርቲን ታሪክና የትግል ጉዞ አስመልክተው ብዙ ሰዎች ፅፈው አንብበዋል፡፡ - በያገባኛል ባይነትም በታሪክ ንባብ ፍቅርም፡፡ ሁሉም የሚሰማሙበት አንድ ፍሬ-ነገር፤ የኢህአፓ ታሪክም ሆነ የሌሎች ፓርቲዎች ታሪክ፤ በየአቅጣጫው መፃፍ አለበት የሚለው ይመስለኛል፡፡ በቃል ያለ ይረሳል፤ በፅሁፍ ያለ ይወረሳል ይሏልና፡፡

እኔም፤ «የታሪክ መኖር ደርዘ፤

ሁሉ መፃፉ በወዘ፤ (''መ'' እና '' ፃ'' ይጠብቃል)

ስህተት የማረም መቅረዘ፤

መጪውን ትውልድ ማገዙ!»

ነው እላለሁ፡፡

እስካሁን ካነበብኳቸው በኢሕአፓ ላይ ያተኮሩ፤ በተለይ በአማርኛ ከተፃፉት መፅሐፍት መካከል፤ የካህሳይን መፅሐፍ ለይቼ ወድጄዋለሁ፡፡ ቀና ነው፡፡ በህፃን የየዋህነት ቀለም የተፃፈ ነው፡፡ ስለራሱ ለራሱ ለመንገር ብሎ እንጂ ለሌሎች ለመንገር ብሎ የፃፈው አይመስልም፡፡ ፅሁፉ ያን ዘመን እንደገና ከሌሎች ጋር እንደወያይበት አድርጎኛል፡፡

የካህሳይ አብርሃም መፅሐፍ በአሲምባ የግል ታሪኩ ላይ ያተኮረ ነው፡፡ የታሪኩ ኩርባዎቹም፡- ወላጆቹ፤ ከሱ ጋር ነብስ የተቀባበለው ይመር ንጉሤ የተባለው ገበሬ ፤ እና አሲምባ የወለደለት ድላይ የተባለች ጓድ-ፍቅረኛው፤ ናቸው፡፡ መፅሐፉ የአሲምባ ጓዶቹ ታሪክ ላይ ያተኮረ ነው፡፡ ባለታሪኩ፤ የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ሠራዊት (የኢሕአፓ የታጠቀ ክንፍ) ውስጥ እስክነበረበት ወቅት ድረስ፤ ያሳለፈውን ሁኔታ በመንተራሱ፤ አንድም በዚያው አካባቢ የተወለደ በመሆኑ፤አንድም እዚያው የታገለ በመሆኑ፤ ስለትግራይ ልዩ ልዩ ሥፍራዎችም በቅርበት ያስረዳናል፡፡ በኢሕአፓ ዐይን በመመልከት፤ በዚያ ክልል ይንቀሳቀሱ የነበሩትን ሌሎች ድርጅቶች ሁኔታም ያገናዝብልናል፡፡ ከቦታው፤ ከፖለቲካው እንቅስቃሴ እና ከሕዝቡ አኳያ ያ ጊዜ ምን አይነት ስዕል ይታይበት እንደነበር ያፀኸያል፡፡

ካህሳይ በትግል ውስጥ ፍቅር እንዳለ ያሳየናል፡፡ ፍቅር ከትግል ያዘናጋል ብሎ ከማፍቀር አልተቆጠበም፡፡ ሲያፈቅርም ተፈጥሮን አልዋሽ፤ ሲፅፍም ተፈጥሮን አልዋሽ፡፡ ነብሱን ለትግሉ ሲሰጥ፤ አልሳሳም፡፡ ለሰው ነብስ ግን በንፁሕ ልቦናውና ለህዝብ ካለው ፍቅር በመነሳት ሳሳ፡፡ ይህንኑም ሳይሳሳ ፃፈ፡፡ መፃፍ፤ ሳይሳሱ ለራስ ታማኝነትን መግለፅ ነውና!

የህይወትን ውጣ ውረድ አዎንታዊውንና ገንቢውን ገፅ ማየት የብዙዎቻችን ችግር ሳይሆን አይቀርምና፤ ይህ መፅሐፍ ትልቅ ውለታ ይውልልናል ብዬ አስባለሁ፡፡ ለማንኛውም፤ መፅሐፉና ታሪኩ የራሱን ሕይወት ይኖራል - che sera, sera!

ነቢይ መኮንን (ገጣሚ፣ ፀሐፊ፣ ተርጓሚ፣ ጋዜጠኛ...)